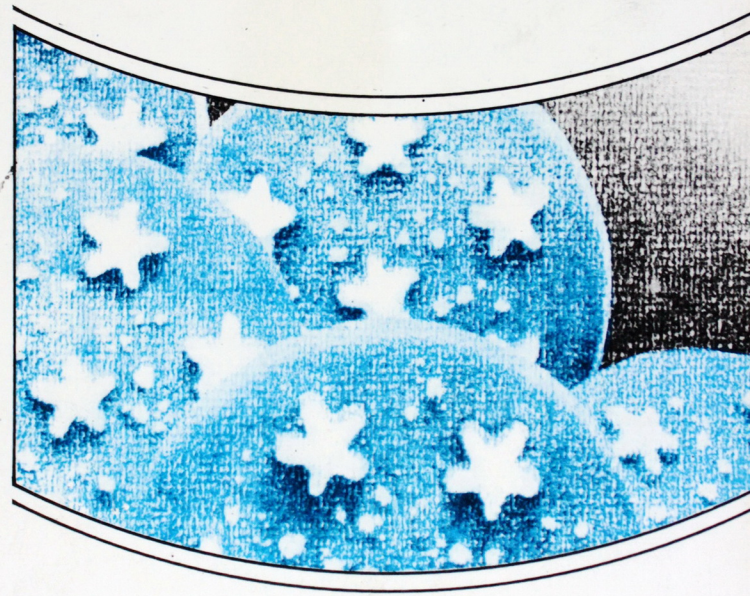
behçet necatigil

edebiyatımızda isimler sözlüğü

eklerle 16. basım

Varlık

Bilgi Dizisi: 13
Varlık Yayınları, Sayı: 400
On Altıncı Basım: 1995

ISBN 975-434-014-5

VARLIK YAYINLARI A.Ş.
Cağaloğlu Yokuşu 40/2, İstanbul
Tel: 522 69 24 Fax: 512 95 28
Dizgi ve ofset hazırlık: Varlık Yayınları
Baskı: Kurtiş Matbaası

EDEBİYATIMIZDA İSİMLER SÖZLÜĞÜ

995 Türk edebiyatçısının hayatı ve eseri

Hazırlayan:
BEHÇET NECATİGİL

Yeniden gözden geçirilip genişletilmiş on altıncı basım

Varlık Yayınları

Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü'nün 16. baskısı Hilmi Yavuz (şiir) ve Enver Ercan (düzyazı), tarafından hazırlandı. Bu yeni baskıda da Necatigil'in yorumları korunurken, bilgiler güncelleştirildi ve yeni isimler eklendi.

TANITMA

Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü'nün dokuzuncu basımını sunuyoruz; kitap ilk kez 1960'da çıkmıştı. O tarihten bugüne, on yedi yıldır bu sözlüğün büyük bir ihtiyacı karşıladığını gördük. Başlangıçta ancak öğretmen ve öğrencilere edebiyat derslerinde bir kılavuz olur diye düşünmüştük. Ama bu çizginin de ötesinde, örnek ve kaynak olduğumuz besbelli, benzeri sözlüklerin türemesini sağlaması, birçok maddenin ansiklopedilere olduğu gibi aktarılışı, hatta bizde olmayan maddelerin başka sözlüklerde de bulunamayışı; bize olumlu, yararlı bir iş yapmış olmanın kıvancını tattırdı; teşekkür ederiz.

Bu sözlük ne bir kalem sahibi, ünlü kişiler ansiklopedisidir, ne de bütün başyazarları, gazetecileri, çevirmenleri içine alan bir basın-yayın kütüğü. Biz ancak bir edebiyatçılar sözlüğü yapmaya çalıştık. Bu yüzden, fikir-bilim adamları, dilciler, dilbilginleri, politika-polemik yazarları ancak edebiyat türlerinde de eser vermişler, edebiyata da katkıları olmuşsa, sözlüğümüze alındılar. Kitabın hacmi, hatta ünlü bir hikâyecinin, bir şairin, varsa çevirilerini bile tek tek sıralamaya, saymaya elvermiyor. Amacımız, edebiyat sınırları içinde, derli toplu, kullanışlı bir el kitabı ortaya koymak.

Bu tür sözlükler sürekli ekleme, çıkarma gerektiriyor: Yeni yayınlar, kişilerin durumlarındaki değişmeler, yeni şöhretler, kesilen güçler, boşa çıkan umutlar; çok çabuk eskitiyor bir yanıyla güne, güncele yaslanan bu tür sözlükleri. Basım sırasında daha yeni dizilmiş, henüz basılmış bir madde, diyelim bir ölümle, ya da yeni bir yayınla hemen oracıkta noksan-yarım kalmaya hükümlü. Kitaba başvuracaklar, bunun için, basım süresini, çıkış tarihini göz önünde bulundurmak zorundalar.

Ağırlığını daha çok XX. yüzyıl ve günümüz edebiyatından alan bu kitabın bir özelliği, hayat hikâyesi herhangi bir kaynakta karşımıza çıkıveren her edebiyatçıyı hemen almamış, kendimize göre bir emek ve değer ölçüsü tuttumuş olmamızdır. Böyle sözlükler, biraz da mumyalar müzesi gibi görünüyor bize. İçlerinde gereksiz, atılmalık büstler de bulunabiliyor. O yüzden, bu kitap bir daha basılmasa başka bir kitapta hiç görmeyeceğiniz isimlerle de karşılaşabilirsiniz. Sonra şu da var: Bir sözlüğe alınan bir kişi hep orada kalmalı mı? Verdiği emek nedir, yaptığı katkı ne olmuştur, zaman geçince nesiyle hatırlanır? Vakit vakit bunları düşünmek ve bazı yerleri boşaltmak gerekiyor. Tarafsız, nesnel olunmaya çalışıldı deriz ya, duygusallığımızı tam önleyemeyiz. Ama işte bu sözlükte, böyle bir kezli-

ğine, birkaç kezliğine maddeler bulabilir, sonraki basımlarda onları görmeyebilirsiniz. Gününde parlayıp da arkasını getirmeyişlere, edebiyata ihanetlere göz yummak, bilmeyiz, doğru mudur? Fakat gene de bu çıkarmaların, almaların ölçülerini tam olarak saptamak imkânsız. Edebiyat tarihine öneriler kavşağı diyebileceğimiz biyografik sözlükler hem ihmal ve kazalarla doludur, hem de dikkatler ve şanslarla.

Kaynaklarımızı tek tek belirtmek gereksizdi. Sözlükte yazılı her şey kaynağımız oldu: Bu kitaptaki her bilgi kaç kez denetlenmiş, anılan eserlerin en az yüzde sekseni görülmüş, elden geçmiştir. Hayat hikâyelerinde başka kitaplardakilerle bazı ayrılıklar, her zaman için tartışma konusudur. Sanatçıların kendi beyanlarında bile tutarsızlıklar, gerçekle uyuşmazlıklar oluyor.

Önceki baskılarda bir eserin son basım yılını da belirtiyorduk. Araya seneler girmemişse bundan vazgeçtik. Ünlü bir şairin, bir romancının kitapları artık zaten tek baskıda kalmıyor. Özel araştırmalarda, monografilerde belirtilmesi elbet gerekli bu noktayı, pratik bir el kitabında yersiz bir uzatma diye düşündük.

İşimizi bu kez de, öncekiler kadar ciddî, iyi niyetli sürdürmeye çalıştık. Aradıklarınızı bulabilirseniz, kitap gene bir işe yaradı demektir.

Kasım 1977 **Behçet Necatigil**

SÖZLÜK MADDELERİNDE GÖZETİLEN SIRA

Sözlük maddeleri genellikle şu bölümlere göre düzenlendi:

1 – Sanatçının adı (eserlerinde kullanıyorsa önce soyadı), yaşadığı yüzyıl veya bağlı olduğu toplulukta en çok hangi türde tanınmış ya da yazmış olduğu, doğum-ölüm yılları ve yerleri gösterildi. (Örnekler: AHMET PAŞA ★ XV. yy. divan şairlerinden ?1497, doğ. Edirne, ölm. Bursa ★ UŞAKLIGİL, Halit Ziya ★ Servetifünun romancılarından, 1866-1945, doğ. ve ölm. İstanbul ★ . Not: a) Doğum-ölüm yılları yerinde görülecek soru işaretleri, bu tarihlerin bilinmediği anlamınadır.

b) Günümüz sanatçılarından, yazılarında soyadlarını kullanmayanlar, genel olarak öz (veya takma) adlarının ilk harfinde aranmalıdır. Soyadları bilinmek isteniyorsa, kitap sonunda Sözlükteki Şair ve Yazarlar Listesi'nde öz (veya takma) adın yanındaki paranteze bakınız.

c) Cumhuriyet devrinde tanınıp da bugün hayatta olmayanlar Cumhuriyet devri, hayattakiler ve yeniler ise Günümüz sanatçısı diye geçici bir tasnife bağlanmıştır.

2 – Sanatçının hayatı özetlendi.

3 – İlk yayınları, eserlerinin genel karakteri, konuları, dil ve anlatım özellikleri, edebî kişilik ve değeri üzerinde kısa bilgi verildi.

4 – Eserlerinin başlıcaları (çok kere hepsi), ilk baskı tarihleriyle sıraya kondu: eski eserlerin Yeni Türk Alfabesi ile yapılmış, tam veya seçme yollu baskıları özellikle gösterilmeye çalışıldı. Eserlerin yanlarında parantez içinde, önce kitabın türü, sonra ilk baskı yılı gösterildi.

Not: Dergilerin yanlarında parantez içinde verilen tarihler derginin çıkış süresini değil, sözü edilen sanatçının o dergide yazı yayımladığı yılları gösterir.

5 – Bazı maddelerde sanatçı üzerine yayımlanmış, son inceleme veya monografilere de temas edildi.

Bütün bu bölümler, birbirinden paragraflarla değil de, maddelerin bütünlüğünü bozmamak, yerden kazanmak için bir ★ işaretiyle ayrıldı.

KULLANILAN İŞARET VE KISALTMALAR

1) → işareti, bir sayıdan sonra ise "den itibaren" anlamına, o işin başlangıç tarihini, bir sayıdan önce ise "e kadar" anlamına, o işin hangi tarihe kadar sürdüğünü gösterir.

2) ° işareti, o konuda ek bilgi için hangi maddeye bakılması gerektiğini, ya

da Sözlük'te o kişi için ayrı bir madde bulunduğunu belirtir.

3) * işareti (Hikâye kitaplarıyla roman ve oyunlardan önce), o eserin konu özetinin ve hakkında yazılmış yazılar bibliyografyasının **Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü** (1970) kitabımızda bulunduğunu gösterir.

4) Sözlükte başlıca şu kısaltmalar kullanılmıştır:

b. = baskı
bas. = basılışı, basılış tarihi
bk. = bakınız
derl. = derleyen
doğ. = doğumu
haz. = hazırlayan
hük. = hükümdarlığı, hükûmet süresi
krş. = karşılaştırınız
ölm. = ölümü
sad. = sadeleştirilmiş, ya da sadeleştiren
tar. = tarafından
TDK = Türk Dil Kurumu
TTK = Türk Tarih Kurumu
vb. = ve başkaları
yay. = yayımlayan
yaz. = yazılış, yazılış tarihi
yy. = yüzyıl.

Kitabın sonuna ayrıca:

1 - Edebiyat armağan ve ödülleri,
2 - Ölüm-doğum günleri çizelgesi,
3 - Sözlük'te tanıtılan şair ve yazarlar indeksi eklenmiştir.

A., Osman Hakan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1959 Giresun ★İlk öğrenimini Antalya'da, orta öğrenimini Uşak Lisesi'nde, yüksek öğrenimini Yıldız Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'nde tamamladı. ★ 1986 yılında arkadaşlarıyla birlikte, **Şiir Atı Yayıncılık**'ı kurup, **Şiir Atı Şiir Dergisi**'ni çıkarmaya ve şiir kitapları basmaya başladı. 1985'ten başlayarak, şiirleri, şiir üzerine yazı ve söyleşileri **Poetika, Şiir Atı, Hürriyet Gösteri, Bürde, Düşler, Sombahar, Cumhuriyet Gazetesi, Varlık** gibi gazete ve dergilerde yayınlandı. Şiir kitapları: **Göç ve Ölüm Şarkıları** (1987), **Yol Şarkıları** (1991), **Gül Odası** (1995 – 1994 Behçet Necatigil Şiir Ödülü).

ABACI, Tahir ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1951 İstanbul ★ İlk ve orta öğrenimini Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü ve Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Yayıncı, memur olarak çalıştı ★ Şimdi avukat ★ Yazı hayatına Malatya dergi ve gazetelerinde başladı. Daha sonra çeşitli dergi ve gazetelerde şiir, hikâye, eleştiri ve incelemeleri (bazıları Mehmet Tahir ve Sakıp Coşkun imzasıyla) çıktı. **Yarına Doğru** dergisinin kurucularındandır (18 sayı çıktı, 1973-1976) ★ Hikâyelerini **Gelin Ömrümüz** (1976), şiirlerini ise **Odaları Utandıran Dağlar** (1976), **Basit Şeyler** (1980), **Sıcak Hayat** (1994) kitaplarında topladı. **Nasrettin Hoca** (1980) çocuklar için şiir kitabıdır. Romanı **Ağır Akan Su** (1990) adını taşıyor.

ABASIYANIK, Sait Faik ★ Cumhuriyet devri hikâyecilerinden, 23 Kasım 1906-11 Mayıs 1954, doğ. Adapazarı, ölm. İstanbul ★ İlkokulu Adapazarı'nda okudu, onuncu sınıfa kadar İstanbul Erkek Lisesi'ndeki orta öğrenimini Bursa'da tamamladı (1928). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne yazıldıysa da çok geçmeden İsviçre'ye ekonomi öğrenmeye gitti (1931). Lozan'da iki hafta durabildi, Fransa'ya geçerek Grenoble kentinde başladı üniversiteye, 1935'te öğrenimini bırakıp yurda döndü. Kısa bir süre bir azınlık okulunda türkçe öğretmenliği, zahire ticareti ve bir ay kadar da (Mayıs 1942) Haber gazetesinde adliye muhabirliği işlerinde çalıştı. Babasının geliriyle geçindi, Burgaz adasındaki köşklerinde annesiyle birlikte yaşadı. Bu köşk 1964 mayısından beri **Sait Faik Müzesi**'dir. ★ İstanbul'da lise sıralarında şiirler kaleme alan (1925-1928) Sait Faik, ilk hikâyelerini (**İpekli Mendil, Zemberek,** vb.) Bursa'da yine lise öğrencisi iken yazmıştı (1925), basılan ilk yazısı **Uçurtmalar** İstanbul'da Milliyet gazetesinde çıktı (9 aralık 1929), şöhretini sağlayan ilk hikâyeleri Varlık dergisinde yayımlandı (15 Nisan 1934 →) ★ Hikâyelerinde konu ve olaydan çok, şiire ve etkiye en uygun zaman parçaları üzerinde durmasını seven, bu dramatik anları incelemekte büyük başarı gösteren Sait Faik, bir İstanbul hikâyecisi idi. Kaderlerine eğildiği, düşüren, düşürülmüş insanlarda çok kere kendi sıkıntı ve avareliklerinin dramını yaşadı. Çalışkan, işinde gücünde insanlar gördükçe, şehirden, kalabalıklardan sevinç duydu; kötülüklerle karşılaştıkça kırlara, kıyılara, sakin tenha adalara (Burgaz, Hayırsız Adalar), balıkçılara sığındı. Ada ve deniz hikâyelerinde kahraman sayısı az ve belli, şehir hikâyelerinde ise dikkati dağıtacak kadar bol ve çeşitlidir. Sait Faik, yığınlar içindeki gizli dramları bulup çıkardığı gi-

bi tabiat senfonisini de derinlere işleyen bir ustalıkla yaşatmasını bildi. İnsanları, kırları, denizi, tabiat köşeleri ve hayvanlarıyla, yaşamayı bölünmez bir bütün olarak gördü. Kalemini güzelliklerin hakkını aramak, vermek, göstermek uğrunda kullandı ★ Yirmi yıllık sanat hayatında bize ***Medar-ı Maişet Motoru** (1944; 2.b. ***Birtakım İnsanlar** adıyla, 1952) ve ***Kayıp Aranıyor** (1953) adlarında iki roman, **Şimdi Sevişme Vakti** (1953) adlı bir de şiir kitabı bırakmış olan Sait Faik'in hikâyeleri, şu on üç kitapta toplandı: ***Semaver** (1936), ***Sarnıç** (1939), ***Şahmerdan** (1940), ***Lüzumsuz Adam** (1948), ***Mahalle Kavgası** (1950), ***Havada Bulut** (1951), ***Kumpanya** (1951), ***Havuz Başı** (1952), ***Son Kuşlar** (1952), ***Alemdağ'da Var Bir Yılan** (1954), ***Az Şekerli** (1954), ***Tüneldeki Çocuk** (1955), ***Mahkeme Kapısı** (1956) ★ Son kitabına mahkeme röportajları toplanmışsa da taşıdıkları hava bakımından bunlara da hikâye diyebiliriz, sondan önceki iki kitabında da röportajlarına rastlanır. ★ Sait Faik'in evvelce 16 kitap tutmuş hikâye, röportaj ve şiir **bütün eserleri**'nin Muzaffer Uyguner'ce derlenen son toplu basımı Bilgi Yayınları'ndadır (8 cilt, 1970), 9. cilt **Balıkçının Ölümü-Yaşasın Edebiyat** (1977, yazılar), 10. cilt **Açık Hava Oteli** (1980, konuşmalar, mektuplar), 11. cilt **Müthiş Bir Tren** (1981, öykü), 12. cilt **Yaşamak Hırsı** (1982, G. Simenon'dan çeviri roman), 13. cilt **Şimdi Sevişme Vakti** (1986, şiirler), 14. cilt **Sevgiliye Mektup** (1987, hikâyeler, yazılar, mektuplar, konuşmalar), 15. cilt **Bitmemiş Senfoni** ve **Sait Faik Kaynakçası**(1989). Abasıyanık üzerine en geniş bibliyografya da bu dizinin 8. cildinde yer alıyor. ★ 1953 mayısında ABD'deki milletlerarası Mark Twain Derneği, modern edebiyata hizmetlerinden dolayı Sait Faik'i şeref üyeliğine seçmişti. ★ Yazar üzerine Ahmet Miskioğlu **Ana Temleriyle Sait Faik ve Yeni Türk Edebiyatı** (1979) ve Muzaffer Uyguner **Sait Faik Abasıyanık** (1983) adlarında birer kitap çıkarmışlardır ★ **Sait Faik Hikâye Armağanı** ve bu armağanı kazanmış hikâyecilerimizin isimleri için kitabımızın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız.

ABAYHAN, Muzaffer ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1956 Ankara ★ Liseden ayrılıp ABD'ye gitti. 1980'de döndüğünde öykü yazmaya başladı. Tv ve tiyatro için komediler de yazdı; 1987 yılından bu yana serbest yazar olarak çalışıyor. ★ Kitapları; Öykü: **Biz Birbirimize Benzeriz** (1983 yeni basımı: **Hoşçakal Amerika**, 1993), **Başkanın Demokrasisi** (1986), **Bostancı Vapurunda Demokrasi Denemeleri** (1988), **Bunları Kesmek Lazım** (1993 - 2 ve 3. kitaplarının birlikte basımı). ★ Sahnelenmiş oyunları: **Gereği Düşünüldü, Beni Biraz Yönetir misiniz?** ★ "Biz Birbirimize Benzeriz" öyküsüyle 1983 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Öykü Ödülü'nü, **Biz Birbirimize Benzeriz** kitabıyla 1984 Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü'nü, **Başkanın Demokrasisi** ile 1986 Rıfat Ilgaz-Cide En İyi Mizah Öykü Ödülü'nü, "Her Aşkın Bir Şarkısı Vardır" öyküsüyle 1991/1992 Abdi İpekçi Aşk Öyküsü Yarışması Birincilik Ödülü'nü **Gereği Düşünüldü** adlı oyunuyla 1990-91 İsmet Küntay En İyi Oyun Yazarı (Yılmaz Erdoğan ile) Ödülü'nü aldı.

ABDULLAH CEVDET ★ XX. yy. şair ve yazarlarından, 9 Eylül 1869-28 Kasım

1932, doğ. Arapkir, ölm. İstanbul ★ Elaziz'de Askeri Rüştiye'de, İstanbul'da Askeri Tıbbiye'de okudu, doktor yüzbaşı olarak okulu bitirdi. Göz hastalıkları ihtisası yaptığı sırada, siyasi cemiyete girdiği için tutuklanarak önce Trablus Merkez Hastanesi doktorluğuna gönderildi (1892), sonra dört ay kalede hapsedildi. Fizan'a sürüleceği sırada Avrupa'ya kaçtı (1897). Cenevre'de Jön Türkler'in çıkardığı **Osmanlı** gazetesine yazılar yazdı. **İçtihat** dergisinin kuruluşu (1 Eylül 1904), Kütüphane-i İçtihat serisinin ilk kitaplarının yayımlanması, yine Cenevre'de oldu. Kahire'ye gitti (1905), İstanbul'a geldi (1911), göz hekimliğiyle birlikte yayınlarına hız verdi, hür fikirlerinden dolayı dergisi birkaç kere kapatıldı, kendisi kovuşturmaya uğradı, mahkûm oldu ★ Abdullah Cevdet, otuz yıl, 358 sayı çıkardığı **İçtihat** dergisindeki yazıları, şairliği, çeviri ve telif altmıştan fazla eseriyle fikir hayatımızda yankılar yaratmış, dinsizlikle suçlandırılmış, tartışmalara yol açmış bir yazarımızdır. Dr. M.Şükrü Hanioğlu'nun **Doktor Abdullah Cevdet ve Dönemi** (1981) adlı bir incelemesi vardır.

ABDÜLHALİM MEMDUH ★ XIX. yy. şair ve yazarlarından, 1866-1905 ★ İstanbul doğumlu. Bir süre Hukuk'ta okudu. Mizan gazetesinde yazarlığı sırasında önce Trablus'a sürüldü. İzmir'de sürgünken Fransa'ya kaçtı (1900), bir ara Tunus'a gitti, İngiltere'de ölünce dileği yerine getirildi: Cenazesi Tunus'a götürüldü, istediği yere gömüldü ★ İlk edebiyat tarihimizi o yazdı: **Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye** (Osmanlı Edebiyatı Tarihi, 1888). Bu kitapta, Sinan Paşa'dan Tanzimat devri şair ve yazarlarına, yirmi kadar edebiyatçıyı inceledi. Türk edebiyatından fransızcaya ilk antolojiyi de, Edmond Fazy ile birlikte o hazırladı, bastırdı: **Antologie des Poèmes d'Amour Turcs (Türk Aşk Şiirleri Antolojisi,** Paris 1905). Abdülhak Hâmit etkisinde şiirler ve küçük piyesler de yazmıştı.

ACAROĞLU, Türker ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1915 Razgrad (Bulgaristan) ★ İlk ve ortaokulu Razgrad'da okudu. Adana Öğretmen Okulu'ndan sonra, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi (1940). Ortaokullarda türkçe öğretmenliği ve İstanbul'da Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğü'nde yirmi iki yıl (1952-1974) müdürlük yaptı ★ Bir **Çocuk Şiirleri Antolojisi** (1944) derleyen, Bulgarcadan yaptığı çevirilerle bir **Bulgar Hikâyeleri Antolojisi** (1967) çıkaran, başka çevirileri de olan Acaroğlu, genellikle bibliyografya alanında çalıştı, gazetelerde (Milliyet, Cumhuriyet) yeni yayınları tanıttı. 1955-1965 yılları arasında çıkmış, bu tür tanıtmalarından iki yüz kadarını **Edebi Eserler Sözlüğü** (1965) kitabında toplamıştı. **Şair ve Yazarların Hayatları ve Eserleri** (1963, 2.b. **Ozanlar ve Yazarlar** adıyla, 3.b. 1981) isimli bir de yardımcı okul kitabı olan Acaroğlu'nun, Fıtrat Ozan'la birlikte hazırladığı iki kitabı **Türk Halkbilgisi ve Halk Edebiyatı Üzerine Seçme Yayınlar Kaynakçası** (1972) ile **Türk Halk Ozanları ve Destanları Kaynakçası** (1928-1973) (1978)dır. Yazarın başlıca eserleri: **Açıklamalı Süleyman Nazif Kaynakçası** (1987), **Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu** (1988), **En Ünlü Dünya Yazarları** (1988), **Bulgaristan'da 120 Yıllık Türk Gazeteciliği 1865-1985** (1990-1992'de Fransızcaya çevrildi).

ADA, Ahmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1947 Ceyhan ★ Öğrenimini sürdüremedi, özel bir kuruluşta çalışıyor. ★ Yazı hayatına 1970'de başladı. Hakimiyet Sanat, Saçak, Dönemeç, Somut, vb. dergilerde şiir ve yazıları çıktı. **Gün Doğsun Gül Üstüne** (1980) adlı ilk şiir kitabıyla 1981 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü'nü Ali Cengizkan ve Adnan Azar ile paylaştı. Öteki şiir kitapları: **Acıyla Akran** (1983), **Yaz Kırlangıcı Olsam** (1985), **Aşk Her Yerde** (1990); (1991 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü), **Vakit Yok Hüzünlenmeye** (1992); (1993 Yunus Nadi Şiir Ödülü), **Günyenisi Lirikler** (1992), **Yitik Anka** (1993, ilk üç kitabın toplu basımı), **Taş Plak Gazelleri** (1995).

ADIVAR, Dr. Adnan ★ XX. yy. yazarlarımızdan, bilim ve fikir adamı, 1881 - 1 Temmuz 1955, doğ. Gelibolu, ölm. İstanbul ★ II. Abdülhamid'in baskı dönemiydi, Tıbbiye'yi bitirince (1905) Avrupa'ya kaçtı, Berlin Tıp Fakültesi'ne iç hastalıkları asistanı oldu. 1908 Meşrutiyeti'nden sonra İstanbul'a döndü, Tıp Fakültesi'ne profesör, Mütareke yıllarında Osmanlı Meclis-i Mebusanı'na İstanbul milletvekili oldu. İstanbul'un işgali üzerine, eşi Halide Edib'le beraber Anadolu'ya geçti. Birinci Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin Sağlık Bakanı oldu, İçişleri Bakan vekilliği yaptı, 1926-1938 yıllarını eşiyle İngiltere ve Fransa'da geçirdi, yurda dönünce İslam Ansiklopedisi Yazı Kurulu'nda başkan olarak çalıştı (1940-1955) ★ Eserleri: **Faust, Tahlil Tecrübesi** (1939), **Osmanlı Türklerinde İlim** (2.b. 1943, 1969, ilk baskısı fransızca, **La Science chez les Turcs Ottomans** adıyla Paris'te, 1939), **Tarih Boyunca İlim ve Din** (monografi, iki cilt 1944, 2.b. tek cilt olarak 1969), **Dur Düşün** (denemeler, 1950), **Hakikat Peşinde Emeklemeler** (1954, denemeler). Bertrand Russll'dan bir de çevirisi vardır: **Felsefe Meseleleri** (1936, 3.bas. 1963) ★ Son yıllarında günlük gazetelerde (özellikle Cumhuriyet'te) çeşitli konularda denemeler ve fikir yazıları da yazmış; ölümü üzerine Yeni Ufuklar dergisi bir özel sayı çıkarmış (Ağustos 1955), eşi Halide Edib de bir anma kitabı yayınlamıştı: **Doktor Adnan Adıvar** (1956).

ADIVAR, Halide Edib ★ XX. yy. romancılarından, 1884-9 Ocak 1964, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Üsküdar Amerikan Kız Koleji'ni bitirdi (1901), özel olarak da Rıza Tevfik'ten felsefe ve sosyoloji, Salih Zeki'den matematik dersleri aldı. İstanbul Kız Öğretmen Okulu'nda, Kız Lisesi'nde öğretmenlik ve müfettişlik, Beyrut, Lübnan ve Şam'da Türk Kız Mektepleri Umumi Müfettişliği (1917) yaptı. Darülfünun'da garp edebiyatı okuttu (1918-1919), Milli Mücadele'ye katıldı, Cumhuriyet'in ilânından sonra kocası Adnan Adıvar'la gittiği Avrupa ve Amerika'da on beş sene kadar kaldı (1926-1938), 1939'da yurda döndükten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı profesörü (1940), İzmir milletvekili (1950-1954) oldu, sonra gene Edebiyat Fakültesi'ndeki profesörlüğüne döndü (1954). Merkezefendi mezarlığında gömülü ★ 1908'den sonraki dergilerde Halide Salih imzasıyla göründü (örneğin: Şehbal dergisinde, 1911-1912). 1919'da Büyük Mecmua'da Halide Edib imzasıyla "edebiyatımızın son simaları ve safhaları" başlığı altında Yakup Kadri, Mehmet Emin, Ömer Seyfettin... üzerine incelemeler, "Kadınlığa dair" başlığı altında kadın hakları üzerine yazılar, ayrıca hikâyeler yayım-

ladı. 11. sayıdan başlayarak (18 Eylül 1919) bu derginin başyazarı da olmuştu ★ Halide Edib'i, bu yazıları yanında asıl, İngiliz edebiyatı etkisinde, o zaman için yeni, fakat çağdaşlarının çapraşık, aksak ve pürüzlü buldukları bir üslûpla yazılmış romanları tanıttı. İlk romanlarında aşk konularını işliyor, kadın psikolojisi üzerinde duruyordu. Sonra türkçülük akımını benimsedi; duygulandırma ve süslemeden kaçınan, realizmi ön planda tutan romanlar verdi. Hele yurda döndükten sonraki romanlarında konularını bir olay çevresinde toplanan tek insanlara değil; devirlere, nesillere, gelenek ve törelere bağladı ★ Romanları: **Raik'in Annesi** (1909), ***Seviyye Talib** (1910), ***Handan** (1912), ***Yeni Turan** (1912), ***Son Eseri** (1912), ***Mevut Hüküm** (1918), ***Ateşten Gömlek** (1922) ***Kalp Ağrısı** (1924), ***Vurun Kahpeye** (1926), ***Zeyno'nun Oğlu** (1928), ***Sinekli Bakkal** (1936), ***Yolpalas Cinayeti** (1938), ***Tatarcık** (1939), ***Sonsuz Panayır** (1946), ***Döner Ayna** (1954), ***Akile Hanım Sokağı** (1958), ***Hayat Parçaları** (1963), ***Sevda Sokağı Komedyası** (1972), ***Çaresiz** (1972), ***Kerim Usta'nın Oğlu** (1974) ★ Hikâye Kitapları: **Harap Mabetler** (1911), ***Dağa Çıkan Kurt** (1922), ***İzmir'den Bursa'ya** (1922) ★ Anıları: **Türk'ün Ateşle İmtihanı** (1962), ***Mor Salkımlı Ev** (1963) ★ Oyunları: **Kenan Çobanları** (1918), ***Maske ve Ruh** (1945), ★ Her kitabının değişik sayılarda baskıları olan Halide Edib'in **bütün eserleri**, sadeleştirilmiş bir dille Atlas Kitabevi'nde toplanmaktadır, 1967-1980 arasında bu yeni diziden, kimisinde iki eser bir arada, 22 kitap çıktı ★ **Sinekli Bakkal** romanı, C.H.P. Roman Ödülü'nde birincilik kazanmış, romancılığımızda satış rekoru kıran eser olmuştur (30 b. 1972) ★ Çevirileri, incelemeleri, İngilizce eserleri de olan yazarın romanları filme de alınmıştır: Ateşten Gömlek (1923, 1940), Vurun Kahpeye (1949, 1964, 1973), Sinekli Bakkal (1967), Yolpalas Cinayeti (1956) ★ Halide Edib üzerine son üç tanıtma kitabını Muzaffer Uyguner (**Halide Edib Adıvar,** 1968), Nâzan Güntürkün (**Halide Edip ile Adım Adım,** 1974) ve İnci Enginün (*Halide Edib Adıvar*, 1986; genişletilmiş 2. baskı, 1989) çıkardılar.

AGÂH EFENDİ ★ XIX. yy. gazetecilerinden, 1832-1885, doğ. İstanbul, ölm. Atina, mezarı İstanbul'da ★ Yusuf Agâh Efendi, Tıbbiye'deki öğrenimini yarıda bırakarak Babıâli Tercüme Odası'na memur oldu. Fransızca, İngilizce ve İtalyanca öğrendiği için Paris elçiliği kâtipliğine atandı, bu görevde üç yıl kadar çalıştı (1852-1854), bir süre İstanbul'da Karantina İdaresi'nde bulunduktan sonra Rumeli Ordusu Başmütercimliği'ne (Temmuz 1855) verildi. Tekrar döndüğü Tercüme Odası'ndaki memurluğu sırasında Şinasi ile tanıştı, onunla birlikte ilk özel gazetemiz olan **Tercüman-ı Ahval**'i çıkarmaya başladı (21 Ekim 1860), bir yandan da devlet memurluğunda çalışıyordu. 1861'de Posta İdaresi başına getirildi. Genç Osmanlılar'ın meşrutiyet yönetimi kurmak uğruna Avrupa'ya kaçmaya başlamaları sırasında Ziya Paşa ile arkadaşlığı bahane edilerek resmî görevlerinden uzaklaştırıldı (1867). Gazetesi de kapatılmış (1866) olduğu için o da Fransa'ya gitmek zorunda kaldı (31 Mayıs 1867), Âli Paşa'nın ölümü üzerine İstanbul'a döndü (1871). İzmit mutasarrıfı oldu, II. Abdülhamid'in kuşkuları yüzünden Bursa'ya, sonra da Anka-

ra'ya sürüldü. Affa uğrayınca Rodos mutasarrıflığına (1884) getirildi. Midilli'de de mutasarrıflık yaptıktan sonra Atina Büyükelçisi olmuştu ki, çok geçmeden öldü ★ Agâh Efendi üzerine etraflı bir inceleme: Server İskit, **Tercüman-ı Ahval ve Agâh Efendi** (1937).

AĞAOĞLU, Adalet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1929, Nallıhan ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1950). Ankara Radyosu'na girerek (1951) dramaturgluk, radyo tiyatrosu müdürlüğü, TRT kurulduktan sonra da program uzmanlığı yaptı; Radyo Dairesi Başkanı iken ayrıldı (1970). ★ Sanat hayatına şiirle başladı (Kaynak dergisi, 1948/49). Bir arkadaşıyla ortak kaleme aldığı, 1953'de Ankara'da oynanan, basılmamış **Bir Piyes Yazalım** oyunu, tiyatroda ilk denemesi oldu. Sahne ve radyo oyunları yazdı. Radyo oyunlarından **Yaşamak,** Fransız ve Alman radyolarında da yayımlandı (1955/56). Romancılığının ilk ürünü, 1973'te gün ışığına çıktı: **Ölmeye Yatmak.** Diğer romanları: **Fikrimin İnce Gülü** (1976), **Bir Düğün Gecesi** (1979), **Yaz Sonu** (1980), **Üç Beş Kişi** (1984), **Hayır** (1987) **Ruh Üşümesi** (1991) ★ Hikâye kitapları: **Yüksek Gerilim** (1974), **Sessizliğin İlk Sesi** (1978), **Hadi Gidelim** (1982), **Romantik Bir Viyana Yazı** (1993) ★ Denemeleri: **Göç Temizliği** (anı, roman; 1985), **Geçerken** (1986), **Gece Hayatım** (rüya-kâbus anlatıları; 1991) ★ Oyunları: **Evcilik Oyunu** (ilk oyn. 1963 - bas.1964), **Çatıdaki Çatlak** (ilk oyn. 1964-1965, bas. 1969; **Sınırlarda** oyunu ile birlikte), **Tombala** (bas. Türk Dili dergisi, 189, Haziran 1967, oyn. 1969), **Kendini Yazan Şarkı** ise 1976'da İstanbul Şehir Tiyatrolarında oynanmış ve **Evcilik Oyunu** ile birlikte basılmış (1977) bir oyundur. ★ Diğer Oyunları: **Üç Oyun** (1973: **Bir Kahramanın Ölümü-Çıkış-Kozalar**), **Çok Uzak-Fazla Yakın** (ilk basım. 1990, oyn. 1993), **Duvar Öyküsü** (gençlik oyunu; 1992 basılış). Bu son ikisi dışında bütün oyunları **Oyunlar** adı altında toplanmıştır (1982). Bütün oyunlarının son ikisini de kapsayan **Toplum Basım**'ı I. ve II. ciltler ise 1993'te yayımlanmıştır. Yapıtlarından bir seçme "**Seçmeler**" (1993), yaptığı söyleşiler ise aynı yıl "**Karşılaşmalar**" adlarıyla kitaplaştı. **Ölmeye Yatmak, Bir Düğün Gecesi** ve **Hayır** adlı romanları 1994 yılında "**Dar Zamanlar Üçlemesi**" olarak basıldı ★ The Reader's Encyclopedia of World Drama (New York, 1969) isimli tiyatro ansiklopedisinde, dünya tiyatro yazarları içinde yer alan Adalet Ağaoğlu, **Üç Oyun** (1973) kitabıyla, Türk Dil Kurumu 1974 Tiyatro Ödülü'nü, **Yüksek Gerilim** ile 1975 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, **Bir Düğün Gecesi** romanıyla 1979 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü, 1980 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı, 1980 Madaralı Roman Ödülü'nü ve **Çok Uzak Fazla Yakın** ile de İş Bankası, 1992 Edebiyat Büyük Ödülü'nü kazandı.

AĞAOĞLU, Samet ★ Günümüz yazarlarından, 1909-6 Ağustos 1982, doğ. Kara bağ (Kafkasya), ölm. İstanbul ★ Meşrutiyet devri türkçülerinden Ağaoğlu Ahmed'in (ölm. 1939) oğlu olan yazar, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1932), Fransa'da Strasburg Üniversitesi'nde doktora yaptı, yurda dönünce Ekonomi ve Ticaret Bakanlıklarında çalıştı. 1946'da avukatlığa geçerek Demokrat Parti kurucuları arasına girdi. 1950, 1954, 1957 seçimlerin-

de Manisa milletvekili, birkaç kere de Bakan oldu. 27 Mayıs 1960 devriminde Demokrat Parti yöneticisi ve milletvekilleri tutuklanınca o da Yassıada'ya sürüldü, sürgünlüğü beş yıl kadar sonra bir af kanunuyla sona erdi ★ Sanat gücünü daha ilk hikâyeleriyle (Varlık ve Yücel dergileri, 1935) kabul ettirmiş olan Samet Ağaoğlu, hikâyelerinde genellikle marazî tiplerin ruhsal bunalımlarını inceledi. Kahramanları, sıradan kişiler için hiç de önemli olmayan şeyleri dert edinen, aşırı derecede kuruntulu, Dostoyevski'nin insanlarını andıran kimseler oldu ★ **Strasburg Hâtıraları** (1945), ***Zürriyet** (1950), ***Öğretmen Gafur** (1953, fransızcası 1958), ***Büyük Aile** (1957), ***Hücredeki Adam** (1964), ***Katırın Ölümü** (1965), hikâye kitaplarıdır. Anılarını **Babamdan Hâtıralar** (1939), **Babamın Arkadaşları** (1958, genişletilmiş 2.-b. 1969), **Aşina Yüzler** (1965), **Arkadaşım Menderes** (1968), **Marmara'da Bir Ada** (1972), **Demokrat Parti'nin Doğuş ve Yükseliş Sebepleri** (1973), **İlk Köşe** (1980) kitaplarında topladı. **Kuvayı Milliye Ruhu** (1944) bir incelemedir, **Sovyet Rusya İmparatorluğu** (1967) da gezi yazılarını derleyen bir eser.

AĞAOĞLU, Tektaş ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1934 İstanbul ★ Ankara'da Atatürk Lisesi'ni (1951), İngiltere'de Oxford Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1956) bitirdi, İstanbul'da kardeşiyle kurduğu Ağaoğlu Yayınevi'ni yönetti (1964-1972) ★ İlk yazısı Varlık dergisinde çıktı, hikâyelerinden bir kısmını **Ölümden Hayata** (1956) kitabında topladı. Ant, Cumhuriyet, Yeni Ortam gazetelerine siyasî fıkra ve makaleler yazdı. Çeşitli dillerde siyaset, edebiyat kitapları çevirdi. Şolohov'un **Ve Durgun Akardı Don** onun çevirisidir. ★ Son eseri **Karanlıkta Oturma Özgürlüğü** (1978) adlı deneme kitabıdır.

AHMED ARİF ★ Günümüz şairlerinden, 1927-2 Haziran 1991, doğ. Diyarbakır, ölm. Ankara ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde felsefe öğrencisiyken, 1950-1960 yılları arasında, siyasî inançları nedeniyle tutuklanmaları, cezaevlerinde yatmaları yüzünden öğrenimi yarıda kaldı. ★ Halk türkü, ağıt ve masallarının hem içli, hem gür sesi ve özüyle beslenmiş, yoğun toplumcu-devrimci şiirlerinden seçmelerle tek kitabı **Hasretinden Prangalar Eskittim** 1968'de yayımlanmıştı. R.Durbaş'ın şairle yaptığı uzun konuşma 8 nisan 1990 - 16 nisan 1990 tarihli Cumhuriyet gazetesinde, daha sonra da kitap halinde yayımlandı: **Ahmed Arif Anlatıyor** (1990). Şiiri üzerine Ahmet Oktay'ın yaptığı araştırma: **Karanfil ve Pranga** (1989) adını taşıyor. **Cemal Süreya'ya Mektuplar**'ı (1992) ölümünden sonra yayımlandı.

AHMED FAKİH ★ XIII. yy. tasavvuf şairlerinden, ?-1221 ★ Anadolu'da Türkçe ilk şiirleri yazmış şairlerden biri olan Ahmed Fakih, Selçuklular zamanında, Konya'ya Horasan'dan gelmişti. Medrese eğitimi görmüş, tasavvuf öğrenmişti. Fıkıh da okuduğu için, kendisine Fakih denildi. Hicaz'a gitti, hacı oldu, Kudüs'te iki ay kalıp yurda döndü. Konya'daki türbesinin üzerinde ölüm tarihi 1221 (hicrî 618)'dir. Mevlevî ve bektaşî geleneğinde hâtırası ve kerametleri 18. yüzyıla kadar sürdü ★ Tasavvuf akımının Anadolu'da çok yaygın olduğu bir dönemde yaşayan Ahmed Fakih eski Anadolu Türkçesi'nin şimdilik en eski eseri olarak bilinen **Çarh-nâme**'yi yazdı. Aruzla, 88 beyitlik ve kaside

biçimindeki bu eserde şair, tasavvufçu ahlâk amacı güderek, dünyanın geçici olduğundan söz açar; ölümlü zevklere kapılmamak, ahrete hazırlanmak gerektiğini öğütler. Varlığı bilim dünyasına ilk kez Fuad Köprülü tarafından duyurulan (1926) Çarh-nâme, Mecdut Mansuroğlu tarafından işlenerek yayımlanmıştı (1956). Prof. Hasibe Mazıoğlu, şairin bir başka eserini Londra'da meydana çıkardı, yayımladı: **Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi' Şerife** (TDK y., 1974). "Kutsal Mescitlerin Özellikleri Üzerine Kitap" anlamına gelen, mesnevî biçiminde, 400 beyte yakın ve Çarh-nâme gibi mefâilün feûlün vezniyle yazılmış bu kitabında Ahmed Fakih "Şam, Kudüs, Mekke, Medine kentleri ile oralarda ziyaret ettiği kutsal yerleri anlatır". "Kutsal Mescitler" basımına Ahmed Fakih menâkıbı da eklenmiştir.

AHMEDÎ ★ XIV. yy. divan şairlerinden, 1334-1413 ★ Asıl adı Taceddin İbrahim olan Ahmedî, öğrenimine Mısır'da devam etti, döndükten sonra Kütahya'da yerleşti, Germiyan beylerinden Süleyman Şah'ın hizmetine girdi, sonradan Osmanlı Şehzadesi Emir Süleyman (ölm. 1411) tarafından korundu, ömrünün çoğunu Bursa'da geçirdi, divan kâtibi olarak bulunduğu Amasya'da öldü ★ XIV. yüzyılın en büyük divan şairi kabul edilen, sonraki yüzyıl şairlerinden birçoğu üzerinde etkileri görülen Ahmedî, edebî zevkindeki üstünlük ve ifadesindeki titizlikle dikkati çeker ★ Eserleri arasında en ünlüleri **İskender-nâme, Cemşid ü Hurşid** mesnevileri ile **Divan**'dır. Büyük İskender'e ait efsaneleri,Firdevsî ve Nizamî'nin bu konudaki eserlerine fazla bağlanmadan, birçok genişletmelerle işleyen, on bin beyite yakın **İskender-nâme**'yi Germiyan hükümdarı Süleyman Şah adına yazmış (1390), ama Süleyman Şah'ın ölümü üzerine Yıldırım Bayezid'in oğlu Süleyman Çelebi'ye sunmuştu. **İskender-nâme**'nin sonuna eklenmiş olan Osmanlı tarihi bölümü (bas. Nihad Sami Banarlı tar. Türkiyat Mecmuası, 1939) ilk Osmanlı vekâyinâme'si olmakla önem taşır ★ Şehzade Emîr Süleyman adına yazdığı (1403) beş bin beyitlik Cemşid ü Hurşid mesnevisi, İran şairi Selman Savecî'nin aynı isimdeki eserinin genişletilmiş, serbest bir çevirisidir. **Cemşîd ü Hurşîd**'in tam metni, Dr.Mehmet Akalın'ın bilimsel çalışması olarak Erzurum Atatürk Üniversitesi'nce yayımlandı (1975).

AHMED-İ DAİ ★ XIV, XV. yy divan şairlerinden, ?-? ★ Yıldırım Bayezid, Emir Süleyman ve Çelebi Mehmed devirlerinde yaşadı. Germiyanoğlu II. Yakub Bey'in ve Emir Süleyman'ın saraylarında ve kadılıklarda bulundu. II. Murad'a hocalık etti. Germiyan'lı; mezarı Bursa'da ★ Çağdaşları °Ahmedî ve °Şeyhî gibi devrinin şeriat, lugat, aruz, riyaziye, heyet, tıb, tarih ve başka alanlarda ansiklopedik bilginlerinden olan; kitaplıklarda telif, tercüme, nazım, nesir on yedi kadar eseri bulunan Ahmed-i Dâi, edebî eserleri dışında, bilim eserleriyle de önemlidir. Kitaplarını devrinin ünlü emir ve vezirleri adına yazdı, türkçe eserlerinde çağdaşlarından daha büyük bir dil başarısı sağladı, türkçenin bir edebiyat ve bilim dili olarak gelişmesine hizmet etti. Sonraki divan şiirinin kullanmadığı eski söz ve deyimleri kullanması da onun Türkiye türkçesinin yazı dilini yaratmaya çalışanlardan olduğunu gösterir. Türkçe, farsça divânları olan şairin, **Çeng-nâme** adlı, saz ve söz konusunda, ro-

tan indirilince o da İstanbul'a döndü (Haziran 1876). Takvim-i Vakayi gazetesi ve Matbaa-i Amire (Devlet Matbaası) müdürü oldu (1877), Tercümanı Hakikat gazetesini çıkardı (1878 →), Karantina Başkâtibi (1885) , Sağlık İşleri Kurulu ikinci reisi oldu (1895), 1908'den sonra Darülfünun'da umumî tarih, felsefe okuttu.Fatih camisi mezarlığında gömülü ★ Tanzimat devrinin en popüler yazarı, nesrin bütün tür ve konularında telif ve tercüme 200 kadar eser sahibi olan Ahmet Mithat, kalemini halk eğitimi yolunda bir araç olarak kullandı; çok zaman sanat değeri zayıf, dağınık fakat dili amacına uygun, sade eserleriyle devrinin hâce-i evvel'i (ilkokul öğretmeni) oldu, halkı aydınlattı, akla gelen bütün konularda halka bilgi ve ders verdi. Edebiyatımızın konu ve tema ufuklarını genişleten hikâye ve romanlarıyla tanındı, hikâyelerinden 28 tanesini **Letâif-i Rivâyat** (Söylenegelen Güzel Hikâyeler) serisinde 25 cilt olarak ayrı ayrı zamanlarda bastırdı (1870-1895) ★ Romanlarından birkaçı: ***Hasan Mellah** (1875; **Denizci Hasan** adıyla Prof. Kenan Akyüz tar. iki cilt, 1975), ***Hüseyin Fellah** (1875), ***Felâtun Beyle Râkım Efendi** (1876; yeni bas. Sacit Erkan tar. 1966), ***Süleyman Musli** (1878, yeni b. **Musullu Süleyman** adıyla Behçet Necatigil tar. 1971), ***Henüz Onyedi Yaşında** (1882, yeni b. Hakkı Tarık Us tar. 1943), ***Dürdane Hanım** (1882, yeni b. Hakkı Tarık Us tar. 1948), ***Jön Türk** (1910) ★ Letâif-i Rivâyat serisindeki hikâyelerinden ancak ikisinin yeni baskıları vardır: ***Yeniçeriler** (Mustafa Nihat Özön tar. 1942) ***Obur** (Ali Ertan ve Baha Dürder tar.1945).

AHMET NAİM (Çıladır) ★ Cumhuriyet devri hikâyecilerinden, 1904-24 Nisan 1967, doğ. İstanbul, ölm. Zonguldak ★ Eyüpsultan Reşadiye İlkokulu'ndan sonra öğrenimine devam edemeyerek hayata atıldı; Zonguldak'ta Ticaret Odası'nda ve Ereğli Kömürleri İşletmesi'nde uzun yıllar çalıştı, bu işletmenin istatistik şefi iken 1957'de emekliye ayrıldı ★ Edebiyatımız, Zonguldak Kömür Havzası işçilerinin hayatlarını sergileyen ilk hikâyeleri onun kalemiyle kazanmıştı. Çokluk 1935-1944 yılları arasında Yedi Gün, Yurt, Doğu ve Dünya dergilerinde çıkan bu hikâyelerin yanısıra, ekonomik konularda ***Bir Müstemlekenin Tarihi** ve **Zonguldak Kömür Havzası** adlı iki inceleme kitabı; ***Define** ve **Uzun Mehmet** adında iki de oyun yayınladı. Acılarla dolu hayat hikâyesi ve kendisiyle yapılmış bir konuşma için bk.Yeditepe dergisi, Haziran 1967 ★ Hikâyelerinden seçmeler ölümünden sonra ***Kuduz Düğünü** kitabında derlen di (1968), uzun bir maden röportaj-hikâyesi **Bir Yudum Soluk** adıyla yayımlandı (1971), daha sonra Çığ dergisi yazar için bir özel sayı çıkardı (sayı 3, Zonguldak, 1972).

AHMET NECDET ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1933 İnegöl (Bursa) ★ İstanbul Çapa Lisesi'ni (1950), İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nü bitirdi (1954). Çeşitli kentlerde öğretmenlik yaptı. Görev aldığı Atatürk Üniversitesi'nde Beşeri ve İktisadi Coğrafya profesörlüğüne yükseltildi (1974). Kısa bir süre Muğla İşletmecilik Yüksek Okulu'nda çalıştıktan sonra, Ege Üniversitesi öğretim kadrosuna katıldı (1979). Halen Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesi ★ Öğrencilik yıllarından beri şiirle ilgilendi; ilk yapıtı, **Çağdaş Fransız Şiiri** adlı bir antolojidir (1959). Kendi şiirle-

mantik-didaktik bir mesnevisi, en kuvvetli eseri sayılmaktadır ★ Prof. İsmail Hikmet Ertaylan'ın **Ahmed-i Dâi, Hayatı ve Eserleri** adlı büyük monografisi 1952'de çıktı.

AHMET HAŞİM ★ XX. yy. şairlerinden, 1885-4 Haziran 1933, doğ. Bağdat, ölm. İstanbul ★ 1896'da İstanbul'a geldi. Galatasaray Sultanisi'nde okudu (1897-1907), orayı bitirince Reji İdaresi'ne memur oldu, bir yandan da Mekteb-i Hukuk'ta yüksek öğrenimini yapıyordu. Sonra Hukuk'u bırakıp İzmir Sultanisi'ne fransızca öğretmeni oldu (1908-1911). Son görevlerinden birkaçı Güzel Sanatlar ve Harb Akademileri ile Mülkiye Mektebi'ndeki öğretmenliğidir. Mezarı Eyüp'te ★ Galatasaray'da okurken, edebiyat öğretmeni olan Ahmet Hikmet Müftüoğlu'ndan aldığı edebiyat coşkusuyla şiire yönelen, ilk şiirini 1901 başlarında yazıp yayımlayan Ahmet Haşim, İzmir'deki öğretmenliği sırasında Fecriâti topluluğuna katıldı (1909), Fecriâticiler dağıldıktan sonra, **Dergâh** dergisinde (1921-1922), **Yeni Mecmua**'da (1923) ve daha sonra yayımladığı şiirlerinde şiir dilini sadeleştirdiği görüldü; böylece 20. yüzyıl şiirimizde bağımsız bir imza olarak yer aldı. Hepsi de aruzla yazılmış, aşk ve tabiat temalarını işleyen, sembolizm akımı anlayışına uygun şiirlerinde hayale ve müziğe büyük değer verdi, âhengin etkilerinden faydalandı, dış dünya gözlemlerini bir prizmadan geçirerek, değiştirip süsleyerek yansıttı (**Mukaddime** şiiri, **Piyale** önsözü: **Şiir hakkında bazı mülâhazalar**). Haşim kuvvetli bir şair olduğu kadar özlü bir fıkra yazarı idi ★ Hakkında yirmiden fazla inceleme ve tanıtma kitabı yazılmış olan Ahmet Haşim, **Göl Saatleri** (1921) ve **Piyale** (Kadeh, 1926) adlarında iki şiir kitabı çıkarmıştı. **Bize Göre** (1926), **Gurabâhâne-i Laklakan** (Yoksul Leylekler Basımevi, 1928) fıkra ve sohbetlerinin; **Frankfurt Seyahatnamesi** (1933) gezi yazılarının toplandığı kitaplardır. Şiirleri sonradan topluca birkaç kere basıldı. En son basılanlar: Asım Bezirci, **Ahmet Haşim – Bütün Şiirleri** (1985, bugünkü dile çeviriler ve notlarla), İnci Enginün, **Ahmet Haşim – Bütün Şiirleri** (1987). Düzyazı son üç eserinin tek kitap halinde, notlandırılmış yeni basımı M. Eğ. Bk. 1000 Temel Eser dizisindedir (haz. Prof. Mehmet Kaplan, 1969).

AHMET MİTHAT ★ Tanzimat devri romancılarından, 1844-28 Aralık 1912, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Beş, altı yaşlarında iken babası ölünce bir ara Mısır Çarşısı'nda bir aktar dükkânında çıraklık etti, sonra ağabeyisinin yanına Vidin'e gitti (1854), ilk öğrenimini orada yaptı, ailesiyle İstanbul'a dönünce (1859) Tophane Sıbyan Mektebi'nde okudu. Niş Rüştiyesi'ni bitirdi (1863). Rusçuk'ta Mektubi Kalemi'ne memur oldu, fransızca öğrendi, Tuna valisi Mithat Paşa tarafından korundu, yazılar yazdığı Tuna gazetesine sonraları başyazar oldu. Bağdat valiliğine atanan Mithat Paşa ile Bağdat'a gitti (1869), orada yeni açılan sanat okulu öğrencileri için **Hâce-i Evvel, Kıssadan Hisse** kitaplarını yazdı, bir buçuk sene sonra ağabeyisinin Basra mutasarrıflığında ölümü üzerine on beş kişilik ailesiyle İstanbul'a döndü (1871 baharı), Tahtakale'de tuttuğu bir evde ufak bir matbaa kurdu, eserlerini basmaya başladı, gazetelere yazıyor, kendi de gazete çıkarıyordu, Rodos'a sürüldü (Nisan 1873), ilk romanlarını, oyunlarını Rodos'ta yazdı, Abdülaziz taht-

rini **Uzuneşek** (1977), **Ne Çok Enkaz** (1988), **Sana Bunca Yangından** (1991), **İnegöl Hey İnegöl** (1992) ve **Gün Yüzleri** (1992), **Kün** (1994), **Ay Kasidesi** (1995) adlı kitaplarında topladı. Fransız (Aragon, Apollinaire) ve Alman (Paul Celan, Georg Trakl) şairlerinden yaptığı çeviriler (G. Durusoy ile), kitap halinde, Charles Baudelaire'den çevirdiği şiirler ise **Kırk Kötülük Çiçeği** (1991) adıyla yayımlandı. Ayrıca **Modern Türk Şiiri** (1993) ve **Bugünün Diliyle Divan Şiiri Antolojisi** (1995) adlı iki çalışması daha var. **Gün Yüzleri** kitabıyla 1994 TDK Ödülü'nü kazandı.

AHMET PAŞA ★ XV. yy. divan şairlerinden, ?-1497, doğ. Edirne, ölm. Bursa ★ 1451'de genç yaşta Bursa'ya müderris,Edirne'ye kadı oldu. Tahta çıkan (1451) Fatih Sultan Mehmet'ten saygı gördü, kazaskerliğe getirildi, az sonra da Fatih'in sohbet arkadaşı ve hocası olarak kendisine vezirlik rütbesi verildi. Bir ara Fatih'in gazabına uğrayıp vezirlik rütbesi geri alındı, Yedikule zindanında hapsedildiyse de **Kerem** redifli kasidesiyle idamdan kurtuldu, mütevellilikle Bursa'ya gönderildi, birkaç yerde sancak beyliğinde bulundu. II. Bayezid'in tahta çıkmasından (1481) sonra da Bursa sancak beyliğine getirildi. Ölümünde, yaptırmış olduğu medrese yakınına gömüldü ★ Şeyhî ile Necatî arasında yetişmiş divan şairlerinin en büyüğü olan Ahmet Paşa, XV. yüzyılın son ve XVI. yüzyılın ilk yarımında yetişen şairlerce üstad bilindi, imparatorluğun her tarafına, hattâ Horasan'a, Hüseyin Baykara saraylarına kadar yayılan şiirlerine nazireler yazıldı; Tanzimat şairlerine kadar her yüzyılda etkisi altında kalanlar oldu. Şiirlerinde tasavvuf izleri bulunmayan Ahmet Paşa tek eseri mürettep **divan**'ındaki şiirleri arasında özellikle gazelleri ve sonraki yüzyıllarda şarkı adını alacak olan murabbaları ile ün kazandı ★ Divanını Prof. Ali Nihad Tarlan bastırdı (1966), şiirini oluşturan kaynak ve ayrıntıları da Dr. Harun Tolasa **Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası** (1973) adlı bir monografide değerlendirdi.

AHMET RASİM ★ XIX.-XX. yy. yazarlarından, 1864-21 Eylül 1932, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Mahalle mekteplerinde başladığı öğrenimine Darüşşafaka'da devam etti (1875-1883), burayı birincilikle bitirince (1883) Posta ve Telgraf Nezareti Fen Kalemi'ne memur oldu, ilk yazılarını Ahmet Mithat Efendi'nin Tercüman-ı Hakikat gazetesinde yayımladı, sonra çeşitli gazetelerde çalıştı. İstanbul milletvekili oldu (1927-1932), Heybeliada mezarlığına gömüldü ★ Şiir ve hikâyeler, okul kitapları, tarih ve bilim konularında türlü eserler yazan, çeviriler de yapan Ahmet Rasim'in asıl değeri, renkli, canlı bir anlatımla çocukluk, ilk-orta öğrenim ve basın hayatını, İstanbul'un gündelik yaşayışını yansıtan fıkra, makale ve anılarında görülür ★ Ahmet Rasim'in bütün eserlerinin bir dökümü, M.Nihat Özön tarafından hazırlanmış **Ahmet Rasim Bibliyografyası**'ndadır (Bibliyografya Bülteni,c.2, nr.12, aralık 1932) ★ Sayısı kırka yakın eserlerinden fıkra ve anı türlerinde olanlar: **Gecelerim** (1894), **Şehir Mektupları** (4 cilt, 1910-1911; birinci cilt yeni b. Ahmet Kabaklı tar. 1971), **Romanya Mektupları** (1988), **İki Hâtırat Üç Şahsiyet** (1916, yeni b. İbrahim Olgun tar. 1976), **Eşkâl-i Zaman** (1918, yeni b.Orhan Şaik Gökyay tar. 1969), **Cidd ü Mizah** (1918), **Fuhş-i Atik** (2 cilt, 1922, yeni

b. **Hamamcı Ülfet** adlı eseriyle birlikte, Server İskit tar. 1958), **Muharrir Şair Edip** (1924, yeni b. Kâzım Yetiş tar. 1980). **Gülüp Ağladıklarım** (1926, yeni b. Ahmet Sevinç tar. 1978), **Falaka** (1927, yeni b. Sedit Yüksel tar. 1969, yeni b. Atilla Özkırımlı tar. 1978), **Muharrir Bu Ya** (1927, yeni b. Hikmet Dizdaroğlu tar. 1969), **Ramazan Sohbetleri** (1913 ramazanına ait sohbetler de, derl. ve sad. Muzaffer Gökman, 1967) ★ Kitaplarına girmemiş ve 1925-1928 yılları arasında Resimli Ay , Resimli Perşembe dergileriyle Akşam ve Cumhuriyet gazetelerinde yayımlanmış yazıları **Anılar ve Söyleşiler** (Der. Nuri Erten, 1983) adlı kitapta toplandı. Ahmet Rasim'in yeniden yayımlanan eserlerinden biri de **Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi** (4 cilt, 1910) isimli eserinden **Seçmeler**'dir (haz. İsmet Parmaksızoğlu, 1968) ★ Yazar üzerine bazı kitaplar: Suat Hizarcı, **Ahmet Rasim** (1953), Agâh Sırrı Levend, **Ahmet Rasim** (1965); ve Hikmet Altınkaynak, **Nükte ve Fıkralarıyla Ahmet Rasim** (1984).

AHMET REFİK Altınay ★ XX. yy. tarih yazarlarından, 1880-10 Ekim 1937, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Harbiye'yi bitiren (1898) Ahmet Refik Altınay, askerî okullarda almanca ve tarih okuttu. Balkan Savaşı'ndan sonra (1912) gözlerinin rahatsızlığı dolayısıyla emekliye ayrıldı. Üniversite örgütü kuruluncaya kadar İstanbul Darülfünunu'nda tarih müderrisliği yaptı (1918- 1933) ★ İkdam Gazetesi ve Yeni Mecmua gibi gazete ve dergilerde, özellikle Osmanlı tarihinin çeşitli simaları ve Osmanlı tarihçileri konularında birçok yazı, araştırma ve monografi yayımlayarak tarihle edebiyat arasında bir köprü kurdu. Tarih türünün gelişmesine, halkta tarih ve tarihî roman merak ve sevgisinin uyanmasına önayak oldu. ★ Sayısı otuzu aşkın eseri arasında en ünlüleri: **Lâle Devri** (1912, 1932, 1973), **Onuncu Asr-ı Hicrî'de İstanbul Hayatı** (1914), **Hicrî Onikinci Asırda İstanbul Hayatı** (1921), **Alimler ve Sanatkârlar** (1922, 1980), **Hicrî Onbirinci Asırda İstanbul Hayatı** (1931), **Turhan Valide** (1931), **Tarih ve Müverrihler** (1932), vb. ★ Reşat Ekrem Koçu'nun yazarı tanıtan bir kitabı 1938'de çıktı: **Ahmet Refik.**

AHMET ŞUAYİP ★ Servetifünun yazarlarından, 1876-1910, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Vefa İdadisi'nden sonra Mekteb-i Hukuk'u bitirdi. İlk Tedrisat Müdürlüğü, İstanbul Maarif Müdürlüğü, çalıştığı resmî görevler arasındadır ★ Realist ve natüralist Fransız yazarlarını tanıtan makale ve müsahabeleriyle Servetifünun Edebiyatı'nın fikir cephesini temsil etti ★ En ünlü eseri **Hayat ve Kitaplar**'a (1901, 1913) topladığı sekiz incelemeden Hippolyte Taine ve Gustave Flaubert üzerine olanlar kayda değer.

AHMET VEFİK PAŞA ★ Tanzimat devri yazarlarından, 1823-2 Nisan 1891, doğ ve ölm. İstanbul ★ Mühendishane'de başladığı (1831) öğrenimine Paris elçisi Reşit Paşa'nın tercümanı olan babasının yanında, Paris'te bir Fransız lisesinde devam etti (1834 -1837), İstanbul'a dönüşünde Tercüme Odası'na memur oldu (1837). Yurt içinde ve yurt dışında çok çeşitli görevlerde çalıştı; bu arada Tahran (1851), Paris (1860) elçisi, iki kere Maarif Nâzırı (1872-1878), Meclis-i Mebusan Reisi (1877), Bursa Valisi (Ocak 1879 →),

iki kere de Sadrâzam (1878, 1882) oldu. Rumelihisarı'nda Kayalar Mezarlığı'nda gömülü ★ Görevlerinden uzaklaştırılıp boş kaldıkça kendini edebiyat ve bilim çalışmalarına veren Vefik Paşa, Tanzimat devrinde milliyetçilik ve türkçülük akımlarının ilk büyük temsilcisi oldu, Avrupa'da gelişen türkoloji hareketlerine paralel bizde de dil, tarih ve folklor çalışmalarına çığır açtığı gibi, Molière (1622-1673) komedilerinden yaptığı 16 başarılı çeviri ve uyarlama ile Tanzimat tiyatrosuna önemli hizmetlerde bulundu. Vali olarak kaldığı dört yıla yakın bir süre içinde (Ocak 1879-Kasım 1882) Bursa'da kurduğu tiyatronun her bakımdan gelişmesi, halkta tiyatro sevgisinin kökleşmesi için çalıştı. Bugün Bursa Devlet Tiyatrosu onun adını taşıyor ★ Eserleri: Türk dili ve tarihi üzerine en tanınmış iki eseri **Şecere-i Türk** (1863) ve **Lehçe-i Osmanî** (1877)'dir. Molière'den uyarlamaları: ***Zor Nikâhı** (1869), ***Zoraki Tabip (1869), *Tabib-i Aşk, Dekbazlık, Meraki, Azarya, Yorgaki Dandini;** düzyazı çevirileri: **İnfial-i Aşk, Dudukuşları, Don Civani;** hece vezniyle manzum çevirileri: **Savruk, Adamcıl, Kocalar Mektebi, Kadınlar Mektebi, Tartüf, Okumuş Kadınlar** adlarını taşır ★ Uyarlama, çeviri bu 16 komedi, sonradan toplu olarak da basıldı: **Molière'den Ahmet Vefik Paşa Külliyatı:** (haz: Mustafa Nihat Özön, 4 cilt; 1933). Bu külliyattan iki komedinin ayrı baskıları da vardır: **Zor Nikâhı** (1950), **Zoraki Tabip** (1940, 3.b. 1970) ★ Ahmet Vefik Paşa'yı Sevim Güray en son şu kitapla tanıttı: **Ahmet Vefik Paşa** (TDK yayınları, 1966).

AHMET YESEVİ ★ XII.yy. tasavvuf şairlerinden, ?-1166 ★ XI. yüzyılın ikinci yarısında batı Türkistan'da doğan, sonradan Yesi şehrine yerleşen Ahmet Yesevi, ilk öğrenim yılları peşinden Buhara'ya geldi, devrin tanınmış bilgin ve tasavvufçusu Yusuf Hemedanî'nin müritleri arasına girdi, onunla birçok yer gezdi, şeyhinin halifesi olup onun yerini aldıktan sonra, Yesi'ye dönerek, kalan ömrünü tasavvufu yaymakla orada geçirdi. ★ Yunus Emre'den önce yetişmiş ilk büyük tasavvuf şairlerinden olan Ahmet Yesevi, Türkler arasında tasavvufu yaymak için hece vezni ve halk edebiyatı nazım şekilleri ile türkçe manzumeler yazdı. Bu manzumelere XV.-XVI. yüzyıllarda **Hikmet** adı verildi, hikmetlerin toplandığı kitaba da **Divan-ı Hikmet** dendi. Prof. Dr. Kemal Eraslan **Divan-ı Hikmet'ten Seçmeler** (1983) yayımladı.

A.KADİR ★ Günümüz şairlerinden, 1917-1 Mart 1985, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Kuleli Askeri Lisesini bitirdi (1936), Kara Harb Okulu son sınıfındayken **1938 Harb Okulu Olayı ve Nazım Hikmet** kitabında (1966) anlattığı olaylar sonucu, zararlı kitaplar okudukları gerekçesiyle tutuklanan öğrencilerden biri oldu, on aya hüküm giydi, okuldan çıkarıldı (1938). İlk şiir kitabı **Tebliğ (1943)** toplatılınca da, dört beş yıl İstanbul dışında sürgün yaşadı. Dönüşünde, hayatını yayınevlerinde, düzelti işlerinde çalışarak kazandı ★ Konularını toplum sorunlarından alan, içli bir anlatımla yenik hayatların acılığını yansıtan A. Kadir Meriçboyu'nun şiirleri, bazan Ali Karasu imzasıyla, Yeni Edebiyat (1940 /41), Yeni Ses (1941/43), Yürüyüş (1942/43), Yığın (1946), Yeryüzü (1951/52), Beraber (1952), Yeditepe (1952), Gelecek (1971), vb. dergilerde çıktı. Bu şiirler şu kitapları oluşturdu: **Tebliğ** (1943), **Hoş Geldin Halil İb-**

rahim (1959), **Dört Pencere** (1962), **Mutlu Olmak Varken** (ilk üç kitabına 45 şiir eklenerek, 1968) **Mutlu Olmak Varken** (Bütün Şiirleri, 1988) ★ Doğudan bizden bazı şairlerin bir kısım şiirlerini günümüze aktardı: **Bugünün Diliyle Mevlâna** (1955), **Bugünün Diliyle Hayyam** (1964), **Eski Çağlar Tarihi** (Tevfik Fikret'in **Tarih-i Kadim** şiiri,1965), **Bugünün Diliyle Tevfik Fikret** (1967) ★ Doğu ve Batı şairlerinden tek başına ya da Asım Bezirci, A. Timuçin, S. Şalom vd. birlikte çeviriler yaptı. Çeviri alanındaki çalışmalarıyla 1980 Hasan Ali Ediz Çeviri Ödülü'nü, 1983 Azra Erhat Üstün Hizmet Ödülü'nü aldı. Ayrıca bk. Azra °Erhat maddesi ★ Gezi izlenimlerini **Sovyet Rusya'da Onbeş Gün** (1978) kitabında topladı ★ Şiirleri üzerine geniş bir yorum Asım Bezirci'nin **On Şair On Şiir** (1971) kitabında, hakkında geniş bir kaynakça ise Gösteri dergisi, Nisan 1985 sayısındadır. Ölümünden sonra Gülen Aktaş - Afşar Timuçin - Aydın Hatipoğlu - Eray Canberk tarafından **A.Kadir** (1989) adlı bir kitap yayınlandı.

AKA GÜNDÜZ ★ XX. yy. yazarlarından, 1886-7 Kasım 1958, doğ. Katerina (Selânik), ölm. Ankara ★ Asıl adı Enis Avni olan Aka Gündüz, orta öğrenimini İstanbul'da Kuleli Askerî Lisesi'nde tamamladı, hastalanınca Harb Okulu'ndaki öğrenimini yarıda bıraktı. Paris'te iki üç yıl hukuk ve güzel sanatlar öğrenimi yaptı. Yurda dönünce Selânik'e sürüldü, 31 Mart 1909'da İstanbul'daki ayaklanmayı bastırmak üzere yola çıkan Hareket Ordusu'nda gönüllü, İstanbul'a geldi, gazeteciliğe başladı. İstanbul'un işgalinde (1919) Malta'ya sürülenler arasındaydı. Son görevi Ankara milletvekilliğidir. (1932-1946) ★ Selânik'te Çocuk Bahçesi (1905, haftalık, 43 sayı çıktı) ve Genç Kalemler (1911) dergilerindeki milli edebiyat akımına katıldıktan sonra tanınmaya başladı. Selânik, Adana, İstanbul, İzmir, Ankara'da çıkan otuzdan fazla gazete ve dergide çeşitli imzalar kullanarak yazarlık etti, ama en çok halk çevrelerine ve acılı kaderlere bağlı, sade, sıcak bir dille yazdığı romantik-realist, popüler romanlarıyla anıldı, sevildi ★ Hakkında birkaç tanıtma kitabı yayınlanmış olan, romanlarının yeri baskıları yapılagelen yazarın yetmişe yakın eserinin tam listesi Yeni Yayınlar dergisindedir (Şubat 1960). Başlıcaları; şiir kitabı: **Bozgun** (1913), ★ Hikâye kitapları: **Türk Kalbi** (1913), **Kurbağacık** (1919) **Bu Toprağın Kızları** (1927), **Hayattan Hikâyeler** (1928) ★ Oyunları: **Muhterem Katil** (1914), **Yarim Osman** (1933), **Mavi Yıldırım** (1934), ★ Romanları:* **Dikmen Yıldızı** (1928), **Odun Kokusu** (1928), **Tang-Tango** (1928), **Bir Şoförün Gizli Defteri** (1928), **İki Süngü Arasında** (1929), **Üvey Ana** (1933), **Aşkın Temizi** (1937), **Zekeriya Sofrası** (1938), **Mezar Kazıcılar** (1939), **Yayla Kızı** (1940), **Eğer Aşk** (1946), **Bir Kızın Masalı** (1954), vb.

AKALIN, L. Sami ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 2 Kasım 1924 İstanbul ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni bitirdi. Erzurum'da başladığı edebiyat öğretmenliğine Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü'nde devam etti. İstanbul'a gelince "Dede Korkut Kitabının Folklor Bakımından Değerlendirilmesi" konulu doktorasını verdi (1968), İstanbul'da Atatürk Erkek ve Vefa Liselerinde öğretmenlik yaptı ★ Şiirle başlamıştı (1943). Tanıtma kitapları: **Halit Ziya Uşaklıgil** (1953), **Mehmet Rauf** (1953); inceleme ve der-

lemeleri: **Erzurum Bilmeceleri** (1954), **Türk Manileri** (1972); birer monografi değerinde antolojiler (**Japon Şiiri,** 1962; **Çin Şiiri,** 1964; **Hind Şiiri,** 1977; **Zenci Şiiri,** 1979) çıkardı. **İnsan Türü** (1974) ve **İnsan Boyutları** (1981) dramatik şiirleridir. ★ **Edebiyat Terimleri Sözlüğü** ise 1966'de yayımlandı.

AKATLI, Füsun ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1944, Ankara ★ Ortaöğrenimini 1962'de Ankara Kız Lisesi'nde tamamladıktan sonra 1966'da Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Eğitim Fakültesi'nde master, Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi'nde doktora yaptı. Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde dil ve yazın sorunları üzerine dersler verdi; 1983'te doçentlik aşamasında üniversiteden ayrıldı, şimdi İstanbul Şehir Tiyatrolarında baş dramaturg olarak çalışmaktadır. ★ Forum, Dost, Soyut, Türk Dili, Militan, Türkiye Yazıları, Oluşum ve Gösteri dergilerinde deneme, eleştiri, inceleme yazıları çıkan Akatlı'nın yayınlanmış 6 kitabı var: **Niçin Diyalektik** (1977), **Yaz Başına Neler Gelir** (1980), **Bir Pencereden** (1982), **Edebiyat Defteri** (1987), **Felsefenin Kıyılarında** (1989), **Zamansız Yazılar** (1994).

AKARSU, Günay ★ Günümüz tiyatro eleştirmenlerinden, 1933-30 Kasım 1982, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi'ni bitirdi (1962), gene o yıl İzlem Yayınevi'ni kurdu. **Oyun** (1963-1966, 29 sayı) ve **Tiyatro 70** dergilerini çıkardı. 1958-1966 yıllarında Yelken, Varlık, Ataç dergilerinde ve gazetelerde tiyatro eleştirilerinin yanısıra çeşitli ansiklopedilerde yayın müdürlüğü yaptı.

AKAY, Oğuzhan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1955, İstanbul. A.İ.T.İ.A. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Y.O. Radyo/TV Programcılığı Bölümü mezunu. Yayıncılık, prodüktörlük ve yönetmenlik yaptı. 1982'den bu yana reklam sektöründe çalışıyor ★ Şiirleri Adam Sanat, Şiir Atı, Milliyet Sanat, Gösteri, Varlık ve Sombahar'da çıktı. ★ İlk kitabı **Cin Ayetler** 1989'da, **O Uzak Ay** ve **Compact Risk-Digital Poems** adlı kitapları ise eşzamanlı olarak, 1994'te yayımlandı.

AKBAL, Oktay ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 20 Nisan 1923 İstanbul ★ Kumkapı'da bir Fransız okulundaki orta öğrenimini İstiklâl Lisesi'nde tamamladı (1942), birkaç yıl üniversitede okudu. Servetifünun dergisinde sekreterlik yaptı (1943-44). Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu memuru olarak İstanbul ve Ankara'da çalıştı (1947-1951). Vatan gazetesine girdi, orada sanat yazıları, kitap eleştirileri yayımladı (1951-1956), aynı gazetede fıkra yazarlığı yaptı (1956-1969), ardından Cumhuriyet gazetesinde fıkra yazarlığını 5 Ekim 1969'dan 1991 Kasım'ına kadar sürdürdü. Şimdi Milliyet gazetesinde yazıyor (Şubat 1992 →) ★ Sanatla ilgili ilk çalışmaları Servetifünun dergisinde görülen (1942 →) Oktay Akbal, hikâyeciliğini 1947'den sonra hızlandırdı, bu dönem ürünleri Büyük Doğu (1943-1945), Sanat ve Edebiyat Gazetesi (1947)'nde çıktı. Şimdi Varlık, Türk Dili, Gösteri vb. dergilerde yazıyor ★ Hikâyele-

rinin genel teması hayatının tekdüze akışını değiştiremeyen, değiştirmek istedikçe gelenek ve görenekler yüzünden çevrenin yadırgayış ve ayıplayışlarıyla gene eski çizgisine dönmek zorunda kalan insanın sıkıntılarıdır. İnce duygulu, aydın bir orta sınıf insanının toplum törelerine uyamazlık ve bireysel ümitsizliklerini belirten, bu yanıyla tekil birinci ve üçüncü şahısların iç monologları görünüşünde olan bu hikâyeler, gücünü uzak yakın, dağınık hayat parçalarını, uzatılmış düz şiirler biçiminde birleştirmesinden alır. Maskelenmek istenen otobiyografik izler, anılar, hayaller, kahramanın kendisiyle kararsız, sonuçsuz hesaplaşma ve çatışmaları; Akbal'ın hikâyelerinde bir eksen görevindedir ★ Hikâye kitapları: **Önce Ekmekler Bozuldu** (1946), ***Aşksız İnsanlar** (1949), ***Bizans Definesi** (1953) ***Bulutun Rengi** (1954), ***İkisi** (ilk iki kitabındaki hikâyelerinin yeni baskısı, 1955), ***Berber Aynası** (1958), ***Yalnızlık Bana Yasak** (1967), ***Tarzan Öldü** (1969), ***İstinye Suları** (1973), ***Karşı Kıyılar** (1979, Tarzan Öldü'nün 2. baskısı 8 hikâye ilâvesiyle bu kitabın arkasında yer almakta), ***Lunapark** (1983), **Ey Gece Kapını Üstüme Kapat** (1988) ★ Önce Ekmekler Bozuldu'nun yeni baskısında (1970), Berber Aynası dahil ilk beş kitabı bir araya toplandı. ★ Romanları: ***Garipler Sokağı** (1950), ***Suçumuz İnsan Olmak** (1957), ***İnsan Bir Ormandır** (1975), ***İki Roman** (1982), ***Düş Ekmeği** (1983) ★ Deneme-söyleşi-anı kitapları: ***Şair Dostlarım** (14 şaire ilişkin izlenim ve anılar, 1964), ***Dost Kitaplar** (1967), ***Konumuz Edebiyat** (1968), ***Yazmak Yaşamak** (1972), ***Ölümsüz Oyun** (1974), ***Atatürk Yaşadı mı** (1975), ***Hiroşimalar Olmasın** (1976), ***Zaman Sensin** (1977), ***İlkyaz Devrimi** (1977), ***Temmuz Serçesi** (1978), ***Gençler Bize Bakıyor** (1978), ***Yaşamı Yeniden Kurmak** (1979), ***Atatürkçülük Savaşı** (1981), ***Atatürk Bir Gün Gelecek** (1981), ***Önce Şiir Vardı** (1982), ***Dünyaya Açılmak** (1982), ***Vatan Mahzun Ben Mahzun** (1983), ***Yaşayıp Görmek** (1984), **Geçmişin İçinden** (1985), **Susmak mı, Konuşmak mı?** (1987), **Tarih En Büyük Yargıç** (1987), **Bir de Simit Ağacı Olaydı** (1990), **Anı Değil Yaşam** (1990), **Önce Aşk** (1993), **Kırmızı Tenteli Tramvay** (1993), **Şairlere Ölüm Yok** (1994), **Güzel Düşlerin Sonu** (1995) ★ ***Günlerde** (1968), ***Anılarda Görmek** (1972) (Bu ikisi, daha sonra **Geçmişin Kuşları**, 1974, adıyla), ***Yeryüzü Korkusu** (1974), ***Geçmişin Kuşları** (1980) güncelerinden bir kısmını derleyen eserleridir ★ Birçok yeni kitaplarının yeni basımları olan yazarın geniş hayat öyküsü Mehmet Seyda'nın Edebiyat Dostları kitabındadır ★ Oktay Akbal **Suçumuz İnsan Olmak** ile Türk Dil Kurumu 1958 Roman Ödülü'nü, **Berber Aynası** ile de 1959 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı.

AKÇAM, Dursun ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1930 Ölçek köyü (Ardahan) ★ Cılavuz Köy Enstitüsü'nü bitirdi. (1950), altı yıl köy öğretmenliğinden sonra yüksek öğrenimini Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nde tamamlayarak ortaokul öğretmeni oldu. 12 Mart 1971 Ordu Muhtırası üzerine kabine değişip de Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) kapatılınca, sendikanın ikinci başkanı bulunan Akçam da resmi görevinden uzaklaştırıldı, üç buçuk yıl açıkta kaldı, sonra Atatürk Lisesi'nde çalıştı. (Ekim

1976). Olgunlaşma Kız Enstitüsü'nde bir yıl çalıştıktan sonra görevden alınınca mesleğini bıraktı. Demokrat Gazetesi'nin kurucuları arasında yer aldı, başyazarlığını üstlendi (1978-1980). 12 Eylül darbesi gazetenin yayınını durdurunca yurtdışına çıkmak zorunda kaldı. 12 yıl sonra 1992'de Türkiye'ye geri döndü. ★ Milliyet gazetesinin açtığı (1962) "bir memleket gerçeği" konulu röportaj yarışmasında **Analarımız** yazısıyla birincilik kazanınca sesini duyurdu. Kuzeydoğu Anadolu'nun köy ve kasaba hayatını, dertlerini sergileyen, etkili ve yalın yazılarıyla, gazetelerden dergi ve kitaplara geçti ★ Eserleri: ***Analar ve Çocuklar** (1965) gözlemler ve köy notları, **Doğunun Çilesi** (1966) anılar ve incelemeler, **Kan Çiçekleri** (1977) ve **Altta Kalanlar** (1979) röportajlarıdır. **Doğu'nun Çilesi'**nde anılarını, incelemelerini derledi. ***Maral** (1964), ***Ölü Ekmeği** (1969), **Taş Çorbası** (1970), **Köyden İndim Şehire** (1973), **Kafkas Kızı** (1978) öykü kitaplarıdır. Almanya'da bulunduğu süre içinde dört kitabı yayımlandı: **Alaman Ocağı** (öykü ve röportaj, 1982'de Almanca-Türkçe basıldı), **Dağların Sultanı** (roman, 1985), **Generaller Birleşin** (karamizah öyküler, 1989), **Sevdam Ürktü** (1992) ★ 12. Antalya Festivali Sanat Ödülü'nü **Haley** hikâyesiyle kazandı (Ağustos 1975), **Kanlı Dere'nin Kurtları** (1975) romanıyla da Türk Dil Kurumu 1976 Roman Ödülü'nü aldı.

AKDAĞ, Tevfik ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1932 İzmir, ölm. 28 Eylül 1993 İstanbul ★ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1958), İstanbul'da bir bankada çalıştı, müfettişlik yaptı ★ İlk şiirleri 1952 yılında yayınlandı. İkinci Yeni'ye bağlı, söyleyiş güzellikleri ve kıvraklıkları taşıyan şairliğini **Lâcivert Kanatlı Bir Kuştur Gece**'den sonra (1968) **Çıplak ve Sevinçle** (1977) ve **Eski İnsan Sözleri** (1990) adlı kitaplarıyla sürdürdü ★ Bütün şiirleri ölümünden sonra **Kıpırda Ey Aydınlık** (1994) adlı kitapta toplandı ★ Ankara'da **Şimdilik** adında bir de sanat dergisi çıkarmıştı (altı sayı, Ocak-Haziran 1955).

AKDORA, İskender Fikret ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1914 İstanbul ★ Kuleli Askeri Lisesi'ni, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1944) bitirdi. Etibank, Toprakofis gibi devlet kuruluşlarında çalıştı; 1946'da ticaret hayatına atıldı ★ **Hâtıralar Şehri** (1945) , **Mavi Kan** (1970) ve **Kanda Leke** (1991) şiir kitaplarıdır; arada daha on şiir kitabı ve bir roman (**Dünyanın Öptüğü Kız,** 1966) yayımlamış, **Yirminci Asır** adında bir de sanat-edebiyat dergisi çıkarmıştı (onbeş sayı, Aralık 1947-Mart 1953). Bütün şiirlerini **Sağken** (1988) adlı kitapta topladı.

AKENGİN, Can ★ XX. yy. şairlerinden, 1892-31 Ağustos 1942, doğ. Giresun ölm. Karahisar ★ 1908'de Trabzon İdadisi'ndeki öğrenimini, İstanbul'da tamamladı, bir yıl (1912) Edebiyat Fakültesi'nde okudu. Derbeder bir hayat sürdü ★ Bir Karadeniz bölge şairi olarak tanınmıştı. Servetifünun ve Milli Edebiyat dönemleri sanat anlayışının izlerini taşıyan şiir ve yazılarında rahat bir söyleyiş, sağlam bir teknik kullandı. Yerel renkler ve deyimlerle de kendine ayrı bir güç sağladı ★ **Şiirleri-Nesirleri** iki ciltte toplanmıştı (1944); şiirleri, gene Giresun'da, tekrar basıldı (1973).

AKENGİN, Yahya ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1946 Bayburt ★ Erzurum İlköğretim Okulu'nu, sonra da Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Sultandağı ortaokulunda başlayan türkçe öğretmenliğine Ankara Etlik Lisesi'nde ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde devam etti. Şimdi TRT Ankara Radyosu Tiyatro Dairesi şube müdürü. ★ 1968'den bu yana yazı ve şiirlerini özellikle Hisar dergisinde yayımlayan Akengin, altı şiir kitabı çıkardı: **İstesen** (1969), **Akşamla Gelen** (1973), **Çağ Sürgünü** (1977), **Saatler ve Çehreler** (1982), **Ötelerden** (1986) ve **Kimselere Anlatamadım** (1988). Bir de romanı var: **Dönüş Acıları** (1983) ★ **Çağ Sürgünü** ile 1979 Türkiye Millî Kültür Vakfı Jüri Özel Armağanı'nı kazandı.

AKER, Halûk ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1940 İstanbul ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Türk Dil Kurumu'nda çalıştı (1965-1971), şimdi Frankfurt Başkonsolosluğunda memur ★ Dergilerde görünmeden önce iki arkadaşıyla Adana'da **Tanrı Katı** adında bir şiir kitabı yayımlamıştı (1959), şairliğini Evrim (İzmir, 1962-1964) dergisinde sürdürdü; sahibi olduğu, aylık **Devinim 60** isimli edebiyat dergisini 12 sayı çıkardı (Şubat 1965-Ocak 1966), dergi kapanınca evvelce Hüseyin Cöntürk'ün 20 sayı çıkarıp bıraktığı **Yordam'ı** iki aylık olarak, altı sayı bir de o yayımladı (Ocak - Aralık 1969). Şiirin yanı sıra metin incelemeleri yapıyor, hikâye ve eleştiriler yazıyor. Son olarak **Sürgün Hızı** (1978) adlı şiir kitabı yayınlandı.

AKGÜN, Nahit Ulvi ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1918 Milâs ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdi (1948), Ödemiş ve İzmir liselerinde öğretmenlik yaptı. Şimdi emekli ★ İlk şiiri Akın gazetesinde çıkmıştı (İzmir, 1936), 1940/41 yıllarında Servetifünun - Uyanış dergisindeki şiirleriyle yeni şiire yöneldi. Şiirleri Yücel (1939), Değirmen (1942-44), Kovan (1943-47), Varlık, Fikirler (1947-50), Kaynak, Yeditepe, Adam Sanat dergilerinde yayımlandı ★ Türkiye'de ilk kez bir de "sesli şiir sergisi" açmış (İzmir, 1953) olan Nahit Ulvi, ilk şiirlerinde tatlı bir romantizm içinde aşk tema'sını işlemekten hoşlanıyordu. Son şiirlerinde ilerleyen yaşına paralel, hayatın anlamını ve geçiciliğini, yaşamanın türlü duraklarını araştırmaya koyuldu ★ İlk denemelerini İzmir'de **Üç Gönül** (1937), **Leylâ** (1937), **Irgat** (1942) adlarında üç küçük broşürde toplamıştı, sonradan şu şiir kitaplarını yayımladı: **Sebep** (M. Serpin'le birlikte, 1945), **Birisi** (1955), **Karanlıkta Bir Ağaç** (1960), **Gerçek Düş** (1965), **Evren Türküsü** (1966), **Ağaçlar Uyanınca** (1971). **Eksilen Gökyüzü** (1980) adlı şiir kitabına ise **Evren Türküsü** ve **Gerçek Düş** kitapları da eklendi. Son kitabı: **Güneş Açınca** (şiirler, 1985) ★ **Evren Türküsü** kitabıyla Türk Dil Kurumu 1967 Şiir Ödülü'nü kazandı.

AKI, Niyazi ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 25 Ocak 1913 Kayalar/Cuma ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olunca (1940) lise ve yüksek okullarda öğretmenlik ve okutmanlık yaptı. İstanbul'da doktorasını verdi (1956), Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne öğretim görevlisi (1961), doçent (1964)

ve Yeni Türk Edebiyatı profesörü (1970-1975) oldu ★ Ülkü, İstanbul, Bilgi, Ölçü, Akis, Yeditepe ve Yeni Edebiyat dergilerinde telif ve çeviri inceleme, makale ve kronikleri olan, Yeni İstanbul gazetesinde, İstanbul dergisinde (1955-1956) hikâyelerine rastlanan Niyazi Akı'nın kitap halinde basılmış eserleri monografi ve incelemeleridir: **Yakup Kadri Karaosmanoğlu** (1960), **XIX. Yüzyıl Türk Tiyatrosu Tarihi** (1963), **Çağdaş Türk Tiyatrosu'na Toplu Bakış** (1923'ten 1967'ye kadar, 1968), **Türk Tiyatro Edebiyatı Tarihi** (1989).

AKIN, Gülten ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1933 Yozgat ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1955), eşinin kaymakamlığı sırasında gittiği Gevaş, Alucra, Gerze, Saray, Kahramanmaraş'ta yardımcı öğretmenlik ve avukatlık yaptı. Ankara'da Türk Dil Kurumu'nda çalıştı ★ İlk şiirleri (1952-1956) Hisar, Türk Dili, Mülkiye ve Varlık dergilerinde çıkmıştı. Uzun süre, hayatla doğa arasında tedirgin bir iç dünyanın duyarlığını dile getiren, sonra objektifini bireysel inceliklerden kitle sorunlarına çeviren Gülten Akın, şiirlerini şu kitaplarda derledi: **Rüzgâr Saati** (1956), **Kestim Kara Saçlarımı** (1960), **Sığda** (1964), **Kırmızı Karanfil** (1971), **Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı** (1972), **Ağıtlar ve Türküler** (1976), **Seyran Destanı** (1979), **İlahiler** (1983), **Sevda Kalıcıdır** (1991). Bütün şiirlerini **Seyran**'da (1992), yazılarını ise **Şiiri Düzde Kuşatmak** (1983) adlı kitapta topladı. Bir de anlatısı var: **42. Gün** (1986). Üç kısa oyunu Türk Dili dergilerindedir (1963-1967) ★ **Sığda** kitabı Türk Dil Kurumu 1965 Şiir Ödülü'nü, **Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı** TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü'nü, **Ağıtlar ve Türküler** ile Yeditepe Şiir Armağanı'nı (1977) kazandı; **Seyran** ile de 1992 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü Memet Fuat'la paylaştı. ★ Şiir kitaplarından ilk dördünün değerlendirmesi Asım Bezirci'nin **On Şair On Şiir** (1971) adlı incelemesindedir.

AKIN, Sunay ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1962 Trabzon ★ Ortaöğrenimini 1980'de Koşuyolu Lisesi'nde tamamladıktan sonra 1985'de İstanbul Üniversitesi Fiziki Coğrafya Bölümünü bitirdi ★ İlk şiirleri 1984 yılında Yeni Olgu ve Milliyet Sanat dergilerinde yayınlandı. **Noktalı Virgül** adlı dosyasıyla Halil Kocagöz 1987 Şiir Ödülü'nü kazandı. Arkadaşlarıyla birlikte "Yeni Yaprak" (1989), "Olmaz" (1990) adlı şiir dergilerini çıkardı ★ İlk şiir kitabı **Makiler** ile 1990 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü'nü kazandı. Diğer şiir kitapları: **Antik Acılar** (1991), **Kaza Süsü** (1993). 1993 yılında Safa Fersal ile **Şiir Cumhuriyeti** adlı şiir derlemesi yayınladı. Aynı yıl **Şairler Matinesi** adlı bir derlemesi daha yayınlandı. **Veşaire... Veşaire...** ise deneme kitabıdır (1994).

AKINCI, Gündüz ★ Günümüz yazarlarından, 1914-4 Aralık 1980, doğ. Çoruh, ölm. İstanbul ★ İstanbul'da Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1938) bitirdi. Antalya (1940) ve Afyon (1941) liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne Yeni Türk Edebiyatı asistanı oldu (1944), aynı kürsüde profesörlük yaptı ★ Çeşitli dergilerde şiir, deneme ve eleştirileri (örn. Arayış dergisi, 1956-58) çıkmış olan Gündüz Akıncı, doktora çalışması **Abdülhak Hâmit**

Tarhan adlı monografisi (1954) ile Türk Dil Kurumu Bilim Armağanı'nı kazanmıştı (1955) ★ Yayımlanmış öbür eserleri birer incelemedir: **Erzurumlu İbrahim Hakkı Efendi** (1960), **Türk Romanında Köye Doğru** (1961), **Batıya Yönelirken Şinasi** (1962, 1966), **Türk-Fransız Kültür İlişkileri** (1973).

AKINCIOĞLU, Niyazi ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1919-1 Şubat 1979, doğ. Kurudere (Kırklareli), ölm. Kırklareli ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Avukattı ★ 1940 kuşağı şairlerindendi. Edirne, Bursa, vb. üzerine şiirlerinde yerel renkleri yöresel görünümleri vurgulama, belirtme özellikleriyle tanındı. Şiirleri çoğunlukla 1940-1950 yıllarının belli başlı dergilerindedir (Servetifünun, Yücel, Yedigün, Yürüyüş, İnsan, Yeni Ses vb.) İki şiir kitabı vardır: **Haykırışlar** (1938), **Umut Şiirleri** (1985).

ÂKİF PAŞA ★ XIX. yy. şair ve yazarlarından, 1787-1845, doğ. Yozgat, ölm. İskenderiye ★ Önemli devlet görevlerinde bulunan, bir ara birbuçuk yıl kadar Hariciye (1835-1836) ve altıbuçuk ay kadar Dahiliye Nâzırlığı (1837) yapmış olan, sık sık işinden alınarak sürgüne gönderilen Akif Paşa, Tanzimat edebiyatına hazırlık sıralarında yetişmiş son münşilerimizden biridir ★ **Şeyh Müştak'a Mektup** ve Tanzimat yıllarında yazılmış, anı türünde ilk örnek sayılan **Tabsıra** ("Görüşü, anlayışı artıran kuvvet" anlamında) adlı iki eseri daha varsa da, asıl iki şiiriyle hatırlanır: **Adem Kasidesi** ve torunu için hece ölçüsüyle yazılmış **Mersiye.**

AKOVA, Akgün ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 5 Temmuz 1962 Akyazı. Gebze Lisesi'ni (1979), Hacettepe Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1985), İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü'nde ihtisas yaptı ★ İlk şiiri 1984'te Milliyet Sanat Dergisi'nde yayınlandı ★ Şiir kitapları: **Sansürttürme Şair Abüü** (1991), **Pepetye** (1992), **Baba Barla Bağırma** (1994).

AKSAL, Sabahattin Kudret ★ Günümüz şair ve yazarlarından, 25 Nisan 1920 - 19 Nisan 1993 doğ. ve ölm. İstanbul. ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1943), bir süre İstanbul okullarında öğretmenlik yaptı, 1951'den sonra Belediye'ye bağlı kuruluşlarda çalıştı. İlk şiiri Varlık dergisinde çıkmıştı (1 Ağustos 1938). Önceleri Garip Şairleri etkisinde, yaşamanın tadını çıkarmaya bakan avarelik şiirleri yazdı, hayatın gündelik akışında bireysel sevinç ve mutlulukları dile getirdi. 1960'lardan sonra şiirin ağırlık noktasını kişinin evrendeki yerini, değerini aramaya, felsefi düşünceye kaydırdı. Hikâye ve oyunlarında da psikolojik öğeyi, biçim kaygılarını öne aldı ★ Şiir kitapları: **Şarkılı Kahve** (1944), **Gün Işığı** (1953), **Duru Gök** (1958), **Elinle** (1962), **Bir Sabah Uyanmak** (ilk iki şiir kitabının birlikte basımı, 1962), **Eşik** (1970), **Çizgi** (1976), **Şiirler** (1979), **Zamanlar** (1982), **Bir Zaman Düşü** (1984), **Buluşma** (1990). Bütün şiirlerini **Şiirler** (1988) adlı kitabında topladı. Son şiirleri, ölümünden sonra **Batık Kent** adıyla yayınlandı (1993) Baudelaire ve Eluard'dan yaptığı çevirileri **Çeviri Şiirler**'de topladı (1991). ★ Hikâye kitapları **Gazoz Ağacı* (1954) ve **Yaralı Hayvan** (1956), yeni hikâyeler de eklenerek tek kitap halinde yeniden yayımlandı (1983) ★

İlk oyunu **Evin Üstündeki Bulut** oynanmış (1948), basılmamıştır. Basılış yıllarıyla öteki oyunları: ***Şakacı** (1952), **Bir Odada Üç Ayna** (1956). ***Tersine Dönen Şemsiye** (1958), **Kahvede Şenlik Var** (1966), **Kıral Üşümesi** (1970), **Bay Hiç-Sonsuzluk Kitabevi** (1981), **Önemli Adam** (1983) ★ **Geçmişle Gelecek** (1978) adı altında deneme ve eleştirilerini topladı ★ İki hikâye kitabı da ödüllendirildi: **Gazoz Ağacı** 1955 Sait Faik Hikâye, **Yaralı Hayvan** Türk Dil Kurumu 1957 Sanat Armağanı'nı kazandı. **Kahvede Şenlik Var** ile 1965-1966 Tiyatro yılının en iyi oyun yazarı seçildi ve 1981 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü'nü aldı. **Şiirler** kitabıyla 1980 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, **Buluşma** ile de 1990 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü kazandı. **Vavlar** adlı öyküsüyle 1985 yılında Enka Öykü Ödülü'nü, 1990'da TC. Kültür Bakanlığı Tiyatro Onur Ödülü'nü aldı.

AKSAN, Doğan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1929 İzmir ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1952), aynı bölüme asistan oldu, şimdi profesör ★ Bilim alanındaki çalışma ve eserleri yanı sıra, 1950-1960 yıllarında Varlık, Türk Dili vb. dergilerde yayımlanmış şiir ve hikâyeleriyle de tanındı. **Anlambilimi ve Türk Anlambilimi** (1971), **Her Yönüyle Dil,** (3 cilt, 1977-1982) ve **Türkçenin Gücü** (1987), **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili** (1993) adlı kitapları yayımlandı.

AKSEL, Malik ★ Günümüz ressam ve yazarlarından, 1901-15 Şubat 1987 doğ. Katerin/Selânik, ölm. İstanbul ★ İstanbul Muallim Mektebi'ni bitirdi (1921), yüksek öğrenimini devlet tarafından gönderildiği (1928) Almanya'da Berlin Yüksek Resim Öğretmen Okulu'nda tamamladı. 1932'de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde başladığı resim ve sanat tarihi öğretmenliğine sonradan, emekli oluncaya kadar (1968) İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde devam etti ★ Tanınmış ressamlarımızdan olan Malik Aksel, ilk kitabı **Resim Sergisinde Otuz Gün** (1943)'de bir edebiyatçı kişiliği de göstermişti. İstanbul, Çığır, Ülkü, Varlık, Sanat ve Edebiyat, Hisar, Türk Edebiyatı vb. dergilerde bu kitabından önce ve sonra deneme ve sohbet türlerinde zevkli pek çok yazısı çıktı; bunların bir kısmını **Sanat ve Folklor** kitabında topladı (1971). Basılmış öbür dört eseri, birinci mesleğiyle ilgili, edebî değerleri de olan, özlü incelemelerdir: (1959), **Anadolu Halk Resimleri** (1960) **Türklerde Dini Resimler** (1967), **İstanbul'un Ortası** (1977). Çeşitli cepheleri şu eserde incelendi: Ahmet Köksal, **Ressam, Eğitimci ve Yazar Malik Aksel** (1988).

AKSOY, Fahir ★ Günümüz ressam ve yazarlarından, doğ. 1916 İstanbul ★ Edirne Lisesi'ni bitirdi (1934), memurluk yaptı, gazetelerde ve Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'nde çalıştı. Şimdi İzmir'de bir sanatevini yönetiyor ★ Yelken, Yeditepe, Papirüs, Dost, Yeni Dergi vb. dergilerde çıkmış sanat röportajları ve resim eleştirileriyle tanındı. Ankara'da **Köken** adıyla aylık bir fikir ve kültür dergisi çıkardı (11 sayı, Mart 1974-Ocak 1975). **Sanatta Batı Öykünmecilliği ve Üç Yazarla Tartışma** adlı yapıtı 1984'te yayımlandı.

AKSOY, Ömer Asım ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1898 Gaziantep ölm. 30

Ekim 1993 Ankara ★ İlk ve orta öğrenimini Gaziantep'te tamamlayarak uzun bir süre memurluk ve öğretmenlikten sonra girdiği İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1928); savcılık, avukatlık, öğretmenlik ve milletvekilliği (1935-1950) yaptı, Türk Dil Kurumu'nda 14 yıl sürmüş Genel Yazmanlık görevinden 1976 sonunda ayrıldı ★ Önce **Gaziantep Ağzı** konusunda üç ciltlik eseriyle tanınan ve 1933'ten günümüze, çalışmalarını dil ve folklor alanlarında sürdüren Aksoy, 1950-1981 yılları arasında Türk Dili dergisinde, türkçenin özleşmesi yolunda makaleler yazdı ★ **Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü** (dört cilt, 1943-1957), **Derleme Sözlüğü** (1952-1957), **Atasözleri ve Deyimler** (1965), **Atasözleri Sözlüğü** (1971) gibi bilimsel derleme ve monografileri yanı sıra, dil özleşmesi konusundaki yazılarını toplayan kitapları şunlardır: **Dil Üzerine Düşünceler, Düzeltmeler** (1962-1964), **Gelişen ve Özleşen Dilimiz** (1968-1970), **Özleştirme Durduralamaz** (1969), **Dil Yanlışları** (1980).

AKTAN, Feriha ★ Günümüz şairlerinden, 1924-27 Kasım 1983, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi, bankalarda çalıştı ★ Şiir kitapları: **Kuytu** (1971), **Işıltı** (1972), **Yarın Sabah** (1973), **Dağbaşı** (1975), **Gök, Bulut ve Yağmur** (1981).

AKTAY, Salih Zeki ★ XX. yy. şairlerinden, 1896-22 Mart 1971, doğ. Şarkikaraağaç/Isparta, ölm. İstanbul ★ Konya Lisesi'ni bitirdi (1914), Afyon Karahisar Ticaret Lisesi'nde müdürlük, İstanbul liselerinde öğretmenlik yaptı; İstanbul kitaplıkları tasnif komisyonlarında çalıştı, Üsküdar Karacaahmet mezarlığında gömülü ★ Mütareke yıllarında şiire başlayan Salih Zeki, o yıllarda Türk Yurdu, Yeni Mecmua, İçtihat dergilerinde göründü, son şiirleri Gündüz dergisinde yayımlanmıştı (1937-1938). İlhamlarını Yunan mitologyasından alan hece şiirleriyle ilgi topladı, piyes ve hikâyeler yazdı, çeviri kitaplar çıkardı ★ **Persefon** (1930), **Asya Şarkıları** (1933), **Pınar** (1936), **Rüzgâr** (1939), **Titan** (Tevfik Fikret için poem, 1966), **Laton** (efsaneler üç kitap, 1964, 1967, 1968) şiir; **Mine Çiçekleri** (1944) hikâye kitaplarıdır; **Hallâc-ı Mansur** (1944) ise beş perdelik şiir-düzyazı dram.

AKTUNÇ, Hulki ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1949 İstanbul ★ Orta öğrenimini askeri okullarda tamamladı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı ★ İlk hikâyesinin de yayımlandığı Soyut (sayı 17, Eylül 1969) dergisi yanı sıra, Yeni Edebiyat, Yeni Dergi ve Papirüs'te çıktı hikâyeleri ★ Olayları atlamalı kesitlerle, konuyu gizleyerek dolaylı bir biçimde veren, üslupça titiz, 14 hikâyesini topladığı ***Gidenler Dönmeyenler** (1976) adlı ilk kitabıyla Türk Dil Kurumu 1977 Hikâye Ödülü'nü kazandı ★ Diğer hikâye kitapları: **Kurtarılmış Haziran** (1977), **Ten ve Gölge** (1985), **Bir Yer Göstericinin Hayatı** (1989 - Yunus Nadi Öykü Ödülü) ★ Romanları: **Bir Çağ Yangını** (1981) **Son İki Eylül** (1987). **Bir Çağ Yangını** 1980 Abdi İpekçi Roman Ödülü'nü kazandı. Şiir kitapları: **Sır Kâtibi** (1989), **Islıkla Tarihçe** (1989), **Adresim Aynalar** (1991), **Şarkılar** (1992), **İnsan Aşklarının Külüdür** (1993 - 1994 Halil Kocagöz Şiir Ödülü), **Istırap-**

lar Ansiklopedisi (1994 - 1994 Cemal Süreya Şiir Ödülü). Bir de sözlük hazırladı: **Argo Sözlüğü** (1990).

AKYOL, Sina ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1950 Ankara ★ Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nu bitirdi. TRT'de program yapımcısı olarak çalıştı. Şiirlerini Meltem, Güney, Forum, Dost, Yansıma ve Yazko Edebiyat dergilerinde yayınladı ★ Şiir kitapları: **Su Tadında** (1980), **Lokmanla Geçen Şen Günlerim** (1982) ve **Haytalarla Hatmiler** (1990), **Ayda Tümör İzleri** (1994). **Ayda Tümör İzleri** ile 1995 Halil Kocagöz Şiir Ödülü'nü kazandı.

AKYÜZ, Ali Kâmi ★ XX. yy. yazarlarından, 1873-11 Mart 1945, doğ. Mekke, ölm. Ankara ★ Şair ° İsmail Safa'nın kardeşi. Öğrenimini İstanbul'da Darüşşafaka'da tamamladı (1891), bir süre memur olarak çalıştı. İstanbul liselerinde öğretmenlik, özellikle Darüşşafaka lisesinde öğretmenlik ve yirmi yıl (1920-1939) müdürlük yaptı. İstanbul milletvekili (6. dönem) iken öldüğü Ankara'da toprağa verildi ★ Şiirler yazmış, çeviri kitaplarıyla tanınmıştı. Yedi Meşale ve 1940 kuşağı şairlerinin toplandığı, önemli dergilerden biri olan **Gündüz** (ilk sayı: 15 Nisan 1936) dergisini çıkardı. Dergi sonradan biçim değiştirerek 1939 sonlarına kadar geldi (sayı 42, 25 Kasım 1939).

AKYÜZ, Kenan ★ Günümüz yazarlarından ve edebiyat tarihçisi, doğ. 1911 Yanya ★ İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi'ni, Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Kars, Sivas, Yozgat liselerinde edebiyat öğretmenliği (1934-1944) yaptı. 1944'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih–Coğrafya Fakültesi'ne Türk Edebiyatı doçenti, 1954'ten sonra aynı fakülte profesör oldu. Şimdi emekli ★ Hisar, Türk Dili, vb. dergilerde eleştiri ve incelemelerine rastlanan Akyüz'ün kitap halinde yayımlanmış eserleri şunlardır: **Tevfik Fikret** (doktora tezi, 1947), **Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi** (inceleme-antoloji, 1953), **Ziya Paşa'nın Amasya Mutasarrıflığı Sırasındaki Olaylar** (1964), **Encümen-i Dâniş** (1975) ve **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri** (1979).

ALANGU, Tahir ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1916-19 Haziran 1973, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1943), Yozgat'ta başlayan öğretmenliğine Kepirtepe ve Ortaklar Köy Enstitülerinde, Van ve Erzincan liselerinde devam etti, 1956'da İstanbul'a atandı. Galatasaray Lisesi'ndeki edebiyat öğretmenliği 1965'ten ölümüne kadar sürdü. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Yazı hayatına ilkin bir şiirle giren (Gündüz dergisi, Nisan 1936) Alangu, 1941/42 yıllarında Yeni Türk ve Yurt dergilerinde o yılların en verimli kültür alanı folklor çaba ve yayınları üzerine yazılar yazdı. Günümüz edebiyatının çeşitli kesim ve kişilerine, yeni eserler, özellikle hikâye-roman yayınlarına ilişkin inceleme ve eleştirilerine 1956'da İstanbul'a geldikten sonra Yenilik ve Yeditepe dergilerinde başlamıştı ★ Kitap olarak başlangıçta bir destan özeti (**Kalevela**, 1945), bir derleme (**Çalgılı Kahvelerdeki Külhanbey Edebiyatı ve Nümuneleri**, 1943), ölümler dolayısıyla anma kitapları (**Sait Faik İçin**,1956; **Ataç'a Saygı**,

1959) çıkarmıştı. Bunları üç ciltlik büyük incelemesi **Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman** (I 1959, II ve III 1965) ve belgesel bir romanbiyografi değerinde **Ömer Seyfettin** (1968) monografisi izledi. Çok sevdiği masal çalışmalarından iki eser bırakabildi: **Billur Köşk Masalları** (1961) ve **Keloğlan Masalları** (1967). Ölümünden sonra yayımlanan eserleri: VIII. yüzyıldan günümüze **100 Ünlü Türk Eseri,** iki ciltlik bir yorum-antoloji birleşimi (1974) ve **Türkiye Folkloru Elkitabı** (folklor ve halk edebiyatıyla ilgili ders notları, yazılar, 1983). ★ Ayrıntılı hayat hikâyesi Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabında bulunur.

ALATLI, Alev ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1944 İzmir ★ Liseyi Tokyo'da American School in Japan'da okudu. Ankara'da Ortadoğu Teknik Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nü bitirdi (1963). Amerika'da Vanderbilt Üniversitesi'nde (1965) ekonomi, Dartmouth Koleji'nde felsefe (1968) mastırı yaptı. Canaan Koleji'nde kalkınma ekonomisi öğretim üyeliğinde bulundu (1968-1969). Ankara'da Devlet Planlama Teşkilâtı'nda ekonomi uzmanı olarak çalıştı (1970-1972). Amerika'da California Üniversitesi'nde ruhsal dilbilim araştırma görevlisi oldu (1972-1974). İstanbul'da Çağdaş Yayıncılık'ta Bizim English dergisini yönetti (1981,1984). ★ Yazko Somut, Nokta, Sur, Türk Edebiyatı, Cönk, İnsan ve Teknoloji dergilerinde incelemeleri çıktı. ★ **Haberlerin Ağında İslam** (1985), **Filistin'in Sorunu** (1986), **En Emin Yol** (1986) adlı çevirileri yayımlandı. Eserleri: **Yaseminler Tüter mi Hâlâ?** (roman, 1984), **Aydın Despotizmi** (eleştiri, 1986), **İşkenceci** (roman, 1987). **Or'da Kimse Var mı?** Roman dörtlemesi yayımlandı: **Viva la Muerte** (1992), **Nuke Türkiye** (1993), **Valla Kurda Yedirdin Beni** (1993), **O.K. Musti Türkiye Tamamdır** (1994). Son yapıtı da bir roman: **Kadere Karşı Koy A.Ş.** (1995).

ALEMDAR, Hüseyin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1962 Araklı, Trabzon ★ Orta öğrenimini Araklı'da tamamladı. Çeşitli işlerde çalıştı. Şimdi bir reklam ajansında çalışıyor. ★ **Toplanmış Sevgi Ölüleri** (1985) adlı şiir kitabıyla 1986 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü'nü kazandı. Diğer şiir kitapları: **Gecede Gülümseme** (1987), **Aşk ve Prelüdler** (1993).

ÂLİ ★ XVI. yy. Divan şairi ve tarihçisi, 1541-1599, doğ. Gelibolu, ölm. Cidde ★ Kanunî Sultan Süleyman devrinde yetişti, Selim devrinde uzun zaman, Kıbrıs fatihi Lala Mustafa Paşa'nın divan kâtipliğini yaptı, son görevi Cidde Paşalığıdır ★ Eserlerinin sayısı kırkı geçen Gelibolu'lu Âli, **Künhül'-Ahbar** (Haberlerin Özü) adlı tarihiyle tanındı. Genel tarihler arasında büyük önemi olan ve 1860-1870 yılları arasında basılmış bu beş ciltlik eser, özellikle XVI. yüzyıl Osmanlı tarihini geniş ölçüde ve objektif bir yöntemle işleyen son kısımlarında, en güvenilir kaynaklardan biri olmak değerini taşır. Âli'nin **Menâkıb-ı Hünerveran** (Hünerli Kimselerin Menkıbeleri) adlı bir başka eseri (1586), ünlü hattatların, tezhipçilerin, mücellitlerin hayat ve sanatları üzerine bilgi verir (Bu kitap 1926'da basılmış, 1982'de de Dr. Müjgan Cunbur tar. **Hattatların ve Kitap Sanatçılarının Destanları** adıyla günümüz Türkçe-

sine çevrilerek "1000 Temel Eser" dizisinde yayımlanmıştır.) Âli, 1575'te, kaside ve gazellerin çoğunlukta olduğu bir **türkçe divan** da düzenlemişti. Atsız'ın Âli Bibliyografyası 1968'de çıktı ★ 16. yy. Osmanlı İmparatorluğunda gelenek ve göreneklerle toplum hayatını anlatan **Mevâid'ün-Nefâ'is fi Kavâid'il-Mecâlis** adlı bir eseri önce Cemil Yener tarafından (1975), sonra da **Ziyafet Sofraları** adıyla Orhan Şaik Gökyay tarafından (1978) günümüz türkçesine çevrildi.

ÂLİ BEY ★ Tanzimat devri tiyatro yazarlarından, 1844-1899, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Fransızca öğrendi. Babıâli Tercüme Odası'na memur, Sıhhiye Meclisi üyesi, Karantina başkâtibi oldu. Düyunu umumiye müfettişliğiyle doğu illerimizi ve Irak'ı dolaştı. Bombay'a gitti (1885-1888), Trabzon Valiliğinde bulundu (1890-1893), sonra Düyûnu umumiye direktörlüğüne atandı (1894), "Direktör Âli Bey" lâkabı ölümüne kadar süren bu son görevinden kalmadır ★ 1869/72 yıllarında çıkan ilk mizah gazetemiz **Diyojen**'deki yazılarıyla mizah edebiyatımızın kuruluşunda da emeği geçen Âli Bey, İstanbul'da bulunduğu yıllarda (1869/73) **Gedikpaşa Tiyatrosu**'na kendi yazdığı, çevirdiği birçok eser kazandırdı; temsillerle yakından ilgilendi; tiyatronun sahibi Güllü Agop Efendiye yardım ederek oyuncuların dilinin, sahne tekniğinin düzelip gelişmesinde aktif bir rol oynadı ★ Eserlerinden birkaçı: ***Kokona Yatıyor** (Bir perdelik komedi, 1870, 1897/98, yeni b. Doğan Aksan tar. 1961), **Ayyar Hamza** (Molière'den uyarlama, 1871, yeni b. Mustafa Nihat Özön tar. 1940, 3. b. 1968), ***Misafiri İstiskal** (komedi, 1872), **Lehçetü'l-Hakaayık** (Hakikatlerin Dili, mizâhî sözlük 1896, yeni b. N. Hacıeminoğlu tar., yazarın **Seyyareler/Gezegenler** adlı mitolojik hikâyesiyle birlikte 1962), **Seyahat Jurnali** (İstanbul-Hindistan yolculuğu gezi notları, 1897), **Letafet** (üç perde opera-komik, 1897, yeni b. Baha Dürder tar. 1961) ★ **Lehçetü'l-Hakaayık**'ın yeni basımına (haz. Şemsettin Kutlu, Tercüman 1001 Temel Eser dizisi, 1974) yazarın **Kokona Yatıyor, Misafiri İstiskal, Ayyar Hamza** ve **Seyahat Jurnali** eserleri de eklenmiştir.

ALİ EMİRİ ★ XIX. yy. yazarlarından, 1857-1923, doğ. Diyarbakır, ölm. İstanbul ★ Özel öğrenim gördü, imparatorluğun dört bir köşesinde memurluk yaptı, 1908'de emekliye ayrılınca, toplamış olduğu yazma, basma kitaplarla İstanbul'da Fatih'te Millet Kütüphanesi'ni kurdu. Fatih Camisi mezarlığında gömülü ★ Divan şiirleri yazdı, **Tezkire-i Şuarâ-yı Amid** (1912) kitabında Diyarbakır şairlerini tanıttı. **Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası**'nı çıkardı (31 sayı, 1920). Daha birçok eser bıraktı.

ALİ FERRUH ★ XIX. yy. şair ve yazarlarından, 1865-1904 ★ İstanbul'da doğdu, Mülkiye'yi bitirdi, Paris'te Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okudu. Elçilik kâtibi, müsteşar ve elçi oldu. Bulgaristan komiseri iken Sofya'da öldü, cenazesi İstanbul'a getirilip Kadıköy'de Mahmutbaba mezarlığına gömüldü ★ II. Abdülhamid devrinde ileri fikirleri ve edebiyatta Abdülhak Hâmid'i taklit eden manzum eserleriyle tanınmıştı: **Huşenk** (1880), **Şâyân** (1885), **Kerbelâ** (1887) vb.

ALİ HAYDAR ★ Tanzimat devri oyun yazarlarından, 1836-1914 doğ. Mihaliç, ölm. İstanbul ★ Devlet kalemlerinde yetişen, elçilik kâtibi olarak bir süre (1857-1861) Paris'te kalan Ali Haydar Bey, Bâbıâli Evrak Müdürü iken ölmüş, Eyüp mezarlığına gömülmüştü ★ "Şiirimize bir trajedi yolu açtım" dediği ilk manzum oyunlarımızı yazmasıyla önem taşır. Bunlar bir yandan da, Şinasi'nin **Şair Evlenmesi** (1859)'ni izleyen, basılmış ilk oyunlarımızdır: Bir mirasyedinin yoksul düşmesini anlatan **Sergüzeşt-i Perviz** (1866) ve bir Sâsânî hükümdarının iki karısı arasındaki kıskançlığı konu edinen, bir cinayetle biten **İkinci Ersas** (1866). Gedikpaşa Tiyatrosu'nda oynanmış bu iki trajediden başka bir de manzum komedi yayımlamıştı: **Rüya Oyunu** (1875).

ALİ KEMAL ★ XIX. yy. yazarlarından, 1867-1922, doğ. İstanbul, ölm. İzmit ★ Mekteb-i Mülkiye (Siyasal Bilgiler Fakültesi) son sınıf öğrencisiyken Paris'e, oradan Cenevre'ye gitti, iki yıl sonra döndü, 1889'da Haleb'e sürüldü, beş yıl kaldı, 1894'te İstanbul'dan Avrupa'ya kaçtı, İstanbul gazetelerine makaleler yolladı. 1908'de İkinci Meşrutiyet'in ilanı üzerine İstanbul'a döndü. İktidar partisi İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne saldıran yazılar yazdı. Damat Ferit hükümetinde Millî Eğitim ve İçişleri Bakanı oldu. Milli Mücadele aleyhinde şiddetli yazıları yüzünden tutuklandı (18 Kasım 1922), Ankara'ya götürülüyordu, İzmit'te linç edildi. Şükran Kurdakul'un **Kurtuluştan Sonra** (1973) kitabında **Artin Kemal** hikâyesi bu linç olayını anlatır ★ Şiirleri, hikâyeleri, tarih konularında eserleri de olan Ali Kemal, **Sorbon Darülfünununda Edebiyat-ı Hakikiye Dersleri** (1898-1914), **Paris Müsahabeleri** (1899), kitaplarında Paris'teki edebiyat çevre ve akımlarını tanıtmış, çıkardığı **Peyâm-ı Sabah** (Sabah Haberleri, 1913-1922) gazetesinin edebiyat eklerinde yorumlar, eleştiriler yazmıştı.

ALİ RUHİ ★ XIX. yy. şairlerinden, 1853-1890 ★ İstanbul'da doğmuştu. II. Abdülhamid zamanında Osman Paşa kumandasında Japonya'ya gönderilen ve dönüşte batan (19 Eylül 1890) Ertuğrul gemisinde seyir ve sefer defterini tutmak işini üzerine almış, fakat Singapur'da hastalanarak karaya çıkmak zorunda kalmıştı; Singapur'da bir hastanede öldü. Gemi ile batıp boğulanlar arasında bulunduğu da söylenir ★ Tanzimat devri edebiyatındaki yenileşmelere uzak kalmış olan şairin, tevhid, kaside, kıta, tarih gibi manzumelerinden başka, otuz dört gazelini de içine alan **Lemeat** (Parıltılar) basılmış tek kitabıdır ★ Acılı hayatı B. Necatigil'in **Ertuğrul Faciası** adlı mikrofona konmuş (1974), fakat basılmamış bir radyo oyununa konu oldu.

ALİ SUAVİ ★ XIX. yy. yazarlarından, 1839-20 Mayıs 1878, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Medrese eğitimi gördü, Bursa ve Filibe Rüştiyelerinde öğretmenlik etti. İstanbul'da **Muhbir** gazetesindeki (1866) yazıları ve camilerdeki vaızlarından kuşkulanan Abdülaziz tarafından Kastamonu'ya sürüldü, oradan Avrupa'ya kaçtı (1867). **Muhbir** gazetesini bu defa da Londra'da çıkardı (1867), Paris'e gelerek **Ulûm** gazetesini yayımladı (1870). V. Murat'ın padişahlığı, hastalığı yüzünden çok kısa sürmüştü. II. Abdülhamid tahta çıkınca (31 Ağustos 1876) Ali Suavi, Galatasaray Sultanisi'ne müdür oldu, ertesi yıl azle-

dildi ve V. Murat'ı tekrar padişah yapmak için giriştiği bir ihtilâl teşebbüsü sırasında Çırağan Sarayı'nda öldürüldü ★ **Muhbir** gazetesindeki yazılarında sade bir dil kullanarak, Tanzimat devrindeki dilde türkçülük hareketlerine önderlik eden, milliyetçilik fikirlerinin kökleşmesine çalışan fikir adamlarımızdan, Paris'te iken Ulûm gazetesine ek olarak beş formasını verebildiği **Kamusü'l-Ulûm ve'l-Maarif** (Bilgi ve Kültür Ansiklopedisi) bizde ilk ansiklopedi denemesidir (1870). Milliyetçi cephesini en iyi belirten eseri **Hive,** önce Paris'te (1873), sonra da İstanbul'da (1908) basıldı ★ Hayatını ve görüşlerini değerlendiren iki inceleme: **Ali Suavi'nin Türkçülüğü** (İsmail Hami Danişmend, 1942) ve **Başveren İnkılâpçı** (Falih Rıfkı Atay, 1954-1958) isimlerini taşıyor. Mithat Cemal Kuntay'ın monografisi 1946'da çıkmıştı: **Sarıklı İhtilâlci Ali Suavi.** İlhan Tarus da onun acıklı ölümünü konu edinen üç perdelik bir oyun yazdı: **Suavi Efendi** (1962).

ALİ ŞİR NEVAÎ ★ XV. yy, Çağatay şairlerinden, 9 Şubat 1941-3 Ocak 1501, doğ. ve ölm. Herat ★ Gençliği Meşhed, Herat, Semerkand kentlerinde geçti, okul arkadaşı Hüseyin Baykara, Herat'ı ele geçirip Horasan Sultanı olunca (1469) Ali Şir'i Herat'a getirtti, onu kendisine önce nişancı, sonra divan beyi (1472) yaptı; bir ara, Astarâbâd vilâyetinin bağımsız valiliğinde bulunması (1487-1488) bir yana bırakılırsa, Ali Şir'in bütün ömrü Herat'ta sultan Baykara'nın yanında geçti. Otuz iki yıl kadar, Baykara'ya siyasal ve sosyal alanlarda büyük hizmetlerde bulunan Ali Şir, çağatay edebiyatı ve Türk milliyetçiliği tarihindeki ölümsüz yeri kadar, Timurlu prensleri devri Horasan tarihinde de büyük bir devlet adamı sıfatıyla ün kazandı ★ **Hamse**'sinde (1484) klasik İran edebiyatı mesnevi konularını (**Ferhad ü Şirin, Leylî vü Mecnun** vb.) denenmemiş şekillerde işleyen, orijinal değerlere ulaştıran Nevaî, ilk şuarâ tezkiremiz olan **Mecalisü'n-Nefais** (Güzelliklerin Toplantıları) isimli eserinde (1491) XV. yüzyıl Çağatay ve İran şairleri üzerine önemli bilgiler verdi. **Mizanü'l-Evzan** (Vezinlerin Ölçüsü) adlı eserinde Türklerin kullandıkları nazım ve musiki şekillerini tanıttı. **Muhakemetü'l-Lugateyn** (İki Dilin Muhakemesi) adlı eserinde ise (1498) türkçenin farsçadan çok zengin, kavramları, anlam inceliklerini ifadeye farsçadan daha elverişli olduğunu belirtti. Türkçe şiirlerini dört, farsça şiirlerini de ayrı bir divanda toplamış olan Nevaî sayısı otuzu aşan eserlerinde, bilinçli bir dil türkçülüğüyle, Çağatay türkçesini farsçadan hiç de geri kalmayan bir kültür dili yapmak amacını güttü ★ **Muhakemetü'l-Lugateyn** (bas. Veled Çelebi tar. 1900) İshak Rafet Işıtman tarafından bugünkü dile çevrilerek de yayımlanmıştı (TDK Yayınları, 1941). Külliyatı, Agâh Sırrı Levend tarafından TDK Yayınları arasında dört cilt olarak yayımlandı: I. cilt: Hayatı, Sanatı ve Kişiliği, 1965 - II. cilt: Divanlar/4 türkçe, 1 farsça divan, 1966 - III. cilt: Hamse, 1967 - IV. cilt: geri kalan 17 eseri, 1968.

ALKAN, Erdoğan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1935 Samsun ★ Samsun Lisesi'ni, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi, kaymakamlık yaptı, TRT Kurumu'nda çalıştı. Şimdi İstanbul'da. ★ Şiirleri, fransızcadan şiir, roman çevirileri ve yazılarıyla tanındı. **Paul Verlaine**'in hayatı, sanatı ve 40 şiirinin çevirisinden

oluşan bir kitabı (1961), çeviri alanındaki olumlu çabalarından biridir. **Rimbaud'dan Seçme Şiirler** adlı çeviri kitabıyla 1982 Yazko Çeviri Büyük Ödülü'nü, ayrıca 1970 TRT Bilimsel Araştırma Başarı Ödülü ve 1989 TRT Dizi Film Senaryo Ödülü'nü kazandı. Baudelaire'den **Özden Günceler, Kötülük Çiçekleri**'ni (1984), Aragon'dan **Gerçekçiliğin Boyutları** (1985) ve **Elsa'nın Mecnunu**'nu (1986), Pablo Neruda'dan **Yürekteki İspanya** ve **Oduncunun Türküsü** (1991)'nü, Mallarmé'den **Zorla Şans Dönmeyecek**'i (1985) çevirdi. ★ Şiir kitapları: **Güneş Tozları** (1958), **Ekuanil Çiçekleri** (1964), **Kerem Gibi** (1971), **Kuş Ormanı** (1981), **Kıyı** (1983), **Eylül Çalgıcısı** (1985-Toplu Şiirler), **Elimde Güller ve Rüzgâr** (1992). ★ **Kör Oldum Veysel Oldum** (1991) adlı bir de romanı var. **Sembolizm** (1985), **İçimizdeki İnsan** (1992), **Ateş Hırsızı, Rimbaud** (1993) **Düş Gezgini** (1994) **Şiir Sanatı** (1995) araştırma inceleme kitaplarıdır.

ALKAYA, Orhan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1958 İstanbul ★ Özel Doğuş Lisesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi'nde Hukuk, Marmara Üniversitesi'nde Basın Yayın öğrenimi gördü. İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oyuncu olarak çalıştı, çeşitli kuruluşlarda ansiklopedi yazarlığı, gazetecilik, editörlük, danışmanlık yaptı. 1982 yılından bu yana şiirleri belli başlı edebiyat dergilerinde yayımlanıyor. ★ Şiir kitapları: **Parçalanmış Divan** (1990) ve **A! Etika** (1991), **Yenilgiler Tarihi I** (1994).

ALOVA, Erdal ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 17 Haziran 1952 Ankara. ODTÜ Mühendislik Bölümü'nde, bir süre de İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda öğrenim gördü (1970-72). İlk şiiri 1973 yılında Yeni Dergi'de çıktı ★ Şiirleri Yeni Dergi, Militan, Sanat Emeği, Gösteri, Adam Sanat gibi dergilerde yayımlandı. Çevirmenlik ve editörlük yapıyor ★ Şiir kitapları: **En Son Çıkan Şarkılar** (1980), **Giz Dökümü** (1989) ★ Kavafis, Vaptsarov, Lorca, Neruda, Nezval'dan çeviriler yaptı.

ALPTEKİN, Mahmut ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1940 Çal ★ Alaşehir İlköğretmen Okulu'nu, Bursa Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi, ortaokul türkçe öğretmeni olarak Karaman'da, Çatalca'da çalıştı,1970'de TRT İstanbul Radyosu'na program yapımcısı oldu ★ Cumhuriyet ve Akşam gazetelerinde röportajları çıktı. Şiir kitapları: **Sonbahar Durağı** (1969), **Atatürk'e Şiirler** (1969), **Bağımsızlık Bekçisi** (1983), **Yakın ve Uzak Komşuluğun Şiirleri** (1987), **Yorgun Atlısı Akşamın** (1988). Hikâyelerini **Bir Denizin İki Kıyısı** (1983) adlı kitapta topladı. Sait Faik üzerine iki ayrı tanıtma kitabı çıkardı: **Sait Faik** (1974), **Bir Öykü Ustası Sait Faik Abasıyanık** (1976). Derman Bayladı ile birlikte hazırladığı **Nesini Söyleyim** (1982) halk şiiri üzerine bir incelemedir. ★ **Kurtuluş Savaşında Ege** adlı programıyla TDK 1982 yılı Radyo ve Televizyon Dalı Ödülü'nü kazandı ve 1986 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Şiir Ödülü'nde üçüncülüğü aldı. **Tünel Çıkmazı** (1990) adlı öykü kitabı ile 1990 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü'nü kazandı.

ALSAN, Necip ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 15 Nisan 1918 ★ İstanbul Hu-

kuk Fakültesi'ni bitirdi, İstanbul'da avukat ★ Yazı hayatına 1950'de başladı, deneme türünde yazıları Varlık, Yeditepe, Beş Sanat, Esi ve Yelken dergilerinde çıktı. ★ **Eflâtun** (1963) kitabıyla Türk Dil Kurumu Deneme-Eleştirme-Gezi Türü Armağanı'nı kazandı (1964). Basılmış diğer üç kitabından biri roman **Onlar Ermiş Muradına** (1957), ikisi incelemedir: **Çağımızı Hazırlayan Düşünce** (1967), **Eylem ve Düşünce Açısından Çağımız** (1969).

ALTAN, Ahmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1950 Ankara ★ İstanbul Kültür Koleji'nden sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdi (1981). Gazetecilik ve televizyon programcılığı yapıyor. ★ İlk romanı **Dört Mevsim Sonbahar** (1983) ile 1983 Akademi Kitabevi Roman Ödülü'nü kazandı. Öteki romanları: **Sudaki İz** (1985) ve **Yalnızlığın Özel Tarihi** (1991).

ALTAN, Çetin ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1926 İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni, Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Gazetelerde fıkra yazarlığı, İstanbul milletvekilliği (1965-1969), Milliyet, Akşam, Güneş, Hürriyet ve Sabah gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı (1951 →) ★ Şiirleri Çınaraltı (1943/44), İstanbul (1943/46), Kaynak (Ankara, 1948/49) dergilerinde çıkmış, bir de şiir kitabı çıkarmıştı (**Üçüncü Mevki,** 1946).Şairliğini gazeteciliği, oyun ve roman yazarlığı izledi. ★ Fıkralarından seçmeler: **Taş** (1964), **Sömürücülerle Savaş** (1965), **Onlar Uyanırken** (1967), **Geçip Giderken** (1968), **Kopuk Kopuk** (1970), **Suçlanan Yazılar** (1970), **Kahrolsun Komünizm Diye Diye** (1976), **Zurnada Peşrev Olmaz** (Çarşaf mizah dergisinde çıkan yazılarının bir kısmı, 1978), **Gölgelerin Gölgesi** (1981), **Şeytan Aynaları** (1982). ★ İncelemeleri: **Atatürk'ün Sosyal Görüşleri** (1965), **Onlar Uyanırken** (1967). ★ Anılar: **Ben Milletvekili İken** (1971), **Bir Yumak İnsan** (1977), **2027 Yılının Anıları** (1985), **Kavak Yelleri ve Kasırgalar** (1992; **Üçüncü Mevkii**'yi de içererek) ★ Gezi notları: **Bir Uçtan Bir Uca (İsrail, İsveç, İran, Afganistan ve Romanya gezisi, 1965: Al İşte İstanbul** eklenerek 2.b 1970) ★ Hepsi oynanmış oyunlarından basılmış olanlar: ***Çemberler** (1964), **Mor Defter** (1965), **Suçlular** (1965), ***Dilekçe** ve ***Tahtırevalli** (1966). Basılmamış oyunları (oynanış yıllarıyla): **Beybaba** (1960/61), ***Yedinci Köpek** (1964), ***Komisyon** (1969). **Islıkçı** (1977), **Telefon Kimin İçin Çalıyor** (1991/92). ★ Romanları: **Büyük Gözaltı** (1972), ***Bir Avuç Gökyüzü** (1974), **Viski** (1975), **Küçük Bahçe** (1978) ★ Hikayeleri: **Rıza Bey'in Polisiye Öyküleri** (1985) ★ Yazı dizileri: **Nar Çekirdekleri** (1976), **İdam Edilen 44 Vezir-i Azamın Dramı** (1991), **Öldürülmüş Şehzadeler ve Devrilmiş Padişahlar** (1991). ★ Kitaplarının çoğu sık sık yeniden basılan yazar **Büyük Gözaltı** ile 1973 Orhan Kemal Roman Ödülü'nü, **Bir Yumak İnsan** ile 1978 Türk Dil Kurumu Deneme Ödülü'nü kazandı. Yayınlanmış ürünlerinden yaptığı seçmeler **Seçmeler** (1992) adıyla kitaplaştırıldı.

ALTINEL, Sabri ★ Günümüz şairlerinden, 1926-18 Ekim 1985, doğ. Susurluk, ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1949), İstanbul'da yabancı liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı ★ İlk şiiri Kaynak (Balıkesir, 1943/44) dergisinde çıktı. Şiir ki-

tapları: **İnsanın Değeri** (1955), **Kıraçlar** (1959), **Zamanın Yüreği** (1982), **Şiirler** (yayımlanmamış şiirlerinin ilâvesiyle ilk iki kitabının birlikte basımı, 1983). Lorca'dan **Seçme Şiirler**'i çevirdi (1962) ★ Şiirleri üzerine ayrıntılı bir yorum Asım Bezirci'nin **On Şair On Şiir** (1971) kitabındadır.

ALTINTAŞ, Günel ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1937 Suruç (Urfa) ★ İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi (1958). Erzurum'da, İstanbul'da Basın-İlân Kurumu'nda çalıştı. Önce Soyut Yayınevi'ni (1971), sonra Seçme Kitaplar Yayınevi'ni kurdu (1976) ★ İlk şiiri 1960 Varlık Yıllığı'nda çıktı. Bakırköy Halkevinin şiir (1963), Cumhuriyet gazetesinin "Millet Yapar Kampanyası" yazı (1965) yarışmalarında birincilik aldı. Soyut dergisini yönetirken şairliğine deneme, hikâye ve aforizma yazarlığını da ekledi. Aforizmalarını **Değinmeler** (1973) ve **Cinsel Sözler** (1978) adlı kitaplarında topladı. Son kitabı bir yazım kılavuzudur: **Nasıl Yazılır Nasıl Yazılmaz** (1991)

ALTIOK, Metin ★ Günümüz şairlerinden, 1941-9 Temmuz 1993 doğ. Bergama, ölm. Ankara ★ Öz ve biçim kaynaşmasının, taze bir duyarlığın başarılı örnekleri olan şiirleriyle kısa zamanda değerini kabul ettirdi. Şiir kitapları: **Gezgin** (1976), **Yerleşik Yabancı** (1978), **Kendinin Avcısı** (1979), **Küçük Tragedyalar** (1981), **İpek ve Kılabtan** (1987) **Gerçeğin Öte Yakası** (1990), **Dörtlükler ve Desenler** (1990), **Süveyda** (1991) ve **Alaturka Şiirler** (1992), **Hesapişi Şiirler** (1993), **Gül ve Yel** (1993 – Seçme Şiirler) ★ **Kendinin Avcısı** ile 1980 Toprak Şiir Ödülü'nü Ahmet Telli ile paylaştı. **Gerçeğin Öte Yakası** ile de 1991 Cemal Süreya Şiir Ödülü'nü aldı. **Şiirin İlk Atlası** adlı deneme kitabı 1992'de yayımlandı. Ölümünden sonra Türk Edebiyatçılar Birliği bir **Metin Altıok Kitabı** (1993) yayımladı.

ALUS, Sermet Muhtar ★ XX. yy. yazarlarından, 28 Mayıs 1887-18 Mayıs 1952, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Özel öğrenim görerek yetişti, 1905'te Mekteb-i Sultanî (Galatasaray Lisesi) son sınıfına imtihanla girerek bu okuldan (1906), sonra da Mekteb-i Hukuk'tan (1910) diploma aldı ★ 1908'de birkaç arkadaşıyla çıkardığı **ElÜfürük** isimli, mizah gazetesinde başlayan yazarlığı, tiyatro alanında gelişerek sonradan anı türüne yöneldi. 1931'de değişik genel başlıklar altında, yüzyıl başlarındaki İstanbul hayatını anlatmaya koyuldu. Bu konuda, resimlerini de kendi yaptığı yazı ve romanları, önce gazetelerde (Akşam, Son Posta, Cumhuriyet, Vakit vb.) ve dergilerde (7 Gün, Yeni Mecmua, Hafta vb.) yayımlandı. Ahmet Rasim, Hüseyin Rahmi, Osman Cemal ve F. Celâlettin çizgisinde yürüyen; eski İstanbul tiplerini, âdet ve geleneklerini, renkli, eğlenceli tablolar halinde canlandıran; havası ve inceliğiyle sevilen, okunan bir yazar oldu. Gazete yazılarında yapılan bir seçme ('İstanbul Yazıları') 1994'te basıldı. Kitap halinde basılan romanları: **Kıvırcık Paşa** (1933), **Pembe Maşlahlı Hanım** (1933), **Harp Zenginin Gelini** (1934), **Eski Çapkın Anlatıyor** (1944) ★ Gazetelerde tefrika edilmiş eserlerinin tam listesi için bk. Reşad Ekrem Koçu: **İstanbul Ansiklopedisi,** c. II, s. 759 (1959).

AND, Metin ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 17 Haziran 1927 İstanbul ★ Gala-

tasaray Lisesi'ni, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, iki yıl da Londra Üniversitesi'nde okudu. 1956'da Rockefeller Foundation'ın verdiği bursla önce New York'ta, daha sonra Londra'da çalışmalarını sürdürdü. Sevda Cenap And Müzik Vakfı'nı kurdu. Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun kurulmasında katkıları oldu. UNESCO'ya bağlı UNIMA (Uluslararası Kukla ve Gölge Oyunu Birliği)'nin Türkiye Milli Merkezi'nin kurulmasını sağladı ve birliğe başkanlık etti. Uzun yıllar Devlet Tiyatrolarının Edebi Heyetinde üye olarak çalıştı. Şimdi Ankara Üniversitesi Tiyatro Kürsüsü ile Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nda profesör. ★ Yazı hayatına 1954'te Pazar Postası'nda başladı. Forum, Değişim, Dost, Türk Dili vb. dergilerle, Ulus, Vatan, Milliyet gazetelerinde yazıları çıktı. İnceleme ve denemeler, tiyatro ve bale üzerine eleştiri ve araştırmalar yazdı. ★ Eserleri: **Gönlü Yüce Türk** (1958), **Kırk Gün Kırk Gece** (eski donanma ve şenliklerde seyirlik oyunlar üzerine inceleme, 1959), **Dionisos ve Anadolu Köylüsü** (1962), **Kavuklu Hamdi'den Üç Ortaoyunu** (1962), **Bizans Tiyatrosu** (1962), **Ataç Tiyatro'da** (Nurullah Ataç'ın dergi ve gazetelerde çıkmış tiyatro yazı ve eleştirileri üzerine inceleme, 1963), **Türk Köylü Oyunları** (1964), **Tiyatro Terimleri Sözlüğü** (1966), **Geleneksel Türk Tiyatrosu** (1969), **100 Soruda Türk Tiyatrosu** (1970), **Meşrutiyet Döneminde Türk Tiyatrosu 1908-1923** (1971), **Tanzimat ve İstibdat Döneminde Türk Tiyatrosu 1839-1908** (1972), **50 Yılın Türk Tiyatrosu** (1973), **Tiyatro Kılavuzu** (1973), **Oyun ve Bügü** (1974), **Osmanlı Tiyatrosu** (1976), **Dünyada ve Bizde Gölge Oyunu** (1977), **İnsanüstülük Taslayanların İçyüzü** (1981), **Kültürel Etkinlikler ve Büyük Kuruluşlar** (1981), **Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları** (1982), **Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu** (1983), **İlk Türkçe Oyunlar** (Şair Evlenmesi'nden önceki Türkçe oyunlar, 1983), **Atatürk ve Tiyatro** (1983), **Türk Tiyatrosunun Evreleri** (1983), **Geleneksel Türk Tiyatrosu. Köylü ve Halk Tiyatrosu Gelenekleri** (1985), **Saraya Bağlı Tiyatrolar ve II. Abdülhamit'in Yıldız Sarayı Tiyatrosu** (1987), **Türkiye'de İtalyan Sahnesi** (1989), **Türk Tiyatro Tarihi** (1992) ★ Kukla, karagöz, ortaoyunu üzerine büyük bir monografi **Geleneksel Türk Tiyatrosu** (1969) ile Türk Dil Kurumu 1970 Bilim Ödülü'nü kazandı. İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü'nü Kemal Gökçe, Şükrü Elçin, Haşim Nezihi Okay ve Cahit Güzelbey ile paylaştı (1983). 1983 Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülünü, 1985'te Fransız hükümetinin Officer de l'Ordre des Arts et des Lettres nişanını, İtalyan Cumhurbaşkanının şövalyelik nişanını (1991), Türk Tanıtma Vakfının Hizmet Ödülü'nü (1991) ve Devlet Balesine katkılarından dolayı Hizmet Ödülü'nü (1991) aldı. Ayrıca Mozart Yılı dolayısıyla iki Mozart plağının yayınlanmasındaki katkılarından dolayı ödül verildi (1991).

ANDAY, Melih Cevdet ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1915 İstanbul ★ Ankara Gazi Lisesi'ni bitirdi (1936), Ankara'da Millî Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğünde danışmanlık, Ankara Kitaplığı'nda memurluk ve gazetecilik yaptı (1942-1951), İstanbul'a gelerek Akşam gazetesinde çalışmaya başladı (1951), deneme yazarlığını bugün Cumhuriyet'te sürdürüyor. 1954'ten son-

ra İstanbul Belediye Konservatuvarı Tiyatro bölümünde fonetik-diksiyon öğretmenliği yaptı, emekli oldu ★ İlk şiiri **(Ukde)** Varlık dergisinde çıkan (15 Kasım 1936) Melih Cevdet, derginin daha sonraki sayılarında, liseden arkadaşları Orhan Veli ve Oktay Rifat'la birlikte şiirler yayımlayarak Yeni Şiir'in üç öncüsünden biri oldu. Varlık, Ses, Yeditepe, Yaprak, Papirüs, Yeni Dergi, Soyut vb. dergilerde çıktı şiirleri. Özellikle 1946'dan sonra sanatını romantik öğelerden kurtararak sosyal temellere yasladı. Çeviri kitaplarının sayısı 25 kadardır ★ Şiir kitapları: **Garip** (1941, Orhan Veli Kanık ve Oktay Rifat'la birlikte), **Rahatı Kaçan Ağaç** (1946), **Telgrafhane** (1952), **Yan Yana** (1956), **Kolları Bağlı Odysseus** (1963), **Göçebe Denizin Üstünde** (1970), **Teknenin Ölümü** (1975), **Sözcükler** (1978 yılına kadar yazdığı bütün şiirler, "Yaşarken" adlı yeni bölüm ve iki masalla birlikte), **Ölümsüzlük Ardında Gılgamış** (1981), **Tanıdık Dünya** (1984) ve **Güneşte** (1989), **Yağmurun Altında** (1995) ★ Deneme kitapları: **Doğu-Batı** (1961), **Konuşarak** (1964), **Gelişen Komedya** (1965), **Yeni Tanrılar** (1974), **Sosyalist Bir Dünya** (1975), **Dilimiz Üstüne Konuşmalar** (1975), **Maddecilik ve Ülkücülük** (1977), **Yasak** (1978), **Paris Yazıları** (1982), **Açıklığa Doğru** (ilk iki kitabının ilavelerle yeniden basımı, 1984), **Sevişmenin Güdüklüğü ve Yüceliği** (1990), **Yiten Söz** (1992), **Aldanma ki** (1992), **İmge Ormanları** (1994), **Geleceği Yaşamak** (1994) ★ Gezi yazıları: **Sovyet Rusya, Azerbeycan, Özbekistan, Bulgaristan, Macaristan** (1965; genişletilmiş yeni basımı **Anadolu'da ve Sosyalist Ülkelerde** adıyla) ★ Oyunları: ***İçerdekiler** (bas. ve oyn. 1965), ***Mikado'nun Çöpleri** (bas. ve oyn. 1967), ***Dört Oyun** (bas. 1972, **Yarın Başka Koruda, Dikkat Köpek Var, Ölüler Konuşmak İsterler** ve **Müfettişler** adlı oyunları) ★ Romanları: ***Aylaklar** (1965), ***Gizli Emir** (1970), **İsa'nın Güncesi** (1974), **Raziye** (1975), **Yağmurlu Sokak** (1991), **Meryem Gibi** (1991), **Birbirimizi Anlayamayız** (1992) ★ Anıları: **Akan Zaman Duran Zaman I** (1984). Yayınlanmış ürünlerinden yaptığı seçmeler **Melih Cevdet Anday-Seçmeler** adıyla kitaplaştırıldı (1992). ★ Melih Cevdet, **Mikado'nun Çöpleri** eseriyle 1967/68 tiyatro mevsiminde en başarılı oyun yazarı seçilerek İlhan İskender Armağanı'nı aldı. Ankara Sanatseverler Derneği de 1971-1972 mevsiminde aynı eserle şairi yılın en iyi oyun yazarı seçti. TRT 1970 Sanat Ödülleri Yarışması'nda roman türünde **Gizli Emir** ile başarı ödülünü (Şubat 1971), Tarjei Vesaas'tan çevirdiği **Buz Sarayı** romanıyla Türk Dil Kurumu 1973 Çeviri Ödülü'nü, **Teknenin Ölümü** ile 1976 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, **Sözcükler** ile 1978 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü, **Ölümsüzlük Ardında Gılgamış** ile 1981 Türkiye İş Bankası Ödülü'nü ve **Ölümsüzler ya da Bir Cinayetin Söylencesi** oyunuyla 1984 Enka Sanat Mansiyon Ödülü'nü kazandı, bu oyunu **Dört Oyun** ve **Mikado'nun Çöpleri** ile birlikte basıldı (Toplu Oyunları I; 1987). **Toplu Oyunları II (İçerdekiler, Yılanlar** ve Turgenyev'den uyarlanan **Babalar ve Oğullar**) ise 1989'da yayımlandı. TÜYAP Onur Ödülü'nü (1991) aldı. ★ Ayşegül Yüksel'in Melih Cevdet Anday üzerine **Yapısalcılık ve Bir Uygulama** (1982) adlı bir incelemesi vardır.

ANDELİB ★ XIX. yy. şairlerinden, 1873-1902 ★ İstanbul'da doğdu, asıl adı

Mehmet Esat. Şiirlerinde önceleri Faik, sonradan Andelib mahlasını kullandı. II. Abdülhamit devrinde tahrirat müdürü olarak sürgün gittiği Malatya'da öldü ★ Ahmet Rasim'in, anılarında (özellikle Muharrir Şair Edib isimli eserinde) sık sık hayatından kesitler verdiği, fıkralarını anlattığı Andelib, şiirlerini **Sabâh-ı Hayatım, Gül Demetleri, Bir Demet Çiçek** kitaplarında toplamıştır.

APAK, Rıza ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1911 Petriç (Bulgaristan) ★ Balkan Savaşı'nda göçmen olarak Türkiye'ye geldi, İzmir Öğretmen Okulu'nu, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Sivas, Ayvalık, Bergama, Kemalpaşa, Menemen ortaokullarında, İzmir'de kız enstitülerinde türkçe öğretmenliği yaptı ★ Sanatının ilk yıllarında Çığır, Gündüz, Ülkü ve Fikirler dergilerinde de şiirlerine rastlanan Apak, 1937'den sonra Varlık şairleri arasında yer aldı. Şiirlerinin bir kısmını **Dünya Haberleri** (1960), **Batı Yakası** (1966), **Karada Balık** (1969), **Gülümüzü Yolan Eller** (1972) kitaplarında topladı.

APAYDIN, Talip ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1926 Ömerler köyü/Polatlı ★ Çifteler Köy Enstitüsü'nü (1943), Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nü (1946) bitirdi, köy okullarında öğretmenlik yaptı. Gazi Eğitim Enstitüsü'nden mezun olunca da ortaokullarda, ilköğretim okullarında müzik öğretmeni olarak çalıştı ★ İlk şiir ve hikâyeleri öğrenciliğinde Köy Enstitüleri Dergisi'nde yayımlandı (1945-1946). Edebiyat dergilerinde şiirlerinin sürekli çıktığı tarihlerde (1948-1950) köy gözlemlerini de düzyazıya geçirmeye başladı, sonra konularını köy ve kasaba olaylarından alan hikâye ve romanlara açıldı ★ Köy notları: **Bozkırda Günler** (1952) ★ Şiir kitabı: **Susuzluk** (1956) ★ Hikâye kitapları: **Ateş Düşünce** (1967), ***Öte Yakadaki Cennet** (1972), ***Koca Taş** (1974), **O Güzel İnsanlar** (çocuklar için öyküler, 1978), **Yolun Kıyısındaki Adam** (1979), **Duvar Yazıları** (1981), **Kökten Ankaralı** (1981), **Yangın** (çocuklar için öyküler, 1981), **Hendek Başı** (1984), **Hem Uzak Hem Yakın** (1985) ★ Romanları: ***Sarı Traktör** (1958), ***Yarbükü** (1959), ***Emmioğlu** (1961), ***Ortakçılar** (1964, 2. b. **Ortakçının Oğlu** adıyla 1974), **Ferhat ile Şirin** (halk romanı, 1965), ***Toprağa Basınca** (çocuk romanı, 1966), **Define** (1972), **Yoz Davar** (1973), **Toz Duman İçinde** (1974), **Tütün Yorgunu** (1975), **Kente İndi İdris** (1981), **Vatan Dediler** (1981), **Köylüler** (1991) ★ Anıları: ***Karanlığın Kuvveti** (Köy Enstitüsü yılları, 1967), **Akan Sulara Karşı** (1985) ★ Oyunu: ***Bir Yol** (1966) ★ Bazı kitapları sonradan da basılmış yazarın kendi kaleminden hayat hikâyesi Yeni Ufuklar dergisindedir (Eylül 1970) ★ **Toprağa Basınca** ile Doğan Kardeş Çocuk Romanı Armağanı'nda üçüncülük (1964), TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında **Yapılar Yapılırken** ve **Otobüs Yarışı** adlı basılmamış radyo oyunlarıyla iki başarı ödülü (Şubat 1971), **Tütün Yorgunu** romanıyla Madaralı Roman Ödülü'nü (1976) ve **Köylüler** romanıyla da 1992 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı.

ARABUL, Muzaffer ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1917 İstanbul ★ 1937'de Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi. Bir yıl Tapu ve Kadastro Okulu'nda öğrenim gördü. Yurdun çeşitli yerlerinden kadastro fen memurluğu, muhasiplik ve İstan-

bul'da Akşam gazetesinde idare memurluğu (1961-1971) gibi görevlerde çalıştı, bir reklâm şirketini yönetti ★ İlk şiirlerine 1941'de Yücel dergisinde rastlanır. Toplumcu bir karakter gösteren şiirlerini **Sana Ne Olmuş** (1962), **İnsana Saygı** (1964), **Eğri Tahtalar** (1966), **Eski Bir Çağ** (1969), **Tam Güneşin Altı** (1974), **Ertelenmiş Şarkılar** (1977) kitaplarında topladı. ***Çakrazlar** romanı ise ilk cildinde kaldı (1967). **Toplumsal Eylem** (1978) ve **Derim ki** (1989) kitaplarında makale ve fıkralarını topladı. **Ebussuut Efendi** (1979) üstüne bir inceleme yayımladı.

ARAL, İnci ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1944 ★ Manisa İlköğretmen Okulu'nu ve Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'nü bitirdi. Samsun, Manisa, İzmir'de ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenlik yaptı ★ Hikâyeleri 1977 yılından bu yana Türk Dili, Varlık, Dönemeç, Soyut, Türkiye Yazıları ve Sesimiz dergilerinde yayımlandı ★ Hikâye kitapları: **Ağda Zamanı** (1979), **Kıran Resimleri** (1984), **Uykusuzlar** (1984), **Sevginin Eşsiz Kışı** (1986) ★ Romanları: **Ölü Erkek Kuşlar** (1991), **Yeni Yalan Zamanlar** (1994) ★ İlk hikâye kitabı **Ağda Zamanı** (1979) ile 1980 Akademi Kitabevi Başarı Ödülü'nü, **Kıran Resimleri** ile 1983 Nevzat Üstün Hikâye Ödülü'nü aldı, aynı yıl Zonguldak Vakfı Öykü Yarışması'nda 2.cilik Ödülü ve **Ölü Erkek Kuşlar** adlı romanıyla Yayınlanmamış Roman dalında 1992 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü kazandı.

ARAYICI, Oktay ★ Günümüz oyun yazarlarından, 1936-21 Ocak 1985, doğ. Rize, ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdi. Oyuncu ve yönetmen olarak çalıştı. 1964 yılında TRT'ye girerek İzmir, Ankara ve İstanbul radyolarında çeşitli müdürlüklerde bulundu. İstanbul Radyosu Eğitim Yayınları Şube Müdürüyken görevinden alındı. ★ **Dışarıda Yağmur Var** (1960) adlı ilk oyunundan sonra çeşitli skeçler, radyofonik oyunlar, senaryolar ve sahne oyunları yazdı. **İkinci Hedef** adlı film senaryosuyla 1970 Yunus Nadi Armağanı'nı Güngör Dilmen ile bölüştü. Ankara Sanat Tiyatrosunda oynanan **Seferi Ramazan Beyin Nafile Dünyası** ile 1971-1972 Sanatseverler Derneği Ödülü'nü Melih Cevdet Anday'la paylaştı. **Bir Ölümün Toplumsal Anatomisi** (Devlet Tiyatrosu) ile 1979 Türk Dil Kurumu Oyun Ödülü'nü ve 1979 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü'nü kazandı. **At Gözlüğü** (1979) adlı oyunu yine aynı yıl Radyo ve Televizyon Muhabirleri Derneği tarafından "Yılın TV Filmi" seçildi. **Rumuz Goncagül** (1982) oyunuyla 1982 Sanat Kurumu Ödülü'nü (en iyi yerli oyun yazarı) aldı.

ARAZ, Nezihe ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1922 Konya ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Psikoloji ve Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1946). Dergilerde, gazetelerde çalıştı. Yeni Sabah (1957-1962) ve Yeni İstanbul (1970) ve Milliyet gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı. **Meydan-Larousse** (1969-1972) ve **Türkiye 1923-1974** (1973/74) ansiklopedileri yayın kurullarını yönetti. ★ Bir şiir kitabı çıkarmıştı: **Benim Dünyam** (1950). Sonraki eserleri genellikle biyografi ve inceleme türlerindedir: **Fatih'in Derunî Tari-**

hl (1953), **Anadolu Evliyaları** (1959), **Peygamberler Peygamberi Hazreti Muhammed** (1960), **Peygamberlerin Torunları** (1960), **Dertli Dolap** (Yunus Emre'nin hayatı, 1961), **Mevlânâ'nın Romanı** (1962), **28 Peygamber** (1963), **Çocuk ve İslam** (1968), **Gelin Canlar Bir Olalım** (1979), **Aşk Peygamberi** (Mevlânâ'nın hayatı, 1985), **Mustafa Kemal'le 1000 Gün** (1993). ★ Yazdığı sahne oyunu **Bozkır Güzellemesi** Devlet Tiyatrosu'nda oynandı (1974/75). Yine Devlet Tiyatrosu'nda oynanan **Öyle Bir Nevcivan** adlı oyunu Ertuğrul Muhsin adına bir gazetenin düzenlediği Tiyatro Oyunları Yarışması'nda ödül aldı (1980). **Ballar Balını Buldum,** Devlet Tiyatrosunda oynanmış ve yayınlanmış bir oyunudur (1991). **Savaş Yorgunu Kadınlar** ise 1992'de sahnelendi. Kültür Bakanlığı En İyi Oyun Yazarı Ödülü'ne değer bulundu (1989). **Afife Jale** (oyn. 1987/88) adlı oyunuyla da 1988 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü'nü kazandı.

ARDAĞI, Adnan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 27 Mayıs 1922 Pazar ilçesi ★ İstanbul'da Yüksek Öğretmen Okulu Matematik-Astronomi Bölümü'nü bitirdi (1945); liselerde, Eğitim Enstitülerinde (Balıkesir, Ankara) öğretmenlik, yöneticilik yaptı ★ Şiir kitapları: **Bir Masal Gibi** (1943), **Kapılar** (1945), **Çocuk Şiirleri** (1954), **Şarkıların Vatanı Kalplerdir** (1955), **Öğretmenin Dünyası** (1956), **Soyut** (1960), **Açı** (1961), **Mustafa Kemal Atatürk** (1963), **Güz Şöleni** (1965) ★ Hikâyelerini **Bizim Evin Savaşları Güzeldir** (1963) ve ***Son Ders** (1967) kitaplarında topladı ★ Hürriyet gazetesinin Kıbrıs Destanı yarışmasında birincilik kazanmıştı (1974).

ARIBURNU, Orhon Murat ★ Günümüz şairlerinden, 12 Aralık 1920-11 Nisan 1989, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi (1938). Üç yıl kadar Hukuk Fakültesi'ne devam etti. Senaryo yazarlığı, aktörlük ve rejisörlük yaptı. **Kanlı Para** filmiyle oyuncu ve yönetici olarak üç Sinema Armağanı'nı birden kazandı. 1947'de Resimlendirilmiş Şiirler Sergisi'ni açtı. 1968-1971 döneminde Türk Edebiyatçılar Birliği genel sekreterliği ile Türkiye Sanatçılar Birliği ikinci başkanlığında bulundu ★ İlk şiiri 1936'da Edebiyat dergisinde yayımlandı. Garipçilerin başlattığı yeni şiir akımına katıldı. Şiirleri toplum aksaklıklarını iğneleyen, kuvvetini espri ve ironiden alan, çoğu kısa şiirlerdir. Şiir kitapları: **Kovan** (1940), **Yüreğim Senin** (1983), **Buruk Dünya** (1985). Bir de oyunu var: **İnsan Gürültüye Gitmese** (1972).

ARIK, Remzi Oğuz ★ XX. yy. yazarlarından, 1899-3 Nisan 1954 ★ İstanbul Muallim Mektebi'ni bitirdi, Paris'te arkeoloji öğrenimi yaptı (1926-1931), yurda döndükten sonra arkeolog olarak müze müdürlüklerinde ve çeşitli kazılarda çalıştı, 1930-1942 arası Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde arkeoloji, sanat ve dinler tarihi okuttu. **Çığır** (1930-1941) ve **Millet** (1942-1944, 24 sayı) dergilerini çıkardı, Seyhan milletvekili oldu (1950), 1952'de Köylü Partisi'ni kurdu. Adana'da bir uçak kazasında öldü, İstanbul dergisi Mayıs 1954 sayısı Remzi Oğuz özel sayısıdır ★ Makale ve denemelerinde Anadolu-Türk kültür ve medeniyetinin şiirini yaşatan, zenginliğini duyuran Remzi Oğuz'un yazıları şu kitaplarda derlendi: **Köy Kadını-Memleket Parçaları** (1944), **İde-**

al ve İdeoloji (1947), **Coğrafyadan Vatana** (1956), **Türk İnkılâbı ve Milliyetçiliğimiz** (1958), **Gurbet-İnmeyen Bayrak** (1968), **Türk Gençliğine** (1968) ★ H. Emin Sezer, Remzi Oğuz Arık üzerine bir kitap yayınladı (1976).

ARISOY, Sunullah ★ Günümüz şairlerinden, 1925-18 Aralık 1989, doğ. Şile, ölm. Ankara ★ Haydarpaşa Lisesi'ndeki öğrenimini bitirmeden hayata atılmak zorunda kalmıştı, bu öğrenimi sonradan tamamladı. Ankara'da bir bankada, Bilgi ve Türk Tarih Kurumu basımevlerinde müdür yardımcısı olarak çalıştı ★ Bir roman (***Karapürçek,** 1958) bir uzun hikâye (***Tedirginin Biri,** 1962), üç de antoloji (Yeni Türk Şiiri: **Deste** , 1951; **Türk Hiciv ve Mizah Antolojisi,** 1967; **Türk Halk Şiiri Antolojisi** 1985) yayımlamış olan Arısoy, şiirlerini şu kitaplarda topladı: **Garipler Treni** (1948), **Muhteşem Kavga** (1951), **Mustafa Kemal Türküsü** (1953), **Yaban Mavisi** (1956), **Dışa Vuran Karanlık** (1961), **Yanlış Yaşadık** (1970), **Sabrın Gülü** (1980). Bir de **Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ten Bize** (...) adlı kitabı vardır.

ARIT, Fikret ★ Günümüz romancılarından, doğ. 3 Ekim 1918 Ereğli (Karadeniz) ★ İstanbul Amerikan Koleji orta kısmını bitirdi (1935), 1950'ye kadar banka memurluğu, maden kömürü ticareti, seyahat acentası memurluğu, tercümanlık, film işleri yaptı; 1950'de basın hayatına atılarak Yeni İstanbul gazetesinde, Anadolu Ajansı'nda, Hayat mecmuasında (1956-1962) çalıştı. Şimdi bağımsız yazar ★ Yirmi kadar çevirisi, Türk ve dünya havacılığı üzerine incelemeleri (**Adlarını Göklere Yazdırdılar,** 1964; **Türk Havacılık Hikâyeleri,** 1966; **Havalarda İlk Türk Kadınları,** 1967) de olan Fikret Arıt'ın romanları şunlardır: **Mansilâ** (1944), **Güzel Yuana** (1946), **Maziden Gelen Sesler** (1953), **Bu Hayatı Yaşamak Lâzım** (1955), **Muhtar** (1957), **Kader Böyle İmiş** (1958), **Hep Bu Topraklar İçin** (1961) ★ Çocuk kitapları: **Küçük Fedailer** (1962), **Garip** (1966), **Transfer Ahmet** (1969,1972), **Tutsak Doğanlar** (1980)★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında radyo çocuk oyunları türünde bir oyunuyla büyük ödül, televizyon çocuk oyunları türünde de bir başka oyunuyla başarı ödülü kazandı (Şubat 1971). **Özgürlüğe Doğru** adlı yapıtıyla da 1984 Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı İkincilik Ödülü'nü aldı.

ARIT, Aydın ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 1928 İstanbul ★ Amerikan Koleji'nde okudu, Amerika'ya gitti, gemicilikle iki yıl denizlerde dolaştı, yurda dönünce gezgin büfecilik, garsonluk, işçilik, gazetecilik, bankacılık.. gibi pekçok işte çalıştı ★ Yazarlığı 1958'de küçük hikâye ile başladı. İki romanından **Siyamlı İkizler,** Yeni İstanbul gazetesinde tefrika edildi; öteki, kitap olarak da basıldı: **Sapıklar** (1960). Daha sonra oyun yazarlığına geçti ★ Üç oyunu Ankara'da Devlet Tiyatrosu'nda oynandı: ***Bal Sineği** (1965), ***Aya Bir Yolcu** (1966), **Uçamayan Kuşlar Tutulur** (1973). Yeni oyunu **Güneşi Parlatanların Gölgesinde** (1979)'dir. ★ Radyo oyunlarından **İşlerde Bozukluk,** TRT 1966 yarışmasında birincilik ödülü, **Beberuhiler** mansiyon aldı ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında TV Çocuk Oyunu türünde, **Kuş** oyunuyla başarı ödülü (Şubat 1971) kazandı.

AROLAT, Ali Mümtaz ★ XX. yy. şairlerinden, 1897-4 Eylül 1967, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Sultanisi'nde okurken, gönüllü olarak Birinci Dünya Savaşı'na katıldı, üç yıl sonra öğrenimine Ticaret Lisesi'nde devam etti, orayı bitirdi (1922). Bazı yabancı bankalarda çalıştı, sonra İş Bankası'na geçti, emekliye ayrılıncaya kadar bu bankanın Muhasebe Müdür Muavini idi. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ İlk şiirlerini Seza imzasıyla **Şair** (1918-1922) ve **Nedim** (1919) dergilerinde yayımladı. Ali Mümtaz adıyla **Yeni Mecmua**'da özellikle **Dergâh** dergisinde (1921-1922) sürekli olarak şiirleri çıktı (Dergâh'ta 2. sayıdan 42. sayıya kadar, 45 şiir). Konularını tabiat manzaralarından, aşk duygularından aldı, hayale ve ritme önem veren bir hece şairi oldu, sonraları sebest nazımla da yazdı (**Millî Mecmua,** 19251927) ★ Şiirlerini **Bir Gemi Yelken Açtı** adlı bir kitapta toplamıştı (1926), bu tarihten sonrakileri ikinci eseri **Hayal İkliminden Dönen Diyor ki** kitabında derledi (1960).

ARPAD, Burhan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 19 Mayıs 1910 Mudanya, ölm. İstanbul 1994 ★ Orta Ticaret Okulu'ndaki öğreniminden sonra hayata atıldı. 1947-1955 arası Memleket, Hürriyet ve Vatan gazetesinde muhabir ve röportaj yazarı olarak çalıştı. Vatan gazetesindeki fıkra yazarlığı yedi sene kadar sürdü (1955-30 Haziran 1962). Gene bu süre içinde film ve tiyatro eleştirileri, gezi yazıları da yazdı ★ "Güzelhisar'ımda" başlıklı ve mensur şiir türünde bir denemesi, basılan ilk yazısı olmuştu (Servetifünun–Uyanış dergisi, Temmuz 1936), sonradan diğer türlerde eserler verdi. Gezi ve tiyatro yazılarında da hikâyeciliği ağır basar. Hikâyelerinin konularını toplum gerçeklerinden alıyor ★ Modern Alman ve Avusturya edebiyatlarından gerek kendi adıyla, gerekse Ahmet Hisarlı imzasını kullanarak elliye yakın kitap çevirdi ★ Hikâye kitapları: **Şehir 9 Tablo** (1940), **Dolayısıyla** (1955), ***Son Perde** (ünlü halk komiği Naşid'in hayat hikâyesi, 1961, sonraki tiyatro kitaplarından hikâyeler eklenenek, 2. b. **Direklerarası** adıyla, 1974) ★ Romanı: ***Alnımdaki Bıçak Yarası** (1968) ★ Tiyatro yazıları: **Perde Arkası** (1924-1927 yıllarında Istanbul tiyatroları, 1959), **İlk Gece** (eleştiriler, 1962), **Operet 8 Tablo** (tiyatro hikâyeleri, 1964), **Oyun 6 Tablo** (tiyatro hikâyeleri, 1966) ★ Gazete yazıları: **Günügününe** (1962) ★ Yol yazıları: **Tuna'dan Şimale Avrupa** (1953) **Uçuş Günlüğü** (1959), **Gezi Günlüğü** (1962), **Avusturya Günlüğü** (1963) ★ Anıları: **Yokedilen İstanbul** (1983). **Hesaplaşma**'da da anılarından bir kısmını derledi ★ **Gezi Günlüğü** kitabıyla Türk Dil Kurumu Deneme-Eleştiri-Gezi Ödülü'nü kazandı (1963) ★ Ayrıntılı hayat hikâyesi Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabındadır.

ARSEVEN, Celâl Esat ★ XX. yy. yazarlarından, 1875-14 Kasım 1971, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Güzel Sanatlar Akademisini ve Harb Okulu'nu (1891) bitirdi, 1908'de subaylıktan ayrılarak Salâh Cimcoz (1877-1947) ile birlikte **Kalem** adlı mizah dergisini çıkardı. Akademiye profesör (1924-1941), sonra milletvekili oldu ★ Resim, mimarlık, arkeoloji alanlarında eserleri (**Türk Sanatı,** 19281970) ve büyük bir emek ürünü, beş ciltlik **Sanat Ansiklopedisi** (1943-1954 ve sonraki baskılar) olan Celâl Esat, II. Meşrutiet devrinde yazdı-

ğı oyunlarıyla da tanınmıştı. Salâh Cimcoz'la beraber yazdıkları **Selim-i Sâlis** (III. Selim), ilk temsilinde (1910) çok geniş bir ilgiyle karşılanmış, uzun süre oynanmıştı. Eser, Devlet Tiyatrosu'nca yeniden sahneye kondu (1977). Darülbedâyi'de (İstanbul Şehir Tiyatrosu) ilk Türk opereti olarak oynanan (1932) **Saatçi** de Celâl Esat beyin eseridir. Diğer eserleri: **L'Art Turc** (1939), **Les Arts Décoratifs Turcs** (1952), **Eski Galata ve Binaları** (1912), **Eski İstanbul Abidat ve Mebanisi** (1912), **Türk Sanatı Tarihi-Tezyini Sanatlar.**

ARTAM, Nurettin ★ XX. yy. şair ve yazarlarından, 1900-26 Ekim 1958, doğ. İstanbul, ölm. Ankara ★ İstanbul Sultanisi'ni bitirdi. Birinci Dünya Savaşı'nda askerlik ettiği Şam'da yirmi ay esir kaldı, 1920'de İstanbul'a döndü. Yirmi yıldan fazla, İstanbul ve daha sonra Ankara liselerinde İngilizce ve edebiyat öğretmenliği yaptı. İkinci Dünya Savaşı başlarında Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'ne geçti; propaganda, kitaplık ve derleme müdürlüklerinde çalıştı. Ankara Radyosu'nda Radyo Gazetesi'ni on yıla yakın Artam hazırlamış ve okumuştu ★ Gazeteciliğiyle, Vakit ve Ulus gazetelerinde T.İ. (Toplu İğne) kısaltma imzalı fıkralarıyla da tanınmış olan Artam, İngilizceden çeviriler de yapmış; **Varım Yoğum** (1933) ve **Seccade** (1946) kitaplarında mistik bir hava ve hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerini; **Boş Saatlerde** (1933) kitabında ise düzyazı şiirlerini derlemişti. Fıkralarının bazıları **Hayır Paşa Hazretleri** adı altında toplandı ★ Eserlerinin tam listesi ve geniş biyografisi için bk. Türk Dili Dergisi, sayı 87 (1958).

ARUOBA, Oruç ★ Günümüz yazarlarından ★ doğ. 1948 Ankara ★ T.E.D. Ankara Koleji'ni bitirdikten sonra Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisansı'nı aldı. Aynı üniversitede Felsefe Bilim Uzmanı oldu, felsefe doktorasını tamamladı ve öğretim üyeliği yaptı (1972-1983). Tübingen Üniversitesi (F.Almanya) felsefe semineri üyeliği (1976-1977) ve Victoria Üniversitesi (Y.Zelanda) konuk öğretim üyeliğinde bulundu (1981). Çeşitli basın organlarında yayın yönetmenliği, yayın kurulu üyeliği ve yayın danışmanlığı yaptı. Birçok dergide yazı ve çevirileri yayınlandı; şimdi serbest yazar olarak çalışıyor. ★ Yayınlanmış kitapları: **Tümceler,** (1990), **De ki İşte** (1990), **Yürüme** (1992), **Hani** (1993), **Ol/An** (1994), **Kesik Esin-tiler** (1994), **Geç Gelen Ağıtlar** (1994), **Sayıklamalar** (1994) ★ **David Hume'un Bilgi Görüşünde Kesinlik** (1974), **Nesnenin Bağlantısallığı (Hume-Kant-Wittgenstein** (1979), **A Short Note on the Selby-Bigge Hume** (Edinburgh 1976), **The Hume Kant Read** (Marburg 1988) akademik yayınlarıdır. Ayrıca Hume, Rilke, Wittgenstein, Nietzsche ve Celan'dan kitaplar çevirdi.

ASENA, Orhan ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 7 Ocak 1922 Diyarbakır ★ İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1945), hükümet doktorluklarında çalıştı (1946-1952), çocuk hastalıkları uzmanı oldu (1955), doktorluğuna bir ara Almanya'da devam etti (1971-1976), şimdi Ankara'da ★ Uzun bir süre şiirler yayınladı, iki de şiir kitabı çıkardı: **Masal** (1941), **Kıt Kanaat** (1957), sonra tamamen tiyatroya geçti. Ankara Devlet, İstanbul Şehir Tiyat-

roları ya da özel tiyatrolar tarafından oynanmış oyunları, basılış sırasıyla şunlardır: ***Korku** (1956), ***Tanrılar ve İnsanlar** (1959), **Hürrem Sultan** (1960), **Kocaoğlan** (1962), **Yalan** (1962), **Kapılar** (1963, oynanmadı), ***Tohum ve Toprak/Alemdar Paşa** (1964), **Gecenin Sonu** (1964), **Ana** (1967), ***Fadik Kız** (1968), **Öç** (1968), **Korkunç Oyun** (1968), **Simavnalı Şeyh Bedreddin** (1969), ***Atçalı Kel Mehmet** (1970), **Geçkin Kız** (1971), **El Kapısı** (1972), **16 Mart 1920** (1974), **Karagöz Emekli** (1974), ***Şili'de Av** (1975), **Ölü Kentin Nabzı** (1978), **Ali** (çocuk oyunu, 1979), **Ölümü Yaşamak/Ya Devlet Başa, Ya Kuzgun Leşe** (1982), **Yıldız Yargılanması** (1990, Güngör Dilmen'in bir oyunuyla birlikte). **Van Gogh** operasının librettosunu yazdı ve **Gılgamış Operası** librettosu 1965'te yayımlandı. Oynanış tarihleriyle basılmamış oyunları: **Gecenin Sonu** (1962), **Toroslardan Öteye** (1978), **Murtaza** (1978), **Seyisbaşı Konağı** (1981), **Mustafa** (1981), **İlk Yıllar (Roksolan)** (1985) ★ Asena'nın **Kocaoğlan** adlı radyo oyunu Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'nün açtığı bir yarışmada birincilik (1956), ***Tanrılar ve İnsanlar** 1960 Türk Dil Kurumu Tiyatro Ödülü'nü, ***Atçalı Kel Mehmet** ile TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü ve En Başarılı Oyun Yazarı Ödülü kazandı. İlk oynanışı 1973'te olan **Şili'de Av** ise Tiyatro 74 dergisince yılın oyunu seçildi ve 1973 İsmet Küntay Ödülü'nü aldı. **Hacivat Politikacı** 1964'te, **Karagöz Emekli** 1974'te Kültür Bakanlığı Karagöz Metinleri Yarışmasında üçüncülük aldı. **Ölü Kentin Nabzı** ile 1979 İsmet Küntay Tiyatro Ödülü'nü, **Ölümü Yaşamak** ile 1983 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü'nü ve **Ya Devlet Başa, Ya Kuzgun Leşe** 1983 Türkiye İş Bankası Tiyatro Büyük Ödülü'nü aldı.

ASILYAZICI, Hayati ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1931 Arhavi (Artvin) ★ Kastamonu Lisesi'ni bitirdi, 1954'ten bu yana sanat ve tiyatro yazı ve eleştirileriyle tanındı. Dergi ve gazetelerde yazı işleri müdürlüğü yaptı. Dünya (1963), Akşam (1964-1970), Yeni Ortam (1972-1975) gazeteleri sanat sayfalarını yönetti, Sinan Yayınevini kurdu ve yönetti (1970-1974). Polonya, Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Çekoslovakya ve Doğu Almanya ülkelerinin tiyatro, opera, bale ve müzik dallarında araştırma ve incelemelerde bulundu. Polonya tiyatrosu üzerine yazdığı yazılardan dolayı Polonya Kültür Bakanlığı'ndan ödül aldı (1974). İstanbul Belediyesi'nde kültür ve sanat danışmanlığı, Şehir Tiyatroları'nda genel sanat yönetmenliği yaptı (1977-12 Eylül 1980). Yazko Somut dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. (1982). Unesco'ya bağlı uluslararası Tiyatro Eleştirmenleri Birliği üyesi. Arkadaşlarıyla birlikte Tiyatro Eleştirmenleri Birliği'ni kurdu ve yönetim kurulunda görevli. **Glasnost Sonrasında Sovyetlerde Sanat** adlı kitabı 1990 yılında yayımlandı.

ASNA, M. Alâeddin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1940 İstanbul ★ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni ve Michigan (Amerika) Üniversitesi Haberleşme-Halkla İlişkiler Bölümü'nü bitirdi, çeşitli kamu ve özel kuruluşlarda çalıştı ★ Şiir ve hikâyeleriyle daha çok Varlık dergisinde (1960 →) görülen Asna'nın ilk şiir kitabı **Sandaldaki Adam** (1974)'dır.

ASRAL, Suat Salih ★ Günümüz şairlerinden, 1 Eylül 1901-Mayıs 1981, doğ. Trabluşgarp, ölm. İstanbul ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra bir süre Hukuk Fakültesi'nde okudu. Muğla Lisesi'nde başlayan türkçe öğretmenliğine daha sonra Antalya, Mersin, Osmaniye, Tarsus ve Bursa'da ortaokullarda devam etti. 1950'den sonra İstanbul'da öğrenci yurtlarında müdürlük yaptı, 1966'da emekli oldu ★ Hayatın küçük mutluluklarına razı, içine kapanık bir insanın korku ve tedirginliklerini dile getiren şiirlerini şu kitaplarda topladı: **Bir Kitap Kapanırken** (1930), **Zühal'in Halkaları** (1939), **Güneş Altında** (1945), **Benden Sonra** (1958), **Görmek İstersek Toprak** (1973), **Bir Damla Ölüm** (1983) ★ **Dağ Adamı** (1932), romanı; sanatçının özgürlüğünü parayla, dünya zenginliğiyle değişmeyen, onları iten idealist bir tip olarak gösterildiği **Yalnız Adam** (1940) ise iki perdelik oyunudur. Mersin'de bir de masal kitabı çıkarmıştı: **Öz Türk Masalları** (1935).

ASYA, Arif Nihat ★ Cumhuriyet devri şair ve yazarlarından, 7 Şubat 1904-5 Ocak 1957, doğ. Çatalca, ölm. Ankara ★ İstanbul'da Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1927). Adana, Malatya, Edirne, Tarsus, Ankara ve Kıbrıs liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı, 1950-1954 arası Seyhan (Adana) milletvekilliğinden sonra yine öğretmenliğe döndü (1954). Ankara Gazi Lisesi'ndeki son görevinden emekliye ayrılınca (Şubat 1962) Yeni İstanbul ve Babıâli'de Sabah gazetelerinde siyasî ve edebî fıkralar yazdı ★ Şiir kitapları: **Heykeltraş** (1924), **Yastığımın Rüyası** (1930), **Ayetler** (1936), **Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor** (1946), **Kubbe-i Hadrâ** (Mevlâna üzerine, 1956), **Kökler ve Dallar** (1964), **Emzikler** (1964), **Dualar ve Aminler** (1967), **Aynalarda Kalan** (1969) ★ Özdeyişlerini **Kanatlar ve Gagalar** (1946), düzyazılarını **Enikli Kapı** (1964), kitaplarında topladı. Rubailerden meydana gelme eserler de yayımladı: **Rubaiyyat-ı Arif** (1956), **Kıbrıs Rubaileri** (1964), **Nisan** (1964), **Kova Burcu** (1967), **Avrupa'dan Rubailer** (1969) ★ Arif Nihad'ın ilk şiir kitabı **Heykeltraş**'tan (1924) 1971 başına kadar yayımlanmış şiir-düzyazı eserlerinin sayısı 28'i bulmuştu. **Şiirler** adlı ve M. Eğ. Bk. yayınlarında çıkmış bir derleme Ahmet Kabaklı'nın, şairin "hayatı, eserleri ve şahsiyeti" üzerine geniş bir önsözü eşliğinde, Asya'dan seçmeler kitabıdır (1971) ★ Şairin **bütün eserleri** Ötüken Yayınları'nda toplandı (1975-1977).

AŞÇI, Abdullah ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1921 Burdur, ölm. 9 Haziran 1994 Burdur ★ İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi. Burdur'da Şeker Fabrikasında muhasebecilik yaptı (1969 →) ★ Memduh Şevket Esendal çizgisinde yürüyen, günümüzün küçük insanına iyimser-olumlu açıdan bakan bir hikâyeci. Hikâyeleri (1953 →) çeşitli dergilerde çıktı, çıkmakta. İlk kitabı **Bekâr Adam** (1960)'dır; sonraki hikâyelerini **Dayak Dağıtımı** (1982) adlı kitapta toplamıştır ★ Kendi kaleminden hayat öyküsü Papirüs dergisinde (sayı 46-47, Mayıs 1970).

ÂŞIK ★ XVII. yy. saz şairlerinden ?-? ★ Hangi tarihlerde yaşadığı, IV. Murat'ın muhasibi Musa Çelebi'nin İstanbul'da ayaklanan zorbalar tarafından öldürülmesi (1632) ve Sultan İbrahim devrinde, 1645'te başlayan Girit Savaşı üzeri-

ne söylediği türkülerden çıkarılıyor. XVII. yüzyılın ikinci yarısında öldüğü sanılıyor ★ Çağdaşı âşıklarla karşılaştırılınca, dilinin daha temiz, aşk ve yiğitlik şiirlerinin daha lirik olduğu görülen Âşık'ın şiirlerini Sadettin Nüzhet Ergun toplayıp bir kitapta bastırmıştı (1933).

ÂŞIK ALİ İZZET ★ Günümüz şairlerinden, 1902-10 Ekim 1981, doğ. ve ölm. Sivas ★ "Benim dokuz ayım çiftçilikle, üç ayım da sazcılıkla geçer" diyen, sık sık yurdun dört bir yanını dolaşıp sazını çalarak koşmalarını okuyan Âşık Ali İzzet Özkan, 1967'de "Mühür Gözlüm" türküsüyle ününü daha da genişletti. Bazan İzzeti mahlasını kullanan ozanın, koşma ve türküleri sayı bakımından en çok **Mühür Gözlüm** (Sivas 1967, Ankara 1969) kitabında bulunur. İlhan Başgöz'ün Âşık Ali İzzet için hazırladığı inceleme kitabı 1979'da yayımlandı.

ÂŞIK ÇELEBİ ★ XVI. yy. divan şairlerinden, 1520-1572 ★ Çocukluk yılları Rumeli'de geçen Âşık Çelebi, Kanunî devrinin tanınmış bilginlerinden ders gördü. İstanbul'un ünlü şairleriyle arkadaşlık etti, Bursa'da mahkeme kâtibi, mütevelli oldu. 1550'de Silivri'de başladığı kadılığına birçok Rumeli şehirlerinde devam etti. Üsküp kadısı iken öldü ★ Bursa güzelleri üzerine bir **Şehrengiz** yazan (1540), şiirlerini toplayıp bir divan düzenleyen, daha başka eserleri de olan Âşık Çelebi'nin en önemli kitabı şuarâ tezkiresidir. Ebced sıralamasına göre, XVI. yy. şairlerinin hayatlarını derleyen, şiirlerinden örnekler veren ve 1568'de tamamlanıp II. Selim'e sunulan, **Meşairü'ş-Şuarâ** (Şairlerin Duyuları) adlı bu tezkire Londra'da bastırıldı (1974).

ÂŞIK İHSANİ ★ Günümüz saz şairlerinden, doğ. 1930 Diyarbakır ★ İran Azerbeycanı'ndan göç etmiş bir Türk ailesinin oğlu olan İhsani, dolaştığı yurt köşelerinde, toplum sorunlarını dile getiren şiirleriyle ün yaptı. Bazı konuşmalarında suç unsuru görüldüğü için birkaç kere tutuklanıp bırakılan şairin maceralı hayatı için, şu kitaplara bakınız: **Halk Şairi İhsani'nin Hayat Hikâyesi ve Şiirleri** (Ankara, 1960), **Âşık İhsani Kimdir** (İstanbul, 1967, haz. Ayhan Yetkiner), **Sahte Ozanlar Âşık İhsanî ve Ali İzzet'in İçyüzü** (1969, haz. Tahir Kutsi Makal) ★ Şiir kitapları: **Ağalı Dünya** (1964), **Yazacağım** (1966), **Bakalım Hele** (1967), **Bak Tarlanın Taşına** (1974), **Vur Ağanın Başına** (1975) ★ Günümüz halk şairlerinden bir kısmının şiirlerinden oluşan bir de antoloji çıkardı: **Ozan Dolu Anadolu** (1973). Gezi izlenimlerini **Beyaz Köle** (1985) kitabında topladı. Âşık Sinem Bacı da ozanın bütün şiirlerini **Dünden Bugüne Âşık İhsanî** kitabında derledi (1976).

ÂŞIK ÖMER ★ XVII. yy. saz şairlerinden, ?-1707 ★ XVII. yüzyılın ilk yarısında, Konya'nın Gözleve köyünde doğmuş olan Âşık Ömer, Karaman'lı Şerifi adında bir hocadan ders gördü, orduya girerek IV. Mehmed, II. Ahmet, II. Mustafa devirlerinde serhat kalelerinde bulundu, bazı savaşlara katıldı, İstanbul'da uzun zaman kaldıktan başka Bursa, Sakız, Varna, Sinop, Bağdat ve Tuna boylarına gitti ★ Âşık Ömer yüzyıllar boyunca yetişmiş bütün saz şairlerimizin en ünlüsü, hem de en çok şiir bırakmış (1500'e yakın) olanıdır.

Edebî kişiliği divan ve halk şiirlerinin ortak etkileri altında geliştikçe bir yandan aruzla nazım tekniği kusurlu, hayalleri aşınmış da olsa tevhidler, naatlar, kaside, gazel, murabba, muhammes ve müseddesler yazdı; bir yandan da adını asıl yaşatan koşmalarını, semaî, varsağı, türkmani, destan ve kalenderlerini meydana getirdi. Dilinin hece şiirlerinde de yer yer yabancı unsurlarla karışık ve ağır olmasına rağmen, özellikle koşma ve semaîlerinde aşklarını, hayatının başıboşluk ve coşkunluklarını ustaca vermesini bildiği içindir ki, çağında ve sonra daima hatırlandı ★ Âşık Ömer divanı yayımlanmıştır: Sadettin Nüzhet Ergun, **Âşık Ömer, Hayatı ve Şiirleri** (1935, 7. b. 1963).

ÂŞIK PAŞA ★ XIII-XIV yy. tasavvuf şairlerinden, 1272-1333, doğ. ve ölm. Kırşehir ★ Kuvvetli bir tasavvuf kültürüyle yetişti. Anadolu Türkleri arasında tasavvufu yaymak, halka dervişlik yol ve törelerini öğretmek amacıyla **Garibnâme** adında türkçe bir eser kaleme aldı (1329) ★ **Garibnâme,** aruzun fâilâtün fâilâtün failün vezniyle yazılmış, on iki bin beyitlik sanat değeri az, didaktik bir eserdir: 10 bâba, her bâb da 10 destana ayrılmıştır. Âşık Paşa ayrıca bazan hece, bazan aruz vezniyle, Yunus Emre etkisi taşıyan ilâhi ve gazeller de yazdı. Bu 67 şiir Abdülbaki Gölpınarlı'nın **Yunus Emre ve Tasavvuf** (1961) kitabında toplanmıştır ★ **Fakrnâme, Vasf-ı Hal, Hikâye** ve **Kimya Risalesi** adlarında dört mesnevisi de Agâh Sırrı Levend tarafından yayımlandı (1953, 1954); ilki 200 beyte yakın, ikincisi 39 beyit olan bu küçük mesneviler de dini-didaktik edebiyatımızın orta değerde verimleridir.

ÂŞIKPAŞAZADE ★ XV. yy. tarihçilerinden, 1392/93-23 Mart 1481, doğ. Amasya, ölm. İstanbul ★ Âşık Paşa'nın torununun oğlu olan Derviş Ahmed, Yıldırım Bayezid-Fatih devri arasında hareketli bir hayat yaşamış, II. Murad devrinde Macaristan (1438/39) ve ikinci Kosova (1448) seferlerine katılmış, Fatih'in oğulları Beyazıd ve Mustafa'nın sünnet düğünlerinde (1456/57) Edirne'de, daha sonra Üsküp'te bulunmuş, sonra da İstanbul'a gelmiştir. Âşıkpaşazade, ömrünün sonlarında, tanığı olduğu olayları, duyup gördüklerini zaman sırasıyla içine alan bir Osmanlı tarihi yazmaya başladı (1476), eserinde 1482 yıllarına kadar gelen olayları anlattı. Dede Korkut kitabındaki dil ve üslûba benzeyen, devrinin konuşma diline yakın ve cümleleri kısa kısa bir anlatımla yazılmış, arada manzum parçaları da olan bu eser, Osmanoğulları'nın ilk tarihlerinden biridir. Daha önce üç kere basılmıştı, yeni baskısı M. Eğ. Bakanlığı'nın 1000 Temel Eser dizisinde çıktı: **Âşıkpaşaoğlu Tarihi** (1970, haz. Atsız).

ÂŞIK, Talibi Coşkun ★ Cumhuriyet devri halk şairlerinden, 1898-12 Mart 1976, doğ. Tonus bucağı (Şarkışla-Sivas), ölm. Ankara ★ Hali vakti yerinde bir ailenin çocuğu idi, 1. Dünya Savaşı'nda yetim kalınca çobanlık yaptı, kent kent yurdu gezdi, şiirlerini okudu söyledi, hayatını saz çalmadan, yalnız şiirleriyle kazandı, zaman zaman kitaplar bastırdı: **Ankara Destanı** (1938), **Trakya Destanı** (1944), **Felek Yarası** (1945), **Seher Yeli Gibi** (1946), **Çukurova Sesleniyor** (1950), **Samsun Destanı** (1953) vb. ★ S. Sırrı Yalçın **Halk Şairi Talibi Coşkun'un Hayatı ve Eserleri** adında bir kitap çıkarmıştı (Sivas,

1935). Ölümü üzerine Prof. Ahmet Edip Uysal'ın, ozanı topluca tanıtan bir yazısı, Türk Folklor Araştırmaları dergisindedir (sayı 323, Haziran 1976).

ÂŞIK VEYSEL, Veysel Şatıroğlu ★ Cumhuriyet devri saz şairlerinden , 1894-21 Mart 1973, doğ. ve ölm. Sivrialan köyü (Şarkışla/Sivas) ★ Bir çiftçi oğluydu, yedi yaşında iken bir çiçek salgınında gözleri kör olduktan sonra, babasının avunsun, eğlensin diye verdiği kırık bir saza alıştıkça, Sivrialan'a gelip giden âşıkları dinledikçe duyarlığı gelişti. 1920'de anasıyla babası da ölünce kahırlı hayatında tek can yoldaşı olan sazı ve ağabeyisinin çoluk çocuğuyla yalnız kaldı. 1931'den sonra tanınmaya başladı. Bir arkadaşının yedeğinde üç ay yaya yürüyerek Cumhuriyetin onuncu yıldönümünde Ankara'ya ulaştı. İlk şiirlerini o milli bayramda Ankara'da söyledi (29 Ekim 1933), kahvelerde sazını çalıp koşmalarını okudu. Yurdu dolaşmaya, gittiği yerlerde şiirlerini okuyarak sazını çalmaya çıkması bu tarihte başladı. Bir süre Arifiye ve Hasanoğlan (1943-1944), sonra Çifteler (Eskişehir) Köy Enstitüleri'nde halk türküsü öğretmenliği yaptı ★ Aşık Veysel'in bütün şiirleri Ümit Yaşar Oğuzcan tarafından derlenerek İş Bankası Kültür Yayınları'nda çıktı: **Dostlar Beni Hatırlasın** (1970). Şairin hayatı, şiirleri ve hakkında yayınlar üzerine gene Oğuz can M. Eğ. Bakanlığı Kültür Yayınları'nda bir kitap çıkardı (1972). Ayrıca Tahir Kutsi Makal 1973'te, Adnan Binyazar 1973'te, Battal Pehlivan 1984'te birer inceleme kitabı yayımladılar.

AŞKUN, Vehbi Cem ★ Cumhuriyet devri şair ve yazarlarından, 1909-8 Ocak 1979, doğ. Sivas, ölm. Eskişehir ★ İzmir Öğretmen Okulu'nu (1930) bitirdi; Merzifon'da yedi yıl öğretmenlikten sonra, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü de tamamlayarak 1938'de ortaokul ve lise öğretmenliğine geçti; son görevi uzun yıllar Eskişehir Atatürk Lisesi'ndeki öğretmenliğidir ★ Çalışmalarını daha çok halk edebiyatı konularında toplayan Vehbi Cem, arada şiirler, hikâyeler de yazdı. Şiirlerini derleyen **Duyuşlar** (1936), **Yayladan Sesler** (1943), **Geçmiş Günler** (1960), **Ölümsüz Atamız** (1963); İncelemeler: **Merzifon Şairleri** (1937), **Sivas Folkloru** (iki cilt, 1941/43), **Âşık Ruhsatî** (1945), **Sivas Şairleri** (1948), **Sivas Sultanı Kadı Burhanettin** (hayatı, seçme şiirleri, 1964); bir hikâye kitabı (**Öksüz Yusuf**, 1958); bir de roman (**Kader**, 1962) başlıca eserleridir.

ATABAŞ, Hüseyin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1942 Trabzon/ Vakfıkebir. ★ Liseyi Ankara'da bitirdikten sonra, Ankara Iktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne devam etti. Ordu Yardımlaşma Kurumu, Ortadoğu Teknik Üniversitesi ile Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde memurluk ve yöneticilik yaptı. Çeşitli dernek, sendika ve kültür - sanat kuruluşlarında yönetici olarak görev aldı. Şiirlerinin yanı sıra; çeşitli gazete ve dergilerde sanatsal ve toplumsal konularda yazıları yayımlandı. Şiir kitapları: **Gelecek** (1975), **Yanarca** (1979), **Bitmeyen** (1983), **Yüzün Bende** (1988), **İlkyaz Töreni** (1993-1994 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü). Denemelerini: **Kale ve Bozkır** (1994) adlı kitabında derledi.

ATABEK, Erdal ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1930 Adapazarı ★ Kabataş Lisesi'ni ve İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirdi. İç Hastalıkları Uzmanı olarak çeşitli kliniklerde çalıştı. Meslek kuruluşlarında (dernek, sendika, Birlik) uzun yıllar görev yaptı. Sosyal Sigortalar Kurumu Müdürler Kurulu üyeliği, Genel Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarlığı gibi yönetim görevlerinde bulundu. 12 Eylül sonrasında Barış Derneği davası nedeniyle 38 ay tutuklu olarak çeşitli hapisanelerde yattı, beraat etti ★ Gazete ve dergilerde inceleme ve denemeleri yayımlanmaktadır (1965 →) Deneme ve inceleme kitapları: **Alkol ve İnsan** (1981), **İnsan Sıcağı** (1986), **Sözüm Sanadır** (1987), **Kendi Yurdunda Sürgünsün** (1988), **Kışkırtılmış Erkeklik-Bastırılmış Kadınlık** (1988), **Kuşatılmış Gençlik** (1989), **Gençlik Duvarları Yıkıyor** (1990), **Kırmızı Işıkta Yürümek** (1991), **Belki de Sensin** (1991), **Cinsellikten İkmale Kalmak** (1992), **Beyaz Balinayı Sevmek** (1993), **Çocuklar, Büyükler ve Tavşanlar** (1994).

ATAÇ, Nurullah ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 21 Ağustos 1898-17 Mayıs 1957, doğ. Beylerbeyi/İstanbul, ölm. Ankara ★ İlkokuldan sonra dört yıl kadar Galatasaray Sultanisi'ne, sonra da bir süre Edebiyat Fakültesi'ne (1922) gittiyse de fransızca öğrenmesi ve yetişmesi okullarda değil, kendi kendine ve özeldir. 1921'de Nişantaşı Lisesi'nde fransızca okutarak başladığı öğretmenlik hayatı, 1925/26 arası Ticaret Vekâleti'ndeki görevi bir yana hep Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak İstanbul, Adana ve Ankara'da 31 Mayıs 1945'e kadar sürdü, sonra Cumhurbaşkanlığı Mütercimliği'ne geçerek emekliye ayrılıncıya kadar (7 Şubat 1951) bu görevde çalıştı ★ Edebiyat dünyasında ilkin **Dergâh** dergisinde yayımladığı şiirleri (1921-1922, 6 şiir), makale ve tiyatro eleştirileriyle görünen Ataç, Cumhuriyet devrinde yalnız deneme, eleştiri yazıları yazdı ve çeviriler yaptı. Yeni Şiir'in, başta Cumhuriyet devri şairleri, genç sanatçıların tanınmasında öncülük etti. Türkçenin özleşmesi, arınması için yılmadan savaştı, bu uğurda yazdığı yazılarda hiçbir yabancı söz kullanmadığı oldu; kendine özgü, devrik cümleleri çoğunlukta; yeni bir dil ve anlatım biçimi yarattı, genç yazarların çoğu onun etkisinde kaldılar. Kabul edilmiş değerleri yeniden ele alarak tartışmalara yol açması onun arayıcı olumlu yönlerinden biri oldu ★ Eserleri: Yunan, Latin, Fransız, Rus klâsik veya çağdaş yazarlarından elliye yakın çevirisi çıkmış olan Ataç'ın deneme ve eleştirileri (ancak 1940'dan sonra yazdıklarının bir kısmı) şu kitaplarda toplandı: **Günlerin Getirdiği** (1946), **Karalama Defteri** (1952), **Sözden Söze** (1952), **Ararken** (1954), **Diyelim** (1954), **Söz Arasında** (1957), **Okuruma Mektuplar** (1958), **Günce** (1960), **Prospero ile Caliban** (1961) ★ Yazarı çeşitli yönlerden inceleyen, dil üzerine söyleşilerini derleyen, ayrıca Nurullah Ataç bibliyografyası veren bir monograf, **Ataç** (1962), TDK tarafından yayımlandı, gene Türk Dil Kurumu, 1963'te **Ataç'ın Sözcükleri,** 1964'te yazarın söyleşilerini toplayan **Söyleşiler,** 1980'de **Dergilerde** adlarında üç kitap daha çıkardı. Metin And'ın **Ataç Tiyatro'da** (1963) adlı eseri, yazarı tiyatro eleştirmenliği yönünden inceler. Bu konuda diğer iki eser, Asım Bezirci'nin, yazarın eleştiri anlayışını inceleyen, eleştiri üzerine yazılarını derleyen **Nurullah**

Ataç (1968) kitabıyla Mehmet Salihoğlu'nun **Ataç'la Gelen** (1968) adlı incelemesidir. Yazarın kızı Meral Tolluoğlu babasıyla ilgili anılarını **Babam Nurullah Ataç** (1980) adlı kitapta topladı. ★ Nurullah Ataç'ın ölümünden sonra kızı, babasının yazılarının geliriyle karşılanmak; her yıl mayıs ayı içinde, bir önceki yılın en iyi eleştiri ve deneme yazılarına verilmek üzere, 500 lira tutarında bir **Ataç Armağanı** kurdu (1958). Bu armağan, 1959'da Memet Fuat'a, 1960'da Sabahattin Eyüboğlu'na verildi, ondan sonra kaldırıldı. ★ Ataç'ın bütün eserleri, Varlık Yayınları arasında topluca yayımlandı, bu dizide yedi kitabını derleyen beş cilt çıktı (1967-1971). Türk Dil Kurumu da 1972'de **Günce**'lerinin iki cildini yayımladı: İlk ciltte 1953-1955, ikinci ciltte 1956-1957 yıllarında yazdığı günceler derlendi. Bütün eserleri yeniden Can Yayınları'nda basılıyor.

ATASÜ, Erendiz ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1947 Ankara ★ Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi. Şimdi bu fakültede öğretim üyesi. ★ 1981'den beri dergilerde hikâyeleri çıkmakta. **Kadınlar da Vardır** adlı eseriyle 1982 Akademi Kitabevi Öykü Ödülü'nü kazandı. 1986'da "Yaşlı Bir Genç Kız" başlıklı hikâyesi Benazus Yarışması'nda özel jüri ödülünü aldı. Hikâyelerinde daha çok kadınları ve onların toplumumuzdaki durumunu ele alan yazarın basılmış dört kitabı var: **Kadınlar da Vardır** (1983), **Lânetliler** (1985), **Dullara Yas Yakışır** (1988), **Onunla Güzeldim** (1992).

ATAY, Cahit ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 1925 Çorum ★ Öğrenimi lisede yarım kaldı, köy öğretmenliği, meteoroloji memurluğu, avukat kâtipliği gibi işlerde çalıştı; sahne yazarlığının yanısıra desinatörlük de yapıyor ★ Konularını köy, kasaba hayatlarından alan, bir kısmı basılmamış oyunları, çoğu Ankara'da Devlet Tiyatrosu'nda, ilk oynanış yıllarıyla şunlardır: ***Pusuda** (1961, bas.1962), **Sahildeki Kanepe** (1961), ***Hamdi ve Hamdi** (1962, bas. Karaların Memetleri ile bir arada, 1963), ***Karaların Memetleri** (1962, bas. 1963), ***Ana Hanım-Kız Hanım** (1964, bas. Ormanda ile bir arada, 1964), **Ormanda** (1964), ***Sultan Gelin** (oyn. ve bas.1965, filme de alındı: 1973), **Kırlangıçlar** (1966), **Palabıyık** (1967), **Gültepe Oyunları** (1968). Pusuda, Karaların Memetleri ve Ana Hanım-Kız Hanım oyunlarının yeni baskıları tek kitaptadır (1971) ★ **Mangoma Maskeleri** adlı oyunuyla 1984 Enka Sanat Ödülü'nde mansiyon kazandı.

ATAY, Falih Rıfkı ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1894-20 Mart 1971, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Darülfünun Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi, yazarlığa Tanin gazetesinde başlamıştı (1912), arkadaşlarıyla çıkardığı (20 Eylül 1918) Akşam gazetesinde Milli Mücadele'yi destekledi. Bolu ve Ankara milletvekili; Hâkimiyeti Milliye, Milliyet, Ulus gazeteleri başyazarı oldu. Dünya gazetesindeki başyazarlığı sırasında öldü. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Falih Rıfkı; fıkra ve makaleleri; anı, gezi, sohbet türlerindeki özlü yazılarıyla tanındı. Kalemini gerilikle savaş, Atatürk devrimlerini koruma gibi toplumsal ve güncel konularda kullanarak fikir ve siyaset hayatımıza, Batılılaşma çabalarımıza yön verdi ★ Gezi türünde kitapları: **Faşist Roma, Kemalist Tiran,**

Kaybolmuş Makedonya (1930), **Deniz Aşırı** (Brezilya notları, 1931), **Yeni Rusya** (1931), **Moskova-Roma** (1932), **Bizim Akdeniz** (1934), **Taymis Kıyıları** (1934), **Tuna Kıyıları** (1938), **Hind** (1944), **Yolcu Defteri** (1946), **Gezerek Gördüklerim** (seçmeler, 1970) ★ Anı Kitapları: **Ateş ve Güneş** (Suriye ve Filistin savaş anıları, 1918), **Zeytindağı** (1932, M. Eğ. Bk. 1000 Temel Eser dizisinde son b. 1970), **Atatürk'ün Bana Anlattıkları** (1955), **Mustafa Kemal'le Mütareke Defteri** (1955), **Çankaya** (1961), **Batış Yılları** (1963), **Atatürk'ün Hâtıraları** (1914-1919/1965), **Atatürk Ne İdi** (1968) ★ Fıkraları: **Eski Saat** (1933), **Niçin Kurtulamamak** (1953), **Çile** (1955), **İnanç** (1965), **Kurtuluş** (1966), **Pazar Konuşmaları** (1966), **Bayrak** (1970) ★ Romanı: **Roman** (1932) ★ İnceleme: **Başveren İnkılâpçı** (1964, Ali Suavi üzerine), **Atatürkçülük Nedir** (1966) ★ Baki Süha Ediboğlu, yazarın ilk eserlerinden seçmeleri şu tanıtma kitabında toplamıştı: **Falih Rıfkı Atay Konuşuyor** (1945).

ATAY, Oğuz ★ Cumhuriyet devri roman ve hikâye yazarlarından, 1934-13 Aralık 1977, doğ. İnebolu, ölm. İstanbul ★ İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'ni (1957) bitirdi. İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi İnşaat Bölümü'nde öğretim üyeliği yaptı. ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü kazanan (Şubat 1971) ***Tutunamayanlar** romanı, sonradan iki cilt olarak basıldı (1971-1972; yeni basımı tek ciltte, 1984). Toplum kurallarıyla çatışma durumunda, aydın kişilerin iç dünyalarını arayan Oğuz Atay, ikinci romanı ***Tehlikeli Oyunlar** (1973)'dan sonra bir hikâye kitabı çıkardı: ***Korkuyu Beklerken** (1975). Bunu genç yaşta ölen mekanik bilgini Prof. Dr. Mustafa İnan (1911-1967)'ın hayat hikâyesi **Bir Bilim Adamının Romanı** (1975) izledi. **Oyunlarla Yaşayanlar** oyunu Devlet Tiyatrosunda oynandı (1979/80) ve basıldı (1985). Daha sonra da **Günlük**'ü yayımlandı (1988). Yıldız Ecevit **Oğuz Atay'da Aydın Olgusu** adıyla bir kitap yayınladı (1989).

ATEŞ, Kemal ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1946 ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni bitirdi. İki yıl edebiyat öğretmenliği yaptı. Şimdi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde okutman ★ Çeşitli gazetelerde, Yansıma, Varlık, Türk Dili gibi dergilerde yazıları yayımlandı. Gecekondu insanlarının yaşantılarını konu alan hikâyelerini topladığı **Çürük Kapı** (1978) adlı kitabı 1979 Lions Öykü Yarışması'nda jüri özel ödülünü, **Toprak Kovgunları** (1981) adlı romanı ise 1981 Mehmet Ali Yalçın Roman Özendirme Ödülü'nü aldı. Bir de çocuk kitabı var: **Yitik Kuzular** (1992).

ATILGAN, Yusuf ★ Günümüz roman ve hikâye yazarlarından, 27 Haziran 1921 - 9 Ekim 1989. doğ. Manisa, ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1944), yedi sekiz ay kadar Maltepe Askerî Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı (→ 1945). Hacırahmanlı köyünde çiftçilikle uğraştı ★ Lisede iken şiirler, hikâyeler yazardı. Tercüman gazetesinin açtığı bir yarışmaya Nevzat Çorum takma adıyla gönderdiği "Evdeki" başlıklı bir hikâye, yayımlanan ilk yazısı oldu. Cumhuriyet gazetesinin 1957-1958 Yunus Nadi Roman Mükâfatı'nda ikincilik kazanan

Aylak Adam (1959) romanı ile geniş bir ilgi topladı. Bu ilgi **Bodur Minareden Öde** (1960) hikâye kitabını yıllar sonra izleyen ve gene bir yalnızlık bunalımını anlatan ikinci romanı **Anayurt Oteli** (1973) ile daha da çoğaldı. Aynı kitap filme de alındı (1987). Bütün hikâyeleri ölümünden sonra 1993 yılında "**Eylemci**" adıyla kitaplaştırıldı. Bir de çocuk kitabı çıkardı: **Ekmek Elden Süt Memeden** (1981). Atılgan'la ilgili tanıtma ve eleştiri yazıları, Atılgan'la yapılmış konuşmalar, Atılgan'ın kitaplaşmamış çalışmaları **Yusuf Atılgan'a Armağan** (1992) adıyla derlendi.

ATSIZ, Hüseyin Nihal ★ Cumhuriyet devri şair ve yazarlarından, 1905-11 Aralık 1975, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1930). Malatya, Edirne ve İstanbul'da edebiyat öğretmenliği yaptı, İstanbul kütüphaneleri tasnif komisyonlarında çalıştı. Kabri Karacaahmet Mezarlığı'ndadır ★ Çıkardığı türkçü dergiler yanı sıra, çoğu varsağı ve koşma biçiminde şiirleri (**Yolların Sonu,** 1946); bittikçe basılan ve ilk üçünün konuları Göktürkler devrinden alınan milli romanları (**Bozkurtların Ölümü,** 1946; **Bozkurtlar Diriliyor,** 1949; **Deli Kurt,** 1958; **Ruh Adam,** 1973); tarih ve edebiyat tarihimiz üzerine pek çok incelemeleriyle tanındı ★ Dergileri: **Atsız Mecmua** (1932, 17 sayı), **Orhun** (1933-1934, 9 sayı), **Orkun** (1952, 63 sayı), **Ötüken** (Ocak 1964 →) ★ İlmî eserleri: **Edirneli Nazmi** (eseri ve divanındaki türkçe kelimeler üzerine inceleme, 1934), **Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar** (1935), **Dokuzboy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi** (Şükrullah-ı Rûmî'nin Behcetü't-Tevarih kitabının türkçeye çevirisi ve inceleme, 1939), **Türk Edebiyatı Tarihi** (üç fasikül, 1940, 1943); **Osmanlı Tarihleri** (°Ahmedî'nin, Şükrullah'ın, °Aşıkpaşaoğlu Aşıkî'nin, Karamanlı Nişancı Mehmet Paşa ve Bayatlı Mahmut oğlu Hasan'ın tarihleri, beş kitap bir arada, 1949), **Türk Ülküsü** (makaleler, 1956), **Osmanlı Tarihine Ait Takvimler** (1960), **Türk Tarihinde Meseleler** (1966), **Kanuni Devri Yazarlarına Ait Bibliyografyalar** (Kemalpaşaoğlu, Birgili Mehmet Efendi, Ebussuud ve Âli üzerine, 1966-1968) vb. ★ Ölümü üzerine Ötüken Yayınevi, şairin hayatını ve eserlerini de tanıtan bir **Atsız Armağanı** çıkardı (1976); bir tanıtma kitabı da Sakin Öner'in kaleminden çıktı (1977).

ATTİLA, Osman ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1922-20 Nisan 1978, doğ. Afyonkarahisar, ölm. Ankara ★ Afyon Lisesi'ni bitirdi. Ankara'da çeşitli görevlerde çalıştı, Türk Dili dergisinde teknik sekreterlik, Ankara Üniversitesi Basımevi'nde teknik müdürlük yaptı. Afyon milletvekili (1965-1969), Kültür Bakanlığı Müşaviri oldu (1976). Mezarı Afyonkarahisar'dadır ★ Saz şairlerimizin öz ve biçimleri doğrultusunda şiirleri 1939'dan başlayarak, Ülkü, Yücel, Şadırvan, Türk Dili, Hisar vb. dergilerde çıktı Basılmış on iki kitabından **Sabahleyin** (1950), **Güpegündüz** (1956), **Baştanbaşa** (1969)'da kendi şiirlerini topladı. **Memleket Şiirleri** (1950) ve **Türk Kahramanlık Şiirleri** (1967) ise bir derleme-inceleme ★ Geniş biyografisi, Hisar dergisinin Mayıs 1973 sayısındadır.

AVCIOĞLU, Doğan ★ Günümüz yazarlarından, 1926-4 Kasım 1983, doğ. Bursa,

ölm. İstanbul ★ Yüksek öğrenimini Fransa'da siyasal bilgiler ve ekonomi dallarında yaptı, yurda dönünce (1955) Orta Doğu Teknik Üniversitesi Anıme İdaresi Enstitüsü'nde asistanlık, Kurucu Meclis üyeliği (1961), Türk-İş Araştırma Merkezi Müdürlüğü gibi görevlerde çalıştı, Ankara'da **Devrim** dergisini yönetti (1969-1971) ★ Basılmış bilimsel eserleri de olan, fakat adını geniş çevrelere önce Ulus, Akis, Kim dergilerindeki makalelerle duyuran Avcıoğlu, daha sonra haftalık **Yön** dergisini çıkardı (222 sayı, Aralık 1961--Haziran 1967). Gerek bu dergideki yazıları, gerekse **Türkiye'nin Düzeni** (1968) isimli araştırmasının Cumhuriyet gazetesi Yunus Nadi Armağanı'nı kazanmasıyla (1969) şöhretini daha da yaygınlaştırdı. **31 Mart'ta Yabancı Parmağı** (1969), **Devrim Üzerine** (1971), **Milli Kurtuluş Tarihi** (üç kitap, 1974), **Türklerin Tarihi** (1978) öteki eserleridir.

AY, Behzat ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1936 Mersin, Aslanköyü ★ Düziçi Köy Enstitüsü'nü, daha sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji bölümünü bitirdi. Doğu illerimizde ilkokul öğretmenliği, gezici başöğretmenlik yaptı. Şimdi emekli ★ 1953'ten bu yana dergi ve gazetelerde çıkmış ve toplum sorunlarını konu edinen gezi, köy-kasaba notlarını ve hikâyelerinden bir kısmını **Köyden Geliyorum** (1961), **Başkanın Ankara Dönüşü** (1961), **Gündoğusu** (1970), **Kuşku ve Korku** (1992) kitaplarında topladı, dört de roman yayımladı: ***Dor Ali** (1966), **Sis İçinde** (1973), **Sürgün** (1975), **O Uzun Yalnızlık** (1993) ★ Günlükleri **Çırılçıplak Yüreğimle** (1994), denemeleri ise **Kir, Kin ve Kan** (1994) adıyla yayınlandı. "Sınır" adlı öyküsüyle 1983 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü öykü dalında mansiyon aldı. **Çanakkale'den Laik Cumhuriyete** (1992) adlı bir de inceleme kitabı yayımlandı.

AY, Lütfi ★ Günümüz tiyatro eleştirmenlerinden, doğ. 1911 İstanbul ★ Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1949) bitirdi. Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu'nda çevirmenlik, Devlet Tiyatrosu genel sekreterliği, Devlet Konservatuvarı tiyatro tarihi öğretmenliği yaptı ★ Klasik ve çağdaş yazarlardan oyun çevirileri yanı sıra gazetelerde (Ulus, Cumhuriyet, Milliyet..) ve dergilerde (Varlık, Türk Dili..) tiyatro eleştirileriyle tanındı.

AY, Taner ★ Günümüz yazarlarından. doğ. 1957 Bafra. ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Şimdi avukatlık yapıyor. ★ **Edebiyat 81, Yarın, Oluşum, Üç Çiçek** ve **Stüdyo İmge** dergilerinde sinema ve müzik yazıları yayımlandı. **Riminili Becerikli Bozguncu Federico Fellini** (1984) ile **Vesikalık Fotoğraflar** (1984) isimli sinema kitapları yayınlandı. İlk romanı **Metruk Zamana Seyahat** (1992)'ten sonra polisiye bir romanı daha yayınlandı: **Marsyas'ın Cesetleri** (1992). **Rock ve Şiddet** (1994) ise inceleme kitabı.

AYAŞLI, Münevver ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1906 Selânik ★ Fransa'da Collège de France ve Şark Dilleri Okulu'nu bitirdi, ünlü şarkiyatçı Massignon'dan tasavvuf dersleri aldı, Viyana Büyükelçisi °Sadullah Paşa'nın oğlu Nusret Sadullah ile evlendi ★ Osmanlı sarayında büyümüş olmasından ge-

len bir ata kültür ve medeniyeti birikimiyle yüklü eserleriyle tanındı. **Pertev Bey'in Üç Kızı, Pertev Bey'in İki Kızı** adlarında, ikincisi birincisinin devamı iki romanı, **19. Asır ve Kıbrıs Fetvası** adındaki incelemesi, **Dersaâdet** (1975) adlı anılar kitabı başlıca çalışmalarıdır ★ Hayatının ve yazarlığının ayrıntıları için Abdullah Uçman'la konuşmalarına bakınız (Hisar dergisi, Temmuz 1976, Temmuz ve Ağustos 1977 sayıları).

AYDA, Adile ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1913 Kazan/Rusya ★ Hukuk profesörlerinden Sadri Maksudî Arsal (1880-1957)'ın kızıdır. Lise öğrenimini Fransa'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümdeki görevinden İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Edebiyatı doçentliğine geldi (1944), sonra Fakülte'den ayrıldı. 1958'de Dışişleri Bakanlığında görev aldı. Cumhuriyet gazetesine edebiyat eleştirileri yazması 1946-1949 yıllarındadır. **Yahya Kemal'in Fikir ve Şiir Dünyası** (1979) ve **Böyle İdiler Yaşarken** (1984) adlı iki kitabı yayınladı.

AYDEMİR, Şevket Süreyya ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1897-25 Mart 1976, doğ. Edirne, ölm. Ankara, kabri Cebeci'de Asrî Mezarlık'tadır. ★ Edirne Rüştiye ve Öğretmen Okulu'nu bitirdi, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Azerbaycan'da öğretmenlik yaptı (1919-1920). Moskova İktisâdi ve Sosyal Bilimler Okulu'nda yüksek öğrenimini tamamladı (1923), Türkiye'ye dönünce Ticaret Lisesi Müdürü (1928-1937) olarak başladığı devlet hizmetleri 1951'e kadar devam etti, iktisâdi ve sosyal konularda eserler verdi, resmî görevinden ayrılınca da edebiyat ve fikir alanındaki çalışmalara yöneldi, önce "bir ömrün hikâvesi içinde bir çağın tarihi"ni yazdı; **Suyu Arayan Adam** (1961). Peşinden Atatürk'ün (**Tek Adam,** üç cilt, 1963-1965), İsmet İnönü'nün (**İkinci Adam,** üç cilt, 1966-1968), Adnan Menderes'in (**Menderes'in Dramı,** 1969) ve Enver Paşa'nın (**Makedonya'dan Ortaasya'ya Enver Paşa,** üç cilt, 1970-1972) biyografya romanlarını yayımladı. **Toprak Uyanırsa** (anı-roman, 1963), **İnkılâp ve Kadro** (inceleme, 1932), **İhtilâlin Mantığı** (inceleme, 1973), **Kahramanlar Doğmalıydı** (denemeler, 1974) basılmış ve bittikçe yeni basımları yapılan diğer eserlerdir. **Kırmızı Mektuplar ve Son Yazıları** (1979) ölümünden sonra yayımlanmıştır ★ Halil İbrahim Göktürk'ün yazar üzerine bir tanıtma kitabı: **Bilinmeyen Taraflarıyla Şevket Süreyya Aydemir** (1977).

AYDIN, Mehmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1923 Bayat bucağı (Emirdağ) ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümü'nü (1948) bitirdi; köy enstitüleriyle ilköğretmen okullarında çalıştı, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü edebiyat öğretmenliğine getirildi (1959) 1965-1967 yıllarında Belgrad Üniversitesi'nde Türk Dili Okutmanlığı yaptı. En son Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Batı Edebiyatı okuttu. ★ TRT Sanat Ödülleri yarışmasında şiir kitabı dalında **Özgürlüğe Açılan Eller** isimli eseri büyük ödül kazandı (Şubat 1971), kitap aynı yılda basıldı. Son eserleri **Işığın Kavgası** (1979), **Halkın Soluğu** (1979), **Şiirsiz Kalmasın** (1985), **Yeryüzü Sancısı**

(1985) **Yürekte Yanan Dünya** (1988) adlı şiir kitaplarıdır. Üç tane de incelemesi var: **Eğitim Enstitüsü Rehberi** (1962), **Bayat Boyu ve Oğuzların Tarihi** (1984), **Hasan Hüseyin Korkmazgil** (1987).

AYEL, Edip ★ XX. yy. şairlerinden, 23 Ağustos 1894-17 Ocak 1957, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Sultanisi'ni bitirdi, yüksek öğrenimini Paris'te Yüksek Ziraat Okulu'nda tamamladı (1914), yurda dönünce çeşitli işlerden sonra İstanbul liselerinde fransızca öğretmenliği (1922-1955) yaptı ★ Türkçe ve Fransızca şiirler yazdı, 1938'de Fransa'da bir şiir yarışmasında birincilik kazanmıştı. Türk ve Avrupa edebiyatlarının klâsik nazım şekilleriyle yazdığı Türkçe şiirlerini ancak 1941'den sonra Çınaraltı dergisinde yayımlamaya başladı. Yahya Kemal'dekinden farklı bir neo-klasisizm anlayışıyla yazan Ayel, Batı nazım şekillerini şiirimizde ilk defa kullanması ve dilinin duruluğu ile de dikkati çeker ★ İki Fransızca, iki Türkçe şiir kitabı bırakmış olan şair, Türkçe şiirlerini **Mozaik** (1944), ve **Şehrayin** (1953) kitaplarında topladı. Hayatı ve başka eserleri için bk. Necdet Sancar'ın incelemesi: Yeni Yayınlar, Nisan 1957 sayısı.

AYKAÇ, Fazıl Ahmet ★ XX. yy. şair ve yazarlarından, 1884-4 Aralık 1967, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul'da Fransız Lisesi'ni ve mektupla öğrenim yaparak Paris Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. İstanbul liselerinde vb. yirmi yılı bulan öğretmenliklerinden sonra Elâzığ milletvekili (1927-1938) oldu ★ Başlangıçta Fecr-i Ati topluluğu şairlerinden olan Fazıl Ahmet daha sonra bir fikir adamı hüviyetiyle çeşitli gazete ve dergilerde eğitim, ruhbilim ve felsefe üzerine yazılar yazdı: nazmı da Tanin gazetesinde devrin tanınmış kişilerine övgü-yergi karışık mizah şiirlerinde kullandı. Divan şairlerinin üslûp ve tekniğiyle kaleme aldığı bu satirik şiirler onu mizah edebiyatımızın da değerleri arasına kattı. Şiirde mizahı sade günün adamları konusunda değil, gündelik hayat sahnelerini tasvirde de kullandı ★ Fazıl Ahmet üzerine bir tanıtma kitabı Hasan-Ali Yücel tarafından yayımlanmıştır (1937) ★ Eserleri: **Divançe-i Fazıl** (aruzla şiirler, 1913), **Harman Sonu** (aruz, hece, karışık şiirler, 1919), **Kırpıntı** (1924), **Şeytan Diyor Ki** (makale, sohbet ve mizah yazıları, 1927), **Tarih Dersi** (1928), **Fazıl Ahmet** (hitabe, şiir, hiciv ve başka yazılarından seçmeler, 1934).

AYSAN, Behçet ★ Günümüz şairlerinden, 1949-2 Temmuz 1993 doğ. Ankara, ölm. Sivas ★ Selimiye Askeri Ortaokulu ve Kuleli Askeri Lisesi'nde (1960-1967), Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okudu; bir süre ara verdiği öğrenimini tamamlayarak doktor oldu ★ İlk şiiri 1979 yılında yayımlanmıştı. **Karşı Gece** (1983), ilk kitabıdır. Onu, **Sesler ve Küller** (1984, Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü), **Eylül** (1988, Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü, 1986), **Deniz Feneri** (1987, Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü, 1986) ve **Şiirler** (1990) izledi. Bütün Şiirleri ölümünden sonra **Düello** (1994) adıyla kitaplaştırıldı. Ölümünden sonra Türk Edebiyatçıları Birliği bir **Behçet Aysan Kitabı** (1993) yayımladı.

AYTAÇ, Gürsel ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1940, Eskişehir ★ Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Alman Dili ve Edebiyatı ile Latin Dili ve Edebiyatı okudu. 1962'de aynı fakültede sırasıyla asistan, doktor ve profesör oldu. Halen D.T.C. Fakültesi'nde Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü başkanıdır ★ 1980 yılından bu yana Çağdaş Türk Edebiyatı alanında çeşitli dergi ve gazetelerde eleştiri ve denemeler yazmaktadır. Eserleri: **Die Glückseligkeit in Wielands 'Geschichte des Agathon'** (1971), **Thomas Mann'ın 'Der Zauderberg' ve 'Lotte in Weimar' Romanlarındaki Edebi Kişiliği** (1972), **Romancı Yönüyle Heinrich Böll** (1975), **Yeni Alman Edebiyatı Tarihi** (1983), **Çağdaş Alman Edebiyatı** (1990), **Çağdaş Türk Romanları Üzerine Bir İnceleme** (1990), **Edebiyat Yazıları I** (1990), **Edebiyat Yazıları II** (1991), **Edebiyat Yazıları III** (1995). 1992'den bu yana Gündoğan Edebiyat Dergisi'nin yayın yönetmenliğini sürdüren Aytaç'ın çeviri kitapları Friedrich Dürrenmatt'tan **Babil'e Bir Melek İniyor** (1981), **Goethe Der ki** (1986), Barbara Frischmuth'tan **Geçişler** (1986) ve **Pembe ve Avrupalılar** (1987), Elenore Dörner'den **Nemrut Dağı'nda, İlahlar Arasında** (1988), Max Frisch'ten **İnsan Nedir ki** (1990), **Montauk** (1994), E. Hauer'den **Klara'nın İzinde** (1990), T. Mann'dan **Lotte Weimar'da** (1992)dır.

AYTEKİN, Halil ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1913-1973, doğ. Hacıbektaş, ölm. Ankara ★ İlköğretim Okulu çıkışlı olan yazar, köy öğretmenliği ve gezici başöğretmenlik yaptı, bir ara Bakanlık emrine alındı, sonra Ankara'da Milli Kütüphane'de memur olarak çalıştı ★ Köy gerçeklerine, toplum sorunlarına yönelik yazı ve hikâyeleri olan Aytekin, çıkardığı, aylık **Yağmur ve Toprak** dergisiyle de tanınmıştı (26 sayı, Temmuz 1948-Ocak 1951). Harmandalıoğlu adıyla, Forum dergisinde yayımlanmış (1966-1970) Anadolu gerçekleri konulu röportajlar da onundur ★ Kitapları: **Harman Yangını** (hikâyeler, 1945), **Hayvan Masalları** (1958), **Doğuda Kıtlık Vardı** (inceleme, 1965), **Ezilen Doğu** (röportaj, 1969).

AYVAZ, Ülkü ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1955 Bayburt. ★ İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Kürsüsü'nü bitirdi. ★ Tek perdelik bir oyunu **Leylim Leylim,** Tiyatro 74 dergisinde yayınlandı. Sinemanın başyapıtlarından radyoya uygulamalar yaptı. **Şahane Lunapark** (1983) adlı çocuk oyunuyla 1982 yılı Devlet Tiyatrosu Opera ve Balesi Çalışanları Vakfı Ödülü'nü aldı. **İşlerin Yolunda Gitmesine Engel Olan Kim?** (1984) ile Akademi Kitabevi 1983 Öykü Başarı Ödülü'nü kazandı. Dört ayrı öykünün bir örgü içinde "arayış" tema'sı işlenerek görüntüye getirildiği **Yeniden Yaratma** (1984) adlı oyunu 1984 Enka Bilim ve Sanat Ödülleri tiyatro dalı birincisi oldu. Devlet Tiyatrosu'nda 1993'te sahnelendi. **Yaşasın Gökkuşağı** (1987) adlı çocuk oyunu ise 1986 yılında TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu'nun açtığı yarışmada birincilik ödülü aldı. **Papatya** (bas: 6 oyun birarada 1993), TRT 25.yıl yarışmalarında radyo dalında ikincilik ödülü kazanan bir çocuk oyunudur. Çeşitli dergilerde yayınlanan tiyatro konulu incelemelerini **Duvardan Gelen Sesler** (1986) adlı kitapta topladı. **Vali-i Vilayet/Hademe-i Devlet** (1987) ve **Tro-**

ya'yı Özlüyorum (1993) yayınlanmış oyunlarıdır. İki çocuk oyunu da Devlet Tiyatrolarında sahnelendi: **Teneke Şövalyeler** (1986), **Yaşasın Gökkuşağı** (1987). **Nihavend Longa** ile 1993'te Kültür Bakanlığı Ödülü'nü aldı. **Gri Oğullar** (1985) ve **Olaylar ve Kahramanlar** hikâye kitaplarıdır.

AYVERDİ, Sâmiha ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1906 İstanbul ★ Süleymaniye Kız Nümune Mektebi'ni bitirdikten (1921) sonra özel öğrenim gördü. Heyecanını aile ve toplum geleneklerinden alan, hayat olaylarını çokluk din ve tasavvuf açısından değerlendiren romanlarıyla sanatına bir özellik sağladı ★ Romanları: **Aşk Bu İmiş** (1938), **Batmayan Gün** (1939), **Mabette Bir Gece** (1940), **Ateş Ağacı** (1941), **Yaşayan Ölü** (1942), **Son Menzil** (1943), **Yolcu Nereye Gidiyorsun** (1944), **Mesihpaşa İmamı** (1948), ***İbrahim Efendi Konağı** (1964) ★ **Edebî ve Manevî Dünyası İçinde Fatih** (1953), **Boğaziçi'nde Tarih** (1966), **Misyonerlik Karşısında Türkiye** (1969), **Türk-Rus Münasebetleri ve Muharebeleri** (1970), **Türk Tarihinde Osmanlı Asırları** (üç cilt, 1975-1976), **Kölelikten Efendiliğe** (1978) ise birer incelemedir. ★ **Yusufçuk** (1946), **İstanbul Geceleri** (1952), **Abide Şahsiyetler** (1976), **Hâtıralarla Başbaşa** (1977) kitaplarında ise yazı, yorum ve anılarını derledi ★ Hayatı ve sanatının ilkelerini açıklayan özlü bir konuşması Millî Gençlik dergisindedir (6-7, Mayıs-Haziran 1975).

AZİZ EFENDİ ★ **Muhayyelât** yazarı, ?-2 Ekim 1798, doğ. Girit, ölm. Berlin ★ XVIII. yy. devlet adamlarından olan, Sakız Adası'nda muhassıllık (vergi tahsildarlığı) yapan, Belgrad'da emlâk satışlarına memur edilen, daha sonra 1796/97'de elçilikle Prusya'ya gönderilen Giritli Aziz Efendi, öldüğü Berlin'de müslüman mezarlığına gömüldü ★ Türkçe ve Farsça şiirleri, **Varidat** isimli tasavvufî bir eseri de olan Aziz Efendi **Muhayyelât'ı** ile meşhurdur. 1796'da yazılıp üç kez basılmış olan **Muhayyelât** (Hayalde Yaşananlar), birbiriyle bağlantısı olmayan üç büyük hikâye (hayal)den meydana gelmiştir. Masal ve roman özelliklerini, yerli ve yabancı motifleri, cin-peri, tılsım-büyü gibi tabiatüstü kuvvetleri, tasavvuf, fantazi ve realizm gibi birbirinden uzak unsurları içiçe bulunduran, bu yüzden belirli bir edebî türe sokulamayan bu eski tip hikâyelerde yer yer XVIII. yy. gündelik İstanbul hayatına uygun sahnelere de rastlanır. Ancak kişilerin konuşturulmasında sadeleşen dil, eserin bütününde külfetli ve ağırdır. Avrupaî hikâye ve roman anlayışına aykırı, tabiatüstü kuvvetlerle örülü oluşundan, Binbir Gece ve benzeri doğu hikâyelerinden geniş ölçüde faydalanarak, onların taklit yollu yazılmasından ve bazı taraflarıyla masallara, meddah hikâyelerine benzemesinden ötürü **Muhayyelât,** Tanzimat yazarları tarafından eleştirilere uğramış, hırpalanmıştı ★ Behçet Necatigil, kitaptaki hayallerden birini **(Hayal Hanım)** radyo oyunu biçimine sokmuş, oyun Türkiye radyolarında oynanmıştı (Metin, şairin "Üç Türunçlar" kitabındadır, 1967) **Muhayyelât-ı Aziz Efendi'**nin Ahmet Kabaklı tarafından sadeleştirilmiş son baskısı, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı 1000 Temel Eser dizisinde çıktı (1973).

BABÜR ŞAH ★ XVI. yy. Çağatay şairlerinden, 14 Şubat 1483-26 Aralık 1530,

doğ. Fergana, ölm. Agra ★ Kâbil'i (1504), Horasan'ı, Maveraünnehir'i, Semerkand ve Buhara'yı (1511), Kandehar'ı (1522) ve Hindistan'ın birçok şehirlerini zaptederek büyük HintTürk Devleti'ni kuran Babür Şah, °Ali Şîr Nevaî'den sonra yetişmiş Çağatay şairlerinin en ünlüsüdür ★ En tanınmış eseri **Baburnâme** diye anılan **Vekayi'**dir. Çağatay-Türk nesrinin en güzel eserlerinden biri olan bu anı ve gezi kitabında Babür Şah çocukluğundan başlayarak, ömrünün son yıllarına kadar, çeşitli cephelerden, hayatının hikâyesini anlatır. Babür Şah; gazel, mesnevî, rubaî, tuyuğ vb. şekillerle yazdığı şiirlerini de bir **Divan**'da topladı ★ İngilizce, Fransızca çevirileri de olan **Vekayi,** Prof. Reşit Rahmeti Arat tarafından Doğu Türkçesinden bugünkü Türkçeye aktarılarak iki cilt halinde yayınlandı. (TTK yayınları, 1943-1946), Eserin yeni baskısı **Babur'un Hâtıratı** adıyla M. Eğ. Bk. 1000 Temel Eser dizisindedir (üç kitap, 1970).

BAHADINLI, Yusuf Ziya ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1927 Bahadın Kasabası (Yozgat) ★ Pazarören (Kayseri) köy ve Ankara Gazi Eğitim (1950) Enstitülerini bitirdi, Türkçe ve Edebiyat öğretmenliği yaptı (1951-1953), meslekten ayrılarak İstanbul'da Hür Yayınevi'ni kurdu (1958), daha sonra Yeni Dünya Yayınevi ile yayıncılığını sürdürdü. Üç siyasi dergi çıkardı. Türkiye İşçi Partisi'nden Yozgat milletvekili oldu (1965-1969). 12 yıl Almanya'da yaşadı, şimdi İstanbul'da. Şimdi Almanya'da ★ Aydın Su takma adıyla okul sözlük ve antolojileri de olan Bahadınlı, asıl adıyla şu kitapları çıkardı: **Deyimlerimiz ve Kaynakları, Türkçe Deyimler Sözlüğü** (1959), **Türkiye'de Eğitim Sorunu ve Sosyalizm** (1968), **Dört Sosyalist Ülke** (1970). Hikâyelerinden bir kısmını **İtin Olayım Ağam** (1964), **Haçça Büyüdü Hatiş Oldu** (1978), **Geçeneğin Karanlığında** (1982), **Titanik'te Dans** (1986) kitaplarında derledi, altı da roman yayımladı: **Güllüceli Kâzım** (1965), ***Güllüce'yi Sel Aldı** (1972), **Gemileri Yakmak** (1976), **Açılın Kapılar** (1985), **Devekuşu Rosa** (1991), **Öyle Bir Aşk** (1993).

BAHAR, Halil İbrahim ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1928 Trabzon ★ Trabzon Lisesi'ni (1946), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Sosyal Sigortalar Kurumu İstanbul Hastahanesi'nde asabiye mütehassısı iken emekli oldu. ★ Beş Sanat dergisinde başlayan (1950) ve genellikle içe dönük bir şiir anlayışına bağlı şairliğini Evrim, Ataç, Dönem, Yelken, Yeni İnsan, Soyut ve Yazko Edebiyat dergilerinde sürdürdü. 1965 mayısında çıkmaya başlamış **Soyut** dergisinin sahibi ve sorumlu yönetmeniydi. Pek çok genç şaire yetişme alanı olmuş bu aylık edebiyat dergisi 13. yılında (sayı 107, Eylül 1977) parasal nedenlerle kapandı.

BAHAYİ ★ XVII. yy. divan şairlerinden, 1596-1654, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Tarihçi Hoca Sadeddin Efendi'nin torunu olan Bahayî Mehmed, medrese öğreniminden sonra müderris oldu. Selânik, Halep kadılıklarında bulundu. Halep valisi ile geçinemeyişi yüzünden Kıbrıs'a sürüldü, sonra Şam, Edirne, İstanbul kadısı, kazasker ve şeyhülislâm (1650) oldu ★ XVII. ve XVIII. yüzyıl şairleri tarafından şiirlerine pek çok nazire ve tahmisler yazılan Şeyhülislâm

Bahayî, özellikle gazelleriyle (sayıları az, 40 kadar) ün kazanmış, ince duygu ve hayallerle süslü küçük divanı, onu usta şairler katına yükseltmişti ★ **Divan'ı** Sadettin Nüzhet Ergun tarafından bastırıldı (1933).

BAKİ ★ XVI. yy. divan şairlerinden, 1526-7 Nisan 1600, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Fakir bir müezzin olduğu için çocukluğunda sirac (kandil) temizleyiciliği yapan Baki (asıl adı Mahmud), içindeki okuma aşkıyla medreselere, devrinin tanınmış bilginlerinin derslerine devam etti, şair °Zati'nin dostluğunu kazandı. 1564'den sonra İstanbul medreselerinde müderrisliğe başladı. Edirne'de, Mekke ve Medine kadılıklarında (1576-1582) bulunduktan sonra, yine İstanbul'a döndü; İstanbul kadısı (1584), Anadolu kazaskeri (1585), Rumeli kazaskeri (1591) oldu, görevinden alınmalar ve yeniden atanmalarla zaman zaman bu son görevde çalıştı, şeyhülislâm olamadan öldü ★ Dinî ve tarihî konularda çeviri bazı eserleri de olan Baki, divan edebiyatımızın en büyük şairlerinden biridir. Tasavvuf felsefesi etkisinde kalmayan, hatta münacat, naat gibi dinî konularda şiirleri olmayan Baki'nin şairlik gücü din-dışı kaside ve gazellerinde görülür. Hayatı rindlik ve zevk alma açılarından değerlendirdiği bu şiirlerde belirgin hâkim özellikler; edebî sanatlar, kelime oyunları, mazmun ve hayallerdeki yoğunluğa rağmen bozulmayan, sağlam bir dil yapısı ve etkileyici bir âhenktir. Çağdaşlarından zevkinin inceliği, kültürünün üstünlüğü ile çok ilerde olan Bakî, klasik şiirimizin İran örnekleriyle aynı düzeye gelmesini sağlamış sayılı şairlerimizden biri oldu. Daha sağlığında, eserleri Osmanlı İmparatorluğu sınırlarını aşıp Tebriz ve Hindistan saraylarında okunduğu, "sultan-üş şuarâ" (şairler sultanı) kabul edildiği gibi, sonraki yüzyıllarda en değerli şairlerce de üstad bilindi; her yüzyılda onu taklit edenler, şiirlerine nazire yazanlar çıktı, sevgisi ve hayranlığı günümüze kadar sürdü ★ Bakî divanındaki ünlü şiirlerden biri de, **Kanuni Mersiyesi**'dir ki, terkib-i bend şeklinde yazılmıştır; herbiri sekizer beyitlik yedi bend'den oluşan bu şiirlerde şair, yer yer içli ve heybetli bir âhenkle yüce padişahın ölümünden (1566) duyduğu derin ve içten acıları dile getirir. ★ **Bakî Divanı,** Sadettin Nüzhet Ergun tarafından bastırılmıştı (1935). Nevzat Yesirgil'in tanıtma kitabı (Varlık y., ilk b. 1953) yanı sıra İsmet Zeki °Eyüboğlu da **Bakî** üzerine yeni bir yorum ve inceleme yayınladı (1972).

BAKİLER, Yavuz Bülent ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 23 Nisan 1936 ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, bir ara TRT Kurumu'nda çalıştı (1964-1967), Sivas'ta avukatlık yaptı, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda çalıştı ★ Sanat hayatına üniversite öğrencisiyken Kopuz ve Orkun dergilerinde giren Bâkiler, 1964'ten bu yana açık, aydınlık şiirleriyle Hisar şairleri arasında yer aldı. Şiirlerinden bir kısmını **Yalnızlık** (1962), **Şiirimizde Ana** (1967), **Duvak** (1971) kitaplarında topladı. **Üsküp'ten Kosova'ya** (1979) adlı eserinde gezi notlarını derledi.

BAKSI, Fuad Edip ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1912-5 Aralık 1974, doğ. Diyarbakır, ölm. İzmir ★ İzmir liselerinde edebiyat öğretmenliği, İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü'nde öğretim üyeliği yaptı ★ **Bir Bahar Akşamı, Cacık,**

İzmir Destanı adlarında üç şiir kitabı varsa da, bestelenmiş güfteleriyle ün kazanmıştı.

BALABAN ★ Günümüz yazar ve ressamlarından, doğ. 1921 seçköy/Bursa ★ Köyünün üç sınıflı ilkokulunu bitirdikten sonra hayata atıldı, on altı yaşında idi, Bursa Cezaevi'nde Nâzım Hikmet'le tanıştı. Kendisi, ressamlık ve yazarlık yeteneklerinin gelişmesini, Nâzım Hikmet'le altıbuçuk yıl sürmüş bu beraberliğe bağlar. **Şair Baba ve Damdakiler** (1968) kitabında derledi Bursa Cezaevi anılarını. Öteki eserleri **Balaban** (1962), **İz** (1965) ve **İzdüşümü** (1969)'dür, ki üçünde de hayatının parça parça hikâyesi, sanat anlayışı ve resimlerinden örnekler bulunur.

BALEL, Mustafa ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1945, Sivas ★ Ortaöğrenimini Sivas'ta tamamladıktan sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü bitirdi. Fransa'da Poitiers Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrenimini tamamladı. Türkiye'ye döndükten sonra öğretmenlik yaptı, çeşitli işlerde çalıştı ★ Hikâye, yazı ve çevirileri Yeni Ortam, Militan, Yansıma, Öykü, Sanat Emeği, Milliyet Sanat dergilerinde yayımlandı. Hikâye kitapları: **Kurtboğan** (1974), **Kiraz Küpeler** (1977) ve **Gurbet Kaçtı Gözüme** (1983), **Turuncu Eleni** (1992). Romanları: **Peygamber Çiçeği** (1981), **Asmalı Pencere** (1984). Gezi yazılarını **Bükreş Günleri** (1985) adlı eserinde topladı. **Bizim Sinemamız** (1979) ve **Cumartesiye Çok Var mı?** (1981) ise çocuk romanlarıdır ★ **Gün Vurgunu** oyunu 1984 TOBAV Oyun Yazma Yarışmasında övgüye değer bulundu. 1988'de öykülerinden seçmeler **Le Transanatolien** adıyla Paris'te yayınlandı.

BALI, Lamia ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1911-25 Kasım 1976, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Kız Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1929), ilkokul öğretmenliği yaptı. Ortaokul ve liselerde Türkçe ve edebiyat okuttu, kabri Beylerbeyi Küplüce Mezarlığı'ndadır ★ Önceleri çocuk romanları yayımlamıştı: **Onlar Ermiş Muradına** (1935), **Öksüz** (1946), **Işığa Koşan Çocuk** (1952). Çocuk Esirgeme Kurumu'nun bir yarışmasında (1948) ilk ödülü alan **İlk Arkadaş** ve Yapı-Kredi Bankası'nın bir yarışmasında (1954) armağan kazanmış **Uyanan Köy** romanları bu kuruluşlarca bastırılmadan kaldı. TRT'nin açtığı bir radyo oyunları yarışmasında üçüncülük ödülünü alan **Cem Sultan'ı**, dört oyun daha ekleyerek, yazar kendisi bastırdı (1969). Romanları: **Fırtınalı Günler** (1974), **Üç Kuşak** (1977).

BALTACIOĞLU, İsmayıl Hakkı ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1889-1 Nisan 1978, doğ. İstanbul, ölm. Ankara ★ Vefa İdadi'sini, İstanbul Üniversitesi Tabiiye Bölümü'nü bitirdi; İstanbul İlköğretmen Okulu'nda öğretmenlik, İstanbul Üniversitesi'nde (1913-1933) pedagoji profesörlüğü, dekanlık ve rektörlük (Cumhuriyet döneminin ilk rektörü); Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde profesörlük (1939-1942), Afyon milletvekilliği (1943-1946) yaptı ★ Toplumbilim, ruhbilim, sanat, felsefe, eğitim alanlarında 100'e yakın eser ve incelemeleri (örn. **Türke Doğru** 1942, yeni b. 1972) olan, fıkra ve de-

neme türlerinde de yazılar yazan Baltacıoğlu, bu çalışmaları dışında bir hikâye kitabı **(Yalnızlar),** bir roman **(Batak,** 1942), 12 tane de oyun yayımladı: **İnanmak** (1939), **Ölüler** (1939), **Sait Çelebi** (1939), **Hayvanlar** (1939), **Akıl Taciri** (1940), **Kafa Tamircisi** (1940), **Andaval Palas** (1940), **Kütük** (1946), **Dolap Beygiri** (1949), **Karagöz Ankara'da** (1949), **Küçük Şehit** (1961) ★ 1 Ocak 1934'te yayımlanmaya başlayan, aylık fikir gazetesi **Yeni Adam** da onun eseridir ★ Hayatı, eserleri, tezleri ve felsefesi üzerine geniş bir inceleme, Sabri Kolçak'ın kitabıdır: **Prof. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu** (İzmir, 1968).

BANARLI, Nihad Sami ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1907 14 Ağustos 1974, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirmiş (1927), Edirne'de başlayan öğretmenliğine, İstanbul'da Kabataş Erkek (1942 →) ve Galatasaray lisclerinde, Eğitim Enstitüsü'nde (1947-1967) devam etmiş, 1969 yılında Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğretmenken emekliye ayrılmıştı. Mezarı Rumelihisarı'ndadır ★ 1940'dan başlayarak liseler için hazırladığı edebiyat ders kitaplarıyla tanındı. Edebiyat bilgileri, Türk ve Batı edebiyatları konularındaki bu kitaplar, ölümünden sonra da okullarda okutuldu. Uzun bir süre haftalık Yedi Gün dergisinin edebiyat sayfasını yönetti. Hürriyet gazetesinde (1948-1960), daha sonra Meydan dergisinde edebiyat konuşmaları yazdı. Yahya Kemal Enstitüsü kurucularından olan Banarlı, şairin eserlerini toplayıp on kitap halinde bastırmış, bu arada **Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası** (1959)'nı, **Yahya Kemal Yaşarken** (1959), **Yahya Kemal'in Hatıraları** (1960) adlı kitaplarını da çıkarmıştı. Kubbealtı Akademi Mecmuası yazarlarındandı. Diğer kitapları son dördü ölümünden sonra yayımlanan **Türkçenin Sırları** (1971) ve **Şiir ve Edebiyat Sohbetleri** (1982), **Bir Dağdan Bir Dağa** (1984), **Tarih ve Tasavvuf Sohbetleri** (1984) ve **Kültür Köprüsü** (1985)'dür. **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi** (1948)'nin genişletilmiş yeni baskısı, fasiküller halinde yayınlandı (1971-1979).

BARAN, Selçuk ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1933 Ankara ★ Ankara Kız Lisesi'ni, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, on yıl kadar bu fakültenin enstitülerinden birinde çalıştı ★ İlk hikâyesi Yeditepe dergisinde çıkmıştı (1968), yirmi bir hikâyeden oluşan ilk kitabı ***Haziran** (1972) ile Türk Dil Kurumu 1973 Hikâye Ödülü'nü kazandı. ***Bir Solgun Adam** romanıyla Milliyet Yayınları 1974 Roman Yarışmasında beşincilik aldı (bas. 1975). ***Anaların Hakkı** (1977) ile, 1978 Sait Faik Hikâye Armağanını Adnan Özyalçıner'le paylaştı. **Bozkır Çiçekleri** (1987) romanı, 1978 Milliyet Yayınları Roman Yarışması'nda övgüye değer bulundu. Yeni hikâye kitapları **Kış Yolculuğu** (1983), **Tortu** (1984), **Yelkovan Yokuşu** (1989) ve **Arjantin Tangoları** (1992)'dır. Ayrıca radyo oyunları ve Devlet Tiyatro'sunda oynanan **Türkân Hanım** adlı bir sahne oyunu vardır.

BARANUS, Osman Numan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1.7.1930 Pınarbaşı ★ İlköğrenimini doğduğu Pınarbaşı'nda, ortaöğrenimini parasız yatılı olarak Si-

vas, Kayseri ve Ankara'da yaptı. Devlet bursuyla AİTİA'yı bitirdi. 1949 yılında 141-142. maddelerden ilk şiir kitabı **Toygan** (1945) nedeniyle tutuklanıp, bir yıl yargılandı, aklandı. MKE'den emekli oldu (27.1.1993) ★ İlk şiiri ortaokul öğrencisi iken Sivas'ta Kızılırmak gazetesinde çıktı (Nisan 1942). Asıl adı Osman Nuri Doğan olan şair, Nuri Doğan imzasını kullanarak, Ankara'da deneme ve eleştirilerini de yayımladığı, şiir yerine önerilen bileşik **Özün** adında aylık bir sanat dergisi çıkardı (24 sayı, Mayıs 1971-Nisan 1973). ★ Şiir kitapları: **Toygan** (1945, 1985), **Sevmek Egemen** (1975), **Ağrılar Toprağı** (1982), **Tuzhurmatu** (1984), **Günberi** (1985), **Külünk** (1990), **Apansız Panayır** (1990), **Alaza Kesen Yürek** (1990), **Zor Yol** (1990), **Gebe Gece** (1990), **Dinago Triosu** (1990), **Huahualar** (1991), **Utkulu Kulvar** (1991), **Haykular ve Beyitler** (1991), **Bergamut** (1991), **Geriye Saymak** (1991), **Yıkanık Irıplar** (1991), **Kıyıda Horata** (1991), **Günaydın Soyundan** (1991), **Tanatımı** (1991), **Sın Adlı Ulu Yaya** (1991). ★ İnceleme kitapları: **Zihni Hazinedaroğlu Yaşamı ve Sanatı** (1980), **Zihni Hazinedaroğlu ve Dört Oyunu** (1982). ★ Deneme kitapları: **Anadamar** (1984), **Okulsuzculuk** (1986).

BAŞAR, Kürşat ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1963 İstanbul ★ İlk ve ortaöğrenimini İstanbul, Ankara, Lefkoşe ve Doğu Beyazıt'ta tamamladı. İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi ★ Edebiyat ve müzik üzerine yazıları Gösteri, Hürriyet Müzik, Güneş, Defter gibi çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlandı (1982 →). 1989-91 yılları arasında Güneş gazetesi sanat yönetmenliği yaptı. Köşe yazıları yazdı. Radyo 3'de "Caz duygusu" adlı programı hazırladı, televizyonda kitap sohbetleri gerçekleştirdi. İlk öyküsü Baran Orgun takma adıyla 1985'de Gösteri dergisinde çıktı. ★ **Kış İkindisinin Evinde** (1988) adlı ilk kitabıyla 1989 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazandı. ★ Romanları: **Konuştuğumuz Gibi Uzaklara** (1990) ve **Sen Olsaydın Yapmazdın, Biliyorum** (1992).

BAŞARAN, Mehmet ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1926 Ceylan köyü/Lüleburgaz ★ Kepirtepe ve Hasanoğlan Köy Enstitülerini bitirdi. 1946'da Aksu (Antalya) Köy Enstitüsü'nde başlayan öğretmenliği, gezici başöğretmenlik, ilkokul öğretmenliği gibi evrelerden geçerek 1960'da İstanbul ortaokul ve liselerinde türkçe öğretmenliğine dönüştü. ★ Köy Enstitüleri Dergisi'nde başlayan (1945) şairliğine sonradan köy notlarıyla yazarlığı eklendi (1950). Sanatını yetiştiği toprakların, aldığı eğitimin sorunları ekseninde geliştirdi ★ Şiirlerini **Ahlat Ağacı** (1953), **Karşılama** (1958), **Nisan Haritası** (1960), **Kocakent** (1963), **Pıtraklı Memleket** (1969), **Gök Ekin** (1975), **Meşe Seli** (1982), **Günler Tuz Rengi** (1986), **Sis Dağının Başında Borana Bak Borana** (1990); köy notlarını **Çarığımı Yitirdiğim Tarla** (1955); hikâye ve anılarını **Aç Harmanı** (1962), **Zeytin Ülkesi** (1964, yeniden düzenlenmiş basımı **Yüreğin Sesi-Zeytin Ülkesi**, 1983), **Sürgünler** (1970), **Yasaklı** (1987), **Hoşçakal Dünya** (1990), **Giz Kokan Suskunluk** (1991); Köy Enstitüleri konulu denemelerini **Tonguç Yolu** (1974); anılarını da **Sabahattin Eyüboğlu ve Köy Enstitüleri** (1990) ve **Özgürleşme Eğilimleri ve Köy Enstitüleri** (1990) kitaplarında topladı. **Mehmetçik Mehmet** (1978) romanından sonra **Boyalı**

Irmak (1979) ve **Dilsiz Oyunu** (hikâyeler, 1983) adlı kitapları çıkardı ★ Ayrıca, çocuk kitapları yayınladı. Masallar: **Kuş Dili** (1968), **Akça Kız** (1970), **Aç Kapıyı Bezirganbaşı** (1974), **Evvel Evvelken Deve Tellalken** (1974), **Boyalı Irmak** (1979); masal-şiirler: **Yağmur Gelini** (1975), **Armutlu Tarla** (1979), **Söğütler Ses Verince** (1981), **Çiçeklerin Dili** (1992), **Güneşin Türküsü** (1992) ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında **Elif Diye Bir Türkü** hikâyesiyle başarı ödülü, **Ayrılanmak** hikâyesiyle Sabahattin Ali Hikâye Yarışması'nda ikincilik (Yeni Adımlar dergisi, ocak 1974), **Mehmetçik Mehmet** romanıyla da 1979 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı ★ **Elif Diye Bir Türkü** hikâye kitabının da adıdır (1976).

BAŞÇILLAR, Seyfettin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1930 Kilis ★ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ni bitirdi (1955), bir süre Kilis'te veterinerlik yaptı. Amerika'ya gitti ★ İlk kitabını (**Önce Bulut Vardı,** 1959) Kilis'te çıkaran Başçıllar, sonraki kitaplarıyla İkinci Yeni Şairleri arasında kendine seçkin bir yer ayırdı. İnce bir şiir zevkine, söyleyiş güzelliğine tanıklık eden, yapıları sağlam, imgeleri canlı örnekler verdi: **Altın Çağı Ölümün** (1961), **Çiçek ve Silâh** (1969), **Sokak Şarkıları** (1973), **Unutulmasın** (1989), **Kıyısızlık** (1993) ★ Kendi kaleminden hayat hikâyesi Papirüs dergisindedir (Mayıs 1970 sayısı).

BAŞGÖZ, İlhan ★ Günümüz yazar ve araştırmacılarından, doğ. 1921 Sivas ★ Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi, aynı bölümde doktorasını verdi. Asistanken açığa alınınca bir süre Tokat Lisesi'nde öğretmenlik yaptı (1950). TCK'nun 141. maddesine aykırı eylemde bulunduğu savı ile tutuklandı (1953). Af yasasıyla cezası kaldırıldı. Askerlikten sonra A.B.D. Indiana Üniversitesi'nde öğretim üyeliğinin ardından Boğaziçi Üniversitesi'nde Türk Edebiyatı dersleri verdi ★ İlk yazıları Seçilmiş Öyküler, Dost dergilerinde çıktı. Yeni Ufuklar, Türk Dili, Sanat dergilerinde halkbilim üzerine araştırma yazıları yazdı ★ Basılmış kitapları: **Doğu Anadolu'da Folklor Derlemeleri** (1947), **Türk Halk Edebiyatı** (1952), **İzahlı Türk Edebiyatı Antolojisi** (1956), **Manilerimizden** (1957), **Köroğlu** (1959), **Karacaoğlan** (1977), **Folklor Yazıları** (1987), **Yunus Emre** (1990), **Vay Başıma Gelenler** (çocuk kitabı; 1993).

BAŞKUT, Cevat Fehmi ★ Cumhuriyet devri oyun yazarlarından, 1905-15 Mart 1971, doğ. Edirne, ölm. İstanbul ★ Eyüp Rüştiyesi'nde, İstanbul Sultanisi'nde okudu. 1928'de başladığı gazetecilik hayatından Cumhuriyet gazetesinde yazı işleri müdürü iken, 1963'te ayrıldı, Feriköy mezarlığında gömülü ★ Basılan ilk kitabı **Geceleri Bizi Kimler Bekliyor?** adlı bir röportaj dizisi olmuştu (1933). **Kadın Bir Defa Sever, Dişi Aslan** adında iki roman, birkaç da polis romanı (**Valde Sultanın Gerdanlığı,** 1954) yayımlanmıştı ★ Oyun yazarlığına 1942'de başladı. Konularını gündelik hayattan, olay ve insanlar arasındaki gülünç çatışmalardan alan, kişilerini genellikle ahlâk açısından eleştiren komedileriyle tanındı ***Paydos** (1948) en ünlü oyunudur ★ **Küçük Şehir** piyesi İnönü Tiyatro Armağanı'nı almış (1948), **Paydos** yurt dışında profesyonel

sahnelerde oynanan ilk Türk piyesi olarak, Atina'da 65 kere temsil edilmişti ★ Bıraktığı 23 oyun, ilk oynanış yıllarıyla, şunlardır: **Büyük Şehir** (1942/43), **Ayarsızlar** (1943/44), **Hacı Kaptan** (1944/45). ***Küçük Şehir** (1945/46), ***Koca Bebek** (1946/47), ***Paydos** (1948/49), ***Sana Rey Veriyorum** (1950/51), ***Soygun** (1951/52), **Kadıköy İskelesi** (1952/53), ***Makine** (1953/54), ***Harput'ta Bir Amerikalı** (1955/56), **Kleopatra'nın Mezarı** (195657), **Tablodaki Adam** (1958/59), **Öbür Gelişte** (1960), **Hacıyatmaz** (1960), **Göç** (1962), ***Buzlar Çözülmeden** (1964), **Hepimiz Birimiz İçin** (1965), **Üzüntüyü Bırak** (1965), ***Ayna** (1966), **Emekli** (1967), **Ölen Hangisi** (1967) ve **Dostlar** ★ Oyunları sonradan birkaçı Ankara'da geri kalanlar İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oynandı. Birçoğu yazarın sağlığında basılmış, bazıları birkaç baskı yapmıştı. Hepsi yazarın ölümünden sonra İnkılâp ve Aka Kitabevleri tarafından dört ciltte toplandı.

BATU, Selâhattin ★ Cumhuriyet devri şair ve yazarlarından, 25 Aralık 1905-24 Mayıs 1973, doğ. Eceabat, ölm. İstanbul ★ İstanbul Yüksek Veteriner Okulu'nu bitirdi (1925), Almanya'da dört yıl kalarak doktorasını verip dönünce, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ne öğretim üyesi oldu, oradaki zootekni profesörlüğü emekliliğine kadar sürdü (1969). Mezarı Şişli'de Zincirlikuyu mezarlığındadır ★ Batu, şiir (**Bursa'da Yeşiller**, 1949; **Rüzgârlı Su,** 1962), deneme (**İnsan ve Sanat,** 1945); Gezi (**Romancero,** 1953; **İsviçre Günleri,** 1966; **Avusturya ve Venedik Günleri,** 1970; **İspanya Büyüsü,** 1972), şiir biçiminde tiyatro (**Iphigenia Tauris'te,** 1942; **Kerem ile Aslı,** 1943; **Güzel Helena,** oyn. 1954, bas. 1959; **Oğuzata,** oyn. 1955. bas. 1961) türlerinde eserler verdi ★ Suut Kemal Yetkin ile birlikte, Ankara'da haftalık **Sanat ve Edebiyat Gazetesi'**ni de çıkarmıştı. (1947, 50 sayı) ★ Beş perdelik **Güzel Helena** oyunu, Alman dram şairi Bernt von Heiseler tarafından gene şiir biçiminde Almancaya çevrilmiş, basılmış (**Helena bleibt in Troja,** Bayreuth, 1959), Bregenz Uluslararası Tiyatro Eserleri Yarışması'nda 74 eser arasında ikincilik kazanmış, Bregenz Festivalleri'nin açılışında (21 Temmuz 1959) Viyana Devlet Tiyatrosu'nca oynanmış ve Selâhattin Batu, böylece, eski Yunan tragedya dünyası doğrultusunda eser veren ilk Türk şairi olmuştur.

BATUR, Enis ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 28 Haziran 1952 Eskişehir ★ Orta öğrenimini İstanbul ve Ankara'da tamamladı. Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde başladığı yüksek öğrenimini Paris'te bitirdi (1976) ★ Yazı hayatına sinema ve müzik eleştirileriyle başladı. (1970, Ulus). İlk edebiyat ürünü Yeni Dergi'de yayımlandı (1974). Sonraları daha çok Türk Dili, Oluşum, Soyut, Somut, vb. dergilerde ismine rastlandı. Yurda dönüşünde, Ankara'da, 1975'te tek sayı yayımlanan 3 aylık kültür dergisi **Yazı'**yı yeniden çıkardı (1978, 8. sayı 1980), M.E.B. Yayın Dairesini, Oluşum (1978-82) ve Tan (1982) dergilerini yönetti. 1983'te İstanbul'a yerleşti. Önce Milliyet'te, sonra Gergedan ve Şehir dergileri (1987-88) çerçevesinde yayıncılık yaptı, 1988' den bu yana Yapı Kredi Yayınları'nda çalışıyor. ★ Şiirlerini **Eros ve Hgades** (1973), **Bir Ortaçağ Yalnızlığı** (1973), **Nil** (1975), **Ara-Kitab** (1976), **İblise Göre İncil** (1979), **Kandil** (1981), **Sarnıç** (1985), **Tuğralar** (1985), **Gri Di-**

van (1990), **Koma Provaları** (1990), **Perişey** (1992) kitaplarında; toplu şiirlerini (1973-87), **Yazılar ve Tuğralar**'da (1987); denemelerini **Ayna** (1987), **Şiir ve İdeoloji** (1979) **Tahta Troya** (1981), **Alternatif Aydın** (1985), **Babil Yazıları** (1986), **Estetik Ütopya** (1987), **Otuz Kuş Birden Olmak** (1986), **İki/z** (1988), **Bu Kalem Bukalemun** (1988), **Eşittir Sonsuz** (1989), **Kediler Kral**lara Bakabilir (1990), **Gönderen: Enis Batur** (1991), **Başkalaşımlar** (1992), **Hatay'da Bir Rolls Royce** (1992), **Söz'lük** (1992), **Küçük Kıpırtı Tarihi** (1992), **Perec Kullanma Kılavuzu** (1993), **Kırkpare** (1993), **Yazının Ucu** (1993), **Gesualdo** (1993), **Saatsiz Maarif Takvimi** (1995), **E/Babil Yazıları** (1995) kitaplarında topladı ★ İtalya'da iki şiir kitabı yayınlandı: **Scrittie Sigilli** (1991), **Imago Mundi** (1994). Kara Mizah Antolojisi'ni (1985), **Modern Dünya Edebiyatı Antolojisi**'ni (1988) ve **Unutulmuş Şiirler Antolojisi**'ni (1994) düzenledi. ★ **Şiir ve İdeoloji** adlı kitabıyla 1980 Türk Dil Kurumu Deneme Ödülü'nü, **Perişey** ile de 1993 Cemal Süreya Şiir Ödülü'nü aldı.

BAYAR, Zühtü ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1943 Niğde ★ Politik eylemleri yüzünden lise öğrenimi yarıda kaldı. Gazete ve dergilerde çalıştı, şimdi Barselona'da yaşıyor. Eleştiri türünde marksist yönteme bağlı yazılarıyla tanındı. Basılmış iki küçük kitabı var: **Eğitim Sorunlarımız** (1964), **Nâzım Hikmet Üzerine** (1967). Günel Altıntaş'la birlikte Nâzım üzerine yazılmış yazı ve şiirleri bir kitapta topladı: **Yazdık Nâzım Nâzım Diye** (1974). Daha sonra **Zaman Aynası** (1980) adlı bir şiir kitabı ve **Filler Mezarlığı** (1991) adlı bir romanı yayımlandı.

BAYAZIT, Erdem ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1940 Maraş ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Millî Kütüphane'de çalıştı (19651973), sonra lise edebiyat öğretmenliğine geçti. 1987 seçimlerinde ANAP'tan K.Maraş milletvekili seçildi. ★ Yazı ve şiir yayınlamaya 1960'da başladı, 1969'dan bu yana Edebiyat dergisi şairlerinden ★ Barbar güçlerin, teknolojinin yıktığı, Tanrı'dan kopardığı insanın manevi kurtuluşunu arayan **Sebep Ey** (1973) ile **Risaleler** (1987) yayınlanmış iki şiir kitabıdır. **İpek Yolundan Afganistan'a** (1985) ise gezi notlarıdır.

BAYBARS, Taner ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1936 Lefkoşe ★ Türk lisesini bitirdi, İngiltere'ye gitti, başladığı hukuk öğrenimini yarıda bıraktı ★ İlk şiir kitabı **Mendilin Ucundakiler** (1954) Kıbrıs'ta yayınlanmıştı, bir süre Türk dergilerinde öyküler yayınladı. Şimdi İngiltere'de yaşıyor ve İngilizce yazdığı şiirleri İngiliz, Amerikan ve Kanada dergilerinde çıkıyor ★ İngilizce kitaplarının adları Varlık dergisindeki (753, Haziran 1970) konuşmasındadır.

BAYBURTLU ZİHNİ ★ XIX. yy. halk şairlerinden, 1795/1800?-1859 ★ Bir süre Erzurum ve Trabzon medreselerinde okuduktan sonra İstanbul'a geldi, on yıl (1815-1825) kaldı, 1826'ya doğru yurduna döndü. General Paskeviç kumandasındaki Rus istilâsının (1828) felâketlerini yaşadı. Hacca gitti (1834), Hac dönüşü Mısır'a ve İstanbul'a uğradı, Abdülmecid'e bir cülûsiye sundu. Akdağ ve Erzurum'da bazı görevlerde bulundu. İstanbul'a geldi (1844), Ak-

kâ'ya giden donanmada Reşid Paşa'nın divan kâtibiydi, dönüşünde İstanbul'da bir süre daha kaldı, sonra (1847 →) Hopa ve Karaağaç'ta müdürlük, Of'ta mal müdürlüğü yaptı, Erzurum'a geldi (1851), bir yıl kadar Erzincan'da bir vazifede çalıştı, Bayburt'a döndü, dört yılını (1855-1859) Trabzon'da geçirdi. Bayburt'a dönerken, yolda hastalanarak, Trabzon'a yakın Holansa köyünde öldü ★ Kaside, naat, gazel ve tahmislerden meydana gelme bir **divan** sahibi olan, **Sergüzeşt-nâme** adında bir mesnevisi bulunan Zihni, bir divan şairi olmak istemesine rağmen, aruz şiirleriyle değil, hece ile yazdığı, divanına bile almadığı âşık tarzı şiirleriyle tanınmıştır. Sayıca pek az olan bu ikinci bölük şiirlerinde başta yergi ve taşlama düşkünlüğü olmak üzere XIX. yüzyıl saz şairi özellikleri görülür. Zihni, "Vardım ki yurdundan ayak götürmüş" dizesiyle başlayan tanınmış içli koşmasını 1828 Rus istilâsından sonra Bayburt'un bir yıkıntıdan farksız hali karşısında duyduğu acıyla yazmıştı ★ Hakkında ilk kitabı Ziyaeddin Fahri (Fındıkoğlu) çıkardı: **Bayburtlu Zihni** (1928).

BAYDAR, Mustafa ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1920-20 Ağustos 1976, doğ. Gümülcine (Yunanistan), ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1944) bitirdi, bir süre Anadolu'da edebiyat öğretmenliği yaptı, 1950'den sonra İstanbul'da gazete ve dergilerde çalıştı, Cumhuriyet gazetesinden emekli oldu. Kabri Kozlu mezarlığındadır ★ **Atatürk Diyor Ki**'de Atatürk'ün özdeyiş niteliğindeki direktif ve düşüncelerini (1951), **Atatürk'le Konuşmalar**'da Ata'nın çeşitli söyleşilerini (1952) derledi; **Yeni Türk Hikâyecileri Antolojisi'ni** çıkardı (1956); 50 sanatçı ile yaptığı röportajları **Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar** kitabında topladı (1960). Bir araştırması da **Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anılar**'dır (1968).

BAYDAR, Oya ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1940 İstanbul. ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi (1964). Aynı okulda asistan olarak kaldı. 1966 yılında Türkiye İşçi Partisi'ne üye oldu. "Türkiye'de İşçi Sınıfının Doğuşu" konulu tez çalışması fakülte profesörler kurulunca reddedildi. 1969 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümü'nde asistanlık görevine başladı. 12 Mart 1971'de tutuklandı. Bir süre askeri cezaevinde kaldı. Cezaevinden çıktıktan sonra Yeni Ortam gazetesinin çıkış hazırlıklarına katıldı. Gazetede köşe yazarlığı yaptı. 1974 yılında Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı. Politika gazetesinde yazmaya başladı. 12 Eylül'de yurtdışına çıkmak zorunda kaldı. 1992 yılında Türkiye'ye döndü. ★ Bilimsel çalışmaları da olan Baydar'ın **Allah Çocukları Unuttu** (1960) ve **Kedi Mektupları** (1993-1993 Yunus Nadi Roman Ödülü) adlarında iki romanı yayınlandı. **Savaş Çağı Umut Çağı**'nda (1963) gençlik denemelerini topladı. **Elveda Alyoşa** (1992-1992 Sait Faik Hikâye Armağanı) ise öykülerinden oluşuyor.

BAYDUR, Mehmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1951, Ankara ★ Londra Üniversitesi'nde bir süre sosyoloji öğrenimi gördü (1974/1978), Afrika'da kaldığı dört yıl boyunca Kenya Toplu İletişim Okulu'nda "Sinema Tarihi ve

Sinematografi" dersleri verdi. Madrid'de bulunan uluslararası Akdeniz Tiyatrosu Enstitüsü'nün kurucuları arasında bulundu. Tiyatro üstüne İspanyolca ve Fransızca denemeler yayınladı. Bazı oyunları İngilizce, Fransızca ve İspanyolcaya çevrildi. ★ Hikayeleri yanında, özellikle sahnelenmiş oyunlarıyla ünlendi. **Limon** Devlet Tiyatrosu'nda oynanmış ilk oyunudur (1987). Öteki oyunları: **Cumhuriyet Kızı** (1990), **Yangın Yerinde Orkideler** (1991), **Yalnızlığın Oyuncakları** (Tiyatro Anadolu Dergisi, Güz 1989) basılmış ve oynanmış, **Kadın İstasyonu** İnönü Vakfı Tiyatro Ödülü kazanmış ve yurtdışında Richard Martin Tiyatrosu'nda sahnelenmiş bir oyunudur. **Kamyon, Maskeli Süvari** ve **Düdüklüde Kıymalı Bamya** adlı oyunları 1991'de, **Vladimir Komarov** ise 1993'te sahnelendi. **Toplu Oyunları I (Doğum, Limon, Yalnızlığın Oyuncakları, Kadın İstasyonu)** (1993) **Toplu Oyunları II (Düdüklüde Kıymalı Bamya, Aşk, Vladimir Komarov.)** (1993), **Tensing** (1994), **Toplu Oyunları III (Yeşil Papağan LTD., Sevgi Ayakları, Kamyon)** (1994), **Kutu Kutu** (1995) yayımlandı. ★ **Limon** ile Sanat Kurumu, **Yangın Yerinde Orkideler** ile Sanat Kurumu ve Avni Dilligil tiyatro ödüllerine değer bulundu.

BAYKURT, Fakir ★ Günümüz hikâye ve roman yazarlarından, doğ. 1929 Akçaköy/Yeşilova-Burdur ★ Gönen Köy Enstitüsü'nü bitirince (1948) beş yıl köy öğretmenliği yaptı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki öğrenimini tamamlayınca da (1955) ortaokul öğretmeni olarak Sivas, Hafik ve Şavşat'ta çalıştı, ilköğretim müfettişliği yaptı, TÖS (Türkiye Öğretmenler Sendikası) ve TÖB (Türkiye Öğretmenler Derneği) Genel Başkanı oldu. Şimdi Almanya'da. Kendi kaleminden ayrıntılı yaşam öyküsü, Papirüs dergisindedir (46-47, Mayıs 1970) ★ Öğrenciliğinde Köy Enstitüleri Dergisi'nde (Temmuz 1946) Tahir Baykurt imzalı şiirleriyle sanat hayatına girdi. Şiiri köy notları ve hikâyeler izledi, sonra romana geçti ★ Yazarken bütün endişesinin "içinde doğup yetiştiği köylülerin hallerini, sanatın gerçeklerini de göz önünde tutarak ortaya sürmek; sanatın en iyi amacının, hem konusu olan insanı, hem de okuyanı, bulunduğu durumdan biraz daha ileri sıçratmak" olduğunu belirten ve eserleri tükendikçe yeni baskıları yapılan Baykurt, bu tutumuyla gerçekçi, devrimci romancılarımız arasında yer aldı ★ Romanları: ***Yılanların Öcü** (1959), ***Irazcanın Dirliği** (1961), ***Onuncu Köy** (1961), ***Amerikan Sargısı** (1967), ***Kaplumbağalar** (1967), ***Tırpan** (1970), **Köygöçüren** (1973), **Keklik** (1975), **Kara Ahmet Destanı** (1977), ***Yayla** (1977), ***Yüksek Fırınlar** (1983) **Koca Ren** (1986) ★ Hikâye kitapları: **Çilli** (1955), ***Efendilik Savaşı** (1959), **Karın Ağrısı** (1961), **Cüce Muhammet** (1964), ***Anadolu Garajı** (1970), **On Binlerce Kağnı** (1971), ***Can Parası** (1973), **İçerdeki Oğul** (1974), **Sınırdaki Ölü** (1975), **Gece Vardiyası** (1982), **Barış Çöreği** (1982), **Duisburg Treni** (1986) ★ Toplum-eğitim yazıları: **Efkâr Tepesi** (1960), **Şamaroğlanları** (1976) ★ Halk kitabı: **Kerem ile Aslı** (1964), **Kale Kale** (1978) ★ 1980'de dört çocuk romanı yayımladı: **Topal Arkadaş, Yandı ı Ali, Sakarca, Sarı Köpek** ★ 1989 yılında ise bir şiir kitabı yayınladı: **Bir Uzun Yol**. Aldığı armağanlar: Sinemaya da aktarılan tiyatroda oynanan (1966) ve Prof. H.W. Brands tarafından **Irazcanın Dirliği** ile birlikte Alman-

caya çevrilen (1964) **Yılanların Öcü,** Cumhuriyet gazetesinin Yunus Nadi Roman Mükâfatında birincilik kazanmıştı (1958). Baykurt daha sonra, **Tırpan** ile 1970 TRT ve 1971 Türk Dil Kurumu roman armağanlarını, ayrıca 1980 Avni Dilligil Tiyatro Ödülünü, **Can Parası** ile 1974 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, **Kara Ahmet Destanı** ile de 1978 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı. Mahmut Gököz tarafından tiyatroya uyarlanan çocuk romanı **Sakarca,** Tiyatro 79 dergisi tarafından "yılın oyunu" seçildi (1979).

BAYRAK, Mehmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ.1947 Sarız (Kayseri) ★ Liseyi Kayseri'de okudu. Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nin Türkoloji Bölümü'nü bitirdi (1969). Ankara Gazi Lisesi ile Fatih Ticaret Lisesi'nde öğretmenlik, İstanbul'da müze ve kütüphane memurluğu yaptı. TRT'de muhabir olarak çalıştı ★ 1971'de Gelecek dergisinde yazmaya başladı. Yansıma, Yeni Adımlar, Yeni Ufuklar, Birikim, Varlık, Yeni Toplum, Militan, Güney, Karşı Edebiyat Dergilerinde araştırma, eleştiri ve incelemeleri yayımlandı. **Eşkıyalık ve Eşkiya Türküleri** adlı çalışmasıyla Çağdaş Gazeteciler Derneği 1980 İnceleme-Araştırma Ödülü'nü kazandı ★ Eserleri: **Tevfik Fikret** (1973), **Köy Enstitülü Yazarlar, Ozanlar** (1978), **Halk Hareketleri ve Destanlar** (1984), **Eşkiyalık ve Eşkiya Türküleri** (1985), **Pir Sultan Abdal** (1986), **Halk Gülmecesi** (1987).

BAYRI, M. Halit ★ XX. yy. halk edebiyatı ve folklor derleyicilerinden, 1896-27 Ekim 1958, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Edebiyat Fakültesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Belediyesi'nin çeşitli servislerinde çalışarak Bedestan Müdürlüğü'nden emekliye ayrıldı. ★ 1928'de Ankara'da Halk Bilgisi Derneği'nin kurucularından olan Halit Bayrı, bu derneğin İstanbul Merkezi tarafından çıkarılmış aylık dergi **Halk Bilgisi Haberleri'**nin müdürlüğünü yapmıştı. 12. sayıdan sonra İstanbul Halkevi'ne devredilen ve 1 Kasım 1929 - Şubat 1942 tarihleri arasında, 11 yıl ve 124 sayı çıkmış olan bu folklor dergisinde, kendisinin ve bazı arkadaşlarının derleme ve yazılarını yayımlayarak folklor kültürümüze büyük hizmetlerde bulundu. Kendisi çoğunlukla İstanbul folkloru üzerinde çalıştı ★ Kitap olarak eserleri: **Anadolu Mânileri** (1932), **Cumhuriyet Devrinde Halk Bilgisi Hareketleri** (1933), **İstanbul Argosu ve Halk Tâbirleri** (1934), **Balıkesirli Bir Şair** (1935), **Halk Şairleri Hakkında Küçük Notlar** (1937), **Halk Adetleri ve İnanmaları** (1939), **İstanbul Folkloru** (1947), **XIX. Yüzyıl Halk Şiiri** (1956), **XX. Yüzyıl Halk şiiri** (1957) ★ Hakkında geniş bilgi için bk. Naki Tezel'in yazısı, Türk Dili Dergisi, sayı 87 (1958).

BAYRIL, Vural Bahadır ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1962 Manisa. ★ Mimar Sinan Üniversitesi Temel Sanat ve Bilimler Fakültesi'ni bitirdi (1985) ★ Resim, edebiyat ve şiir üzerine yazıları 1982'den, şiirleri ise 1984'den bu yana Yarın, Üç Çiçek, Yönelişler, Şiir Atı, Gösteri, Sanat Çevresi, Bürde, Sombahar, Düşler dergilerinde ve Güneş gazetesinde yayınlandı. ★ Arkadaşlarıyla birlikte Şiir Atı Yayıncılık'ı kurdu (1986). Şiir Atı Kitaplarını çıkardı. ★ 1982'de Yarın Dergisi Gençlik Ödülleri Yarışmasında Şiir Eleştirisi dalında mansiyon, 1986'da Enka Bilim ve Sanat Ödülleri Yarışmasında şiir dalında

mansiyon kazandı. İlk kitabı **Melek Geçti** ile (1992) aynı yılın Behçet Necatigil Şiir Ödülü'nü aldı.

BAYSAL, Faik ★ Günümüz şair ve romancılarından, doğ. 1 Aralık 1922 İstanbul ★ İlk, orta ve liseyi Saint Joseph Lisesi'nde okudu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki yüksek öğreniminden sonra (1942), gazetelerde, şirketlerde, ansiklopedilerde çevirmenlik ve öğretmenlik yaptı. ★ İlk şiiri Gündüz dergisinde çıkan (Temmuz 1936), 1943'ten bu yana, en çok Varlık dergisinde şiir ve hikâyelerine, gazetelerde tefrika romanlarına rastlanan Faik Baysal, konularını çok kere, büyükbabası yanında çocukluğunu geçirdiği Adapazarı ve çevresi köy ve kasabalarından, İstanbul'un kenar mahallelerinden aldı, sefalet ve serseriliklere kaymış insanların hayat dramlarını inceledi ★ Şiirlerini **İlk Defa** (1957), **Uyy** (1986), **Beyaz Şiirler** (1990), **Ayın Ucunda** (1954 – Bütün Şiirleri) kitaplarında topladı. Beş roman (**Sarduvan,** 1944, yeni basım 1993; ***Rezil Dünya,** 1955; ***Drina'da Son Gün,** 1972; ***Ateşi Yakanlar, 1992;** ***Voli** 1993), yedi hikâye kitabı (***Perşembe Adası,** 1955; ***Sancı Meydanı,** 1968; **Nuni,** 1985; **Militan,** 1986; **Tota,** 1991; **Güller Kanıyordu,** 1992; **Ilgaz Teyze Öldü,** 1993) çıkardı, ikinci hikâye kitabıyla 1969 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı Orhan Kemal'le paylaştı. İnanç dergisi tarafından "yılın hikâyecisi" seçildi (1984). **Kavanozdaki Adam** (1987) adlı bir bilim-kurgu roman ve senaryonun yanısıra Fransızca ve İngilizce'den çevirileri vardır.

BEDİİ FAİK ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1921 Bandırma ★ İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki yüksek öğrenimini yarıda bırakarak bir ara tütün ticareti yaptı, sonra yazarlığa geçti (1945), birçok gazetede fıkra yazarlığı ve başyazarlık yaptı (Dünya gazetesi, 1952-1975). Son Havadis, Hürriyet ve Tercüman gazetelerinde çalıştı ★ **Efendime Söyliyeyim** (1953) fıkralarından seçmeler kitabıdır. Bir Amerikan yolculuğunun notlarını **Sam Amcanın Evinde** (1954), İngiltere yolculuğunu **Bir Garip Ada** (1958), hapishane notlarını **O Biçim** (1958), Rusya gezisini **Rusyadan** (1968) kitaplarında derledi. **İhtilâlciler Arasında Bir Gazeteci** (1967), röportajlarından oluşuyor. İki romanı **Yabancı** (1954); **Pablo'nun Gülüşü** (1972) ve **Rüzgâr Eken** (1969) öteki eserleridir.

BEĞENÇ, Cahit ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1910 ★ Gazeteci yazar, bir gezi ve folklor kitabı olan **Yolüstü** (1944)'nden sonra **Bizim Köy** romanında ormancılıkla geçinen örnek bir köyü anlatmıştı. **Deli Dere** (1948), **Sedef Kız** (1966), **Anadolu Mitolojisi** (1967), **Köy - Şehir Münasebetleri** (1969) ve **Bir Çamın Hikâyesi** (1987) diğer çalışmaları arasındadır.

BEHRAM, Nihat ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1946 Kars ★ İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi, Gazetecilik Yüksek Okulu'nda okudu. Yurtdışında yaşıyor. ★ 1960 kuşağı şairlerinden, yedi şiir kitabı çıkardı: **Hayatımız Üzerine Şiirler** (1972), **Fırtınayla Borayla Denenmiş Arkadaşlıklar** (1974), **Dövüşe Dövüşe Yürünecek** (1976), **Hayatı Tutuşturan Acılar** (1978), **Irmak Boy-**

larında **Turaç Seslerinde** (1980), **Savrulmuş Bir Ömrün Günlerinde** (1982), **Yine de Gülümseyerek** (1987). **Darağacında Üç Fidan** (1967) kitabı, 12 Mart 1971 hükümet darbesinden sonra idam edilen Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının eylemlerini sergiliyor. Çocuk kitapları: (**Kuyruğu Zilli Tilki,** 1979, **Göğsü Kınalı Serçe** 1980) ve iki de roman (**Gurbet,** 1987, **Lanetli Ömrün Kırlangıçları** 1991) yayımladı. ★ Hakkında ayrıntılı bilgi Ahmet Uysal'ın **Mapusane Şiirleri Antolojisi'**ndedir (1974).

BEHRAMOĞLU, Ataol ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 13 Nisan 1942 Çatalca ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1966) bitirdi, İstanbul Şehir Tiyatrolarında dramaturg olarak çalıştı ★ Beşbuçuk yıl Paris'te yaşadı ve **Anka** adlı bir dergi çıkarmaya başladı, şimdi İstanbul'da ★ İlk şiiri Varlık dergisinde çıkmış (1960). Evrim, Devinim 60, Şiir Sanatı vb. dergilerde çıkmış şiirlerine İsmet Özel'le birlikte kurduğu aylık **Halkın Dostları** dergisinde (bu dergi 18 sayı çıktı, Mart 1970, Eylül 1971) yenilerini ekledi ★ Kardeşi Nihat Behram'la birlikte aylık Militan dergisini çıkardı (18 sayı, Ocak 1975 -Haziran 1976) ★ Şiir kitapları: **Bir Ermeni General** (1965), **Bir Gün Mutlaka** (1970), **Yolculuk, Özlem, Cesaret ve Kavga Şiirleri** (1974), **Ne Yağmur Ne Şiirler** (1976). **Kuşatmada** (1978), **Mustafa Suphi Destanı** (1979), **Dörtlükler** (1980, ilavelerle yeniden basım 1983), **Şiirler (1959-1982)** (Şiirlerden Seçmeler, 1983), **İyi Bir Yurttaş Aranıyor** (1983), **Kızıma Mektuplar** (1987), **Eski Nisan** (1987), **Türkiye Üzgün Yurdum, Güzel Yurdum** (1985), **Bebeklerin Ulusu Yok** (1988), **Sevgilimsin** (1993). Toplu Şiirleri'ni **Bir Gün Mutlaka** (1.cilt, 1991), **Yaşadıklarımdan Öğrendiğim Bir Şey Var** (2.cilt 1991) ve **Kızıma Mektuplar'**da (3. cilt, 1992) topladı. Kitaplaşmış yazıları: **Yaşayan Bir Şiir** (1986), **İki Ateş Arasında** (1989), **Mekanik Gözyaşları** (1990), **Nâzım'a Bir Güz Çelengi** (1990). **Şiirin Dili-Ana Dil** (1995). Bir de antoloji hazırladı: **Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi** (1988), **Lozan** adlı oyunu 1993'te yayımlandı. İsmet Özel ile mektuplaşmaları **Genç Bir Şairden Genç Bir Şaire Mektuplar** (1995) adıyla kitaplaştı ★ İki de çocuk kitabı var: **Yiğitler Yiğidi** ve **Uçan At Masalı** (1990) ★ Asya Afrika Yazarlar Birliği Lotus Edebiyat Ödülü'nü aldı (1981).

BEKTAŞ, Cengiz ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1934 Denizli ★ Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (Şimdi Mimar Sinan Üniversitesi) İç Mimarlık ve Mimarlık bölümlerinde okudu. Münih Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümünü Alman Şehircilik Akademisi Kurslarını bitirdi (1959). Mimarlık ve şehircilik yarışmalarında yurtdışında ve içinde pek çok ödül aldı. Şimdi İstanbul'da yüksek mühendis mimar ★ Şiirlerini 1960'ta dergilerde yayınlamaya başladı. Şiir kitapları: **Kişi** (1964), **Akdeniz** (1970), **Mor** (1974), **Dört Kişiydiler Bir de Ben** (1975), **Yeryüzünün Yüreği** (1978), **Yerdeli Gökdeli** (1980), **Zeytinli Fırın Sokağı** (1981), **Güz Ey** (1983), **Fide** (1987), **Onu Birden** (1992), **Dışların İçi** (1994) ★ **Mimarlıkta Eleştiri** (1967), **Bedri Rahmi Nakışlı Bir Deneneme** (1975), **Benim Oğlum Bina Okur** (1980) ve **Duvarların Dışı da Senin** (1982), **Yuva mı Mal mı** (1983), **Kimin Bu Sokaklar Alanlar Kentler** (1987), **Koruma Onarım** (1992) denemelerini topladığı kitaplardır. Ayrıca

inceleme kitapları da vardır: **Koca Sinan** (1968), **Halk Yapı Sanatından Bir Örnek: Bodrum** (1977), **Antalya** (1980), **Babadağ Evleri** (1987), **Şirinköy Evleri** (1987), **Kuşadası Evleri** (1987), **Akşehir Evleri** (1992). Çocuklar için de yazdı: **Koca Rıza** (1981-1989), **Ebemevi** (1989), **Ustayla Çırak** (1989), **Sevgiyle Yap** (1990). ★ **Mimarlıkta Eleştiri** kitabıyla T.D.K. Deneme İnceleme Ödülü (1968), TRT Sanat Ödülleri yarışmasında tek şiir Başarı Ödülü (1971) kazandı. Kendisine Denbir Sanata Üstün Hizmet Ödülü, Ketsav Kültür Onur Ödülü, I. Ulusal Mimarlık Sergisi, III. Ulusal Mimarlık Sergisi Ödülleri verildi. ★ Şiirleri, kimi çocuk öyküleri İngilizce, Almanca, Rusça, Yunanca, Makedonca, Arnavutçça, Sırp-Hırvat dillerine çevrildi.

BELGE, Murat ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1943 Ankara ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1966), aynı bölümde asistanlık ve doktora yaptı, doçent oldu. 1981 yılında üniversiteden ayrıldı. İletişim Yayınları'nı kurdu. Şimdi bu yayınevinin genel yönetmeni. ★ Yeni Dergi, Papirüs, Halkın Dostları dergilerinde çıkan eleştirileri, yorum yazıları yanı sıra Faulkner, James Joyce, Patrick White, Dickens gibi yazarlardan yaptığı çevirilerle tanındı. Aylık sosyalist kültür dergisi **Birikim**'i (ilk sayı: Mart 1975-1980) ve **Yeni Gündem** dergisini (16.3.1986-9.1.1988, 96 sayı) yönetti. Denemelerini **Tarihten Güncelliğe** (1983), **12 Yıl Sonra 12 Eylül** (1992) ve **Edebiyat Üstüne Yazılar** (1994) kitaplarında topladı ★ **Sosyalizm, Türkiye ve Gelecek** (1989) ve **Marksist Estetik** (1989), **Türkiye Dünyanın Neresinde** (1992) inceleme kitaplarıdır. **Blue Cruise (Mavi Yolculuk,** 1991) ve **İstanbul Gezi Rehberi**'nde gezi yazılarını topladı (1993).

BELLİ, Şemsi ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1925 Arguvan/ Malatya ★ Ankara Hukuk Fakültesi'ni (1956) bitirdi; gazetecilik, öğretmenlik, Millet Partisi Genel Sekreterliği yaptı (1969). 1948 yılında Malatya'da *Kervan* ve *Çadır* dergilerini, 1970'te Ankara'da *Memleket* gazetesini, 1975'te İstanbul'da *Son Posta* gazetesini yayınladı. Her iki gazete yayın yaşamını 10 yıl sürdürdü. 1989-1994 yılları arasında *Şiir Defteri* dergisini çıkardı. ★ Şiire saz şairleri geleneğine bağlı koşmalarla başlamış, ilk şiiri Çınaraltı dergisinde çıkmıştı (1943); sonra Orhan Veli etkisinde serbest nazımla nükte ve yergi şiirine geçti; genellikle romantik aşk, özlem ve gençlik şiir ve düzyazıları yazdı ★ Şiir kitapları: **Köy Akşamları** (1945), **Bahar Şarkısı** (1948), **Başşehir Sokağı** (1957), **Güzçiçeği** (1958), **Şeytan Diyor ki** (1959), **Bahar Güneşi** (1959), **Uykusuz Trenler** (1960), **Cankuşum** (1960), **Boncuk Kutusu** (taşlamalar, 1960), **Karpuz Dilimi** (1961), **Gelin Telleri** (1962), **İpek Kaplı Defter** (1962), **Öpme Beni Bu Akşam** (1962), **Satırbaşı** (1963), **İkisi Birden** (1963), **Sabırtaşı** (1963) **Güzçiçeği** (1965/ 2.cilt), **Anayasso** (1968), **Bir Yangının Külü** (1974), **Otopsi** (1974), **Renkli Balonlar** (1974). Şairin öteki kitapları: **Ağabeyim Mustafa Kemal** (1959-inceleme), **Yavru Vatandan Notlar** (1959-gezi), **Cumhuriyetin Eşiğinde Kıbrıs** (1960-gezi), **Büyük Paydos** (1963-anı), **Zeydo Ağa** (1971-oyun), **Tükenmez Kalem** (1972-öykü), **Bülent Ecevit** (1975), **Aşk Dersleri** (1980-gülmece yazıları), **Bilinmeyen Yönleriyle**

Rauf Denktaş (1983), **Atatürk'ün Aşk Hayatı** (1988), **Türkiye'de Basın Rezaletleri** (1988), **Fikriye** (1995-Araştırma). ★ **Anayaso** şiirinin basındaki yankıları için Cem Yalçınkaya'nın hazırladığı broşüre (Anayaso ve Şairi Şemsi Belli, 1968), kitaplarının listesi ve geniş hayat hikâyesi için Şahinkaya Dil'in Çağdaş Türk Şiiri (1961) antolojisine bakınız. ★ Belli, ünlü şiirini sonradan beş bölümlük oyun biçimine soktu: **Anayaso** (1970).

BENEKAY, Yahya ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1925 Köstence ★ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (1951) bitirdi; Maliye, Gümrük ve Tekel Bakanlıklarında çeşitli görevlerde çalıştı ★ Sanat hayatı 1954'de başladı; Çınaraltı, Şadırvan, Hisar (1950, 56), Mülkiye, Türk Dili, Türk Düşüncesi, Varlık dergilerinde şiir ve yazıları çıktı. Kızılbaşlar arasında yaptığı röportajları **Yaşayan Alevilik** kitabında derledi (1967) ★ **Güneydoğu Yollarında** röportajlarıyla, Türk Dil Kurumu Röportaj Ödülü'nü kazandı (1962).

BENER, Vüs'at O. ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1922 Samsun ★ Ankara Hukuk Fakültesi mezunu. (1941-1978) döneminde kamu kesiminde görev yaptı. (1979-1992) döneminde bir sendikanın danışmanlığını yürüttü. Şimdi emekli. ★ Yeni İstanbul gazetesinin New York Herald Tribune gazetesiyle birlikte düzenlediği Dünya Hikâye Yarışması'nda "Dost" isimli hikâyesiyle üçüncülük kazandı (Yeni İstanbul, 10 Ağustos 1950). Seçilmiş Hikâyeler (1951-1952), Varlık (1952-1955) ve Yeditepe dergilerinde yayımlanan hikâyeleriyle tanındı. Gerçekleri aydınlıktan uzaklaştırıp soyutlamalara götürme çabaları ve anlatışındaki yeniliklerle çağdaşı hikâyecilerden ayrı bir yol tuttu ★ **Ihlamur Ağacı** (bas. 1962) adlı oyunu, Türk Dil Kurumu Tiyatro Ödülü'nü kazanmıştır (1963). **İpin Ucu** adlı oyunu ile de 1980 Abdi İpekçi Ödülü'nü Tuncer Cücenoğlu ile paylaştı, **Siyah Beyaz** adlı dosyasıyla 1993 Yunus Nadi Yayımlanmamış Öykü Ödülü'nü kazandı. ★ Hikâye kitapları: **Dost** (1952), **Yaşamasız** (1957), **Siyah-Beyaz** (1993) ★ Romanları: **Buzul Çağının Virüsü** (1984), **Bay Muannit Sahtegi'nin Notları** (1991) ★ Şiirlerini ise **Manzumeler**'de (1994) topladı. İki hikâye kitabı üzerine, başka eleştirileri de değerlendiren bir inceleme, Asım Bezirci'nin **Çok Kapılı Oda** (1961) kitabındadır (s. 33-40). Öyküleri, yabancı ve Türk antolojilerinde yer aldı.

BENER, Hikmet Erhan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 19 Nisan 1929 Lefkoşe ★ Vüs'at O. Bener'in kardeşi. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni ve Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Maliye Müfettiş Muavinliği, Hesap Uzmanlığı yaptı. Hazine Genel Müdür Yardımcısı, Paris Elçiliğimizde Malî Müşavir, Emekli Sandığı Genel Müdürü oldu. Kendi isteğiyle emekliye ayrılarak 1993 yılı başına kadar avukatlık yaptı. ★ Sanat hayatı 1945'de başladı. Önceleri şiir yazıyordu (bir şiir kitabı var: **Sesler**, 1948), sonra hikâye ve romana geçti ★ Romanları: ***Acemiler** (1952), ***Gordium** sonra **Yalnızlar** (1956), ***Loş Ayna** (1960), **Ara Kapı** (1961), yeni b. Fransızca çevirisindeki adıyla: ***Kedi ve Ölüm**, 1965), **Baharla Gelen** (1969), **Elif'in Öyküsü** (1980), **Oyuncu** (1981), **Ünlü Gezginci Macellos da Vinci'nin Akıl Almaz Serüveni** (1981), **Böcek** (1982), **Ölü**

Bir Deniz (1983), **Sisli Yaz** (1984), **Ortadakiler** (1988), **Tekilleşme** (1990), **Bir Büyük Bürokratın Romanı** (1991), **Anafor** (1993), **Hınzır Kız** (1995) ★ Memurluk dönemine ait anılarını **Bürokratlar** adı altında üç ciltte topladı (1978, 1979).★ Oyunları: **Çıldırtan Yağmurlar** (1980), **Hızır Doktor** (1981), **Bürokratlar** (1984), **Şahmeran** (1984). **Aşk-ı Muhabbet, Sevda** (1992) ve **Günbatımı Öyküleri**'nde (1995) öykülerini biraraya getirdi. 1991 yılında yayımlanan **Şahmeran Öyküsü** adlı bir de çocuk romanı, ayrıca radyo oyunları ve çevirileri ile maliye konularında sekiz cilt kitabı vardır. **Ölü Bir Deniz** adlı romanı sinemaya, **Yalnızlar** adlı romanı ise dokuz bölümlük bir dizi olarak televizyona uyarlanmıştır. ★ 1961 yılında **Ara Kapı** (Kedi ve Ölüm) adlı romanıyla Türk Fransız Kültür Cemiyeti Büyük Roman Ödülü'nü, 1979'da **Hızır Doktor** adlı oyunuyla Muhsin Ertuğrul Ödülü'nü, 1992'de **Aşk-ı Muhabbet, Sevda** ile Yunus Nadi Öykü Kitabı Ödülü'nü ve 1993'te **Alabalık** adlı öyküsüyle Haldun Taner Öykü Ödülü'nü aldı.

BENİCE, Ethem İzzet ★ XX.yy. romancılarından, 1903-28 Mart 1967, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'nde, Yüksek Deniz Ticaret Okulu'nda okudu. Kars ve Siirt milletvekillikleri (1942-1950), dörder yıl öğretmenlik ve Şehir Meclisi üyeliği dışında hep gazetecilik (1920 →); Vatan, Son Saat, Milliyet gazetelerinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. Zaman, Açıksöz, İkdam, Son Telgraf ve Gece Postası gazetelerini kurdu, çıkardı ★ Halkın aradığı-okuduğu, tekrar tekrar basılmış romanları ilk baskı tarihleriyle şunlardır: **Çıldıran Kadın** (1927), **Istırap Çocuğu** (1927), **Yakılacak Kitap** (1927), **Aşk Güneşi** (1930), **Gözyaşları** (1932), **Beş Hasta Var** (1932), **On Yılın Romanı** (1933), **Yosma** (1936), **Sen de Seveceksin** (1942), **Foya** (1944), **Ben Hiç Sevmedim** (1947), **Pota** (1956), **Adsız Şehit** (1964).

BENK, Adnan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1922 Paris ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1946), aynı bölüme asistan ve doçent (1954) oldu. Emekli olarak üniversiteden ayrıldı (1982). Çağdaş Eleştiri dergisini, **Gelişim** Yayınlarının **Büyük Larousse** Ansiklopedisi'ni yönetti ★ Tiyatro, edebiyat ve plastik sanatlar üzerine eleştiri ve denemeleriyle tanındı, belgesel filmler çevirdi. Balzac, Valery, Sartre, Troyat, Salinger ve Duras'dan çeviriler yaptı. Tek şiir kitabı **Sükûtun Hataları** (1944) adını taşır.

BERFE, Süreyya ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1943 İstanbul ★ Çanakkale Lisesi'ni (1960), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi, şimdi metin yazarlığı yapıyor. ★ İlk şiiri Düzlem dergisinde çıktı (Şubat 1963). Türkiye Milli Talebe Federasyonu Kültür Yarışması'nda **Kasaba** isimli şiiriyle birincilik kazandı (1966); bu şiire kadar Süreyya Kanıpak adıyla yayımlamıştı yazdıklarını ★ Şiir kitapları: **Gün Ola** (1969), **Savrulan** (1971), **Hayat ile Şiir** (1980), **Ufkun Dışında** (toplu şiirleri, 1985) ve **Şiir Çalışmaları** (1992). **Çocukça** (1982) isimli bir de çocuk kitabı var. **Şiir Çalışmaları** ile 1992 Cemal Süreya Şiir Ödülü'nü aldı.

BERK, İlhan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1918 Manisa ★ Balıkesir Necati Bey İlköğretmen Okulu'nu bitirdi. Espiye bucağında (Giresun) iki yıl ilkokul öğretmenliği, peşinden yüksek öğrenimini Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nde tamamladı (1945), Zonguldak, Samsun ve Kırşehir'de ortaokul öğretmenliği (1945-1955), Ankara'da Ziraat Bankası Yayın Bürosu'nda mütercimlik (1956-1969) yaptı, emekli oldu ★ Yazı yazmaya, ilk kitabını da yayımlayan Manisa Halkevi dergisinde başladı (1935). Özellikle belirli bir şekilde ilkin **İstanbul** adlı kitabında topladığı şiirlerinde görüldü, çeşitli değişimlerden geçerek "İkinci Yeni" şiir görüşünü benimsedi, şiirleriyle olduğu kadar, şiir üzerine yazı ve konferanslarıyla da tartışmalara konu oldu ★ Şiir kitapları: **Güneşi Yakanların Selâmı** (1935), **İstanbul** (1947), **Günaydın Yeryüzü** (1952), **Türkiye Şarkısı** (1953), **Köroğlu** (1955), **Galile Denizi** (1958), **Çivi Yazısı** (1960), **Otağ** (1961), **Mısırkalyoniğne** (1962), **Âşıkane** (1968), **Şenlikname** (1972), **Taşbaskısı** (1975), **Atlas** (1976), **Kül** (1979), **İstanbul Kitabı** (1980), **Kitaplar Kitabı** (1981, seçme şiirler), **Deniz Eskisi** (1981), **Şiirin Gizli Tarihi** (1983), **Delta ve Çocuk** (1984), **Galata** (1985), **Güzel Irmak** (1988), **Pera** (1990), **Dün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum** (1993) ★ **Şifalı Otlar Kitabı** ve **Bir Uzun Adam** (Otobiyografik anlatı) 1982'de, **El Yazılarına Vuruyor Güneş** (günlük) 1983'te ve **Şairin Toprağı** (deneme) 1992'de, **İnferno** (Deneme-Günlük) ile **Kanatlı At** (söyleşiler) 1994'te yayımlandı ★ **Kül** adlı şiir kitabı 1979 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, **İstanbul Kitabı** 1980 Necatigil Şiir Ödülü'nü, **Deniz Eskisi** adlı kitabı 1983 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, **Güzel Irmak** adlı şiir kitabı da 1988 Simavi Edebiyat Ödülü'nü (F. Edgü ile) kazandı. Berk'in ayrıca **Başlangıcından Bugüne Beyit--Mısra Antolojisi, Dünya Edebiyatından Aşk Şiirleri, Rimbaud'dan Şiirler** gibi çalışmaları da var.

BERK, Nurullah ★ Günümüz ressam ve yazarlarından, 1906-10 Ocak 1982, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni, Paris Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdi (1929). Son görevi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Müdürlüğü'dür ★ Modern sanatı yaymak amacıyla beş ressamın kurduğu "d grubu" üyelerinden olan Nurullah Berk, ressamlığı yanı sıra eleştiri, inceleme, gezi ve sanat yazılarıyla da tanındı ★ Eserleri: **Modern Sanat** (1933), **Türk Heykeltraşlığı** (1937), **Sanat Konuşmaları** (1943), **Türkiye'de Resim** (1943), **Resim Bilgisi** (1964), **Ustalarla Konuşmalar** (1971), **Fikret Muallâ** (Orhan Koloğlu ile, 1971), **Elli Yılın Türk Resmi** (1973).

BERKAND, Muazzez Tahsin ★ Günümüz romancılarından, 1900-4 Ekim 1984 doğ. Selânik, ölm. İstanbul ★ İstanbul'da Fevziye Lisesi'ni bitirdi, öğretmenlik ve bir bankada 25 yıl çevirmenlik yaptı ★ Kitapları halk arasında çok okunan, popüler kadın romancılarımızdan biri olan, pek çok çeviri ve adapte eseri de bulunan Muazzez Tahsin; çoğu beş altı baskı yapmış ve filme alınmış romanlarında hep aşk konularını işledi ★ Romanları: **Sen ve Ben** (1933), **Aşk Fırtınası** (1935), **Bahar Çiçeği** (1935), **Sonsuz Gece** (1938), **O ve Kızı** (1940), **Kezban** (1941), **Muallâ** (1941), **Bir Genç Kızın Romanı** (1943), **Bülbül Yuvası** (1943), **Dağların Esrarı** (1943), **Perdeler** (1943), **Bir**

Garip İzdivaç (1944), **Kalbin Sesi** (1944), **Küçük Hanımefendi** (1945), **Nişan Yüzüğü** (1945), **Lâle** (1945), **Saadet Güneşi** (1947), **Çiçeksiz Bahçe** (1947), **Aşk Tılsımı** (1949), **Çamlar Altında** (1949), **Gönül Yolu** (1950), **Sarmaşık Gülleri** (1950), **Sevmek Korkusu** (1953), **Aşk ve İntikam** (1958), **Bir Rüya Gibi** (1958), **Sabah Yıldızı** (1958), **Mağrur Kadın** (1958), **Büyük Yalan** (1958), **Kırılan Ümitler** (1957), **Bir Bahar Akşamı** (1966), **Bulutlar Dağılınca** (1967), **Uzayan Yollar** (1968), **Işık Yağmuru** (1971), **İki Kalp Arasında** (1972), **Bir Gün Sabah Olacak mı?** (1972).

BERKÖZ, Egemen ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1941 Ereğli (Karadeniz) ★ Bolu Lisesini bitirdi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde İtalyan dili ve edebiyatı okudu (1959-1963). Şimdi İstanbul'da reklâm yazarlığı yapıyor (1970 →) ★ Yeditepe'den başlayarak (Kasım 1959) İstanbul ve Ankara'nın belli başlı edebiyat dergilerinde beğenilen genç bir imza olmuştu. Şiirlerini üç kitapta topladı: **Çin Askeri Ah Devran** (1966), **Yalnızlıklar Yalnızlıklar** (1977), **Bu Kitapta Sen Nerdesin** (1981). Seçme şiirleri **Yalnız ve Birlikte** adıyla yayınlandı (1985) ★ İtalyancadan on kadar kitap ve pek çok şiir ve hikâye çevirdi.

BEŞİR FUAD ★ XIX. yy. yazarlarından, 1852-1887, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Harbiye'yi bitirince Abdülaziz'in yaveri oldu (→ 1876), savaşlara katıldı. Girit dönüşü gene bir süre askerî görevlerde çalıştı, intihar etti ★ Basılmış onbeş kitabı arasında oyun ve roman çevirileri; Fransızca, Almanca, İngilizce öğrenme kitapları da bulunan Beşir Fuad, Tanzimat devrinin sonlarına doğru kuvvetlenmeye başlayan müsbet ilim görüşlerini benimsemişti. Edebiyatta romantizm, realizm ve natüralizm ilkelerini ilmi metotlarla karşılaştırdı; Voltaire ve Victor Hugo (1886) üzerine yazdığı bizde ilk monografilerle de ilk Türk pozitivist ve natüralisti bilindi; yaşadığı dönemin, Avrupa fikri ve ilmi bakımından seviyesini yükseltmeye çalıştı ★ Hayatı, fikir ve eserleri üzerinde M. Orhan Okay'ın **Beşir Fuad** adlı monografisi, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde hazırlanmış, İstanbul'da basılmış (1969) bir doktora tezidir.

BEYATLI, Yahya Kemal ★ XX. yy. şairlerinden, 2 Aralık 1884-1 Kasım 1958, doğ. Üsküp, ölm. İstanbul ★ İlk öğrenimini İstanbul'da Vefa Lisesi'nde tamamladı. Paris'e giderek (1903) bir yıl bir kolejde Fransızcasını ilerlettikten sonra Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girdi. Dokuz yıl kaldığı Paris'ten döndükten (1912) sonra, İstanbul'da üniversitede çeşitli dersler okuttu (1915-1923), Urfa milletvekili oldu (1923); Varşova (1926), Madrid (1929) Ortaelçiliklerine atandı, Tekirdağ (1935-1942) ve İstanbul (1943-1946) milletvekilliklerinde bulundu. Büyükelçi olarak Pakistan'a gitti (1948), bir yıl sonra emekliye ayrılarak yurda döndü (1949). ★ Rumelihisarı mezarlığında gömülü. Spor ve Sergi Sarayı civarındaki parka bir anıtı dikildi (1968) ★ Kişiliğini Paris'te okurken ünlü tarihçi Albert Sorel'in derslerinden aldığı tarih zevkiyle, Fransız şairlerinin (Jean Moreas, Baudelaire, Verlaine, vb.) ölçü ve biçim güzelliklerinde buldu. Paris'e gidişi, II. Abdülhamit baskısından bir kaçış olduğu halde, orada siyasî faaliyetlere katılmayarak sanat çevrelerinde kendini yetiş-

tirdi. Paris öncesi Hâmid ve Servet-i fünun şiiri etkisinden kendisini böylelikle kurtardı, klasik divan şiirimizi Batı şiirindeki bütünlük anlayışıyla ele aldı. Avrupa dönüşü Yeni Mecmua'da "bulunmuş sayfalar" başlığıyla yayımladığı gazel ve şarkılarla tanındı (1918). Bu neoklasik şiirler, onun çıkış noktasının Osmanlı tarih ve şiiri olduğunu gösterdiği gibi, sonradan yeni şekiller ve sade dille yazdıklarında da şairin genel olarak Osmanlı medeniyet ve kültürüne bağlı kaldığı görülür. Onda tarih, vatan, millet ve İstanbul sevgisi, hep bu açıdan işlenir. Osmanlı medeniyeti yüzyıllar boyu en yüce eserlerini İstanbul'da yarattığı için, Yahya Kemal'deki İstanbul, Boğaziçi ve Türk musikisi hayranlığına, tabiat güzellikleri yanısıra, tarih değerleri de girer. Duygu, düşünce ve hayali ustalıkla kaynaştıran şair, pek çoğuna hikâye karakteri verdiği lirik-epik şiirlerinin konularını aşk, tabiat, deniz, ölüm ve sonsuzluktan da alır. İç âhengi her şeyden üstün tutuşu, şiiri "musikiden başka türlü bir musiki" kabul edişi; "Ok" şiiri bir yana, bütün şiirlerini, bu âhengin sağlanmasına daha elverişli gördüğü aruzla yazmasına sebep oldu ★ Yahya Kemal, şiirlerini, makale ve hikâyelerini sağlığında kitaplarda toplamamış, eserleri dergilerde, dağınık kalmıştı. Ölümünden sonra dostları ve hayranları tarafından bir **Yahya Kemal'i Sevenler Cemiyeti** kurulduğu gibi, İstanbul Fetih Cemiyeti'ne bağlı bir de **Yahya Kemal Enstitüsü ve Müzesi** açıldı (1961). Bu Enstitü'nün yayımlamaya başladığı **Yahya Kemal Külliyatı**'nda şairin ilk üçü şiirlerini; diğeri makale, deneme ve anılarını derleyen şu eserleri çıktı: **Kendi Gök Kubbemiz** (1961), **Eski Şiirin Rüzgârıyle** (1962), **Rübâiler ve Hayyam Rübâilerini Türkçe Söyleyiş** (1963), **Aziz İstanbul** (1964), **Eğil Dağlar** (1966), **Siyasî Hikâyeler** (1968), **Siyasî ve Edebî Portreler** (1968), **Edebiyata Dair** (1971), **Çocukluğum, Gençliğim, Siyasî ve Edebî Hâtıralarım** (1973), **Tarih Müsâhabeleri** (1975), **Bitmemiş Şiirler** (1976), **Mektuplar–Makaleler** (1977) ★ Hakkında yayımlanan kitapların sayısı yirmiyi geçer.

BEZİRCİ, Asım ★ Günümüz yazarlarından, 1927-2 Temmuz 1993 doğ. Erzincan, ölm. Sivas ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1950), İstanbul'da birkaç şirketin muhasebe servisinde çalıştı, 1978'de emekli oldu ★ Yazarlığı 1950 yılında Gerçek gazetesinde siyasi fıkralarıyla başladı, 1955'te Fikret Arıel, 1957'de Halis Acarı takma adıyla dergilerde sürekli yazıları çıktı, 1960'dan sonra asıl adıyla yoğun çalışmalarını sıraladı. Nesnel ve bilimsel bir yöntemle çalışan Bezirci'nin eserleri, edebiyatımızın çeşitli dönemleri, sorunları ve kişileri üzerine eleştiri, araştırma, inceleme ya da denemelerdir: **Çok Kapılı Oda** (1961), **Edip Cansever** (1961), **Günlerin Götürdüğü-Getirdiği** (1962), **Bilimden Yana** (1963), **Abdülhak Hâmit ve Târık yahut Endülüs Fethi** (1966), **Okudukça** (1967), **Orhan Veli Kanık** (1967), **Ahmet Haşim** (1967), **Nurullah Ataç** (1968), **Metin Eloğlu** (1971), **On Şair On Şiir** (1971), **İkinci Yeni Olayı** (1974), **Sabahattin Ali** (1974), **Bilimden Yana Sosyalizme Doğru** (1976), **Halk ve Sosyalizm İçin Kültür ve Edebiyat** (1979; genişletilmiş yeni basımı 1992), **1950 Sonrasında Hikâyecilerimiz** (1980), **Abdülhak Hamit** (1983), **Orhan Kemal**

(1984), **Pir Sultan** (1986), **Halkımızın Diliyle Barış** (1986), **Şairlerimizin Diliyle Barış** (1987), **İnceleme ve Şiirlerle Türk-Yunan Dostluk ve Barışı** (1987), **Rıfat Ilgaz** (1988), **Deyimlerimizin Sözlüğü** (1990), **Oktay Akbal** (1991) ★ 1963'te Otağ dergisinin, 1968'de Yeni Dergi'nin okurlar arasında açtığı soruşturmalarda, yaşayan eleştirmenlerin en beğenileni seçilmişti. **Rıfat Ilgaz** kitabıyla 1989 Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülü'nü kazandı. Yukardaki eserleri ve 17 çeviri kitabı yanı sıra, dört de inceleme-antoloji yayımladı: **Dünden Bugüne Türk Şiiri** (1968), **Seçme Romanlar** (R. Taner'le birlikte, 1973), **Nâzım Hikmet ve Seçme Şiirleri** (1975) **Seçme Hikâyeler** (R. Taner'le birlikte, 1981). Yazar ayrıca Ahmet Haşim, Nâzım Hikmet, Orhan Veli, İlhami Bekir, Tevfik Fikret ve Cahit Sıtkı Tarancı'nın **Bütün Şiirleri** dizilerini hazırladı ★ Yazarın ayrıntılı yaşam öyküsü Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabındadır. Sanat ve Toplum (Ocak 1979), Eleştiri (Mart 1980) ve Dönemeç (Şubat 1981) dergilerinde de ona ilişkin özel bölümler vardır. **Asım Bezirci'ye Saygı** kitabı ölümünden sonra yayınlandı (1993).

BİLBAŞAR, Kemal ★ Günümüz hikâyecilerinden, 1910-21 Ocak 1983, doğ. Çanakkale, ölm. İstanbul ★ Edirne Öğretmen Okulu'nu bitirince (1929) Vize ve Babaeski'de iki yıl ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nden de mezun olarak (1935) tarih öğretmeni oldu. 1937'den beri İzmir'de Karataş Ortaokulu'nda sürüp gelen öğretmenliğinden 1961'de kendi isteğiyle ayrıldı ★ İlk hikâyesini 1937'de yazan, hikâyelerini Aramak, Yurt ve Dünya, Yürüyüş, Yeditepe dergilerinde yayımlayan Kemal Bilbaşar konularını özellikle Batı Anadolu kasabalarından alır. İnançlar, gelenek ve töreler, hayat görüşleri, çatışan menfaatler, yerli renklerle beslenmiş tasvirler, sebep ve sonuçlar arasında gelişen bir olayı, gelenekçi bir anlatışla ortaya serer. Refik Halit'le başlamış bir memleket hikâyeciliğini, hicivci ve sert bir gerçekçilik anlayışı içinde devam ettirir ★ Hikâyeleri: **Anadolu'dan Hikâyeler** (1939), ***Cevizli Bahçe** (1941), **Pazarlık** (1944), ***Pembe Kurt** (1953), **Üç Buutlu Hikâyeler** (1956), **Irgatların Öfkesi** (1971) ★ Romanları: ***Denizin Çağırışı** (1943), ***Ay Tutulduğu Gece** (1961), ***Cemo** (1966), ***Memo** (iki cilt 196869), ***Yeşil Gölge** (1970), **Yonca Kız** (çocuk romanı, 1971), **Başka Olur Ağaların Düğünü** (1972), **Kölelik Dönemeci** (1977), **Bedoş** (1980), **Zühre Ninem** (1981) ★ **Cemo** romanıyla Türk Dil Kurumu 1967, **Yeşil Gölge** ile de May 1968 Roman Ödüllerini kazanmış olan yazarın kendi kaleminden hayatı ve sanat anlayışı için bk. Türk Dili, Aralık 1967 sayısı.

BİLEN, Mehmet Yaşar ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 2 Temmuz 1945, Niğde ★ Ortaöğrenimini Niğde'de tamamladıktan sonra Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Ergani, Zonguldak, Devrek ve İzmit'de öğretmenlik yaptı, Karşı Dergisinin kurucusu oldu (1985). ★ Ilgaz, Forum, Yelken dergilerinde şiirleri yayımlandı. 1972'de Varlık dergisinin eleştiri yarışmasında ödül kazandı. 1973'den bu yana deneme ve eleştirileri Varlık, Güney, Yansıma, Dönemeç, Hakimiyet Sanat, Türkiye Yazıları, Karşı Edebiyat, Kıyı dergilerinde çıkıyor. Denemelerini topladığı **Yazdıkça**

(1980) adlı kitabıyla 1981 Akademi Kitabevi Ödülleri deneme dalında mansiyon aldı. Öteki kitapları: **70 Kuşağı Şiirimizi Tartışıyor** (soruşturma-inceleme, 1985), **Edebiyat İzinde** (eleştiri, 1986), **Sonra Yazı Vardı** (deneme-eleştiri, 1993), **Yardımcı Türkçe Orta 1,2,3** ders kitapları (1990), **Konuşma ve Yazma Sanatı** (1993), **Sonra Yazı Vardı** (1993).

BİLGİNER, Recep ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 1922, Adana ★ Konya Lisesi'ni bitirdikten (1940) sonra bir yıl İstanbul Gazetecilik Enstitüsü'nde okudu, 1944'de gazeteciliğe başladı. Bu arada İstanbul Şehir Meclisi ve Daimi Encümen Üyeliği (1950-55), İ.E.T.T. Belediye Meclisi Murakıplığı (1955-1960) yaptı. 1951-53 yıllarında **Akın** ve 1961-63 yıllarında **Tasvir** adlı günlük siyasi gazeteleri ve 1946'da bir yıl boyunca **Düşünce** ve 1953'te **Yeni Çağ** adında edebiyat ve kültür dergileri çıkardı. ★ Şiirleri de olan Bilginer'in sahneye konmuş oyunları, ilk oynanış yıllarıyla şunlardır: **Gazeteciden Dost** (1962), ***İsyancılar** (1964, basıldı), **Ben Devletim** (1965, basıldı), **Utanç Dünyası** (1968. Bu eseriyle yılın en başarılı oyun yazarı seçilip 1968/69 İlhan İskender Armağanı'nı aldı), ***Sarı Naciye** (1971, basıldı), **Yunus Emre** (1976), **Parkta Bir Sonbahar Günüydü** (1976), **Ben Kimim** (1980), **Karım ve Kızım** (1985), **Kıskanç** (1987), **Sevdiğim Adam** (1990), **Mevlana** (1992), **Zaferden Sonra** (1993 - Senaryo) ★ Oyunlarından başka **Politika'da Bir Sarıçizmeli** (roman, 1980), **Hapisliğim** (anı, 1981), **İnsan Bir Düşüncedir** (anlatı, 1983), **Bir Zamanlar** (şiirler, 1983) ve **Yüreğini Sıcak Tut** (gazete yazıları, 1984) adlı kitapları yayımlandı ★ **Yunus Emre** adlı oyunuyla Yunus Emre İlme Hizmet Vakfının Yunus Emre Büyük Sanat Ödülü'nü ve Türk Dil Kurumu Oyun Ödülü'nü kazandı (1980). Atatürk Kültür Yüksek Kurulu üyesi olan yazar Tiyatro ve TV Yazarları Derneği Başkanı ve Gazeteciler Cemiyeti Başkan Yardımcısıdır.

BİLGİLİ, Gülderen ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1954 İstanbul ★ 1971'de Atatürk Kız Lisesi'ni, 1975'te İstanbul Teknik Üniversitesi Elektronik Haberleşme Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. 1977-1979 yılları arasında İngiltere'de dil öğrenimi gördü ★ İlk hikâyesi "Hacı Manav Sokağı" 1981'de Sanat Olayı dergisinde çıktı. Bunu Yaşasın Edebiyat ve Gösteri dergilerinde yayımlanan hikâyeleri izledi. **Bir Gece Yolculuğu** (1987) adlı eseriyle 1986 Akademi Öykü Başarı Ödülü'nü ve 1988 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı (Mahir Öztaş'la birlikte) aldı. Hikâyede ayrıntı ile çözümlemeye önem veren ve didaktik olmaktan kaçınan yazarın duyarlıklı bir anlatımı var.

BİNYAZAR, Adnan ★Günümüz yazarlarından, doğ. 7 Mart 1934, Diyarbakır ★ Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi (1958). Çorum ve Maraş İlköğretmen okullarında, Ankara Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu'nda, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünde, Ankara Devlet Konservatuarında öğretmenlik yaptı, Türk Tarih Kurumu'nda çalıştı. 1978'de Kültür Bakanlığı Tanıtma ve Yayınlar Daire Başkanlığına getirildi; Türk Dil Kurumu Yayın Kolu Başkanlığı yaptı: Berlin Eğitim Senatörlüğünde görev aldı. Ulusal Kültür dergisini çıkardı, şimdi Almanya'da ★ **Yazmak Sanatı** (Emin Özdemir'le birlikte, 1969), **Dedem Korkut** (1972) kitaplarının ardından, eleştiri

ve denemelerinden bir kısmını **Toplum ve Edebiyat** (1972), **Kültür ve Eğitim Sorunları** (1976), **Ağıt Toplumu** (1979)'nda topladı. Öteki kitapları: **Cumhuriyetin Ellinci Yılında Atatürk Yolunda 40 Yıl** (1973), **Yazın ve Bilim Dilimiz** (Metin Öztekin'le birlikte, 1978), **Türk Dilinde 25 Ünlü Yapıt** (1982). **Dedem Korkut/Vier alttürkische Nomadensagen** (Almanca-Türkçe, 1984), **10 Türk Masalı** (1987), **15 Türk Masalı** (1995), **Elif ile Mahmut** (1995), **Halk Anlatıları** (1995).

BİRKİYE, Atilla ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 29 Mayıs 1955 İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1983). Yayınevlerinde ve ansiklopedilerde çalıştı, "Günümüzde Kitaplar" (1984) ve "Kavram" (1989) dergilerini çıkardı. İki dönem Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Sekreterliğinde (1989/90) P.E.N Yazarlar Derneği yönetim kurulu üyeliğinde (1991/92) bulundu. ★ İlk yazısı 1978'de **Sanat Emeği**'nde çıkan Birkiye, kitap tanıtımı, eleştiri, deneme ve daha sonra "duyarlı denemeler" diye adlandırdığı denemeler yazdı ★ **Düşünceler Sözler Yazılar** (1984) ve **80'lerden 90'a** (1990) adlı kitaplarında yazı ve eleştirel denemelerini topladı. Öteki kitapları: **Saptamalar-Bir Sonbahar Güncesi** (1985), **Kırmızı Bir Karanfil** (1988), **Bir Aşk Denemesi** (1991), **Aşk Bir Irmaktır** (deneme, 1993), **Asım Bezirci'ye Saygı** (1993) **Ezop Masalları** (1993), **Hep Sonbaharı Yaşadık** (1994 - deneme). **Yapısalcığın Eleştirisine Doğru** (1984) adlı kitabı hazırlayan Birkiye'nin **Son Yemek** (1993) adlı bir de romanı var.

BİRSEL, Salâh ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1919 Bandırma ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1948). Fransızca öğretmenliği, iş müfettişliği, Kitaplık ve Ankara Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü görevlerinde çalıştı (→ 1973), Türk Dil Kurumu yönetim kurulu üyeliği (1954-1976), aynı kurumun Yayın Kolu Başkanlığını yaptı (1960-1973) ★ İlk şiiri Gündüz dergisinde çıkmıştı (sayı 21, Aralık 1937). Şiirde duyarlığın, yüzeyde saptamaların değil, zekânın zaferini aradı. Hele 1955'ten sonra Birinci Yeni (1940 kuşağı) şiirinin ortak yanlarından tamamen sıyrılarak, kendine bağımsız bir şiir yapısı kurdu. Konularını alaya alır göründü, duyarlığı öldürür görünerek ona düşündürücü yanı çoğalmış bir tazelik kattı. Şiirlerini **Dünya İşleri** (1947), **Hacivatın Karısı** (1955), **Ases** (1960), **Kikirikname** (1961), **Haydar Haydar** (1972), **Varduman** (1993), **Yalelli** (1994), **Rumba da Rumba** (1995) kitaplarında yayımladı. Bütün şiirlerini 1980'de **Köçekçeler,** daha sonra **Bütün Şiirleri** (1986) adlı kitaplarda topladı. Şiirin, edebiyatın kuramlarını, pratiğini araştıran denemeleriyle de **Şiirin İlkeleri** (1952), **Sen Beni Sev** (1957) kitaplarını çıkardı. Birsel'in **1001 Gece Denemeleri** 13 kitaptan oluşur: **Kendimle Konuşmalar** (1969), **Kurutulmuş Felsefe Bahçesi** (1979), **Paf ve Puf** (1981), **Yapıştırma Bıyık** (1985), **Şiir ve Cinayet** (1975), **Halley Kimi Kurtarır** (1981), **Amerikalı Tolstoy** (1983), **Bir Zavallı Sarı At** (1985), **Şişedeki Zenci** (1986), **Asansör** (1987), **Kediler** (1988), **Hafiyeler Önde Gider** (1991), **Gandhi ya da Hint Kirazının Gölgesinde** (1993). Ayrıca **Gece Mavisi** de (1994) denemelerini içerir. Günlüklerini, **Yaşlılık Günlüğü** (1986 [1980-85 yılları]), **Aynalar Günlüğü** (1988 [1986-88 yılları]), **Bay Sessizlik** (1990 [1989 yılı]), **Nezleli Karga** (1991 [1990 yılı]), **Yalnızlığın**

Fırınlanmış Kokusu (1992 [1991 yılı]) adlı kitaplarında toplayan Birsel'in **Salâh Bey Tarihi** 5 cilttir: **Kahveler Kitabı** (1975), **Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu** (1976), **Boğaziçi Şıngır Mıngır** (1979), **Sergüzeşt-i Nono Bey ve Elmas Boğaziçi** (1982), **İstanbul-Paris** (1985) 1982'de yayınlanan **Hacivat'ın Günlüğü**'ndc ise **Günlük** (1955) ile **Kuşları Örtünmek**'i (1976) biraraya getirdi. ★ **Yenilikler** adında, aylık bir sanat dergisi (beş sayı, 1946) çıkardı, bir roman (***Dört Köşeli Üçgen,** 1961) ve Fransızcadan çeviriler yanı sıra, **Fransız Resminde İzlenimcilik** (1967) ve **Goethe** (1972) isimli incelemeleri yayınlandı. **Seyirci Sahneye Çıkıyor**'da (1989) söyleşi ve anket yanıtlarını topladı. ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında **Keçi Çobanı ve Kuzu Çobanı** denemesi başarı ödülü kazandı. **Şiir ve Cinayet** kitabıyla Türk Dil Kurumu 1976 Deneme-Eleştiri-Gezi Ödülü'nü, **Paf ile Puf** kitabıyla da 1982 Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü'nü, **Yaşlılık Günlüğü** (1986) ile de Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü, **Varduman** ile 1994 Necatigil Şiir Ödülü'nü aldı ★ Muzaffer Uyguner bir inceleme kitabı hazırladı: **Salâh Birsel** (1991).

BOLAT, Salih ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1956 Adana ★ Ankara İ.T.İ. Akademisi'ni bitirdi (1980) ★ İlk şiir kitabını **(Yaşanan),** 1983 yılında yayımladı. Bu kitabıyla 1984 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü'nü kazandı. Öteki kitapları: **Bir Afişin Önünde** (1986, Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü, 1986) ve **Sınır ve Sonsuz** (1988) ★ 1990 C.A.Kansu Ödülü'nü kazandığı **Karşılaşma** adlı şiiri 1992'de aynı adla kitaplaştırıldı.

BOLAYIR, Ali Ekrem ★ Servetifünun şairlerinden, 1867-27 Ağustos 1937, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Namık Kemal'in oğlu olan, bazı şiirlerinde A. Nadir adını da kullanmış bulunan Ali Ekrem, özel öğrenim gördü, II. Abdülhamid devrinde girdiği mabeyn kâtipliğinde, Kudüs mutasarrıfı oluncaya kadar 18 yıl çalıştı (1888-1905), sonraki görevleri arasında Edebiyat Fakültesi Metin Şerhi Müderrisliği (1913-1933) kayda değer. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ 1896'da katıldığı Servetifünun topluluğunda bireysel duygularla dolu şiirleriyle, bu arada ilhamını 1897 Yunan savaşından almış **Vasiyet** şiiriyle tanınan Ali Ekrem, 1908'den sonra sosyal konular, gündelik hayat sahneleri üzerinde de durdu. Çanakkale ve İstiklâl savaşları sırasında millî şiirler de yazdı, hece veznini denedi. Edebiyat tarih ve konularına ilişkin araştırmalarla tiyatro türünde de bazı eserler bıraktı ★ Şiir kitapları: **Ruh-i Kemal** (1909), **Zılâl-i İlham** (1909), **Çocuk Şiirleri** (1917), **Ordunun Defteri** (nazım nesir karışık, 1918), **Şiir Demeti** (1925), **Vicdan Alevleri** (1925) vb.

BORATAV, Pertev Naili ★ Günümüz yazar ve halk edebiyatı araştırmacılarından, doğ. 2 Eylül 1907, Darıdere ilçesi (Gümülcine) ★ İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1930) bitirdi; Türkiyat Enstitüsü'nde iki yıl asistanlık, Konya Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği (1932-1935) yaptı, bir sene Almanya'da kaldı, dönüşünde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde doçent ve profesör olarak, halk edebiyatı dersleri okuttu (1938 →), 1948'de kürsüsünün kaldırılması üzerine 1952'de Fransa'ya gitti, o tarihten beri inceleme ve araştırmalarına Fransa'da devam ediyor ★ Ankara'da Behice Boran'ın çıkardığı, 21. sayıdan başlayarak sahipliğini kendi üze-

rine aldığı, aylık **Yurt ve Dünya** dergisinde (1 Ocak 1941-15 Mart 1944, 42 sayı çıktı) ve başka dergi ve gazetelerde yayımlanmış, edebiyat, sanat ve fikir yazıları yanısıra halk edebiyatı, folklor, özellikle Türk masalları üzerindeki ciddi çalışmalarıyla tanındı ★ Kitap olarak çıkmış başlıca eserleri şunlardır: **Köroğlu Destanı** (1931), **Folklor ve Edebiyat I** (1939, genişletilmiş b. 1982), **Bey Börek Hikâyesine Ait Metinler** (1939), **Halk Edebiyatı Dersleri** (1942), **İzahlı Halk Şiiri Antolojisi** (H.V. Fıratlı ile, 1943), **Pir Sultan Abdal** (A. Gölpınarlı ile, 1943), **Folklor ve Edebiyat II** (1945, genişletilmiş baskı, 1983), **Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği** (1946, 2. b. 1988), **Typen Türkischer Volksmärchen** (W. Eberhard ile, Wiesbaden 1953), **Contes Turcs** (Paris, 1955), **Le "Tekerleme"** (Paris, 1963), **Zaman Zaman İçinde** (tekerlemeler-masallar, 1958), **Az Gittik Uz Gittik** (Türk masalı üzerine bir inceleme ve 67 Türk masalı, 1969), **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı** (1969), **100 Soruda Türk Folkloru** (1978) ★ **Folklor ve Edebiyat** adlı kitabıyla 1983 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü Haldun Taner ile birlikte kazandı ★ Türk masalları konusunda 1955-1965 yılları arasında Fransa ve Almanya'da çıkmış eserleri için geniş bilgi, Yeni Dergi'nin Masal ve Edebiyat özel sayısındadır (sayı 23, 1966). Eserlerinin bir listesi için, ayrıca, Sedat Veyis Örnek'in yazısına bakınız: Türk Dili dergisi, 269, Şubat 1974.

BOZDAĞ, İsmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1916, Bursa ★ İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni ve Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi (1952). Memurluk, gazetecilik, ticaret gibi işlerde çalıştı ★ İlk şiiri Kültür Haftası dergisinde çıkmıştı (1936). İki şiir kitabı çıkardı: **Üç Mum Yandı** (1936), **Gönderilmemiş Mektuplar** (1943). Yirmiyi aşkın, basılmamış radyo skeci İstanbul ve Ankara Radyolarında oynanmıştı (1940-1952). Son kitapları siyasi-tarihi derlemelerdir: **Bir Çağın Perde Arkası** (1972), **Abdülhamid'in Hâtıra Defteri** (1974), **Atatürk ve Eşi Lâtife Hanım** (1975), **Kemal Tahir'in Sohbetleri** (1980), vb. **Dünyanın Beklediği Üçüncü Fikir** adlı denemesi Türkçeden önce İngilizce olarak basıldı, **İslâmiyet'in Sosyo-Ekonomik Modeli** 1983'de yayımlandı.

BOZFIRAT, Ayhan ★ Günümüz hikâyecilerinden, 1932-30 Aralık 1981, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Ayhan Bozfırat, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, bir süre aynı fakültede asistanlık yaptı, daha sonra avukat olarak çalıştı ★ Gündelik hayat kesitlerinden şiirli bir dille, arka planları çağrışımlara açık hikâyeler çıkardı, bunları dört kitapta topladı: **İstasyon** (1971), **Fırıldak** (1972), **Dörtyol Ağzındaki Ev** (1976), **Sokak Lambaları** (1980).

BOZOK, Hüsamettin ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1916, İstanbul ★ İstanbul'da Pertevniyal Lisesi'ni (1934) bitirdi; bir süre Fen Fakültesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nde okudu, İstanbul ortaokul ve liselerinde matematik ve kimya öğretmenliği yaptı; Yeditepe dergisi ve yayınlarını kurdu (1 Nisan 1950). Ayrıntılı hayat hikâyesi Mehmet Seyda'nın Edebiyat Dostları (1970) kitabındadır ★ Yeni Adam (1936), Servetifünun-Uyanış (1940), İnsan (1933-43), Aylık Ansiklopedi gibi dergilerde çağdaş edebiyat konularında, özellikle Şehir Tiyatrosu dergisinde tiyatro tarihi üzerine yazıları ve eleştirile-

ri çıktı; sonra kendi dergisine yazdı ★ **Emile Zola** üzerine bir incelemesi (1940) ile, yedi Batı şair ve yazarını tanıtan **Portreler** (1941) basılmıştır ★ 1955'te verilmeye başlanmış **Yeditepe Şiir Armağanı** ve kazananlar listesi, kitabın sonundaki Armağanlar bölümündedir ★ **Yeditepe** dergisi, yeni seri 212. (408) sayısıyla yayın hayatına ara verdikten sonra (Haziran 1975), Aralık 1979-Haziran 1984 arası yeniden yayınlandı.

BOZTEPE, Halil Nihat ★ XX. yy. şairlerinden, 1882-17 Şubat 1949, doğ. Trabzon, ölm. Ankara ★ Trabzon Askeri Rüştiye ve İdadisi'nde okudu. Düyunu-umumiye İdaresi'nde çalıştı, Gümüşhane (1927-1931) ve Trabzon (1931-1946) milletvekili oldu. Cebeci mezarlığında gömülü ★ 1908'den başlayarak aruz ve hece ile yazdığı mizah şiirleriyle tanındı. Ünlü divan şiirlerine nazire olarak kaleme alınmış ve devrinin meşhurlarını, o günlerin toplumsal olaylarını ince yergilerle iğneleyen bu şiirler **Sihâm-ı İlham**, (İlham Okları, 1921), **Ayine-i Devran** (Devran Aynası, 1924), **Mâhitâb** (Ayışığı, 1924), **Ağaç Kasidesi** (1947) kitaplarında toplanmıştır.

BÖLÜKBAŞI, Rıza Tevfik ★ XX. yy. şairlerinden, 1869-31 Aralık 1949, doğ. Cisrimustafapaşa/Edirne, ölm. İstanbul ★ Olaylarla dolu geçen çocukluk ve öğrenim yıllarından sonra Tıbbiye'yi bitirdi (1897), hareketli bir siyaset hayatı yaşadı, Maarif Nâzırı (1918), Şûray-ı Devlet Reisi (1919) oldu. Sevr Andlaşması'nı imzalayan delegeler arasında yer aldı (1920). Yüzelliliklerle birlikte yurdu terketmek zorunda kaldı (1922), yirmi yıllık sürgün hayatının çoğunu Ürdün'de geçirdi, 1934'te Cunya (Lübnan)'ya yerleşti. 1943'te af kanunundan birkaç yıl sonra, yurda döndü. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Servetifünun'cuların çağdaşı olduğu, başlangıçta Hâmit ve Fikret etkisinde aruz şiirleri de yazdığı halde, o topluluğa girmeyen, saz ve tekke şiiri geleneğinden faydalanarak, duygulu, içten koşma, nefes ve divanlar yazan Rıza Tevfik, Mehmet Emin'deki lirizm ve âhenk eksikliğini kapatarak şiiri ile aydınlar arasında bir köprü oldu ★ Felsefe, edebiyat, edebiyat tarihi konularında da eserleri olan Rıza Tevfik, şiirlerini **Serab-ı Ömrüm** adlı bir kitapta topladı (ilk b. 1934 Lefkoşe, 2. b. 1949, İstanbul) ★ Hilmi Yücebaş'ın **Rıza Tevfik** kitabı şairin hayatını; hâtıra, fıkra ve şiirlerinden seçmeleri derleyen geniş bir antolojidir (4. b. 1968). **Rıza Tevfik'in Tekke ve Halk Edebiyatı ile İlgili Makaleleri** (1982) Abdullah Uçman tarafından hazırlandı.

BUDAK, Abdülkadir ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1952, Hafik/Sivas ★ Lise öğrenimini Ankara'da tamamladı; devlet memuru ★ İlk şiiri Defne'de çıktı (1970). Daha sonra şiir ve yazılarını Ozanca, Hakimiyet Sanat, Yazko, Edebiyat, Adam Sanat dergilerinde yoğunlaştırdı. Şiir kitapları: **Geçti İlk Yaz Denemesi** (1978), **Şimdi Yaz** (1980), **Gömleğim Leyla Desenli** (1981), **Sevdanın Son Kerem'i** (1985), **İmzası Gül** (1993), **Yanlış Anka Destanı** (1994) ★ **Bir Gül Çocuk** (1981) adlı çocuk şiirleri kitabıyla 1982 Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü'nü , **Gömleğim Leyla Desenli** adlı kitabıyla 1982 Toprak Şiir Ödülü'nde mansiyon, **İmzası Gül** ile 1994 Arıburnu ve Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülleri'ni aldı.

BUĞRA, Tarık ★ Günümüz hikâye, roman ve fıkra yazarlarından, doğ. 1918 Akşehir, ölm. 26 Şubat 1994 ★ Konya Lisesi'ni bitirdi (1936), İstanbul Üniversitesi Tıp, Hukuk ve Edebiyat Fakültelerinde zaman zaman başlayıp ikişer, üçer yıl devamdan sonra vazgeçtiği yüksek öğrenimini yarıda bırakarak hayata atıldı (Genişçe biyografisi için bk. Hisar dergisi, sayı 30, 1966); Akşehir'de Nasreddin Hoca gazetesini çıkararak gazeteciliğe başladı (1947); İstanbul gazetelerinden Milliyet (1952-56), Yeni İstanbul, Haber ve haftalık Yol (ilk sayı: 14 Aralık 1968) gazetelerinde fıkra yazarlığı, arada yazışleri müdürlüğü yaptı; şimdi Tercüman gazetesi fıkra yazarlarından (8 Haziran 1969 →) ★ Oğlumuz adlı hikâyesinin Cumhuriyet Gazetesi Hikâye Yarışması'nda (1948) ikincilik kazanması ve gene o sene Çınaraltı dergisinde yayımlanan ilk hikâyeleriyle dikkati çekti; bir süre hikâye yazdı; sonra romana geçti ★ Tarık Buğra, eşya ve olayların içyüzünü araştıran, entellektüel planda, çözümleyici bir yöntemle çalışan sanatçılarımızdan biridir. Eserlerine kattığı hareketli ve yoğun bir anlatışa paralel, şiirli bir atmosfer, imzasını aratan değerlerin başında gelir ★ Hikâyelerini **Oğlumuz** (1949), ***Yarın Diye Bir Şey Yoktur** (1952), ***İki Uyku Arasında** (1954), **Hikâyeler** (üç kitabından seçmelere dört yeni hikâyesinin eklenmesiyle, 1964; yeni bir seçme, 39 hikâye, 1969) kitaplarında topladı ★ Romanları: ***Siyah Kehribar** (1955), ***Küçük Ağa** (1964), ***Küçük Ağa Ankara'da** (1966), **İbiş'in Rüyası** (1970), **Firavun İmanı** (1975), **Dönemeçte** (1978), **Gençliğim Eyvah** (1979), **Yağmur Beklerken** (1981), **Yalnızlar** (1981), **Osmancık** (1983), Dünyanın En Pis Sokağı (1989) ★ Fıkralarından seçmeler: **Gençlik Türküsü** (1964) ★ Dil ve edebiyat üzerine yazıları: **Düşman Kazanmak Sanatı** (1979); denemeleri: **Bu Çağın Adı** (1990) ★ Gezi: **Gagaringrad** (Moskova notları, 1962) ★ Oyunları: ***Ayakta Durmak İstiyorum** (1966), **Dört Yumruk, Yüzlerce Çiçek Birden Açtı. Üç Oyun (Ayakta Durmak İstiyorum, Akümülatörlü Radyo, Yüzlerce Çiçek Birden Açtı)** 1981'de basıldı ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri Yarışmasında **İbiş'in Rüyası** başarı ödülü kazandı (Şubat 1971), romanın oyunu Ankara Devlet Tiyatrosu'nda oynandı (1972), televizyona uyarlandı (1979). **Firavun İmanı** ile 1978, **Osmancık** romanı ile de 1985 Milli Kültür Vakfı Armağanı'nı aldı. İnanç dergisi tarafından yılın romancısı seçildi (1984).

BULUT, Abdülkadir ★ Günümüz şairlerinden, 1943-8 Ağustos 1985, doğ. Akine köyü/Anamur, ölm. Anamur ★ Akşehir İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1961), Anamur ve Kırıkhan'daki öğretmenliğine İstanbul'da devam etti ★ Şiire ve eleştiriye 1960'larda başladı, Milliyet Sanat Dergisi'nce açılan "1974'ün En Başarılı Genç Şairi" yarışmasında aldığı dereceyle kendini tanıttı ★ Şiir kitapları: **Sen Tek Başına Değilsin** (1976), **Acılar Yurdumdur** (1981), **Kahveci Güzeli** (çocuk şiirleri, 1981), **Yakımlar** (1982), **Gözyaşları da Çiçek Açar** (1983), **Sen Tek Başına Değilsin II** (1984), **Yurdumun Şiir Defteri** (1985). Bütün şiirleri **Ülkemin Şiir Atlası** (1986) adıyla yayınlandı.

BULUT, Şevket ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1936 Kilis ★ Erzurum Tekniker Okulu'nu bitirdi (1959), Kahramanmaraş Bayındırlık Müdürlüğü'nde inşaat teknikeri ★ Şiir denemelerinden hikâyeye geçti, ilk hikâyesi Hareket

dergisinde çıktı (1970), Hisar dergisi de yayın yerlerinden biri. Konularını Güneydoğu Anadolu gelenek ve göreneklerinden alan hikâyelerini şu kitaplarda topladı: **Alkarısı** (1971), **Sarı Arabalar** (1974), **Dilek Çınarı** (1975) ★ İkinci kitabından TV'ye aktarılan Oynaş hikâyesinin gördüğü geniş ilgi dolayısıyla, yazarla yapılmış bir konuşma, onun sanat ve dünya görüşünü yansıtmaktadır (bkz. Hisar dergisi, Temmuz 1977).

BURAK, Sevim ★ Günümüz hikâyecilerinden, 1931-31 Aralık 1983, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Alman Lisesi'nde ortaokuldan sonra hayata atıldı. Terzilik, kitabevlerinde tezgâhtarlık yaptı, bir giyim atelyesi açtı, kapattı ★ İlk hazırlıklarını 1950 yılında Ulus gazetesinde veren hikâyeciliğine uzun aralıklarla Yeni İstanbul, Milliyet gazetelerinde devam etti. Sanat dergilerinde ilkin Yenilik'te göründü (1953), sonra Türk Dili'nde. İlk kitabını çıkarınca (***Yanık Saraylar,** 1965) geniş ilgi topladı (bk. Soyut, 2. Yeni Dergi 12 ve 19. Yeni Ufuklar 167. sayılar), uzun bir aradan sonra **Sahibinin Sesi** (oyun, 1982) ve **Afrika Dansı** (hikâyeler 1982) kitaplarını çıkardı. Ölümünden sonra yayımlanan kitabı **Everest My Lord/ İşte Baş, İşte Gövde, İşte Kanatlar** (1984) roman-oyun; **Mac 1'e Mektuplar** (1991) ise oğluna yazdığı mektuplardır ★ Hakkında geniş bilgi Gösteri dergisi, Mart 1984 sayısındadır.

BURDURLU, İbrahim Zeki ★ Günümüz şairlerinden, 1922-27 Temmuz 1984, doğ. Burdur, ölm. İzmir ★ İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1938), Ceyhan'ın bir köyünde bir yıl öğretmenlikten sonra, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü de bitirerek (1943), Sivas, Burdur, Kıbrıs ortaokul ve liselerinde öğretmenlik yaptı, İzmir Eğitim Enstitüsü edebiyat öğretmeniyken 1977'de emekli oldu ★ İlk şiiri, İstanbul Öğretmen Okulu'nda öğrenciyken Servetifünun-Uyanış dergisinde çıktı. Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki öğrenciliği sırasında, Ülkü dergisinde Ahmet Kutsi Tecer'in öncülüğünde hızlanan halk şiirini değerlendirme çalışmalarına o da katıldı, halk şiiri tekniğiyle "yeni şiir"i bağlamaya çalıştı, özellikle Burdur'dan aldığı yeni renkler ve yaşamalarla şiirine bir ayrılık sağladı ★ Şiir kitapları: **Toprak İnsanları** (1945), **Toprağın İçindeki Toprak** (1946), **Burdur'daki Mahallemiz** (1947), **Keloğlan** (1949), **Basık Tavan** (1950), **Bir Köyden Bir İnsan** (1951), **Lefkoşe** (1953), **Minnacık Ada** (1954), **Günaydın Yavru Kıbrıs** (1959), **Atatürk'üm** (1959), **Sev Beni** (1966), **Açmıyor mu Kıbrıs'ımın Gülleri** (1968), **İzmir'in Mor Atları** (1976), ★ Antolojiler: **Şiirimizde Öğretmen** (1965), **Öğretmen Şairler Antolojisi** (1966), **Atatürk Şiirleri Antolojisi** (1967) ★ Masal kitapları: **Nur Güzeli** (1963), **Dileği Gerçekleşmeyen Kız** (1963), **Güllü Padişah** (1963), **Mavi Pullu Balık** (1964), **Üç Yumak** (1964), **Kendi Bir Karış Sakalı Üç Karış** (1972) ★ Eğitici kitapları: **Ömürsün Nasrettin Hoca** (1965), **Pamuk Bacı** (1965), **Köroğlu Destanı** (1965), **Günaydın Anneciğim** (1968), **Keloğlan Masalları** (1966), **Ülkemin Efsaneleri** (1966) ★ Ders Kitapları: **Uygulamalı Yeni Kompozisyon** (1965), **Uygulamalı Cümle Çözümlemeleri** (1967) ★ Destan denemeleri: **Üç Destan** (Köroğlu-Karacaoğlan-Oğuz Destanı, 1969) ★ İnceleme: **Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin** (1971), **Dilbilgisi Açısın-**

dan Yapıtlarımız (1974) ★ **Memiş Can** (1978) adlı bir roman, **Anılardan Öyküler** (1979) adlı bir hikâye kitabı çıkardı.

BURİAN, Orhan ★ Cumhuriyet devri deneme-eleştiri yazarlarından, 1914-5 Mayıs 1953, doğ. İstanbul, ölm. Ankara ★ İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi'ni (1932), İngiltere'de Cambridge Üniversitesi İngiliz Edebiyatı Bölümü'nü (1936) bitirdi, 1937 sonbaharında yurda dönünce Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne asistan oldu. Ölümünde aynı fakültede İngiliz edebiyatı profesörü bulunuyordu ★ 1935 Şubat'ında Muhtar Enata (1913-1966) aylık sanat ve fikir dergisi **Yücel**'i çıkarmaya başlamış, 16. sayıdaki "Essay Hakkında" yazısıyla Orhan Burian da bu dergi yazarları arasına girmişti. Gerek Ağustos 1956'da 163. sayıda kapanan Yücel'de on beş yıl, gerek sonradan kendisinin kurduğu **Ufuklar** dergisinde (bk. Günyol maddesi) ölümüne kadar, fikir, sanat ve toplum konularında eleştiri ve denemeleriyle, Orhan Burian işlediği türlerin olgun bir yazarı oldu. 1946'da çıkardığı **Kurtuluştan Sonrakiler** adlı şiir antolojisiyle de ün kazanmış olan Burian'ın yazılarından seçmeler, ölümünden sonra **Denemeler-Eleştiriler** kitabında derlendi (1954) ★ Kendi yazdığı çevirdiği Türkçe ve İngilizce eserlerinin tam listesi ile, ölümü üzerine yazılanlar için Ufuklar dergisinin özel sayısına bakınız (sayı 15-16, 1953).

BURKAY, Kemal ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1937 Kızılkale köyü/Mazgirt ilçesi/Tunceli ★ Dicle Köy Enstitüsü'nü, daha sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1960) bitirdi. Elazığ ve Tunceli'de avukatlık yaptı ★ Vurguları, yapıları sağlam, toplumcu şiirleri edebiyatımıza güçlü, dinç bir kazanç oldu. **Prangalar** (1967), **Dersim** (1975) yayımlanmış kitaplarıdır.

BURSALI TAHİR BEY ★ XIX. yy. yazarlarından, 1861-1924 doğ. Bursa, ölm. İstanbul ★ Harbiye'yi bitirdi. Manastır, Üsküp ve Selânik askerî rüştiyelerinde öğretmenlik ve müdürlük yaptı, Bursa milletvekili (1908) oldu. Üsküdar'da Aziz Mahmud Hüdâi camisi mezarlığında gömülü ★ Şiirleri de olan Tahir Bey, biyografi ve bibliyografya çalışmalarıyla tanındı. En önemli eseri, imparatorluğun kuruluşundan 1915 yılına kadar Osmanlı şair, edip ve bilginlerinin hayat ve eserleri üzerine, üç ciltlik **Osmanlı Müellifleri** (1918-1924)'dir, ki şeyhleri ve bilginleri konu edinmiş ilk cilt, dili sadeleştirilerek, 1971'de; ikinci cilt 1972, üçüncü cilt 1975'de yeniden basıldı.

BUYRUKÇU, Muzaffer ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1 Şubat 1930 Fertek köyü/Niğde ★ İstanbul Pertevniyal Lisesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakıp hayata atıldı. Uzun bir süre İstanbul'da Toprak Mahsulleri Ofisi'nde memurluk etti (1951-1970) ★ Yazarlığa hikâye ve şiirlerle başladı: 1946-1953 yıllarında Son Telgraf'ta ve başka beş-altı gazetede magazin hikâyeleri çıktı; 1946'da Tanin gazetesinin bir hikâye yarışmasını kazanmış, birer arkadaşıyla iki de şiir kitabı yayımlamıştı: **İstikbalin Sesi** (1945), **Kalplerin Feryadı** (1947). Edebiyat dergilerine geçişi 1953 başlarındadır ★ Konularını İstanbul'un kenar mahallelerinde yaşayan dar gelirli ailelerin dertli, çekişmeli ha-

yatlarından alan Buyrukçu'nun hikâye kitapları: ***Katran** (1956), ***Acı** (1957), ***Korkunun Parmakları** (1959), ***Bulanık Resimler** (1961), ***Kuyularda** (1962), ***Cehennem** (1966), ***Kavga** (1967), ***Mağara** (1971), **Şarkılar Seni Söyler** (1982), **Günlerden Bir Gün** (1983), **Hüzünlü Kar Çiçekleri** (1987), **Her Yer Karanlık** (1989), **Bin Hüzün** (1990), **Şarkı Gibi** (1992), **Yüzün Yarısı Gece** (1994) ★ Kendi kaleminden ilk biyografisine Yeditepe dergisinde rastladığımız (1 Temmuz 1954) yazarın ilk üç kitabındaki hikâyeler üzerine geniş bir inceleme, Asım Bezirci'nin **1950 Sonrasında Hikâyecilerimiz** (1980) kitabındadır ★ Öyküleri yabancı dillere çevrilen Muzaffer Buyrukçu, Dost dergisiyle Otağ dergisinin en beğenilen öykücüsü seçilmiştir. **Bulanık Resimler** Türk Dil Kurumu Hikâye Ödülü'nü (1962), **Kavga** da Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanmıştı (1968) ★ Romanları: **Gürültülü Birkaç Saat** (1969), ***Bir Olayın Başlangıcı** (1970), **Dar Sokaklardaki Duman** (1993), **Gece Bitmedi** (1995), ***Arkası Yarın** (1976), **Sıcak İlişkiler** (1982), **Sayılı Günler** (1986) ve **Anında Görüntü** (1992)'de günlüklerinin bir kısmını topladı. **Arkadaş Anılarında Orhan Kemal** (1984) ve **Dillerinde Dünya** (1985) anı kitaplarıdır.

BÜYÜKARKIN, Bekir ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1921 İstanbul ★ Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nu (1942) bitirdi; sigortacılık, bankacılık yaptı; 1960'dan beri kurduğu özel bir muhasebe kurumunu yönetiyor ★ İki şiir kitabı (**Eski Dost,** 1959; **Rüzgâr,** 1965), varsa da verimli olduğu alanlar tarihî roman ve oyun türleridir. Romanları: **Cadıların Kırbacı** (1956), **Maske** (1955), **Bir Sel Gibi** (1962), **Son Akın** (1963), **Belki Bir Gün** (1965), **Suların Gölgesinde** (1966), **Bozkırda Sabah** (Kurtuluş Savaşımızın romanı, 1969) ★ Oyunları: **Dökmeci** (1954), **Yarısı** (1967), **Üç Oyun (Armutlar, Tanyeri,** 1970), **İki oyun (Duman, Keçiler,** 1970) ★ **Dökmeci** 1947 CHP Tiyatro Yarışması'nda armağan kazanmış, gerek bu oyun, gerek **Yarısı** (1967) ve **Duman** (1970) İstanbul Şehir Tiyatrolarında oynanmıştır.

CAFER ÇELEBİ, Tâci-zade ★ XV. yy. divan şairi, ?-18 Ağustos 1515, doğ. Amasya, ölm. İstanbul ★ II. Bayezid ve I. Selim devirlerinde nişancı olan Cafer Çelebi, Çaldıran Seferi'nde (1514), I. Selim'in ordusunda kazasker ve padişan musahibiydi. Şah İsmail'in esir edilen zevcesi Taclı Hanım ile evlendirildi, ama ordu İstanbul'a dönünce, yeniçerilerin dönüş yolunda, Amasya'daki ayaklanışında parmağı olduğu iftirasıyla padişahın gazabına uğrayarak idam edildi ve Balat'a gömüldü ★ Tâci-zade'nin **Divan** (bas. 1983), **Münşeat, Heves-nâme, Fetih-nâme-i İstanbul** (bas. 1913) adlarındaki eserlerinden **Heves-nâme** (yaz. 1493), İstanbul'un ünlü yapılarını, görülecek yerlerini tanıtan, gündelik hayatı yansıtan, dikkate değer bir mesnevidir. Fakat tezkire sahibi Aşık Çelebi, onun nesrinin nazmından, kasidelerinin gazellerinden üstün olduğunu belirtir. I. Selim'in Şah İsmail'e gönderdiği mektuplarından bazıları ile Çaldıran zaferi üzerine her tarafa yollanan fetihnâme'leri de yazmış olan Cafer Çelebi, aynı zamanda devrinin kuvvetli bir münşi'sidir.

CAN, Nurullah ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 21.6.1947 Karabük. İstanbul Üni-

versitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümünü bitirdi (1970). Özel kuruluşlarda personelci olarak çalıştı, emekliye ayrıldı ★ Şiirleri 1975'ten itibaren Saçak, Varlık, Türkiye Yazıları, Oluşum, Somut, Yeditepe, Yazko Edebiyat, Karşı Kıyı ve Cumhuriyet Dergi'de yayınlandı ★ Şiir kitapları: **İnsanlara Doğru** (1979), **Memleket Çocukları** (1979), **Şiir Güzeldir** (1988), **Kadınlar Geceleri Severler Geceleri Güzel Bakarlar** (1993 - Yunus Nadi Şiir Ödülü).

CANBERK, Eray ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1940 İstanbul ★ Üniversitedeki Fransız dili ve edebiyatı öğrenimini yarıda bıraktı, ilkokul öğretmenliği yaptı, sonra yayımcı oldu ★ İlk şiiri Yelken dergisinde çıkmıştı (1963). Çeviri kitapları var, deneme ve hikâyeler yazıyor. Şiirlerinin bir kısmını **Kuytu Sular** (1969)'da topladı. Daha sonra aynı kitap bazı şiirlerin ilâvesiyle yeniden basıldı (1979). Çeşitli ülkelerin şairlerinden çevirip derlediği şiirler **Sevda Türküleri** (1982) adıyla yayımlandı. Son şiir kitabı **Yüreğin Burkulduğu Zaman** (1983)'dır. **Toplu Şiirleri'ni** (1962-1992) **Eskimiş Yalnızlığa** (1992) adlı kitabında derledi. **Şiir ve Şair Üzerine Aykırı Düşünceler** 1992'de, **Türk Yazınından Seçilmiş Yergi Şiirleri** 1993'te yayınlandı.

CANDAN, Mazhar ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1941 Erzurum ★ Yüksek öğrenimini İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi'nde tamamladı. Bitirdiği fakültede bir süre öğretim görevlisi olarak çalıştı. Şimdi Kimya Mühendisi. ★ İlk yazılarıyla Varlık ve Soyut dergilerinde göründü. 1975'ten bu yana Sanat Emeği, Oluşum, Çağdaş Eleştiri, Sombahar gibi çeşitli dergilerde çıkan deneme, eleştiri, şiir, inceleme ve çevirileriyle tanındı. ★ Yapıtları: **Korkunun Gözbebekleri** (Denemeler, 1981), **Günceden Eksiltmeler** (Günce, 1981), **Yeni Anlatı İzleğinde** (Deneme-İnceleme, 1986), **Geceden Kalan** (Günce, 1986), **Varoluşun Külü** (Şiirler, 1991). Ayrıca Franz Kafka, Mallarmé ve St. John Perse'den üç çeviri yapıtı bulunmakta.

CANSEVER, Edip ★ Günümüz şairlerinden, 8 Ağustos 1928-28 Mayıs 1986, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdi (1946), Yüksek Ticaret Okulu'ndan ayrılıp ticaret hayatına atıldı. Kapalıçarşı'da antikacılık yaptı ★ Sanat hayatı İstanbul dergisinde yayımlanan bir şiiriyle başladı (1 Mart 1944). Bir ara **Nokta** adında bir de dergi (sekiz sayı, 1951) çıkarmış olan Cansever, ilk şiirlerinde büyük şehirde varlıklı bir delikanlının yaşama sevincini, tatlı avareliklerini dile getirdi. 1950'lerden başlayarak varoluşçuluk akımı etkisinde, kişinin sınırlı, tekdüze dünya kargaşasında yerini araştıran ve düşünce payı ağır basan şiire geçti, bu yönelişiyle de İkinci Yeni şiirinin önderlerinden oldu ★ Şiir kitapları: **İkindi Üstü** (1947), **Dirlik-Düzenlik** (1954), **Yerçekimli Karanfil** (1957), **Umutsuzlar Parkı** (1958), **Petrol** (1959), **Nerde Antigone** (1961), **Tragedyalar** (1964), **Çağrılmayan Yakup** (1969), **Kirli Ağustos** (1970), **Sonrası Kalır** (1974), **Ben Ruhi Bey Nasılım** (1976), **Sevda ile Sevgi** (1977), **Şairin Seyir Defteri** (1980), **Yeniden** (Bütün şiirleri, 1981), **Bezik Oynayan Kadınlar** (1982), **İlkyaz Şikâyetçileri** (1984), **Oteller Kenti** (1985) ★ **Yerçekimli Karanfil** kitabıyla 1958 Yeditepe Şiir Ar-

mağanı'nı, **Ben Ruhi Bey Nasılım** ile Türk Dil Kurumu 1977 Şiir Ödülü'nü ve **Yeniden** ile 1981 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü kazanmış olan şairin ilk beş kitabındaki sanatı ve değeri, Asım Bezirci tarafından şu eserde incelenmişti: Hüseyin Cöntürk-Asım Bezirci, **Turgut Uyar-Edip Cansever** (1961).

CEM SULTAN ★ XV. yy. divan şairlerinden, 1459-25 Şubat 1495, doğ. Edirne, ölm. Napoli ★ Fatih Sultan Mehmed'in küçük oğlu olan Cem Sultan, babasının ölümünde (3 Mayıs 1481) Konya'da vali bulunuyordu. Kardeşi II. Bayezid'in tahta geçtiğini öğrenince topladığı kuvvetlerle isyan etti, Bursa'yı ele geçirdi, adına hutbe okutup sikke bastırdı ise de çok kısa bir saltanattan sonra, iki tarafın kuvvetleri arasında yapılan savaşta yenildi. Konya, Antakya, Halep yoluyla Mısır'a kaçtı. Sultan Kayıtbay'ın misafiri oldu (Ağustos 1481). Tekrar Anadolu'ya geçip Konya civarında II. Bayezid ordusuyla bir daha savaştı, yine yenildi. Rodos şövalyelerinden yardım göreceğini umarak Rodos'a gitti (Temmuz 1482). Ama Bayezid'e karşı onu ellerinde bir koz olarak kullanıp Rodos'un elden çıkmasını önlemekten başka bir şey düşünmeyen şövalyelerin düzenbazlıklarına kurban giderek, Fransa ve İtalya'da dolaştırıldı. Acılı, maceralı bir hayatın sonunda zehirlenip on gün süren bir hastalığın peşisıra, Napoli'de öldü. Ölüsü de dirisi gibi çıkar çekişmelerine konu olan Cem, sonradan getirildiği Bursa'ya gömüldü ★ Türkçe ve Farsça iki divanı olan Cem, kaside, gazel ve murabbalarında çağının büyük şairi Ahmet Paşa etkisinde kaldı. İlk yazılarında bir kişilik göstermediği halde, sonradan bazı kaside ve gazellerde, yadellerde geçen hayatının hüzünlerini, yurt özlemini içli bir anlatışla yansıttı; böylece şair Osmanlı padişah ve şehzadeleri arasında hepsinden çok o tanındı. Münşeat kitaplarında Cem'in bazı mektuplarına da rastlanır ★ Acıklı hayatı Turhan Tan'ın (1935), Feridun Fazıl Tülbentçi'nin (1959) vb. tarihî romanlarına konu oldu.

CEMAL SÜREYA ★ Günümüz şairlerinden, 1931 - 9 Ocak 1990. doğ. Erzincan, ölm. İstanbul ★ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1954), Maliye Bakanlığında müfettiş muavini ve müfettiş olarak çalıştı. 1965'te istifa ettiyse de 1972'de Ankara'da gene aynı işe döndü, bir ara İstanbul'da Darphane Müdürlüğü yaptı (1975-1976), emekli oldu ★ İlk şiiri Mülkiye dergisinde (Ankara, 8 Ocak 1953) çıkan Cemal Süreya buluşları ve söyleyiş biçimiyle İkinci Yeni şiirinin karanlığını giderdi; gelenekten yenilik yarattı; zarif, parıltılı şiirler yazdı. Kendi adıyla, ya da Osman Mazlum imzasıyla, şiir üzerine yazıları, eleştirileri de aranan yazılar oldu ★ Aylık **Papirüs** dergisini üç kez çıkardı: 1- Dört sayı (1960-1961), 2- Genç 1. sayıdan başlayarak 47 sayı (1966-1970) ve 3- Tekrar 1. sayıdan başlayarak (1980 Bahar) 2 sayı. Nisan 1977'de Ankara'da çıkmaya başlamış aylık edebiyat dergisi **Türkiye Yazıları**'nın yönetmeniydi, ama 3. sayıda dergiyle ilişkisini kesti ★ İlk kitabını (**Üvercinka**) 1958'de, ikinci kitabını (**Göçebe**) 1965'de, üçüncü kitabını (**Beni Öp Sonra Doğur Beni**) 1979'da yayımladı. Bunları **Güz Bitiği** (1988) ve **Sıcak Nal** (1988) adlı şiir kitapları izledi. İlk üç kitabındaki şiirleri yeni ilâvelerle 1984'de yeniden yayımlandı: **Sevda Sözleri** (Toplu Şiirler, **Üçurumda**

Açan adlı yeni bölümle). **Şapkam Dolu Çiçekle** (1976), **Günübirlik** (1982) bir kısım denemelerini toplayan eserleridir. **Üvercinka** ile Yeditepe Şiir Armağanı'nı, **Göçebe** ile Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, son iki kitabıyla da Behçet Necatigil Şiir Ödülü'nü kazandı ★ Ölümünden sonra eşine yazdığı mektuplar **Onüç Günün Mektupları** (1990), denemeleri **99 Yüz** (İzdüşümler-Söz Senaryoları, (1990), **Folklor Şiire Düşman** (1992), **Uzat Saçlarını Frigya** (1992), dergi ve gazete yazıları ise **Paçal** (1992), **'Oluşum'da Cemal Süreya** (1992), **Papirüs'ten Başyazılar** (1992) adlarıyla yayımlandı ve adına bir şiir ödülü kondu.

CEMİL SÜLEYMAN ★ XX. yy. hikâyecilerinden, 1886-1940 ★ Tıbbiye'yi bitirdi, 1909'da Darülmuallimin (Erkek Öğretmen Okulu)'de Fen Tatbikat hocası idi, 1912'de Karantina İdaresine geçerek Cidde, Karaman, Tebük'te çalıştı, Balkan Savaşı'nda Yanya cephesinde, Birinci Dünya Savaşı'nda Arabistan'da doktorluk etti. Antalya'da, Çanakkale'de, Samsun'da sağlık müdürlüğü yaptı, yedi sene Arabistan'da kaldı (1927-1934), son yılları (1935 →) Devlet Denizyolları vapurlarında doktorlukla geçti ★ Fecriâti topluluğunun ön planda sanatçılarındandı. Servetifünun, Aşiyan dergilerinde, Tanin gazetesinde çıkan hikâye ve romanlarıyla tanındı (**İnhizam, Kadın Ruhu,** 1910, vb.). Hayatının yirmi yedi yılı sanat çevrelerinden uzakta geçtiği için ancak ilk yıllarındaki (1909-1913) şöhretiyle kaldı. Sanat dergilerinde son yazıları Güneş'te çıkmış (1927), daha sonra günlük bir gazetede hikâyeler, gezi yazıları yayımlamıştı ★ ***Siyah Gözler** romanı, Beykoz çayırına bakan evlerin birinde mutsuz bir yalnızlık hayatı süren genç bir dulun, dünyada bağlandığı tek ümit, sevgilisini, geceleri binbir korkuyla eve aldığı genci, bir çıldırma ânında boğuşunu anlatır. Özellikle bu eserinde dilinin, çağdaşlarına göre sadeliği, kaç göç devirlerinde seven kadın ruhunu başarıyla verişi, dikkate değer ★ Eserleri: **Ukde** (hikâyeler, 1909), **Timsal-i Aşk** (hikâyeler, 1910), **Siyah Gözler** (roman, 1910).

CENGİZ, Metin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1953 Kars. Erzurum Atatürk Üni. Fransızca Bölümü ile İ.M.Ü. Fransızca bölümünü bitirdi. 12 Eylül döneminde TCK.'nın 141. maddesinden 2 yıl yattı. Bir süre fransızca öğretmenliği yaptı. Sonra değişik gazete ve yayınevlerinde redaktör, editör olarak çalıştı ★ **Pablo Neruda, Euègene Guillevic, Jacques Prévert, Jules Laforgue** vb. şairlerden yaptığı çeviriler kitaplaştı ★ Halen öğretmenlik ve çevirmenlik yaparak hayatını kazanmaktadır ★İlk şiirleri Broy, Düşün, Yazko Edebiyat, Varlık, Adam Sanat, Hürriyet Gösteri, dergilerinde çıktı ★ Şiir üzerine yazdığı yazılar **Şiirin Gücü** adıyla yayınlandı (1995) ★ Beş şiir kitabı var: **Bir Tufan Sonrası** (1988), **Büyük Sevişme** (1989), **Zehirinde Açan Zambak** (1991), **İpek'A** (1993), **Şarkılar Kitabı** (1995).

CENAP ŞAHABETTİN ★ Servetifünun şair ve yazarlarından. 1870 - 13 Şubat 1934, doğ. Manastır, ölm. İstanbul ★ Askeri Tıbbiye'yi bitirdi (1889), ihtisasını Paris'te yaptı (1890-1894), yurda dönünce karantina doktoru olarak Mersin ve Rodos'ta çalıştı, 1886'da sıhhiye müfettişliği göreviyle Cidde'ye (Hi-

caz) gitti, 1914'te kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Edebiyat Fakültesi'ne müderris oldu (1914-1922). Ölümü beyin kanamasından. Bakırköy mezarlığında gömülü ★ Paris'ten döndükten sonra kişiliğini belirten yeni şiirlerini Servet-i Fünun dergisinde yayımlayan Cenap, bu edebiyatın üç büyük temsilcisinden biridir. Konularını aşk ve tabiattan alan şiirleriyle sembolizmin öncüsü sayılır. 1908'den sonra daha çok nesirle uğraştı. Yabancı kelimelere düşkün ve süslü yazdı ★ Düzyazıları gezi (**Hac Yolunda,** 1909, 1925; **Avrupa Mektupları,** 1919), makale (***Evrak-ı Eyyam**/Günlerin Yaprakları, 1915; **Nesr-i Sulh** ve **Tiryaki Sözleri,** 1918), oyun (**Yalan, 1911; Körebe,** 1917) türlerindedir; **Tiryaki Sözleri** özdeyiş türünde ★ Şiirleri, ölümünden sonra, hayatı üzerine bir incelemeyle birlikte Sadettin Nüzhet Ergun tarafından **Cenap Şahabettin** (1934) ve M. Kaplan, İ. Enginün, B. Emil, N. Binici ve A. Uçman tarafından **Cenap Şahabeddin'in Bütün Şiirleri** (1984) adlı kitaplarda toplandı ★ İki oyunu üzerine bir inceleme için bk. Metin And, Türk Dili dergisi, 181 (1966).

CENGİZKAN, Ali ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1954, Ankara ★ Ortaöğrenimini Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra 1978'de ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nü bitirdi. Halen aynı fakültede öğretim üyesi. Türkiye Yazıları ve Yarın dergilerinin yazı kurullarında görev aldı. Aralarında Octavio Paz, Nicolas Guillen, Ho Chi Minh gibi şairlerden çevirileri var. ★ Şiirleri ve şiir üzerine yazıları 1977'den bu yana Türkiye Yazıları, Türk Dili, Oluşum, vb. dergilerde yayınlandı. Şiir kitapları: **Senlere** (1980), **Çocuk Ömrümüz** (1982), **Yunan Dosyası** (1983), **Yürüyüşler ve Duruşlar** (1984), **Bağımlı Şiir** (1986), **Ankara Ankara Güzel Ankara** (1987), **Sürek Avında Dünya** (1994) ★ **Senlere** ile 1981 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü'nü Ahmet Ada ve Adnan Azar'la birlikte aldı. **Yunan Dosyası** adlı yapıtıyla 1983 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü Şiir dalı birinciliğini Yaşar Miraç ile paylaştı, **Çocuk Ömrümüz** ile 1983 Hasan Hüseyin Jüri Özel Ödülü'nü, **Bağımlı Şiir** ile 1982 ODTÜ Edebiyat Kulübü Ödülü'nü, **Sürek Avında Dünya** ile de 1995 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü'nü aldı.

CEVDET PAŞA ★ XIX. yy. tarihçilerinden, 1822-25 Mayıs 1895, doğ. Lofça/Bulgaristan, ölm. İstanbul ★ Medrese öğrenimini tamamlamak üzere İstanbul'a geldi (1839), çeşitli bilim kollarında kendini yetiştirdi, şiir de yazıyordu. Mustafa Reşit Paşa ile tanıştıktan sonra (1845 →) on beş yıl kadar onun yanında çalıştı. Ömrü, 1873'ten başlayarak –kiminde ikişer, üçer defa– çeşitli nâzırlık ve valiliklerde geçti. Fatih Sultan Mehmed türbesi mezarlığında gömülü ★ Hayatı devletin yüksek makamlarından, devlet işlerinden baş aldıkça hukuk, tarih, dil, edebiyat ve çeviri alanlarında sürekli çalışmalarla geçen Cevdet Paşa'nın dil alanında, Fuad Paşa ile birlikte yazdıkları ve Osmanlıca'nın Kuralları anlamına **Kavaid-i Osmaniye'si** (yaz. 1850), Türkçenin ilk grameri olmakla önemlidir. Bu kitap Osmanlıcayı meydana getiren Arap, Fras ve Türk dillerinin kurallarını özetler. Yine dil alanında **Kavaid-i Türkiye'si** ilk eserin sadeleştirilmiş şeklidir (1873). Her iki kitap birçok defalar basılmış,

ders kitabı olarak okullarda okutulmuştur ★ Edebiyat alanındaki eseri **Belâgat-i Osmaniye,** eski edebiyat kurallarını öğreten bir edebiyat bilgileri kitabıdır (1881). Recaizade Ekrem, **Talim-i Edebiyat'**ında (1879) Batı görüşlerinden de faydalandığı halde, Ahmet Cevdet Paşa, **Belâgat-i Osmaniye'**sinde yalnız Doğu kaynaklarıyla kalmıştır ★ Tarih türündeki eserleri arasında en önemlisi, **Tarih-i Cevdet** adıyla tanınmış, 12 ciltlik tarihidir. Otuz senede (1854-1885) yazılmış, birçok baskıları olan bu eserinde yazar, Osmanlı devletinin Kaynarca Andlaşması'ndan Vak'a-i Hayriye'ye kadarki (1774-1825) olaylarını anlatır; olayların en önemlilerini, bunların gerçek sebeplerini araştırır, aralarında bağlantılar kurar, kaynakları tenkitçi, tarafsız bir gözle karşılaştırır, sonuçlara bağlar. **Cevdet Paşa Tarihi'**nin ilk altı cildinden **Seçmeler I, II,** M. Eğ. Bk. Kültür yayınlarında çıktı, 1973; D. Günday sadeleştirmesiyle ve **Tarih-i Cevdet** adıyla yeniden basıldı (Üçdal neşriyat, 6 cilt, 1983) ★ Ahmet Cevdet Paşa'nın tarih türünde, daha çok halk için yazılmış ünlü bir eseri de **Kısas-ı Enbiyâ ve Tevârih-i Hülefâ** (Peygamber Kıssaları ve Halifeler Tarihi) adını taşır. Tarih-i Cevdet'e göre, çok daha sade bir dille yazılmış, yazılışı hayatının sonlarına rastlayan, bu 12 ciltlik eserinde Cevdet Paşa, Hazret-i Adem'den Hazret-i Muhammed'e kadar bütün peygamberlerin kıssalarını, daha sonra İslâm-Arap tarihi ile II. Murad devri sonlarına kadar Osmanlı tarihini özetler. **Kısas-ı Enbiya** da birçok defalar basıldı (Mahir İz tarafından hazırlanan yeni b. M. Eğ. Bk. Kültür yayınlarında, 1973).

CEYHUN, Demirtaş ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1934, Adana ★ İstanbul'da Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümü'nü bitirdi (1959), bir süre Adana Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'nde çalıştı, İstanbul'da Harbiye'de açtığı bir kitabevini yönetti (1972-1976), sonra gene mimarlığa döndü. Şimdi özel bir şirkette danışman ★ İlk hikâyeleri Yeni Ufuklar dergisinde çıkan (1955) Demirtaş Ceyhun, sanatının ilk döneminde işlediği konulara bakış açısı, cinsel sorunları ve ruhsal durumları çözümleyiş yenilikleriyle dikkati çekti, sonra çağdaş içeriği ağır basan, toplumsal gerçeklerin kökenlerine yöneldi ★ Hikâye kitapları: ***Tanrıgillerden Biri** (1961), ***Sansaryan Hanı** (1967), ***Çamasan** (1972), **Babam ve Oğlum** (1985), **Eylül Hikâyeleri** (1987) ★ Romanları: ***Asya** (1970), **Yağmur Sıcağı** (1976), **Cadı Fırtınası** (1983) ★ İki uzun hikâyesi: **Apartman** (1974) ★ **Haç'lı Emperyalizm** (1967) Anadolu devletlerinde toprak düzeni ve devlet-din ilişkileri üzerine bir araştırmadır. **Yağma Edilen Türkiye** (1968)'yi gene bu türde, kent yaşamı üzerine bir inceleme izledi: **Bir Yeni Dev** (1977). **Yüz Yaşındaki Delikanlı Bulgaristan** (1978), **20. Yüzyıl ve Edebiyat** (1979), **Çağımızın Nasrettin Hoca'sı Aziz Nesin** (anılar, 1984), **Babıâli'nin Şu Son 40 Yılı** (inceleme, 1984), **Can Çekişen Kitap** (1985), **Bütün Dünyadan Özür Diliyorum** (anı-gezi, 1989), **Entelektüelden Entele** (denemeler, 1989), **Ah Şu Biz Karabıyıklı Türkler** (İnceleme 1992), **Yakılacak Adam Aziz Nesin** (1994), **Ah Şu Biz Göçebeler** (1994) diğer kitaplarıdır ★ **Avşalı Çocuk** (1978), **Savaş ve Küçük Barış** (1979), **Ada'nın Kuşu** (1979), **Horozlu Ayna** (1989) çocuğu konu alan eserleridir ★ Yazar **Asya** romanı ile TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başa-

rı ödülü, **Çamasan** ile 1973 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, **Apartman** ile de 1975 Türk Dil Kurumu Hikâye Ödülü'nü kazandı.

CILIZOĞLU, Tanju ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1936 Sivas ★ İstanbul'da Vefa Lisesi'ni bitirdi, gazetelerde çalışıyor, röportajlar yapıyor (1965 →) ★ İlk hikâye denemeleri ve eleştirileri **Onüç** dergisinde yayımlanmıştı (bu dergi Şubat 1954 - Haziran 1957 arası, 24 sayı kadar çıktı) ★ **Hoşt Amerika** (1968), **Memleketimden İnsan Hikâyeleri** (1972) adlarındaki iki hikâye kitabını, 12 Mart 1971 sonrası kargaşa döneminde, ünlü Sansaryan Hanı'nda otuz gün göz altında tutuluşunu anlatan uzun hikâyesi izledi: **Balyoz** (1974). Öbür kitapları: **Kırık Politika/ Anılarla Kamil Kırıkoğlu** (1978), **Zincirbozandan Bugüne Demokrasi** (1988), **İhsan Sabri Çağlayangil-Anılar** (1990).

CİMCOZ, Adalet ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1910-13 Mart 1970, doğ. Çanakkale, ölm. İstanbul ★ Ortaokul ve lise öğrenimini Almanya'da yaptı, uzun yıllar 1951'de kurtuğu Maya Sanat Galerisi'ni yönetti, film dublajlarında çalıştı ★ Alman edebiyatından (Bertolt Brecht, B. Traven, Georg Büchner vb.) yaptığı çevirilerle tanındı, Franz Kafka'dan **Milena'ya Mektuplar** ile Türk Dil Kurumu 1962 Çeviri Ödülü'nü kazandı.

CÖMERT, Bedrettin ★ Günümüz yazarlarından, 1940-11 Temmuz 1978, doğ. Vezirköprü, ölm. Ankara ★ Sivas Lisesi'ni, Roma Üniversitesi İtalyan Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi, orada felsefe doktorası verdi (1971). Ankara'da Hacettepe Üniversitesi Sanat Tarihi bölümünde öğretim görevlisi idi ★ Önce şiirler yazan (ilk şiiri: Varlık, 15 Mart 1959) ve İtalyan edebiyatından çeviriler yapan Cömert, belli başlı sanat ve edebiyat dergilerinde inceleme ve eleştirileriyle tanındı. Şiirleri **Kalmasın Ellerim Sizlerden Uzak** (1979) adı altında toplandı. **Giotto'nun sanatı** (1977) ve **Croce'nin Estetiği** (1979) incelemeleridir. **Eleştiriye Beş Kala** adlı kitabı 1981'de yayımlanmıştır ★ Yazar hakkında Emre Kongar, Günsel Renda ve Talat Tekin **"Bedrettin Cömert'e Armağan"** adlı bir kitap yayınlamışlardır ★ E.H. Gombrich'den Türkçeleştirdiği **Sanatın Öyküsü** yapıtıyla Türk Dil Kurumu 1977 Çeviri Ödülü'nü kazandı.

CÖNTÜRK, Hüseyin ★ Günümüz eleştirmenlerinden, doğ. 1918 İzmir ★ İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'ni bitirdi (1941). Bir süre özel ve resmî işlerde çalıştı, Ankara'da Karayolları Etüd ve Proje Fen Heyeti Müdürü oldu ★ İngiliz ve Amerikan şiir, eleştiri ve yorumları arasında sistemli bir çalışmaya yaslanan, bilimsel yöntemlere bağlı kalmayı ilke edinmiş olan Cöntürk, 1955'ten sonra Pazar Postası, Yeni Ufuklar, Yenilik, Türk Dili ve başka dergilerde yayımladı yazılarını. Asım Bezirci ve Turgut Uyar'la birlikte kurduğu, aylık edebiyat dergisi **Dönem'i** 21 sayı (Ekim 1963 - Haziran 1965); tek başına, sahibi ve sorumlusu olduğu **Yordam** dergisini de 20 sayı (Ocak 1966 - Eylül 1968) çıkardı, kapattı. Günümüz şairlerini eleştiren ve kitap halinde toplanmamış **Şairler Sözlüğü** seri yazıları çoğunlukla bu iki dergide yayımlandı ★ Basılmış kitapları birer inceleme ve araştırmadır: **Eleştirmeden Önce** (1958), **Çağının Şairi** (1960), **Turgut Uyar** (1961), **Behçet Necatigil Üstüne** (1964).

CUMALI, Necati ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1921 Florina (bugün Yunanistan'da) ★ İlk ve orta öğrenimini, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ailesinin yerleştirildiği Urla'da ve İzmir'de yaptı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1941). En sürekli işi Urla ve İzmir'deki avukatlıkları oldu (1950-1957). Sonraki yılları, sadece yazarlığı iş edinerek Paris'te, İstanbul'da, İsrail'de geçti, İstanbul'a yerleşti (1970 →) ★ İlk şiiri Urla Halkevi dergisi Ocak'ta çıkmıştı (1939). Garipçiler'in (Orhan Veli ve arkadaşları) ve öteki 1940 kuşağı şairlerinin ortak konu ve yazışlarından, bir süre sonra sıyrılarak, yalın bir duyarlığın şairi oldu. Şiirlerine net bir görünümle, birey halleri (seviler, ayrılıklar, özlemler, acılar vb.), gündelik hayat, toplum ve dünya durumu yansıdı hep. Şiirimize kalın, aydınlık bir Cumalı çizgisi çizdi. 1955'ten sonra şiiri, hikâyeyi, oyunu, romanı birlikte yürüttü. Yazdığı bütün türlerde uzatmalardan kaçınan, şiirli bir yoğunluk yaratt ı ★ Roman ve hikaye kitaplarının sonraki baskıları da olan yazarın, ilk baskı yıllarıyla eserleri: Şiir kitapları: **Kızılçullu Yolu** (1943), **Harbe Gidenin Şarkıları** (1945), **Mayıs Ayı Notları** (1947), **Güzel Aydınlık** (1951), **Denizin İlk Yükselişi** (ilk üç kitabının topluca, 2. baskısı, 1954), **İmbatla Gelen** (1955), **Güneş Çizgisi** (1957), **Yağmurlu Deniz** (son iki kitabının 2. baskısı ve yeni şiirler, 1968), **Başaklar Gebe** (1970), **Ceylan Ağıdı** (1974), **Aç Güneş** (1980), **Bozkırda Bir Atlı** (1981), **Yarasın Beyler** (1982), **Tufandan Önce** (1983), **Aşklar Yalnızlıklar** (toplu şiirler I, 1985), **Kısmeti Kapalı Gençlik** (toplu şiirler II, 1986) ★ Hikâye kitapları: **Yalnız Kadın** (1955), ***Değişik Gözle** (1956), ***Susuz Yaz** (1962), ***Ay Büyürken Uyuyamam** (1969), ***Makedonya 1900** (1976), ***Kente İnen Kaplanlar** (**Değişik Gözle** kitabını da içerir, 1976), **Dilâ Hanım** (1978, Dilâ Hanım hikâyesi filme de alındı), **Revizyonist** (1979), **Yakubun Koyunları** (1979), **Aylı Bıçak** (1981; **Uzun Bir Gece** adıyla ikinci basım 1991) ★ Romanları: ***Tütün Zamanı** (1959. 2. b. **Zeliş** adıyla, 1971), **Yağmurlar ve Topraklar** (1973), ***Acı Tütün** (1974), **Aşk da Gezer** (1975), **Uç Minik Serçem** (1990) **Viran Dağlar** (1994) ★ Oyunlarının sayısı on dokuzdur; bunlardan on ikisi, 1969, üçü 1973 ve son üçü 1977'de üçer üçer, numaralı altı kitapta toplandı: Oyunlar 1 ***(Boş Beşik, Ezik Otlar, Vur Emri)**; Oyunlar 2 ***(Susuz Yaz, Tehlikeli Güvercin, Yeni Çıkan Şarkılar)**; Oyunlar 3 ***(Nalınlar, Masallar, Kaynana Ciğeri)**; Oyunlar 4 ***(Derya Gülü, Aşk Duvarı, Zorla İspanyol)**; Oyunlar 5 ***(Gömü, Bakanı Bekliyoruz, Kristof Kolomb'un Yumurtası)**; Oyunlar 6 ***(Mine, Yürüyen Geceyi Dinle, İş Karar Vermekte)**. **Çalıkuşu** (1963), **Yaralı Geyik** (1980), **Dün Neredeydiniz** (1983), **Bir Sabah Gülerek Uyan** (1990), **Vatan Diye diye** (1990), **Devetabanı** (1992) kitap halinde yayınlandı, ayrıca [**Ahmetlerim** (1974, 1990 Devlet tiyatrolarında), **Şafak Karakolu** (1978) İstanbul Şehir Tiyatrolarında (1980) sahnelenecekken askeri yönetimce yasaklandı.] Devlet tiyatroları repertuarına alınan **Ceyhan ile Sevdican** (1988) ve **Yalnız Ölü** (1990) henüz sahnelenmemişlerdir. **Boş Beşik** (1951, 1967), **Susuz Yaz** (1963, 1973) olmak üzere ikişer kez filme alındı. **Zeliş** (1969) filme, (1974) TV'ye, **Mine** (1983), **Vasfiye Öyküsü** (**Adı Vasfiye** adıyla 1985), **Bir Sabah Gülerek Uyan** (**Dul Bir Kadın** adıyla 1986), **Derya Gülü** (1986), **Uzun Bir Gece** (1987), **Üç Öyküsü** (**Tutku** adıyla 1986) sine-

maya aktarıldılar. **Boş Beşik, Ezik Otlar, Susuz Yaz, Mine, Derya Gülü, Nalınlar, Zeliş** radyoya uygulandılar. **Zeliş** ile **Ezik Otlar, Dağlı** ile **Muharrem** öyküsü, **Bakanı Bekliyoruz** TV'ye aktarıldılar. **Boş Beşik** vokal bale olarak sahnelendi (1993). ★ Yazarın her türden eserleri yirmiyi aşkın dile çevrildi. Oyunlarından **Mine, Nalınlar** (1963) İtalyanca, **Derya Gülü** (1966 İbranice, 1991 İngilizce), **Susuz Yaz** (1975 İngilizce), **Tehlikeli Güvercin** 1969 Rusça) **Vur Emri** (1975 Slovence, 1977 Farsça olarak yayınlandılar. **Susuz Yaz** (1981)'de Oslo raydosunda Norveç dilinde, **Derya Gülü** 1967'de Zagrep radyosunda **Hırvatça** yayınlandı. ★ Bütün oyunları, daha sonra yazılan ve oynanan bazı oyunları da içererek Tekin Yayınevi tarafından yeniden yayımlandı: **Bütün Oyunları 1** (1983), **Bütün Oyunları 2** (1983), **Bütün Oyunları 3** (1985) ★ Denemeleri: **Niçin Aşk** (1971), **Senin İçin Ey Demokrasi** (1976), **Etiler Mektupları** (1982), **Niçin Af** (1989), **Şiddet Ruhu** (1990) ★ Güncleri: **Yeşil Bir At Sırtında** (1990) ★ Langston Hughes'ten (1961), Apollinaire'den (1965) şiir çevirileri de olan Cumalı, **Yağmurlu Deniz** kitabıyla Türk Dil Kurumu 1969 Şiir Ödülü'nü aldı, iki kez de Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı (**Değişik Gözle** kitabıyla 1957'de, **Makedonya 1900** kitabıyla 1977'de). **Yaralı Geyik** ile Muhsin Ertuğrul (1979), **Tufandan Önce** ile 1984 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, **Dün Neredeydiniz** adlı oyunuyla da 1982 Kültür Bakanlığı Tiyatro Ödülü'nü **Viran Dağlar** ile 1995 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı ve Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldı. 1963'te **Susuz Yaz**'dan alınan film 1964 Berlin Film Festivalinde Altın Ayı ödülünü alarak ülkemize sinema dalında uluslararası ilk büyük ödülü kazandırdı.

CUNBUR, Müjgân ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1926 İstanbul ★ Ankara Kız Lisesi'ni, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi, edebiyat doktoru (1952) oldu, Kütüphanecilik mesleğini seçti, çeşitli görevlerden sonra Millî Kütüphane Genel Müdürlüğü'ne atandı (1965). Şimdi emekli ★ Meslekî çalışmalar (**Türk Kadın Yazarların Eserleri,** Bibliyografya, 1928-1955; **Fuzulî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi,** 1956). Halk şairleri üzerine bir antoloji (**Başakların Sesi**) yayınlamış olan Dr. Cumbur, dergilere de tasavvuf ve divan şairlerimizi konu edinen yazılar yazmaktadır. **Atatürk ve Millî Kültür** adlı incelemesi 1981'de yayımlandı.

CÜCENOĞLU, Tuncer ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 1944 Çorum ★ Ortaöğrenimini Çorum'da tamamladıktan sonra, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nü bitirdi. Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde kütüphane memurluğu, şube müdürlüğü, Halk Eğitim Merkezi müdürlüğü, Milli Eğitim basımevi müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu. 1983 yılında istifa ederek devlet memurluğundan ayrıldı ★ Yazı hayatına lise yıllarında mizah öyküleri yazarak başladı. İlk öyküsü Çorum'da yayınlanan bir günlük gazetede çıktı ★ Oyunları Devlet Tiyatroları özel tiyatrolar ve yurtdışında, Yugoslavya'da, Avusturalya'da vb. birçok ülkede sahnelendi. İlk oynanış yıllarına göre: **Kördöğüşü** (1972), Altın Fındık En Başarılı Yazar ödülü; **Öğretmen** (1973) ise Ankara Sanat Kurumu övgüye değer yazar ödülü aldı. **Kadıncıklar** (1984) oyunuyla üç ödül birden kazan-

dı: TOBAV birincilik ödülü, Avni Dilligil En İyi Yazar, İsmet Küntay yılın yazarı ödülü. **Dosya** (1985) adlı oyunu ile Ankara Sanat Kurumu en iyi yazar ödülünü aldı. **Çıkmaz Sokak** (1986) Abdi İpekçi ve Avni Dilligil en iyi yazar ödüllerini kazanan bir oyunudur. Devlet tiyatrosunda İlhan Tarus'un **Varolmak** adlı romanından uyguladığı **Biga-1920** (1987) yine sahnelenen bir oyunudur. Yayımlanmış oyunları **Kadıncıklar** (1984) ve **Çıkmaz Sokak-Dosya** (iki oyun birarada, 1986), **Kördöğüşü** (1989), **Kadıncıklar-Yeşil Gece-Kumarbazlar** (Üç oyun bir arada, 1992).

ÇAĞAN, Sermet ★ Cumhuriyet devri oyun yazarlarından, 1929-5 Ağustos 1970, doğ. Amasya, ölm. İstanbul ★ İstanbul'da Robert Kolej'de okudu; tiyatro çalışmalarına oyuncu ve sahneye koyucu olarak, 1949'da bu okulda başladı. Ankara ve İstanbul tiyatrolarında dekoratörlük ve aktörlük yaptı; gazetelerde (Öncü, Vatan, Dünya) muhabir ve dış politika yazarı olarak çalıştı ★ Anamur köylülerinin yoksulluk yüzünden fink ekmeği yiyip kötürüm oluşlarını anlatan ***Ayak Bacak Fabrikası*** (bas. 1965, fransızcası Tahsin Saraç-René Giraud tar., 1968) oyunu ile tanındı; BasınİŞ Sendikası tarafından o senenin en iyi oyun yazarlarından biri diye değerlendirildi. Bu oyun önce 1964'te Almanya'da Uluslararası Erlangen Tiyatro Şenliği'nde oynanmış ve dördüncülük kazanmıştı ★ Mikrofona konmuş üç radyo oyunundan yalnız biri basılmıştır: **Öyle Bir Oyun** (Değişim dergisi, sayı 11, 1962). Bu iki oyunu 1993'te **Bütün Oyunları** adıyla yayımlandı.

ÇAĞLAR, Behçet Kemal ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 23 Temmuz 1908-24 Ekim 1969, doğ. Erzincan, ölm. İstanbul ★ Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Okulu'nu bitirdi (1932). Halkevleri Müfettişi (1935-1939), Erzincan milletvekili (1941-1947), sonra da İstanbul Radyosu'na edebi müşavir ve Amerikan Erkek Koleji'ne (Robert Kolej) edebiyat öğretmeni oldu, haftalık sanat dergisi **Şadırvan'ı** çıkardı (1 Nisan-25 Kasım 1949, 35 sayı). 1961'de Kurucu Meclis üyesi oldu. TRT Yönetim Kurulu Başkanlığı, Akbank'ta müşavirlik yaptı. Son resmî görevi, TRT program uzmanlığıdır. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Atatürk devrimleri, milli duygular, memleket dâvaları, yurt köşe ve güzellikleri üzerine, âşık gelenekleriyle beslenmiş hece şiirleri yazan Çağlar, bazı şiirlerindeki adıyla Ankaralı Aşık Ömer, her şeyden önce bir devrim şairi olarak tanındı ★ **Erciyas'tan Kopan Çığ** (1932), **Burda Bir Kalb Çarpıyor** (1933) kitaplarındakileri de toplayarak bütün şiirlerini **Benden İçeri** (1966) kitabında derledi. **Behçet Kemal Çağlar: Son Şiirleri** adlı kitap ölümünden sonra çıktı (1970) ★ İki manzum oyunu (**Çoban,** 1932; **Atillâ,** 1935) gezi notları (***Hür Mavilikte,** 1947), gözlemler (**Dolmabahçe'den Anıtkabir'e Kadar,** 1955), **Kur'an-ı Kerim'den İlhamlar** (1966), **Atatürk Denizinden Damlalar** (düzyazı antoloji-derleme, 1967), **Battal Gazi Destanı** (1968), **Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri** (Ata'nın 1919-1928 arası konuşmalarından seçilmiş 32 konuşma, 1968), **Malazgirt Zaferinden İstanbul Fethine** (dört destan, 1971) diğer eserleridir ★ Enver Naci Gökşen'in **Behçet Kemal Çağlar** tanıtma kitabı Türk Dil Kurumu yayınlarında çıktı (1970); şairin kardeşi Fikret Çağlar da, ilki 25 Ekim 1970'de verilmek

üzere bir **Behçet Kemal Çağlar Armağanı** kurmuştu (bk. Türk Dili, Temmuz 1970), bu armağan ilk kez Ceyhun Atuf Kansu'ya verildi, sonra kaldı.

ÇAĞLIKASAP, Mehmet ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1945 Kayseri ★ Kayseri'de arkadaşlarıyla **Ozanca** adında aylık bir edebiyat dergisi çıkarmıştı (yedi sayı, Ocak-Temmuz 1976). Ozanca kapanınca gene aylık **Hâkimiyet Sanat Dergisi**'ni kurdular (ilk sayı: 15 Temmuz 1976) ★ Bir şiir, bir de hikâye kitabı (**İçimdeki Şeytan,** 1974) yayınlanmıştı. Daha sonra bir hikâye kitabı (**Yorgun** 1976) ve bir şiir kitabı daha (**Bir Sevdaya Yürümek,** 1981) çıktı.

ÇALAPALA, Rakım ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1909 İstanbul ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Birçok dergilerde sekreterlik, yazı işleri müdürlüğü, İstanbul'da yabancı ve azınlık okullarında öğretmenlik yaptı, Atlas Yayınevi'ni kurdu ★ Eserleri: **87 Oğuz** (çocuk romanı, 1933), **Mustafa** (çocuk romanı, 1944), **Köye Giden Gelin** (roman, 1950, filme de alındı), **Aşk İnsanı Güzelleştirir** (hikâyeler, 1965), **Işıklı Pencere** (hikâyeler, 1965), **Yavrukurt Şiirleri** (1968).

ÇALIŞLAR, Aziz ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1942 Ankara ★ Robert Kolej'i bitirdi (1961). Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Öğrenimini tamamlamadan yazarlığa, çevirmenliğe koyuldu. Yeni Dergi, Ant, Yürüyüş, Papirüs, Sanat Emeği, Bilim ve Sanat, Yarın, Yazko Çeviri, Varlık, Yeni Düşün, Tiyatro, Felsefe dergileri ile Politika ve Cumhuriyet gazetelerinde tiyatro, kültür, sanat, estetik ve edebiyat konularında toplumcu görüşle yazılar yayımladı. 1989 yılından itibaren Can Yayınları'nın, 1992'den itibaren de Boyut Yayınevi'nin tiyatro yayınları yönetmeni. ★ 1966'da **Rasputin** oyunuyla Türkiye Milli Talebe Federasyonu (TMTF) Ödülü'nü, **Cendere** oyunuyla da TRT Ödülü'nü kazandı ★ M.Rosenthal ve P.Yudin'in **Materyalist Felsefe Sözlüğü** (1972), B. Suchkov'un **Gerçekçiliğin Tarihi** (1976), M.Kagan'ın **Güzellik Bilimi Olarak Estetik ve Sanat** (1982), H.Redeker'in **Edebiyat Estetiği** (1986) ve Stanislavski'nin **Üç Kızkardeş** oyunu, **Reji Defteri** (1993) adlı eserleri ile O'Neill, Pinter, Camus gibi yazarların oyunlarını Türkçeye çevirdi ★ Kendi eserleri ise şunlardır: **Gerçekçi Tiyatro Sözlüğü** (1976), **Günümüzde Sanatsal Kültür ve Estetik** (1983), **Kültür Sözlüğü** (1983), **Estetik Yazıları** (1984), **Edebiyat, Barış ve Özgürlük** (1985), **Gerçekçilik Estetiği** (1986), **Çağdaş Felsefe** (1987), **Türk ve Dünya Edebiyatçıları** (4 cilt, 1987-1988), **Nâzım Hikmet–Sanat ve Edebiyat Üstüne** (derleme, 1987), **Ulusal Kültür ve Sanat** (1988), **Tüm Yönleriyle Perestroyka** (1988), **Felsefenin Neresindeyiz** (1989). **Tiyatro Kavramları Sözlüğü** (1992), **Tiyatronun ABC'si** (1993), **Tiyatro Ansiklopedisi** (1993), **Tiyatro Adamları Sözlüğü** (1993). I. Gonçarov'un **Oblomov** ve F.S. Fitzgerald'ın **Muhteşem Gatsby** adlı romanlarından uyarladığı oyunlar 1992'de yayımlandı.

ÇAMLIBEL, Faruk Nafiz ★ XX. yy. şairlerinden, 18 Mayıs 1898-8 Kasım 1973, doğ. İstanbul, ölm. Akdeniz'de Samsun gemisinde ★ Tıp Fakültesi'ndeki

yüksek öğrenimini yarıda bırakarak önce yazar, sonra öğretmen oldu. Kayseri (1922), Ankara (1924-1932) edebiyat öğretmenliği, İstanbul milletvekilliği (1946-27 Mayıs 1960) yaptı. Akdeniz'de bir gezideyken gemide kalp yetersizliğinden öldü, İstanbul'da Zincirlikuyu mezarlığına gömüldü ★ Şiire Birinci Dünya Savaşı yıllarında aruzla başladı. Heceyle ilk şiirleri de gene 1918-1921 yılları dergilerinde çıktı. Hecenin Beş Şairi'nden biri bilindikten sonra da zaman zaman aruzla yazdı. Hele son şiirleri hep aruzladır. Her iki vezni de ustalıkla kullandı ★ Duygu ve düşünceyi bir arada yürüten, romantik ve realist konu ve hayatları işleyen şiirleriyle kendisine yaygın bir ün sağladı. **Anayurt** adında haftalık bir sanat dergisi de çıkarmıştı, (8 sayı, 1933) ★ Şiir kitapları: **Şarkın Sultanları** (aruzla, 1928), **Bir Ömür Böyle Geçti** (seçme şiirler, 1933, 5. b. 1972), **Elimle Seçtiklerim** (1934), **Akarsu** (1937), **Tatlı Sert** (mizah şiirleri, 1928), **Akıncı Türküleri** (epik-didaktik şiirler,1938), **Heyecan ve Sükûn** (seçme şiirler, 1969) ★ Oyunları: ***Canavar** (heceyle manzum, 1925), ***Akın** (heceyle manzum, 1932), **Özyurt** (1932), **Kahraman** (1933), **Yayla Kartalı** (1945) ★ Romanı: **Yıldız Yağmuru** (1936) ★ Oyunlarının yeni baskıları 1965'te yapılmıştır.

ÇANKAYA, Erol ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1953 Turgutlu ★ Liseyi Turgutlu'da bitirdi (1973), İstanbul'da bir süre gazetecilik öğrenimi gördü, sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne öğrenci oldu ★ Şiir yayınına Yansıma, Soyut gibi dergilerde başladı, sonra sükekli olarak Yeni Dergi ve Birikim'de görüldü. Eleştiri de yazan şair, yoğun bir duyarlık ve gerilim gücü sağladığı devrimci şiirlerinden bir bölüğünü ilk kitabında topladı: **Cehennem Biziz** (1976). Bunu **Asıl Adı Gökyüzü** (1985) izledi.

ÇAPAN, Ali ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1948 Oğuzeli/Gaziantep ★ Nizip Ortaokulu'ndan sonra Maliye Okulu'nu (1966) bitirdi. Gaziantep Defterdarlığı'nda memurluğa başladı ★ Çeşitli dergilerde yayımlanmış şiirlerini **Çiğdem Çiçeğim** (1967), **Martı Kanadında Bir Evren** (1968), **Aç Ekin** (1971), **Sevda Sürgünü** (1987) kitaplarında topladı. Gaziantep'te **Ekin** (ilk sayı: Şubat 1972) adında aylık bir edebiyat gazetesi çıkardı.

ÇAPAN, Cevat ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1933 Darıca ★ İngiltere'de Cambridge Üniversitesi İngiliz Edebiyatı bölümünü (1956) bitirdi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesiyken ayrılıp İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne (şimdi Mimar Sinan Üniversitesi) geçti ★ Sanata şiir yazarak başlayan Çapan, daha sonra yöneldiği şiir çevirileriyle tanındı. İlk şiir kitabını **(Dön Güvercin Dön),** 1985'de çıkardı, bu kitabıyla 1986 Necatigil Şiir Ödülü'nü kazandı. Daha sonra iki şiir kitabı daha yayımlandı: **Doğal Tarih** (1989), **Sevda Yaratan** (1994). Eserlerinden **İrlanda Tiyatrosunda Gerçekçilik** (1966) doktora tezidir; **Çin'den Peru'ya** (1966) değişik şairlerden; **Sappho** (1966) Sappho'dan; **Üç Kırmızı Güvercin** (1971) Seferis'ten; **Umarsız Penelope** (1974) Yannis Ritsos'tan ve **Çılgın Nar Ağacı** (1982) Odysseus Elitis'ten çeviri şiir kitaplarıdır. İngiliz Tiyatrosu'nda düzyazıya geçişi işleyen **Değişen Tiyatro** (1972) ve İngiliz oyun ya-

zarı John Whiting üzerine **John Whiting** (1975) adlı incelemeleri vardır. **Çağdaş Yunan Şiiri Antolojisi** 1982'de; **Çağdaş İngiliz Şiiri Antolojisi** 1985'de; **Çağdaş Amerikan Şiiri Antolojisi** ise 1988'de yayımlanmıştır. **Dünya Yazınından Seçilmiş Aşk Şiirleri**'nin (1993) yanısıra **Şiir Atlası 1** (1994) ve **Şiir Atlası 2** (1995) adlarında iki şiir derlemesi daha var. Oyun çevirileri: **Savaş ve Barış** (1972-Piscator uyarlaması), **Kökler** (1978 - Arnold Weiskler), **Kırmızı Güller** (1979-O'casey), **Sarısabır Çiçeklerinden Bir Ders** (1990-Athol Fugard).

ÇAPANOĞLU, Münir Süleyman ★ XX. yy. yazarlarından, 1894-1 Temmuz 1973, doğ. ve ölm. İstanbul, kabri Feriköy mezarlığında ★ İlk gazetecilerimizden oAgâh Efendi'nin torunu olan Münir Süleyman, öğrenimini bir Fransız lisesinde tamamladıktan sonra gazeteci oldu. Kendi adıyla ve pek çok takma adla, otuzu aşkın gazete ve dergide her dalda yazılar yazdı. Romanları (**Siyahlar İçinde,** 1916; **Karakoncolos,** 1916), hikâye kitapları (**Düğün Gecesi,** 1918; **Günahtan Sonra,** 1918) ve derlemeleri (***Basın Tarihimizde İlâve,** 1960; **İdeal Gazeteci Efendi Babamız Ahmet Mithat,** 1964) vardır.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed ★ Günümüz yazar ve edebiyat tarihçilerinden, 15 Ocak 1936-15 Temmuz 1987, doğ. Perşembe, ölm. Balıkesir ★ İlköğrenimini Perşembe'nin Saray köyünde (1945), ortaöğrenimini Ordu Ortaokulu, Afyon Lisesi ve Haydarpaşa Lisesi'nde tamamladı (1956). İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1962). Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü'nde Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan'ın yanında asistan (1962), doçent (1973), profesör (1985), Mimar Sinan Üniversitesi'nde öğretim üyesi oldu (1985-1987) ★ Lise ve üniversite öğrenciliği yıllarında şiirle uğraştı, çeşitli dergilerde yayımladı. Divan edebiyatı ile ilgili makaleler yazdı ★Yayımlanmış eserleri: **Necati Bey Divanı'nın Tahlili** (Doktora Tezi, 1971), **Necati Bey Divanı Seçmeler** (1973), **Yahya Bey Divanı** (1977), **Amrî Divanı** (1979), **Yahya Bey'in Yusuf ve Zeliha Mesnevisi** (1979), **Vasfî Divanı** (1980), **Divanlar Arasında** (1981), **Hayretî Divanı** (M. Ali Tanyeri ile birlikte, 1981), **Helâkî Divanı** (1982), **Yahya Bey ve Divanından Örnekler** (1983), **Zatî Divanı** (gazeller kısmı, 3. cilt; M. Ali Tanyeri ile birlikte, 1987), **Hayalî Bey ve Divanından Örnekler** (1987). Üsküblü İshak Çelebi'nin **Divan**'ının tenkidli basımı ise (Ali Tanyeri ile birlikte) ölümünden sonra yayımlandı (1990).

ÇAYLAK TEVFİK ★ XIX. yy. yazarlarından, 1843-1892, doğ. ve ölm. İstanbul ★ 1877'de bir aylığına gittiği Macaristan dönüşü yayımlanmış **Yadigâr-ı Macaristan** kitabında belirttiğine göre, okulsuz, kendi kendini yetiştirdi. Bursa ve İstanbul'da gazeteler çıkardı, memurluklarda çalıştı ★ Lâkabını **Çaylak** adıyla yayımladığı (1876) bir mizah dergisinden alan Mehmet Tevfik, **İstanbul'da Bir Sene** genel başlığı altında 1881-1883 yılları arasında basılmış beş kitapta (**Tandır, Mahalle Kahveleri, Kâğıthane, Ramazan Geceleri, Meyhane**) İstanbul halkının gündelik yaşayışını yalın bir anlatımla yazıya geçirdi. **Letâif-i Nasrettin, Bû Adem** (1882) ve **Hazine-i Letâif** (1885) isimlerinde

üç kitapta iki yüz kadar Nasrettin Hoca fıkrasını kendi imzasıyla toplayan ilk yazarımız da odur.

ÇELEBİ, Asaf Halet ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 29 Aralık 1907-15 Ekim 1958, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Sekiz yıl Galatasaray Sultanisi'nde okudu, bir ara Sanayi-i Nefise Mektebi'ne (Güzel Sanatlar Akademisi) girdi, üç ay sonra ayrılarak öğrenimini Adliye Meslek Mektebi'nde bitirdi. Üsküdar Asliye Ceza Mahkemesi zabıt kâtibi oldu. Osmanlı Bankası'nda, uzun zaman da Devlet Denizyolları İdaresi'nde çalıştı. Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde kütüphane memuruyken Gureba Hastanesi'nde öldü. Beylerbeyi'nde Küplüce mezarlığına gömüldü ★ Klâsik edebiyatımızla Fars edebiyatını da iyi bilen, bu edebiyatlarla ilgili inceleme ve çevirileri de olan Asaf Halet Çelebi, 18 yaşına kadar gazel ve rubailer yazmış, 1937'den sonra yazdığı serbest nazımlı şiirlerinde kişiliğini bulmuştu (Ses dergisi, 1938-1940; Hamle dergisi, 1940; Gün gazetesi, 1941). ★ Doğu-Batı kültürlerini bağdaştırarak, ilhamını Asya tasavvuf ve dinler tarihinin ünlü kişilerinden, Eski Doğu medeniyet ve masallarından alan, ekzotik şiirleriyle tanındı. Kendi deyişiyle, "hayatta olduğu gibi, somut malzemeyle soyut bir âlem" yarattı; bir hayal ve duygu şairi değil, bir intuition (sezgi) şairi oldu; 1940 yıllarında Yeni Şiir Akımına kendine özgü bu hava ile o da katıldı ★ Şiirlerini **•He** (1942), **Lâmelif** (1945), **Om Mani Padme Hum** (1953, 1983) adlı kitaplarda topladı, üçüncü kitabına ilk iki kitabındaki şiirleri de aldı ★ Ayrıca **Mevlâna** (1940), **Molla Câmi** (1940), **Naima** (1953), **Ömer Hayyam** (1954), üzerine kitaplar da çıkarmış, **Eşrefoğlu Divanı'nı** bastırmış (1944), **Divan Şiirinde İstanbul** adında bir antoloji yayımlamış (1953), şiir kitaplarıyla birlikte eserlerinin sayısı 15'i bulmuştu ★ Ses dergilerinde (1938-1940) yayımlanmış nesirleri, Hind edebiyatı üzerine makaleleri (Şadırvan dergisi, 1949) ve başka yazıları dergilerde dağınık kaldı. Bu yazılardan bazıları ile kitaplaşmamış şiirlerini Semih Güngör, Çelebi üzerine bir incelemesiyle birlikte yayımladı: **Asaf Halet Çelebi** (ilk basımı, 1985). ★ Eserlerinin tam listesi: Yeni Yayınlar dergisi, Aralık 1959.

ÇELEBİOĞLU, Nurten ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1930 Ünye ★ Trabzon'da İlköğretmen Okulu'nu bitirdi. Ankara ve Kırıkkale'deki öğretmenliklerine İstanbul'da devam etti ★ Ajans-Türk Dergisi'nin En Başarılı Amatör Şair Yarışması'nda 1963 birinciliğini alınca ilk şiir kitabı (**Islak Gün,** 1964) basılan Çelebioğlu, TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında tek şiir dalında da başarı ödülü kazandı.

ÇELİK, Müslim ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1952, Oğulcuk Köyü/Erzincan ★ İlkokulu köyünde bitirdikten sonra çalışmak ve okumak için değişik yörelerde bulundu. Topoğrafçılık, çiftçilik, işçilik, Bursa Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosun'da kursiyerlik, yardımcı oyunculuk yaptı. Türkücülük ve boksörlük gibi yan uğraşlarla birlikte sürdürdüğü Eğitim Enstitüsündeki öğrenimini sonradan Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde tamamladı. Doğuda edebiyat öğretmenliği yaptı. Şimdi İstanbul'da bir teknik lisede çalışıyor ★ Şiirleri Yazko Edebiyat, Varlık, Türk Dili, Gösteri, Adam Sanat vb. dergilerde

(1981 →) yayımlanan Çelik, Peryavşan adlı şiiriyle 1983 yılı Gösteri dergisi şiir yarışmasında mansiyon, **Peryavşan** (1988) kitabıyla 1989 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü'nü kazandı. Öteki şiir kitapları: **İhbarlı Gül** (1990), **Erzincan'da Yağmurun Şarkısı** (1993).

ÇELİK, Nevzat ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1960 Boyabat ★ İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1980 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne bağlı UESYO'da okurken siyasal nedenlerle tutuklandı ve idam istemiyle yargılandı. Dava sürmektedir (1988) ★ İlk şiiri 1982 yılında cezaevindeyken yayımlanmıştı. 1984 yılında **Şafak Türküsü** adlı şiir dosyasıyla katıldığı Akademi Kitabevi Şiir Birincilik Ödülü'nü kazandı. Aynı yıl basılan kitap, 15. basımına ulaştı (1988). Bunu, **Müebbet Türküsü** (1987) adlı şiir kitabı (Hasan Hüseyin Şiir Ödülü, 1987; Poetry International Ödülü, 1987) izledi. Pen Club American Center tarafından onur üyeliğine seçildi (1987). Diğer kitapları: **Suda Seken Hayat** (1990), **Yağmur Yağmasaydı** (1990).

ÇETİN, Celâlettin ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 27 Mayıs 1928 Kağızman ★ İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi (1953). Dünya, Vatan, Tercüman, Akşam gazetelerinde çalıştı, şimdi Hürriyet gazetesinde ★ İlk şiirlerini okuduğu lisenin edebiyat dergisi Dönüm'de yayımlamıştı. Gazeteciliğinde röportaj türünü seçmiş olan yazar bir şiir kitabı (**Sarı Çam,** 1961) ve üç roman (**Saat Altıda Gel,** 1965; **352. Sokak,** 1974; **Göçük,** 1977) çıkardı. Röportajlarını **Bir Gazetecinin Not Defteri** (1980) , anılarını ise **İşte Bâbıâli** (1991) adı altında topladı.

ÇETİNER, Yılmaz ★ Günümüz röportaj yazarlarından, doğ. 1927 Zonguldak ★ Yirmi yaşından beri gazetelerde muhabirlik, yazı işleri müdürlüğü ve yazarlık yapan Çetiner, Cumhuriyet'te çıkan **İnanç Sömürücüleri Nurcu'lar Arasında** seri röportajı ile 1964, **Amerika Yardımı ve Gerçekler** adlı üç yazısıyla 1965 ve **Bilinmeyen Arnavutluk** seri röportajlarıyla da 1966 Gazetecilik Başarı Armağanları'nı kazandı. 1969'da tekrar yılın gazetecisi seçildi. Cumhuriyet, Milliyet, Hürriyet gazetelerinde çalıştı, şimdi Milliyet'te. ★ Basılmış gezi ve röportaj kitapları: **Bilinmeyen Arnavutluk** (1966), **Şu Bizim Rumeli** (1967), **Bir Yudum Çay İçin** (1968), **Mao'ya Tapanlar** (1969), **Rusya Sefi** (1969), **El Fateh** (1970).

ÇILDIRLI ÂŞIK ŞENLİK ★ XIX. yy. saz şairlerinden, 1853-1912 ★ Çıldır ilçesinin (Kars) Suhara köyünde doğan, ilk şiirini ondört yaşında söyleyen, çevre illerinde ve Azerbeycan'da ününü genişleten âşık üzerine pek fazla bilgimiz yoktur, zehirlenerek öldüğü de söylenir. Osmanlı-Rus savaşlarında büyük kahramanlıklar göstermiş olan Şenlik Baba'nın anısına Kars'ta bir anıt dikildi (1977) ★ Hikâyelerinden **Sevdakâr** basılmış (1938), İsmail Aşıkoğlu bibliyografya da vererek şiirlerinden örneklerle bir kitap çıkarmıştı: **Âşık Şenlik** (İzmir, 1964) ★ Şairin hayatını, şiirlerini, hikâyelerini derleyen geniş ve bilimsel bir inceleme Dr. Ensar Aslan'ın çalışmasıdır: **Çıldırlı Aşık Şenlik** (Erzurum Atatürk Üniversitesi yayınları, 1975).

ÇINARLI, Mehmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1925 Ermenek ★ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1948), o tarihten bu yana hep Maliye Bakanlığı'nda çeşitli görevlerde çalıştı. Tetkik Kurulu üyesi oldu. Sayıştay üyeliğine (1967) atandı ★ Duygu-aruz uyumunu ustalıkla sağlayan Çınarlı, ilk şiirlerini lise sıralarındayken Çınaraltı ve Doğu dergilerinde yayımladı (1942), üniversitelerarası bir şiir yarışmasında **Sonbahar Duyguları** şiiriyle birincilik kazandı (1948), birkaç arkadaşıyla (Munis Faik Ozansoy, İlhan Geçer vb.) Hisar dergisini (Ankara, 1950-1981) kurduktan sonra şiir, deneme ve eleştirilerini çoğunlukla bu dergide yayımlar oldu. Geniş biyografisi için bk. Hisar 21 (1966) ★ **Güneş Rengi Kadehlerle** (1958), **Gerçek Hayali Aştı** (1969), **Bir Yeni Dünya Kurmuşum** (1974), **Zaman Perdesi** (1981) şiir kitapları. **Halkımız ve Sanatımız** (1970) ile **Söylemek Yaraşır** (1978) makale ve denemelerini, ***Sanatçı Dostlarım** (1979) ise anılarını toplayan eserleridir ★ **Bir Yeni Dünya Kurmuşum** kitabıyla 1976 Türkiye Milli Kültür Vakfı Şiir Armağanı'nı, **Zaman Perdesi** kitabıyla 1982-1983 Yazarlar Birliği Ödülü'nü şiir dalında kazandı.

ÇİÇEKOĞLU, Feride ★ Günümüz yazarlarından doğ. 1951 Ankara ★ İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara Maarif Koleji'nde tamamladı. ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nden Yüksek Mimar olarak mezun oldu (1973). ABD Pennsylvania Üniversitesi'nde doktorasını (1976), Gazi Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaptı (1977/79). 1980'de tutuklandı, TCK 141/5'den hüküm giydi. Tahliye sonrası (1984) yayıncılık, edebiyat ve sinemaya yöneldi. Çevirilerinin yanısıra yayınlanmış kitapları şunlardır: **Caz-Hüznün Müziği** (1986), **Uçurtmayı Vurmasınlar** (1986), **Sizin Hiç Babanız Öldü mü?** (1990), **Suyun Öte Yanı** (1991). Filme alınan senaryoları arasında **Uçurtmayı Vurmasınlar** (1989), **Baharın Bittiği Yer** (1990), **Suyun Öte Yanı** (1991) sayılabilir.

ÇOKUM, Sevinç ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 25 A ustos 1943 İstanbul ★ Beşiktaş Kız Lisesi'ni, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi, bir süre edebiyat öğretmenliği yaptı, üç yıl Türk Edebiyatı dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Türkiye Gazetesi'nde makale, inceleme ve gezi yazıları yayınlanmaktadır. ★ Lise sıralarında şiirler de yazmıştı, hikâyeleri Hisar (ilk hikâyesi, Şubat 1972) ve Türk Edebiyatı dergilerinde çıktı ★ Büyük kentin orta halli, yoksul insanlarını konu edinen, onların çevre ve iç dünyalarını canlandıran, çözümleyen Sevinç Çokum, altı hikâye kitabı yayınladı: ***Eğik Ağaçlar** (1972), **Bölüşmek** (1974), **Makina** (1976), **Derin Yara** (1984), **Onlardan Kalan** (1987), **Rozalya Ana** (1993) Romanları: **Zor** (1976), **Bizim Diyar** (1978), **Hilâl Görününce** (1984), **Ağustos Başağı** (1989) ★ Senaryoları: **Beyaz Sessiz Bir Zambak** (1987), **Yeniden Doğmak** (1987, Ankara Gazeteciler Derneği Yılın Senaristi Armağanı), **Çırpınılar** (1991). ★ Dündar Taşer Roman Yarışması birinciliğini ve Ülkücü Gazeteciler Cemiyeti Yılın Romancısı Ödülü'nü kazandı (1977). **Makina** hikâye kitabıyla (1976) Türkiye Milli Kültür Vakfı edebiyat dalı özel jüri armağanını, **Hilâl Görününce** adlı romanıyla da 1984 Yazarlar Birliği Roman Ödülü'nü ve Türkiye Milli Kültür Vakfı Edebiyat Armanı'nı aldı. Bu roman

12 bölüm olarak, **Ağustos Başağı** da 8 bölüm olarak radyoya uyarlanmış. ★ Sanatı üzerine kendi görüşleri Türk Edebiyetı Dergisi'nde (Ağustos 1977); Mehmet Çınarlı kaleminden geniş hayat hikâyesi ise Töre dergisindedir (sayı 63, Ağustos 1976).

ÇOLAK, Veysel ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1954 Cevizli köyü (İkizdere - Rize) ★ Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdi (1977). Yarına Doğru, Yeni Dergi ve Çıkış dergilerinde ilk ürünlerini yayınlamış, Milliyet Sanat Dergisi'nce açılan "1974'ün En Başarılı Genç Şairi" yarışmasında ikinci elemeye kalan 27 şair arasında övgüye değer dört şairden biri olmuştu ★ Şiir Kitapları: **Terin Yaktığı Bir Yaradan** (1978), **Günlerin Yağmurunda** (1980), **Aşkolsun** (1982), **Ötesi Yar** (1985), **Fotoğraf Arkalıkları** (1985 - 1984 Rıfat Ilgaz Ödülü), **Ölüler Diyaloğu** (1988), **Umut Aşktadır** (1993), **Buz ve Ateş** (1994). Bir de çocuk kitabı var: **Sen Balık mısın?** (1979).

ÇORBACIOĞLU, Fazıl Hayati ★ Sahne ve radyo oyunu yazarı, 1925 - 31.1.1990. doğ. Çorum, ölm. İstanbul ★ İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da yaptı, yüksek öğrenimini yarıda bıraktı, ticaretle uğraştı ★ Varlık dergi ve yıllıklarında hikâyeleri de varsa da, sanat alanında radyo oyunu yazarlığıyla tanınır. İlk olarak 5 Ağustos 1956'da Ankara Radyosu'nda oynanmış **Pirinç Mangal** komedisinden bu yana on, onbeş radyo oyunu yurt radyolarında oynandı. Mikrofonda skeç ve komedi türünün başarılı örnekleri olan bu oyunlardan yalnız bir tanesini (**Guguklu Saat**), radyofonik piyes yazma tekniğiyle ilgili genel kurallar ve radyo tiyatrosunun özellikleri konusunda basılmış tek kitabı olan **Radyo Tiyatrosu ve Piyes** (1965) isimli eserine aldı. Bu kitap sonradan isim değiştirdi: **Radyo Oyunu Yazma Tekniği** (1970) ★ Sahne eserlerinden **Kabzımal Cemile** (1966), **Hamido Kaçırıldı** (1967), **Koca Sinan** (1970/71), **Erkek Satı** (1976/77) oynandı. Birer perdelik beş komedisini **Satılık Şapka** kitabında topladı (1968).

ÇOTUKSÖKEN, Yusuf ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 20.4.1947 Eskişehir ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1970) ★ Özel Darüşşafaka Lisesi (1971→1977) ile Saint Joseph Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı (1977→1981). Şimdi İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü'nde Türkçe öğretim görevlisidir ★ Meydan Larousse, Gelişim Hachette, AnaBritannica gibi çeşitli ansiklopedilere yazılarıyla katkıda bulundu. Dergilerde edebiyat incelemelerinin yanında yazım ve sözlük sorunlarıyla ilgili yazılar yayımladı. Ziya Gökalp'ın yapıtlarını "Günümüz Türkçesiyle" yayıma hazırladı ★ **Atasözlerimiz** (1979), **Türkçede Ekler-Kökler-Gövdeler** (1980), **Atatürk Antolojisi** (1980), **Deyimlerimiz** (1988), **Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü** (1991), **Denemenin Kıyılarında** (1992), **Türkçe Anlamdaşlar ve Karşıtanlamlılar Sözlüğü** (1992), **Atatürk'ten Seçme Düşünceler** (1994) yayımlanmış kitaplarıdır.

ÇUBUKÇU, İbrahim Agâh ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1928 Kadirli ★ Bitirdiği Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'ne İslâm Felsefesi asistanı oldu,

doktorasını verdi (1955), şimdi profesör (1969,→) ★ Bilimsel eserleri dışında müslümanlığı ve tasavvufu toplum, ahlâk ve iç aydınlığı açılarından ele alan, ilâhi biçiminde şiirler de yazdı: **Neyleyim** (1975), **Susma Bülbül** (1976), **Garip Çeşme** (1976), **Dilek** (1977), **Zambak** (1978), ★ 1978'de **İnsan ve Mutluluk Üzerine Denemeler** adlı bir deneme kitabı yayımlandı. Yeni eseri **Çıra** (1984) yine bir şiir kitabıdır.

ÇUMRALI, Celâl ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1916 Konya ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1939), hâkimlik mesleğini seçti, en çok da Mersin'de çalıştı ★ Şiir kitapları: **Büyü** (1945), **Dost** (1957), **Mavi Dünya** (1959), **Evren** (1959), **Ağıt** (1970) ★ Hikâye kitabı: **Kırk Dalganın Suyu ve Kırk Çakıl** (1946) ★ Deneme: **Şiirin Geleceği** (1965).

DADALOĞLU ★ XIX. yy. halk şairlerinden, 1785?-1868? ★ Türkmen aşiretleri XX. yy. başına kadar Toroslarda, Torosların Erzin, Payas, Adana ve Kozan çevrelerinde göçebe bir hayat sürerlerdi. Âşık Musa adında bir şairin oğlu ve asıl adı Veli olan Dadaloğlu, bu Türkmen'lerin Avşar boyundandır. Çokluk Gâvur Dağları'nda yaşadıysa da, Çukurova'yı, Torosları, Orta Anadolu'yu da gezdi dolaştı ★ XIX. yüzyılın öteki halk şairleri (Dertli, Seyrani, Emrah, vb.) divan şiiri etkisinden kurtulamadıkları halde, Dadaloğlu, bu etkileri doğallaştıran şehir hayatından uzakta bulunduğu için, yalnız kendi çevresinin duygu ve düşüncelerine tercüman olmuştur. 1865'te "Fırka-i İslâhiye" adıyla kurulan bir ordu, zaman zaman hükümete karşı isyan eden Türkmen boylarının göçebelikten çıkarılıp köylere yerleştirilmeleri için harekete geçmiş, Toroslarla Gâvur Dağları'ndaki Türkmenler ise, bu yeni karara karşı ayaklanmışlardı. Tümen kumandanı Derviş Paşa, bu ayaklanmaları bastırdı, çeşitli yerlere dağılan bu aşiretlerden Dadaloğlu'nun aşireti Avşarlar, Aziziye (Sivas) köylerinden birine yerleştirildi. Dadaloğlu'nun, çoğu cenkler, çarpışmalar üzerine yazılmış şiirlerinde bu tarihi ve sosyal olayların tepkileri, aşiret erlerini "Osmanlı"lara karşı koymaya çağırdığı, onlara meydan okuduğu görülür. Koşma, türkü, semai, varsağı ve destanlar yaznuş olan, ama asıl kişiliğini türkülerinde gösteren şair yazış bakımından Karacaoğlan'la Köroğlu'nu hatırlatır. Dili, cenk şiirlerinde sert, içli ve samimi ama hepsinde katıksız ve saf bir halk dilidir ★ Dadaloğlu üzerine Taha Toros'un çıkardığı ilk kitaptan (1940) bu yana, birkaç kitap daha çıkmıştır (Örn. Varlık yayınlarında Cahit Öztelli'nin, ilk b. 1953; May yayınlarında Haşim Nezihi Okay'ın **Köroğlu ve Dadaloğlu,** ilk b. 1970, kitapları).

DAĞCI, Cengiz ★ Günümüz romancılarından, doğ. 9 Mart 1920 Kızıltaş köyü/-Yalta-Kırım ★ Çocukluğu Rus emperyalizminin zulmü altında geçen Cengiz Dağcı ilk öğrenimini köyünde ve Akmescit'teki okulda yaptı, ortaokulu bitirince (1938) Kırım Pedagoji Enstitüsü'ne girdi, iki yıl burada okudu, İkinci Dünya Savaşı'nda okulu bitiremeden askere alındı (1940), Odesa'daki subay okuluna verildi, 1941 Alman-Rus harbi başladığı zaman Ukrayna cephesinde tank teğmeni olarak bulundu. Almanlara esir düştü (1941), esir kamplarından kurtularak Alman bozgunu sırasında müttefikler safına sığındı. Polonya-

lı karısıyla birlikte geldiği (1946) Londra'da yerleşti, şimdi Londra'da bir dükkân işletiyor ★ Eserlerinin hacmi ve yaşanmışlıklarındaki kuvvet bakımlarından, Türkiye dışında eser veren sanatçılarımızın başında gelen Cengiz Dağcı, romanlarında Kırım Türklerinin 1932-1940 yıllarındaki çetin hayatını, İkinci Dünya Savaşı'nda çarpışan dev kuvvetler arasında kendi kurtuluşunu arayan insanoğlunun dramını yansıtıyor ★ Bittikçe basılan romanları: *Korkunç Yıllar (1956), *Yurdunu Kaybeden Adam (1957), *Onlar da İnsandı (1958), *Ölüm ve Korku Günleri (1962), O Topraklar Bizimdi (1966), *Dönüş (1968), Genç Temuçin (1969), Badem Dalına Asılı Bebekler (1970), Üşüyen Sokak (1972).

DAĞLARCA, Fazıl Hüsnü ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1914 İstanbul ★ Kuleli Askeri Lisesi'ni (1933), Harb Okulu'nu (1935) bitirdi, piyade subaylığıyla doğu ve orta Anadolu'nun, Trakya'nın birçok yerlerini dolaştı, orduda hizmeti onbeş yılı doldurunca, önyüzbaşı iken askerlikten ayrıldı (1950), Çalışma Bakanlığı İş Müfettişi olarak İstanbul'da çalıştı (1952-1960), Aksaray'da Kitap kitabevini açtı (Aralık 1959), yayımcılık yaptı, Türkçe adında bir de aylık dergi çıkardı (43 sayı, 1960-1964), kitabevini kapatı (1970), şimdi yalnız şair ★ İlk yazısı (bir hikâye) ortaokul öğrencisiyken Yeni Adana gazetesinde bir yarışmada armağan kazanarak yayımlanmış (1927), sanat dergilerinde ilk kez, Kuleli Lisesi son sınıfta iken Yavaşlayan Ömür şiiriyle görünmüştü (İstanbul dergisi, 1933). Sonra Varlık dergisine şiirler vermeye başladı (Mayıs 1934) ★ Harbiye'den subay çıktığı gün (30 Ağustos 1935) satışa çıkardığı ilk kitabı Havaya Çizilen Dünya'da ölçülü, uyaklı, âşık tarzı denemeleri de bulunuyordu. İkinci kitabının çıkmasıyla (Çocuk ve Allah, 1940) kişiliği çevresinde en yetkili kalemlerin uyandırdıkları ilgi ve dikkati yıllar yılı eksiltmeden sürdürerek, Cumhuriyet devrinin en kuvvetli şairlerinden biri oldu. Çocukluk ve Allah temaları üzerinde halka halka genişleyen bir bütünlük görüşünün hâkim olduğu ikinci kitabından bu yana, eserlerinin özü, sayısı ve hacimleri bakımından, Tanzimat'tan beri şiirimizin en verimli sanatçısı odur. Şiirinde mağara devri adamlarından modern çağın insanına kadar, kişioğlunun iç ve dış dünyasını, yurt ve dünya insanını, çok yönlü davranış ve çatışmalarıyla işlediği, soyut-somut durumlar üzerinde derinleştiği, bunları yaparken de, arada söyleyiş sağlamlığını ihmal etse bile, kendine vergi hayaller, benzetmeler, semboller hazinesinden kuvvet aldığı görülür. 1970'de sayısı otuz dördü bulmuş kitapları içinde Çocuk ve Allah, Daha, Çakırın Destanı, Toprak Ana, Aç Yazı, Asû, Türk Olmak, Haydi özellikle ön planda yer alır ★ Bir ara Sözcü dergisine (1960) ve Vatan gazetesine (1961-1962) yazdığı, özdeyiş niteliğinde kısa düzyazıları bir yana bırakılırsa, yalnız şiirle uğraşan ve şiirlerini Türkiye'nin hemen bütün edebiyat dergilerine yaymış olan Dağlarca'nın kitapları, ilk baskı yıllarıyla şunlardır: Havaya Çizilen Dünya (1935), Çocuk ve Allah (1940), Daha (1943), Çakırın Destanı (1945), Taş Devri (1945), Üç Şehitler Destanı (1949), Toprak Ana (1950), Aç Yazı (1951), İstiklâl Savaşı-Samsun'dan Ankara'ya (1951), İstiklâl Savaşı-İnönüler (1951), Sivaslı Karınca (1951), İstanbul-Fetih Destanı (1953), Anıtkabir (1953), Asû

(1955), **Delice Böcek** (1957), **Batı Acısı** (1958), **Mevlânâ'da Olmak-Gezi** (1958), **Hoo'lar** (1960), **Özgürlük Alanı** (1960), **Cezayir Türküsü** (fransızca, ingilizce ve arapça çevirileriyle birlikte, 1961), **Aylam** (1962), **Türk Olmak** (1963), **Yedi Memetler** (1964), **Çanakkale Destanı** (1965), **Dışardan Gazel** (1965), **Kazmalama** (1965), **Yeryağ** (1965), **Vietnam Savaşımız** (ingilizcesiyle, 1966), **Kubilay Destanı** (1968), **Haydi** (1968), **19 Mayıs Destanı** (1969), **Vietnam Körü** (destanoyun, 1970), **Hiroşima** (fransızca, ingilizce çevirileriyle, 1970), **Malazgirt Ululaması** (1971), **Kınalı Kuzu Ağıdı** (1972), **Gazi Mustafa Kemal Atatürk** (1973), **Horoz** (1977), **Hollandalı Dörtlükler** (1977), **Çukurova Koçaklaması** (1979), **Nötron Bombası** (1981), **Yunus Emre'de Olmak** (1981), **Çıplak** (1981), **İlk Yapıtla 50 Yıl Sonrakiler** (1985), **Uzaklara Giyinmek** (1990). Son şiir kitabı **Dildeki Bilgisayar** (1992)'dir. ★ Dağlarca çocuk şiirleri de yazdı. Bu alanda ilk kitabı **Açıl Susam Açıl** Yugoslavya'da basıldı (Üsküp, 1967). Bunu İstanbul'da çıkan **Kuş Ayak** (1971), **Arkaüstü** (1974), **Yeryüzü Çocukları** (1974), **Yanık Çocuklar Koçaklaması** (1976), **Balina ile Mandalina** (1977), **Yaramaz Sözcükler** (1979), **Göz Masalı** (1979), **Şeker Yiyen Resimler** (1980), **Yazıları Seven Ayı** (1980), **Cinoğlan** (1981), **Hin ile Hincik** (1981), **Güneş Doğduran** (1981), **Kaçan Ayılar Ülkesinde** (1982) kitapları izledi ★ Kazandığı armağan ve ödüller: A) Türkiye'de - Bir şiiriyle (**Çakırın Destanı** kitabındadır) C.H.P. Şiir Yarışması'nda üçüncülük (1946); **Asû** kitabıyla 1956 Yeditepe Şiir Armağanı; **Delice Böcek** kitabıyla Türk Dil Kurumu 1958 Şiir Ödülü; Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nun Turhan Emeksiz Armağanı (1966). Arkın Çocuk Edebiyatı 1973 Yarışması'nda jüri, üç şiirine "yarışma üstün onur ödülü" verdi (1974); **Horoz** şiir kitabıyla Sedat Simavi Vakfı Ödülü'nü Peride Celâl ile bölüştü (Aralık 1977) Yurt dışında International Poetry Forum /Uluslararası Şiir Forumu, Pittsburg, Amerika/ Dağlarca'yı en iyi Türk şairi seçti (1967). Struga (Yugoslavya) Şiir Festivalleri'nin 13.cüsünde ödül Altın Çelenk Dağlarca'ya verildi (Ağustos 1974) ve Milliyet Sanat Dergisi'nce de "1974 Yılının Sanatçısı" seçildi ★ Şiirlerinden seçmeler **Dört Kanatlı Kuş** (1970)'ta toplanmıştı. Şairin eserlerinin çeşitli baskıları ve başka dillerde yayınlanmış "şiirlerinden seçmeler" kitaplarının listesi, **Hollandalı Dörtlükler** sonunda belirtilmiştir ★ Bütün eserleri Cem Yayınevi'nce toplu olarak yayınlanmakta olan şairin bu yeni **Dağlarca Dizisi**'nde 13 kitabı çıktı (1964-1979).

DAL, İ. Güney ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 11 Ağustos 1944 Çanakkale ★ Liseyi Çanakkale'de bitirdi, bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne devam etti. Film seslendirme oyuncusu, kitap satıcısı, radyo gazetecisi olarak çeşitli işlerde çalıştı. Şimdi Batı Berlin'de yaşıyor (1972 →). ★ İlk yazıları Demokrat Çanakkale gazetesinde (1963), ilk öyküsü Yeni Ufuklar dergisinde yayınlandı. **Kuş Tüyü Döşek** adlı sahne oyunu İ.Ü.T.B. Gençlik Tiyatrosunda sergilendi (1965). **Oy Cehennem İlleri** adlı, Urfa-Harran toplumsal yapı araştırması üstüne notları Akşam Gazetesi'nde yayınlandı (1967). **Beyin Salatası** adlı radyo oyununun İstanbul Radyosundan yayını 1968'dedir. Romanları: **İş Sürgünleri, E-5, Fahri-**

kada Bir Saraylı, Kılları Yolunmuş Maymun, Gelibolu'ya Kısa Bir Yolculuk ★ Yakacık Kültür Şenliği Hikâye Yarışması İkinciliği (1975), Memeleri Büyüyen İşçi romanıyla 1976 Milliyet Roman Yarışması'nda üçüncü oldu. Ayrıca 1980, 1983, 1986 yıllarında Berlin Senatosu Yaratıcılık Bursu verildi. Öyküleri: **Buzul Döneminden Haberler** (1983) ve **Yanlış Cennetin Kuşları.** Yüksel Pazarkaya ile birlikte **Geschichten aus der Geschichte der Türkei** adlı bir antoloji hazırladı.

DAMAR, Arif ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 23 Temmuz 1925 Karainebeyli köyü/Çanakkale ★ İstanbul'da Yenikapı Ortaokulu'nu bitirdi (1941), hayata atıldı. Anadolu'da, İstanbul'da memurluk etti, sonunda bir kitabevi açtı. Kendi kaleminden hayat hikâyesi Papirüs dergisindedir (Mayıs 1970) ★ İlk şiiri, Yeni İnsanlık dergisinde çıkmıştı (Mart 1940). Toplumsal içeriği yoğun, dilde biçimde dikkatli, titiz şiirleriyle tanındı. Şiir kitapları: **Günden Güne** (1956), **İstanbul Bulutu** (1958), **Kedi Aklı** (1959), **Saat Sekizi Geç Vurdu** (1962), **Alıcı Kuş** (1966), **Seslerin Ayak Sesleri** (1975), **Alıcı Kuşu Kardeşliğin** (2.-5. kitaplarının birlikte basımı, 1976), **Ölüm Yok Ki** (1980), **Ay Ayakta Değildi** (1984), **Acı Ertelenirken** (İlk yedi kitabından seçme şiirler, 1985), **Günden Güne** (1986), **Yoksulduk Dünyayı Sevdik** (1988) ve **Onarırken Kendini** (1992) ★ **İstanbul Bulutu** kitabıyla 1959 Yeditepe Şiir Armağanı'nı kazanmıştı.

DANIŞMAN, Zuhuri ★ XX. yy. yazarlarından, 1902 - 11 Mayıs 1971, doğ. Bolu, ölm. İstanbul ★ Bolu Sultanisi'nde okudu, ortaokul ve liselerde tarih öğretmenliği yaptı, iki devre Bolu milletvekili oldu. Danışman yayınevini kurmuştu. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Tarihi eser ve romanlar yazmış, °Evliya Çelebi Seyahatnamesini ve °Naimâ tarihini sadeleştirerek yeniden yayımlamıştı.

DANİŞMEND, İsmail Hâmi ★ XX. yy. tarihçilerinden, 1899-12 Nisan 1967, doğ. Merzifon, ölm. İstanbul ★ Beyrut Lisesi'nden sonra Mekteb-i Mülkiye'yi (Siyasal Bilgiler Fakültesi) (1913) bitirmiş, hiçbir resmi görevde çalışmamış, hayatını ilme adamıştı; tarih ve türkçülük araştırmalarıyla ün kazandı. Türkçe-fransızca büyük sözlükleri de olan yazarın tarihle ilgili eserleri arasında **Türklerle Hind-Avrupalıların Menşe Birliği** (1935, iki cilt), **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi** (1947-1955, dört cilt, 2. b. 1971 altı cilt) **Garp Menbalarına Göre Eski Türk Seciyesi** (1961), **31 Mart Vakası** (1961), **Tarihî Hakikatler** (1979), en tanınmışlardır.

DARA, Ramis ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1953 Kurttutan/Salihli-Manisa. Atatürk Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1976). Adilcevaz, Mutki, Akhisar'da öğretmenlik, Ankara'da Film-Radyo-Televizyonla Eğitim Merkezi'nde radyo programcılığı yaptı. Uludağ Üniversitesinde okutman ★ **Çağdaş Eleştiri, Türk Dili, Broy, Varlık, Adam Sanat...** ve yayın yönetmenliğini yapmakta olduğu **Yeni Biçem** dergilerinde çeşitli Türk şairleri üzerine eleştirel denemeler yazdı ★ Bunlardan bazılarını **İç Sızıları** (1985), **Şiir Çünkü Şiir** (1988), **Kırık Amfora** (1995) kitaplarında topladı.

DARAGO, Reşat Nuri ★ XX. yy. yazarlarından, 1891 - 28 Nisan 1962, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Özel öğrenim gördü, üç Batı dili öğrendi; Dışişleri Bakanlığında, bankalarda çalıştı; Ankara ve İstanbul'da yüksek okul ve liselerde (1936-1953) fransızca öğretmenliği ve fransızca gazetelerde mütercimlik, yazarlık yaptı ★ Sözlükleri, türkçe, fransızca her iki dilde çevirileri olan Darago, bazı gazetelerde eleştiri ve denemeler de yazdı. Bunlar ve rubai şairi Azmizade °Haleti'nin hayatı üzerine **Hâlet** adlı bir perdelik bir oyunu (Yeditepe, 73-75, 15 Kasım-15 Aralık 1954) gazete ve dergi sayfalarında kaldı.

DAYIOĞLU, Gülten ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1935 Emet/Kütahya ★ İstanbul'da Atatürk Kız Lisesi'ni bitirdi, bir süre Hukuk Fakültesi'nde okudu. Dışarıdan sınavlara girerek ilkokul öğretmeni oldu. On beş yıllık hizmetten sonra 1977 yılında bu görevinden istifa etti. Romanlar, öyküler, radyo ve televizyon oyunları yazdı. 1965 yılından beri eğitim ve öğretim sorunlarını irdeleyen yazıları Cumhuriyet ve Milliyet gazeteleri ile çeşitli dergilerde yayınlanmaktadır. ★ Cumhuriyet gazetesinin 1964-1965 Yunus Nadi Hikâye Yarışması'nda ikincilik kazanan ***Döl**, ilk kitabının adı oldu (1970). Sonraki hikâye kitapları: ***Geride Kalanlar** (1975), **Geriye Dönenler** (1986) ★ Daha çok çocuk edebiyatıyla uğraşan, 1963/71 yıllarında çocuklar için, birer hikâyelik yirmi altı küçük kitap çıkaran Dayıoğlu, gene bu alanda **Fadiş** (1971), **Dört Kardeştiler** (1971), **Suna'nın Serçeleri** (1974), **Yurdumu Özledim** (1977), **Ben Büyüyünce** (1979), **Dünya Çocukların Olsa** (1981), **Ölümsüz Ece** (1985), **Parbat Dağının Esrarı**, (1989), **Midos Kartalının Gözleri** (1991), **Tuna'dan Uçan Kuş** (1992), **Yeşil Kiraz** (1992) romanlarını yayımladı. **Uçan Motor** (1965), **Kırmızı Bisiklet'in Binicisi** (1965), **Leylek Karda Kaldı** (1979), **Şenlik Günü** (1983), **Kır Gezisi** (1983), **Azat Kuşu** (1984), **Deli Bey** (1984), **Kumluktaki Yavru Martı** (1984), **Sıcak Ekmek** (1984), **Uçurtma** (1984), **Neşeli Boyacı** (1988), **Küskün Ayıcık** (1989), **Yaşanmış Hayvan Öyküleri** I-II (1991), **Leylek Karda Kaldı** (1991) uzun hikayeleridir. **Akıllı Pireler** (1982) ve **Işın Çağı Çocukları** (1987) bilimkurgu türündeki çocuk kitaplarıdır. Gezi kitapları: **Kafdağının Ardına Yolculuk** (1987; roman), **Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk** (1990), **Okyanuslar Ötesine Yolculuk** (1990), **Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk** (1990), **Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk** (1991), **Doğal Güzellikler Ülkesi Kenya'ya Yolculuk** (1993). Altı-dokuz yaş kesimi için hazırladığı 20 kitaplık dizinin adı: **Ece ile Yüce.** İki hikâyesiyle de Arkın Çocuk Edebiyatı Yarışması'nda birincilik ve ikincilik kazandı (1974). **Gül Gelin** öyküsüyle 1987 Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı Ödülü, **Kafdağı'nın Ardına Yolculuk** ile 1987 Kültür ve Turizm Bakanlığı Çocuk Edebiyatı Ödülü, **Parbat Dağı'nın Esrarı** ile 1989 İzmir Büyükşehir Belediyesi Çocuk Romanı Ödülü ve 1990 Altın Kitap Ödülü'nü kazandı.

DEDE KORKUT (?-?) ★ Korkut Ata diye de adlandırılan Dede Korkut, kerametler gösteren, gaipten haber veren bir Oğuz ozanı, ozanlar-başı'dır. Oğuzların hikâyeleşmiş destanı olan Dede Korkut Kitabı'ndaki hikâyeleri, ilk kez onun anlattığı söyleniyor ★ On iki hikâyeden meydana gelen **Dede Korkut**

Kitabı'nın başında, Dede Korkut'un efsanevi kişiliği üzerine bir önsöz bulunur, sonra hikâyelere geçilir. İki hikâyenin (**Tepegöz** ve **Deli Dumrul**) konusu, tabiatüstü kuvvetlerle savaştır; iki hikâyede (**Bamsı Beyrek** ve **Kanturalı**) birer aşk macerası anlatılır. Geriye kalan sekiz hikâyeden altısı, Oğuz beylerinin kuzey ve batıdaki kâfirlerle, ikisi (**Dirse Han Oğlu Boğaç** ve **İç Oğuz-Taş Oğuz**) Oğuzların kendi aralarında cenklerini anlatır. Olaylar kuzey-doğu Anadolu, Kafkasya, Azerbeycan bölgelerinde geçer. Müslüman Oğuzların hıristiyan komşuları, Gürcüler ve Trabzon Rumlarıdır ★ Destanla halk hikâyesi arası bir türde yazılmış olan bu kitapta nazımla nesir bir arada kullanılmış, âhenkli bir nesirle anlatılan olayların arasına, kahramanların o olayla ilgili duygu ve heyecanlarını dile getiren, kafiye ve ölçü bakımlarından oldukça serbest şiir parçaları serpiştirilmiştir. Kitabın bütününde nesirnazım oranı, hemen hemen yarı yarıyadır. Eser, ancak bu ikili anlatım şekliyle, aşk konularında yazılmış halk kitaplarını (Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre vb.) hatırlatırsa da, hikâyelerin genel karakteri ve yapısı, bunların eski bir destandan kopmuş olduğunu gösterir. Bilginlerin araştırmalarına göre, Oğuzların Anadolu'ya gelirlerken beraberlerinde getirdikleri sözlü destan geleneklerine Ak-Koyunlu devleti zamanında Anadolu, İran ve Kuzey Azerbeycan'daki fetihlerinin, komşu devletlerle yaptıkları savaşların anıları da eklenmiş, böylece, başka başka zaman ve yerlerde geçen olayların birleşmesinden doğan Dede Korkut hikâyeleri, daha bir süre, sözlü edebiyat halinde yaşayarak XV. yüzyılın ortalarında veya ikinci yarısında yazıya geçmiştir. Yazı ve imlâ özellikleri, eldeki iki yazma nüshanın XVI. yüzyıldan kalma olduklarını gösteriyor ★ **Dede Korkut Kitabı**'nın Dresden Kütüphanesi'ndeki yazma'sı, 1915'ten beri biliniyordu (bu nüsha önce 1916'da Kilisli Rifat, 1938'de Orhan Şaik Gökyay tarafından yayımlandı), içinde sadece altı hikâye bulunan ikinci, eksik bir yazması 1950'de Vatican Kütüphanesi'nde bulundu (bu nüsha ilkin 1952'de Ettore Rossi tarafından yayımlandı) ★ Tam metin olarak italyancaya (1951), almancaya (1958) da çevrilmiş olan, bizde de büyükler için, çocuklar için bugünkü dile uygulanmış pek çok basımları bulunan Dede Korkut Hikâyeleri'nin çok geniş ve örnek bir incelemeyle birlikte, son bilimsel basımı, Orhan Şaik Gökyay yapıtı olarak, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları arasındadır: **Dedem Korkudun Kitabı** (1973).

DEFNE, Zeki Ömer ★ Günümüz şairlerinden, 1903-2 Aralık 1992 doğ. Çankırı, ölm. İstanbul ★ Ankara'da İlköğretmen Okulu'nu bitirdi, ilkokul öğretmeni oldu, dışarıdan sınavlara girip Kastamonu'da lise diploması aldıktan (1931) sonra da İstanbul'a atanınca, Üniversite Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü de bitirmek (1939) olanağını buldu. Kabataş Erkek Lisesi'ndeki edebiyat öğretmenliğine (1935-1950), Galatasaray Lisesi'nde (1950-1969) son verdi ★ İlk şiiri Halk Yolu gazetesinde çıkmıştı (Çankırı, 1923). Saz şiiri geleneklerine bağlı şiirinde yerli motifleri; işlenmiş ince bir halk diliyle kullandı. Erzurum, Eğin, Ilgaz, Isparta, Bursa, İstanbul, Konya üzerine yurt güzellemeleri yazdı. Ölçülü-uyaklı, özgün bütün şiirlerinde duyarlığının gücü, dilinin yoğunluğu ile, saz şairleri dünyasından modern şiirin

estetiğine göre, en iyi yararlanmasını bilen bir şairimiz oldu ★ Şiirlerini M. Eğ. Bk. yayınlarında çıkmış **Denizden Çalınmış Ülke** (1971); **Sessiz Nehir** (1985) ve **Kardelenler** (1988) kitaplarında topladı.

DEHHANİ ★ XIII. yy. divan şairi, ?-? ★ Horasan'dan Anadolu'ya gelerek Konya'da Selçuklu sarayına girdi. Selçuklu hükümdarı III. Alâeddin Keykubad (hük. 1298-1301) emriyle farsça bir Selçuklu Şehnamesi yazdı ★ Anadolu'da tasavvuf ve tekke şiirinin çok kuvvetli olduğu bir çağda, din ve tasavvuf dışı, aşk şarap şiirleri yazan Dehhanî, divan şiirimizin bilinen ilk temsilcisidir ★ Kimliği ve eseri ilk defa Prof. Fuad Köprülü tarafından meydana çıkarılan (Hayat dergisi, sayı 1, 1926) şairin ele geçen bir kasidesiyle dokuz gazeli, Dr. Mecdut Mansuroğlu tarafından yayımlanmıştı (1947).

DELİLBAŞI, Ali Süha ★ XX. yy. yazarlarından, 1887-12 Şubat 1960 ★ Tıbbiye'yi bitirmiş, çeşitli yerlerde çalışmış, bir ara Kütahya milletvekili olmuş, Sağlık Bakanlığı Danışma Kurulu başkanlığı yapmıştı ★ Fecriâtî topluluğu yazarlarındandı. Küçük hikâyeleri ve mensûre (düzyazı şiir)leri dergilerde kaldı (Muhit, Servetifünun, Resimli Kitap vb.). Bir romanı basılmıştı: **İkinci Gençlik** (1923). Cumhuriyet döneminde, 1940'dan sonra, fransızcadan birçok oyun çevirdi.

DEMİRAĞ, Fikret ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 10 Ocak 1940 Lefke (Kıbrıs) ★ Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdiği (1961) tarihten beri Kıbrıs ortaokullarında türkçe öğretmeni ★ Şiirlerinin Kıbrıs dergi ve gazetelerinde başlayan (1954) yayımını Türkiye'de Varlık ve Dost dergilerinde sürdürmüştü, sonra Türkiye'de görünmez oldu ★ Kıbrıs'ta Şölen, Sanat Postası dergilerinin, Halkın Sesi gazetesinde sanat sayfasının çıkmasına emeği geçen Demirağ, 2. Yeni Akımı'nın başarılı bir temsilcisiydi; 1970'e doğru, şiirine toplumsal bir içerik de ekledi. Kıbrıs'lı sanatçıların en ilginç, en değerlisi ★ Bir romanı var: **Yağmur Ağaçları** (1963); öteki eserleri şiir kitaplarıdır: **Tutku** (1960), **İkinin Yaşamı** (1960), **Esperanza** (1962), **Açar Yörüngeler Çiçeği** (1963), **Aşkımızın Şarkıları** (1965), **Kısa Şiirler Durağı** (1968), **Ötme Keklik Ölürüm** (1972), **Dayan Yüreğim** (1974), **Umut ve Dehşet Çağından Şiirler** (1978), **Dinle Şarkımı** (1981), **Akdenizli Şiirler ve Aşk Sözleri** (1984), **Adıyla Yaralı** (1986), **Rüzgârda Ozan Türküleri** (1986), **Hüzün Ana** (1992), **Limnidi Ateşinden Bugüne** (1992), **Seçme Şiirler** (1994), **Sırı Dökülmüş Kökayna & Yalnızlık, Gece Müziği** (1994).

DEMİRASLAN, İlhan ★ Günümüz şairlerinden, 24 Ağustos 1928-25 Kasım 1980, doğ. Gelibolu, ölm. Trabzon ★ İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1954); iç hastalıkları uzmanı oldu, Tunceli, Artvin ve Tire'deki doktorluğunu Trabzon'da sürdürdü. Kendi kaleminden ayrıntılı hayat hikâyesi Papirüs dergisindedir (46-47, Mayıs 1970) ★ Şairliğe 1944/45 yıllarında Folklor Postası'nda koşmalar yazarak başlayan Demiraslan 1948'de yeni şiire katıldı ★ İlk kitabında derlediklerinde çocukluk anılarından kuvvet aldığı, delikanlılık yıllarının dünyasını dile getirdiği, son yazdıklarında ise duygu şiirin-

den ayrılarak düşünce şiirine geçtiği görüldü ★ Şiir kitapları: **İncir Ağacı** (1952), **Eller Ekmeğe Doğru** (1958).

DEMİRCİOĞLU, Yusuf Ziya ★ Folklor yazarlarından, 1897-27 Mart 1976, ölm. İstanbul, mezarı Bulgurlu'daki aile kabristanında ★ İstanbul Belediye Konservatuvarı müdürlerindendi, ilk folklor araştırmacımız olarak değerlendirilir ★ Bir **Halk Edebiyatı Antolojisi** (1933) düzenlemişti. **Boş Beşik ve Ak Kuş** bir yörük romanı (1932), **Şu Dağların Ardında** köy hikâyeleridir. **Yörükler ve Köylülerde** (1934) kitabında hikâye ve masalları derledi. **Anadolu Köylerinin Türküleri** (1939)'nde beşyüze yakın türkü toplamıştı. Derlemeleri sonraki çalışmalarına kaynak oldu.

DEMİREL, Kemal ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1926 İstanbul ★ Taksim Lisesi'ni bitirdi. Fen Fakültesi'nde iki yıl matematikastronomi okudu. 1965'ten beri serbest muhasebeci. 1966'da Yankı Yayınları'nı kurdu ★ Yazarlık hayatı dergilerde değil, doğrudan doğruya kitaplarıyla başladı. **Antigone** (1966), **Büyük Yargıç** (1971), **Farenin Ölümü/Amipler** (1972), adlarında üç oyun; **Özel Cezaevi** (1975) adında bir hikâye; **İnsanlar Üzerine,** (1968) adında bir deneme kitabı çıkardı. Son kitabı: **Evimizin İnsanları** (çocukluk anıları, 1985). **Antigone,** Devlet Tiyatrosu'nda oynandı (1973/74).

DEMİRSEREN, Bedîî ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1924 Beyrut ★ Adana Lisesi'ni bitirdi, bankalarda çalıştı ★ Mersin ve Toros gazetelerinde 1948'lerde başlamış hikâye yazarlığına, 1958'den bu yana, Varlık vb. edebiyat dergilerinde devam etti. Hayatının ayrıntıları kendi kaleminden Çağrı dergisindedir (Mart 1972) ★ Hikâyelerinden bir kısmı iki kitapta toplandı: **Büyük Balıklar** (1965), **Kutsal Çile** (1971).

DEMİRTAŞ, Metin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1938 Antalya ★ Sanat Enstitüsü'nden sonra Akşam Tekniker Okulu Makina Bölümü'nü bitirdi. Antalya'da kendi atelyesinde soğuk demircilik yapıyor ★ Toplumcu-eylemci doğrultuda ilerleyen Demirtaş, **Görüşme Yeri** (1960) adlı kitabındaki şiirlerine yeni katkılarla **Hazır Ol Kalbim** (1978) kitabını oluşturdu. Bunu **Hançer ve Lirik** (eski kitaplarından seçmeler ve yeni şiirler, 1983) izledi. Son kitabı **Bir Mendil Gökyüzü**'dür (1988).

DERTLİ ★ XIX. yy. halk şairi, 1772-1845, doğ. Şahnalar köyü, ölm. Ankara ★ Asıl adı İbrahim olan Dertli, Bolu ve Gerede arasında Şahnalar köyünde doğdu, çocukluğunu çobanlıkla köyünde geçirdi. Babasının ölümünde tarlamünde tarlalarını bir ağanın zorla elinden alması üzerine köyünden ayrılmak zorunda kaldı. Üç yılını İstanbul'la Konya'da, on yılını Mısır'da geçirdi, sonra yine köyüne dönüp evlendi, iki oğlu olduysa da, alıştığı gezgin ve başıboş hayat yüzünden gene yollara düştü. Orta Anadolu'da dolaştı. 1826'da İstanbul'a geldi, birkaç kısa memurluktan sonra gittiği Ankara'da öldü. Anıtmezarı Gerede yolu üzerinde ★ XIX. yüzyılın "Emrah" ve "Seyrani" bir yana bırakılırsa, en ünlü âşıkı olan, birçok çıraklar yetiştiren Dertli, halk şiirimizin son büyük ustalarından biridir. Divan, tekke ve halk edebiyatlarındaki geniş kültürü sayesinde daha sağlığında yaygın bir ün kazanmış, divanı taşbaskısıy-

la birçok defalar basılmıştı. Fuzulî, Aşık Ömer, Gevherî gibi şairlerin etkilerini taşıyan Dertli'nin, bektaşi olduğunu gösteren nefes ve devriyeleri olmakla beraber, onun en kuvvetli, en lirik parçalarını koşma ve semaileri arasında bulmak mümkündür. Çağının öbür saz şairleri gibi aruzla gazel, divan ve kalenderler de yazan Dertli, bu tarz şiirlerinde, kusurlu bir nazım tekniği kullanmasından ötürü, fazla bir başarı sağlayamamıştı ★ Dertli üzerine yazılanlar, bu konuda ilk özlü eser olan şu kitaba dayanır: Ahmet Talât, **Aşık Dertli, Hayatı, Divanı** (Bolu, 1928). Divanı son defa Haşim Nezihi Okay tarafından bastırıldı: **Bolulu Dertli Divanı - Hayatı ve Şiirleri** (İstanbul, 1954). **Dertli ve Seyrani'den Seçmeler** (Cahit Öztelli, 1953).

DERVİŞ, Suat ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1905-23 Temmuz 1972, doğ. ve ölm. İstanbul, Feriköy mezarlığında gömülü ★ Tıp Fakültesi profesörlerinden Dr. İsmail Derviş Beyin kızı olan Suat Derviş, özel öğrenimle yetişti. Berlin Konservatuvarı ve Edebiyat Fakültesi'nde okudu. 1932'de yurda dönünce İstanbul gazetelerinde röportaj ve roman yazarlığı yaptı. 1953-1963 yıllarını yine Avrupa'da geçirdi ★ İlk yazısı, Hezeyan başlıklı bir mensur şiir, çocuk denecek yaşında, bir İstanbul gazetesinde yayımlanmıştı. Almanya'da Alman gazetelerine fıkra, makale ve hikâyeler yazarak basın hayatına girdi. Bazıları, pek çok yabancı dile de çevrilmiş, yankılar uyandırmış romanlarını (1934-1953) yılları arasında İstanbul'da yazdı. 1941'de çıkardığı **Yeni Edebiyat** isimli 15 günlük sanat-edebiyat ve fikir gazetesinde (5 Ekim 1940-15 Kasım 1941, 26 sayı) hemen her sayı fıkralar, günün romanları üzerine eleştiriler yazdığı gibi, gerçekçi ve toplumcu edebiyatın gelişmesi için gençlere önderlik etti: Bugünün ünlü romancı ve şairleri (Orhan Kemal, Mehmet Seyda, İlhan Tarus, H.İ. Dinamo, A. Kadir vb) ilk hikâye ve şiirlerini bu gazetede yayımladılar ★ 1953 yıllarına kadar, Akşam ve Hürriyet gazeteleri dışında, hemen bütün İstanbul gazetelerinde imzasına rastlanan, pek çok romanı tefrika halinde kalan yazarın kitap halinde yurdumuzda çıkmış romanları şunlardır: **Kara Kitap** (1920), **Ne Bir Ses, Ne Bir Nefes** (1923), **Fatma'nın Günahı** (1924), **Beni mi?** (1924), **Buhran Gecesi** (1924), **Gönül Gibi** (1928), **Emine** (1931), **Hiç** (1939), **Çılgın Gibi** (1945), **Ankara Mahpusu** (1968), **Fosforlu Cevriye** (1968), ★ **Ankara Mahpusu** ve **Yalının Gölgeleri** romanları üzerine Batıdaki değerlendirmeler ve yazarın sanat görüşleri için bk. Gerçekler Postası, sayı 11-12 (1967).

DEVRİM, İzzet Melih ★ XX. yy. yazarlarından, 8 Haziran 1887-15 Haziran 1966, doğ. Kudüs, ölm. İstanbul ★ Galatasaray Sultanisi'ni bitirdi (1906), İstanbul ve Paris'te hukuk öğrenimi yaptı. Reji idaresinde, yabancı şirketlerde, yönetim kurulu üyeliklerinde çalıştı. Harp Akademisi'nde fransızca okuttu. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Hattatzade Süleyman İzzet imzasıyla mensur şiir türünde ilk yazıları "Çocuklara Mahsus Gazete"de (1898), basılmıştı. Fecriâtî topluluğuna katıldıktan sonra (1909 →) piyes, mensur şiir, hikâye ve roman türlerinde eserler verdi. 1940'dan sonra ismi yalnız fransızcadan çevirdiği piyesler üzerinde görüldü ★ İzzet Melih, **Leylâ** piyesi (1912), sonradan fransızcaya da çevirip Pierre Loti'nin bir önsözüyle bastırdığı

Sermed romanı (Paris, 1919), Henri Bataille üzerine fransızca bir etüdü (İstanbul, 1924) ve Fransız dilinde başka çalışmaları dolayısıyla Paris Edebiyat Fakültesi'nden edebiyat doktoru ünvanını almış (1938), son yıllarda da Paris Yazarlar Birliği Daimî Üyeliğine seçilmişti (1957) ★ Eserleri: **Leylâ** (fransızca bir perdelik piyes, 1912), **Tezat** (roman, 1915), **Sermed** (roman, 1918), **Hüzün ve Tebessüm** (mensur şiirler, hikâyeler, 1922), **Her Güzelliğe Aşık** (hikâyeler, gezi notları, 1938) vb.

DİRANAS, Ahmet Muhip ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1909-21 Haziran 1980, doğ. Sinop, ölm. Ankara ★ Ankara Erkek Lisesi'ni bitirince Hakimiyet-i Milliye gazetesinde çalıştı (1930-1935), Ankara Hukuk Fakültesi'nde iki yıl kadar süren yüksek öğrenimini yarıda bırakarak İstanbul'a geldi. Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne girdi, bir yandan da Güzel Sanatlar Akademisi'nde kütüphane Müdürlüğü yapıyordu. 1938'de Ankara'ya döndü, C.H.P. Genel Merkezi'nde Halkevleri kültür ve sanat yayınlarını yönetti (1938-1942), askerlik dönüşü Ankara'da Çocuk Esirgeme Kurumu Yayın Müdürü (1946-1949), Kurum başkanı (1957-60), daha sonra İş Bankası Yönetim Kurulu üyesi oldu. Geniş biyografisi için bk. Hisar dergisi 28 (1966) ★ "Ankara Lisesi'nden Muhip Atalay" imzalı **Bir Kadına** şiiri, yayınlanan ilk şiiriydi (Milli Mecmua, 15 Eylül 1926), Yedi Meşaleciler'i 1940 kuşağına bağlayan şairlerimiz içinde Cahit Sıtkı Tarancı ile birlikte şiirde sese, şekil mükemmelliğine önem verişi, Baudelaire sembolizminden hareket edip türkçede yeni bir şiir dili ve yapısı yaratmaya çalışması ile, şiirimizde kendine sağlam bir yer ayırdı ★ Tiyatro türünde de üç eser verdi: ***Gölgeler** 1946'da, **O Böyle İstemezdi** 1948'de, (**Çıkmaz** adıyla 1977'de) ilk kez oynandı; bunlardan CHP Piyes Yarışması'nda (1946) ikincilik kazanan ***Gölgeler** basılmıştır (1947). Daha sonra **Gölgeler ve Çıkmaz, Oyunlar** (1978) adı altında yayımlandı ★ Bütün şiirlerini **Şiirler** adlı bir kitapta (1974) topladı. (**Şiirler,** Orhan Ural'ın şairin kişiliği ve sanatı üzerine bir incelemesiyle birlikte yeniden basıldı, 1982). Tevfik Fikret'in Rübâbı Şikeste, Halûkun Defteri kitaplarından seçmeleri ve Hân-ı Yağma (Yağma Sofrası), Tarih-i Kadim (Eski Tarih) şiirlerini günümüz diline çevirerek **Kırık Saz** (1975) kitabında topladı. Yazıları ölümünden sonra **Yazılar** (1994) adıyla kitaplaştırıldı.

DİL, Şahinkaya ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 18 Haziran 1931 Çorum ★ Liseden sonra Ankara'da bir süre Hukuk Fakültesi'ne devam etti. Sümerbank Genel Müdürlüğü Yayın İşleri'ni yönetti. Kültür Bakanlığı Tanıtma ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı Şube Müdürlüğünden emekli oldu (Mayıs 1977) ★ İlk şiiri bir Adana dergisinde çıktı (1943), Ankara'da **Çağdaş** isimli aylık bir sanat dergisi çıkardı (Ekim 1961-Nisan 1965) ★ Şiir kitapları: **Mısra Mısra** (1950), **Ebemkuşağı** (1953), **Ağaran Dünya** (1957), **Kapalı Kapıyı Açmak** (1961), **Işık Çığlığı** (1964), **Yorgun Ölü** (1964), **Seni Yaşamak** (1965), **Yorgun Sularda Aşk** (1966), **Güz Rüzgârı** (1967), ★ Antoloji: **Resimli Türk Kadın Şairleri** (1959), **Çağdaş Türk Şiirinden Örnekler** (1961), **Nisan Şafağı** (nesir ve şiir, 1964) ★ Antolojileriyle birlikte son şiir kitabı **Alaca Soluk** (1967), on yedinci kitabıdır.

DİLMEN, Güngör ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 1930 Tekirdağ ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik Filoloji Bölümü'nü bitirdi (1960), Amerika'da tiyatro öğrenimi gördü (1961-1964), İstanbul Şehir Tiyatroları'nda Başrejisör yardımcısı ve İstanbul Radyosu Tiyatro şubesinde metinler servis şefi olarak çalıştı (1966-68). İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünde öğretim görevlisi. ★ Şiirden (Yücel dergileri, 1956) oyuna geçti. İlk oyunları, armağanlarını da birlikte getirmişti: Sinema-Tiyatro Dergisi'nin açtığı (1959) bir perdelik oyun yarışmasında ***Midas'ın Kulakları** birincilik kazandı (bas. 1965), İkinci oyunu ***Canlı Maymun Lokantası** (bas. 1964) Halkevleri Genel Merkezi'nin Şinasi Efendi Tiyatro Ödülü'nü, ***Kurban** oyunu (bas. 1967) da İlhan İskender 1966/67 Armağanı'nı aldı. Yazar, ayrıca, **Anzavur**'la 1969-1970 Yunus Nadi Senaryo Yarışması'nda birinciliği Oktay Arayıcı ile bölüştü ★ Oynanmış, bazıları basılmamış diğer oyunları da şunlar: **Ayak Parmakları** (bas. 1960), **Avcı Karkap** (bas. 1960), **Akad'ın Yayı** (1967), **Küp Hamit** (1967), **İttihat ve Terakki** (1969), **Midas'ın Altınları** (1969), ***Bağdat Hatun** (bas. 1982), **Midas'ın Kördüğümü** (1975, Türk dil Kurumu 1975 Oyun Ödülü), **Ak Tanrılar** (bas. 1983), **Deli Dumrul** (1979, **Akad'ın Yayı** ile birlikte bas., 1982; 1980 Muhsin Ertuğrul Oyun Ödülü), **Hasan Sabbah** (bas. 1983). ★ **Devlet ve İnsan** (1990) oyunu Enka 1984 Sanat Ödülleri'nde mansiyon aldı. **Ben Anadolu: Söylenceden Gerçeğe** adlı yapıtı ile de Ulusrarası Endüstri ve Ticaret Bankası Tiyatro Oyunu yarışmasında birincilik ödülü (1984) ve Ulvi Uraz Tiyatro Ödülü'nü (1986) kazandı. **Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını** adlı oyunuyla 1988 İş Bankası Tiyatro Büyük Ödülü ve 1990 İsmet Küntay Ödülü'nü, **Troya İçinde Vurdular Beni** ile Kültür Bakanlığı Öüdülü'nü aldı.

DİNAMO, Hasan İzzettin ★ Günümüz şair ve romancılarından, 1909 - 20 Haziran 1989, doğ. Akçaabat, ölm. İstanbul ★ Sivas İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1931), Malatya ve Adıyaman'da iki yıl öğretmenlikten sonra girdiği Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki öğrenimini tamamlayamadan, son sınıfta ayrıldı (1935), çeviriler yapıp özel dersler vererek hayatını kazandı ★ İlk şiiri 1925 yılında Giresun'da İzler dergisinde çıkmış, ilk şiir ve nesirlerinden bir kısmını, iki arkadaşıyla birlikte, **Adsız Kitap**'ta derlemişti (1931), sonraki şiir kitapları: **Deniz Feneri** (1937), **Karacaahmet Senfonisi** (1960), **Özgürlük Türküsü** (1971), **Mapusanemden Şiirler** (1974), **Sürgün Şiirleri** (1975), **Gecekondumdan Şiirler** (1976), **Çoban Şiirleri** (1982), **Nâzım'dan Meltemler** (1989), **Tuyuğlar** (1990) ★ Konularını Kurtuluş Savaşı'ndan alan romanlar yazdı: **Kutsal İsyan** (sekiz cilt, 1966-1968), **Ateş Yılları** (1968), **Savaş ve Açlar** (1968), ★ **Kutsal Barış** (yedi cilt, 1972-1976), **Öksüz Musa** (1973), **Musa'nın Mapusanesi** (1974), **Koyun Baba** (1976), **Musa'nın Gecekondusu** (1976), **Açlık** (1981), **Türk Kelebeği** (1981) **Adalet Sıtması** (1983), **Anadolu'da Bir Yunan Askeri** (1988) ★ Bir de hikâye kitabı var: **Savaşta Çocuklar** (1981) ★ Bir kısım anılarını **6-7 Eylül Kasırgası** (1971), **2. Dünya Savaşı'ndan Edebiyat Anıları** (1984) ve **TKP ve Aydınlar** (1989) kitaplarında topladı ★ Ayrıntılı hayat hikâyesi Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları**

(1970) kitabındadır. Varlık dergisinde (Kasım 1988) onunla ilgili bir özel bölüm bulunmaktadır ★ **Kutsal Barış**'la Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı (1977).

DİZDAROĞLU, Hikmet ★ Günümüz yazarlarından, 1 Nisan 1917-22 Aralık 1981, doğ. Zile, ölm. Ankara ★ Erzurum İll:öğretmen Okulu'nu, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü (1939) bitirdi. Zonguldak'ta başladığı meslek hayatını, çeşitli ilçe ve illerdeki görevlerinden sonra Gazi Eğitim Enstitüsü'nde (1965-1974) öğretmenken sona erdirdi ★ "Edebiyatımızda Dekadanlık" başlıklı ilk yazısı, Erzurum Öğretmen Okulu son sınıf öğrencisiyken, başkanı bulunduğu okul dergisi Dumlu'da yayımlanmıştı (15 Mart 1937). O günden bu yana, birçok dergi ve gazetelerde makale, sohbet, fıkra, özellikle eleştiri ve inceleme türlerinde pek çok yazıları çıktı. Eleştirilerini kitap biçimine koymamış olan Dizdaroğlu, bazı şairlerimizin hayatlarını, eserlerinden seçmeleri derleyen tanıtma kitapları yayımladı: **Huzûrî** (1. cilt, 1949), **Namık Kemal** (1952), **Cenap Şehabettin** (1952), **Abdülhak Hâmit** (1953), **Şinasi** (1954), **Ataç** (TDK yayınlarından Ataç kitabında, 1962), **Ömer Seyfettin** (1964), **Müftüoğlu Ahmet Hikmet** (1964), **Namık Kemal** (başka bir kitap, 1964), **Ahmet Rasim** (1965) ★ Dil konusunda dört kitap çıkardı: **Türkçede Sözcük Yapma Yolları** (1962), **Türkçede Fiiller** (1962), **Dilcilere Saygı** (1965), **Tümce Bilgisi** (1976). Halk edebiyatı araştırmalarını **Halk Şiirinde Türler** (1969) kitabında derledi ★ **Sanatçılar** adlı kitabı da ortaokul türkçe kitaplarına eserlerinden parçalar alınmış sanatçılarımızın kimlikleri üzerine bir el kitabıdır (1962).

DOĞAN, Maksut ★ Günümüz şairlerinden, 1932 - 27.12.1990. doğ. Ağaçlıhöyük köyü/Milas ★ Ortaklar Köy Enstitüsü'nü, uzun süre köy öğretmenliği yaptıktan sonra da Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Bölümü'nü bitirdi, ilköğretim müfettişi oldu ★ Şiire 1953'te başlamış, 1958'de Aydın'da **Özlem** dergisini çıkaranlar arasında yer almıştı. Şiir kitapları: **Yağmura Durmuş Üç Kişi** (1960), **Bırak Büyüsün** (1975), **Korkulmasın** (1981), ★ Hürriyet gazetesinin Kıbrıs Destanı yarışmasında bir şiiri birincilik kazandı (1974).

DOĞAN, Mehmet H. ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1931 Adana ★ Harb Okulu'nu bitirdi (1951). Hava Kuvvetlerinde pilotluk (1951-1957) ve ingilizce öğretmenliği (1959-1970) yaptı. Ege Üniversitesi'nde İngilizce okutmanlığından emekli oldu (1978). ★ Edebiyata şiirle başladı (1954); şimdi eleştiri, deneme, inceleme türlerinde çalışıyor. 1967'de Yeni Dergi'nin eleştiri yarışmasında birincilik ödülünü paylaşmıştı. İlk kitabı **Tekrarın Tekrarı** (1973), ile Türk Dil Kurumu 1974 Eleştiri Armağanı'nı kazandı. Daha sonra **100 Soruda Estetik** (1975), **Birikime Dayanmak** (deneme, 1979), **Şiirin Yalnızlığı** (eleştiri, deneme, 1986), **Çağının Tanığı Olmak** (1993), **Yazıdan Bakmak** (1993) adlı eserleri yayımlandı. Çeviri kitapları da olan yazar *Adam Sanat* dergisinin 1993'ten beri **Şiir Yıllığı**'nı hazırlıyor.

DOYRAN, Turhan ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1926 Ankara ★ Lise-

yi bitirdikten (1943) sonra Fransa'ya giderek Grenoble Üniversitesi'ne yazıldı. Tiyatro, sinema, renkli film alanlarında çalıştı. Fransa'da yaşıyor. ★ Paris, Brüksel, Liege ve Roma'da çıkmış fransızca şiir kitapları ve oyunları da olan Doyran'ın Türkiye'de basılmış şiir kitapları şunlar: **Şiirler** (1955), **Şehir** (1959), **Geçilmez** (1962), **Ağaç** (1967), **Yol** (1975), **Ayna** (1975), **Buluttan Önce Yağmur** (1986). Oyun: **Söz** (1946), **Onur** (1947) ★ **Partir** (1961) adlı fransızca kitabı ile Roma'da Uluslararası Şiir Yarışması'nda armağan kazanmış, böylece Leonardo da Vinci Akademisi'ne üye seçilen ilk Türk sanatçısı olmuştu (1962).

DÖKMECİ, Avni ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1919 Ankara, ölm. 27 Ocak 1992 Ankara ★ İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi. Ankara Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Ankara'da ticaretle uğraşıyor ★ Şiirler yazdı, şiir kitapları (**Avuç,** 1944; **Barışa Dair Destan,** 1949; **Kuşluk Vakti,** 1952; **Kese Kâğıdı,** 1954) çıkardıysa da asıl **Kaynak Dergisi** sahibi olarak tanındı. 114 sayı çıkan bu dergi, 1948-1956 arası, dokuz yıllık bir süre içinde, isimleri yaygın, yada hiç duyulmamış pek çok sanatçıya yazı ve şiirlerini yayma olanağı sağlamasıyla sanat dünyamıza yararlı olmuştu.

DÖLEK, Sulhi ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 20 Eylül 1948 İstanbul ★ Deniz Harp Okulu'nu bitirdi (1969), Michigan Üniversitesi'nde gemi yapımı ve makine dallarında yüksek lisans öğrenimi yaptı (1971-1975), Deniz Kuvvetleri'nde çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 1988 yılında ayrıldı ve çabalarını bütünüyle yazarlığa verdi. ★ Yazarlığa kısa hikâyelerle başladı. 1969'da tek perdelik bir oyunla Yusuf Ziya Ortaç Armağanı'nı kazanınca Akbaba mizah dergisinde gülmece yazıları yazmaya başladı. Sanat ve edebiyat dergilerinin yanı sıra Milliyet ve Cumhuriyet gazeteleri ile Tempo dergisinde güncel yazılar yazdı. Çok sayıda oyunu radyo ve televizyonda yayınlandı. ★ Romanları: ***Korugan** (1975), **Geç Başlayan Yargılama** (1980), **Kiracı** (1982), **Teslim Ol Küçük** (1988) ve **Truva Katırı** (1991). Öykü kitapları: **Vidalar** (1983), **Aynalar** (1994). Denemelerini **Balığın Şarkısı** (1990); inceleme ve röportajlarını **İçimizdeki Yasakçı** (1990) adı altında topladı. ★ İlk romanı Milliyet Yayınları 1974 Roman Yarışması'nda üçüncülük kazandı. **Kiracı** adlı romanıyla 1983 Madaralı Roman Ödülü'nü, **Vidalar** adlı yapıtıyla da 1983 Sabahattin Ali Öykü Ödülü'nü, **Aynalar** ile de 1994 Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü kazandı ★ **Yeşil Bayır, Kestane Şekeri, Arkadaşım Dede** ve **Üçüncü Kattaki At** adlarında çocuk kitapları da bulunan yazar, **Yeşil Bayır** ile Kültür Bakanlığı 1979 Çocuk Yapıtları Yarışması'nda birincilik ödülünü aldı ★ Yusuf Ziya Ortaç hakkında bir kitabı (**Yergi, Nükte ve Fıkralarıyla Yusuf Ziya Ortaç**) 1984'de yayımlandı. Ambroce Bierce'den **Karanlığın Kahkahası** adıyla yaptığı çeviri 1992 yılında yayımlandı.

DURBAŞ, Refik ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1944 Erzurum ★ Liseyi İzmir'de bitirdi (1965), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Cumhuriyet gazetesinde düzeltmenlik yaptı. Şimdi Sabah gazetesinde çalışıyor. ★ İlk şiiri **Evrim** dergisinde

(22 sayı, 1962-1964, İzmir) çıkmıştı. Kendisi de İstanbul'da bir edebiyat dergisi çıkardı: **Alan 67** (4 sayı, 1967) ★ Benzetmeleri ve seçtiği sözcüklerle şiirine arkaik bir görünüm de ekleyen ve toplumda tekil durumlar çoğul ilişkiler, olgular arayan Durbaş'ın şiir kitapları: **Kuş Tufanı** (1971), **Hücremde Ayışığı** (1974), **Çırak Aranıyor** (1978), **Denizler Sincabı** (Çocuk şiirleri, 1982), **İkinci Baskı** (Çocuk şiirleri, 1979), **Çaylar Şirketten** (1980), **Kırmızı Kanatlı Kartal** (çocuk şiirleri, 1982), **Nereye Uçar Gökyüzü** (1983), **Siyah Bir Acıda** (1983), **Bir Umuttan Bir Sevinçten** (toplu şiirler, 1984), **Yeni Bir Defter-Şiirler-Meçhul Bir Aşk** (1985), **Adresi Uçurum** (toplu şiirler II, 1986), **Geçti mi Geçen Günler** (1989) ve **Menzil** (1992), **Kimse Hatırlamıyor** (1994 - Toplu Şiirler I), **Nereye Uçar Gökyüzü** (1994 - Toplu Şiirler II) **İki Sevda Arasında Kara Sevda** (1994) ★ **Evliya Çelebi** (1983) adlı çocuklar için uyarlama kitabı vardır. Röportajlarını **Yazılmaz Bir İstanbul** (1988) öykü derlemesini **Öykülerde İstanbul** (1995) adlarıyla kitaplaştırdı. **Ahmed Arif Anlatıyor: Kalbim Dinamit Kuyusu** (1990) ve **Şair Cezaevi Kapısında** (1992) adlı iki düzyazı kitabı daha olan Durbaş **Çırak Aranıyor** ile 1979 Yeditepe Şiir Ödülü'nü, **Nereye Uçar Gökyüzü** ile 1983 Necatigil Şiir Ödülü'nü kazandı ★ Ayrıntılı hayat hikâyesi ve sanat görüşü için bk. Milliyet Sanat Dergisi, sayı 323 (14 Mayıs 1979).

DURU, Kâzım Nami ★ XX. yy. yazarlarından, 1876-14 Ekim 1967, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Harbiye'yi bitirmiş (1897), yüzbaşı iken ordudan ayrılıp öğretmen ve eğitimci olmuş, Manisa milletvekilliği de yapmıştı. Üsküdar'da Karacaahmet Şehitliği'nde gömülü ★ Yazı hayatı 1895'te başladı. Selânik, İstanbul, Ankara gazete ve dergilerinde pek çok yazıları çıktı. Yazdığı, çevirdiği eserlerin sayısı elliyi geçiyor. **İttihat ve Terakki Hâtıralarım** (1957), **Cumhuriyet Devri Hâtıralarım** (1958), **Arnavutluk ve Makedonya Hâtıralarım** (1959) ve **Ziya Gökalp** (1949) bunlar arasındadır.

DURU, Orhan Mehmet ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 18 Aralık 1933 İstanbul ★ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ni bitirdi (1956), bir süre veterinerlik ve fakültede asistanlık yaptıktan sonra gazeteciliği yeğledi. Ulus, Cumhuriyet, Milliyet, Güneş ve Hürriyet gazetelerinde çalıştı, Interstar TV'de haber müdürlüğü yaptı. Şimdi serbest yazar olarak çalışıyor ★ İlk hikâyesi Küçük Dergi'de çıkmıştı (Ocak 1953). Yeni bir anlatım biçimi denedi, gerçekdışı öğelerden, hümor ve ironiden yararlandı ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında **Ağır İşçiler** hikâyesi başarı ödülü kazanmıştı. ★ Mavi, Evrim, Yeni Ufuklar, Pazar Postası, Seçilmiş Hikâyeler, Yelken, Dost, Soyut dergilerinde ve başka dergilerde öyküleri, gazetelerde yazıları yayınlandı. Öyküleri: **Bırakılmış Biri** (1959), **Denge Uzmanı** (1962), **Ağır İşçiler** (1974), **Yoksullar Geliyor** (1982), **Şişe** (1989), **Bir Büyülü Ortamda** (1991). ★ Deneme kitapları: **Kısas-ı Enbiya** (1979), **Kıyı Kıyı Kent Kent** (1977, daha sonra bu kitap genişletilerek **Mavi Gezi** adıyla 1986, 1987 yıllarında yeniden basıldı), **Hormonlu Kafalar** (1992), **İstanbulin** (1995). Çevirileri: B. Traven'den **Sierra Madre'nin Hazineleri**, Prokopius'dan **Gizli Tarih** (daha sonra **Bizans'ın Gizli Tarihi** adıyla ikinci kez genişletilip düzeltilerek yeniden yayın-

landı.), Werner Heisenberg'den Vedat Günyol'la birlikte **Çağdaş Fizik'te Doğa**, Ginsberg ve Ferlinghetti'den şiirler; Ferit Edgü ile birlikte: **Amerika**. Bu arada tiyatro uyarlamaları yaptı. Özellikle müzikaller üzerinde çalıştı. Anthony Newley ve Leslie Bricuss'dan **Durdurun Dünyayı İnecek Var** (1968), Slawomir Mrozek'ten **Sınırdaki Ev** (1970), Alfred Jarry'nin Kral Übü'sünden **Üzbik Baba** (1990).

DURUEL, Nursel ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1941 Şarkikaraağaç (İsparta) ★ Orta öğrenimini İstanbul Kız Lisesi'nde, yüksek öğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü'nde tamamladı (1966). TRT İstanbul Radyosu'nda prodüktör (1965-85) olarak görev yaptı. Ansiklopedilerde çalıştı, reklam metni yazarlığı yaptı. BRT Radyo Televizyon'da çalıştı (1992). ★ 1981 yılında Akademi Kitabevi'nin hikâye dalı birincilik ödülünü aldı. Bu hikâyeler sonradan **Geyikler, Annem ve Almanya** adı altında yayımlandı (1982). Aynı eser 1983 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı da aldı. **Burgaç** adlı öyküsüyle Yayınlanmamış Hikâye dalında 1990 Yunus Nadi Ödülü'nü kazandı. İlk kitabı Makedonca'ya çevrildi, öyküleri değişik dillerde yayınlandı. İkinci kitabı **Yazılı Kaya** (1992)'dır. ★ Hakkında geniş bilgi Milliyet Sanat, 15 Mayıs 1983 sayısındadır.

DUYGULU, Behiç ★ Günümüz hikâyecilerinden, 1933-2 Nisan 1985, doğ. Ödemiş, ölm. İstanbul ★ Aydın Lisesi'ni bitirdi. Ödemiş'te kitapçılık yaptı ★ Ege'nin gündelik hayatından aldığı konuları, bu hayatı tekdüze bularak yalnızlıklarına gömülmüş kişilerin iç dünyalarını yalın, sade bir dille yazdı. Hikâyelerini **Ağlama N'olur** (1961), ***Sultan Bayırı** (1963), **Gölgede Gezintiler** (1970) kitaplarında topladı.

DÜRDER, Baha ★ Günümüz yazarlarından, 1912-17 Temmuz 1983, doğ. İstanbul, ölm. Tekirdağ ★ İstanbul İlköğretmen Okulu'nu (1931), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü (1938) ve İstanbul Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü (1950) bitirdi. Son resmî görevi İstanbul Eğitim Enstitüsü'ndeki edebiyat öğretmenliğidir (1947-1969) ★ **Namık Kemal'in Romanları** (1940), **Halide Edip** (1940) adlarında iki inceleme yayımlamış, **Okunacak Romanlar** (1959) derlemesini çıkarmıştı. Tek başına, ya da meslek arkadaşı Haydan Ediskun'la birlikte yazdıkları okul ve amatör oyunlarının sayısı otuzu bulan, gene Ediskun'la ortaokul ve liseler için pek çok türkçe, edebiyat, dilbilgisi kitapları da olan Dürder'in son kitapları Mustafa Nihat Özön'le ortak **Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi** (1967) ve roman üzerine yerli, yabancı yazılardan bir derleme (**Roman Anlayışı**, 1971)'dir.

EBÜLGAZİ BAHADIR HAN ★ XVII. yy. tarihçilerinden, 1603-1663 ★ Baba ve anne tarafından Cengiz soyundan olan Ebülgazi, 16 yaşında devlet yönetimi işlerine başlayıncaya kadar öğrenim gördü, arapça, farsça öğrendi, 1644'den ölümüne kadar Hive'de hanlık etti; Buhara özbekleri, Safevi şahları, Kalmuk hanları ve Ruslarla savaştı. Harizm bölgelerinde hükümet sürdü ★ Ebülgazi Bahadır Han, **Şecere-i Terâkime** (1659) ve **Şecere-i Türk** adların-

da, Çağatay türkçesiyle yazılmış iki eser bıraktı. **Şecere-i Terakkime,** İran tarihçisi Reşidüddin (14. yy. başları)in tarihinde kayıtlı Oğuzname'nin, yirmiye yakın mahalli türkmen rivayeti ile karşılaştırılmasından meydana gelmiş olup "Türkmenlerin Soy Kütüğü"dür. **Şecere-i Türk,** XV. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak Altın-Ordu ve Harizm'de hükümet süren Moğol kabile ve hanlarının, 1663'e kadar gelen tarihidir. Yer yer destan karakteri taşımakla beraber, Türk-Moğol tarihi için en eski ve başlıca kaynak olan bu eser Ebülgazi'nin ölümünde oğlu tarafından tamamlandı. Daha 1717 tarihlerinden itibaren rusçaya, almanca, fransızca ve ingilizceye çevrilip bastırıldığı gibi, 1905'de Kazan'da basılmış aslı, Ahmet Vefik Paşa tarafından Osmanlı Türkçesine de çevrilerek Tasvir-i Efkâr gazetesinde tefrika edilmiş (1864) ve eksik olarak kitap halinde de yayımlanmıştır ★ **Şecere-i Terâkime,** Türk Dil Kurumu'nca bastırılmıştı (1937), yeni basımı Tercüman 1001 Temel Eser dizisindedir (haz. Muharrem Ergin, 1974).

EBÜZZİYA TEVFİK ★ Tanzimat devri yazarlarından, 1848-27 Ocak 1913, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Çeşitli devlet memurluklarında bulundu. 1968/69'da Terakki gazetesindeki yazılarıyla basın hayatına atıldı, arkadaşlarıyla veya kendi başına gazeteler çıkardı (İbret, Hadika, 1872; Sirac, 1873), 1873'de Vatan Yahut Silistre temsilinin yarattığı heyecan yüzünden İbret ve Sirac yazarları tutuklanınca, o da Ahmet Mithat'la birlikte Rodos'a sürüldü. Abdülaziz'in tahttan indirilmesine kadar orada kaldı. 1876'da İstanbul'a döndü, eski ve yeni (başta Namık Kemal, Şinasi, Ziya Paşa, ekrem, Muallim Naci, Ahmet Rasim, gibi) yazarların birçok eserlerini içine alan, yüz cildi aşkın, **Kütüphane-i Ebüzziya** başlığı altında dizi kitaplar yayımladı. İstibdat Devri'nde Konya'ya sürüldü. Meşrutiyet'in ilânında İstanbul'a döndü (1908), Antalya milletvekili seçildi, üç gazete çıkardı ★ Makale, tiyatro, anı ve biyografi türlerinde de eserler veren Ebüzziya Tevfik, matbaacılığımızı geliştirmek, Divan ve özellikle Tanzimat yazarlarının eserlerini basmak ve yaymak yoluyla o devrin ünlü bir editörü oldu, milli kitaplığımıza büyük katkılarda bulundu ★ **Ecel-i Kaza** (piyes, 1872), **Nümune-i Edebiyat-ı Osmaniye** (Sinan Paşa'dan Namık Kemal'e kadar düzyazı antolojisi, 1876, 6. b. 1913) gibi eserleri arasında **Yeni Osmanlılar Tarihi** yeniden basılmıştır (haz. Ziyad Ebüzziya, 1973-1974).

ECE AYHAN ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1931 Datça/Muğla ★ İstanbul'da Atatürk Erkek Lisesi'ni, Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (1959) bitirdi. Memurluk, kaymakamlık, yayınevlerinde redaktörlük yaptı ★ İlk şiiri Türk Dili dergisinde çıkmıştı (Şubat 1954). Yeni motifler, karanlık çağrışım atkılarıyla ördüğü şiirleri; onu, şiirimizde 1956/57 yıllarında başlayan İkinci Yeni Akımının en çok sözü edilen şairlerinden biri katına yükseltti ★ Şiir kitapları: **Kınar Hanımın Denizleri** (1959), **Bakışsız Bir Kedi Kara** (1965), **Ortodoksluklar** (1968), **Devlet ve Tabiat** (1973), **Yort Savul** (1977 - Şiir kitaplarının toplu basımı), **Zambaklı Padişah** (1981), **Çok Eski Adıyladır** (1982), **Çanakkaleli Melâhata İki El Mektup ya da Özel Bir Fuhuş Tarihi** (kimi yazı ve konuşmalarıyla birlikte, 1991), **Son Şiirler** (1993), **Bütün Yort Savullar** (1994 - Şiir kitaplarının toplu basımı) ★ **Defterler** (1981; **Yeni**

Defterler, genişletilmiş basım 1984) ve **Başıbozuk Günceler** (ilk iki kitabın genişletilmiş basım, 1993), **Aynalı Denemeler** (1995) günce-anılarını topladığı kitaplarıdır. **Yalnız Kardeşçe**'de (1984) şiir üzerine söyleşilerini, **Kolsuz Bir Hattat**'ta (1987) ve **Şiirin Bir Altın Çağı**'nda (1993) konuşmalarını ve yazılarını derledi. 1993'te yayımlanan **Sivil Şiirler**'de yazı, söyleşi, hikâye ve şiirleri yer alıyor.

ECEVİT, Bülent ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1925 İstanbul ★ Robert Kolej'deki öğreniminden (1944) sonra, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. Milletvekili, Bakan, Başbakan oldu. Zonguldak milletvekilliği ve CHP Genel Başkanlığı yaptı ★ Çevirileri (Tagore, T.S. Eliot vb.) ve politik eserleri de olan Ecevit, Hep Bu Topraktan dergisinde başlayan, Yücel dergilerinde devam eden şairliğin ürünlerini, edebiyat ve sanat yazılarını **Şiirler** adlı bir kitapta topladı (1976). **Işığı Taştan Oydum** adlı şiir kitabı Yüksel Pazarkaya tarafından almancaya çevrildi (1978).

ECEVİT, Yıldız ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1946 Gelibolu ★ Çamlıca Kız Lisesini bitirdikten sonra üç yıl Viyana'da kaldı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim dalından mezun oldu (1973). Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim dalında yüksek lisans/doktora çalışmalarını tamamladı (1987). Uluslararası Germanistler Birliği üyesi olan Ecevit, halen aynı fakültede doçent statüsünde görevini sürdürmektedir (1990 →) ★ Türk ve Alman edebiyatlarıyla ilgili çalışmaları vardır. Yayınlanmış kitapları: **Oğuz Atay'da Aydın Olgusu** (1989), **Die Intellektuellenproblematik bei Max Frisch und Oğuz Atay** (1990), **İsviçre-Alman Edebiyatı** (1991), çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanan yazılarını topladığı **Kurmaca Bir Dünyadan/Yazın İncelemeleri** (1992).

EDGÜ, Ferit ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1936 İstanbul ★ İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde başladığı eğitimini Paris'te sürdürdü (1959-1964), İstanbul'da 1977'den beri Ada Yayınları'nı yönetiyor ★ Şiirler yazdı, yayınladı (1952/53), ilk hikâyesi Yeni Ufuklar dergisinde çıktı (Ocak 1954). Toplum kaçağı aydın kişilerin içlerini kararan yaşama anlamsızlığı, cinsel saplantılar, yozlaşmalar gibi temalarla örülü hikâyeleri **Kaçkınlar** (1959), ***Bozgun** (1962), ***Av** (1968), **Bir Gemide** (1978), **Çığlık** (1982), **Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı** (1988, büyük hikâye/küçük roman) kitaplarındadır ★ **Kimse** (1976) ve **O** (1977) romanlarında gene toplumla aralarında bir kaynaşma köprüsü kuramayan aydınların yalnızlık acılarını işledi ★ Şiirlerini **Ah Min-el Aşk**'ta (1978) topladı. ★ Denemeleri: **Ders Notları** (1978), **Yazmak Eylemi** (1980), **Şimdi Saat Kaç** (1986), **Birbir Hece** (1991) ★ **Bir Gemide** hikâye kitabı ile 1979 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, **Ders Notları** ile de 1979 Türk Dil Kurumu Deneme Ödülü'nü kazandı. **O** adlı romanı **Hakkari'de Bir Mevsim** adıyla ve Onat Kutlar'ın senaryosuyla sinemaya uyarlandı. 33. Berlin Film Festivali'nde (1983) ve 2. Akdeniz Kültürleri Film Festivali'nde ödüller aldı (1984). **Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı** adlı eseriyle Sedat Semavi Vakfı 1988 Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Yazarın, bunların dışın-

da Abidin Dino, Yüksel Arslan, Bedri Rahmi, Eren Eyüboğlu, Füreya, Aliye Berger, Ergin İnan gibi sanatçılar üzerine yayınlanmış kitapları vardır.

EDİB AHMED ★ XII.yy. şairlerinden, ?-? ★ Yüknek'li Mahmud adında bir zatın oğlu olan şair, Dâd İspehsâlâr Bey için yazdığını söylediği **Atabetü'l-Hakayık** (Hakikatler Eşiği) adlı 256 beyitlik küçük eserinde âyet, hadis veya başka arapça beyitlere dayanarak, erdemli kişi olmanın yollarını, ahlâk ilkelerini açıklar. Eser, Yusuf Has Hacib'in **Kutadgu Bilig**'i gibi faûlün faûlün faûlün faûl aruz ölçüsüyle ve "Kaşgar dili" ile yazılmıştır. Elde bulunan birkaç yazmasının en iyisi, 1444'te Semerkand'de yazılmış, şimdi Ayasofya Kitaplığındaki arap ve uygur harfli nüshadır ★ **Atabetü'l-Hakayık**'ı ilk defa Necip Asım bulup yayımlamıştı (1918). Yeni, Prof. Reşit Rahmeti Arat baskısı; önsöz, transkripsiyon, metin, bugünkü türkçeye çeviri ve metin üzerine araştırmalar ile TDK yayınları arasında çıktı (1951).

EDİBOĞLU, Baki Süha ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1915-15 Eylül 1972, doğ. Antalya, ölm. İstanbul ★ İstanbul'da Hayriye Lisesi'ni bitirdi (1936). İstanbul gazetelerinde (1934-1940), sonra da Ankara, İstanbul radyolarında çeşitli görevlerde çalıştı. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Bir hikâye kitabı (**Sel Geliyor**, 1944), iki antoloji (**Türk Şiirlerinden Örnekler**, 1910-1944; **Atatürk İçin Bütün Şiirler**, Faruk Çağlayan'la birlikte, 1962), iki de biyografi (**Falih Rıfkı Konuşuyor**, 1946; **Ünlü Türk Bestekârları**, 1962) yayımlanmış olan Baki Süha'nın ilk şiiri Servet'i Fünun-Uyanış dergisinde çıkmıştı (1929). Şiirlerini **Canup** (1942), **Gece Yağmuru** (1947), **İşaret** (1953), **Karanlıkta Geçen Gemiler** (1958) kitaplarında, 36 şairle ilgili anılarını da **Bizim Kuşak ve Ötekiler** (1968)'de topladı.

EDİRNELİ NAZMİ ★ XVI. **Türkî-i basit** şairi, ?-1554'ten sonra ★ Bir yeniçeri olduğu bilinen (asıl adı Mehmed) Edirneli Nazmi I. Selim'in İran (1514) ve Mısır (1517) seferlerinde bulundu. Kanuni devrinde bir süre ahkâm kâtipliği etti, sonra silâhtarlar bölükbaşısı oldu ★ Zamanına kadar yetişmiş şairlerin birbirlerine yazdıklarını nazireleri toplayarak **Mecmâü'n-Nezâir** (Nezireler Topluluğu) adında, 3356 şiirden meydana gelme bir antoloji sahibi de olan Edirneli Nazmi'nin edebiyat tarihimizdeki asıl önemi çağdaşı Tatavla'lı Mahremi (ölm. 1535/36) gibi, "Türkî-i basit" ile divan şiirleri yazmasıdır. Sırf türkçe kelimelerle, arapça-farsça tamlama kullanılmadan aruzla yazılmış bu şiirler, şiir dilinde türkçülük anlayışının ilk örnekleri ise de, her iki şairin sanat güçlerinin yetersizliği bu akımın yayılmasını, tutulmasını sağlayamamıştı. Bütün şiirlerinin beyit sayısı elli bine yakın Nazmi; edebî sanatların, divan edebiyatı nazım şekillerinin herbirine bol örnekler verdiği, yeni yeni aruz vezinleri kullandığı halde, bütün bu çabalarının hiçbirinde bir yenilik gösterememiş, devrinin yeteneksiz bir nâzımı olarak kalmıştır. Bu yüzden divanında sadece "basit türkçe" ile yazdığı manzumeleri, Tatavla'lı Mahremi'nin bu tip şiirleri peşisıra, Milli Edebiyat akımının ilk davranışlarından olmakla, tarihi bir değer taşır ★ Edirneli Nazmi'nin türkî-i basit ile yazdığı 286 şiir, Prof. Fuad Köprülü tarafından yayımlandı (1928); şair üzerine geniş bir inceleme Nihal Atsız tarafından yapıldı (1934).

EDİZ, Hasan Âli ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1905-3 Temmuz 1972, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Vefa Lisesi'ni bitirdikten sonra (1922) bir süre Tıp Fakültesi'nde okudu. Avrupa'ya giderek beş yıl sosyoloji ve edebiyat öğrenimi yaptı. Çeşitli işlerde, son olarak İstanbul'da Devlet Kitapları Mütedavil Sermayesi Müdürlüğü'nde çalıştı, 1935'ten bu yana gazetelerde pek çok makaleleri çıktı (Son Posta, Cumhuriyet, vb.) ★ Asıl, çevirileriyle tanındı. Ön plânda Dostoyevski, Gorki, Puşkin.. gibi önemli Rus yazarlarının en ünlü eserlerini, doğrudan doğruya rusçalarından dilimize kazandırdı; yeni rus yazarlarını da bize en çok o tanıttı. Başka edebiyatlardan da yaptıklarıyla çeviri kitaplarının sayısı elliyi aşan yazarın ayrıntılı hayat hikâyesi, Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabındadır ★ Ölümünden sonra adına **Hasan Âli Ediz Çeviri Ödülü** kondu. Bu ödülü kazananlar için kitabın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız.

EFE, Necdet Rüştü ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1900-24 Eylül 1969, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Vefa Lisesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde bir süre okudu, bankalarda ve sigorta şirketlerinde çalıştı. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Özellikle ünlü mizah dergilerindeki yazıları, aruz ve hece şiirleri (**Ahenk,** 1920; **Bir Damla Gözyaşı,** 1924; **Bahçe,** 1939 vb.); manzum romanları (**Aşkın Gözü,** 1928); manzum hikâyeleri (**Gönül Masalları,** 1950); manzum küçük komedileri (**Kadın Asker Olursa,** 1934) ile tanınmıştı. Önemli bir eseri, 52 Türk nüktecisinin nükte ve fıkralarını, yer yer çağdaşlarına ilişkin anılarını derleyen kitabıdır: **Türk Nüktecileri** (1968), geniş hayat hikayesi de bu kitabında bulunuyor.

EGE, İskender Cenap ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1918 İstanbul ★ Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi, öğretmenlik, Ankara Radyosu Müdürlüğü (1954) yaptı. Aydın senatörü (1961), Turizm ve Tanıtma Bakanı (1977), MDP'den milletvekili oldu. Şimdi bağımsız milletvekili ★ Şiirleri Varlık ve Dost dergilerinde yayımladı, son yazdıklarına Çağrı (Konya) dergisinde rastlanıyor. Şiir kitapları: **Bir Yaprak Değdi** (1973) ve **Zaman Olur ki** (1985).

ELÇİN, Şükrü ★ Günümüz folklor araştırmacılarından, doğ. 1912 Florina ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1939). Liselerde, yüksek okullarda öğretmenlik yaptı, doktorasını verdi (1949), doçent (1962) ve Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı Enstitüsü Başkanı oldu (1969 →) ★ Yazı hayatı lise sıralarında şiirle başlamıştı, bir arkadaşıyla **Şair Bozuntuları** (1932) ve tek başına **Yirmidört** (1944) kitaplarını çıkardı. Türk Halk edebiyatı ve folkloru alanında **Kerem ile Aslı Hikâyesi** (1949), **Anadolu Köy Orta Oyunları** (Köy Tiyatrosu, 1964) gibi kitapları yanı sıra, Türk Yurdu, Türk Folklor Araştırmaları vb dergilerde pek çok incelemesi yayınlandı; ki bir kısmının listesi Türk Folklor Araştırmaları'nın Mart 1969 sayısındadır. Yeni şiirlerini **Adalar Destanlar** (1978) kitabında topladı. **Halk Edebi-**

yatına Giriş (1981) adlı bir de incelemesi var ★ İhsan Hınçer adına konulan Türk Folkloruna Hizmet Ödülü'nü Metin And, Kemal Gökçe, Cahit Güzelbey ve Haşim Nezihi Okay ile birlikte aldı (1983). **Halk Edebiyatına Giriş** adlı yapıtıyla da Türkiye İş Bankası Halk Bilim Büyük Ödülü'nü kazandı (1984).

ELOĞLU, Metin ★ Günümüz şairlerinden, 11 Mart 1927-11 Ekim 1985, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Ortaokuldan sonra Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde okudu (1943-1947) ★ Basılmış ilk yazısı bir hikâyedir (Serveti-fünun dergisi, 1942), iki şiiri Mehmed Metin imzasıyla Kovan dergisinde yayımlanmıştı (İzmir, 1943, sayı 4). Ressamlığıyla da tanınan şair, hikâyeler ve özellikle Güney dergisinde Etem Olgunil takma adıyla eleştiriler de yazdı ★ Eloğlu, kendi yaşama koşullarının ve çağının tanığı şiirlerine acıyı, ironiyi birlikte kattı. Duyguyla düşünceyi kaynaştırırken, kendine özgü bir şiir sözlüğünden yararlandı ★ Şiir kitapları: **Düdüklü Tencere** (1951), **Sultan Palamut** (1957), **Odun** (1959), **Horozdan Korkan Oğlan** (1960), **Türkiye'nin Adresi** (1965), **Ayşemayşe** (1968), **Dizin** (1971), **Yumuşak G** (1975), **Rüzgâr Ekmek** (1978), **Hep** (1982), **Yine** (ilk altı kitabının yeniden basımı, 1982), **Şiirce** (üç kitabının birlikte basımı, 1982), **Ay Parçası** (1983), **Önce Kadınlar** (1984) ★ Şairliği üzerine bir inceleme, şiirlerinden seçmeler ve bibliyografya dahil, kitap olarak çıktı (haz. Asım Bezirci, 1971) ★ **Dizin** kitabı Türk Dil Kurumu 1972 Şiir Ödülü'nü kazandı.

ELÖVE, Ali Ulvi ★ XX. yy. şair ve yazarlarından, 1881-15 Ağustos 1975, doğ. Selânik, ölm. İstanbul ★ Öğrenim ve ilköğretmenlik yılları Selânik'te geçti. 1908'den sonra İstanbul, Adana ve Bursa İlköğretim okullarında edebiyat öğretmenliği yaptı, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki öğretmenliği emekliliğine kadar sürdü (1939-1945). Üsküdar'da aile mezarlığında gömülü ★ Çocuk edebiyatımıza katkılarıyla tanındı. İstanbul İlköğretmen Okulu'ndaki öğretmenliği sırasında yetmişi aşkın çocuk şiiri yazmış, bunları **Çocuklarımıza Neşideler** (1912) kitabında toplamıştı. Elöve, özellikle **Dağbaşını Duman Almış** gençlik marşının söz yazarı olarak belleklerimizdedir ★ Hayat hikâyesi, eserlerinin tam listesi için bkz. Yeni Yayınlar dergisi, Mayıs-Temmuz 1957 sayısı.

EMEK, Reşat Cemal ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1911 ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu olduğu bildiğimiz şair, 1934-1944 yıllarında Varlık, Oluş, Yücel dergilerinde pek çok şiir yayınlamış, **Hacı Babanın Kumruları** (1940) adında bir de kitap çıkarmış ve susmuştu. **İkinci Mustafa Kemal Destanı** (1973) kitabıyla yeni bir kişilikte tekrar göründü.

EMİN NİHAT ★ Tanzimat devri yazarlarından, doğum tarihi ve hayatı bilinmiyor, 1875'ten sonra öldüğü sanılıyor ★ Tek kitabı, yedi hikâyeden oluşan **•Müsâmeretnâme** (1872). Ahmet Mithat'ın hikâyeleri ve ilk romanımız kabul edilen **Taaşşuk-i Talat ve Fitnat** (Şemsettin Sami) ile birlikte, Batı'ya yönelik ilk anlatı türlerinden biridir. Geniş bilgi **Gece Hikâyeleri** adıyla Ter-

cüman 1001 Temel Eser dizisindeki yeni baskısında ve Cevdet Kudret'in inceleme antolojisindedir (Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman, cilt 1, 1971).

EMİR, Sabahat ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1943 Kula ★ İstanbul Kız Lisesi'ni, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi, bir süre öğretmenlik ve İstanbul'da Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğü yaptı. Şimdi İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'nda öğretim görevlisi. Televizyon ve radyo oyunları yazdı, **Gönül Dostları, Aile Bağları** televizyon oyunlarından bazılarıdır. ★ Ortaokul-lise Türkçe ve edebiyat derslerine türlerden seçmeler ve yardımcı eserler de yayınlamakta olan yazar, ilk hikâye kitabını üniversite öğrencisiyken çıkarmıştı: **Ceviz Oynamaya Geldim Odana** (1964). Hisar ve Varlık dergilerinde hikâye ve denemeleri görülen sanatçının sonraki hikâye kitapları **Öküz Kafalı Şaban Bey Destanı** (1969), **Geceyle Gelen** (1977), **Zamane** (1981). **Bir Sepet Kiraz** (1989). Çocuk hikâye kitapları: **Ağlayan Soytarı** (1978), **Keloğlan Uzayda** (masallar, 1980), **Sancılı Bir Gün** adlı romanı 1981'de yayımlandı. ★ **Türk Piyeslerinden Derlenen Türk Halk Deyimleri** (1968), **Büyük Eserler** (1971), **Mektup Yazma Sanatı** (1974) incelemeleriyle **Ünlü Yazarlardan Seçme Denemeler** (1975) ve **Ünlü Yazarlardan Seçme Hikâyeler** (1975) derlemelerinden sonra, basıma hazırladığı **Cenupta Türkmen Oynakları** (1977) adlı eserle Türkiye Milli Kültür Vakfı Armağanı Tarih Dalı jüri özel armağanını aldı (1979). Ayrıntılı biyografisi için bkz. Hisar Dergisi, Eylül 1970.

EMRAH ★ XIX. yy. halk şairi, ?-1860, doğ. Erzurum, ölm. Niksar ★ Erzurum köylerinden birinde doğduğu için, Erzurum'lu Emrah diye anılan bu saz şairi, şiiriyle çeşitli söylentilerden anlaşıldığına göre, Sivas, Kastamonu, Konya, Niğde illerini dolaştı. 1840'de Sivas'tan Niksar'a gelerek ömrünü orada tamamladı ★ Saz şairleri içinde divan şiirini en iyi bilenlerden biri olan, aruzla yazdığı gazel, murabba muhammes ve müseddeslerinde bu kültürünü açıkça belli eden Emrah, XIX. yüzyılın Dertli ve Seyranî gibi iki büyük halk şairi yanında yer alır. Hece ile tasavvuf üzerine şiirleri varsa da, asıl kişiliği, aşık tarzında, zarif ve ince koşma ve semailerinde görülür. Hayran ve çıraklarının arasında Aşık Tokatlı Nuri (ölm. 1882) başta gelir ★ Emrah üzerine ilk monografi Eflâtun Cem Güney tarafından yayımlanmış (Sivas, 1928), bunu Fuad Köprülü (1929), Vehbi Cem Aşkun (Sivas, 1942)'un kitapları izlemişti. Eflâtun Cem Güney'le oğlu Çetin Eflâtun Güney'in, daha geniş, **Erzurumlu Emrah, Hayatı ve Şiirleri** (1955) kitabının yeni basımları da yapıldı. Orhan Ural'ın hazırladığı **"Dost Elinden Gelen Turna" Erzurumlu Emrah, Hayatı-Şiirleri** (1976) adlı kitap Hürriyet Yayınlarında basıldı.

EMRAH, ERCİŞLİ ★ Edebiyat tarihimizde, bir Emrah daha vardır ki, Van ilçelerinden Erciş'lidir. XVII. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır. **Emrah ile Selvi Han** adlı halk hikâyesinin kahramanıdır. Emrah, Osmanlı-İran savaşları sırasında Van'ı kuşatan Şah Abbas (hük. 1586-1628)'ın askerleri tarafından esir edilip götürülen Selvi Han'ın peşisıra Isfahan yollarına düşer, yıllarca diyar diyar dolaşır, sonunda iki sevgili birbirlerine kavuşurlar. Bu hikâye Erciş'li

Emrah'ın türkülerinden meydana gelmiş, Erciş'linin şiirleri, çok kere Erzurum'lu Emrah'ın şiirleriyle karıştırılmıştır ★ Dr. Muhan Bâli'nin **Erciş'li Emrah ile Selvi Han Hikâyesi** (Varyantların Tesbiti ve Halk Hikâyeciliği Bakımından Önemi) adlı monografisi, Erzurum Atatürk Üniversitesi yayınları arasındadır (1973).

EMRE, Gültekin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1951 Konya ★Ankara Üniversitesi DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1974). Şimdi Berlin'de yaşıyor (1980 →)İlk şiiri Türkiye Yazıları dergisinde yayımlandı (1977). Şiirleri ve şiire ilişkin yazıları, denemeleri, eleştirileri Broy, Tarih ve Toplum, Düşün, Milliyet Sanat, Sombahar, Gösteri, Varlık, Adam Sanat gibi dergilerde yayımlandı. Şiir kitapları: **Kurşuni Bir Siperde** (1980), **Bizsiz Gibi** (1983), **Gece Düşleri** (1985, Frankfurt), **Aşk ve Minyatürler** (1989), **Düşkuyusu** (1990), **Siyaha Elveda** (1993). ★ Almanya'daki Türk Şiirinden derlediği antoloji **Yarım Damla** (1993) adıyla kitaplaştı. **Düşkuyusu** kitabıyla 1991 Orhan Murat Arıburnu Şiir Ödülü'nü aldı. Almanca bir araştırması (**300 Jahre Türken an der Spree,** 1983 Berlin) ve Almanca yayımlanan bir şiir seçkisi (**Liebe und Minyaturen,** 1991 Berlin) vardır.

ENDERUNLU FAZIL ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, 1759?-1810, doğ. Akkâ, ölm. İstanbul ★ Babasının öldürülmesi üzerine İstanbul'a getirilince, alındığı Enderun'da (saraydaki mektep) yetişti (1775-1784), aşk maceraları yüzünden saraydan çıkarılınca, 12 yıl sefil, perişan bir hayat sürdü, sonra Halep ve Erzurum'da bazı memurluklarda bulundu, Rodos'a sürüldü (1795), gözleri kör olunca İstanbul'a dönmesine izin verildi, hasta-sakat on yıl daha yaşadı. 1810 yılı Aralık ayında ölünce Eyüp mezarlığına gömüldü ★ Nabî ve Nedim yolunda yürümek istemiş olan Enderunlu Fazıl, üstün bir şair sayılmazsa da mesnevilerinde gerçek hayat sahneleri çizmek, devrinin âdetlerini ve halk ruhunu yansıtmakla dikkati çeker ★ Eserleri: **Divan** (bas. 1842), **Defter-i Aşk** (bir çingene düğünü tasvir eden kısmı ilginçtir. Divanı ile birlikte basıldı). **Hûban-nâme** (Devrinin çeşitli milletlerden güzellerini, herbirinin özelliğini anlatır). **Zenan-nâme** (Yine çeşitli milletlerin kadınlarını anlatır, kadınlar hamamı ile bir mahalle baskınından bahseden kısımlar dikkate değer, 1838'de basıldı), **Çengi-nâme** (İstanbul'un çeşitli milletlerden, ünlü köçeklerini anlatır). **Defter-i Aşk, Hûban-nâme, Zenannâme** mesnevi şeklinde olup, **Çengi-nâme** murabbalardan meydana gelmiştir. Divanı dışındaki eserleri 1870'de taş baskısıyla toplu halde basıldı ★ **Hûban-nâme** (Güzeller Kitabı) ile **Zenan-nâme** (Kadınlar Kitabı)'nın yeni basımı 1945'tedir (haz. Ercümend Muhib).

ENDERUNLU VASIF ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, ?-1824, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Çocukluğunda saraya alınarak orada yetiştirildi, bir süre Bolayır'da Süleyman Paşa evkafının mütevelliliğinde (1818) bulunması bir yana, hep saray hizmetlerinde çalıştı ★ Divan edebiyatının ikinci derecede şairlerinden olan Vâsıf, muhammes ve gazelleri, özellikle şarkılarıyla tanınmıştı. Nedim etkisinden kurtulamamış; yalnız, şiirlerine, yer yer alaycı bir açıdan,

halk deyimilerini, kadın konuşmalarını, gündelik hayatı, çağının görüş ve düşüncelerini katarak bir ayrılık sağlamaya çalışmıştı ★ **Divan'ı** önce Mısır'da (1841), sonra da İstanbul'da basılmıştır.

ENGİN, İlhan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1925. Çorlu ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde okudu, gazetelerde muhabirlik ve fıkra yazarlığı yaptı. Kim ve Sır dergilerinde çalıştı. Senaryo yazarı ve filimci oldu ★ Üç hikâye kitabı (**İnsanlar Bilselerdi,** 1949; **Asya Gribi** 1956; **Üç Hovarda,** 1957), beş roman (**Göç Yolları Tıkadı,** 1955, 1968; **Kaderden Kaçamazsın,** 1955; **İstanbul'da Aşk Başkadır,** 1959; **Allah Seviniz Dedi,** 1961; **Çıngar,** 1964), bir de oyun (**Partinin Adamları,** 1961) yayınladı.

ENGİN, Sabahattin ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 1919 İstanbul ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Hukuk Fakültesi ve iki yıllık tiyatro bölümünden sertifika aldı ★ Hikâye, deneme, eleştiri yazarlığından oyun yazarlığına geçti, çoğu Devlet ve Şehir tiyatrolarında oynanmış eserlerinden basılanlar: **Suçlu** (1965), ***İpsizler** (1970), **Tedirginler** (Suçlu'nun değiştirilmiş şekli, 1970), **Büyük Dönemeç** (1970), **Malazgirt ve Tanınmayan Yiğitler** (iki oyun, 1973) ★ Malazgirt oyunu, Malazgirt seferinin 900. yıldönümünde Selçuklu Derneği'nin açtığı yarışmada birincilik kazandı.

ENGİNÜN, İnci ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1940 İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde görev yaptıktan sonra profesör olarak Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'ne geçti (1984). 1991'den bu yana Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürü olarak görev yapıyor ★ Bilimsel araştırmaları yanı sıra Kenan Hulusi'nin hikâyelerinden seçmeler yapmış (1973), Abdülhak Hâmid'in **Tarık** oyununu sadeleştirmiş (1975) ve Halide Edip üzerine bir tanıtma kitabı da (1975) yayınlamış olan Enginün'ün İngilizceden çevirileri, kitap ve tiyatro eleştirileri de vardır. **Türk Edebiyatında Shakespeare-Tanzimat Devrinde Tercüme ve Tesiri** adlı doktora tezi 1977'de, **Halide Edip Adıvar'ın Eserlerinde Doğu ve Batı Meselesi** adlı doçentlik tezi ise 1978'de kitap olarak yayımlandı. **Atatürk Devri Fikir Hayatı** (M. Kaplan, N. Birinci ve A. Uçman ile birlikte, 1981), **Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları** (1983), **Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi, I** (1974, Mehmet Kaplan, B. Emil ile), II. cilt (1978, M. Kaplan, B. Emil ile), M. Kaplan, B. Emil ve Z. Kerman ile birlikte 3-4. cilt (1979) ve 5. cilt (1989), **Milli Mücadelede Türk Kadını** (Dr. M. Cunbur, C. Özdemir ile birlikte) (1983), **Halide Edip Adıvar** (1986) (genişletilmiş 2. baskı 1989), **Abdülhak Hâmid** (1986), **Cenap Şahabeddin** (1989), **Mukayeseli Edebiyat** (1992), **Devrin Yazarlarının Kalemiyle Milli Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal** (M. Kaplan, B. Emil, N. Birinci, A. Uçman ile birlikte, 1981; 2. basım 1992), **Atatürk Devri Edebiyatı** (M. Kaplan, Z. Kerman, N. Birinci, A. Uçman ile birlikte, 1981; 2. basım 1992), **Cenap Şahabeddin Bütün Şiirleri** (M. Kaplan, B. Emil, N. Birinci, A. Uçman ile birlikte), **Ahmet Haşim Bütün Şiirleri** (Z. Kerman ile birlikte, 1983), **Ahmet Haşim Bütün Eserleri**

(Z. Kerman ile birlikte, 3 cilt, 1991), **Mehmet Kaplan'dan Seçmeler** (Z. Kerman ile birlikte, 2 cilt, 1988), **Mehmet Kaplan: Âli'ye Mektuplar** (Z. Kerman ile birlikte). **Abdülhak Hâmit Tarhan Bütün Şiirleri 1, Sahra, Divaneliklerim, Bunlar Odur,** (1979, 2. basım 1991), **Abdülhak Hâmid Tarhan Bütün Şiirleri 2, Makber, Ölü, Hacle, Bâlâdan Bir Ses** (1982), **Abdülhak Hamid Tarhan Bütün Şiirleri 3, Hep Yahut Hiç** (1982), **Ömer Bedrettin Uşaklı Bütün Eserleri,** (1988), **Ahmet Hamdi Tanpınar Bütün Şiirleri** (3. basım 1989), **Cahit Sıtkı Tarancı: Evime ve Nihal'e Mektuplar** (1989), **Ahmet Mithat Efendi'nin Tiyatroları** (1990), **Tahsin Nahit: Kösem Sultan** (1990), **Abdülhak Hamid'in Hatıraları** (1994), **Abdülhak Hamid'in Mektupları** (1995), yayına hazırladığı kitaplarıdır. ★ Genişçe hayat hikâyesi Hisar dergisindedir (Eylül 1976 sayısı).

ERAY, Nazlı ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1945, Ankara ★ İstanbul'da Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Bir bakanlıkta çevirmen olarak çalıştı (1965-1968) ★ Liseye yeni başladığında yazmıştı ilk hikâyesini (Mösyö Hristo, 1959). Gerçekle gerçeküstü arasında köprüler kuran, masalsı öğelerle beslenen öykülerinden on sekizini derlediği ilk kitabı * **Ah Bayım Ah** (1976) ile eleştirmenlerde ümitler yarattı. **Geceyi Tanıdım** (1979), **Kız Öpme Kuyruğu** (1982), **Hazır Dünya** (1983), **Eski Gece Parçaları** (1985), **Yoldan Geçen Öyküler** (1987), **Aşk Artık Burada Oturmuyor** (1989), hikâye kitaplarıdır. Romanları: **Pasifik Günleri** (1980), **Orphee** (1983), **Deniz Kenarında Pazartesi** (anı-roman, 1984) **Arzu Sapağında İnecek Var** (1990), **Ay Falcısı** (1992), **Yıldızlar Mektup Yazar** (1993), **Uyku İstasyonu** (1994). İki de oyun-hikaye kitabı var: **Geceyi Tanıdım/Erostratus** (1985) ve **Kuş Kafesindeki Tenor** (1991). Gazete yazılarını ise **Düş İşleri Bülteni** (1994)'nde topladı.

ERBİL, Leylâ ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1931 İstanbul ★ Kadıköy Kız Lisesi'ni bitirdi (1950), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Edebiyatı Bölümü'nde eğitim gördü. Çeşitli kuruluşlarda çalıştı, çevirmenlik yaptı. Türkiye İşçi Partisi sanat-kültür bürosunda görev aldı. Şimdi İstanbul'da yaşıyor. ★ İlk hikâyesi ("Uğraşsız") 1956 yılında Seçilmiş Hikâyeler dergisinde yayınlanan Erbil, Dost, Yeni Ufuklar, Yeditepe, Ataç, Yelken, Papirüs gibi dergilerde yazdı. 1950'den bu yana, dilin oturmuş kelime hazinesi ve söz dizimi kurallarını değiştirerek, kısıtlı toplum düzenine başkaldırma niteliğinde, varoluşçu yöneliş ve temalarla yazdığı hikâyelerinde yeni bir biçim aradı, ilginç bir hikâyeci olarak karşılandı ★ Üç hikâye kitabı yayınladı: **Hallaç** (1959), **Gecede** (1968), **Eski Sevgili** (1977). Romanları: **Tuhaf Bir Kadın** (1971), **Karanlığın Günü** (1985) ve **Mektup Aşkları** (1988). ★ 1979'da ABD University of Iowa tarafından onur üyesi seçildi.

ERCAN, Enver ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 21.1.1958 İstanbul ★ Haydarpaşa Lisesi'nde okudu. Yeni Düşün dergisinin edebiyat yönetmenliğini yaptı (1986-1988). Güneş ve Sabah gazetelerinde çalıştı. Şimdi Varlık Dergisi'nin genel yayın yönetmeni (1990 →). Türkiye Yazarlar Sendikasında Genel Sek-

reterlik yaptı (1991-1992). Şiir ve yazıları Yeni Düşün, Varlık, Gösteri, Sanat, Broy gibi dergilerde, Güneş ve Cumhuriyet gazetelerinde yayınlandı ★ İki şiir kitabı var: **Ekslik Yaşam** (1977) ve **Sürçüyor Zaman** (1988). Şairlerle yaptığı söyleşileri **Şair Çünkü Onlar** (1990) ve **Şiir Uçar Söz Olur** (1994) adlı kitaplarda topladı. Derlemeleri: **Varlık Şiirleri Antolojisi/1933-1993** (1993), **Varlık 60. Yıl Seçkisi** (1993), **Şiirlerde İstanbul** (1994), **Tanzimattan Bugüne Türk Öykü Antolojisi** (1994), **20. Yüzyıldan Çocuklara Şiirler** (1994), **Gülümseyen Anlar** (1994/Şair-yazar fıkraları). Bir de çocuk kitabı uyarladı: **Mevlana'dan Masallar** (1990).

ERDİNÇ, Fahri ★ Günümüz hikâye ve roman yazarlarından, 1917-11 Kasım 1986, doğ. Akhisar, ölm. Sofya ★ Balıkesir İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1936); öğretmenlik yaptı; bir süre Ankara Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nde okudu (1938), gene öğretmen ve 1946'da Ankara Radyosu'nun Tiyatro Bölümü'ne aktör oldu, 1949'dan sonra Bulgaristan'da yaşadı. ★ Önce şiirler yazdı, bir şiir kitabı çıkardı: (**Şen Olasın Halep Şehri,** 1945), Ankara Radyosu'nda on kadar oyunu oynandı; 1947'den sonra Seçilmiş Hikâyeler ve başka dergilerde yayımlanan ve toplumcu gerçekçilik ilkesine bağlı hikâyeleriyle tanındı ★ Bulgaristan'da basılmış kitaplarından biri oyun (**Göç,** 1951) dördü hikâye (**Akrepler,** 1952; **Asi,** 1955; **Memleketimi Anlatıyorum,** 1960; **Diriler Mezarlığı,** 1964), biri şiir kitabı (**İşte Böyle,** 1956); üçü de romandır: (**Ali'nin Biri,** 1958; **Acı Lokma,** 1959; **Kore Nire,** 1966). Bu kitaplara sonradan başkalarını da ekledi. **Diriler Mezarlığı** (1969) ile **Acı Lokma, Ali'nin Biri** romanları İstanbul'da da basıldı ★ Anavatanda yaşadığı yıllarda yazdığı hikâyeler ise ayrı bir kitapta toplandı: **Türkiye Hikâyeleri** (İstanbul, 1976). Son romanı **Kardeş Evi** (İstanbul, 1978)'dir ★ Yazarın iki de anı-incelemesi vardır: **Nazım Hikmet ve Bulgaristan** (1977), **Kalkın Nâzım'a Gidelim** (1987).

ERDOĞAN, Bekir Sıtkı ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 9 Eylül 1926 Karaman ★ Harb Okulu'nu (1948) bitirdi; on yıl kıta subaylığı yaptı. Ankara'da bulunduğu yıllarda (1953-57) Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden de mezun oldu. İstanbul'da Heybeliada Deniz Lisesi'nde albay edebiyat öğretmeni ★ Divan ve halk şiirinin, Yahya Kemal ve hece geleneğini sürdürenler elinde sadeleşmiş şekline benzetmeler diyebileceğimiz ve aruz ya da hece ölçüleriyle yazılmış şiirleri iki kitapta toplandı: **Bir Yağmur Başladı** (1949), **Dostlar Başına** (1965). Rübai türünde yeni şiirleri Hisar dergisinde çıktı ★ Cumhuriyetimizin **50. Yıl Marşı** yarışmasını Bekir Sıtkı Erdoğan'ın şiiri kazandı; marşı Necil Kâzım Akses besteledi (Haziran 1973).

ERDOST, Muzaffer ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1932 Artova (Tokat) ★ Veteriner Fakültesi'ni bitirdi (1956), Ankara'da Pazar Postası (1957-1959), Ülke dergilerinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. Sol Yayınları'nı yönetti (1964-1971). Kendi kaleminden ayrıntılı hayat hikâyesi, Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabındadır. Kardeşinin ölümünden sonra adını Muzaffer İlhan Erdost olarak değiştirdi ★ Edebiyata hikâyeler (1952-1954), şiirler (1948-1955) ile giren Erdost, sonradan eleştiriye geçti, şiirimizde "İkin-

ci Yeni" akımını destekleyenlerden biri oldu. Birinci sayısından (Mayıs 1955) sonra kapanan **Açık Oturum** adında bir de sanat-fikir dergisi çıkarmıştı. Dost, Yön ve Papirüs dergilerinde çıkmış yazılarına daha sonra Türk Solu ve Aydınlık dergilerinde (1966-1971) yenilerini ekledi. Açık Oturum Yayınları'nı (1958-60), Sol Yayınları'nı (1965) ve Onur Yayınları'nı (1974) kurdu. Siyasi yazılarından bir kısmı **Türkiye Üzerine Notlar** adıyla çıktı (1971). Kardeşi İlhan Erdost hakkında çıkmış yazıları **İlhan İlhan** adlı kitapta derledi (1983). **Türkiye Sosyalizmi ve Sosyalizm** (1969), **Bilim ile Yazın Arasında** (deneme-eleştiri, 1984), **Kapitalizm ve Tarım** (1984), **Osmanlı İmparatorluğunda Mülkiyet İlişkileri** (inceleme, 1984), **Şemdinli Röportajı** (1987), **Demokrasi ve "Demokrasi"** (1989), **Onu Anlat İşte** (1989) **Havada Kalan Güvercin** (1990-şiir), **Ey Karanlık Mavi Güneş** (1990-öykü), **Adam İçin Türevler, Eskiz** (1990), **Ulus, Uluslaşma, Demokratikleşme** (1991), **Bir Fotoğrafa Altyazı/İki 7 Kasım** (1991), **Üç Şair/N. Hikmet, C. Süreya, A. Arif** (1994), **Kanı Kanla Yıkamak** (1994), **Faşizm ve Türkiye-1977/1980** (1995) diğer eserleridir.

ERDURAN, Refik ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1928, İstanbul ★ Robert Kolej'i bitirdi (1947), yüksek öğrenimini tiyatro tarihi ve dramatik edebiyat üzerine Amerika'da yaptı. İstanbul'da bir ara Çağlayan Yayınevi'ni kurdu, tiyatro eleştirileri, mizah hikâyeleri yazdı. Milliyet gazetesi fıkra yazarlığı yaptı (19651981), şimdi Güneş gazetesinde fıkra yazarı ★ Bir romanı (**Yağmur Duası,** 1954) dışında, eserleri oyun türündedir (resmi veya özel tiyatrolarda ilk oynanış yıllarıyla): **Deli** (1957), **Bir Kilo Namus** (1958), ***Cengiz Han'ın Bisikleti** (1959), **İp Oyunu** (1959), **Karayar Köprüsü** (1959), **İkinci Baskı** (1960), **Büyük Jüstinyen** (1961), **Aman Avcı** (1962), ***Ayı Masalı** (1962), **Direkler Arasında** (1965), **Uçurtmanın Zinciri** (1965), **Kartal Tekmesi** (1966). ***Kelepçe** (1967), **Turp Suyu** (1969), **Canavar Cafer** (1973), **Tamirci** (1986) ★ Oyunlarından basılmış olanlar: **İki Kısa Oyun** (İp Oyunu, Korkunçlar, 1957), **Karayar Köprüsü** (1957). Tülay Güngör ile birlikte yazdıkları **Bunu Yapan İki Kişi** adlı oyun 1984 Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankası Tiyatro Oyunu Yarışmasında ikincilik kazandı, **Halay** ile de Kültür Bakanlığı Ödülü'nü aldı. ★ Gençlik anılarını **Gülerek** (1987) adlı kitapta topladı.

ERENUS, Bilgesu ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1943 Bilecik ★ İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdikten sonra TRT İstanbul Radyosu'nda çalıştı. Şair Müştak Erenus'un eşi olan yazar, bir radyo oyunu (**Evli Evine Köylü Köyüne**) ile TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü kazanmıştı. **El Kapısı** (1975), ***Ortak** (1976), **Nereye Payidar** (1976), **İkili Oyun** (1977), adlarındaki eserleriyle devrimci sahnelerimizde alkışlanan değerlerden biridir. **İkili Oyun** ile 1978 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü'nü aldı. **Kaside** (1980), **İkili Oyun** (1982) ve **Güneyli Bayan** (1984) yayımlanan oyunlarıdır. Oynanış tarihleriyle diğer oyunları ise şunlar: **Kelaynaklar** (1982), **Misafir** (1984), **Halide** (1985). **Birbirine Eş Beş Kardeş** (1990) adlı bir de çocuk kitabı var. Yazılarını **Entelektüel Şiddet** (1993)'te topladı.

ERENUS, Müştak ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1915 Şam. ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1940), avukat ★ Şiirleri en çok Yücel dergisinde çıktığı için Yücel şairi olarak bilinir. Yenitürk, Kaynak, Şadırvan (1949) ve başka dergilerde de imzasına rastlanan Erenus, ancak bir kısım şiirlerini **Şiirler** (1965), **Ölmeye Vakit Yok** (1976), **Duyuru** (1979), **Çağırın Gidenleri** (1988), **Sermaye Destanı** (1989) ve **Kalk Geleceğe Oturdun** (1991) **Taşlı Yazılar** (1995 - Toplu Şiirler), **Önce Umut Vardı** (1995) kitaplarında topladı. **Kör Beyazı Sordu** (1991)'da düzyazıları yer aldı.

ERGUN, Sadettin Nüzhet ★ XX. yy. edebiyat tarihçilerinden 1901 25 Nisan 1946, doğ. Bursa, ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirerek Ankara Lisesi'nde başladığı edebiyat öğretmenliğine Konya okullarında, İstanbul liselerinde devam etti. Son görevi Arkeoloji Müzesi'nde, Bayezit Umumi Kütüphanesi'nde kütüphane memurluk ve müdürlüğüdür. Üsküdar'da Karacaahmet mezarlığında gömülü ★ Sanat hayatına Millî Mecmua'da şiirler, Konya ve Ankara gazetelerinde makaleler yayımlayarak başladı. İlk kitabı **Konya Halkıyat ve Harsiyatı** (Konya Folkloru, 1926)' ndan sonra edebiyat tarihi araştırmalarına geçti. 1932-1933 yıllarında divan şairlerinden **Şeyh Galip, Necâti, Sabûhî, Şeyhülislâm Bahayi, Fehim ve Rami Paşa;** 1934 yılında da saz şairlerinden **Aşık, Kâtibi, Kuloğlu, Beşiktaşlı Gedayi, Hengâmî, Şille'li Sürûri** vb. üzerine tanıtma kitapları çıkardı. Sonra daha geniş monografilerde belgeleri değerlendirerek, şu şairlerin hayatlarını yazdı, bütün şiirlerini derledi: **Karacaoğlan** (1933), **Namık Kemal** (1933), **Samih Rıfat** (1934), **Cenap Şehabeddin** (1935), **Aşık Ömer** (1935), **Hatâyî** (1946) ★ Büyük eseri **Türk Şairleri** ansiklopedisini ancak 96 fasikül (üç cilt) çıkararak (1936-1945) F harfine kadar getirebildi ★ Öteki eserleri: **Pir Sultan Abdal** (1929), **Türk Edebiyatı Tarihi ve Nümuneleri** (Tanzimat'a kadar, 1931), **Bakî Divanı** (1935), **Halk Edebiyatı Antolojisi** (1936), **Türk Musikisi Antolojisi** (iki cilt, 17-20. yy.'larda dini eserler, 1943), **Bektaşi Edebiyatı Antolojisi** (19. yy.'dan bu yana Bektaşi-Kızılbaş, Alevi şairleri ve nefesleri, 2. b. 1956) vb.

ERGÜLEN, Haydar ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1956 Eskişehir ★ Ortaöğrenimini Ankara Aydınlıkevler Lisesi'nde yaptı. ODTÜ Sosyal Bilimler Bölümü'nde Sosyoloji okudu. Reklamcılık sektöründe çalışıyor ★ 1979 yılından bu yana şiirleri Felsefe Dergisi, Türk Dili, Somut, Yusufçuk, Gösteri ve Varlık dergilerinde yayımlandı. "Unutulmuş Bir Yaz İçin" adlı şiiriyle 1981 yılında Gösteri Dergisi Şiir Ödülleri'nde ikinci oldu. Şiir Kitapları: **Karşılığını Bulamamış Sorular** (1981), **Sokak Prensesi** (1990) **Sırat Şiirleri** (1991), **Eskiden Terzi** (1995). ★ **Kabareden Emekli Bir Kızkardeş**'te Lina Salamandre'dan çevirdiği şiirleri topladı (1995).

ERGÜN, Mehmet ★ Günümüz eleştirmenlerinden, doğ. 1953 Trabzon ★ İlk yazılarını 1971 başlarında verdi. Orhan Kemal'in **Üç Kâğıtçı** romanı üzerine bir çalışmasıyla Varlık dergisinin eleştiri yarışmasında birincilik kazandı (Varlık, Aralık 1972 sayısı). Yansıma, Soyut, Yeni Adımlar, Yeni Dergi, Ya-

rına Doğru, Militan dergilerinde yazdı. Doğrultu dergisini çıkarıp yönetti (Temmuz 1976-Mart 1977, 9 Sayı). İlk iki kitabı **Hikâyemizde Bekir Yıldız Gerçeği** (1975) ve **Bir Sinemcı ve Anlatıcı Olarak Yılmaz Güney** (1978) incelemeleridir. **Atatürk'le Konuşmalar** (Ergün Sarı imzasıyla) adlı derlemesi 1981'de, **Neyzen Tevfik ve "Azâb-ı Mukaddes'i"** adlı eseri ise 1983'de yayımlandı.

ERGÜVEN, Abdullah Rıza ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1925 Avanos ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı Haberler Dairesi'nde çalıştı, İsveç'e gitti (1967), orada İsveç Dili ve Edebiyatı öğrenimini yaptı, şimdi Stockholm Üniversitesi'nde türkçe okutmanı ★ İlk şiirlerini Yedigün dergisinde yayımladı (1941). 1954'ten sonra şiirleri Varlık'ta yayınlandı. Başlıca şiir kitapları: **Yalnızlar** (1958), **Seviden Yana** (1963), **Güneşe Açılmak** (1978), **Yanık Topraklar** (1978), **Burdan Öte** (1981), **Kırmızı Horoz** (1981), **Toprak ve İnsan** (1982), **Denize Karşı** (1983), **Anamız Ağlamış Bizim** (1988), **Göçebe Yağmuru** (1988), **Görünümler** (1986), **Kiraz Ağacı** (1988), **Öndeki Adam** (1988), **Milyonlar Kalkacak Ayağa** (1989), **Güneşler Uyumaz** (1989), **Gece Yakılan Türküler** (1989), **Ayçiçekleri** (1989), **Anı Dahi Anda Asmışlar** (1991), **Gelin Dostlar Bir Olalım** (1991), **Aliyi Veliyi Anlattım Diye** (1991), **Huriler ve Gılmanlar** (1991), **İdris Böyle Dedi** (1991), **Çün Zaman Ermiştir** (1991), **Şol Cennet Kuşları** (1991), **Sular Sessiz Akmaz** (1991), **Açlık ve Savaş** (1992), **Gece Işığa Doğru** (1992), **Tanrılar Ölüyor** (1992), **Ağaca Tırmanan Adam** (1992), **Bir Öğle Üstü** (1992), **Ben Toplumun Aynasıyım** (1992), **Bir Elim Anadolu** (1993), **Nalları Ağır Atlar** (1993), **Tabancamın İpek Bağı** (1994), **Ana Uyandır Beni** (1994) ★ 1982'de **Yarınları Beklerken** adlı bir de romanı yayınlanan Ergüven'in araştırma, inceleme, günlükleri ve çevirileri de kitap olarak yayınlandı.

ERHAN, Ahmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1958 Ankara ★ Çocukluğu ve ilk gençliği Akdeniz'in çeşitli kentlerinde geçti. Ortaokuldan sonra öğrenimine bir süre ara vererek çeşitli işlerde çalıştı, daha sonra Ankara'da öğrenimine devam etti ★ İlk şiirleri 1975'de Militan dergisinde yayımlanan Ahmet Erhan daha sonraları Doğrultu, Dönemeç, Türk Dili, Sanat Emeği ve Yusufçuk dergilerinde yazdı. Şiirlerini dört kitapta topladı: **Akdeniz Lirikleri** (1980), **Alacakaranlıktaki Ülke** (1981), **Yaşamın Ufuk Çizgisi** (1982), **Sevda Şiirleri** (1984), **Zeytin Ağacı** (1984) ve **Ölüm Nedeni Bilinmiyor** (1988). **Kuş Kanadı Kalem Olsa'da** (1984) ilk üç kitabındaki şiirlerini ilavelerle derledi. ★ **Alacakaranlıktaki Ülke** adlı kitabı ile 1981 Necatigil Şiir Ödülü'nü, **Deniz Unutma Adımı** (1992) ile de 1992 Yunus Nadi Şiir Ödülü'nü aldı.

ERHAT, Azra ★ Günümüz yazarlarından, 1915-6 Eylül 1982, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İlk ve orta öğrenimini Belçika'da tamamladı, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni (1939) bitirdi, aynı Fakültede Klâsik Filoloji asistanlığı ve doçentliği yaptı, sonra ayrılarak İstanbul'da Yeni İstanbul ve Vatan gazetelerinde, Milletlerarası Çalışma Bürosu'nda çalıştı ★ Yunan

klasiklerinden çevirileri de olan Erhat'ın yazıları çoğunlukla Yeni Ufuklar dergisindedir ★ Şair A. Kadir'le birlikte Homeros'tan çevirdikleri **İlyada**'nın birinci cildi Habib Edib Törehan Bilim Ödülü'nü (1959), üçüncü cildi de Türk Dil Kurumu 1961 Çeviri Ödülü'nü kazanmıştı. Toplu olarak **İlyada**'nın tam çevirisi 1967'de, **Odysseia**'nın türkçesi de 1970'de Sander Yayınları'nda çıktı. Hesiodos üzerine bir araştırmayı ve S. Eyüboğlu ile birlikte yaptığı iki çeviriyi kapsayan **Hesiodos, Eseri ve Kaynakları** (1977) önemli bir kitabıdır. Sabahattin Eyüboğlu'nun **Bütün Yazıları** (I, 1981; II, 1982) dizisini hazırladı ★ Erhat, gezi yazılarını **Mavi Anadolu** (1960), **Mavi Yolculuk** (1962); denemelerinden bir kısmını **İşte İnsan-Ecce Homo** (1969) ve **Sevgi Yönetimi** (1978) kitaplarında topladı. Büyük bir **Mitoloji Sözlüğü** (1972)'nü, **Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı** (1976) izledi. **Troya Masalları** (1981) adlı bir çocuk kitabı vardır ★ Yazko Çeviri Dergisi tarafından adına ödül konuldu (1983). (Bu ödülü kazananlar için kitabın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız.)

ERİŞİRGİL, Mehmet Emin ★ XX. yy. fikir adamlarından, 1891-7 Şubat 1965, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Mülkiye'yi bitirdikten (1912) sonra liselerde öğretmenlik, müdürlük, milletvekiliği yaptı; Milli Eğitim Bakanlığı merkez kuruluşlarında çalıştı. Mülkiye'de müdürlük ve profesörlük, İçişleri Bakanlığı diğer görevleri arasındadır ★ Okullar için ders kitapları (örn. **Filozofiye Başlangıç**, 1936, yedi baskısı var), felsefe (**Kant ve Felsefesi**, 1923, vb.) hukuk, ekonomi alanlarında eserleri olan Erişirgil, edebiyatın monografi ve deneme türlerinde de kitaplar çıkardı: **Ziya Gökalp** (Bir Fikir Adamının Romanı, 1951), **Mehmet Akif** (İslâmcı Bir Şairin Romanı, 4 cilt, 1958), **Merak ve Dikkat** (1956), **İhmal** (1958), **Türkçülük Devri, Milliyetçilik Devri, İnsanlık Devri** (1958) vb. ★ Eserlerinin listesi Yeni Yayınlar dergisindedir (Eylül 1965).

ERKEKLİ, Osman Serhat ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 19 Haziran 1955 Ankara ★ Sanat hayatı İstanbul'da Galatasaray Lisesi dergisinde yayınlanan bir şiiriyle başladı (1970), orada henüz öğrenciyken bir de şiir kitabı çıkardı: **Dizgi Yalnışı Yok** (1973). **Fahişe ve Genelev Şiirleri** (1975)'nden sonra, üç arkadaşıyla birlikte, **Düşünen Şiir Akımı** (1976) adında bir kitapta şiir anlayışının yorumunu yaptı. ★ **Yalnızlığın Yedi Rengi** (1976), **Gülgün ile Nergis** (1977), **Osman Serbat'ın Şiir Kitabı** (1979), **Atatürk Sonsuzlaması** (1981), **Okşanmamış Günler** (1985) diğer şiir kitaplarıdır. Düzyazı şiirlerini **Yerlere ve Göklere Dair** adı altında altı ciltte topladı (1978-1987). **Gülgün ile Nergis** kitabına 1978 Lions Edebiyat Özel Ödülü verildi. Spor Toto'nun 1981'de Atatürk'ün 100. Doğum Yıldönümü dolayısıyla düzenlediği şiir yarışmasında **Atatürk Sonsuzlaması** 1. oldu.

ERMAN, Nüzhet ★ Günümüz yazar ve şairlerinden, doğ. 1928 İstanbul ★ Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler (1947) ve Hukuk (1961) Fakültelerini bitirdi. Kaymakamlık, Nevşehir, Antalya, Rize ve Muğla'da valilik yaptı. Geniş hayat hikâyesi Töre dergisindedir (sayı 31, Aralık 1973) ★ Şiirleri 1942'den

başlayarak Yedigün, Ülkü, İnkılapçı Gençlik, Millet, Kaynak, Varlık, Hisar vb. dergilerde çıktı ★ **Yeşil** (1945), **A Benim Canım Efendim** (1959) kitaplarından sonra şiirinin özsuyunu katı yurt gerçeklerine, biçimini ise yeni bir tekniğe bağladı. Son kitapları **Anadolu 1970** (1970), **Hem Hürriyet Hem Ekmek** (1974), **Türk** (1990), **Halk Haktır** (1990) bu atılımın kanıtlarıdır.

EROĞLU, Ebubekir ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1950 Malatya ★ İ.Ü. Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra (1975) iş müfettişi olarak çalıştı. ★ Şiirleri, daha çok, Diriliş, Edebiyat, Yönelişler, Gergedan, Gösteri gibi dergilerde çıktı. Yönelişler dergisinin kurucuları arasında bulundu ve yayın yönetmenliğini yaptı (1981-85, 43 sayı; 1990, 10 sayı). Şiir kitapları: **Kuşluk Saatleri** (1974), **Kayıpların Şarkısı** (1984), **Yirmi Dört Şiir** (1991). İnceleme ve deneme yapıtları: **Sezai Karakoç'un Şiiri,** (1981), **Sevap Defteri** (1992), **Modern Türk Şiirinin Doğası** (1993), **Necip Fazıl Kısakürek-Seçmeler** (1993) ve **Yenileme Bilinci** (1988). **Kayıpların Şarkısı,** T. Yazarlar Birliği tarafından 'Yılın Başarılı Kitabı' seçildi (1985).

EROĞLU, Mehmet ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1948 İzmir ★ Orta öğrenimini İzmir Maarif Koleji'nde, yüksek öğrenimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği bölümünde tamamladı (1971). Turizm Bankasında yönetici olarak çalışıyor ★ İlk romanı **Issızlığın Ortasında** ile 1978 Milliyet Roman Yarışması'nda birinciliği Orhan Pamuk ile paylaştı. 1984'de yayımlanabilen bu roman ayrıca 1985 Madaralı Roman Ödülü'nü aldı. İkinci kitabı **Geç Kalmış Ölü** (1984) yine bir romandır. Birbirini bütünleyen bu iki romanıyla 1985 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı. Diğer romanları: **Yarım Kalan Yürüyüş** (1986), **Adını Unutan Adam** (1989), **Yürek Sürgünü** (1994) ★ Kendisiyle yapılmış iki röportaj Milliyet Sanat Dergisi 7 Mayıs 1979 ve Günümüzde Kitaplar Dergisi 7 Temmuz 1984 sayılarındadır.

EROL, Safiye ★ Cumhuriyet devri romancılarından, 1900-1 Ekim 1964, doğ. Keşan, ölm. İstanbul ★ Onüç yaşında Almanya'ya gitti, öğrenimini orada yapıp felsefe doktorası vererek, onbeş yıl sonra yurda döndü, ömrünü yazarlık ve tasavvufa adadı. Üsküdar'da Karacaahmet Mezarlığı'nda gömülü ★ Romanlarından ancak üç tanesi gazete tefrikası olmaktan kurtularak kitap halinde basıldı: **Kadıköy'ün Romanı** (1939), **Ülker Fırtınası** (1944), ***Ciğerdelen** (1947) ★ Hayatının ayrıntıları, ölümünde yazılmış ilk yazıların yerleri için Türker Acaroğlu'nun tanıtmasına bakınız (Varlık Yıllığı, 1965).

EROZAN, Celâl Sahir ★ Servetifünun şairlerinden, 1863-16 Kasım 1935, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Vefa Lisesi'ni bitirdi, hukuk öğrenimini yarıda bırakarak Hariciye Nezareti'ne girdi (1903). Mercan ve Kabataş Liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Birinci Dünya Savaşı sonlarında bir ara ticaretle uğraştı (1917-18), ölümünde Zonguldak milletvekili idi (1928 →). Bakırköy mezarlığında gömülü ★ Servetifünun dergisinde ilk şiiri Ekim 1899'da çıkan Celâl Sahir, kadın ve aşk şairi olarak tanınır. Kısa bir zaman için Fecrîâtî toplulu-

ğunda da bulunduktan (1909) sonra, Yeni Lisan ve Milli Edebiyat akımı etkisinde yeni gelişmelere uyarak, sade dil, hece ve serbest vezinle basılı kitapları dışında kalmış şiirler de yazdı ★ Şiirlerini üç kitapta topladı: **Beyaz Gölgeler** (1909), **Buhran** (1909), **Siyah Kitap** (1941).

ERÖZÇELİK, Seyhan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1962 Bartın ★ İlköğretimini Bartın, ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra Boğaziçi Üniversitesi'ne ve İ.Ü. Arap ve Fars Dilleri ve Edebiyatları Filolojisi'ne devam etti. Reklamcılık sektöründe çalışıyor ★ Şiir kitapları: **Yeis ile Tabanca** (1986), **Hayal Kumpanyası** (1990), **Kır Ağı** (1991), **Yeis** (1995). **Vedalaşmaların İlmini Yaptım Ben** (1992 – C. Çapan ile birlikte) Mandelstam'dan şiir çevirisidir. Halit Asım'ın şiirlerini **Ömür** adlı bir kitapta derledi.

ERSOY, Mehmet Akif ★ XX. yy. şairlerinden, 1873-27 Aralık 1936, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Kuvvetli bir din eğitimiyle yetişti; küçük yaşta arapça, farsça, sonradan fransızca öğrendi; yüksek öğrenimini Halkalı Baytar Mektebi'nde yaptı; burayı birincilikle bitirince (1894), dört yıl kadar Rumeli, Arnavutluk ve Arabistan'da çalıştı. 1908'den sonra **Sırat-ı Müstakim** ve **Sebil'ür-Reşat** adlı din dergilerinde şiirler, din ve edebiyat üzerine makaleler yayımladı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında (1914 sonu) Almanya'ya gitti (Safahat V. "Hatıralar"). Bu savaştan yenik çıkmamız üzerine İslâm Birliği ülküsünün gerçekleşmeyeceğini anladı. Milli Mücadele'yi destekledi, Ankara'ya gitti (1920), I. Millet Meclisi'nde Burdur milletvekili oldu, **İstiklâl Marşı**'nı yazdı (1921). 1925'de Mısır'a gitti, orada on yıl kaldı, Kahire'de Câmi-ül-Mısriye Darülfünunu'nda Türk edebiyatı okuttu, 1935'te başlayan hastalığı artınca, yurda döndü (Haziran 1936), mezarı Edirnekapı Şehitliği'nde ★ Bir şiirinde hayal ile alışverişi olmadığını, her ne demişse, görüp de söylediğini belirten, bütün şiirlerinde aruzu büyük bir kolaylık ve ustalıkla kullanan Akif, toplum dertlerini kendine dert edinmiş, idealist şairlerimiz arasındadır. Şiirleri, ya ilhamını gerçek hayat sahnelerinden alan lirik-epik, ya da ahlâk, din, vatan konuları üzerine öğüt, hitabe, vaız karakteri taşıyan lirik-didaktik şiirler olmak üzere, iki ana grupta toplanabilir ★ Akif, ilk kitabına verdiği **Safahat** (Safhalar, Evreler) adını, sonradan çıkadığı kitaplarına genel ad yaptı, böylece şiirlerini **Safahat** adı altında yedi ciltte topladı: **Safahat** (1911), **Süleymaniye Kürsüsünde** (1912), **Hakkın Sesleri** (1913), **Fatih Kürsüsünde** (1914), **Hâtıralar** (1917), **Asım** (1919), **Gölgeler** (1933) ★ **Safahat**, şairin bu yedi kitap dışında kalmış bütün şiirlerini de içine alarak, tek cilt halinde de basılmıştır (11. b. 1977) ★ Eseri ve kişiliği üzerine yayımlanmış kırka yakın kitap arasında da yoğun ve derli toplu olanları: Fevziye Abdullah Tansel'in (Mehmet Akif/Hayatı ve Eserleri, 1945, 1973), Sezai Karakoç'un (Mehmet Akif, 1968) ve Nurettin Topçu'nun (Mehmet Akif, 1970) incelemeleridir.

ERSÖZ, Cezmi ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1959 İstanbul ★ 1977'de Kabataş Erkek Lisesi'ni, 1981 yılında Siyasal Bilimler Fakültesi'ni bitirdi. Bir süre metin yazarlığı yaptıktan sonra günlük gazetelerde yazmaya başladı.

Cumhuriyet, Güneş, Özgür Gündem gazetelerinde ve haftalık mizah dergisi Deli'de yazıları, denemeleri haber ve röportajları yayımlandı. Serbest yazar olarak çalışıyor. ★ Kitapları; şiir: **Şehirden Bir Çocuk Sevdin Yine** (1992); deneme: **Son Yüzler** (1989), **Aykırı Yazılar** (1991), **İstisnalar Kaideyi Bozar** (1992), **Hayat Bir Emrin Var mı?** (1993), **Ancak Bir Benzerim Öldürebilir Beni** (1994), **Saçlarının Kardeş Kokusu** (1995). Güneydoğu röportajlarını ise **Haritanın Yırtılan Yeri**'nde (1994) topladı.

ERTAN, Ali Rıza ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1944-12 Şubat 1979, doğ. Aydın, ölm. İzmir ★ Ankara Üniversite Dil ve TarihCoğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1967). Buca Lisesi'nde edebiyat öğretmeni idi ★ Soyut dergisindeki eleştirileriyle tanınmaya başladı (1967), şiirleri danışmanlığını da yaptığı Dönemeç dergisinde yayınlandı ★ Şiir kitapları: **Tadı** (1971), **Eski/Yeni** (1972), **Gülle Büyüyecek Adı** (1976), **Kuşku Girdi Araya** (1978).

ERTAYLAN, İsmail Hikmet ★ XX. yy. edebiyat tarihçilerinden, 1899-18 Aralık 1967, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni (1908), Mekteb-i Mükiye'yi (1911) bitirdi; bir süre İstanbul'da, sonra çağrıldığı Bakü Üniversitesi'nde dört yıl Türk edebiyatı okuttu, yurda dönünce gene öğretmenlik, Milli Eğitim müfettişliği gibi görevlerde çalıştı; ölümünde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü profesörlüğünden emekliye ayrılmış bulunuyordu. Rumelihisarı mezarlığında gömülü ★ Gençliğinde çocuk şiirleri (**Kır Çiçekleri**), hikâyeler (**Ateş Olur da Yakmaz mı, Beynamazın Otuzüç Gecesi**) ve roman (**Vuslât-ı Memnûa-Yasak Kavuşma**) yazmıştı. Bakü'de iken **Türk Edebiyatı Tarihi** (1925), **Azerbaycan Edebiyatı Tarihi** (1928) isimli eserlerini yayımladı; bunları yurda dönünce **Yunan Edebiyatı Tarihi** (1928), **Lâtin Edebiyatı Tarihi** (1937) izledi; bu arada yedi Tanzimat şair ve yazarı ile Tevfik Fikret için birer tanıtma kitabı çıkardı (1932). Daha sonraki eserleri Divan edebiyatımızın pek tanınmamış şair ve yazarlarını konu edinen monografilerdir.

ERTEM, Sadri ★ XX. yy. romancılarından, 1900-12 Kasım 1943, doğ. İstanbul, ölm. Ankara ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1920), İstiklâl Savaşı'nda Ankara gazetelerinde çalıştı. Cumhuriyetin ilânından sonra İstanbul'da Son Telgraf gazetesi başyazarlığına geçti (1924-1925). Öğretmenlik ve Vakit gazetesinde uzun yıllar fıkra yazarlığı yaptı. Gazi Eğitim Enstitüsü'nde felsefe tarihi ve sosyoloji okuttu. Kütahya milletvekili oldu (1939-1943) ★ Yazı hayatına gazetecilikle başlayan, ilk hikayelerini Mütareke yıllarında Genç Yolcular (1917) dergisinde yayımlayan Sadri Ertem, 1928'e kadar edebiyatla ancak zaman zaman uğraştı. **Bacayı İndir, Bacayı Kaldır** hikâyesinin yayımlanmasından sonra (1928) artık sürekli şekilde hikâyeler yazdığı görüldü (Yedigün dergisinde, 1933 →), ilk romanını 1931'de çıkardı ★ Konularını köylünün, işçinin, orta sınıfın hayat ve sıkıntılarından alan romanlarında karakter ve duygu tasvir ve tahlillerinden çok, sosyal-sosyolojik sorunlar üzerinde durdu, sanat ve üslûp endişelerini ikinci

plana bıraktı. Bu özellik hikâyelerinde de görülür. Basılmış 16 eserinden dördü roman, beşi hikâye kitabıdır ★ Romanları: ***Çıkrıklar Durunca** (1931), **Bir Varmış Bir Yokmuş** (1933), **Düşkünler** (1935), **Yol Arkadaşları** (1945) ★ Hikâye kitapları: **Silindir Şapka Giyen Köylü** (1933), ***Bacayı İndir, Bacayı Kaldır** (1970), **Korku** (1934), **Bay Virgül** (1935), **Bir Şehrin Ruhu** (1938) ★ Öbür türlerde eserleri: **Bir Vagon Penceresinden** (gezi, 1934), **Ankara - Bükreş** (gezi, 1937), **Fikir ve Sanat** (denemeler, 1939), vb.

ERTEPINAR, Coşkun ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1914 Erkilet bucağı/Kayseri ★ Sivas Erkek Öğretmen Okulu'nu (1932), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü (1937) bitirdi, 1932 yılında başlayan öğretmenlik hayatının on sekiz yılı okul müdürlüklerinde geçti. Ankara'da Bakanlık kuruluşlarında çalıştı. Halk Eğitimi Genel Müdürü, Bakanlık Başmüşaviri oldu, şimdi emekli ★ İlk şiiri 1930'da Muhit dergisinde D. Münir imzasıyla çıkmıştı. Genellikle bireysel duyguları, yurt güzelliklerini, doğal, duru bir anlatımla biçimlendiren Ertepınar, şiirlerini **Deniz Üstü** (1933), **Dönülmez Zaman İçin** (1949), **Tek Adam** (1954), **Kaderden Yana** (1956), **Mevsimlerin Ötesinden** (1962), **Güzel Dünya** (1969), **Şu Dağlar Bizim Dağlar** (1973), **Zaman Bahçesinde** (1978), **Destan Atatürk** (1981), **Küçük Dünyamın İçinden** (1982), **Dorukta Rüzgâr Var** (1986), **Çocuklar ve Papatyalar** (1986), **Yunus Bahçesinde Açan Gül** (1992), **Sevginin Yedi Rengi** (1993) kitaplarında topladı. **Zaman Bahçesinde** adlı eseri 1978 yılı Türkiye Milli Kültür Vakfı jüri özel ödülünü kazandı.

ERTOP, Konur ★ Günümüz eleştirmenlerinden, doğ. 1936 İstanbul ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdi (1956). Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Cumhuriyet gazetesinde çalıştı ★ 1957'de başlamış yazarlığını, edebiyat sorunları ve çağdaş sanatçılarımız konularında, belli başlı sanat dergilerinde sürdürüyor ★ **Türk Edebiyatında Seks** (1977) ve **Emperyalizmle Savaşım** (1979) yayımlanmış inceleme kitaplarıdır.

ERUZ, Nahit ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1936 Niğde (Aksaray) ★ İzmir Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nu bitirdi. Öğretmenlik, bankalarda memurluk yaptı. Şimdi Maliye ve Gümrük Bakanlığı Bakanlık Müşaviri. ★ Hikâyelerini ***Çuvalın Yanındaki Adam** (1969), ***Yumma** (1971), ***Gül Hırsızı** (1973), **İnsanca** (1978) kitaplarında, "taşlamalar"ını ise **Bamteli** (1985) adlı kitabında topladı.

ES, Hikmet Feridun ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1910 İstanbul ★ Lise öğrenimini son sınıfta yarıda bırakarak gazeteciliğe başladı; Akşam, Yedi Gün (dergi) ve Hürriyet gazetelerinde fıkra, hikâye ve röportajlar yazdı, haftalık Hayat dergisinin yazı işleri müdürü oldu. Şimdi Hürriyet gazetesinde ★ Dünyanın pek gidilmeyen bölgelerinde yaptığı gezi ve röportajlarıyla tanınır. Bu tür gezi yazılarını dergilerde dağınık bıraktıysa da, gününün edebiyatçılarıyla, önce Akşam gazetesinde yayımlanmış konuşmalarını **Bugün de Diyorlar ki** kitabında derledi (1932). 1983 Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü'nü Nadir Nadi ile paylaştı.

ESENDAL, Memduh Şevket ★ XX. yy. hikâye ve romancılarından, 29 Mart 1883-16 Mayıs 1952, doğ. Çorlu, ölm. Ankara ★ Ancak kısa bir süre okula gitti, kendi kendini yetiştirdi. Girdiği (1906) İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde 1908'den sonra müfettiş olarak çalıştı. Büyük Millet Meclisi kurulunca Anadolu'ya geçti. Ortaelçilikle Azerbaycan (Bakü)'da 4-5 yıl kaldıktan (1920-1924) sonra İstanbul'da bir süre Kabataş ve Galatasaray liselerinde tarih-coğrafya öğretmenliği yaptı. Tahran elçisi (1925-1930), Elâzığ milletvekili (1930-1932), Kâbil (1932) elçisi oldu. Bilecik milletvekili ve CHP Genel Sekreteri seçildi (1941), 1945'te genel sekreterlikten ayrıldı. 1946'da tekrar Bilecik milletvekili oldu ★ 1908'de Tanin gazetesinde, 1911'de Çığır ve 1925'te Meslek dergisinde hikâyeleri çıktı ise de sanat hayatına, **Ayaşlı ve Kiracıları** bir yana, 1946'ya kadar uzun bir ara verdi. Bu tarihten sonra yayımladığı hikâyelerle sevilen, aranan bir hikâyeci oldu. Hikâyelerinde M.S., M.Ş.E., Mustafa Yalınkat, M. Oğulcuk... gibi çeşitli imzalar kullandı. Hayattan aldığı konuları konuşur gibi, temiz bir dille, sadelik, içtenlik ve rahatlıkla edebiyatsız, oyunsuz yazdı ★ Eserleri: **Ayaşlı ve Kiracıları** (roman, 1934), Hikâyeleri: **Birinci Kitap** (1946), **İkinci Kitap** (1946), ★ Bu ilk baskıya girmiş, girmemiş hikâyeleri sonradan yeni başlıklarla tekrar yayınlandı: 1. cilt - **Temiz Sevgiler** (1965), 2. cilt - **Ev Ona Yakıştı** (1972). Muzaffer Uyguner'ce derlenen **Bütün Eserleri** 14 kitapta toplandı (1983-1992). Romanları: **Ayaşlı ve Kiracıları** (1983), **Vassaf Bey** (1983), **Miras** (1988). Hikâye kitapları: **Otlakçı** (1983), **Mendil Altında** (1983), **Sahan Külbastısı** (1983), **Veysel Çavuş** (1984), **Bir Kucak Çiçek** (1984), **İhtiyar Çilingir** (1984), **Hava Parası** (1984), **Bizim Nesibe** (1985), **Kelepir** (1986), **Gödeli Mehmet** (1986), **Güllüce Bağları Yolunda** (1992).

ESRAR DEDE ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, ?-1796, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Bir mevlevi olan Mehmed Esrar Dede, Şeyh Galib'le dostluk kurmuş, Galata mevlevihanesinde çile çıkardıktan sonra derviş olmuştu. Ölümünde yazdığı içli bir mersiye ile Şeyh Galip, çok sevdiği Esrar Dede'yi kaybetmekten duyduğu derin acıyı dile getirdi. Galata Mevlevihanesi'ndeki (Tünelbaşı, bugün Divan Edebiyatı Müzesi) mezarlıkta gömülüdür ★ Basılmamış divanında Şeyh Galip'i izlediği görülen, hayali Galip kadar geniş olmamakla beraber ondan daha içli ve samimi olan Esrar Dede, mevlevi şairlerin hayatlarını, seçme şiirlerini derleyen bir de şuarâ tezkiresi yazmış, bu tezkire daha sonra Ali Enver tarafından kısaltılarak **Semâhâne-i Edeb** adıyla yayımlanmıştı (1891).

EŞREF ★ XIX. yy. şairlerinden, 1847-22 Mayıs 1912, doğ. Gelenbe, ölm. Kırkağaç ★ Manisa'da Hatuniye Medresesi'nde arapça, farsça okudu, çeşitli yerlerde kaymakamlık yaptı (1878-1900), Gördüş kaymakamı iken tutuklanıp İstanbul'a getirildi, yedi ay tutuklu kaldı, bir yıllık mahkûmiyetini tamamlayınca İzmir'e geldi, Mısır'a kaçtı (1903), orada yayımladığı eserlerle İstibdada ve II. Abdülhamid'e karşı mücadeleye girişti. Meşrutiyetin ilanından sonra (1908) İstanbul'a döndü, bir iki yıl daha kaymakamlık yaptı, veremden öldü, mezarı Kırkağaç'ta Akhisar yolunun sağ yanındadır ★ Eşref, yalnız hiciv şiir-

leri yazdı; kaside, gazel, kıta, muhammes şekillerini, aruzu ve divan dilini kullandığı bu yergilerinde İstibdat Devri'ne (1876-1908), haksızlık, yolsuzluk ve geriliklere karşı savaştı; hiciv şiirimizin en kuvvetli örneklerini o verdi ★ Eserleri: **Ducal** (2. cilt, I/1904, II/1907), **İstimdat** (1906), **Hasbihal Yahut Eşref ve Kemal** (1908), **Şah ve Padişah** (1908), **İran'da Yangın Var** (1908). Bütün eserleri Mısır'da basıldı ★ Şairin oğlu Mustafa Şâtım, babasına ilişkin anıları şu kitapta toplamıştır: **Meşhur Şair Eşref'in Hayatı** (İzmir, 1943) ★ Eserlerinden seçmeler, Cevdet Kudret'in geniş bir tanıtmasıyla, **Eşref-Hicviyeler** adıyla basıldı (1953, genişi, 3. b. 1970). Alpay Kabacalı'nın hazırladığı bir diğer kitap Turhan Selçuk'un çizgileriyle 1983'te yayımlandı: **Şair Eşref.**

EŞREFOĞLU RUMİ ★ XV. yy. tasavvuf şairlerinden, ?-1469 ★ Mısır'dan göç ederek İznik'e yerleşmiş bir ailenin oğlu olan Eşrefoğlu (asıl adı Abdullah), yüksek bir öğrenim gördükten sonra Bursa'da Emir Sultan'ın hizmetinde bulundu, onun tavsiyesiyle Ankara'da Hacı Bayram Veli'ye derviş ve damat oldu, sonradan Kadirî tarikatının Eşrefiye şubesini kurdu, ölümünde İznik'teki tekkesine gömüldü ★ Yunus Emre yolunda yürüyen şairlerin en önemlilerinden sayılan, tasavvufî halk şairi Eşrefoğlu, şiirlerinde bazan aruz, bazan hece veznini kullandı; bir divanda toplanmış bu şiirlerinde ve **Müzekki'n-Nüfus** (Nefisleri Arıtan, Benlikleri Ağartan Kitap) adlı düzyazı eserinde tasavvuf ilkelerini yaymaya çalıştı, nefsi terbiye etme yollarını öğretti ★ Evvelce Asaf Halet Çelebi tarafından etraflı bir incelemeyle bastırılmış (1944) olan **Eşrefoğlu Divanı**'nın son yayını, Tercüman 1001 Temel Eser dizisindedir (1972). Hayatı ve menkıbeleri üzerine Bursalı Mehmed Veliyyüddin'in **Menâkıb-ı Eşrefzâde**'si de yayınlandı (1976, haz. Abdullah Uçman - Önder Akıncı).

EVLİYA ÇELEBİ ★ XVII. yy. seyahat-nâme yazarlarından, 25 Mart 1611-1682 ★ İstanbul'da doğan, devrinin bilginlerinden orta derecede ders görerek yetişen Evliya Çelebi, ömrünün ilk otuz yılını İstanbul'da geçirdi. IV. Murad'ın son zamanlarında, 25 yaşındayken (1635) girdiği Enderun'da dört yıl kalmış, sipahi olmuştu. Gezilerine 1630'da gördüğü bir rüya üzerine, önce İstanbul'un köşe bucağını dolaşmakla başladı. İstanbul dışında ilkin Bursa, İzmit, Trabzon (1640) ve Kırım ve Girit'e (1645), gitti. Ya tanıdığı devlet adamlarının yanında seferlere katılarak, ya da mektup götürüp getirmek gibi görevlerle yaptığı ve zaman zaman İstanbul'a dönüp dinlenişleri süresince kesintilere uğrayan bu yolculukları elli yıl kadar sürdü. Böylece üç kıtada İmparatorluğun uzak-yakın hemen bütün şehir ve ülkelerini, son olarak Almanya'yı, Avusturya'yı, Hicaz ve Mısır'ı, Sudan ve Habeş eyaletlerini gördü. Mısır'da mı, yoksa oradan dönerek İstanbul'da mı öldüğü kesin olarak bilinmemektedir ★ Evliya Çelebi'nin yolculuk notlarını toplayan on ciltlik **Seyahatname**'si, divan edebiyatımızın en büyük gezi eseridir. Yazar bu eserini divan nâsirlerinde gördüğümüz özentili bir dille değil, sürükleyici, sade, samimi bir dille yazmış, hele konuşmalarında çağının halk dilini olduğu gibi vermeyi başarmıştır. Musikiye, yazıya, güzel sanatların her çeşidine, devrindeki sporların her türlüsüne meraklı olan Evliya Çelebi, gittiği yerleri, başından geçenle-

ri çok kere nükteli bir dil, bazan da sevimli bir abartma ile, gözlem ve buluşları kuvvetli, usta bir romancı gibi anlatmış, yazdıklarında zaman zaman bazı eser ve söylentilerden de yararlanmıştır ★ Tarih, coğrafya, biyografi, dil, folklor, toplumbilim, halk hayatı.. konularında çok zengin bilgiler taşıyan **Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin**, ilk sekiz cildi arap harfleriyle (1898-1928), son iki cildi yeni Türk harfleriyle (1935-1938), on cildi de basılmıştır ★ Seyahat-nâme'den seçmeler'in yeni baskıları: **Evliya Çelebi Seyahat-nâmesi** (haz. Reşat Ekrem Koçu, 5 cilt, 1943-1951), **Seyahatnâme** (haz. Mustafa Nihat Özön, 3 cilt, 1944-1945), **Evliya Çelebi Seyahatnamesinden En Güzel Parçalar** (derl. Mehmet Aksoy ve Server İskit, 1962). Zuhuri Danışman da on cildi kısaltarak yayınladı (1969-1970), Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarında da **Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nden Seçmeler** (haz. Atsız, iki cilt, 1971-1972) basıldı. **Evliya Çelebi Seyahatnamesi**, son olarak da T. Temelkuran, N. Aktaş ve M. Çelenk'in sadeleştirmesiyle yayınlandı (8 cilt, 1982).

EYUBOĞLU, Sabahattin ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1908-13 Ocak 1973, doğ. Akçaabat, ölm. İstanbul ★ Şair Bedri Rahmi'nin ağabeysi, Trabzon Lisesi'ni bitirdi (1928), yüksek öğrenimini Fransa'da yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde doçentlik (1933-1939), Millî Eğitim müfettişliği, Talim-Terbiye Kurulu üyeliği, Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde öğretmenlik gibi görevlerde çalıştı, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde sanat tarihi okuttu. Bir kalp krizinden öldü, Merkezefendi mezarlığında gömülü ★ Sanat tarihiyle ilgili eserleri; Montaigne (**Denemeler**), La Fontaine (**Bütün Masallar**), Hayyam (**Bütün Dörtlükler**) vb. şair ve yazarlardan çevirileri de olan Sabahattin Eyuboğlu, 1940'dan sonra yazdığı denemelerinden bir kısmını **Mavi ve Kara** (1961) kitabında toplamıştı. 1934-1972 yıllarında çeşitli gazete ve dergilerde çıkmış, bu kitaba girmemiş büün yazıları, ölümünden sonra **Sanat Üzerine Denemeler** (1974) isimli bir kitapta derlendi. İlk baskısı (1966) **Yunus Emre'ye Selâm** adıyla çıkmış bir incelemesi, sonradan genişletilerek **Yunus Emre** kitabını meydana getirdi (1971) ★ M. Ali Cimcoz'la birlikte çevirdikleri Eflâtun'un **Devlet** eseri, Türk Dil Kurumu 1959 Çeviri Armağanı'nı, kendi denemeleri de Ataç Armağanı'nı kazanmıştı ★ Ayrıntılı hayat hikâyesi Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabındadır; yazdığı, çevirdiği eserlerin tam listesi Milliyet Sanat dergisinde (sayı: 17, 26 Ocak 1973). Yeni Ufuklar dergisi, Mart 1973 sayısı, "Sabahattin Eyuboğlu Özel Sayısı"dır. ★ **Şiir Çevirileri** (1976), **Pir Sultan Abdal** (1977), **Gökyüzü Mavi Kaldı** (Yaşar Kemal ile birlikte derledikleri Halk Edebiyatından seçmeler, 1978), **Köy Enstitüleri Üzerine** (daha önceki yazılarından seçmeler, 1979) ölümünden sonra çıktı. **Bütün Yazıları I** (Söz Sanatları, 1981). **Bütün Yazıları II** (Görsel Sanatlar, 1982) °Azra Erhat tarafından hazırlandı.

EYUBOĞLU, Bedri Rahmi ★ Cumhuriyet devri şair ve yazarlarından, 1913-21 Eylül 1975, doğ. Görele, ölm. İstanbul ★ İlk ve orta öğrenimini Trabzon'da yaptı, İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdi. Paris'te iki yıl kaldıktan sonra dönüşte (1933) Akademi öğretim üyeleri arasına girdi, profesörlü-

ğü ölümüne kadar sürdü. Kanserden öldü, Küçükyalı mezarlığında gömülü ★ Fransa dönüşü beş arkadaşıyla "d grubu"nu kurmuş (1933) ünlü bir ressam da olan şairin ilk şiiri lise öğrencisiyken Muhit dergisinde çıkmıştı (1928), ilk yazı ve resimleri Yeni Adam dergisinde yayımlandı (1933/34) ★ Şiir kitapları: **Yaradana Mektuplar** (1941), **Karadut** (1948), **Tuz** (1952), **Üçü Birden** (1953), **Dördü Birden** (1956), **Karadut 69** (1969), **Dol Karabakır Dol** (1974). **Tuz**'dan sonrakiler, bir öncekinde olan şiirlere yeni eklemelerle oluştu. Son kitabı bütün şiirleridir ★ Gezi ve yurt yazıları **Cânım Anadolu** (1953), **Tezek** (1975); sanat yazıları ise **Delifişek** (1975) kitaplarında bir araya getirildi. **Yaşadım** (kitaplarına girmemiş 25 şiiri), **Binbir Bedros** (yayımlanan ilk resim kitabı), **Resme Başlarken** ise, üçü de (1977) ölümünden sonra çıkmış eserleridir. Daha sonra iki resim kitabı daha çıktı. **Bütün Eserleri** Bilgi Yayınevi tarafından yeniden basılmaktadır (**I. Dol Karabakır Dol**, 1985; **II. Kardeş Mektupları**, 1985) ★ Bedri Rahmi, Milliyet Sanat Dergisi'nce "1976 yılının sanatçısı" seçildi.

EYUBOĞLU, İsmet Zeki ★ Günümüz inceleme ve denemecilerinden, doğ. 1925 Maçka (Trabzon) ★ İstanbul'da Vefa Lisesi'ni (1948), İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü (1953) bitirdi, Klasik Filoloji, Tarih bölümlerinde okudu. Bir süre felsefe, edebiyat öğretmeni olarak çalıştı, sonra bu görevi bırakarak çalışmalarını Anadolu uygarlığı, halk bilgisi varlıkları, Türk Dili konularında yoğunlaştırdı, bağımsız yazar olarak çalışıyor ★ Yazarlığının ilk ürünleri Türk Folklor Araştırmaları dergisinde Karadeniz folkloru derlemeleridir (1948-1958), Fatih Sultan Mehmet için, zamanından günümüze, yazılmış şiirleri derleyen bir antoloji yayımlamıştı: **Destanlar İçinde Fatih** (1953). Almanca, Latince, Arapça, Farsça gibi dillerden yaptığı çeviriler dışında Dünya, Cumhuriyet, Soyut, Varlık, Yansıma, Türk Dili, Aydınlık, vb. yayın organlarında birçok araştırma-inceleme yayımladı ★ Sonraki eserleri birer inceleme veya derlemedir: **Divan Şiirinde Sapık Sevgi** (1968), **Türk Şiirinde Tanrıya Kafa Tutanlar** (1968), **Baki** (1972), **Nietzsche** (1972), **Tanrı Yaratan Toprak** (1973), **Anadolu İnançları** (1974; **Anadolu İnançları-Anadolu Mitologisi** adıyla genişletilmiş bs., 1987), **Cinsel Büyüler** (iki cilt, 1975), **Karadeniz Aşk Türküleri** (1976), **Anadolu Halk İlâçları** (1977), **İnsanın Boyutları** (1979), **"Alevilik-Sünnilik", "İslâm Düşüncesi"** (1978), **Anadolu Büyüleri** (1978), **Sevgi Büyüleri** (1978), **Şeyh Bedrettin ve Vâridat** (1980), **Kendi Sözleriyle Atatürk İlkeleri** (1981), **Anadolu Uygarlığı** (1981), **Atatürk'ten Özdeyişler** (1981), **Bütün Yönleriyle Bektaşilik-Alevilik** (1980), **Geçmişin Yaşama Gücü** (1982), **Günün Işığında Tasavvuf, Tarikatler ve Mezhepler Tarihi** (1987), **Anadolu Halk İlâçları-Bitkiler, Büyüler, Macunlar, Yıldızname** (1987), **Mevlana** (1988) **Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü** (1989), **Türkçe Kökler Sözlüğü** (1989), **Şeytan Ayetleri Söylencesi-Zerdüşt'ün Şiirleri** (1989), **Hacı Bektaş Veli** (1989), **Uygarlığın Çıkmazları** (1990), **Tarihin İlkeleri** (1991), **Alevi-Bektaşi Edebiyatı** (1991), **Pir Sultan Abdal** (1991), **Yunus Emre** (1991), **Abdal Musa** (1991), **Hatay (Şah İsmail)** (1991), **Kaygusuz Abdal** (1992).

EZİNE, Celâleddin ★ XX. yy. yazarlarından, 1901-6 Ocak 1972, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Orta ve yüksek öğrenimini Almanya ve Fransa'da yaptı: Heidelberg ve Leipzig Üniversitelerinde felsefe, Paris'te Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde ekonomi okudu. Edirnekapı Şehitliği'nde gömülü ★ **Yakup Kadri ve Ötekiler** (1938), **Bir Misafir Geldi** (1938) isimli oyunları, gazetelerde edebiyat ve tiyatro eleştirileri, kitap halinde de çıkmış **Amerika Mektupları** (1940), **Harb İçinde Avrupa** gezi notlarıyla tanınmış, **Hamle** adında aylık bir sanat-edebiyat dergisi çıkarmıştı (5 sayı, 1940) ★ Yazıları Cumhuriyet (1941-1948), Tasvir-i Efkâr (1940-1943), Hürriyet (1945) gazetelerinde kaldı.

F. CELALETTİN, Dr. Fahri Celâl Göktülga ★ XX. yy. hikâyecilerinden, 1895-3 Haziran 1975, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1918). Üsküdar-Toptaşı, Bakırköy ve Manisa hastanelerinde asabiye doktorluğu yaptı. Son görevi İstanbul Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi başhemliğidir (→ 1960), Üsküdar'da Karacaahmet Mezarlığında gömülü ★ İlk hikâyesi Servetifünun dergisinde çıkmıştı (26 Eylül 1917). Kahramanlarını, çokluk kıyıda köşede yaşayan, zararsız ruh hastalarından seçen F. Celâlettin, onların dünyalarını, saplantılarını ölçülü bir abartma ve ince bir mizahla ışığa çıkardı. Gerilerde kalmış bir dekor ve atmosfer, anılarda gömülü eski devir insanları, tipleri buldu; mesleğinden gelme bir dikkat ve kolaylıkla, canlı bir konuşma dili ve usta bir anlatışla onların küçük, dar dünyalarını canlandırdı ★ F. Celâlettin, uzun zaman Cumhuriyet (1950), sonra da Yeni İstanbul (1959), gazetesine haftalık fıkralar da yazmıştı ★ Eserleri: **Talâk-ı Selâse** (1923), **Kına Gecesi** (1927), ***Eldebir Mustafendi** (1943), ***Avurzavur Kahvesi** (1948), ***Salgın** (1953), ***Rüzgâr** (1955), **Çanakkaledeki Keloğlan** (uzun hikaye, 1960; ilk b. **Keloğlan Çanakkale Muharebelerinde** adıyla, 1939) ★ **Bütün Hikâyeler**'i (Fahri Celâl adı altında), Cem Yayınevi'nce tep kitapta toplandı (1973).

FAİK REŞAT ★ XIX. yy. yazarlarından, 1851-1914, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Rüştiye öğreniminden sonra memurluk, maarif müdürlüğü, öğretmenlik, kısa bir süre İstanbul Darülfünûnu'nde edebiyat müderrisliği yaptı ★ Şiirlerini **Güldeste** kitabında toplamıştı. **Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye** (1910), iki ciltlik bir edebiyat tarihidir. En tanınmış eseri olan ve divan şairlerimizi değerlendiren **Eslâf** (Selefler, Bizden Öncekiler, 1986), Tercüman 1001 Temel Eser dizisinden yeniden basıldı (1975).

FATMA ALİYE ★ XIX. yy. yazarlarından, 9 Ekim 1862-13 Temmuz 1936, doğ. ve ölm. İstanbul, Feriköy Mezarlığı'nda gömülü ★ Tarihçi Cevdet Paşa'nın büyük kızı. Özel öğrenim görerek yetişen, fransızcadan çevirileri, makale ve tarihi eserleriyle tanınmış olan Fatma Aliye Hanım, ilk kadın romancımız olmakla ayrı bir önem taşır. Kitap halinde üç romanı daha varsa da (**Refet,** 1898; **Udi,** 1898; **Enin,** 1910) onun bu alandaki değeri ***Muhâdarat** (1892) romanında görülür ★ Yazar ve eseri üzerine geniş bilgi: Milliyet Sanat Dergisi, sayı 240 (5 Temmuz 1977).

FAZLÎ, Kara Fazlı ★ XVI. yy. divan şairlerinden, ?-1564, doğ. İstanbul, ölm. Kütahya ★ Baki gibi Fazlî'nin de yetişmesinde devrin ünlü şairi Zatî'nin emeği geçti; onun aracılığıyla Fazlî Şehzade Mehmed'in düğününde (1530) yazdığı bir kasideyi Kanuni'nin huzurunda okuyarak padişahın iltifatlarını kazandı, bu tarihten sonra ölümüne kadar Şehzade Mehmed'in, onun ölümünden sonra da Şehzade Mustafa'nın (→ 1532), veliaht Şehzade Selim'in divan kâtipliklerini yaptı. Ölümünde iki yıla yakın bir zamandır reisülküttâb (Dışişleri Bakanı) bulunuyordu ★ Kaside, gazel ve benzeri şiirlerini bir divanda toplamış olan Fazlî, özellikle **Gül ve Bülbül, Hüma ile Hümayun** adlı mesnevileriyle tanınır. Batı edebiyatlarının da klasik konularından olan Gül ile Bülbül hikâyesini tasavvufî-didaktik bir açıdan işleyen, yazılması 1533'te bitmiş **Gül ve Bülbül** mesnevisi; J.V. Hammer tarafından, türkçe metin ve almanca çeviri bir arada, Peşte'de bastırılmıştı (1834).

FEHİM ★ XVII. yy. divan şairlerinden, 1627-1648, doğ. İstanbul, ölm. Ilgın ★ Asıl adı Mustafa olan Fehim, Mısır valisi Eyyub Paşa'nın yanında Mısır'a gitti (1644). Paşa'nın gözünden düşünce Kahire'de yoksulluk içinde yaşarken, Yeniçeri ağası Nevâlî Mehmet Bey'in yardımıyla İstanbul'a dönüyordu ki, yolda hastalanıp öldü ★ Sonraki Fehim'lerden ayırdedebilmek için Fehim-i Kadîm diye adlandırılan bu şair, kelime ve mânâ güzelliğine, üslûp duruluğuna gösterdiği dikkatle divan şiiri üstadları arasına girmişti. Zamanında olduğu gibi, sonraları da beğenildi: Tanzimat devrindeki divan şairlerinden Leskofça'lı Galip, Hersek'li Arif Hikmet, Yenişehir'li Avni ve sanat hayatının başlarında Namık Kemal; Naili ile birlikte Fehim'in de gazellerine nazireler yazdılar. Fehim'in etkisi altında kaldılar ★ **Fehim Divanı,** Sadettin Nüzhet Ergun tarafından 1934'te bastırılmıştı.

FELEK, Burhan ★ Günümüz fıkra yazarlarından, 1889-4 Kasım 1982, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Gazetelerde fıkra türünün bizde ilk temsilcisi olan Felek, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Ticaret Vekâleti'nde hukuk müşavirliği, liselerde öğretmenlik ve avukatlık, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı yaptı ★ Gazeteciliğe Donanma dergisinde başladı, Tasvir-i Efkâr'da (1918) spor yazarı ve foto muhabiri olarak çalıştı. Vakit, Millet, Yeni Ses, Milliyet ve Tan gazetelerinde fıkra ve mizahi hikâye yazarlığına daha sonra 29 sene Cumhuriyet gazetesinde devam etti, 1969'da 45 yılı dolduran fıkra yazarlığını ölümüne kadar Milliyet'te sürdürdü (1 Eylül 1969-4 Kasım 1982) ★ Basılmış kitapları: **Hint Masalları** (Gezi yazıları, 1944), **Felek** (1947), **Vatandaş Efendi** (mizah hikâyeleri, 1957), **Eski İstanbul Hikâyeleri** (1971), **Yaşadığımız Günler** (1974), **Nasrettin Hoca** (1982) ★ 1974 yılında kendisine Şeyh-ül Muharririn ünvanı verildi ★ **Bütün Eserleri** Felek Yayıncılık'da basılıyor.

FERAİZCİZADE MEHMET ŞAKİR ★ Tanzimat devri oyun yazarlarından, 1853-9 Eylül 1911, doğ. ve ölm. Bursa ★ Onbeş yaşlarında, Hüdavendigâr vilayeti mektûbî kalemi'ne memur oldu. Hüdavendigar gazete ve matbaası müdürlüğü (1872-1898), Bursa İdâdi'sinde edebiyat ve ahlak öğretmenliği

(1892-1896) yaptı, özel bir basımevi kurarak, Bursa'nın ilk dergisi olan aylık **Nilüfer** dergisini (1885-1891), 60 sayı); sonra da **Gündoğdu** (1894) adıyla ikinci bir dergi çıkardı ★ Türkçenin sadeleşmesi yolunda ısrarlı çalışma ve eserleriyle, Tanzimat devri öncülerinden olan Şakir Efendi'nin edebiyat alanında bir başka başarısı, oyun yazarlığıdır. Ahmet Vefik Paşa'nın Bursa valiliği sırasındaki (1879-1882) tiyatro çalışmalarında Paşa'ya yardımcı olan, oyunculara türkçelerini düzeltme ve edebiyat dersleri veren Şakir Efendi, Paşa'nın Moliere çevirilerinden etkilenerek altı tane de oyun yazdı, bunları 1885/86 yıllarında kendi matbaasında bastırdı; **Teehhül yahut İlk Gözağrısı, İnatçı yahut Çöpçatan, Evhâmî, İcâb-ı Gurur yahut İnkılâb-ı Muhabbet, Kırık Yalan Köse, Yalan Tükendi** ★ Duru bir Türçe ve başarılı bir teknikle yazılmış bu eserler Feraizcizâde'yi bir Türk Moliere'i olarak görmemizi haklı çıkarır ★ **Evhâmi**'nin Cevdet Kudret tarafından düzenlenmiş, önsöz eklenmiş yeni baskısı Varlık Yayınları'nda (1974); **Kırk Yalan Köse** ve **Yalan Tükendi**'nin ise Dr. Nevin Önberk tarafından hazırlanmış yeni baskısı Kültür Bakanlığı Yayınlarında çıktı (1979).

FERİDUN BEY ★ XVI. yy. münşilerinden, ?-16 Mart 1583 ★ Önce Sokullu Mehmet Paşa'nın kâtibi olan (1552) Feridun Bey, daha sonra divan kâtipliği de yaptı, Nahçivan seferine (1554) katıldı, reisülküttâb (1570) ve nişancı oldu (1573), III. Murad devrinde (1571-1595) bu görevinden azledildi (1576), sancak beyliğiyle Semender'e (1577) ve Köstendil'e (1580) gönderildi, 1581'de tekrar nişancılıkla İstanbul'a getirildi ★ Feridun Bey'in 1575'te III. Murad'a sunduğu **Münşeâtü's Selâtin** adlı iki ciltlik eseri iki kere basıldı: (1818/19 ve 1857/58), devlet yazışmaları ve belgeler kaleme alınak sanatı demek olan inşa, yani resmi yazı dilinin klasik örneği kabul edilir. Feridun Bey eserinin baş tarafında padişahlara, vezirlere, diğer devlet büyüklerine yazılacak mektup ve yazılarda ne gibi hitap ve başlıklar kullanılacağını, bu gibi yazışmaların nasıl bağlanıp sona erdirileceğini göstermiş, eserine ayrıca padişahlar adına yazılmış birçok hattı hümayun ve fermanlar ile bunların cevaplarını, resmî haberleşme ve yazışmaları (ikinci baskıda 600 belge) toplamıştır. Feridun Bey, "Nergisi ile birlikte en tanınmış münşi'lerimizdendir.

FETHİ NACİ ★ Günümüz eleştirmenlerinden, doğ. 1927 Giresun ★ İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdi (1949), özel fabrikalarda muhasiplik, personel şefliği yaptı, Gerçek Yayınevi'ni kurdu (1965 →) ★ Soyadını kullanarak Naci Kalpakçıoğlu imzasıyla, Giresun gazete ve dergilerinde hikâyeler yayınladı, İstanbul dergilerinde aynı imza ve tek tük şiirlerle görünmesi gene 1945'tedir. Sonra Yeryüzü ve Beraber dergilerinde, bu kez Oktay Deniz imzasıyla yazıları çıktı (1951/52). Sadece eleştiriler altında Fethi Naci imzasına ise, 1953 sonlarında rastlanmaya başlandı. Yön dergisindeki (1964) makale yazarlığına, kurucularından olduğu Ant (1967) dergisinde devam etti. Toplumcu sanatın kuramlarını kurmaya çalışan bir eleştirmen olarak tanındı ★ Edebiyat üzerine deneme ve eleştirilerini **İnsan Tükenmez** (1956), **Gerçek Saygısı** (1959), **On Türk Romanı** (1971), **Edebiyat Yazıları** (1976), **Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme** (1981), **Eleştiri Günlüğü** (1986), **Bir**

Hikâyeci: Sait Faik - Bir Romancı: Yaşar Kemal (1990), **Gücünü Yitiren Edebiyat** (1990) ve **Roman ve Yaşam** (1992), **Eleştiride Kırk Yıl** (1994), **Kırk Yılda Kırk Roman** (1994) **Reşat Nuri'nin Romancılığı** (1995) kitaplarında topladı ★ Öteki eserleri sosyal ya da politik makale, inceleme veya derlemelerdir: **Az Gelişmiş Ülkeler ve Sosyalizm** (1965), **Emperyalizm Nedir** (1965), **Az Gelişmiş Ülkelerde Askerî Darbeler ve Demokrasi** (1967), **Atatürk'ün Temel Görüşleri** (1968), **Kompradorsuz Türkiye** (1995) ★ **Bir Hikâyeci: Sait Faik-Bir Romancı: Yaşar Kemal** ile 1991 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü aldı.

FINDIKOĞLU, Ziyaeddin Fahri ★ XX. yy. yazarlarından, 1901-16 Kasım 1974, doğ. Tortum, ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni (1925) bitirdi. Erzurum, Sivas ve Ankara liselerinde felsefe, sosyoloji ve edebiyat öğretmenliği yaptı (1925-1929). Strasburg Üniversitesi'nde felsefe doktoru (1936), dönüşünde İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde ahlak doçenti (1936) oldu. 1938'de İktisat Fakültesi'ne geçti, ölümünde aynı fakültede ordinaryüs profesördü. Edirnekapı Şehitliği'nde gömülü ★ Anadolu (1925-1926) ve Hayat (Ankara, 1927,1928) dergilerinde şiirler; yine o yıllarda Hayat, Halk Bilgisi Mecmuası ve Halk Bilgisi Haberleri (1927-1937) dergilerinde halk edebiyatı ve folklor yazıları yayımladı. Felsefe ve sosyoloji konularındaki türkçe, fransızca bilimsel eserleri dışında, birçok gazete ve dergilerde çeşitli konularda (bazan Ahmet Halil takma adıyla) yüzlerce yazısına rastlanır ★ İlk eserleri edebiyat tarihiyle ilgilidir: **Erzurum Şairleri** (1927), **Bayburtlu Zihni** (1928), **Zorlara Dağlar Dayanmaz** (Avrupa gezi notları, Ahmet Halil adıyla, 1934), vb. ★ 1958'e kadar yayımlanmış kitaplarının isimleri, gazete ve dergilerdeki makalelerinin başlık ve tarihleri **Fındıkoğlu Bibliyografyası 1918-1958** isimli broşürde toplanmıştır.

FITNAT HANIM ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, ?-1780 doğ. ve ölm. İstanbul ★ Bir şeyhülislam kızı olan ve kanısının ölümünden sonra bir ara Rumeli kazaskerliği yapmış Derviş Mehmed Efendi ile mutsuz bir evlilik hayatı sürmüş bulunan Zübeyde Fıtnat Hanım'ın kasideler, gazeller, şarkı, tarih ve musammatlardan oluşan divanında divan estetiğinden ayrılmadığı, şiirlerine öteki kadın şairler gibi onun da kadınlığından bir şeyler katamadığı, ancak hayali dar olmakla beraber dili ustalıkla ve âhenkli kullandığı görülür. İsmini devam ettiren sebeplerden biri de, hikmet'li bazı şiirlerinde, etkisi altında kaldığı çağdaşlarından Koca °Ragıp Paşa ve °Haşmet ile, eski kitaplara geçmiş şakalaşmalarıdır. Fıtnat Hanım'ın divanı iki kere basıldı.

FİGANİ ★ XVI. yy. divan şairlerinden, 1505?-1532, doğ. Trabzon, ölm. İstanbul ★ Kanuni Sultan Süleyman devrinin usta şairlerinden olan Figani (asıl adı Ramazan Çelebi), rakiplerinin iftiralarına ve sadrazam İbrahim Paşa (ölm. 1536)'nın öfkesine kurban giderek, genç yaşında astırıldı ★ Hayatı, sanatı ve şöhreti üzerine etraflı bir incelemeyle birlikte, şiirleri Prof. Dr. Abdülkadir Karahan tarafından **Figani ve Divançesi** adlı bir kitapta derlenmiştir (1966).

FİKRET ADİL ★ XX. yy. yazarlarından, 1901-Haziran 1973, doğ. İstanbul, ölm. Zürich (İsviçre) ★ Galatasaray Sultanisi son sınıfındayken gönüllü olarak katıldığı İstiklâl Savaşı'ndan, İstanbul'un Kurtuluşu'na yakın döndü (Eylül 1923 sonları), memurluk ve gazetecilik yaptı, 1937'den beri çalışmakta olduğu Beyoğlu İş Bankası'ndan emekli oldu (1966), tedavi için götürüldüğü İsviçre'de öldü. İstanbul'da Eyüp mezarlığında gömülü ★ İlk yazısı Şebap dergisinde çıkmış olan, yazarlığa 1920'de başlayan Fikret Adil sanat dergilerinde az göründü (Ağaç, 1936; Yeditepe, 1950), daha çok gazetelerde yayımladığı fıkra, sanat kroniği, röportaj ve hikâyeleriyle tanındı. Fıkralarının konularını sık sık sanat-edebiyat mesele ve eserlerinden seçerek; tiyatro, resim, edebiyat eleştirileri yaparak, günlük gazete umursamazlığı içinde sanat ve edebiyatı ön planda tutan tek tük fıkracılarımız arasında yer aldı ★ Çevirileri dışında üç kitabı yayımlandı: ***Asmalımescit 74** (hikâyeler, hâtıralar, 1933), ***İntermezzo** (hikâyeler, hâtıralar, 1955), **Beyaz Yollar Mavi Deniz** (gezi notları, 1959) ★ Yeditepe dergisi, Ekim 1973 sayısı, Fikret Adil Özel Sayısı'dır.

FİŞEKÇİ, Turgay ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1956 Balıkesir ★ Ortaöğrenimini 1973 yılında tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi ★ İlk şiiri 1977 yılında Türkiye Yazıları dergisinde yayımlandı. 1978'de Sanat Emeği dergisinin sorumlu yönetmenliğini yapmaya başladı, bu dergide şiirleri ve yazıları çıktı. 1980 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü'nü Murathan Mungan ve Ozan Telli'yle paylaştı. Şiirlerini **Karda Işıltılar** (1981), **Kuşkuluyum Yaşadığımdan** (1983) ve **Yitik Bahar** (1989), **Dip Sevgi** (1994) adlı kitaplarda topladı. Çevirileri: **Seçme Şiirler/Nezval** (1994), **Seçme Şiirler/Brecht** (1995). İki de antoloji hazırladı: **Türk Yazınından Seçilmiş Umut Şiirleri** (1992), **Türk Yazınından Seçilmiş Doğa Şiirleri** (1993 - Nazar Büyüm ile birlikte).

FLORİNALI NAZIM ★ XX. yy. şairlerinden, 1833-1939, doğ. Florina, ölm. İstanbul ★ İstanbul'da hukuk öğrenimi yaptı, devlet memurluğunda çeşitli görevlerden sonra Gümüşhane Mektupçuluğu'ndan emekliye ayrıldı ★ Dili düzgün ve güzelce şiirleri varsa da, asıl şöhreti, son yıllarında kendi kendisine şiir kıralı ünvanını vermesinden ötürüdür. İbrahim Alâettin'in, Türk Meşhurları (1946) ansiklopedisinde belirttiğine göre, "geçiminden keserek gazetelerin reklâm sütunlarında manzumeler ve kendi methini taşıyan yazılar bastırırdı". Çoğu, Abdülhak Hamit, Tevfik Fikret, Nef'i gibi ünlü şairleri yüceltme hevesiyle, kendi büyüklüğünden bahseden on iki kadar broşürü yayımlamıştır.

FUZULİ ★ XVI. yy. divan şairlerinden, 1495?-1566 ★ Asıl adı Mehmed, babasının adı Süleyman'dır; Hille'de doğduğu sanılıyor. Safevî hükümdarı Şah İsmail (ölm. 1524), Bağdat ve dolaylarını zaptedince (1508), Fuzulî, ona **Beng ü Bade** mesnevisini takdim etti. Bağdat'ta Safevî valisi İbrahim Han tarafından korundu, o ölüp de koruyucusuz kalınca tekrar Hille'ye çekildi. Kanunî Sultan Süleyman'ın Bağdat'ı fethetmesi (1534) üzerine, Fuzulî, Padişaha ve ordudaki paşalara kasideler sundu, evkaf dairesinden bağlanan günde 9 akça-

lık bir maaşı alamayınca Nişancı Celâlzade Mustafa Çelebi'ye, meşhur **Şikâyetnamesi**'ni yazdı. Kanunî'nin ordusu Bağdat'ta 4 ay (Aralık 1534-Nisan 1535) kalmıştı, bu süre içinde Fuzulî, orduda bulunan divan şairlerinden °Hayalî ve °Taşlıcalı Yahya Bey'lerle de tanıştı, görüştü. Hayatı hep Hille, Kerbelâ ve Bağdat'ta geçen, Irak topraklarından dışarı çıkmayan Fuzulî, 1556'da Irak'ta bir taun salgınında öldü. Bugün Kerbelâ'da Hazreti Hüseyin'in karşısında bir türbe, Fuzulî'nin mezarı diye biliniyor ★ Küçük yaşta arap ve fars dillerini, sonra devrinin bütün bilgilerini öğrenen Fuzulî, türkçe şiirlerini âzeri lehçesiyle yazmakla beraber, bütün Türk şiiri, divan, tekke ve saz şairleri üzerinde yüzyıllarca süren etkisiyle en büyük lirik şairlerimizden biri oldu. Aldığı felsefi-sofiyane eğitim sonucu gazellerinde ve şaheseri sayılan **Leylâ ile Mecnun** mesnevisinde ilâhî aşkın terennümlerine rastlanan şair, kasidelerinde özentiye kapılmış olsa da, çok samimi gazelleriyle ölümsüz bir vecit ve hayranlık kaynağıdır ★ Fuzulî'nin bilinen 16 eserinden 12'si muhtelif tarihlerde (1940'dan sonra daha sık) basılmıştır, en çok basılan eseri, türkçe divan'ıdır (20'den fazla; örn. A. Gölpınarlı, tar. 1948). Üç dilde birer divanı olan Fuzulî'nin en tanınmış eserleri türkçe **Divan**'ı, dört bin beyte yakın **Leylâ ve Mecnun** mesnevisi (bilimsel baskı, Necmettin Halil Onan tar. 1956), Kerbelâ olayını anlatan, yer yer manzum ve "Kutlu Kişiler Bahçesi" anlamında **Hadikatü's Suadâ**'sı (bugünkü türkçeye çevirisi, Selâhattin Güngör tar. 1955; bilimsel baskı, Dr. Şeyma Güngör tar. 1987), beşyüz beyte yakın küçük bir mesnevî olan, esrarla şarap arasında bir münazarayı konu edinen **Beng ü Bâde**'si (bilimsel baskı, Kemal Edip Kürkçüoğlu tar. 1956) ve mektuplarından **Şikâyetnamesi**'dir ★ Fuzulî üzerine bilimsel inceleme türünde sayısı onbeşi geçen eser yayımlanmıştır. Fuzulî'nin eserleri üzerine en geniş bibliyografik bilgi, Dr. Müjgan Cunbur'un hazırladığı **Fuzulî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi** adlı kitaptadır (1956) ★ Farsça divanı da bastırıldı (Prof. Hasibe Mazıoğlu tar. 1962). Şair üzerine yeni bir araştırma **Fuzulî/Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları** başlığını taşıyor (haz. Haluk İpekten, 1973; Prof.Dr. Ali Nihat Tarlan; **Fuzulî Divanı Şerhi**, 3 cilt, 1985).

FÜRUZAN ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 29 Ekim 1935 İstanbul ★ Ortaokuldan sonra öğrenimini yarıda bıraktı, bir ara bir tiyatro topluluğunda çalıştı ★ İlk hikâyesi Seçilmiş Hikâyeler dergisinde yayımlanmıştı (sayı: 52, Mayıs 1956). Önceleri Füruzan Yerdelen, 1958'de karikatürist Turhan Selçuk'la evlenince de bir süre Füruzan Selçuk imzasını kullandı ★ Kişilerini, olayları insancıl, abartmasız, iyimser bir bakış açısıyla saptayan, çözümleyen kısa, uzun hikâyeleriyle az zamanda geniş ilgi topladı, hele 1973 yılı bir Füruzan yılı oldu ★ Hikâyelerini ***Parasız Yatılı** (1971), ***Kuşatma** (1972), ***Benim Sinemalarım** (1973), **Gecenin Öteki Yüzü** (1982), **Gül Mevsimidir** (1985) kitaplarında topladı. İlk romanı ***47'liler** (1974) adını taşıyor, bunu izleyen **Yeni Konuklar** (1977), çağrılı olarak bir yıl kaldığı Batı Berlin'de ve çevre kentlerde Türk işçileriyle yaptığı röportajlar toplamıdır. Bir başka gezi-röportaj kitabı 1994'te yayınlandı: **İşte Bizim Rumeli. Ev Sahipleri** (1981) gezi iz-

lenimlerini kapsayan, **Berlin'in Nar Çiçeği** (1988) ise sevginin önyargıları yıkan gücünü gösteren diğer iki kitabıdır ★ **Redife'ye Güzelleme** adlı bir de oyunu basıldı. Düzyazılarını **Yeni Konuklar** (1989), şiirlerini ise **Lodoslar Kenti** (1991) adı altında topladı ★ Sekiz Türk hikâyecisinden hikâyeler toplamı **Bir Güldeste** Demokratik Almanya'da yayımlandı (1984) ★ Eserleri kısa aralıklarla tekrar tekrar basılmakta olan yazar, **Parasız Yatılı** ile 1972 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, **47'liler** ile de 1975 Türk Dil Kurumu Roman Ödülü'nü kazandı.

GEÇER, İlhan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1917 İstanbul ★ Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi (1939). İki yıl kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne devam etti. 1945-1950 arası Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nde ve Ankara Radyosu'nda çalıştı. İşçi Sigortaları Müdürlüğü'ne geçti (1950), İhtiyarlık Sigortası şefi oldu (1961) ★ İlk şiiri 1933'te Vakit gazetesinde çıkmıştı, 1938-1947 arası Yedigün dergisinde yayımladığı, çok sayıda şiirleri eski zevkin etkisini taşıyordu. Bir kitaba toplamadığı bu hazırlıklarını geride bırakınca "Yeni Şiir"in imkânlarından da faydalanarak kendi anlayışları içinde şiirini değiştirdi, ama hep bir duygu şairi olarak kaldı. Uzun süre Yazı İşleri Müdürlüğünü yaptığı Hisar dergisinde (Ankara, 1950-1957, 75 sayı çıktı; Ocak 1964-1980 yeniden çıktı) ve başka dergilerde eleştiriler de yazmakta ★ Son Havadis gazetesinin şiir yarışmasında birincilik kazanmış olan (bk. Hisar, Şubat 1973) İlhan Geçer, üç şiir kitabı: **Büyüyen Eller** (1954), **Belki** (1960), **Yeşil Çağ** (1976); bir de tanıtma kitabı (**Cabit Sıtkı Tarancı,** 1977) çıkardı.

GERÇEK, Selim Nüzhet ★ XX. yy. yazarlarından, 1891-12 Aralık 1945, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirdi (1910). Cenevre Üniversitesi'nde okudu, yurda dönünce öğretmenlik yaptı, Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğü'nü kurdu (1934), ilk müdür olarak on bir yıl orada çalıştı ★ İleri gazetesinde başladı (1922), gazete ve dergilere tiyatro eleştirileri, bibliyografya yazıları yazdı, temâşâ ve basın tarihimiz üzerine incelemeler çıkardı: **Türk Matbaacılığı** (1926), **Türk Gazeteciliği** (1931), **Türk Matbaacılığı Müteferrika Matbaası** (1939), **Türk Temâşası** (Meddah - Karagöz - Ortaoyunu, 1942), **Tiyatro Bilgisi** (1944) vb. ★ Selim Nüzhet, Abdülhak Şinasi Hisar'ın ağabeysidir.

GEVHERİ ★ XVII. yy. saz şairlerinden ?-1737'den sonra ★ XVII. yy. ortalarında doğduğu ve Kırım'lı olduğu sanılıyor. Bir ara Rumeli serhadlerinde bulunduğu, İstanbul'da Mehmet Bahri Paşa'nın (ölm. 1700) divan kâtipliğini yaptığı da bilinen Gevheri'nin şiirlerinden çıkarılan bazı ipuçları, henüz hayatını yeterince aydınlatmaktan uzaktır ★ Çağdaşı Âşık Ömer gibi adı yalnız saz şairleri arasında değil, XIX. yy. sonlarına kadar, klâsik edebiyat çevrelerinde de sık sık anılmış, okunmuş olan Gevheri, hece ile koşmalar, türküler, maniler; aruzla divan ve müstezatlar yazdı. Divan edebiyatı yolunda da yazmış öbür saz şairlerinde olduğu gibi, Gevheri'nin de kişiliğini, halk dil ve zevkine uygun, âşık tarzı şiirlerinde aramak gerekir. Koşma ve türkülerinde

de yer yer yabancı kelime ve tamlamalar, divan mazmunları kullanması, onun samimi duyuşlarının yine de güzel ve yerli biçim ve ifadelerle verilmesine engel olmamıştır ★ Gevheri'nin şiirleri ilk kez Sadettin Nüzhet Ergun tarafından derlenmişti (1928), bu konuda bir başka kitap, Halit Bayrı'nın **Aşık Gevheri, Hayatı ve Eserleri** (1958)'dir.

GEZGİN, Hakkı Süha ★ XX. yy. yazarlarından, 1895-7 Kasım 1963, doğ. Manastır, ölm. İstanbul ★ Orta öğrenimini Manastır'da tamamlayarak İstanbul'a geldi. İstanbul Erkek Lisesi'nde kırk yılı aşkın (1913-1957) edebiyat öğretmenliği yanı sıra gazetelerde fıkra yazarlığı yaptı, Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Çeviri eserleri dışında **Aşk Arzuhalcisi** (1928) adında bir roman yayımlamıştı. 1939 yılında Yeni Mecmua'da çıkmış **Edebi Portreler** başlıklı yazı dizisi, tanıdığı edebiyatçılar üzerine ve edebiyat tarihimiz için ciddi bir belge niteliğinde, canlı şiirli anılar toplamıdır.

GİRAY, Fethi ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1918-25 Şubat 1970, doğ. Söğüt, ölm. Ankara ★ Ankara Erkek Lisesi'ni bitirdi (1938), uzun bir süre çeşitli memurluklarda bulunduktan sonra gazeteci oldu (1951). Ankara-Telgraf (1953) ve Kudret (1960) gazetelerini çıkardı ★ İlk şiiri Dikmen dergisinde (Ankara, 1939) yayınlanan Fethi Giray, 1938-1948 arası şiirlerinde halk hayatından kesitler verdi, sonraları çeşitli konularda değişik ve daha lirik şiirler (son şiirleri, Yön dergisinde), arada hikayeler (Seçilmiş Hikâyeler dergisi, 1948) yazdı ★ Şiir kitapları: **Sulha Selâm** (1941), **1943** (Suat Taşer'le birlikte, 1943), **Alaca Karanlık** (1951, Seçilmiş Hikâyeler dergisinin özel sayısı, cilt 4, sayı 32/33).

GİRGİNSOY, Naci ★ Günümüz yazarlarından, 1924-26 Haziran 1982, doğ. Kesriye (Manastır), ölm. İzmit ★ İzmit'te Akşam Ticaret Lisesi'ni bitirdi, Devlet Demiryolları'nda çeşitli işlerde on üç yıl çalıştı, İzmit'te Seka İşletmesine geçti (1954), ölümüne kadar aynı kuruluşta görevliydi ★ Yazı ve hikâyeleri en çok Varlık dergisinde yayımlanmış olan Girginsoy, Varlık eleştiri (1954), Türk Hava Kurumu makale (1959), Tercüman (1966) ve Son Havadis (1973) gazeteleri hikâye yarışmalarında birincilikler kazandı. **Gençlik Çıkmazı** (roman, 1979), **Mavinin Ölümü** (hikâyeler, 1979), **İpek Böceği** (deneme ve eleştiriler, 1980) eserleridir ★ Avni Öztüre'nin kaleminden hayat hikâyesi Güney dergisindedir (Mayıs 1972).

GİVDA, Avni ★ Günümüz yazarlarından ★ Bir hukukçu olan ve 1971'de Anayasa Mahkemesi başkanvekilliğine seçilen Givda, çağdaş İngiliz ve Amerikan edebiyatından (B. Shaw, Eugene O'Neill vb.) çeviriler yaptı, kendisi de hikayeler (**Erguvanlar-Ihlamurlar Öyküsü ve Başka Öyküler,** 1970; **Loskôftes,** 1972) ve oyunlar (**Eceler Kadından Olurmuş,** 1972; **Boyunbağı,** 1973; **Bir Sürü Kambur Cüce,** 1973; **Gece,** 1973; **İnanmak Adlı Oyun,** 1974) yazdı, yayınladı.

GÖKÇE, Enver ★ Günümüz şairlerinden, 1920-19 Kasım 1981, doğ. Çit köyü/Erzincan, ölm. Ankara ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1948). Politik bir derneğe bağlı

olması yüzünden yedi yıl hapis yattı (1951-1957), iki yıl da sürgünde yaşadı. Hayatını gazetelerde çalışarak kazandı ★ İlk şiirleri Ülkü dergisinde çıktı (1943), üniversite öğrenciliği sırasında **Ant** dergisi'ni (Ankara'da on sayı çıktı, 1945) yönetenlerden biri oldu. Şiirleri 1951'e kadar toplumcu dergilerde görüldü ★ Şili'li şair Pablo Neruda'dan şiirler de çevirmiş (1962) olan Gökçe'nin şiir kitapları: **Dost Dost İlle Kavga** (1973), **Panzerler Üstümüze Kalkar** (1977), **Şiirler** (1982). Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ndeki bitirme tezi olan **Eğin Türküleri** ölümünden sonra yayımlandı (1982).

GÖKŞEN, Enver Naci ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1916-14 Ocak 1986, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul İlköğretmen Okulu'nu (1935), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü (1937) bitirdi. İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'nde (1942-1952) ve Eğitim Enstitüsü'nde (→ 1974) edebiyat öğretmenliği yaptı ★ Dil ve eğitim konularında yazıları, kitap eleştirileri Türk Dili, Ilgaz ve başka dergilerde süregelen Gökşen, hikâyelerini şu kitaplarda topladı: **İnan Bana** (1939), **Son Çare** (1942), **Durakta Bir Adam** (1949), **Çardak Altı** (1952), **Elebaşı** (1964), ***Dördüncü İyilik** (1967), **Ayça** (1970); incelemeler çıkardı: **Çocuklar İçin Edebiyat** (1960), **Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız** (1966), **Kompozisyon İlkeleri ve Antoloji** (1969); tanıtma kitapları yayımladı: **Mehmet Emin Yurdakul** (1963), **Behçet Kemal Çağlar** (1970) ★ Çocuk Kitapları: **Masal İçinde Masallar** (1958), **Nasıl Yetiştiler** (1977), **Dağarcık** (1977), **Nar Tanesi** (1983), **Armağan** (1983) ★ Bunlara ilk ve ortaokullara yardımcı kitaplar da ekledi: **Açıklamalar ve Hikâyelerle Atasözleri ve Deyimler** (1974) vb.

GÖKTÜRK, Akşit ★ Günümüz yazarlarından, 1934-26.2.1988, doğ. Van, ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1960), aynı bölümde Prof.lük yaptı ★ Çeviriler, eleştiri ve incelemeler yayınlamış olan Göktürk, Defoe'dan **Robinson Crusoe** çevirisiyle Türk Dil Kurumu 1969 Çeviri Ödülü'nü kazandı. İngiliz edebiyatında ada kavramı üzerine bir incelemesi **Edebiyatta Ada** (1973) adıyla basıldı. **Çeviri: Dillerin Dili** (1986) ve **Okuma Uğraşı** (1979) bilimsel inceleme kitaplarıdır. **Sözün Ötesinde** (1989) adlı kitapta ise yazıları derlenmiştir. Adam Yayınları **Akşit Göktürk'e Saygı** adlı kitabı 1933'te yayımladı.

GÖKYAY, Orhan Şaik ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1902 İnebolu ölm. 1994 İstanbul ★ Ankara İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1922), beş yıl öğretmenlikten sonra yüksek öğrenimini İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı (1930). Birçok liselerdeki görevlerinden ve İngiltere'de (1951-1954) öğrenci müfettişliğinden sonra atandığı İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmenliğini sona erdirdi (1969) ★ Edebiyat tarihimize ilişkin araştırmaları, özellikle °Dede Korkut, °Kâtip Çelebi, °Mercimek Ahmet çalışmalarıyla tanındı. Özbek destanı **Hannâme** (1969)'yi, Zekeriyyazade'nin **Ferah Cerbe Fetihnamesi**'ni (1975), Mimar Mehmet Ağa (16. yy.)'nın **Risale-i Mimariyye**'sini (1975) açıklamalarla, Bostanzade Yahya Efendi'nin II. Sultan Osman'ın şehadeti üzerine bir eseri-

ni (1976) sadeleştirerek açık yayına hazırladı. Dergilerde (Yücel, Türk Dili vb.) eski nesirden pek çok sadeleştirmeler yaptı ★ Aruzla yazılmış ilk şiirleri Açıkgöz gazetesinde (Kastamonu, 1922) ve Çağlayan dergisinde (Balıkesir 1926) çıkmıştı. Saz ve tekke şiiri estetiğini özümlemiş, güzelleme ve koçaklama türünden (**Bu Vatan Kimin, Yas** vb.) hece şiirlerini günümüze kadar sürdüren (Çoğu Ülkü, sonrakiler Türk Dili vb. dergilerde) Gökyay, ingilizceleriyle karşılıklı **Birkaç Şiir** (1976) ile, henüz ancak ufak bir kitap çıkardı. Eleştiri yazılarını **Destursuz Bağa Girenler** (1982) adlı kitapta topladı. Amerika'da Harvard Üniversitesi'nde adına iki ciltlik **Orhan Şaik Gökyay Armağanı** çıkarıldı (1984). Prof. Günay Kut'un **Orhan Şaik Gökyay** adlı çalışması 1990'da yayımlandı.

GÖLPINARLI, Abdülbaki ★ Günümüz edebiyat tarihçilerinden, 12 Ocak 1900-25 Ağustos 1982, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İdâdi (lise) son sınıfta öğrenimini yarıda bıraktı. Mütareke'den sonra Alaca (Çorum) ilçesinde ilkokul öğretmenliği yaptı. Düşman işgalinden kurtulunca (6 Ekim 1923) İstanbul'a gelerek liseyi ve Üniversite Edebiyat Fakültesi'ni (1930) bitirdi. Konya, Kayseri, Kastamonu, Balıkesir ve İstanbul-Haydarpaşa liselerinde edebiyat öğretmenliklerinde bulundu. Sonra Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde farsça rektörü oldu; doktora vererek, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde metinler şerhi de okuttu. Profesör agreje olarak, İstanbul Edebiyat Fakültesi'ne atandı, burada İslâm-Türk Tasavvuf ve Edebiyatı okuttu. 1949'da kendi isteğiyle emekliye ayrıldı ★ Türkiyat ve İktisat Fakültesi mecmualarında, İslâm Ansiklopedisi'nde pek çok incelemeleri, külliyat halinde Mevlâna yayınları bulunan, °Fuzuli, °Nedim (1951) ve °Yunus Emre divanlarını da önsözler ve notlarla zenginleştirip bastırmış, °Şeyh Galib'in Hüsn ü Aşk'ını da nesre çevirerek ilmî bir şekilde yayımlamış olan Gölpınarlı'nın divan şiiri ve tasavvuf konularında kültür ve edebiyat tarihimize kazandırdığı öbür eserlerinin başlıcaları şunlardır: **Melâmilik ve Melâmiler** (monografi, ilk basım 1931), **Divan Edebiyatı Beyanındadır** (inceleme, 1945), **Pir Sultan Abdal** (Pertev Naili Boratav'la birlikte, 1943, tek başına, 1953), **Kaygusuz Abdal--Hayati-Kul Himmet** (1953), **Nesimi-Usulî-Ruhî** (1953), **Nailî-i Kadim** (1953), **Şeyh Galip** (1953), **Divan Şiiri** (XV.-XVI. yüzyıllar, 1954), **Divan Şiiri** (XVII.-XX. yüzyıllar, 4 kitap, ilki 1954, 1955), **Nasreddin Hoca** (inceleme ve 295 fıkra, 1961), **Alevi Bektaşi Nefesleri** (1963), **Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin** (inceleme, 1966), **Sosyal Açıdan İslâm Tarihi** (1969), **100 Soruda Tasavvuf** (1969), **100 Soruda Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatler** (1969), **Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi** (1971), **Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri** (1977) vb.

GÖNENÇ, Turgay ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1939 Tokat ★ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1963), bir süre İzmir'de İstatistik Bölge Müdürü oldu, bu görevden ayrıldı (1968), mesleği özel öğretmenlik. Ege Üniversitesi ve 9 Eylül Güzel Sanatlar ve Edebiyat Fakültelerinde Çağdaş Edebiyat ve Eleştiri Kuramları, 20. Yüzyıl Sanatı, Estetiği ve Sanat Tarihi dersleri okuttu. ★ **Bozgunda** (1962) ilk kitabıydı; ikinci kitabı **Ben Severek Büyürüm** (1973),

İkinci Yeni deneyini bilinçle özümleyişi; resim, renk ve biçim pekiştirmeleri ve anlam dengesini sağlayış gibi özelliklerle ilgi topladı. Üçüncü şiir kitabı olan **Yüzün Senin** (1983) ile Natıroğlu Yazın Ödülü'nde birincilik kazandı (1984) Toplu Şiirlerini, son kitabı **Gece ve Genç Kız'ı** (1994) ekleyerek **Kuşların Göçerken Çizdikleri** (1994) adıyla kitaplaştırdı. Sanat ve eleştiri yazıları ile sanat üzerine günlükleri **Zamanın Sularında** (1989) adlı kitapta toplandı. Şiir çeviri kitapları **Oza** (A.Voznesenski), **Abdülvahap El Beyati** yayımlandı. Mehmet H. Doğan ile birlikte **İkinci Yeni Şiir Antolojisi'ni** (1969) hazırladı.

GÖR, Sıtkı Salih ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1934 Elazığ ★ İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'ni bitirdi. Ankara'da Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı görevlerde çalıştı ★ Almancadan şiir ve hikâye çevirileri de olan Gör, İkinci Yeni akımını benimsemiş, gücünü imge ve görüntülere bağlayan şairlerimizden. Altı şiir kitabı **Dumanlı Eşik** (1957), **Kuşluk Ötesi** (1966), **Boston'da Bir Harputlu** (1968), **Ağıt** (1972), **Yaban El** (1987), **Kehribar ve Tuğra** (1992); bir öykü kitabı çıkardı: **Yol Bitmeden** (1985).

GÖVSA, İbrahim Alâettin ★ XX. yy. şair ve yazarlarından, 1899 29 Ekim 1949, doğ. İstanbul, ölm. Ankara ★ Yüksek öğrenimini Mekteb-i Hukuk'ta tamamladı (1910), İsviçre'de pedagoji ve psikoloji öğreniminden (1913-1916) dönüşünde öğretmenlik, okul müdürlüğü, milli eğitim müfettişliği yaptı. Sivas (1927), Sinop (1932) ve İstanbul (1939) milletvekili oldu. Bir kalp krizinden öldü. Cebeci mezarlığında gömülü ★ Aruzla ilk şiirlerini Servetifünün dergisinde yayınladı (1908 →), Milli Edebiyat akımını benimsedikten sonra hece şiirleri yazdı (Yeni Mecmua, 1917-1918 vb.), çocuklar için şiir çığırının da öncülüğünü yaptı. Fikir tarihimize eğitim, biyografi, ansiklopedi türlerinde değerli eserler ve sözlükler kazandırdı ★ Çevirdiği, yazdığı eserlerin sayısı otuzu geçen Gövsa, şiirlerini **Çocuk Şiirleri** (1910, altı baskısı var), **Güft ü Gû** (Dedikodu, 1912), **Çanakkale İzleri** (1926), **Acılar** (şiirler-düzyazılar, 1941), **Söz Oyunları** (şiirler-düzyazılar, 1942) kitaplarında topladı ★ **Şen Yazılar** (mizah hikâyeleri, fıkralar, 1926), **Süleyman Nazif** (monografi, 1933), **Meşhur Adamlar Ansiklopedisi** (dört cilt, 1933-1938), **Türk Meşhurları Ansiklopedisi** (1946) vb. diğer eserleridir.

GRUDA, Yılmaz ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1930 İstanbul ★ Ankara Ticaret Lisesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak hayata atıldı, uzun bir süre Ankara bankalarından birinde çalıştı, İstanbul'a geldikten (1956) sonra, Yeni Sabah gazetesinde muhasebecilik yaptı. Tiyatro ve filmlerde çalıştı, şimdi bir reklam şirketinde. ★ 1950-1960 yılları dergilerinde pek çok şiiri çıktı, uzun dizelerle yazdı. İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa insanının yıkıntılarını işledi, bir kitap çıkardı: **Çarmıhtaki Yeni Mehmet** (1963). **Şu Bizim Tiyatromuz** (1976) denemeler kitabıdır. Son şiirlerini **Kuyumcular** (1980) adlı kitapta topladı.

GÜLER, Mehmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1944 Çepni (Sivas) ★ Pamukpınar İlköğretmen Okulu'nu (1962), Necati Eğitim Enstitüsü'nün Edebiyat

Bölümü'nü (1964) bitirdi. Çeşitli orta dereceli okullarda Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Şimdi emekli. Çeşitli dergilerde hikâye, deneme ve eleştirileri yayımlandı. ★ Yeni Adımlar dergisinin düzenlediği Sabahattin Âli Hikâye Yarışması'nda başarı ödülü (1974), Antalya Film Festivali Yarışması'nda öykü başarı ödülü (1975), Ankara Belediye'sinin açtığı Başkent yarışmalarında hikâye dalında ikincilik ve mansiyon ödülü (1979), Zonguldak 100. Yıl Vakfı'nın sanat etkinliklerinde öykü ikincilik (1981) ve birincilik ödülü (1986), Nesin Vakfı Çocuk Edebiyatı Ödül Birinciliği (1988), Enver Naci Gökşen Çocuk Edebiyat Ödülü'nde birincilik (1988), İstanbul Belediyesi'nin düzenlediği Güzel İstanbul konulu öykü yarışmasında mansiyon (1988), Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülü İkinciliği (1990), Orhan Kemal Öykü Ödülü (1991), Kırmızı Fare Çocuk Edebiyatı Ödülü, Çankaya Belediyesi Çocuk Edebiyatı Roman Ödülü birinciliği (1992) aldı. ★ **İstanbul Kanatlı Ben** adlı romanı 1990'da yayımlanan yazarın hikâye kitapları: **Ak Badanalı Ev** (1977), **Bir Eski Sevda** (1980), **Ferhat Gibi** (1991), **Aşkı Çeyrek Geçe** (1991). Çocuk kitapları: **Okul Bir Türküdür** (1980), **İkizler** (1986). **Keloğlan Keleşoğlan** (1986), **İçim Dışım Gökkuşağı** (1986), **Aydede'nin Öpücüğü** (1988), **En Güzel Gülücük Oyunu** (1988), **Üst Geçit** (1990), **Yüce** (1991), **Adım Çocukların Olsun** (1992), **Balonlar Gökyüzünün Olsun** (1993), **Yedi Renkli Dünya Çocukları** (1995).

GÜLŞEHRİ, ★ XIII-XIV. yy. tasavvuf şairlerinden, ?-? ★ Asıl adının Süleyman olduğu sanılan Gülşehri, Mevlâna'nın ölümünden (1273) sonra, mevlevî tarikatını yaymak üzere Sultan Veled tarafından Kırşehir'e gönderildi, orada bir tekke kurarak tarikatı yaymaya başladı. Doğum ve ölüm tarihi bilinmiyor ★ Gülşehri, İran şairlerinden Feridüddin Attar'dan genişleterek, eklemelerle çevirdiği, aslına yeni ve kişisel bir biçim verdiği için telif sayılabilecek **Mantıku't Tayr** (Kuş Dili) adlı mesnevisi ile ün kazandı. Attar'ın Esrar-nâmesi'nden, Mevlâna'nın Mesnevisi'nden, Kelile ve Dimne gibi daha başka eserlerden de faydalanarak ortaya çıkardığı bu kitapta hikâye, fıkra ve sembollerle tasavvuf ilkelerini anlattı, eserini 1317 yılında tamamladı. Gülşehri, sanat değerinin yüksekliği ile, Yunus Emre'den sonra, devrinin en usta şairi sayılır ★ **Felek-nâme** adında, İslâm felsefesindeki başlagıç-son kavramları üzerine farsça bir mesnevisi (yaz. 1301), bir **Aruz Risalesi** de bulunan Gülşehri'nin **Mantıku't Tayr**'ının tıpkı basım'ı, Agâh Sırrı Levend'in önsözüyle, TDK yayınları arasında çıktı (1957).

GÜLVAHAPOĞLU, Adil ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1944 Tosunlu köyü/Ardanuç ★ Adana Düziçi İlköğretmen Okulu'nu ve Erzurum Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi, Erzincan ve Tavas liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı, şimdi İstanbul'da ★ Dergi ve gazetelerde öykü, deneme ve eleştirilerine de rastlanan Gülvahapoğlu, toplumcu çizgide iki şiir kitabı çıkardı: **Ön Yağmur** (1969), **Taşlandıkça Büyüyen** (1972) ★ Hacı Bektaş Deneme Yarışması'nda bir yazısı üçüncülük kazandı (1976). Sonra bu denemesini bir inceleme kitabına dönüştürdü: **Hacı Bektaş Veli, Laik-Ulusal Kültür** (1987).

GÜMÜŞ, Semih ★ Günümüz eleştirmenlerinden, doğ. 1956 Ankara ★ Ortaöğre-

nimini Ankara Fen Lisesi ve Gazi Lisesi'nde, yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamladı. ★ 1978'den bu yana çeşitli yayın organlarının yazı işlerinde görev aldı, yöneticilik yaptı. Şimdi bir yayın kuruluşunda çalışıyor. ★ Kitapları: **Roman Kitabı** (1991), **Kara Anlatı Yazarı** (1994), **Karşılıksız Yazılar** (1994), **Yazının ve Tarihin Bilinci** (1994). **"Ayrıca Türk Yazınından Seçilmiş" Kısa Öyküler** (1992) ve **Aşk Öyküleri** (1993) ve **Hayvan Öyküleri** (1993) derlemeleri yayımlandı.

GÜNBAŞ, Ahmet ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1953 İzmir ★ Öğrenimini hep İzmir'de yaptı. Gazetecilik Yüksek Okulu'nu bitirdi. İlk sayısı Mart 1976'da çıkmış aylık edebiyat dergisi **Dönemeç**'in sahibi ve sorumlu yönetmeni idi ★ Şiirler, eleştiri ve incelemeler yazıyor. Şiir kitapları: **Evren Mapusanesi** (1974), **Gecenin Neresindesin?** (1986). **"Bir Hasan Tahsin"** şiiri ile 1979 Hasan Tahsin Şiir Yarışmasında mansiyon aldı. 1982'de Yarın dergisinin Şiir Eleştirisi Yarışması'nda başarı ödülünü kazandı.

GÜNEL, Burhan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 7 Nisan 1947 Antakya ★ Konya Erkek Lisesi'ni, Hava Harp Okulu'nu (1967) bitirdi, 1975-79 yıllarında Adana İktisadi Ticari İlimler Akademisi'nde okudu. ★ İlk hikâyesi Cumhuriyet gazetesi Sanat eki'nde çıkmıştı (1971). Varlık, Yansıma, Türk Dili, Türkiye Yazıları, Güney gibi dergilerde öykü, şiir, deneme ve eleştirileri yayımlandı. 1986 yılından beri Karşı Yayınları ve Karşı Edebiyat Sanat Düşün dergisini yönetiyor. ★ **Ökse** (1972) romanında çalışmayı ağa oğlu olmasına yediremeyen, dört çocuklu bir aile babasıyla, kendisiyle en az yirmi yaş küçük karısının çıkmazdaki yaşam öykülerini konu edindi ★ Yapıtları - Roman: **Umut Zamanı** (1974), **Yağmurla Gelen** (1976), **Aksayan** (1979), **Acının Askerleri** (1981), **Kalanlar ve Gidenler** (1984), **Ve O Güzel Kadının Çocukları** (1985), **Eski Desenler** (1986), **Yasak Odası** (1987), **Baraka** (1991) ★Öykü: **Sevgi Bağı** (1974), **Başka Bir Yaz** (1980), **Dünyanın En Güzel Kadını** (1984), **Yine Bir Gülnihal** (1984), **Nergiz** (1985), **Bisiklet Günleri** (1987), **Fayton** (1988), **Evet Aşk** (1990), **Ateşi Seçtim** (1993), **Karanfil ve Hançer** (1994) ★ İnceleme-Deneme-Eleştiri: **Benzer Romanlar** (1986), **Karşı Yazılar** (1994) ★ Günlük: **Günlerden** (1994) ★ Çocuk Edebiyatı: **Evcilik Oyunu** (1973), **Ağlama Bebeğim** (1976), **Dost Eller** (1980), **Sevinç Dolu Bir Akşam** (1980), **Kayısı Ağacı** (1987), **Penceredeki Çocuk** (1991). **Sevinç Dolu Bir Akşam** ile Kültür Bakanlığının düzenlediği Çocuk Yapıtları Yarışmasında başarı ödülü kazandı (1979). Mehmet Ali Yalçın Roman Ödülü'nü 1982'de **Kalanlar ve Gidenler** ile C. Kelkitli'yle paylaştı. **Acının Askerleri** ile 1981 Mehmet Ali Yalçın Roman Ödülü'nü, **Başka Bir Yaz** ile 1981 Türk Dil Kurumu Ödülü'nü, **Yine Bir Gülnihal** ile 1983 Nevzat Üstün Öykü Birinci Başarı Ödülü'nü kazandı.

GÜNERSEL, Tarık ★ doğ. 1953 İstanbul ★ Kadıköy Maarif Koleji'ndeyken kazandığı AFS Uluslararası Bursuyla liseyi ABD'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1991'de İstanbul Şehir Tiyatroları'na dramaturg olarak girdi; aynı yıl bir şiir atölyesi açtı. ★ Yazmaya 1962'de başlayan Günersel'in şiirleri ilk defa

1976'da Birikim'de yer aldı; bazı şiirleri Kanada, ABD ve Fransa'da yayınlandı. Yapıtlarından bazıları şunlar: **Otmopoli'de Akşam** (1982, şiirler), **Bir Geçiş Toplumunda** (1983, hikâyeler, metinler), **Planlar Kalıntı Olduğu Zaman** (1983, şiirler), **Değişen Suudî Arabistan** (1987, anılar), **Ali Baba ve Kırk Haramiler** (1988, Libretto), **İtiraf** (1988, oyun), **Mubafızgücü: 1-Hayalgücü: 0** (1989, şiirler, hikâyeler, metinler), **Büyüsayar** (1990, oyun), **Mim Oyunları** (Vecihi Ofluoğlu için) (1991), **Mavi Top** (1992-93, Oratoryo Metni), **Uzay Bilinci** (Aforizmalar) (1993).

GÜNEY, Eflâtun Cem ★ Günümüz masal yazarlarından, 1896-2 Ocak 1981, doğ. Hekimhan, ölm. İstanbul ★ Sivas Sultanisi'ni bitirdi (1918), Anadolu'nun birçok illerinde, İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'nde (1943-1950) öğretmenlik yaptı, İstanbul Millî Eğitim müdür yardımcısı ve Halk Eğitimi başkanı (1956-1961) oldu ★ **Matem Sesleri** adında bir şiir kitabı (1920) yayımlanmış; Konya, Kayseri ve Kütahya'da çıkan gazetelere fıkralar yazmış, kendisi de İrat (Konya), Duygu ve Düşünce (Sivas), Duygu ve Dilek (Samsun), Taşpınar (Afyon) dergilerini çıkarmıştı. 50 yaşından sonra folklor araştırmalarına hız verdi, halk şairlerimiz üzerine incelemelerini genişletti; halk hikâye, masal ve efsanelerini, yapı ve havalarını bozmadan, bir edebi eser düzeyine çıkarmaya çalıştı. Türk folklor ürünlerini sadece sözden yazıya geçirmek, derlemekle kalmayarak, onları değerlendirdi, bir masal yazarı oldu ★ Danimarka'daki "Hans Christian Andersen Medal Kurumu" çağdaş masal yazarları içinde, Eflâtun Cem'in **Açıl Sofram Açıl** kitabındaki masalları, 55 milletten şeref listesine aldığı 11 eser arasında en mükemmeli kabul etmiş, ona Andersen Pâyesi Şeref Diploması ve Dünya Çocuk Edebiyatı Sertifikası vermişti (1956). Yazar **Dede Korkut Masalları** ile aynı armağanı ikinci defa aldı (1960) ★ Eserleri (yalnız ilk baskı yıllarını veriyoruz): **Dertli Kaval** (1945), **Halk Şiiri Antolojisi** (1947), **En Güzel Türk Masalları** (1948), **Halk Türküleri** (2, cilt, 1953/1956), **Bir Varmış Bir Yokmuş** (1956), **Nasreddin Hoca Fıkraları** (1957), **Evvel Zaman İçinde** (1957), **Dede Korkut Masalları** (1958), **Aşık Garip** (1958), **Kerem ile Aslı** (1959), **Tabir ile Zühre** (1960), **Gökten Üç Elma Düştü** (1960), **Az Gittim Uz Gittim** (1961), **Folklor ve Eğitim** (inceleme, 1966), **Folklor ve Halk Edebiyatı** (inceleme, 1971) vb. ★ Eflâtun Cem'in, oğlu Çetin Eflâtun Güney'le birlikte, hayatlarını, şiirlerini derledikleri saz şairlerinden dördü üzerine şu kitaplar çıkmıştı: **Erzurumlu Emrah** (1955), **Rubsatî** (1958), **Mesleki** (1953), **Kâmili** (1958).

GÜNEY, Yılmaz ★ Günümüz roman ve senaryo yazarlarından, 1937-9 Eylül 1984, doğ. Siverek, ölm. Paris ★ Adana Erkek Lisesi'ni bitirdi, bir süre asıl adıyla (Yılmaz Pütün) hikâyeler yayımladı, sinema oyunculuk ve yönetmenliğine 1958'de başladı, adını yurt dışında da tanıtan pek çok film çevirdi, senaryolar yazdı ★ 1972 Orhan Kemal Roman Ödülü'nü kazanan ***Boynu Bükük Öldüler** (1971) romanı, ilk kez, üçüncü bölümün ortalarına kadar **Boynu Bükükler** (1966) adıyla çıkmıştı. Sinema adamı yönüyle "1972 yılının sanatçısı" seçildi, bu seçimin ayrıntıları ve kazandığı çeşitli sinema ödülleri için bkz. Milliyet Sanat Dergisi, 5 Ocak 1973 sayısı. Senaryosunu yazdığı **Sürü** fil-

mi (1978/1979) Türkiye'de ve yurt dışında ilgiyle izlendi ve çeşitli ödüller kazandı. Yine senaryosunu yazdığı **Yol** filmi 1982 Cannes Film Festivali'nde Büyük Ödülü Costa Gavras'ın **Missing** filmiyle paylaştı. Yeni kitapları **Oğluma Hikâyeler** (hikâyeler, 1979), **Sellmiye Üçlüsü** (her biri ayrı ayrı 10. baskıya ulaşan **Hücrem, Salpa** ve **Sanık** adlı kitaplarının toplamı), **Soba Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz** (roman, 1980), **Yunan Bıçağı** (1990 - Film öyküsü) ★ Hakkında çıkan inceleme kitapları arasında **Yılmaz Güney Kitabı** (Atilla Dorsay, 1988), **Mahpus Yılmaz Güney** (Hasan Kıyafet, 1988) sayılabilir.

GÜNGÖR, Necati ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1949 Malatya ★ İlk ve orta öğrenimini Malatya'da tamamlayan yazar, ilk hikâyelerini doğduğu şehirde çıkan Oluş dergisinde yayımlamıştı (1968). ***Yolun Başı** (1973) hikâye kitabıyla eleştirmenlerce olumlu, umutlu karşılandı. **Sevgi Ekmektir** (1978) hikâye kitabıyla 1979 Türk Dil Kurumu Hikâye Ödülü'nü kazandı. Daha sonra yayımlanan hikâye kitapları: **Bu Sevda Ölmek (Sevgi Ekmektir ve Yolun Başı** kitaplarındaki hikâyelerle yeni hikâyelerinin birlikte basımı, 1983), **Hayatımın Yedi Hikâyesi** (1984), **Unutulmaz Bir Kadın Resmi** (1986), **Sinema Kuşu Sevgilim** (1990 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü), **Masal Kuşu** (seçilmiş öyküler - 1992). Öteki kitapları: **Yeryüzünde İki Gölge** (anlatı, 1982), **Babamın Sedefli Çakısı** (1990; çocuk kitabı), **Bir Taşralının İstanbul Nostaljisi** (1992; 1993 Abdi İpekçi Röportaj Ödülü).

GÜNTEKİN, Reşat Nuri ★ XX. yy. roman, hikâye ve oyun yazarlarından, 25 Kasım 1889-7 Aralık 1956, doğ. İstanbul, ölm. Londra ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1912). Bursa'da başladığı (1913) öğretmenlik hayatına, çeşitli okullarda devam etti. Millî Eğitim müfettişi, (1931), Çanakkale milletvekili (1933-1943), Paris Kültür Ataşesi ve emekli (1954) oldu, kanser tedavisi için gittiği Londra'da öldü. İstanbul'da Karacaahmet Mezarlığı'nda gömülü ★ Yazı hayatına Birinci Dünya Savaşı sonlarında (1917) başlayan, ilk eseri de **Eski Ahbap** (uzun hikâye) 1917'de basılan Reşat Nuri, 1918'de tiyatro eleştiri ve araştırmaları yayımlarken bir yandan da hikâyeler (Şair dergisi, 1918/19; Nedim dergisi, 1919; Büyük Mecmua, 1919) yazıyordu. **Çalıkuşu**'nun Vakit gazetesinde tefrikasıyla (1922) geniş bir ün kazandı. Çok hareketli bir eser olan Çalıkuşu'nda Anadolu, ilk idealist ve aydın kızı Feride'ye kavuştu, geniş ölçüde romana girdi. Bu roman az okumuş ve aydın iki sınıfı da, doğal ve canlı diliyle kendine bağladı. Reşat Nuri'nin hemen bütün romanlarında dekor olarak taşra kasaba ve şehirleri çevre tip, çeşitli problem ve görüşleriyle Anadolu atmosferi görülür. Romanlarında hissi ve sosyal konuları işleyen yazar, küçük hikâyelerinde bunların yanına mizahı da ekledi ★ Yazdığı, çevirdiği, kitap biçimine girmiş veya dergi, gazete sayfalarında, tiyatro repertuvarlarında kalmış eserlerinin toplamı yüzü bulur; bunlardan 19 tanesi telif romandır, 7 tanesi hikâye kitabı. Yazdığı, çevirdiği, uyarladığı, oynanmış, basılmadan kalmış oyunlarının sayısı roman ve hikâye kitaplarının sayısını da aşar. Eserlerinin tam listesi için şu broşüre bakınız: Türkân Poyraz - Muazzez Alpbek, **Reşat Nuri Güntekin** (Ankara, 1957) ★

İlk baskı sırasıyla romanları: ***Gizli El** (1922), ***Çalıkuşu** (1922), ***Damga** (1924), ***Dudaktan Kalbe** (1925), ***Akşam Güneşi** (1926), ***Bir Kadın Düşmanı** (1927), ***Yeşil Gece** (1928), ***Acımak** (1928), ***Yaprak Dökümü** (1930), ***Kızılcık Dalları** (1932), **Gökyüzü** (1935), ***Eski Hastalık** (1938), ***Ateş Gecesi** (1942), ***Değirmen** (1944), ***Miskinler Tekkesi** (1946), **Harabelerin Çiçeği** (1953), ***Kavak Yelleri** (1950), ***Son Sığınak** (1961), ***Kan Davası** (1955), ★ Hikâye kitapları: **Tanrı Misafiri** (1927), **Sönmüş Yıldızlar** 1927), **Leylâ ile Mecnun** (1928), **Olağan İşler** (1930), vb. ★ Gezi yazıları: **Anadolu Notları** (ilk cildi 1936; ikinci cildi 1966) ★ Oyunları içinde en ünlüleri ***Balıkesir Muhasebecisi** (1953) ve **Tanrıdağı Ziyafeti** (1955)'dir. Bütün eserleri ölümünden sonra eşi tarafından bir külliyat halinde yeniden bastırıldı ★ Hayatı, sanatı ve eserleri üzerine bir tanıtma kitabı Muzaffer Uyguner'indir. (Varlık y., 1967), İbrahim Zeki Burdurlu'nun **Romanlarıyla Reşat Nuri Güntekin** (İzmir Eğitim Enstitüsü y., 1971) kitabını Birol Emil'in **Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Şahıslar Dünyası** (1984) adlı doçentlik tezi izledi.

GÜNTÜRKÜN, Nâzan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1936 İzmir ★ İzmir Kız Lisesi'ni, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1958) bitirdi. Doğduğu şehirde, okuduğu lisede edebiyat öğretmenliğini sürdürüyor ★ Lise öğrencisiyken İzmir gazetelerinde, daha sonra Türk Dili (1958) ve başka dergilerde; sevgilerin, özlemlerin, ayrılıkların ince, katlanmalı şiirini yazdı; bunları **Kim Kime** (1963), **Yağmur** (1967), **Moraran Beyaz** (1970), **Sunular** (1972) kitaplarında topladı ★ İnceleme-deneme türünde de ölçülü, özlü iki kitabı çıktı: **Ahmet Haşim'in Ruh Ülkesi** (1965), **Halide Edip İle Adım Adım** (1974).

GÜNVAR, Ali ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1953 İzmir ★ İTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi (1978). ★ Yazıları ve Şiirleri 1978'den itibaren Birikim, Yazko Edebiyat, Yazko Felsefe, Yazko Çeviri, Gösteri, Oluşum, Üç Çiçek, Poetika, Şiir Atı dergilerinde yayımlandı. 1986'dan bu yana arkadaşları ile birlikte kurduğu Şiir Atı Yayıncılıkta Şiir Atı kitaplarını yayınladı. Şiir kitapları: **Çarpık Hüzünler Kantatı** (1984) ve **Anthropomorphus** (1987)

GÜNYOL, Vedat ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1912 İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1937) bitirdi, Paris'te doktora yaptı. Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı Neşriyat Müdürlüğü'nde Klasik Eserler Müşaviri oldu, Gazi Lisesi Fransızca Öğretmenliğinde, Tercüme Bürosu'nda (1942-1948), İstanbul'da İslâm Ansiklopedisi yazı kurulunda çalıştı (1949-1959), Üniversitede Fransızca okutmanı, Atatürk Erkek Lisesi'nde (1962-1972) fransızca öğretmeni oldu ★ Ayrıntılı hayat hikâyesi, Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabındadır ★ Yazı hayatına, Yücel dergisinde fransız romanlarını özetler halinde tanıtan yazıları ve kitap eleştirileri (1938/39) ile girdi. Yücel'den sonra sürekli olarak **Ufuklar** dergisinde (ilk sayısı Şubat 1952) yazdı, 17. sayısından beri (Ekim 1953) **Yeni Ufuklar** adıyla çıkmış ve 275. sayısında kapanmış (Kasım 1976) olan, bu aylık sanat-düşünce dergisinde Vedat Günyol, bugünkü edebiyatımızın çeşitli eser ve so-

runlarını inceleyen yazılarıyla tanındı; fikir ve sanat hayatımızın gelişmesinde, özellikle eleştiri türünün, açtığı yolda giden genç imzalarla kuvvetlenmesinde önemli rolü oldu ★ Sabahattin Eyüboğlu ile birlikte, ya da tek başına çeviri eserler de yayımlamış olan ve Çan Yayınları'nı yöneten Günyol, kendi deneme ve eleştirilerinden bir kısmını şu kitaplarda topladı: **Dile Gelseler** (1966), **Yeni Türkiye Ardında** (1966), **Devlet İnsan mı** (1974), **Bu Cennet Bu Cehennem** (1975), **Çalakalem** (1977), **Orman Işırsa** (1979), **Daldan Dala** (1982), **Bilinç Yolunda** (1985), **Güleryüzlü Ciddilik** (1986), **Sanat ve Edebiyat Dergileri** (1987), **Gölgeden Işığa** (1988), **Yaza Yaza Yaşarken** (1991), **Güne Doğarken** (1992), **Dünden Bugüne** (1995). **Gölgeden Işığa** (1988) ile 1989 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü kazandı. **Giderayak Yaşarken** (1989), **Uzak Yakın Anılar** (1990) ve **Yine de Yaşarken** (1990) günlükleridir ★ Varlık dergisi (Nisan 1988) onun için bir özel sayı çıkardı.

GÜRCAN, Nedret ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1931 Dinar ★ Ortaokuldan sonra okumadı. Dinar'da Gürcanlar Un ve İrmik Fabrikası ortaklarından ★ İzmir'de Cengiz Tuncer, Tarık Dursun K. ve Ziya Metin ile **Kervan** (1950), Dinar'da tek başına **Şairler Yaprağı** (1954-1957, 34 sayı) dergisini çıkardı ★ Şiir kitapları: **Yaşadıkça Aşk** (1953), **Festival** (1956), **İki Beyaz Çizgi** (1963), **Bulut İndi** (1972).

GÜREL, Ferzan ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1919 Söke ★ Samim Kocagöz'ün kızkardeşi, İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Burada Halide Edip Adıvar'ın öğrencisi oldu. ★ Konularını doktor eşiyle yaşamakta olduğu Söke kasabasının gündelik hayatından, çevresindeki kişilerin yaşantılarından alan hikâyelerini beş kitapta topladı: **Evcilik Oyunu** (1962), **Şeftali Çiçekleri** (1965), ***Kara Tutku** (1971), **Ölü Gözünden Yaş** (1979), **Kordon Boyu** (1985). **Güneydoğu'ya Geçit Yok** (1990) adlı bir de romanı vardır.

GÜRELİ, Mehmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1949 İstanbul. Bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne devam etti. 1984 yılında Nisan Yayınları'nı kurdu. İlk öyküsü Cumhuriyet gazetesinde yayınlandı. Daha sonra Beyaz, Nisan, Gösteri ve Varlık dergilerinde öyküleri yer aldı. 1987 yılında "**Vapurlar/Blues**" adlı bir kısa film gerçekleştirdi. Bestelerinden oluşan "**Vapurlar/Blues**" kaseti 1988'de çıktı. "**Cihangir'de Bir Gece**" adlı kaseti ise 1995'te yayınlandı ★ Öykü kitapları: **Sıcak Bir Göz** (1985), **Alope'nin Odası** (1993).

GÜRPINAR, Hüseyin Rahmi ★ XX. yy. romancılarından, 17 Ağustos 1864-8 Mart 1944, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Mahmudiye Rüştiyesi'nde okudu, 1878'de Mülkiye'ye girdi, hastalanması yüzünden buradaki öğrenimini yarıda bıraktı (1880), 1908 Meşrutiyetine kadar kısa süreli bir iki memurluğu bir yana bırakılırsa, hayatını hep kalemiyle kazandı; 1887'de Tercüman-ı Hakikat gazetesinde başlayan yazarlığı, Kütahya milletvekili olduğu yıllar (1936-1943) dışında, ömrü boyunca devam etti. Yazarlığının en verimli dönemi 1921-1924 yıllarıdır. Hayatının son 31 yılını Heybeliada'daki köşkünde geçir-

di. Heybeliada mezarlığında gömülü ★ Servetifünuncuların çağdaşı ve yaşıtı olduğu halde, o topluluğa girmemiş olan Hüseyin Rahmi, daha ilk romanı **Şık** ile tanındı; Ahmet Mithat bu romanı gazetesi Tercüman-ı Hakikat'te tefrika etmiş, Hüseyin Rahmi'yi de gazeteye yazar olarak almıştı (1888). Hüseyin Rahmi, gazetecilik hayatında ilk üç, dört yıl çeviri ile uğraştı, sonra **İffet** (1896) ile peşpeşe kendi romanlarını yayımlamaya başladı. Özellikle sosyal sorunları, bâtıl inançları, aile geçimsizliklerini, yüzeyde kalan Batılılaşmaları, ruh hastalarını konu edinen romanlarında daima gözlemden hareket eden bir realist natüralist yöntemiyle eski İstanbul'un gündelik hayatından çok canlı sahneler yansıttı; çokluk halk çevrelerinden seçtiği kişilerini büyük bir ustalıkla konuşturdu ★ Çevirileri, başka türlerdeki eserleri dışında, 1973 sonunda roman, hikaye ve oyun türlerinde, kitap olarak elimizde kendi eserlerinin sayısı 54'tür. Bunlardan sağlığında yayımlanmış olanlar (ilk basılış yıllarıyla): a-romanlar: ***Şık** (1896), ***Mutallaka** (Boşanmış Kadın, 1898; son baskıdaki adı: **Evlât Hatırı**), ***Mürebbiye** (1899), ***Bir Muadele-i Sevda** (Aşk Batağı, 1899), ***Metres** (1899), ***Tesadüf** (1900), ***Nimetşinas** (1901), ***Şıpsevdi** (1911), ***Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç** (Evlenme, 1912), ***Gulyabani** (1912) ***Cadı** (1912), ***Sevda Peşinde** (1912), ***Hakka Sığındık** (1919), ***Toraman** (1919), ***Hayattan Sayfalar** (1919), ***Son Arzu** (1922), ***Tebessümi Elem** (Acı Gülüş, 1923), ***Cehennemlik** (1924), ***Efsuncu Baba** (1924), ***Meyhanede Hanımlar** (1924), ***Ben Deli Miyim?** (1925), ***Tutuşmuş Gönüller** (1926), ***Billur Kalb** (1926), **Evlere Şenlik Kaynanam Nasıl Kudurdu** (1927), ***Muhabbet Tılsımı** (1928), ***Mezarından Kalkan Şehit** (1928), **Kokotlar Mektebi** (1928), **Şeytan İşi** (1933), ***Utanmaz Adam** (1934), **Eşkiya İninde** (1935), **Kesik Baş** (1942), **Gönül Bir Yeldeğirmenidir Sevda Öğütür** (1943) ★ b-hikâye kitapları: **Kadınlar Vâizi** (1920), **Namusla Açlık Meselesi** (1933), **Katil Buse** (Öldüren Öpücük, 1932), **İki Hödüğün Seyahati** (1933), **Tünelden İlk Çıkış** (1934), **Gönül Ticareti** (1939), **Melek Sanmıştım Şeytanı** (1943) ★ c-oyunları: **Hazan Bülbülü** (1916), **Kadın Erkekleşince** (1933) ★ Ölümünden sonra çıkmış kitapları: (Hepsi roman) **Ölüm Bir Kurtuluş Mudur?** (1945), **Dirilen İskelet** (1946), **Dünyanın Mihveri Kadın mı, Para mı?** (1949), **Eti Senin Kemiği Benim** (1963), **Deli Filozof** (1964), ***Kaderin Cilvesi** (1964). Doğumunun 100. yıldönümünde (1964) Atlas Kitabevi, Gürpınar'ın bütün eserlerini, dillerini sadeleştirerek, yeniden basmaya girişti (1965). Yazarın ilk kez bu dizide kitap biçimine giren romanları da şunlar oldu: **Can Pazarı** (1968), **İnsanlar Maymun muydu?** (1968), **Ölüler Yaşıyor mu?** (1973), **Tokuşan Kafalar** (oyun, 1973), **İki Damla Yaş** (oyun, 1973), **Namuslu Kokotlar** (1973) ★ Atlas Kitabevi'nin Hüseyin Rahmi'nin roman, hikâye ve oyunlarından oluşturduğu bu dizisi, 54 kitapla 1973'te tamamlandı ★ Gürpınar konusunda son iki değerlendirme ve tanıtma, Agâh Sırrı Levend'in **Hüseyin Rahmi Gürpınar** (TDK yayınları, 1964) ve Muzaffer Gökmen'in **Gürpınar Bibliyografyası** (1966) isimli eserleridir.

GÜRPINAR, Melisa ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1941 İstanbul ★ İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde okudu. İstanbul Belediyesi Konservatuvarı Tiyatro Bölümünü bitirdi. 1964'te Londra'ya giderek, tiyatro öğreni-

mini orada sürdürdü. BBC Türkçe servisinde ilk tiyatro eleştiri yazılarını okudu. ★ İlk şiir kitabı 1962'de yayınlanan Melisa Gürpınar, gençlik dönemlerinde, sanat dergisi yöneticiliğinden, özel profesyonel tiyatro ve dernek kuruculuğuna, kurs öğretmenliğine ve yazının pek çok dalında ürün vermeye yönelik çalışmaların içindeydi. Sonraları yalnızca şiir çalışmalarına ve tiyatro eleştirmenliğine ağırlık verdi. 1991-93 yılları arasında Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Sekreterliğini yaptı. **İstanbul'un Gözleri Mahmur** adlı şiirsel öykülerine 1991 Halil Kocagöz ödülü verildi. ★ Yayımlanmış kitapları: **Umut Pembeleri** (şiirler; 1962), **Yeni Bir Gün Şarkısı** (şiirler-üç kitap bir arada; 1975), **Geceyarı Notları** (anlatı, 1981), **Ara Beni Sevgilim Sözcüklerin İçinde** (şiirler-iki kitap bir arada; 1983), **Yaz Mektupları** (1985), **İstanbul'un Gözleri Mahmur** (şiirsel öyküler; 1990), **Uçup Giden Kent** (çocuk romanı; 1991), **Çocukluğum ve Ölümüm** (şiirler, 1992), **Yeni Zaman Eski Hayat** (oyun; 1993)

GÜRSEL, Nedim ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1951 Gaziantep ★ İstanbul'da Galatasaray Lisesi'ni, Fransa'da Sorbonne Üniversitesi Çağdaş Edebiyat Bölümü'nü bitirdi, doktora yaptı. Şimdi Paris'te Fransız Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi'nde görevli ★ Eleştiri, deneme alanlarında da çalışan Nedim Gürsel, 1969'dan beri başlıca edebiyat dergilerinde yayımlanmış hikâyelerinden bir kısmını topladığı **Uzun Sürmüş Bir Yaz** (1975) kitabıyla Türk Dil Kurumu 1976 Hikâye Ödülü'nü kazandı. **Kadınlar Kitabı** (1983), **Sorguda** (1988) ve **Son Tramvay** (1991) öteki hikâye kitaplarıdır. İzlenimlerini **Seyir Defteri** (1990), **Pasifik Kıyısında** (1991), **Balkanlara Dönüş** (1995) adlı kitaplarda topladı. Anlatı türündeki **Sevgilim İstanbul** (1986) Fransız Pen Kulübü Jüri Özel Ödülü'nü aldı. "Saklambaç" hikâyesi Haldun Taner 1987 Öykü Ödülü'nü Tomris Uyar ve Murathan Mungan'la paylaştı. Radio France Internationale'in En İyi Yabancı Öykü Ödülü'nü kazandı. **Çağdaş Yazın ve Kültür** (1978), **Şeyh Bedrettin Destanı Üzerine** (1978), **Yerel Kültürlerden Evrensele** (1985), **Nâzım Hikmet ve Geleneksel Türk Yazını** (1992), **Bozkırdaki Yabancı** (1993) eleştiri-inceleme yapıtlarıdır.

GÜRTUNCA, Faruk ★ Günümüz şair ve yazarlarından, 1904-6 Ağustos 1982, doğ. Edirne, ölm. İstanbul ★ Edirne İlköğretmen Okulu'nu bitirdi; öğretmenlik, gazetecilik yaptı; Çocuk Sesi, Afacan gibi çocuk dergileri çıkardı; milletvekili oldu (1957-1960); Her Gün gazetesini çıkardı (1953) ★ İlk eseri bir şiir kitabıydı (**İlk Memba,** 1923); çocuk şiirlerini **Çocukların Şiir Kitabı**'nda (1928), milli şiirlerini **Anadolu**'da topladı; **Bu Arslana Dokunmayın** (1939) kitabı epik bir şiir türünde ün kazandı. Manzum oyunlar (**Kanlı Akşam,** 1927; **Dağ Başında Aşk,** 1939) ve romanlar yayımladı, eski edebiyatımızdan bugünkü dile uygulamalar da yaptı, nitekim **Peygamber Efendimizin Hayatı** Mustafa Darir'in **Siyer-i Nebî**'sinin günümüz türkçesine çevirisidir (1965). Aynı şekilde Fuzuli'nin **Hadikatü's-Suadâ**'sını şiir biçiminde bugünün türkçesine aktardı (1970). Diğer eserleri: **Oğuz Han** (beş perdelik piyes-destan, 1971), **Büyük Hakan Alp Arslan** (dört perdelik manzum piyes, 1971), **Tuna Gülü** (1971).

GÜVEMLİ, Zahir ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1913 Edirne ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1936), uzun bir süre Galatasaray Lisesi'nde, sonra da Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda edebiyat öğretmenliği yaptı. Şimdi Akbank'da sanat müşaviri ★ Sanat hayatına 1934'te başladı. Başlıca eserleri: **Yahya Kemal** (genişletilmiş, 2.b.1958). **Kahramanlık Şiirleri Antolojisi** (1943), **Türk Romanları** (resimli antoloji, 1954), **Türk Mizah Edebiyatı Antolojisi** (1949), **Düşen Yıldızlar** (Kamu, Uşaklı, Kanık ve Tarancı'dan şiirler antolojisi, 1956), **Beş Mevsim** (Çağlar, Dranas, Kısakürek, Tanpınar ve Tecer'den şiirler antolojisi, 1957), **Başlangıcından Bugüne Türk ve Dünya Sanat Tarihi** (1960), **Sinema Tarihi** (1960), **Büyük Ressam ve Heykeltraşlar** (1964), **Güzel ve Sanat** (1970), **Acı Aşklar** (ünlü tabloların hikâyeleri, 1972), **Resim Sanatı ve Türk Resmi** (1987) vb.

GÜVEN, Metin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1947 Bursa ★ Ankara İktisadi ve Ticaret Bilimler Akadamisini bitirdi (1969). Bursa Akşam Ticaret Lisesi'nde ekonomi ve istatistik öğretmenliği yaptı. 12 Eylül döneminde bir yılı aşkın tutuklu kaldıktan sonra beraat etti (21.1.1986). Şiirleri ve yazıları Soyut, Somut, Yeni Dönem, Yansıma, Türk Solu, Dönemeç, Türkiye Yazıları, Yarın, Yazın, Yeni Düşün dergilerinde yayımlandı ★ Yayınlanmış şiir kitapları: **Ömrüm Geçen Bir Sağnak Gibi** (1981), **Güvercin Yüreğinde Gül Renkli Çocuklar** (1984), **Lal Olsun, Ölsün** (1986), **Dala Yakın Yaprağa Uzak** (1990), **Yarasa Karnında Aşk** (1992) ve **Suları Unutan Gölge** (1992).

GÜZELSON, Halim Şefik ★ Günümüz şairlerinden, 1913-1990 doğ-ölm. İstanbul. Liseyi bitirdikten sonra Tekel Bakanlığı'nda çalıştı. İlk şiirleri 1943'te Servet-i Fünun, Uyanış dergisinde yayınlandı. Çeşitli dergilerde şiirleri çıktı. Tek şiir kitabı **Otopsi** 1979 yılında yayımlandı.

GÜZİDE SABRİ ★ XX. yy. romancılarından, 1886-1946, doğ. İstanbul,ölm. Giresun ★ Özel öğrenimle yetişmiş olan Güzide Sabri Hanım Beyoğlu Birinci Noteri Ahmet Sabri Aygün'ün eşiydi ★ Öncekilerin de değişik sayıda 1940'lara kadar birçok baskısı olan eserleri, biri hariç, roman türündedir: **Münevver** (1901), **Ölmüş Bir Kadının Evrak-ı Metrûkesi** (Ölmüş Bir Kadının Bıraktığı Kâğıtlar, 1905), **Yabangülü** (1920), **Nedret** (1922), **Hüsran** (1928), **Hicran Gecesi** (1930), **Gecenin Esrarı** (hikâyeler, 1934), **Neclâ** (1941), **Mazinin Sesi** (1944) ★ **Nedret** romanı en sevilmiş eseri olan **Ölmüş Bir Kadının Evrak-ı Metrûkesi**'nin zeylidir, devamıdır.

HABORA, Bülent ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 28 Şubat 1940 İstanbul ★ Yüksek öğrenimini yarıda bırakarak bir süre gazetecilik yaptı. 26 yıl yayıncılık yaptı. (Habora Yayınevi; 1966-1991). Şiir, hikâye ve eleştirileri pek çok dergi ve gazetede yayınlandı. Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi'nce, yazılarıyla ve yayınlarıyla "Türk-Bulgar Dostluğu"na katkıları dolayısıyla "Kiril Metodiy Madalyası (I. Derece)" ve ordeni verildi. ★ İncelemeleri: **Yasak Kitaplar** (1969), **Milliyetçi Cephe** (1975), **Merhaba Komşu** (1976),

Faşizmden Sosyalizme Koprivştitsa (1976), **Bir Kooperatif, Maritza PAPZK** (1978), **Güzel İşçiler** (1979), **Maritza İztok** (1980), **Türkiye'de İnsanlar, Bulgaristan'da Çocuklar** (1980), **Sefaletten Rezalete İşgal Altındaki Türkiye** (1987), **12 Eylülcülere 1000 Soru** (1988), **Turgut Özal Dosyası** (1988), **Kenan Evren Ne Dedi, Ne Oldu** (1989), **Elhamdülillah Müslüman** (1989), **ANAP** (1990), **Semra Özal'a 333 Soru** (1990), **Lale Devri'nden Papatya Devri'ne** (1991). ★ Çocuk kitabı: **Dünya Çocuk Masalları** (1990). ★ Tiyatro eseri: **Julyus Durgutyanus Sezal** (1991) ★ Mizah kitapları: **Bodur Başkan'ın Anıları** (1991), **Politik Fıkralar** (1991), **Bodur Başkan'ın Öteki Dünya Anıları** (1992).

HACI BEKTAŞ VELİ ★ XII. yy. mutasavvıflarından Bektaşilik tarikatının kurucusu 1210?-1270?, doğ. Nişabur, ölm. Sulucahöyük köyü ★ Horasan'dan Anadolu'ya geldi. Amasya'da yerleşti. Anadolu Selçukluları'na karşı ayaklanarak 1240'da idam edilen Baba İshak'ın halifesi oldu. Kırşehir ve Kayseri'den sonra Sulucahöyük köyüne yerleşti. Bugün türbesiyle müzesinin bulunduğu ve Hacıbektaş adını almış o kasabada her yıl, Ağustos ayında hâtırasına törenler düzenlenir ★ Kurduğu tarikat, Osmanlı İmparatorluğuna yayıldıktan sonra ilk Osmanlı padişahlarıyla çağdaş kabul edilmiş olan, hak ve hakikat eri ve Yunus Emre'nin hocası Hacı Bektaş'ın arapça **Makalât** adında, tasavvuf yollarını öğreten bir eseri 13. ve 15. yüzyıllarda önce nesir, sonra nazımla türkçeye çevrildi. Dillerde dolaşagelen şiirleri, kendisine sonradan mal edilmiş deyişlerdir ★ Menkıbelerini derleyen **Vilâyetnâme-i Hacı Bektaş-ı Veli** basılmıştır (Abdülbaki Gölpınarlı, 1958).

HACI BAYRAM VELİ ★ XIV-XV. yy. tasavvuf şairlerinden, 1352-1429, doğ. ve ölm. Ankara ★ Kuvvetli bir medrese öğreniminden sonra Ankara'da ders vermeye başladı. Bir süre sonra müderrisliği bırakıp tasavvuf yoluna saptı. Somuncu Baba adlı bir pîrin yanı sıra Şam'ı, Hicaz'ı dolaştı; şeyhinin ölümü üzerine Ankara'ya dönerek Bayramiye tarikatını kurdu. Müritlerinin gittikçe çoğalması, şöhretinin genişlemesi karşısında kuşkulanan II. Murad, onu Edirne'ye çağırdı; fakat bir gönül ve ahret adamı olduğunu anlayınca Ankara'ya dönmesine izin verdi ★ Yunus Emre etkisinde ve işlenmiş halk diliyle söylediği ilâhîlerden ancak birkaç tanesi bugüne kadar gelmiştir ★ Hayat hikâyesi, Zeria Karadeniz'in bir romanına konu oldu: **Hacı Bayram Veli** (1964).

HACIHASANOĞLU, Muzaffer ★ Günümüz hikâyecilerinden 1924-17 Ocak 1985, doğ. Çankırı, ölm. İstanbul ★ Ankara Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1948), Anadolu'nun birçok il ve ilçesinde sıtma savaş hekimi, hükümet tabibi, sağlık merkezi doktoru olarak çalıştı. Malatya Sosyal Sigortalar Hastahanesi'nde iç hastalıkları mütehassısı (1967) oldu, emekliye ayrıldıktan sonra İstanbul'a yerleşti ★ 1947'den beri Varlık dergisinde ve gazetelerde yayımladığı yazı ve hikâyelerle tanınan, beş romanı da tefrika edildiği gazetelerde kalmış Hacıhasanoğlu, dört hikâye kitabı çıkardı: **Bir Tesbih Tanesi** (1951), **Bu Dağın Ardı** (1954), **Eller** (1979), **Dağ Başındaki Ölü** (1983). **Eller** ile 1980 TDK Hikâye Ödülü'nü kazandı. Daha sonra **Atatürk Bakıyor Bize** (1981)

adlı bir incelemesi ve **Trenler Yine Gidiyor** (1982) adlı bir romanı yayımlandı.

HACITAHİROĞLU, Abdullah Öztemiz ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1929 Malatya ★ İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1957), iç hastalıkları mütehassısı oldu, İstanbul'da Sosyal Sigortalar Kurumu'nda çalıştı, şimdi Gemlik'te serbest doktor ★ Milliyetçi, gelenekçi bir görüşe bağlı kalan, şiirlerini aruz veya hece ölçüleriyle yazan şairin ilk şiiri Yedi Gün dergisinde çıktı (1944) ★ Şiirlerinden bir kısmını **Sessiz Gürültü** isimli bir kitapta topladı (1962), iki de antoloji çıkardı: **Dinî ve Ahlakî Şiirler** (1963), **Naatlar** (Hazreti Peygamber'e yazılmış şiirler, 1966) ★ Yeni eseri Mevlânâ'nın **Mesnevî**'sinden 2112 beytin, "Mesnevî'nin kendi vezniyle manzum tercümesi"dir (1972).

HAKANÎ ★ XVI. yy. divan şairlerinden, ?-1606 ★ Vezir-i âzam Ayas Paşa soyundan olan İstanbul'lu Hakanî Mehmet Bey; sancak beyi, divan muhasebecisi olmuş, İstanbul'da ölerek Edirnekapı mezarlığına gömülmüştü ★ Bir **divan**'ı, yedi aylık bir çalışmadan sonra 1603 Ağustosunda tamamlanmış, mesnevî şeklinde bir **Hadisi Erbain** (kırk hadîs) çevirisi de bulunan Hakanî, **Hilye** adındaki eseriyle (yaz. 1598) tanındı, Hazreti Muhammed'in "şekil ve şemaili"ni tasvir eden, fâilâtûn failâtûn fâilûn vezniyle yazılmış bir uzun ve didaktik mesnevîye birçok nazireler yazılmışsa da, bunların hiçbiri, yüzyıllar boyu **Hilye-i Hakanî**'nin (bas. 1848, 1891) eriştiği rağbet ve şöhrete erişememiştir.

HAKSUN, Necati ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1930 ★ Yargıç olan yazar, ilk eseri **Meyro**'yu izleyen ve yerel yöresel konuşmalarla bir köy kızının acıklı ölümünü anlatan **Kutsal Ceza** (1973) romanında kırsal kesimlerdeki suç etkenleri üzerinde durdu. Bu roman **Hazal** adıyla filme çekildi ve büyük ilgiyle karşılandı.

HALETÎ, ★ XVII. yy. divan şairlerinden, 1570-30 Mart 1631, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Medrese'de okuyarak 21 yaşında müderris olan Azmizade Hâletî, imparatorluğun çeşitli yerlerinde kadılık yaptı. Anadolu (1623) ve Rumeli (1627) kazaskeri oldu ★ **Divan, Saki-nâme** ve **Münşeat** sahibi olan Azmizade Hâletî, rubaileriyle 'anınmıştır. Nef'î'yi kaside, Bakî ve Şeyhülislâm Yahya'yı gazel türlerinde üstün bulan Nedim, Hâletî'yi de rubaî üstadı olarak anar: "Hâletî evc-ı rubaîde uçar anka gibi" ★ Hayatı Reşat Nuri Darago'nun bir piyesinin konusudur.

HALICI, Feyzi ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1924 Konya ★ İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'ni bitirerek kimya mühendisi oldu (1950), uzun yıllar Konya'da ticaretle uğraştı, Konya senatörü (1968) oldu ★ Konya'da **Çağrı** adında aylık bir fikir ve sanat dergisi de çıkardı. Yedigün, Çınaraltı (1943-1944) dergilerinde kendi adı ve Fezaî mahlasıyla saz şairleri gibi yazdı, sonraları yenileştiği görüldü ★ Şiir kitapları: **Bir Aşkın Şiirleri** (1947), **Masmavi** (1952), **İstanbul Caddesi** (1957), **Günaydın** (1960), **Dinle Neyden** (1960),

Gecenin Bir Yerinde İki Ceylan (düzyazı, şiirler, 1966), **Selçukyada Aşk** (1967) ★ Antolojileri: **Bizim Şairler** (1952), **İstanbul ve Fetih Şiirleri** (1953), **Saz Şairlerinin Diliyle Atatürk** (1981).

HALİKARNAS BALIKÇISI ★ XX. yy. romancılarından, 1886-13 Ekim 1973, doğ. İstanbul, ölm. İzmir. Asıl adı, Cevat Şakir Kabaağaçlı/Halikarnas, Bodrum'un antik çağdaki ismidir/ ★ İstanbul'da Robert Koleji bitirdi (1904), yüksek öğrenimini İngiltere'de Oxford Üniversitesi Yeni Çağlar Tarihi Bölümü'nde tamamladı (1908), İstanbul'a dönünce Resimli Ay, İnci vb. dergilerine yazılar yazdı; kapak resimleri, süslemeler, karikatürler çizdi (1910-1925). Bir hikayesinde halkı savaş aleyhine kışkırttığı gerekçesiyle İstiklâl Mahkemesi'nce üç yıl Bodrum'da kalebentliğe mahkûm edildi (1924), birbuçuk yıl sonra cezası affa uğrayınca, İstanbul'a dönmedi, çok sevdiği Bodrum'da kaldı, sonra İzmir'e yerleşerek (1947), hayatını gazetecilik ve turist rehberliğiyle kazandı. Kemik kanserinden öldü. Bodrum'da toprağa verildi ★ 1926'dan sonra deniz hikâyeleriyle tanındı. Konularını hemen daima Ege ve Akdeniz kıyı ve açıklarında gelişen, denize bağlı olaylardan çıkardı. İçinde yaşadığı, en küçük ayrıntılarına kadar bildiği hür ve âsi denizi, kaderleri denizin emrinde balıkçıları, dalgıçları, sünger avcılarını ve gemileri zengin bir terim ve mitologya hazinesinden güçlenerek, denize karşı sonsuz bir hayranlıktan gelen şiirli, yer yer aksayan, ama sürükleyip götüren bir anlatımla hikâye ve romana geçirdi ★ Hikâyelerini **Ege Kıyılarından** (1939), ***Merhaba Akdeniz** (1947), ***Egenin Dibi** (1952), ***Yaşasın Deniz** (1954), **Gülen Ada** (1957), **Ege'den** (önceki kitaplarından seçmelere yeni eklemelerle, 1972), **Gençlik Denizlerinde** (1973), **Parmak Damgası** (1986), **Dalgıçlar** (1991) kitaplarında topladı. ***Mavi Sürgün** (1961) kitabında anılarını derledi ★ Romanları: ***Aganta Burina Burinata** (1945), ***Ötelerin Çocuğu** (1956), **Uluç Reis** (1962), **Turgut Reis** (1966), ***Deniz Gurbetçileri** (1969) ★ Denemeleri: **Anadolu Efsaneleri** (1954), **Anadolu Tanrıları** (1955), **Anadolu'nun Sesi** (inceleme, 1971), **Hey Koca Yurt** (1972), **Merhaba Anadolu** (1980), **Düşün Yazıları** (1981), **Altıncı Kıta Akdeniz** (1982), **Sonsuzluk Sessiz Büyür** (1983), **Çiçeklerin Düğünü** (1991), **Arşipel** (1993). ★ Çeşitli dillerden yüz kadar da kitap çevirmiş olan ve kendi eserlerinin sonraki baskıları yapılagelen Balıkçı'ya Kültür Bakanlığı'mızca 1971 Devlet Kültür Armağanı verilmişti. Geniş bibliyografyası Yeni Yayınlar dergisindedir (Ekim 1974 sayısı) ★ **Bütün Eserleri** Bilgi Yayınevi'nde toplanmaktadır (20. cilt, 1984).

HALMAN, Talât Sait ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 7 Temmuz 1931 İstanbul ★ İstanbul'da Robert Kolej'i (1951), Amerika'da Columbia Üniversitesi Siyasal Bilgiler ve Ortadoğu Edebiyatları Bölümü'nü (1954) bitirdi, yine o üniversitede Türkçe okutmanlık yaptı (1953-1960), 1966'dan beri Princeton ve New York Üniversiteleri'nde Türk Dili ve Edebiyatı profesörüyken Türkiye'ye çağrıldı, kabinede Kültür Bakanı oldu (Temmuz 1971), Bakanlığının beş ay sonra kaldırılması üzerine (Aralık 1971) gene Amerika'ya eski görevine döndü. 1980-1982'de T.C. nin ilk Kültür İşleri Büyükelçisi olarak görev yaptı. 1984-1986'da Pennsylvania Üniversitesi'nde konuk profesördü.

1986'dan bu yana New York Üniversitesi'nde Türkiyat Profesörü. 1986'da Columbia Üniversitesi Halman'a ABD'nin en büyük çeviri ödüllerinden birini, 1987'de Boğaziçi Üniversitesi fahri doktorluk verdi. Uluslararası Şiir Komitesi (1978 →) ve Amerikan Şiir Akademisi üyesi (1985 →) ★ Şiirleri, eleştiri, makale ve çevirileri olan Halman, Amerikan sanat-edebiyat dergilerinde günümüz Türk şairleri üzerine tanıtmalar, değerlendirmeler yapıyor; bu incelemelerin Türkçeleri de dergilerimizde çıkıyor ★ Antolojileri, Dağlarca, Orhan Veli Kanık, Yunus Emre, Melih Cevdet Anday, İlhan Berk, Kemal Özer, Mevlâna, Kanunî ve Sait Faik Abasıyanık'dan çevirdiği şiir ve hikâye kitapları Amerika'da yayımlanmış olan Halman'ın Türkiye'de Faulkner'den hikâye, Shakespeare, Langston Hughes ve Wallace Stevens'ten vb. şiir çevirileri basıldı. Bu alanda **Eski Mısır Şiiri** (1972) ve **Eski Uygarlıkların Şiirleri** (1974), **Yaşayan Amerikalı Şairler** (1992), **Amerikalı Kadın Şairler** (1992) adlı çeviri derlemeleri de var. Kendi şiirlerini **Can Kulağı** (1968), **Bin Bir** (özdeyiş şiirleri, 1976), **Canevi** (1980), **Tuyuğlar** (1981), **Uzak Ağıt** (1991) kitaplarında topladı. Shakespeare'in yapıtlarından yola çıkarak **Kahramanlar ve Soytarılar** (1991) adlı oyunu yazdı; W. Shakespeare'in **Tüm Soneler**'ini (1989) çevirdi.

HAMAMİZADE İHSAN ★ XX. yy. şairlerinden, 5 Şubat 1885-11 Mayıs 1948, doğ. Trabzon, ölm. İstanbul ★ Trabzon İdâdisi'ni bitirdi (1920), uzun bir süre Trabzon'da türkçe ve tarih öğretmenliği yaptı, 1928'de İstanbul'a yerleşti. Son görevi Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nda edebiyat öğretmenliğidir. Bir kalb krizinden öldü, Edirnekapı Şehitliği'ne gömüldü ★ Hamsi balığı ile Trabzon folklor ve kültür değerleri üzerine ciddî-mizâhî bir monografi niteliğinde **Hamsi-nâme** (1928) ve yüzlerce fıkradan oluşan **Lâf Olsun Diye** (1949) basılmış kitaplarındandır.

HAMDULLAH HAMDİ ★ XV. yy. divan şairlerinden, 1449-1503, doğ. ve ölm. Göynük ★ Şeyh Ak Şemseddin'in küçük oğlu olan Hamdullah Hamdi, iyi bir öğrenim görmüş, kuvvetli bir edebiyat kültürü edinmiş, fakat babasının ölümünden (1459) sonra karşılaştığı ilgisizlik ve çetin hayat şartları sonucu Göynük'te yoksul bir yalnız hayatı yaşanıştı ★ Çağının en verimli şairlerinden olan Hamdullah Hamdi, özellikle ilk üçü İran şairi Câmî etkisinde, beş mesnevî (hamse)'si ile tanınır. Bunlardan **Yusuf ile Zeliha,** dili, üslûbu ve konuyu işleyişi ile türkçede o güne kadar kaleme alınmış Yusuf ile Zeliha'ların en başarılısı olarak ün kazanmıştır. Hamse'nin öteki mesnevileri: **Leylâ ve Mecnun, Tuhfetü'l-Uşşak** (Aşıkların Hediyesi), **Kıyafet-nâme ve Mevlid** isimlerini taşır. İçlerinde en orijinali, küçük bir aşk hikâyesi olan **Tuhfetü'l-Uşşak**'tır ★ Hamdi'nin tevhid, münacat, naat, kaside ve gazellerini kapsayan 130-140 şiirlik bir de **divan**'ı vardır. Eserlerinin hiçbiri basılmamış olan şairin Leylâ ve Mecnun'u üzerine bir inceleme, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi dergisindedir (yaz. Dr. Gönül Alpay).

HANÇERLİOĞLU, Orhan ★ Günümüz romancılarından, 19 Ağustos 1916-9 Temmuz 1991, doğ. ve ölm.İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1939); Keşan ve Karaisalı'da kaymakamlık yaptı; İstanbul Bele-

diye Müfettişi, Emniyet Şube Müdürü, Şehir Tiyatrosu Müdürü oldu. 1954'-ten sonra Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri Hukuk İşleri Müdürü olarak çalıştı, 1978'de emekli oldu ★ Sanat hayatına şiirle girdi, bir şiir kitabı çıkardı (**Kıvılcım,** 1936), bazı dergilerde şiir yayımlamaya devam etti (örn. Yeni İnsanlık dergisi, 1940), bir süre hikâye ile uğraştı, bir hikâyesi Şadırvan dergisi yarışmasında birincilik kazanmıştı (sayı 34, 18 Kasım 1949), 1951'den 1957'ye kadar her yıl bir roman çıkardı. İlk romanı **Karanlık Dünya** ile dördüncü romanı **Ekilmemiş Topraklar'da** Anadolu sorunlarını ele aldı, öbür romanlarını ise büyük şehir yaşamalarından seçtiği sahnelerle ördü. Romanlarını birer büyük hikâye ölçüsüyle daraltması, herbirinde yeni bir biçim denemesine girişmesi, dikkati çeken özelliklerdendir ★ Önce sekiz roman, bir hikâye kitabı çıkardı: ***Karanlık Dünya** (1951), ***Büyük Balıklar** (1952), ***İnsansız Şehir** (hikâyeler, 1953), **Oyun** (1953), ***Ekilmemiş Topraklar** (1954), ***Ali** (1955), ***Kutu Kutu İçinde** (1956), **Yedinci Gün** (1957), ***Bordamıza Vuran Deniz** (1960), **Başka Dünyalar** (Karanlık Dünya, Oyun, Kutu Kutu İçinde romanlarının toplu baskısı, 1962), **Bütün Romanları I** ve **II** 1981'de yayımlandı. ★ Sonraki kitapları geniş birer incelemedir: **Erdem Açısından Düşünce Tarihi** (1963), **Mutluluk Düşüncesi** (1965), **Özgürlük Düşüncesi** (1966), **Felsefe Sözlüğü** (1967), **Düşünce Tarihi** (1970), **Ekonomi Sözlüğü** (1972), **İnanç Sözlüğü** (1975), **Felsefe Ansiklopedisi Kavramlar ve Akımlar** (7. ve son cilt, 1980), **Ticaret Sözlüğü** (1982), ★ **Ali** romanıyla Türk Dil Kurumu Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştı (1956).

HASAN HÜSEYİN ★ Günümüz şairlerinden, 1927-26 Şubat 1984, doğ. Gürün, ölm. Ankara ★ Adana Erkek Lisesi'ni (1948), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü (1950) bitirdi. Göksun ilçesinde bir yıl sürmüş öğretmenliğinden, politik eylemlere katıldığı gerekçesiyle, uzaklaştırıldı. Arzuhalcilik, tabelacılık gibi işlerde çalıştı. Forum dergisini yönetti (1968-1970) ★ Mizah dergilerinde yayımlanmış mizah hikâyelerinden bir kısmını Hüseyin Korkmazgil adıyla yahut sadece Korkmazgil soyadını kullanarak, üç kitapta derledi: **Öhhöö!** (1964), **Made in Turkey** (1970), **Bıyıklar Konuşuyor** (1971) ★ Kendisini günümüzün en güçlü şairlerinden biri yapan şiirlerini ise şu kitaplarda topladı: **Kavel** (1963), **Temmuz Bildirisi** (1965), **Kızılırmak** (1966), **Kızılkuğu** (1971), **Ağlasun Ayşafağı** (1972), **Oğlak** (1972), **Acıyı Bal Eyledik** (1973), **Kelepçemin Karasında Bir Ak Güvercin** (1974), **Koçero Vatan Şairi** (1976), **Haziranda Ölmek Zor** (1977), **Filizkıran Fırtınası** (1981), **Acılara Tutunmak** (1981), **Işıklarla Oynamayın** (1982), **Kandan Kına Yakılmaz** (1985), **Tohumlar Tuz İçinde** (1988). **Bütün Şiirleri** Bilgi Yayıncvi'nde çıktı (15. kitap 1988). ★ Irak'ta yaptığı bir gezinin izlenimleri **Bağdat Basra Yollarında** (1974) kitabını oluşturdu ★ **Kavel** kitabı ile 1964 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, **Kızılkuğu** ile TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü, **Filizkıran Fırtınası** ile de 1981 Toprak Şiir Ödülü'nü ve Nevzat Üstün Şiir Ödülü'nü kazandı ★ Şairin 1970'e kadarki şiir atılımlarının yorumunu Asım Bezirci **On Şair On Şiir** (1971) kitabında yaptı. Mehmet Aydın da **Hasan Hüseyin Korkmazgil** (1988) adıyla bir inceleme kitabı çıkardı.

HAŞMET ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, ?-1768, doğ. İstanbul, ölm. Rodos ★ Koca Ragıp Paşa devrinin, Fıtnat Hanım'la beraber en tanınmış siması olan Haşmet, medresede okudu, müderris oldu, sadrâzam Koca Ragıp Paşa'nın sevdiği, koruduğu kişiler arasına girdi, hicivleri yüzünden önce Bursa'ya, sonra Rodos'a sürüldü, kısa bir zaman için İzmir'e gönderildiyse de, tekrar gittiği Rodos'ta öldü. Murad Reis'in türbesi yanına gömüldü ★ Devrinin şairlerini taklit ettiği görülen, nükte ve hicivleriyle ünlü Haşmet, çoğunlukla Nabi ve Koca Ragıp Paşa gibi yazdı, basılı (1841) **divan**'ından başka **Viladet-nâme**'siyle de tanındı. Padişahların çocukları dünyaya gelince kaleme alınan ve vilâdetnâme adını taşıyan bir grup eserlerin sonuncularından biri olan, Haşmet'in bu eseri, III. Mustafa'nın kızı Hibetullah Sultan'ın doğumu (1759) üzerine, on gün on gece süren şenlik ve donanmayı anlatır. Şairi bu eseri yazmaya, sadrâzam Ragıp Paşa görevlendirmişti ★ **Viladet-nâme,** bugünkü dile çevrilerek, bir önsözle beraber, Reşat Ekrem Koçu tarafından bastırılmıştı (1940).

HATAYÎ ★ XVI. yy. tasavvuf şairi, 1486-1524 ★ Şiirlerinde Hatâyî mahlasını kullanan Şah İsmail, Safevî hükümdarlarındandır. Dedesi Uzun Hasan'ın ölümünde, İran ve Azerbaycan'da başgösteren ayaklanmalardan faydalanarak, topladığı şiî-alevî türkmen aşiretleriyle 1502'de Azerbaycan ve Irak'ı ele geçirip kendisini şah ilân etti. Şiî-kızılbaşlığı temsil eden Şah İsmail ile, sünniliği temsil eden Yavuz Selim ve Özbek Hanı Şiybanî arasında savaşlar başladı. Şah İsmail, 1514'de Çaldıran'da Yavuz Sultan Selim'e yenilerek Irak'ı kaybetti, devletinin sınırlarını daraltmak zorunda kaldı. Ölümü Erdebil'dedir, babası Şeyh Haydar'ın yanına gömüldü ★ Şiîliği İran'da resmî mezhep sayan, şahlığında da şeyhliğini devam ettiren, devlet ve tarikat adamı Hatâyî, farsça ve aruz vezniyle de şiirler yazmış çağının klasik Türk edebiyatının Azerî lehçesi sanatkârları arasında da önemli bir yer almış ise de asıl şöhretini âzerî türkçesiyle ve halk şairleri geleneğine bağlı deme ve nefesleriyle yaptı. Anadolu'da şiîliği yayma amacı güden bu şiirleriyle bütün bektaşî-kızılbaş edebiyatının öğretici alanda en kudretli şairi kabul edildi ★ Şiirleri Sadettin Nüzhet Ergun tarafından derlendi, bastırıldı: **Hatâyî Divanı** (1946).

HÂTEMÎ, H.Hüsrev ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1939 İstanbul ★ Talatpaşa İlkokulu, Şişli Ortaokulu ve İstanbul Beyoğlu Atatürk Lisesi'ni ve İstanbul Tıp Fakültesini (1962) bitirdi. İç Hastalıkları Uzmanı (1966), İç Hastalıkları Doçenti (1971), Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Uzmanı (1972), İç Hastalıkları Profesörü (1978) oldu. İç Hastalıkları görevine ek olarak Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nükleer Tıp Anabilim Dalı Başkanlığı görevini üstlendi (1982→1986). Şimdi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde İç Hastalıkları Profesörü ★ Üç deneme kitabı: **Yozlaşmadan Uzlaşmak** (1988), **Hoşça Bak Zatına** (1989), **Çelebi Bizi Unutma** (1990); üç şiir kitabı: **Eski Kentte Bir Gece** (1968), **Akşam Gümrükçüleri** (1973), **Bütün Şiirler** (1990) ve bir de inceleme kitabı vardır: **Türk Aydını - Dünü Bugünü** (1991).

HATİPOĞLU, Aydın ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1940 Urfa ★ İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi (1961); bir nakliyat şirketinde yönetici ★ Şiir ve

eleştirilerini evvelce Yelken (1960) ve Ataç (1962-1964) dergilerinde yayımlamıştı; bu türlerde sonraki çalışmalarını yazıişleri müdürlüğünü yaptığı ve onbir sayı çıkıp kapanan (Eylül 1967-Ekim 1968) aylık sanat dergisi **Yeni Gerçek**'te topladı ★ İki şiir kitabı yayımladı: **Çömçe Gelin** (1966), **Gebe** (1968). Toplumcu şiirdeki gücü üçüncü kitabıyla belirginleşti: **Hoyrat** (1973). Dördüncü eseri bir oyundur: **Hazreti İbrahim** (1975). Daha sonra yazdığı şiirleri **Beynim, Yüreğim** (1978), **Ben Size Konuk Gelende** (1979) ve **Son Değil** (1983) adlı kitaplarda topladı **Saç** (1995) adlı bir de romanı var ★ **Miting** adlı şiiri 1979 Hasan Tahsin Şiir Yarışmasında mansiyon aldı.

HAYALÎ ★ XVI. yy. divan şairlerinden, ?-1557, doğ. Vardar Yenicesi, ölm. Edirne ★ Asıl adı Mehmed olan Hayalî Bey, düzenli bir medrese öğrenimi görmeden yetişti. İstanbul'a gelince, sadrazam İbrahim Paşa tarafından korundu, Kanunî'nin nedimleri arasına girdi, sancak beyi oldu ★ Hayalî, hayalinin zengin, lirizminin gür ve kuvvetli oluşuyla divan şiirimizin üstün değerlerinden biridir. Tasavvufla beslenmiş ince, zarif ve ahenkli gazelleri onu Kanunî devrinin, Necati ve Baki arasında yetişmiş en büyük şairi mertebesine yükseltmişti. **Divan**'ı Prof.Ali Nihat Tarlan tarafından bastırılmıştır (1945).

HAYDAR, Hüseyin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1956 Yeşilce köyü-Araklı/-Trabzon ★ İlk ve orta öğrenimini Trabzon ve Erzurum'da tamamladı. 1974 yılında İstanbul'a gelerek TBF'ne girdi, bu arada çeşitli işlerde çalıştı. 1979'da TBF'den ayrıldı ★ İlk şiirleri Sanat ve Toplum, daha sonraları Somut, Sanat Emeği, Edebiyat Cephesi, Türk Dili, Varlık, Yazko Edebiyat dergilerinde yayımlandı. Şiirlerini topladığı **Acı Türkücü** (1981) ile 1981 Akademi Kitabevi Şiir birincilik ödülü aldı. Diğer şiir kitapları: **Kara Şarkılar** (1983), **Yıldız Tutulması** (1987), **Sudan Gövde** (1993).

HEPÇİLİNGİRLER, Feyza ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1948 Ayvalık ★ İlk ve ortayı Ayvalık'ta, liseyi İzmir'de bitirdi (1966). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten (1971) sonra çeşitli illerde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1981'de Milli Eğitim Bakanlığı'nın açtığı sınavı kazanarak yüksek öğretime geçti. 1984'te YÖK uygulamalarına karşı çıkarak Karadeniz Üniversitesi'ndeki görevinden ayrıldı. Şimdi bir özel kuruluşta öğretmenlik yapmakta. ★ İlkin Feyza Baran adıyla şiirler yazdı, sonra hikâyeye yöneldi. İlk hikâyesi 1979'da Türk Dili dergisinde yayımlandı. Aynı yıl Kültür Bakanlığı'nın açtığı çocuk oyunları yarışmasında **Yanlışlıklar**'la başarı ödülü aldı. **Sabah Yolcuları**'yla 1981 Akademi Kitabevi Öykü Birincilik Ödülü'nü, **Uçtu Uçtu Pelin Uçtu**'yla 1985 Sıtkı Dost Çocuk Romanı Yarışması'nda üçüncülük ödülünü kazandı. "Eski Bir Balerin" hikâyesiyle Enka Bilim ve Sanat Ödülleri'nde üçüncülüğe lâyık görüldü. Aynı yıl **Eski Bir Balerin** kitabıyla 1986 Sait Faik Hikaye Armağanı'na değer bulundu. ★ Hikâyelerini şu kitaplarda topladı: **Sabah Yolcuları** (1981), **Eski Bir Balerin** (1985), **Ürkek Kuşlar** (1987), **Kırlangıçsız Geçti Yaz** (1989). Bütün öykülerini **Öyküler** adlı kitapta topladı. (1993), **Kırmızı Karanfil Ne Renk Solar** adlı romanı ise 1993'te yayınlandı.

HERSEKLİ ARİF HİKMET ★ XIX. yy. şairlerinden, 1840-1903, doğ. Mostar (bugün Yugoslavya'da), ölm. İstanbul ★ Hersek Valisi Zülfikâr Paşa'nın oğluydu, imparatorluğun birçok illerinde hâkimlik yaptı. Son görevi İstanbul'da Temyiz Mahkemesi üyeliğidir ★ Batı etkisinde Tanzimat edebiyatımızın başlangıç yıllarında yetişmiş, son divan şairlerimizden olan Arif Hikmet Bey, Nailî ve Fehim'i üstat bildi. Şiirlerinin dili, arkadaşlarınınkinden daha az külfetliydi. O dönemin Leskofçalı Galip, Yenişehirli Avni gibi şairleri, aralarında bir Encümen-i Şuarâ (Şairler Derneği) kurmuşlardı. Bir yıl kadar (1860/61) haftada bir, Arif Hikmet Bey'in evinde toplanan bu şairlerin edebiyat sohbetlerine bir süre genç Namık Kemal de katıldı ★ Tasavvuf konusunda, düzyazı birkaç eseri daha olan Hersekli Arif Hikmet'in **divan**'ı, İbnülemin Mahmut Kemal'in önsözüyle 1918'de bastırıldı.

HINÇER, İhsan ★ Günümüz yazarlarından, folklorcu, 14 Mart 1916-11 Kasım 1979, doğ. Konya ★ İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi (1940), İstanbul Belediyesi'nde memurluk ve Belediye Varidat Müdürlüğü yaptı ★ Önceleri şiir yazdı, iki şiir kitabı çıkardı: **Türklük Bir Yanardağdır** (1936), **İstiklâlimin Menkıbesi** (1937). Öğrencilik yıllarında Halkevleri'nde başladığı folklor çalışmalarını, kurucularından olduğu, ilk folklor derneğimiz Türk Halkbilgisi Derneği'nde hızlandırdı. 30 yıl aralıksız çıkardığı ve ölümünden biraz sonra kapanan aylık **Türk Folklor Araştırmaları** (1 Ağustos 1949-1 Ocak 1980 arasında toplam 366 sayı) dergisiyle tanındı.

HIZLAN, Doğan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1937 İstanbul ★ Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi, Hukuk öğrenimini yarıda bıraktı. Yayınevlerinde redaktörlük ve danışmanlık yapmakta ★ İlk yazısı 1954'te yayımlanmıştı. **Yeni Edebiyat** dergisini (1969-1971, 24 sayı çıktı), Yeni Gazete'nin haftalık sanat sayfasını (1970/71) yönetti. Gösteri dergisini yönetiyor (1980 →). Eleştirilerini, kitap tanıtma yazılarını yayınladığı gazete ve dergilerin sayısı yirmiyi geçer. Türk yazarlarından seçtiği çocuk hikâyelerini **Bayram Gömleği** (1980) adlı kitapta topladı. Daha sonra üç kitap yayımladı: **Yazılı İlişkiler** (inceleme, deneme ve eleştiriler, 1983), **Günlerde Kalan** (dergi ve gazete yazıları, 1983), **Sanat Günah Çıkarıyor** (dergi ve gazete yazıları; 1992).

HİLAV, Selâhattin ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1928, İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1950), bir süre Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde okudu (1954/58). Dönüşte İstanbul'da gazetecilik, çevirmenlik, yayınevleri ve ansiklopedilerde redaktörlük yaptı, belli başlı dergilerde deneme ve incelemeleri yayınladı. Felsefe ve edebiyat ile ilgili yazılarını **Felsefe Yazıları** (1993) ve **Edebiyat Yazıları** (1993) adlı kitaplarda topladı ★ **100 Soruda Felsefe El Kitabı** (1970) çıkardı ★ Geniş hayat hikâyesi ve çevirileri için bkz., Mehmet Seyda, **Edebiyat Dostları** (1970).

HİSAR, Abdülhak Şinasi ★ XX. yy. romancılarından, 1888-3 Mayıs 1963, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirdi. Paris'te Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okudu (1905-1908). Yurda dönünce özel şirketlerde, devlet görevlerinde, banka yönetim kurullarında çalıştı. Beyin kanamasından öldü. Merkeze-

fendi Mezarlığı'nda gömülü ★ İlk yazıları eleştiri türündedir (Dergâh dergisi, 1921). Yarın dergisinde (1921) pek çok şiir de yayınladı. Sonraları mensur şiir ve anı türlerinde eserler verdi. **Fahim Bey ve Biz** romanının CHP Hikâye ve Roman Mükâfatı'nda (1942) üçüncülük kazanmasıyla ünü genişledi ★ Eserlerinin ağırlık noktasını mutluluklarla geçmiş gençliği ve 20. yüzyıl başlarındaki rahat İstanbul yaşamları oluşturdu ★ Romanları: **Fahim Bey ve Biz** (1941), **Çamlıcadaki Eniştemiz** (1944), ***Ali Nizami Beyin Alafrangalığı ve Şeyhliği** (1952) ★ Anıları: **Boğaziçi Mehtapları** (1943), **Boğaziçi Yalıları** (1954), **Geçmiş Zaman Köşkleri** (1956), **Geçmiş Zaman Fıkraları** (1958), **İstanbul ve Pierre Loti** (1958), **Yahya Kemal'e Veda** (1959), **Ahmet Haşim/Şiiri ve Hayatı** (1963), ★ Kitaplarının yeni baskıları, Varlık Yayınları **bütün eserleri** dizisindedir. Ayrıca 1978'den sonra Ötüken Yayınevi yazarın bütün eserlerini yayımlamaya başlamıştır. Hakkında tek kitabı Sermet Sami Uysal çıkarmıştı: **Abdülhak Şinasi** (1961). Yazar hakkında Abdullah Uçman'ın geniş bir incelemesi Ötüken Yayınevi'nde yayımlanan ***Fahim Bey ve Biz** (1978) romanının başında yer almaktadır.

HÜDAYİ ★ XVI. yy. tasavvuf şairlerinden, 1543-1628 ★ Asıl adı Mahmud olan Hüdayi, müderris ve kadılıklarda bulundu. Bursa'daki kadılığı sırasında (1573) Bursalı Şeyh Üftade'nin dervişi oldu. Fatih camiindeki vaizliğinden (1593-1598) sonra Üsküdar'da yaptırdığı tekkesine çekildi, ölümünde kendi tekkesindeki türbeye gömüldü ★ Manzum, mensur, arapça ve türkçe 23 kadar eseri olan Hüdâyi, aruz veya hece ölçülerini kullanarak tasavvuf şiirleri yazdı, bu şiirlerle sonraki yüzyıllarda da unutulmayan bir isim oldu. Divanı basılmıştır (1921).

HÜNALP, Ayhan ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1927 Bitlis ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1953), gazeteci oldu, sendika konfederasyonlarında basın sekreterliği (1964'e kadar), İstanbul ve Kıbrıs Radyolarında sanat konuşmaları yaptı (1964-1970). Şişe Cam Genel Müdürlüğü Basın Müşavirliğinden emekli oldu (1978) ★ İlk yazısı bir çocuk dergisinde çıkan (1943), o gün bugün belli başlı sanat dergilerinde şairliğini sürdüren Hünalp, üç şiir kitabı (**Üçotuz Para,** 1950, kitapları üzerine yazılmış eleştirilerle birlikte, 3. b. 1969; **Bir Martı Öttü,** 1964; **Uzak Maviler,** 1982), iki de roman (***Küçük İstasyonlar,** 1954; ***Vapur Düdükleri,** 1961) yayımladı. İkinci romanında gazete işçisiyle işvereni arasındaki ilişkileri inceledi. **Dağlara Giden Yollar** (1974)'da basın ve sanat anılarını derledi. **Şarkısız Dünyaların Orkinosları** Cumhuriyet gazetesinde tefrika edildi. (1977), yayımlandı (1983).

HÜSEYİN FERHAD ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1954 Hassa. Mersin Öğretmen Okulu'nu ve Gazi Eğitim Enstitüsü Matematik Bölümü'nü bitirdi. Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi'nde (FRTEM) çalıştı. Şimdi Adana'da yaşıyor ★ İlk şiirleri Sanat Emeği dergisinde (1978) yayımlandı. Daha sonra Türk Dili, Somut, Yazko Edebiyat, Bilim ve Sanat, Yarın, Varlık, Adam Sanat dergilerinde yazdı ★ Şiirlerini **Deniz Çobanları** (1982), **Ve Yü-**

rüdük Gecenin Ateşleri İçinden (1984), **Söyle Gölgen de Gitsin** (1993), **Hayal Ülkesinin Keşfi** (1995) adlı kitaplarda topladı ★ **Aşka ve Barbarlara Dair** (1995) adlı bir de deneme kitabı var. **Ve Yürüdük Gecenin Ateşleri İçinden** kitabıyla 1984 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü'nü, **Söyle Gölgen de Gitsin** kitabıyl ada 1994 Yunus Nadi Şiir Ödülü'nü aldı.

ILGAZ, Afet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1937 Ezine ★ İstanbul Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi, öğrenimini Edebiyat Fakültesi'nde Felsefe ve Klasik Diller Bölümlerinde tamamladı. Öğretmenlik yaptı. Muhteremoğlu Kitabevi'nin sahibi. ★ 1954'te Dünya Gazetesi'nde yazı hayatına başladı. Halen Yeni Şafak gazetesinde köşeyazarlığı yapıyor. İlk hikâyeleri İstanbul dergisinde yayımlanmış (1956), basılmış ilk kitabı **Eşiktekiler** (1961) romanı, Yeni İstanbul gazetesinin açtığı 1959 Törehan Ödülü'nü kazanmıştı. Bu romanı, orta halli aile içi olayların ve toplum katlarının çeşitli sorunlarını konu edinen hikâye kitapları izledi: ***Bedriye** (1963), ***Başörtülüler** (1965), ***Toprak** (1963, **Toprak İnsanları** adıyla, 1971), **Halk Hikâyeleri** (1972), ***Çeribaşı Aptullah'la İdamlık İsmail** (1974), **Ölü Bir Kadın Yazar** (1983) ★ Bazı kitaplarına hakkındaki eleştirilerden örnekler de eklenmiş olan ve Rıfat Ilgaz'la evlenmeden önceki (1968'e kadarki) eserlerinde **Afet Muhteremoğlu** adını kullanmış bulunan yazar, ayrıca, bir gezinin notlarını **İtalya Mektupları** (1962) ve İtalyancadan çevirilerini **En Güzel İtalyan Hikâyeleri** (1962) kitaplarında toplamış, **Annem Annem** (1971), **Değişen Sevgiler** (1976), **Çocuklar da Savaştı** (1979), **Filiz Büyüyor** (1991), **Karadaylak** (1991) adlı beş de çocuk romanı yayımlamıştır. Diğer romanları şunlardır: **Aşamalar** (1977), **Sendika** (1987), **Garip Bir Dava** (1987), **Bir Feministin Doğruya Yakın Portresi** (1988),**Âd Semûd Medyen** (1991), **Yol** (1993), **Yolcu** (1994). ★ **Başörtülüler** kitabıyla Tük Dil Kurumu 1965 Hikâye Ödülü'nü, **Yol** ise Türkiye Yazarlar Birliğince yılın romanı ödülünü kazandı.

ILGAZ, Rıfat ★ Günümüz şair ve yazarlarından, 1911-7 Temmuz 1993 doğ. Cide, ölm. İstanbul ★ Kastamonu Öğretmen Okulu'nu bitirince (1930) altı yıl ilkokul öğretmenliği yapmıştı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü de bitirdi (1938); Adapazarı, İstanbul ve Boğazlayan ortaokullarında çalıştı. Türkçe öğretmenliğinden ayrılınca da (1949) hayatını gazetecilik, mizah ve oyun yazarlığıyla kazandı. Kendi kaleminden hayat hikâyesi Yansıma dergisindedir (Şubat ve Mart 1974 sayıları) ★ İlk şiirleri Kastamonu'da Nazikter ve Açıksöz gazetelerinde çıkmıştı (1927). Çığır, Oluş, Yücel, Varlık, Hamle dergilerinde bir süre (1937-1942), kitaplarına almadığı romantik şiirler yayımladı. 1940-1950 yıllarında güçlenmiş toplumcu şiirin ön safta ve yoksulların yaşayışlarını yansıtan temsilcilerinden biri oldu ★ Şiir kitapları: **Yârenlik** (1943), **Sınıf** (1944), **Yaşadıkça** (1948), **Devam** (1953), **Üsküdarda Sabah Oldu** (1954), **Soluk Soluğa** (önceki kitaplarından seçmelere eklemelerle, 1962), **Karakılçık** (1969), **Uzak Değil** (1971), **Güvercinim Uyur mu** (1974), **Kulağımız Kirişte** (1983), **Ocak Katırı Alagöz** (1987) ile Ömer Faruk Toprak Ödülü'nü aldı ★ Romanları: ***Karadeniz'in Kıyıcığında** (1969, önce oyun olarak çıktı, 1965), **Kararma Geceleri** (1974), ***Sarı Yazma**

(1976), **Yıldız Karayel** (1981) ★ Basılmış oynanmamış veya oynanmış, yayınlanmamış oyunları da olan Ilgaz'ın tiyatro türünde en ünlü eserleri **Hababam Sınıfı** (ilk oyn. 1966, bas. 1967) ve **Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı** (ilk oyun. 1969, **İbiş** oyunuyla, bas. 1971) adlı kitaplarıdır ★ Güldürü türünde önce iki hikâye kitabı çıkardı: **Radarın Anahtarı** (1957), **Don Kişot İstanbul'da** (1957); sonra iki roman: **Hababam Sınıfı** (1957, 10. b. 1972, filme de alındı: 1975) ve **Pijamalılar (Bizim Koğuş)** (1959). Bunları, gene güldürü türünde pek çok hikâye izledi: **Kesmeli Bunları** (1969), **Nerde O Eski Usturalar** (1962), **Saksağanın Kuyruğu** (1962), **Şevket Usta'nın Kedisi** (1965); **Geçmişe Mazi** (1965), **Garibin Horozu** (1969) ve 1972'de çıkan on kitap: **Altın Ekicisi, Palavra, Tuh Sana, Çatal Matal Kaç Çatal, Bunadı Bu Adam, Keş, Al Atını, Hababam Sınıfı Baskında, Hababam Sınıfı Uyanıyor.** Daha sonra yayımlanan güldürü türündeki kitapları: **Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı** (1975), **Palavra** (hikâyeler, 1982), **Rüşvetin Alamancası** (1982), **Çalış Osman Çiftlik Senin** (hikâyeler, 1983), **Sosyal Kadınlar Partisi** (hikâyeler, 1983), **Apartıman Çocukları** (roman, 1984), **Hoca Nasrettin ve Çömezleri** (roman, 1984), **Hababam Sınıfı İcraatin İçinde** (1987), **Şeker Kutusu** (1990), **Dördüncü Bölük** (1992) ★ Çocuk kitapları: **Halime Kaptan** (1972), **Kumdan Betona** (1976), **Öksüz Civciv** (1979), **Bacaksız Kamyon Sürücüsü** (1977), **Cankurtaran Yılmaz** (1979), **Bacaksız Sigara Kaçakçısı** (1980), **Bacaksız Okulda** (1980), **Bacaksız Tatil Köyünde** (1980), **Bacaksız Paralı Atlet** (1980), **Küçükçekmece Okyanusu** (1983), **Apartman Çocukları** (1984) ★ **Yıldız Karayel** ile 1982 Madaralı Roman Ödülü'nü ve 1982 Orhan Kemal Roman Ödülü'nü kazandı ★ **Yokuş Yukarı** (1982), **Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra** (1986) anılarını, **Nerde Kalmıştık** (1984), **Cart Curt** (1984), köşe yazılarını topladığı kitaplarıdır ★ Çınar Yayınları ve Cide Postası Gazetesi tarafından adına bir edebiyat ödülü kondu (1984). Bu ödülü kazananlar için kitabın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne ve yazar için Asım Bezirci'nin **Rıfat Ilgaz** (1988) kitabına bakınız.

IRGAT, Cahit ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1916-5 Haziran 1971, doğ. Lüleburgaz, ölm. İstanbul ★ Edirne Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Ankara Devlet Konservatuvarı'nda son sınıfa kadar okudu. İstanbul'da resmî ve özel tiyatrolarda aktörlük yaptı, filmler çevirdi. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Hikâyeler, tiyatro yazıları da yazmış, bir de roman (**Geri Dönemezsin,** 1948) yayımlamışsa da, tanınması şairliğiyledir. Romantik ve egzotik ilk şiirleri Cahit Saffet imzasıyla Varlık (1 Nisan 1935 →) vb. dergilerde çıktı. Sonraları (1942 →), kitaplarını oluşturan toplumcu şiire geçti; bunların hemen hepsinde kötümser, öfkeli, büyük insan topluluklarını, sosyal gerçekleri aradığı, desteği görüldü ★ **Bu Şehrin Çocukları** (1945), **Rüzgârlarım Konuşuyor** (1947), **Ortalık** (1952) kitaplarını da içine alan dördüncü şiir kitabı **Irgadın Türküsü** (1969)dür ★ Şiirleri üzerine geniş bir değerlendirme Asım Bezirci'nin **On Şair On Şiir** (1971) kitabındadır ★ Ölmüş, ünlü aktör ve edebiyatçılara ilişkin anıları **Çok Yaşasın Ölüler** başlığıyla Akşam gazetesinde yayımlanmıştı (Temmuz-Ağustos 1968), ikinci romanı **İnsan Kafesi,** Milliyet gazetesinde tefrika halinde kaldı (1971).

IRGAT, Mustafa ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1950 İstanbul, ölm. 3 Mart 1995 İstanbul. İlk şiiri 1971 yılında Yeni Dergi'de yayınlandı ★ Tek yapıtı **Ait'siz Kimlik Kitabı** (1993) ile 1995 yılında Arıburnu Şiir Ödülü'nü kazandı.

İŞINSU, Emine ★. Günümüz yazarlarından, doğ. 1938 Kars ★ Şair Halide Nusret Zorlutuna'nın kızı. Ankara Koleji'ni bitirdi. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'ndeki yüksek öğrenimini yarıda bırakarak yazarlığa geçti ★ Ankara'da **Töre** adında, aylık bir fikir ve sanat dergisi çıkardı. Işınsu'nun ilk eseri bir şiir kitabıdır: **İki Nokta** (1956). **Küçük Dünya** (1966) romanıyla Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Sanat Armağanı'nı, **Yürek Satıldı** (bas. 1967) oyunuyla da TRT Radyo Oyunları Yarışması dram bölümü birinciliğini kazandı (1969). **Ak Topraklar** ile 1971 Türk Edebiyat Vakfı Roman Ödülü'nü; **Sancı** ile Türk Milli Kültür Vakfı Roman Ödülü'nü, **Cambaz** ile Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü'nü aldı. ★ Öteki kitaplarından **Bir Milyon İğne** (1967) oyundur, diğerleri her biri üçüncü-altıncı basılarında romanlar: **Azap Toprakları** (1970), **Ak Topraklar** (1971), **Tutsak** (1973), ***Sancı** (1974), **Çiçekler Büyür** (1978), **Cambaz** (1981), **Atlıkarınca** (1990), **Cumhuriyet Türküsü** (1993).

İBNÜLEMİN MAHMUT KEMAL (İNAL) ★ XX. yy. tarihçilerinden, 1870-24.5.1957, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Özel öğrenimle yetişti, çeşitli memurluklarda bulunduktan sonra, Türk ve İslâm Eserleri Müzesi Müdürü iken emekliye ayrıldı (1936) ★ Pek çok eseri arasında en önemlileri tarih, biyografi, monografi alanlarında, ciddi bir emek ürünü olan araştırmalarıdır. 1918'de basılan **Şeyhülislâm Yahya, Hersekli Arif Hikmet, Leskofçalı Galip Divanları**'na, Âlî'nin **Menakib-i Hünerveran** (1926), Müstakimzâde'nin **Tuhfetü'l-Hattâtin** (1928) isimli eserlerinin baskılarına etraflı tanıtmalar ekledi; XIX. ve XX yüzyıl şairlerinin biyografilerini **Son Asır Şairleri** (12 fasikül, 1930-1942)nde XIX. yy. musiki üstadlarının hayatlarıyla musikiye ait fıkraları da **Hoş Seda** isimli eserinde derledi (1958). **Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar** (14 fasikül, 1940-1953, 4.b. 1969) ve **Son Hattatlar** (1955) da değerli incelemelerinden ikisidir. **Bütün Eserleri** Dergâh Yayınları tarafından yeniden basılmaktadır.

İBNÜRREFİK AHMET NURİ ★ XX. yy. oyun yazarlarından, 1874-6.3.1935, doğ. İstanbul, ölm. Ankara ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirince başladığı memurluk hayatı Karantina İdaresi muhasebe müdürlüğünden emekli oluşuna kadar sürdü. Mahmut Yesari ve Reşat Nuri ile birlikte haftalık, Kelebek adında bir de mizah dergisi çıkarmıştı (1923). Ölümünde Ankara Halkevi Rejisörü bulunuyordu ★ Güllü Agop Efendi'nin Gedikpaşa Tiyatrosu temsillerine devam ettikçe tiyatroya merak salan Ahmet Nuri Bey, Darülbedayi'in (İstanbul Şehir Tiyatrosu) ikinci kuruluşunda (1915) yönetim kuruluna üye seçilmiş, 1919-1922 yıllarında, ardarda kendi yazdığı, uyarladığı, çok tutulmuş, defalarca oynanmış, vodvil ve komedileriyle o yılların sanat hareketlerinde ön plânda yer almıştı. **Yegâne Odalık, Hisse-i Şayia, Ceza Kanunu, Dört Cihan, Lokman-zâde Sekizinci** piyesleri ilk defa bu yıllarda oynanmış-

tı. Soyadı, yirmi kadar piyesi içinde en sevdiği beş tanesinden (**Sekizinci, Ceza Kanunu, Hisse-i Şayia, Son Altes, Zuhal Burcunda**) birincinin ismidir ★ Basılmış piyesleri: **Ceza Kanunu** (1930), **Şeriye Mahkemesinde** (1933), **Belkis** (1934), **Himmetin Oğlu** (1934), **Son Altes** (1934) ★ Eserlerinin tam listesi, konu özetleri ve yorumları Metin And'ın **Meşrutiyet Döneminde Türk Tiyatrosu** (1908-1923) kitabındadır (1971). .

İDİL, A.Mümtaz ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1952 Pozantı (Adana), nüfus kaydı Maraş ★ Orta ve liseyi Zonguldak'ta okudu (1963-1970). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Rus Dil ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1975). Önce bir şirkette Rusça tercümanı olarak çalıştı (1975-1977). Ardından Devlet Demiryolları'nda Fransızca çevirmenliği (1977-1982) ve Ulaştırma Bakanlığı'nda İngilizce çevirmenliği (1982-1986) yaptı. Anka Ajansı'nda çevirmenlik işini sürdürdü (1986-1988) Şimdi Kültür Bakanlığında görevli. ★ Yazmaya 1977'de Dönemeç dergisinde başladı. Sonra Türkiye Yazıları, Türk Dili, Gösteri, Yarın, Bilim ve Sanat gibi dergilerde göründü. **Roman ve Gerçekçilik** adlı çalışmasıyla 1984 Akademi Kitabevi Deneme-Eleştiri Birincilik Ödülü'nü kazandı. Çernev'in **Beş Yüz Kısa Oyunu**'nu (1989) çeviren A. Mümtaz İdil'in eserleri şunlar: **Gerçeklik ve Roman** (1983), **Sovyet Romanı** (1983), **Atak Oyunun İki Ustası: Alekin-Tall** (1985), **Bir Sevginin Öyküsü** (1990).

İHSAN RAİF ★ XX. yy. şairlerinden, 1877-Nisan 1926, doğ.Beyrut, ölm. Paris ★ Son Osmanlı vezirlerinden Köse Raif Paşa'nın kızıdır. Özel öğrenim gördü, Fransızca öğrendi, şarkılar da yazdı, besteledi, ikinci kocası Şahabettin Süleyman Bey'in ölümünden sonra (1921) üçüncü kez evlenmişti. Paris'te öldü, İstanbul'da Rumelihisarı mezarlığında gömüldü ★ Kadın halk şairlerimizin şiirleri zaten heceyledir, fakat büyük şehir ve çevre kadın şairleri içinde hece ölçüsünü ilk kullanan İhsan Raif Hanım oldu. Millî Edebiyat akımından ve Rıza Tevfik Bölükbaşı'nın şiirlerinden etkilenerek yazdığı bu şiirleri **Gözyaşları** (1914) kitabında topladı.

İHTİFALCI ZİYA BEY ★ XX. yy. yazarlarından, 1868-27 Mart 1930, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirdi, okullarda öğretmenlik ve müdürlük yaptı. Eyüp Mezarlığı'nda gömülü ★ Millî günler ve tarih değerleri üzerine düzenlediği törenler (ihtifaller) ile de tanınmış olan Ziya Bey, toplum ve kültür tarihimize ilişkin eserler verdi, bunların en ünlüleri, iki ciltlik **İstanbul ve Boğaziçi** (1928) ve **Yenikapı Mevlevibanesi** (1913) adlı eserleridir.

İLAYDIN, Hikmet ★ Günümüz yazarlarından, 1914-9 Eylül 1991, Ölm. Ankara ★ Ortaöğrenimini Muğla ve Konya'da tamamladı. 1936 yılında İstanbul Üniversitesi Türkoloji Bölümü'nden ve Yüksek Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu. Bakanlık müfettişliği, Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenlik yaptı. 1956 yılından sonra yeniden Talim ve Terbiye Kurulu üyesi olarak çalıştı ve 1967'de emekli oldu ★ Eski Türk Edebiyatı

alanında yetkili araştırmacılarımızdan biridir. Çeşitli dergilerde yayımlanmış inceleme ve eleştiri yazıları vardır. **Türk Edebiyatında Nazım** (1951) adlı bir kitabı vardır.

İLDENİZ, Türkân ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1938 Düzce ★ İstanbul'da Kandilli Kız Lisesi'ni bitirdi, bir süre memurluk yaptı ★ Şiirlerini 1956'dan sonra Varlık'ta yayımladı. İki şiir kitabı var: **Taşra Kızının Deliceleri** (1966), **Havva Çıkmazı** (1967).

İLERİ, Selim ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1949 İstanbul ★ Atatürk Erkek Lisesi'ni bitirdi (1968), hukuk öğrenimini yarıda bıraktı, bağımsız yazar olarak çalışıyor. ★ İlk yazısı Yeni Ufuklar dergisinde yayımlanmıştı (Eylül 1967), hikâyeciliğine eleştiri ve inceleme yazarlığını da ekledi ★ Hikâye kitapları: ***Cumartesi Yalnızlığı** (1968), **Pastırma Yazı** (1971), ***Dostlukların Son Günü** (1975), **Bir Denizin Eteklerinde** (1980), **Eski Defterlerde Solmuş Çiçekler** (1982), **Son Yaz Akşamı** (1983) ★ Romanları: **Destan Gönüller** (1973), ***Her Gece Bodrum** (1976), **Ölüm İlişkileri** (1979), **Cehennem Kraliçesi** (1980), **Bir Akşam Alacası** (1980), **Yaşarken ve Ölürken** (1981), **Ölünceye Kadar Seninim** (1983), **Yalancı Şafak** (1984), **Saz Caz Düğün Varyete** (1985), **Hayal ve Istırap** (1986), **Kafes** (1987), **Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın** (1991), **Kırık Deniz Kabukları** (1994). ★ Diğer yapıtları: **Çağdaşlık Sorunları** (deneme, 1978), **Aşk-ı Memnu ya da Uzun Bir Kışın Siyah Günleri** (inceleme, 1981), **Düşünce ve Duyarlık** (deneme, 1982), **Kamelyasız Kadınlar** (inceleme, 1983), **Annem İçin** (anı, 1983), **Kırık Bir Aşk Hikâyesi** (senaryo, 1983), **Hatırlıyorum** (anı, 1984), **Seni Çok Özledim** (inceleme, 1986), **Ayışığı** (şiir, 1987), **O Yakamoz Söner** (anı, 1987) İleri'nin iki de derlemesi var: **İlk Gençlik Çağına Öyküler I-II** (1992), **Türk Romanından Altın Sayfalar I-II** (1995) ★ **Dostlukların Son Günü** ile Sait Faik 1976 Hikâye Armağanı'nı, **Her Gece Bodrum** ile Türk Dil Kurumu 1977 Roman Ödülü'nü kazandı ★ Senaryo çalışmaları da olan İleri'ye Sinema Yazarlarınca 1982-1983 sinema sezonu en iyi senaryo ödülü verildi.

İLHAMİ BEKİR (TEZ) ★ Günümüz şairlerinden, 1906-29.3.1984, doğ. Trablus, ölm. İstanbul ★ İstanbul'da İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1926). Öğretmenlik hayatı Bolu'da başladı, İzmir'de sona erdi (1954) ★ İlk şiiri Millî Mecmua'da çıkmış (1924), ilk kitabı **Çocuk Şiirleri** (1927) olmuştu. ★ Şiir kitapları: **24 Saat** (1929), **Birinci Forma A** (1930), **Her Hangi Bir Şiir Kitabıdır** (1931), **Mustafa Kemal** (1933), **Olduğu Gibi** (1935), **Hürriyete Kaside** (1945), **Birinci Seans** (1959), **En Güzel Şarkı** (1960). Bu kitaplarla bunlara girmemiş bazı şiirleri sonradan **Şiirler** adıyla tek kitap oldu (1971). **Yetmiş Yaşın Melankolisi** (1975)'nden sonra **Unuttum** (1979) adlı kitabı çıkardı ★ Romanları: **Taşlı Tarladaki Ev** (1944), **Herhangi Bir Roman Kitabıdır** (1965) vb. ★ Hakkında ayrıntılı bir yazı ve kaynakça, 15 Nisan 1984 tarihli Milliyet Sanat Dergisi'nde yayımlandı (haz. Osman Saffet Arolat).

İLHAN, Attilâ ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1925 Menemen ★ İstan-

bul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki yüksek öğrenimini yarıda bıraktı, gazete ve dergilerde çalıştı. Demokrat İzmir Gazetesi Genel Yayın Müdürlüğü ve Başyazarlığından Ankara'da Bilgi Yayınevi Danışmanlığına geldi (1973-1980). Çeşitli gazetelerde köşe yazarlığını sürdürdü (1968 →) (Yeni Ortam, Dünya, Milliyet, Söz, Güneş, Meydan) 1950'li yıllarda Vatan Gazetesi'nde sinema eleştirileri yazdı, senaryo yazarlığına başladı. Senaryolarında Ali Kaptanoğlu adını kullandı. Belli başlı filmleri: **Yalnızlar Rıhtımı** (Lütfi Akad), **Ateşten Damlalar** (Memduh Ün), **Rıfat Diye Biri** (Ertem Gönenç), **Şoför Nebahat** (Metin Erksan), **Devlerin Öfkesi** (Nevzat Pesen), **Ver Elini İstanbul** (Aydın Arakon). Şimdi İstanbul'da bağımsız yazar ★ İlk şiiri **Balıkçı Türküsü,** Yeni Edebiyat gazetesinde çıkmıştı (sayı: 23, 1.10.1941), ilk düzyazısı ise (Kültürümüz Üzerinde Düşünceler) Balıkesir'de yayınlanan Türk Dili Gazetesi'nde (29.10.1944). **Duvar** kitabına aldığı **Cebbaroğlu Mehemmed** şiirinin 1946 CHP Şiir Yarışması'nda ikincilik kazanmasıyla tanındı ★ Şairliğinin ilk on yılını, destan boyutlarıyla ve duygusal, gergin bir hava içinde, İkinci Dünya Savaşı'nın Avrupa'yı saran bezginlik ve çöküntülerini yansıtmaya adamıştı. Zamanla (1955 →) toplumcu kollayışı bırakmamakla birlikte tek insanın duygu dünyasından kesitler verdi; artistik abartmalarla ve yerli dünya görüşüne de yaslanarak, bireysel temaları işledi. Aynı gerginlik ve gerilim kendine özgü bir söz dizim ve hazinesiyle at başı, çarpıcı benzetmelerle zenginleşmiş romanlarında da görülür. Eleştiride uzun zaman toplumcu gerçekçilik ilkelerine bağlı kalmıştı ★ Şiir kitapları: **Duvar** (1948), **Sisler Bulvarı** (1954), **Yağmur Kaçağı** (1955), **Ben Sana Mecburum** (1960), **Belâ Çiçeği** (1962), **Yasak Sevişmek** (1968), **Tutuklunun Günlüğü** (1973) **Böyle Bir Sevmek** (1977), **Elde Var Hüzün** (1982), **Korkunun Krallığı** (1987), **Ayrılık Sevdaya Dahil** (1993). ★ Romanları: ***Sokaktaki Adam** (1953), ***Zenciler Birbirine Benzemez** (1957), ***Kurtlar Sofrası** (1963/64), **Bıçağın Ucu** (1973), ***Sırtlan Payı** (1974), ***Yaraya Tuz Basmak** (1978), **Fena Halde Leman** (1980), **Dersaadet'te Sabah Ezanları** (1981), **Haco Hanım Vay** (1984), **O Karanlıkta Biz** (1988) ★ Gezi notları: **Abbas Yolcu** (1957) ★ Deneme-anı türü: **Hangi Sol** (1970), **Hangi Batı** (1972), **Faşizmin Ayak Sesleri** (1975), **Hangi Seks** (1976), **Hangi Sağ** (1980), **Gerçekçilik Savaşı** (1980), **Hangi Atatürk** (1981), **Batının Deli Gömleği** (Gazete yazıları, 1981), **İkinci Yeni Savaşı** (1983), **Sağım Solum Sobe** (gazete yazıları, 1985), **Yanlış Erkekler Yanlış Kadınlar** (1985), **Ulusal Kültür Savaşı** (1986), **Sosyalizm Asıl Şimdi** (1991), **Aydınlar Savaşı** (1991), **Kadınlar Savaşı** (1992), **Hangi Edebiyat** (1993), **Hangi Laiklik** (1995) ★ Senaryosunu yazdığı **Sekiz Sütuna Manşet** (6 bölüm) 1982'de, **Kartallar Yüksek Uçar** (12 bölüm) 1984'de, **Yarın Artık Bugündür** 1986'da, **Yıldızlar Gece Büyür** (16 bölüm) 1992'de, **Tele-Flaş** (13 bölüm) 1993'de TV dizisi olarak oynandı. Attilâ İlhan'ın **Bütün Şiirleri** Bilgi Yayınevi tarafından basılıyor (1983) ★ **Tutuklunun Günlüğü** kitabıyla Türk Dil Kurumu 1974 Şiir Ödülü'nü, **Sırtlan Payı** romanıyla da 1974-1975 Yunus Nadi Armağanı'nı kazandı.

İLKİN, Metin ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1932 Zonguldak ★ Çeşitli işler-

de çalıştı. Yücel Yayınları'nı kurdu (1970), iki dergi çıkardı, kapattı: 1 – **Gelecek** (sosyalist edebiyat dergisi, altı sayı, Mayıs-Ekim 1971), 2 – **Yeni Adımlar** (aylık sanat ve siyaset dergisi, yirmi beş sayı, Ocak 1973-Şubat 1975) ★ 1958'de Yeditepe dergisinde başlayan hikâyeciliğinin ürünlerini şu kitaplarda topladı: **Mescit Çıkmazı** (1961), ***Konuşmak** (1966), ***Yarın İçin** (1970, 1972; ikinci baskının ikinci bölümü **Selâm Olsun**'da 6 yeni hikâye), **Nöbet** (1971).

İNAL, Gülseli ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 17 Mayıs 1947 İstanbul ★ 1973'de İstanbul Üniversitesi'nde iki yıl İngiliz Dili ve Edebiyatı'nda okudu. Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. ★ İlk yazılarını 77-78 yılında bir gazetenin sanat sayfasında yayımlamaya başladı. İlk şiirleri 81 yılında Yazko Edebiyat dergisinde yayınlandı. 81 yılından başlayarak Sanat Olayı, Varlık, Oluşum gibi dergilerde şiirlerini yayınladı. İlk kitabı **Sulara Gömülü Çağrı** Burhan Uygur'un desenleriyle 1985'de yayınlandı. 1987'de **Lale Sesiydiler ve Yoktular**, 1988'de ilk romanı **Dolunay** basıldı: **Dolunay** 1987 yılında romanın basımından önce Şahin Kaygun tarafından filme alındı. Diğer şiir kitapları **Letoon** (1989), **Dans Natura** (1990), **Bakkaris** (1991), **Sif ve Gula** (1992) adlı şiir kitapları yayınlandı.

İNAM, Ahmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1947 Sandıklı ★ Ortadoğu Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1971), doktora öğrencisi olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne yazıldı (1972). Doktorasını tamamladıktan sonra ODTÜ'nde sırasıyla asistan, doçent ve profesör oldu. ★ İlk yazısı Soyut dergisinde çıkmıştı (Ağustos 1967); bunu Yordam, Dost dergilerinde ve Yeni Dergi'de yazıları, şiirleri, denemeleri izledi. Denemelerinde edebiyat yapıtının fiziksel niteliğinden toplumsal-tarihsel niteliğine uzanan bir bakış açısı kurmaya yöneldi.

İNAN, M. Akif ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1940 Urfa ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Hilâl dergisi ve yayınlarını yönetti (1960-1964), Türk Ocakları Genel Merkez müdürlüğü yaptı, şimdi edebiyat öğretmeni ★ Çeşitli dergilerde 1960'dan bu yana şiir ve yazılar yayımlamış olan Akif İnan, 1969'dan beri yalnız Edebiyat dergisinde görülüyor ★ İlk kitabı **Edebiyat ve Medeniyet Üzerine** (1972) denemelerinden oluştu, ikinci kitabına (**Hicret**, 1974) şiirlerinden bir kısmını aldı.

İNANÇ, Remzi ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1935 Diyarbakır ★ Diyarbakır Lisesi'ni bitirdi, çeşitli dernek ve kuruluşlarda çalıştı. Ankara'da Toplum Yayınevi'ni kurdu (1964) ★ "Demokrasiye Güven" başlıklı ilk yazısı Diyarbakır gazetesinde çıkan (1950) İnanç; Dernek, Rençber, Sendika ve Sosyal Adalet, dergi ve gazetelerini yönetmiş, bir de gazete (Toplum, 12 sayı) çıkarmıştı. Hikâyelerinden bir kısmını **Adle** (1965) ve **Şey** (1985) kitabında derledi.

İNCE, Özdemir ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1936 ★ Liseden sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü bitirdi (1960). Paris'te Fransız

edebiyatı ve fonetik okudu (1965-66). Ortaokul ve liselerdeki öğretmenlikleri peşinden, çevirmen olarak girdiği (1969) TRT Kurumu'ndan emekli oldu (1982). Mallarmé Akademisi Muhabir Üyeliğine (Paris, 1983), Liège Uluslararası Şiir büyük Ödülü seçici kurul üyeliğine (1983, 1992, Belçika), Uluslararası Şiir Araştırma Merkezi muhabirliğine (Brüksel, Belçika, 1987) seçildi; Fransız hükümetinin Sanat ve Edebiyat Alanında 'Officier' Nişanı'nı aldı (1990) ★ İlk şiiri Ankara'da Kaynak dergisinde çıkmıştı (Eylül 1954). Şiirlerini **Kargı** (1963), **Tutanaklar** (1967), **Kiraz Zamanı** (1969), **Karşı Yazgı** (1974), **Rüzgâra Yazılıdır** (1979), **Elmanın Tarihi** (1981), **Kentler** (1981), **Yedi Deryalar Geçsen** (1983), **Siyasetnâme** (1984), **Eski Şiirler** (1985), **Hayat Bilgisi** (1986), **Zorba ve Ozan** (1987), **Başak ile Terazi** (1989), **Canyelekleri Tavandadır** (1989) **Burçlar Kuşağı** (1989), **Güneş Saati** (1990), **Gürlevik** (1990), **Gündönümü, Gündönümü** (1992), **Yazın Sesi** (1994), **Uykusuzluk** (1995) kitaplarında topladı. Bütün şiirleri 4 cilt olarak yayınlandı: **Tekvin** (1994), **Delta** (1994), **Tohum Ölürse** (1994) ve **Yağmur Taşı** (1995). Şiir ve yazın, toplum ve kültür üzerine yazıları **Şiir ve Gerçeklik** (1986), **Söz ve Yazı** (1991), **Tabula Rasa** (1992) **Dinozorca** (1993), **Tarih Bağışlamaz** (1994), **Çile Törenleri** (1995) adlı kitaplarında yayımlandı. Nicolas Guillen, Alain Bosquet, Yevgeni Yevtuşenko, Yannis Ritsos, Konstantinos Kavafis, Yorgo Seferis, Comte de Lautréamont, Arthur Rimbaud, Adonis, Abdellatif Laâbi ve René Char'ın şiirlerinden yaptığı çevirileri kitap olarak basıldı. A. Behramoğlu'yla birlikte dört ciltlik **Dünya Şiiri Antolojisi** hazırladı ★ **Kiraz Zamanı** kitabıyla şiir dalında 1968 May Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştı. Yannis Ritsos'tan **Taşlar, Yinelemeler, Parmaklıklar** çevirisiyle 1979 Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü aldı. Şiirleri Fransızca, Bulgarca ve Yunancada kitap olarak yayımlandı.

İNCESU, Yıldız ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1939 Ankara ★ Ankara Kız Lisesi (1957), Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (1961) bitirdi, Maliye Bakanlığı'nda Dış İlişkiler bölümünde dokuz yıl çalıştı, ayrıldı (1970) ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü kazanan hikâyesi, sonradan ilk kitabının da adı oldu: **Saygılarımı Sunarım** (1971). Bir de roman yayınladı: **Süt Güğümündeki Kurbağalar** (1977).

İSMAİL SAFA ★ XIX. yy. şairlerinden, 1867-24 Mart 1901, doğ. Mekke, ölm. Sivas ★ Babası Mehmet Behçet Bey'in Hicaz mektupçusu iken ölümü üzerine (1880) kardeşleri Ahmet Vefa ve Ali Kâmi (Akyüz) ile İstanbul'a geldi, Darüşşafaka'yı bitirdi (1886), Mülkiye Mektebi'nin İdadi kısmına edebiyat öğretmeni (1890), Mirsad dergisine başyazar oldu (1891). Hükûmet aleyhine çalıştığı iddiasıyla II. Abdülhamid tarafından sürüldüğü Sivas'ta sürgünlüğünden on ay sonra öldü ★ Muallim Naci'nin "Şair-i mâderzâd" (anadan doğma şair) diye adlandırdığı İsmail Safa, Tanzimat'tan Servetifünun'a geçiş dönemi şairlerindendir. Muallim Naci, Recaizade ve Hâmit etkileri taşıyan, içli, lirik şiirleriyle tanınmıştı ★ Eserleri: **Huz Mâ Safâ** (babasının şiirleriyle birlikte, ilk şiirleri 1892, arapça sözün anlamı: durulanı, hoşuna gideni al! demektir), **Mensiyyat** (unutulmuş şeyler anlamında, şiirler, 1896, 1912), **Hissiyat**

(1896-1900 arası yazdığı son şiirleri, 1912), vb. ★ Oğlu Peyami Safa, Türk Düşüncesi dergisinin Nisan 1954 sayısını babasının anısına ayırmıştı.

İSMETÎ ★ XVII. yy. divan şairlerinden, ?-1665, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Müderrislik ve kadılık etmiş, Rumeli kazaskerliğine kadar yükselmiş olan İsmetî, "dimağa uğramadan ruha giren lirizmiyle" yüzyılın değerli bir şairiydi ★ **İsmetî Divânı,** yazma karşılaştırmaları yapılarak, Halûk İpekten tarafından bastırıldı (Erzurum Atatürk Üniversitesi yayınları, 1974).

İZ, Fahir ★ Günümüz edebiyat tarihçilerinden, doğ. 1911 İstanbul ★ Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1938), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Eski Türk Edebiyatı profesörlüğü yaptı. 1970'de Chicago (A.B.D.) Üniversitesine gitti, 1977'de dönerek İstanbul Boğaziçi Üniversitesi'ne öğretim üyesi, daha sonra emekli oldu ★ İngiltere'nin ünlü ansiklopedilerine Türk edebiyatı maddelerini yazmış, İngilizce-Türkçe sözlüklerin hazırlanmasına katılmış olan Prof. Fahir İz; Viyana Millî Kütüphanesi'nde bulduğu bir yazmayı değerlendirerek, XIX. yy. başında yazılmış, yazarı bilinmeyen, türkçe bir piyesi bastırdı: **Pabuççu Ahmed'in Garip Maceraları** (1961). IV. yüzyıldan XIX. yy. ortasına kadar yazmalardan seçtiği düzyazı metinleri **Eski Türk Edebiyatında Nesir** (1964), manzum metinleri de **Eski Türk Edebiyatında Nazım** (I. cilt, 1. bölüm 1966, 2. bölüm 1967) isimli geniş hacimli kitaplarda derledi. (Hakkında bilgi, Gösteri Dergisi'nin Haziran 1988 özel ekinde). Diğer kitapları: **Saltukname** (1974), **Kısa Türk Öyküleri Antolojisi** (1978).

İZGÜ, Muzaffer ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1933 Adana ★ Yoksul bir çocukluk geçirdi: Hem bulaşıkçılık, garsonluk, sinemalarda gazoz satıcılığı gibi işlerde çalıştı, hem de okudu: Diyarbakır İlköğretmen Okulu'nu bitirdi, uzun yıllar ilkokul öğretmenliği yaptı, sonra ortaokul türkçe öğretmeni oldu. Emekli olduktan sonra İzmir'e yerleşti ★ İlk roman denemesi **Gecekondu** (1970)'dur; bunu **İlyas Efendi** (1971), **Halo Dayı ve İki Öküz**(1973), **Kasabanın Yarısı** (1982), **Üç Halka Yirmibeş** (1984), **İt Adası** (1992), **Dilber** (1995) romanları izledi. Ard arda duygusal komedileri, İstanbul ve Ankara özel tiyatrolarında oynandı: **Gecekondu** (1971), **İnsaniyettin** (1972), **Kara Düzen** (1974), **Reçetesi Peçete** (1974), **Gön** (dört kısa oyun, 1971), **Utanmıyorum Üşüyorum** (1974), **Her Devrin İti**(1975), **Öykülerden Oyunlar** (1978), **Sınırda Dava** (1982), **İsrafil'in Düdüğü** (1983), **İcraatın İçinden İnsan Manzaraları** (1990), **Dandini Vatandaş Dandini** (1991), **Demokrasi Parkımız** (1992). ★ Son kitapları mizah hikâyelerinden oluştu: **Bando Takımı** (1974), **Donumdaki Para** (1977), **Deliye Her Gün Bayram** (1980), **Sen Kim Hovardalık Kim?** (1980), **Her Eve Bir Karakol** (1980), **Dayak Birincisi** (1980), **Devlet Babanın Tonton Çocuğu** (1981), **Lüplüp Makinesi** (1982), **Çanak Çömlek Patladı** (1983), **Ortadireği Yıkan Ayı** (1984), **İşte Mühür, İşte Sen** (1984), **Devletin Malı Deniz** (1986), **Azrail Nasıl Rüşvet Yedi** (1986), **Siz Bilirsiniz Paşam** (1987), **Zıkkımın Kökü** (1988), **Demokrasimiz Kaç Para Eder** (1988), **Yıl Sıfır-Darbe Hazır** (1989), **Bizim Ayılar Amerika-**

lıları Çok Sever (1991), **Bir Namussuz Aranıyor** (1990), **Bir Mayıs Polis Bayramı** (1992), **Nasıl Baba Oldum** (1993), **Dandini Vatandaş Dandini** (1994) ★ Çocuk Edebiyatı alanında ellinin üzerinde eserler verdi: **Ekmek Parası** (1979), **Bülbül Düdük** (1980), **Çizmeli Osman** (1980), **Pazar Kuşları** (1980), **Uçtu Uçtu Ali Uçtu** (1980), **Yumurtadan Çıkan Öğretmen** (1981), **Güldüren Uçurtma** (1983) vb. ★ **Halo Dayı** ve **İki Öküz** adlı eseri televizyonda yayınlandı ★ Akşehir Nasrettin Hoca ve Turizm Derneği'nin açtığı Ulusal Gülmece Öyküsü Yarışması'nda "Hıdır Baba" öyküsüyle üçüncülük kazandı (1977). **Donumdaki Para** 1978 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü'nü, **Dayak Birincisi** adlı çocuk romanı Bulgaristan Altın Kirpi Ödülü'nü aldı. **Anayasa Hangi Yasa** öyküsü 1977 Milliyet Sanat Dergisi'nin açtığı Gülmece Öyküsü Yarışması'nda ikincilik ödülünü kazandı. **Uçtu Uçtu Ali Uçtu** İstanbul Çocuk Kitapları Fuarı Masal Birincilik Ödülü'nü aldı (1979).

İZMİRLİ, Mübeccel ★ Günümüz şair ve hikayecilerinden, 1934-12 Temmuz 1982, doğ. Çorlu, ölm. İstanbul ★ Lise öğrenimini tamamlamadan hayata atıldı, çeşitli işlerde çalıştı, bu arada Rüknettin Resuloğlu'nun çıkardığı **Yelken** dergisini yönetti (1966-1969), Milliyet Yayınları'nda çalıştı ★ Şiir yayımlamaya 1955'te başladı. Birkaç arkadaşıyla beraber aylık **Otağ** Dergisini çıkarmıştı (15 sayı, Ocak 1963 - Mart 1964) ★ İki kitap yayımladı: **Gök Katında Kaza** (şiirler, 1963), ***Sabah Geçidi** (hikâyeler, 1967). **Ay Kız ile Gün Oğlan** adında bir de çocuk kitabı var.

İZZET MOLLA ★ XIX. yy. divan şairlerinden, 1785-1829, doğ. İstanbul, ölm. Sivas ★ Medrese öğreniminden sonra ilmiye mesleğinde ilerledi. Galata kadısı oldu (1820), koruyucusu Hâlet Efendi gözden düşünce, ona bağlılığından dolayı bir yıl Keşan'da sürgün kaldı (1823-24), dönüşünde yine önemli devlet görevlerinde çalıştı, Rus Harbi'ne girmenin aleyhinde olduğu için, bu kere de Sivas'a sürüldü (1827), savaşın yenilgiyle bitmesi üzerine haklı olduğu anlaşılarak affedildi ise de, af fermanının gelmesinden önce Sivas'ta öldü (1829), kemikleri sonradan getirilerek İstanbul'a gömüldü ★ Keçecizade İzzet Molla, daha çok Keşan'a sürülüşünü, dönüşüne kadar başından geçenleri, kısmen de yaşadığı devri anlatan **Mihnet-Keşan** adlı mesnevisi ile tanınmıştır. Öteki eserleri arasında gençliğinde ve orta yaşlılığında yazdığı şiirleri ayrı ayrı toplayan iki **divan**'ı, Şeyh Galip'in Hüsn-ü Aşk'ına nazire olarak kaleme aldığı tasavvufî mesnevisi **Gülşen-i Aşk**'ı kayda değer ★ Şair üzerine Fevziye Abdullah Tansel'in bir incelemesi, Fuad Köprülü Armağanı (1953) isimli kitaptadır.

K.TARIK DURSUN ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1931 İzmir ★ Ortaokul öğrenimiyle yetindi (1950), gazetelerde çalıştı, senaryo yazarlığı ve rejisörlük yaptı. Kurul Kitabevi'ni açtı (1969), Milliyet gazetesinde kitap tanıtma yazıları yazdı, Milliyet Yayınları'nı yönetti. Koza Yayınları kurucularından biri oldu (1975 →) ★ Sanata şiirle başlamış (Kaynak dergisi, 1949), Cengiz Tuncer'le ortak bir de şiir kitabı yayınlamıştı: **Devriâlem** (1951). Aynı yılda hikayeye geçen ve konularını önce gençlik serüvenlerinden, zamanla fabrika,

yapı ve deniz işçilerinin, esnaf ve küçük memur sınıfının hayat savaşlarından alan ve bu hayat kesitlerini şiirli bir dil ve yoğun bir duyarlıkla işleyen Tarık Dursun, hikâyelerini ***Hasangiller** (1955), **Vezir Düşü** (1957), **Güzel Avrat Otu** (1960), ***Sevmek Diye Bir Şey** (1965), ***Yabanın Adamları** (1966), **36 Kısım Tekmili Birden** (1970), ***Bağrıyanık Ömer ile Güzel Zeynep** (1972), ***Bahriyeli Çocuk** (1976), **İmbatla Dol Kalbim** (1982), **Ona Sevdiğimi Söyle** (1983), **Ömrüm Ömrüm** (1987), **Aşk Allahaısmarladık** (1993) kitaplarında topladı. Hikâyeciliğine paralel yürüyen romancılığının ürünleri, kitap halinde basılmış eserlerdir: ***Rıza Bey Aile-Evi** (1957), ***İnsan Kurdu** (1959), ***Sabah Olmasın** (1967), ***Denizin Kanı** (1968; televizyona uyarlanıp dizi olarak yayınlandı, 1980), ***Kopuk Takımı** (1969), **Gün Döndü** (1974), **Kayabaşı Uygarlığının Yükselişi ve Birdenbire Çöküşü** (1980), **Alçaktan Uçan Güvercin** (1980, televizyona uyarlanıp dizi olarak yayınlandı), **Kurşun Ata Ata Biter** (1983), **İnsan Kurdu** (1983), **İyi Geceler Dünya** (1986), **Bağışla Onları** (1989), **Ağaçlar Gibi Ayakta** (1990), **Bizimkisi Zor Zanaat** (1990). Ayrıca, **Deve Tellâl, Pire Berber İken** (1970) ve **Bir Küçücük Aslancık Varmış** (1975) adlı masal kitapları ve **Hoşça Kal Küçük** (1979) adlı bir çocuk romanı yayımlandı ★ **Günümüzde Kitaplar** adında aylık bir dergi çıkarmıştı (on sayı, Nisan 1973-Şubat 1974). Düzyazılarını **Edebiyat Üstüne Narin** (1993) ve **Ben Unutmadan** (1994)'da topladı. ★ **Güzel Avrat Otu** ile Türk Dil Kurumu 1961, **Yabanın Adamları** ile Sait Faik 1967 ve **Ona Sevdiğimi Söyle** ile de Sait Faik 1985 Hikâye Armağanlarını, **Kurşun Ata Ata Biter** romanıyla Orhan Kemal 1984 Roman Armağanı'nı, **Ömrüm Ömrüm** ile İş Bankası 1987 Büyük Edebiyat Ödülü'nü, **Ağaçlar Gibi Ayakta** ile de 1991 Yunus Nadi Yayımlanmış Roman Armağanı'nı aldı.

KABACALI, Alpay ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1 Eylül 1942 Antalya ★ İstanbul Hukuk Fakültesi'nde okudu, şimdi bağımsız yazar ve gazeteci. ★ Deneme ve inceleme alanında çalışan Kabacalı'nın ilk yazısı Varlık dergisinde çıkmış (15 Ağustos 1959), kendisi de **Gerçekler Postası** adında, 14. sayıda kapanan (Ekim 1966-Şubat 1968) bir siyaset-edebiyat gazetesi çıkarmıştı. **Ant** dergisinde yazı işleri müdürlüğü yaptı (1968-69); bu dergide yayımlanan bir yazıdan dolayı 12 Mart döneminde Sağmacılar Cezaevi'nde on bir ay kaldı (1972-73). Daha sonra yayınevlerinde, haber ajanslarında redaktörlük ve yönetmenlik yaptı: Yeni Ortam ve Cumhuriyet gazetelerinde sürekli yazdı (1975-80). Milliyet Sanat, Sanat Olayı ve Yeni Gündem dergilerinde yazı işleri müdürü olarak çalıştı. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi ile Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi'nin yayın kurullarında yer aldı (1980-85). Serbest yazar olarak çalışmalarını sürdürdüğü yıllarda Cumhuriyet Gazetesinde yazıları, yazı dizileri ve kültür adamlarıyla yaptığı röportajları (85 hafta) yayımlandı. Uzun yıllar Türkiye Yazarlar Sendikası'nın yönetim kurulunda görev alan (1976-89) Kabacalı, 1991'den bu yana PEN Yazarlar Derneği'nin (PEN Kulüp) yönetim kurulu üyeliğinde bulunuyor. Kitapları: **1977 Yılında Sağcı Basın Ne Dedi** (1980), **Türkiye'de Yazarın Kazancı** (1981), **Türk Yayın Tarihi** (Gazeteciler Cemiyeti Basın Üzerine Araştırma

Ödülü 1987; **Türk Kitap Tarihi** adıyla 2. bas. 1989) **Çeşitli Yönleriyle Neyzen Tevfik** (1987), **Türkçenin Sesi Fazıl Hüsnü Dağlarca** (1987), **Sekseninci Yaşında Nadir Nadi** (1988), **Şair Eşref** (1988), **Turhan Selçuk** (1989), **Bir İhtilalcinin Serüvenleri** (1989), **Türkiye'de Basın Sansürü** (1990), **Aziz Nesin** (1990), **Arap Çöllerinde Türkler** (1990), **Melih Cevdet Anday** (1991), **Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca** (1991), **Tarihimizde Kürtler ve Ayaklanmaları** (1991), **Türkiye'de Gençlik Hareketleri** (1992), **Türkiye'de Siyasal Cinayetler** (1993), İhsan Kudret'le birlikte, **Cevdet Kudret'e Saygı** (1993), **Türk Basınında Demokrasi** (1994), **Kültürümüzden İnsan Adaları** (1995) adlı incelemeleri yayımlandı. İki de derlemesi var: **Fıkralar Seçkisi** (1988) ve **Aşk Şiirleri Antolojisi** (1991).

KABAKLI, Ahmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1924 Harput ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1948), lise öğretmenlikleri sırasında da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1959) bitirdi. İstanbul Eğitim Enstitüsü'ndeki edebiyat öğretmenliğini (1958-1969) daha sonra Yüksek Öğretmen Okulu'nda sürdürdü ★ İlk yazısı, Son Saat gazetesinde Yunus Emre üzerine bir makaledir (1947), dergilerde şiirler de yayımlamıştı (1948-1955). Tercüman gazetesinin bir fıkra yarışmasında (1956) birincilik kazanarak fıkra yazarlığına geçti, önce aralıklı yazdı (1957-1960), şimdi her gün yazıyor (Tercüman, 1961-86, Yeni Haber 1986-87 ve yeniden Tercüman 1987 →) ★ Edebiyat tarihimizi başlangıcından 1965'lere kadar getiren ve birkaç kere basılmış, üç büyük ciltlik bir eser çıkardı: **Türk Edebiyatı** (4 cilt, 1961-1989). Fıkra ve makalelerinden genellikle toplumda dinin, ahlâkın yeri ve önemi üzerine yazılmışlardan seçmeleri **Müslüman Türkiye** (1970), **Mâbed ve Millet** (1970) kitaplarında topladı. **Mehmet Akif** (1970), **Yunus Emre** (1971), **Mevlâna** (1975) vb. üzerine tanıtma kitapları hazırladı. **Bürokrasi ve Biz** (1986), **Bizim Alkibiades** (1977), **Sohbetler** (I ve II, 12'şer cilt, 1987) ve **Temellerin Duruşması** (1989) diğer eserleridir ★ **Türk Edebiyatı** adında, aylık sanat dergisinin, Edebiyat Cemiyeti başkanı sıfatıyla, sahibi idi. Bu dergi 38 sayı çıktı, kapandı (Ocak 1972-Şubat 1975), sonradan tekrar çıkmaya başladı (Ocak 1977 →) ★ **Bürokrasi ve Biz** adlı eseriyle 1978 Türkiye Millî Kültür Vakfı fikir dalı armağanını kazandı. 1982-83 Yazarlar Birliği Ödülü'nü basın dalında aldı.

KADI BURHANEDDİN ★ XIV. yy. Azerî şairlerinden, 1344-1398, doğ. Kayseri, ölm. Sivas ★ Babası Kayseri kadısı idi. Beş yaşında babasından ders görmeye başlayarak 14 yaşına kadar türkçe, arapça, farsça, mantık ve hikmet; 14 yaşında babasıyla gittiği Mısır'da da devrinin diğer ilimlerini öğrendi, 19 yaşında yine babasıyla Mısır'dan Hicaz'a da gitti, dönüşte babasının ölümü üzerine bir yıl Halep'te tekrar öğrenimine devam etti. 1364'te Kayseri'ye dönerek babasının yerine kadı, 1364'te Kayseri'de hükümet sürmekte olan Eretnaoğulları'na vezir oldu. 1381'de Sivas'ta tahta çıktı. Sivas sultanlığı 18 yıl sürdü, komşularıyla savaşlar içinde geçti, sonunda Sivas surları önünde sürüklenerek, başı kesildi, öldürüldü ★ Çok hareketli, maceralı bir siyaset hayatı yaşarken bir yandan da fıkıh ilmi üzerine arapça eserler, arapça ve farsça şiir-

ler de yazan, hissî hayatında da o kadar coşkun ve ateşli Kadı Burhaneddin, çoğunu aruz, bir kısmını da hece ile yazdığı türkçe şiirlerinde âzerî lehçesini kullandı. 1500 kadar gazel, 119 tuyuğ, 25 rubai, birkaç müfred bulunan türkçe divanının tek yazması British Museum'dadır. Türk Dil Kurumu, bu türkçe divanı 1944'de bastırdı ★ Doç.Dr. Yaşar Yücel'in bir monografisi Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları arasında çıkmıştır: **Kadı Burhaneddin Ahmed ve Devleti** (1970). Divanı'nın tenkidli basımını Prof.Dr. Muharrem Ergin hazırladı ve İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları'nda çıktı (1980).

KAFTANCIOĞLU, Ümit ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1935-11 Nisan 1980, doğ. Saskara köyü (Hanak-Kars), ölm. İstanbul ★ Cılavuz Köy Enstitüsü'nü bitirdi (1957), üç yıl Mardin'in Derik ilçesinde ilkokul öğretmenliği yaptı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirince de ortaokul öğretmeni oldu; daha sonra öğretmenlikten ayrılarak TRT Kurumu'na girdi, 1974'ten sonra İstanbul Radyosu yayın yapımcılığı yaptı ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında **Dönemeç** hikâyesiyle büyük ödül ve Hakkullah röportajıyla da Milliyet 1972 Karacan Armağanı'nı kazandı ★ İlk hikâye kitabıyla ***(Dönemeç)** ilk romanını ***(Yelatan)** aynı yılda çıkardı: 1972. Bunları öteki eserleri izledi: **Tek Atlı Tekin Olmaz** (Doğu Anadolu köylerinden masallar, 1973), **Köroğlu Kolları** (halk destanları, 1974), **Tüfekliler** (roman, 1974), ***Çarpana** (hikâyeler, 1975), **Altın Ekin** (inceleme, 1980), **Hınzır Paşa** (1980). Çocuk edebiyatı alanında da eserler veren yazar, **Çocuk ve Kent** hikâyesiyle Başkent Ödülü'nün üçüncülüğünü aldı (1980). Kitaplarına girmemiş hikâyeleri ölümünden sonra **İstanbul Allak Bullak** (1983) adı altında derlenip yayımlandı.

KAĞIZMANLI HIFZI ★ XIX. yy. saz şairlerinden, 1893-Nisan 1918 ★ Asıl adı Recep'ti, medresede okudu, sebzecilik ve köy imamlığı yaptı. Kars ve dolaylarının Ruslardan geri alınması sırasında, Ermenilerin katliâmına kurban gitti, öldürüldü ★ 25 yaşında öldü, 15 yaşında şiir söylemeye başlamıştı. Duygu yüklü şiirler söyledi, en ünlüsü genç yaşta ölen amca kızı Ziyâde'ye yaktığı ağıttır ★ Koşma, semâi, destan biçimlerindeki otuz şiiri, bir kitapta derlendi: **Kağızman'lı Recep Hıfzı** (Kars, 1968, derleyen: Z. Mahir Baranseli). Bu kitabı ve şairi değerlendiren bir inceleme Türk Folklor Araştırmaları dergisindedir (Kasım 1968 sayısı, yaz. H. Dizdaroğlu)

KAHRAMAN, Hasan Bülent ★ Günümüz eleştirmenlerinden, doğ. 1957 Kars ★ Kars'ta başladığı ilköğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Koleji'nin orta ve lise bölümlerini bitirdi. Gazi, Ortadoğu Teknik ve Hacettepe Üniversitesi'nde okudu. İnşaat Mühendisi oldu (1980). Ekonomi alanında bilim uzmanlığı derecesi aldı (1983). Sanat toplumbilimi ve felsefesi çalıştı (1983-85). Avrupa ve Amerika'da çeşitli üniversitelerde sanat felsefesi ve estetik konularında düzenlenen seminer ve çalışmalara katıldı. Sosyaldemokrat Halkçı Parti'de danışmanlık yaptı. Şimdi Kültür Bakanı Danışmanı ve serbest yazar ★ İlk yazısı 1977'de Varlık dergisinde çıktı. Daha sonra Özgür İn-

san, Varlık, Gösteri, Sanat Olayı, Cönk, Bakış, Argos gibi belli başlı dergilerde ve Politika, Cumhuriyet gibi gazetelerde eleştiri ve deneme yazıları yayınladı. 1991 yılında Güneş gazetesinde toplumsal ve siyasal olaylara eğildiği sürekli köşe yazıları yazmaya başladı. Eleştirilerinde marksist bir dünya görüşüne ve yönteme özgürlükçü bir tutumla bağlı kaldı ★ Yapıtları: **Beyazlar Kirli** (eleştirmeler, 1989), **Bir Sürekli Cehennem** (eleştiri yazıları, 1990), **Yeni Bir Sosyal Demokrasi İçin** (yeni tezler, 1993), **Sosyal Demokrasi: Türkiye ve Partileri** (1993), **Sanatsal Gerçeklikler, Olgular ve Öteler** (1995).

KALELİ, Lütfi ★ Günümüz romancılarından, doğ. 2.7.1939 Malatya ★ Malatya'da on yıl (1962-72) Sebat adlı yerel gazetesini çıkarttı. Yazılarından kovuşturmalara uğradı. 1972'de İstanbul'a göç etti. Kitapları; öykü: **Isdanbıllı Gardaşım** (1972), **Dişliler Arasında** (1973), **Dönek** (1978); roman: **Görgü** (1972), **Haşhaş** (1974), **Kardeşlerin Kini** (1976), **Vakarlı Mamo** (1980), **Kooperatif Vurgunu** (1990), **Köşker İmam** (1992); çocuk öyküleri: **Gül Üreten Kız** (1980), **Horoz Şekeri ile Badem Şekeri** (1980); Araştırma-İnceleme-Derleme: **Kimliğini Haykıran Alevilik** (1990), **Tapılacak İlah** (1991), **Alevi-Sünni İnancında Mevlana, Yunus ve Hacı Bektaş Gerçeği** (1993), **İnanç Boyutuyla Alevilik Nedir, Ne Değildir?** (1995).

KAMU, Kemalettin ★ XX. yy. şairlerinden, 15 Eylül 1901-6 Mart 1948, doğ. Bayburt, ölm. Ankara ★ İstanbul Erkek Muallim Mektebi son sınıfında iken Milli Mücadele'nin başlaması üzerine Ankara'ya gitti (1920), Anadolu Ajansı'nda çalışmaya başladı, 1923'te İstanbul'a gelerek imtihanlara girdi, diploma aldı, Ajans temsilcisi olarak Paris'e gönderildi (1933), beş yıl kaldığı Paris'te Siyasal Bilgiler Okulu'nda yüksek öğrenim yaptı, İstanbul'a döndü (4 Kasım 1938), Rize ve Erzurum milletvekili oldu. Cebeci mezarlığında gömülü ★ Şiire Mütareke Devri'nde başlayan (Büyük Mecuma, sayı 9, 5 Haziran 1919), Milli Mücadele yıllarında (Dergâh dergisi, 1921) yazdıklarıyla ün kazanan, sonraları Varlık (1933-1934) ve Oluş (1939) dergilerinde de şiirler yayımlayan Kamu; savaş, yurt, gurbet ve aşk konularında dil ve ahengi sağlam, lirik-epik, hece şiirleriyle tanındı ★ Şiirleri, ölümünden sonra, şu kitapta toplandı: Rıfat Necdet Evrimer, **Kemalettin Kamu, Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri** (1949). Şairi tanıtan yeni bir kitap Necmettin Esin'in kaleminden çıktı (1975).

KANIK, Orhan Veli ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1914-14 Kasım 1950, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Ankara Gazi Lisesi'ni bitirdi (1932). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı (1935), Ankara'ya giderek PTT Umum Müdürlüğü'nde çalıştı (1936-1942), Milli Eğitim Bakanlığı tercüme Bürosu'na memur oldu (1945), oradan ayrılınca (1947) **Yaprak** dergisini çıkardı (1 Ocak 1949'dan 15 Haziran 1950'ye kadar 28 sayı çıktı, **Son Yaprak** adlı özel bir sayı ölümü üzerine arkadaşları tarafından çıkarıldı). Beyin kanamasından öldü. Rumelihisarı mezarlığına gömüldü ★ Kişiliğini belli eden ilk şiirlerini arkadaşları Oktay Rifat ve Melih Cevdet'le birlikte 1936'da Varlık dergisinde yayımlamaya başladı, büyük bir

ilgi gördü, sağlığında kendinden en çok bahsettiren şair oldu. Şiiri birtakım kalıp ve klişelerden, şairanelikten, yıpranmış benzetmelerden kurtararak, daha kısa, daha basit bir şekle soktu; yalın bir halk dili kullandı, gündelik sözlerle zaman zaman (Aralık 1936-15 Nisan 1940, 38 şiir), çok kısa zamanda büyük yergi ve espriden faydalanarak, gündelik yaşantılar üzerine yazdı ★ Şiir kitapları: **Garip** (Oktay Rifat ve Melih Cevdet'le beraber, 1941), **Garip** (yalnız kendi şiirleriyle, genişletilmiş 2. baskı, 1945), **Vazgeçemediğim** (1945), **Destan Gibi** (1946), **Yenisi** (1947), **Karşı** (1949) ★ Sağlığında bu altı kitaba aldığı şiirleriyle, bu kitaplara girmemiş başka şiirleri, ölümünden sonra tek kitap halinde basıldı: **Orhan Veli, Bütün Şiirleri** (1951) ★ Düzyazıları, eleştiri ve hikâyeleri: **Orhan Veli, Nesir Yazıları** (1953, 2. b. **Denize Doğru** adıyla, 1970) adlı kitapta toplandı. La Fontaine'in 49 fable'ini nazımla Türkçeye çeviren şair (**La Fontaine'in Masalları,** 2 kitap, 1943), aynı şekilde **Nasrettin Hoca Hikâyeleri** (1949) adlı kitabında da Hoca'nın 72 fıkrasını nazma çekti. Çeviri kitaplarının sayısı 12'dir ★ Adnan Veli Kanık, ağabeyinin biyografisi ile basında çıkmış yazılarından seçme parçaları şu kitapta derledi: **Orhan Veli İçin** (1953) ★ Şair üzerine bir inceleme Asım Bezirci'nin, zengin bir bibliyografya da veren **Orhan Veli Kanık** isimli eseridir (1967) ★ **Orhan Veli/ Bütün Eserleri** dizisinin ilk kitabı **Edebiyat Dünyamız** (1975)'da şairin düzyazıları, konuşma ve röportajları (haz. Asım Bezirci), ikinci kitapta **Bütün Şiirleri** (1975) derlendi. Asım Bezirci'nin derlediği çeviri şiirleri ise **Çeviri Şiirler** (1982) adıyla; düzyazıları da, yeniden **Bütün Yazıları I, II** (1982) adıyla yayımlandı.

KÂNİ ★ XVIII. yy. şair ve yazarlarından, 1712-1791, doğ. Tokat, ölm. İstanbul ★ Ebubekir Kâni, kırk yaşına kadar Tokat Mevlevihanesi'ne hizmet etti. Trabzon valisi Hekimoğlu Ali Paşa, Tokat yolu ile İstanbul'a gelirken Kâni'yi de İstanbul'a getirip (1754/55) Divan-ı Hümayun Kalemi'ne yerleştirdi. Ali Paşa iki ay sonra sadaretten ayrılınca Kâni, Silistre valiliğine atanan bir zâtın divan kâtibi olarak, Silistre'ye gitti. Yeğen Mehmet Paşa'nın sadaretinde, Paşa'nın daveti üzerine İstanbul'a döndü (1782), bir ara Limni adasına sürüldü ★ Basılmış bir de **divan**'ı olan Kâni, içlerine ince alayla serpiştirilmiş, yüz **yirmi kadar mektubu** ile divan nesir yazarları arasında kendisine özel bir yer sağladı. Hele bir kedi ağzından sahibine yazılmış **Hirrenâme**'si; uyku düşkünü bir dostuna yazılmış başla ilgili deyim ve atasözleriyle örülü bir başka mektubu ve Yeğen Mehmet Paşa'ya mektupları; şakacı, rind bir ruhun içtenliğini taşır ★ Mektuplarından bazıları, eski nesir antolojilerine alınmıştır.

KANSU, Ceyhun Atuf ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1919-17 Mart 1978, doğ İstanbul, ölm. Ankara ★ İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni (1944) bitirdi, çocuk hastalıkları mütehassısı olduktan sonra Ankara'da, Turhal Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü ile Etimesut Şeker Fabrikası kuruluşlarında doktorluk yaptı ★ Önceleri halk şiiri geleneklerine bağlı şiirler yazdı (1938-1944), sonra Yeni Şiir'i benimseyerek 1940 kuşağının toplumcu şairlerine katıldı, bu toprağın dertlerini, acılarını, sevinç ve mutluluk özlemlerini dile getirdi. Bellibaşlı hemen bütün fikir ve sanat dergilerinde şiir, makale.

deneme ve hikâyelerine rastlanmaktadır ★ Şiir kitapları: **Bir Çocuk Bahçesinde** (1941), **Bağbozumu Sofrası** (1944), **Çocuklar Gemisi** (1946), **Yanık Hava** (1951), **Haziran Defteri** (1955), **Yurdumdan** (1960), **Bağımsızlık Gülü** (1965), **Sakarya Meydan Savaşı** (1970), **Buğday, Kadın, Gül ve Gökyüzü** (1975), ★ Makale, inceleme ve denemeleri: **Turhal Dolaylarında Çocuk Bakımı** (1954), **Anneler Soruyorlar** (I. cilt, 1959, II. cilt 1961), **Ya Bağımsızlık Ya Ölüm** (1964), **Tonguç'un Kitapları** (1964), **Hekimlik Andı** (1964), **Köy Öğretmenine Mektuplar** (1964; Türk Dil Kurumu 1965 Deneme Ödülü'nü kazandı), **Anayasa ve Yasalar** (1965), **Atatürkçü Olmak** (denemeler, 1966), **Atatürk ve Kurtuluş Savaşı** (radyo konuşmaları, 1969-1972), **Balım Kız Dalım Oğul** (yurt yazıları, 1971), **Halk Önderi Atatürk** (1972), **Cumhuriyet Ağacı** (1973), **Dram Kaynağı Olarak Söylev** (1980), **Devrimcinin Takvimi** (1982). Çocuk kitapları: **İyi İnsan Mehmet Ali** (1964, öykü), **Üvey Ana** (1964), **Sihirli Değnek** (1941) adlı bir de oyunu var. Muzaffer Uyguner tarafından derlenen kitaplarına girmemiş yazı ve şiirleri bir dizi kitap olarak yayımlanmaktadır: **Güneş Salkımı** (1991), **Bir Kasabadan Resimler** (1991), **Halk Albümü** (1993). ★ Tahir ile Zühre halk hikâyesini de **Sevgi Elması** adıyla yeniden yazmış olan (1972) Kansu **Sakarya Meydan Savaşı** kitabıyla Behçet Kemal Çağlar Ödülü'nü kazandı (1970) ★ Ölümünden sonra, kitaplarında yayımlanmış şiirleri Vecihi Timuroğlu tarafından hazırlanan **Tüm Şiirleri**'nde (2 cilt) toplandı (Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1978) ★ 1986 yılından itibaren verilmek üzere adına bir şiir ödülü kondu.

KAPLAN, Mehmet ★ Günümüz yazarlarından, 1915-24 Ocak 1986, doğ. Sivrihisar, ölm. İstanbul ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1939) bitirdi. Edebiyat Fakültesi'nde Yeni Türk Edebiyatı Profesörü (1952-1983) oldu, 1984'te emekliye ayrıldı. ★ Sanat dünyamızda denemeleri, Tanzimat sonrası ve bugünkü edebiyatımızın çeşitli şahıs ve konuları üzerine yaptığı inceleme ve eleştirileriyle tanındı ★ Eserleri: **Tevfik Fikret ve Şiiri** (1946, genişl. b. **Tevfik Fikret** adıyla, 1971) monografi, **Namık Kemal** (1948) doktora tezi, **Tanpınar'ın Şiir Dünyası** (1964) bir incelemedir. Ele aldığı her şairi Türk şiir geleneğine bağlılık veya bu gelenekten ayrılış açısından değerlendiren, şairlerin şiir dünyalarını ve kişiliklerini belirten, eleştiren, derinliğine bir araştırması **Şiir Tahlilleri** adını taşıyor, iki ciltir, üçer dörder baskıları vardır (ilk basılış: I. cilt: **Akif Paşa'dan Yahya Kemal'e kadar,** 1954, II. cilt: **Cumhuriyet Devri Türk Şiiri,** 1965). **Nesillerin Ruhu**'nda (1967) Cumhuriyet neslinin sanat, edebiyat ve düşünce dünyasını dile getirdi. **Büyük Türkiye Rüyası** (1969)'nda makale ve denemelerinden bir kısmını topladı. **Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I** isimli eserinde (1976) İslâmiyet öncesi, İslâmî devir, Tanzimat sonrası incelemeleri bulunuyor. (**Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar II** 1987'de yayımlandı.) **Hikâye Tahlilleri** (1979)'nde Şamipaşazade Sezai'den Selim İleri'ye kadar 38 hikâyenin tahlili yer alıyor. **Edebiyatımızın İçinden** (makaleler, 1978), **Oğuz Kağan Destanı** (1979) ve **Atatürk Devri Fikir Hayatı** (İ. Enginün, N. Birinci ve A. Uçman ile birlikte, 2 cilt, 1981), **Kültür ve Dil** (makaleler, 1982) ve **Tip Tahlilleri** (1985) diğer eserleridir. **Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi**'ni (4

cilt, 1974-1982) İnci Enginün, Emil Birol ve Zeynep Kerman'la birlikte düzenlemiştir. ★ Türkiye Millî Kültür Vakfı 1981 Kültür Armağanını, Atatürk dalında Doç.Dr. İ. Enginün, Doç.Dr. B. Emil, N. Birinci ve A. Uçman ile birlikte hazırladıkları **Devrin Yazarlarının Kalemiyle Millî Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal** adlı eser ile kazandı. ★ Hayatı ve eserleri için **Kaplan'a Armağan** (1984) kitabına bakınız.

KAPLAN, Sefa ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1956 Çorum ★ Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'nü son sınıfta bıraktı. 1984 yılında öğretmenlikten ayrılarak gazeteciliğe başladı ★ İlk şiirleri, 1978 yılında Türk Edebiyatı dergisinde yayımlandı ★ Üç şiir kitabı var: **Sürgün Sevdaları** (1984), **İnsan Bir Yalnızlıktır** (1990), **Seferberlik Şiirleri** (1994). Gazetecilik çalışmalarını da bir kitapta topladı: **Tarih Tereddütten İbarettir** (1990) ★ **İnsan Bir Yalnızlıktır** adlı kitabı ile 1990 Behçet Necatigil Şiir Ödülü'nü aldı.

KARAALİOĞLU, Seyit Kemal ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1925 Bafra, ölm. 9.8.1995 İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1950). Vatan, Dünya ve Tercüman gazetelerinde çalıştı (1953-1960). Denizli'de ve İstanbul'da edebiyat öğretmenliği yaptı (1961-1981). ★ Seyit Güleç adıyla bir şiir kitabı çıkarmıştı: **Tutuşan Mısralar** (1945). Sözlükler (**Dilbilgisi Sözlüğü,** 1960; **Türkçe ve Edebiyat Sözlüğü,** 1962; **Edebiyatımızda Şair ve Yazarlar,** 1968; **Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü,** 1970, genişletilmiş b. 1978; **Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü,** 1974; **Dünya Edebiyatçıları Sözlüğü,** 1975; **Edebiyat Terimleri Kılavuzu,** 1975); el kitapları (**Kompozisyon Sanatı,** 1963, 10. b. 1974; **Edebiyat Sanatı,** 1964; **Edebiyat Akımları,** 1965; **Edebî Sanatlar Antolojisi,** 1969) ve başlangıçtan günümüze gelmeyi amaçlayan **Türk Edebiyatı Tarihi** (5 cilt, 1973-1986) yayımladı. **Cebrail Buzağısı** (roman, 1975) ve **Değirmen Döndükçe** (hikâye, 1976)'nin ardından **Çağdaş Türk Şiirleri Antolojisi** (1983), **Ziya Paşa, Hayatı ve Eserleri** (1984), **Namık Kemal, Hayatı ve Eserleri** (1984) ve **Neyzen Tevfik** (1984) adlı kitapları ile iki tane de çocuklar için masal kitabı (**Hürriyet Kartalı,** 1961; **Güneşle Yarışan Yarasa,** 1961) çıkardı.

KARABULUT, Mehmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1925 Yerkesik bucağı (Muğla) ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1950). Edirne, Erzurum, Kırklareli, Develi ve İstanbul liselerinde öğretmenlik yaptı, emekli oldu (1976) ★ İnsancı, toplumcu sanattan yana olan Karabulut'un şiir kitaplarından (**Marçal Akşamları,** 1956; **Güney Çocuk Değil,** 1959; **Şimdi Haberleri Veriyoruz,** 1969) üçüncüsü 1968 May Edebiyat Ödülü'nü kazandı ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü alan **Gün Kapısı** (1974) yayımlanmış dördüncü şiir kitabıdır. Son kitabı **Ferhat Yoruldu mu** (1988)'dur.

KARACAOĞLAN ★ XVII yy. saz şairlerinden, 1606?-1679 veya 1689? ★ Doğum, ölüm tarihleri gibi nerde doğduğu, öldüğü de kesin olarak bilinemeyen

Karacaoğlan'ın, güney illerimizde (Toroslar ve Gâvurdağı bölgelerinde) yaşayan Türkmenler arasında yetişmiş olduğu sanılıyor. Şiirlerinden Aydın, Niğde, Bor, Tokat, Ankara, Kayseri, Konya, Karaman, Adana, Diyarbakır, Halep ve Mardin'i gezdiği; Mısır, Trablus ve Rumeli'de bulunduğu, uzun yıllar gurbette yaşadığı anlaşılıyor ★ Karacaoğlan, XVII. yüzyılın ilk yarısında yaşamış Kâtibî, Kuloğlu, Öksüz Dede, Kayıkçı Kul Mustafa gibi tanınmış saz şairlerinin etkisi altında yetişti, kişiliğine erişerek yüzyılın ikinci yarısında geniş bir ün kazandı; bu ünü zamanla, bütün Anadolu ve Rumeli'ne, Azerbaycan ve Kırım'a kadar uzandı, hayatı etrafında menkıbeler doğmasına zemin hazırladı. Çağdaşlarından Aşık Ömer ile Gevherî'de görülen etki ve sevgileri Emrah, Zihnî, Dertli, Dadaloğlu gibi âşıkları aşarak Millî Edebiyat akımı (Rıza Tevfik Bölükbaşı, Faruk Nafiz Çamlıbel v.b) ve Cumhuriyet devri (Necip Fazıl Kısakürek, Behçet Kemal Çağlar, Cahit Külebi, vb) şairlerine kadar geldi ★ Karacaoğlan; divan ve tekke şiiri etkilerine kapılmamış, medrese ve tekke şairleri gibi yazmaya özenmemiş, aruz veznini bile kullanmamış, bir ozan gibi geleneklere, hayata ve halk zevkine bağlı, aşk ve gurbet temalarına sadık kalmış; tabiat güzellikleri, kır, köy hayatı ortasında aşk, sevinç ve üzüntülerini dile getiren bir köy ve aşiret, bir aşk ve tabiat şairi olmasını bilmiştir. Şimdiye kadar ele geçen beş yüzden fazla şiirinde yalnız 6+5 veya 4+4 ölçüsünü kullandığı, en çok koşma, semai, ara sıra da destan söylediği görülen Karacaoğlan'ın şiirleri, bugün Türk saz şiiri denince ilk akla gelen, bu alanda en başarılı, en değerli şiirlerdir ★ Sadettin Nüzhet Ergun'un **Karacaoğlan, Hayatı ve Şiirleri** (1933, 13.b.1963) adlı eserinden bu yana, hakkında yirmiye yakın inceleme ve tanıtma kitabı yayımlandı. Bütün şiirler bu defa Cahit Öztelli tarafından derlendi (480 şiir, sözlük ve bibliyografya, 1970). Hayatı Yaşar Kemal'in **Üç Anadolu Efsanesi**'nde hikâyeleştirildi (1967).

KARADAYI, İsmet Kemal ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1927 Pülümür ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdiğinden (1951) bu yana, Anadolu'nun çeşitli ilçelerinde Cumhuriyet Savcısı olarak çalıştı. ★ Sanat uğraşı 1947'de başlamıştı, dört şiir kitabı yayınladı: **Bahar, Deniz ve Kadın** (1959), **Cam Parçası** (1961), **Unutmak Atları** (1972), **Dipnotlu Şiirler** (1990). Bir de hikâye kitabı var: **Ve İyi Günler Hepinize** (1990). Hukuk alanında da yayınları olan İsmet Kemal, edebiyatta öyküleri, anıları yanı sıra denemeler de yazıyor, bunlardan bir kısmını **Gezi ve Dostluk Üzerine Düşünceler** (1960) kitabına aldı. Yerli ve yabancı yazarlardan seçtiği örneklerle de büyük bir **Denemeler, Denemeciler Antolojisi** (1977) çıkardı. Diğer kitapları: **Arınmalar** (gezi, günlük, anı, anlatı, 1985), **Çağımız ve Özgürlüklerimiz-Hukukun Gerçekleri** (1988), **Patlıcan Fidelerine Muska** (denemeler, 1992), **Adalet Diye Diye...** (anı, 1993).

KARAER, Mustafa Necati ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1929 Kayseri, ölm. 15 Mart 1995 İstanbul ★ Harp Okulu'nu (1949) bitirdi, istihkâm subayı olarak orduya katıldı. Ankara Hukuk Fakültesi'ni de 1961'de tamamladı. 1969 başlarından askerlikten ayrılıp Basın-İlân Kurumu'na girdi ★ İlk şiiri 1942'de Çı-

naraltı dergisinde çıkmıştı. Zamanla geçmişle günümüzü kaynaştıran buluş ve hayallerle örülü, taze, oturmuş, sakin ve işçiliği titiz şiirler yazdı. **Sevmek Varken** (1972) ve **Güvercin Uçurmak** (1977) kitaplarını bu şiirlerinden seçmelerle ortaya çıkardı. Şiirlerini Hisar dergisinde yayımladı. **Kuşlar ve İnsanlar** (1982) Atatürk'ün doğumunun 100. yılı dolayısıyla Kültür Bakanlığı'nın açtığı şiir yarışmasında birincilik almış kitabıdır. Bir de destan yazdı: **Kerem ile Aslı** (1985) ★ Mehmet Çınarlı'nın şair üzerine bir değerlendirmesi Töre dergisindedir (Kasım 1974 sayısı).

KARAHAN, Abdülkadir ★ Günümüz yazar ve edebiyat tarihçilerinden, doğ. 1913 ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirince (1939) Samsun ve İzmir liselerinde (1939-1947) edebiyat öğretmenliği yaptı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Profesörü (1973-1983) oldu, şimdi emekli ★ İlköğretmen Okulu'nda öğrenciyken şiirler de yazıyordu, bir şiir kitabı çıkarmıştı (**Güneşin Doğduğu Yurt,** 1934). Üniversiteye geçtikten sonra özellikle divan edebiyatımız konusunda edebiyat tarihi araştırmalarına yöneldi ★ Yayımlanmış eserleri: **Fuzuli'nin Mektupları** (1948), **Fuzulî-Muhiti, Hayatı ve Şahsiyeti** (doktora tezi, 1949), **Nabi** (1953), **Nef'î** (1954), **İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadis** (1954), **Figanî ve Divançesi** (1966), **Nef'î Divanından Seçmeler** (M.E.B. Kültür Yayınlarında, 1971), **Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri** (1980), vb.

KARAHASANOĞLU, Subutay ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1925 Trabzon ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, yargıçlık yaptı, şimdi İstanbul'da avukat ★ İlk şiiri Trabzon Halkevi dergisi İnan'da çıkmıştı. 1940 kuşağı şiirini izledi, benimsedi, günümüze kadar getirdi. Yeni şiirlerini Subutay Hikmet imzasıyla yayınlıyor ★ **Hepsi Bir** (dörtlükler,1968), **Dünyanın Tadı** (1969), **Gece Aydınlığı** (1969) kitapları Trabzon'da basılmıştı, dördüncü şiir kitabı İstanbul'da: **Ateş Çiçeği** (1976). Diğer şiir kitapları: **Zaman Boyutu** (1984), **Bir Kuşun İki Kanadı** (1988). Ayrıca on diziden oluşan **Şiirlerle Nasrettin Hoca** adında bir kitabı var. ★ Aylık bir de şiir dergisi çıkardı: **Saçak** (29 sayı çıktı: Ağustos 1976-Mart,Nisan 1980).

KARAKOÇ, Abdurrahim ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1932 Celâ Köyü/Elbistan/Maraş ★ Babası ve dedesi halk şairi. İlkokul'dan sonra öğrenimine devam edemedi. Köyünde bir süre marangoz olarak çalıştı, halen belediyede muhasebeci (1958 →) ★ İlk şiiri Elbistan'da basılan Engizek gazetesinde çıkmış bir taşlamadır. Şiirlerini halk şairleri gelenek ve doğrultusunda yazan şair taşlamalarıyla da tanınmıştır. Şiir kitapları: **Hasan'a Mektuplar** (1965), **Haber Bülteni** (1967, **Hasan'a Mektuplar**'la beraber), **El Kulakta** (1970), **Kan Yazısı** (1978), **Vur Emri. Bütün Şiirleri** 1973'te Fetih Yayınevi, daha sonra da Ötüken Yayınevi tarafından basıldı. Diğer eserleri: **Suları Islatamadım , Dosta Doğru, Düşünce Yazıları** (1990) ve **Beşinci Mevsim** (1990).

KARAKOÇ, Bahattin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1930 Elbistan ★ Hasanoğlan (Ankara) Köy Enstitüsü Sağlık Bölümü'nü bitirdi. Kahramanmaraş'ta

bir dispanserde sağlık memuru ★ Hece ölçülü ve uyaklı geleneksel biçimli şiirine içten bir duyarlık ve dirilik katan bir şair. Hareket, Hisar, Türk Edebiyatı ve Töre dergilerinde şiirleri çıktı. Kitapları: **Mevsimler ve Ötesi** (1962), **Seyran** (1973), **Sevgi Turnaları** (1975), **Ay Işığı Çok Çiçek** (1983), **Kar Sesi** (1984), **İlk Yazda** (1984), **Bir Çift Beyaz Kartal** (1986).

KARAKOÇ, Sezai ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1933 Ergani ★ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1955). Maliye Müfettiş Yardımcısı, Gelirler Genel Müdürlüğü'nde G. Kontrolörü (1959-1965) olarak çalıştı, resmî görevinden ayrıldı. 1971-74 yılları arasında yeniden G. Kontrolörü, G. Başkontrolörü ve Gelirler Genel Müdürlüğü Müşavirliği görevlerinde bulundu. Yeni İstanbul ve Milli Gazete'de fıkra yazarlığı yaptı ★ **Şiir Sanatı** adında, iki sayıda kalmış (1955) bir dergiden sonra, Diriliş dergisini çıkarmaya başladı. Diriliş'in de aralıklarla yedi dönemi var: Birinci dönem iki sayılıktır (Mart ve Nisan 1960), ikinci dönemde on iki sayı çıktı (Mart 1966-Mart 1967), üçüncü dönemde on altı sayı (Ekim 1969-Ocak 1971). Diriliş yeniden bir numaradan başlayarak, 1974 Eylül'ünden 1983 Temmuz'una kadar, aylık dergi, haftada iki kez çıkan gazete, günlük gazete şeklinde yayınını sürdürmüş, 1988'den itibaren, haftalık olarak çıkmaya başlamıştır. Karakoç, 1990'da **Diriliş Partisi**'ni kurdu. Bugün de parti genel başkanlığını yapmaktadır. ★ Karakoç, günümüz şiirinde, İslâmi düşünceyi modern şiirdeki gerçeküstücülükle kaynaştıran; mistisizmden, enbiya-evliya kıssalarından yararlanan, çarpıcı benzetme ve imgelerle, denenmemiş sentezlere ulaşan, bağımsız sayfalar açtı ★ Şiir kitapları: **Körfez** (1959), **Şahdamar** (1962), **Hızırla Kırk Saat** (1967), **Sesler** (1968), **Taha'nın Kitabı** (1968), **Gül Muştusu** (1969), **Zamana Adanmış Sözler** (1970), **Ayinler** (1977), **Leyla ile Mecnun** (1981), **Ateş Dansı** (1987), **Alınyazısı Saati** (1989) ★ Deneme ve incelemeleri: **Yunus Emre** (1965), **İslâm** (1967), **İslâm'ın Dirilişi** (1967), **İslâm Toplumunun Ekonomik Strüktürü** (1967), **Kıyamet Aşısı** (1968), **Mehmet Akif** (1968), **Ruhun Dirilişi** (1974), **Yitik Cennet** (1976), **Çağ ve İlham** (I-IV), **Makamda** (1980) **Edebiyat Yazıları I** (1982), **Edebiyat Yazıları II** (1986). ★ Hikâye kitapları: **Meydan Ortaya Çıktığında** (1979), **Portreler** (1982) ★ **Piyesler I** adlı tiyatro eseri, çevirileri ve düzyazı başka eserleri de olan Karakoç'un bu kitaplarının yeni baskıları da yapılmıştır. MTTB Milli Hizmet Armağanı (1968), Sürgündeki Macar Yazarları Gümüş Madalya Ödülü (1970), Türkiye Yazarlar Birliği Hikâye Ödülü (1982), Türkiye Yazarlar Birliği Üstün Hizmet Ödülü (1988) ve XII. Dünya Şairleri Kongresinde World Academy of Arts and Culture Ödülü (1991)'nü aldı.

KARAKURT, Esat Mahmut ★ XX. yy. romancılarından, 1902-15.7.1977, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Diş Hekimliği Okulu'nu (1924) ve Hukuk Fakültesi'ni (1930) bitirdi. Gazetecilik, öğretmenlik yaptı. Urfa milletvekili (1954-1960) ve Urfa senatörü (1961-1966) oldu. Bir beyin kanaması sonucu öldü. Zincirlikuyu mezarlığına gömüldü ★ Yazarlığa Mütareke yıllarında gazetecilik ve küçük hikâyelerle başlamıştı. Aşk, ihtiras ve macera romanları orta okuyucu kesiminde geniş ilgi gördü. Çoğu sekizer, onar kere basılmış,

hemen hepsinin filme alınmasıyla da rekor kırmış romanları şunlardır: **Vahşi Bir Kız Sevdim** (1926), **Çölde Bir İstanbul Kızı** (1926), **Dağları Bekleyen Kız, Allaha Ismarladık** (1936), **Ölünceye Kadar** (1937), **Son Gece** (1938), **Kadın Severse** (1939), **İlk ve Son** (1940), **Kocamı Aldatacağım** (1940), **Sokaktan Gelen Kadın** (1945), **Ankara Ekspresi** (1946), **Bir Kadın Kayboldu** (1948), **Ömrümün Tek Gecesi** (1950), **Erikler Çiçek Açtı** (1952), **Son Tren** (1954), **Kadın İsterse** (1960) ★ İlk iki romanının ilk baskıları, içinde iki uzun hikâye daha bulunan şu kitapta çıkmıştı: **Aşkın Alevleri** (1926) ★ Murat Uraz, yazarın hayat hikâyesiyle birlikte, ilk eserleri üzerine bilgileri şu kitabında vermişti: **Esat Mahmut Karakurt** (1937).

KARAKUŞ, Hidayet ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1946, Kurusarı köyü-Yalvaç/Isparta ★ Gönen İlköğretim Okulu'nu ve Selçuk Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Adana, Manisa ve İzmir'de Türkçe öğretmenliği yaptı ★ İlk şiirleri okul gazetelerinde, Çağrı, Şölen gibi dergilerde yayımlandı, daha sonra Cumhuriyet gazetesinde bir hikâyesi ve röportajı çıktı ★ **Günaydın Gül Yaprağı** (1979) ilk şiir kitabıdır. **Yağmurlar Nereye Yağar** (1981) ile 1981 Mehmet Ali Yalçın Roman Ödülü üçüncülüğünü Burhan Günel ile paylaştı. **Kemeraltı Şiirleri** (1982) adlı kitabından sonra **Hangi Leylasın Sen** ile 1982 Nevzat Üstün Şiir Başarı Ödülü'nü aldı. **Uykusu Derin Şehir** adlı yapıtı 1991 Ferit Oğuz Bayır Roman Ödülü'nü ve **Sesini Bana Bırak** ile de 1993 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü'nü kazandı.

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri ★ XX. yy. yazarlarından, 27.3.1889-13.12.1974, doğ. Kahire, ölm. Ankara ★ İlk ve orta öğrenimini Manisa, İzmir ve İskenderiye'de tamamladı, İstanbul'a geldi (1908). Peyam (1915) ve İkdam (1916 →) gazetelerine makale ve hikâyeler yazdı. Millî Mücadele yıllarında Anadolu'ya, Mustafa Kemal saflarına geçti. Milletvekili; Tiran (1934), Prag (1936), Lahey (1939), Bern (1942) elçisi oldu. Ulus gazetesinde (Ankara) başyazarlık yaptı, sonuncu Manisa milletvekilliği dört sene sürdü (1961-1965). Ölümünde Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı bulunuyordu. Cenazesi İstanbul'a getirildi, Beşiktaş'ta Yahya Efendi Mezarlığı'na gömüldü ★ Yazı hayatına Fecriâtî topluluğunda romantik-realist hikâye ve mensur şiirle başlayan (1909); deneme, makale, oyun, monografi ve anı türlerinde eserler bırakmış olan Yakup Kadri, yaygın şöhretini romanlarıyla sağladı. Tarih ve toplum olaylarından her birini bir romanına konu edinerek, Tanzimat devriyle Atatürk Türkiyesi arasındaki dönem ve kuşakların geçirdikleri sosyal değişim ve bunalımlarını, yaşayış ve görüş farklarını işledi; düşünceye ve teze dayanan özlü eserler verdi ★ Pek çoğu yabancı dillere de çevrilmiş ve tükendikçe yeni baskıları yapılagelen eserleri, türlerine ve ilk basım yıllarına göre şöyledir: Hikâye kitapları: **Bir Serencam** (1913), **Rahmet** (1923), **Millî Savaş Hikâyeleri** (1947) ★ Romanları: ***Kiralık Konak** (1922), ***Nur Baba** (1922), ***Hüküm Gecesi** (1927), ***Sodom ve Gomore** (1928), ***Yaban** (1932), ***Ankara** (1934), ***Bir Sürgün** (1937), **Panorama** (iki cilt, 1953/54), **Hep O Şarkı** (1956) ★ Düzyazı şiirler: **Erenlerin Bağından** (1922), **Okun Ucundan** (1940) ★ Monografiler: **Ahmet Haşim** (1934), **Ata-**

türk (1946) ★ Anıları: **Anamın Kitabı** (çocukluk anıları, 1957), **Vatan Yolunda** (Kurtuluş Savaşı anıları, 1958), **Gençlik ve Edebiyat Hâtıraları** (1969), **Zoraki Diplomat** (elçilik anıları, 1955), **Politikada 45 Yıl** (siyaset anıları, 1968) ★ En ünlü eseri **Yaban** romanı, C.H.P. 1942 Roman Mükâfatı'nda ikincilik kazanmıştı ★ Atillâ Özkırımlı'nın baskıya hazırladığı **Bütün Eserleri** İletişim Yayınları'nda çıkmıştır (19. cilt, 1990).

KARAS, Nursen ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1938 Burhaniye ★ Lise öğreniminden sonra çeşitli işlerde çalıştı, banka memuru oldu ★ İlk kitabında (**Gülümseyen Hayat,** 1959) şiirlerini derlemişti. Hikâye kitapları: **Sevgi-Sizler** (1967), **Türkü Olan Kadın** (1972), **Ceviz Sürgünü** (1993), **İçinden Rüzgâr Geçen Sarı** (1993 - ilk iki kitabının toplu basımı). **Dağlardan Atlamak İstiyorum** (1994), **Fotoğraf Çektiğim Dağlarda** (1994)'da ise gezi yazılarını topladı.

KARASU, Bilge ★ Günümüz anlatı yazarlarından, doğ. 1930 İstanbul, ölm. 14 Temmuz 1995 ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde okudu. Çevirmenlik yaptı. ★ D.H. Lawrence'den çevirdiği **Ölen Adam** adlı eserle Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü kazandı (1963). Kendi hikâyelerini toplayan ilk kitabı 1963'te çıktı: ***Troya'da Ölüm Vardı.** İkinci kitabı ***Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı** (1970) ile 1971 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı ve **Gece** ile 1991 Pegasus Ödülü'nü aldı. Öbür kitapları: **Göçmüş Kediler Bahçesi** (1980), **Kısmet Büfesi** (1982), **Gece,** (1985) **Kılavuz** (1990). Deneme kitapları: **Ne Kitapsız, Ne Kedisiz** (1994 - 1994 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü) **Narla İncire Gazel** (1995).

KARAY, Refik Halit ★ XX. yy. romancılarından, 1888-18 Temmuz 1965, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'nde okudu (1900-1906). Meşrutiyet'in ilânından sonra Hukuk öğrenimini ve bir kalemdeki kâtipliğini bırakarak gazetecilik hayatına atıldı, Tercüman-ı Hakikat gazetesinde çalıştı (1909). Fecriâtî topluluğuna girdi. Kirpi imzasıyla mizah dergisi **Kalem'e** yazılar yazdı (**Kirpinin Dedikleri,** 1911), İttihat ve Terakki hükümeti tarafından, muhalif partiden olmadığı halde, muhalefeti tuttuğu için Sinop'a sürüldü (1913), oradan Çorum'a, Ankara'ya, Bilecik'e nakledildi. İstanbul'a döndükten sonra (1918) Robert Kolej'de Türkçe öğretmenliği yaptı, Hürriyet ve İtilâf Partisi Genel Merkezi'ne üye oldu. Posta-Telgraf Umum Müdürlüğü'ne atandı (1919). **Aydede** isimli mizah dergisini çıkardı (22 Ocak 1922 →, 90 sayı), Millî Mücadele aleyhindeki yazı ve davranışları yüzünden "yüzellilikler" listesine girdi, yurdu terketmek zorunda kaldı (9 Kasım 1922). Beyrut ve Halep'te geçirdiği 15 yıllık bir sürgün ve gurbet hayatından sonra af kanunuyla yurda döndü (Temmuz 1938). Tekrar gazeteciliğe başladı. **Aydede** gazetesini ikinci defa çıkardı (1943-1945, 125 sayı), Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ Hiciv ve mizah yazıları ile deneme, fıkra ve hatıralarını ayrı ayrı kitaplarda toplamış olan Refik Halit; edebiyat alanında, konularını Birinci Dünya Savaşı yıllarında yakından gördüğü Anadolu halk ve hayatından alan **Memleket Hikâyeleri** ile tanındı (1919), 1938'de Suriye'den döndükten sonra edebî çalış-

malarını romanda topladı ★ Refik Halit üzerine tek kitap Hikmet Münir Ebcioğlu tarafından çıkarıldı: **Kendi Yazıları İle Refik Halit** (1948) ★ Hikâyelerini **Memleket Hikâyeleri** (1919) ve **Gurbet Hikâyeleri** (1940) kitaplarında derledi. **Deli** (1939) bir perdelik bir oyundur. Mizah, hiciv, fıkra, deneme, sohbet ve anı türlerindeki yazılarının toplandığı kitapları: **Kirpinin Dedikleri** (1916), **Ago Paşa'nın Hâtıratı** (1918), **Ay Peşinde** (1918), **Sakın Aldanma, İnanma, Kanma** (1919), **Tanıdıklarım** (1922), **Guguklu Saat** (1922), **Bir Avuç Saçma** (1939), **Bir İçim Su** (1939), **İlk Adım** (1931), **Üç Nesil Üç Hayat** (1943), **Minelbâb İlelmihrab** (1964) ★ Sayı bakımından romanları, öteki türlerdeki eserlerinin toplamını geçer: **İstanbul'un İçyüzü** (1920), ***Yezidin Kızı** (1939), **Çete** (1939), ***Sürgün** (1941), ***Anahtar** (1947), ***Bu Bizim Hayatımız** (1950), **Nilgün** (üç cilt, 1950-1952), **Yeraltında Dünya Var** (1953), **Dişi Örümcek** (1953), **Bugünün Saraylısı** (1954), **İkibin Yılın Sevgilisi** (1954), **İki Cisimli Kadın** (1955), **Kadınlar Tekkesi** (1956), **Karlı Dağdaki Ateş** (1956), **Dört Yapraklı Yonca** (1957), **Sonuncu Kadeh** (1965) ★ Daha önce kitap biçimine girmemiş eserlerinin de katılmasıyla 37 cilt tutacak, Refik Halit'in bütün eserleri, 1964'den beri, İnkılâp ve Aka Kitabevleri tarafından yayımlanmaktadır.

KASAP, Teodor ★ XIX. yy. yazarlarından, 1835-1905. doğ. Kayseri, ölm. İstanbul ★ Rum bir manifaturacının oğlu olan Teodor Kasap babasının ölümünden sonra İstanbul'a geldi (1846), bir tüccar yanında çıraklık ederken Kuruçeşme Rum Okulu'nda okudu. Bir Fransız subayı tarafından, Kırım Savaşı bitince (1856) Fransa'ya götürüldü. Paris'te öğrenimini ilerletti. İstanbul'a dönünce gazetecilik hayatına atılarak ilk mizah gazetemiz **Diyojen'**i (2 Kasım 1870-10 Ocak 1873, 183 sayı), Diyojen kapatılınca yine birer mizah gazetesi olan **Çıngıraklı Tatar** (5 Nisan 1873 →,) o da kapatılınca **Hayal** (30 Ekim 1873 →) gazetelerini, ayrıca günlük ve siyasî **İstikbâl** gazetesini (9 Ağustos 1875-15 Eylül 1876, 195 sayı) çıkardı. Yazılarından ötürü hapse mahkûm oldu (1877), Avrupa'ya kaçtı; birkaç yıl sonra, dönmesine Saray'dan izin çıkınca İstanbul'a geldi, ölümüne kadar mabeyn kütüphanecisi olarak Saray'da görevlendirildi ★ Tanzimat dönemindeki tiyatro çalışmalarını destekleyen, Türk tiyatrosunun yerli kaynak ve geleneklerden yararlanması görüşünü savunan Teodor Kasap'ın oyun türünde dört eseri vardır ki, ilk üçü Molière komedilerinin türkçeye uygulanmasıdır: **Pinti Hamit** (komedi, Cevdet Kudret tar. yeni b. 1965) **Para Mesleği** (komedi, 1875), **Lükresya Borciya** (1875) ★ Alexandre Dumas Père'den **Monte-Kristo** (1871) çevirisi de fransızcadan ilk çeviri romanlarımız arasındadır.

KAŞGARLI MAHMUT ★ XI. yy. dil bilgini ?-? ★ Kutadgu Bilig yazarı Yusuf Has Hacib'in çağdaşı olan Mahmud ilk Türk-İslâm devletini kurmuş Kara-Hanlılar soyundandır. 1072 yılı Ocak ayında Bağdat'ta yazmaya başladığı **Divanü Lügât-it Türk** (Türk Dilleri Sözlüğü) adlı eserini 10 Şubat 1074'de tamamlayarak, Abbasî halifelerinden El-Muktedî Billâh'a sundu ★ Araplara türkçeyi öğretmek amacıyla hazırlandığı için arapça yazılan, dilimizin ilk sözlüğü, ilk dilbilgisi kitabı olan **Divanü Lügât-it Türk,** İslâmlıktan önceki söz-

lü edebiyatımızın özelliklerini de aydınlatan bir kültür anıtıdır. "Türkçenin arapça ile koşu atları gibi yarış edebileceğini" göstermek, türk dilinin zenginliğini, her duygu ve düşünceyi ifadeye elverişli olduğunu ispat etmek gibi milliyetçi bir amaçla hazırladığı bu eserinde Kaşgarlı Mahmud, kelimeleri açıklarken, türk dillerinde uzun dolaşmalar sonucu çeşitli türk lehçelerinden topladığı dil, edebiyat ve folklor malzemesinden de faydalanmış, türkçe kelimelerin anlamlarını açıklamada eserine **sav** denen atasözlerinden, **sagu** denen ağıtlardan, **koşuk** denen şiirlerden, destan parçalarından didaktik, lirik, epik parçalar, örnekler serpiştirmiştir ★ Kültür ve medeniyet tarihimizin temel kitaplarından olan **Divanü Lûgât-it Türk** ancak 1908'den sonra İstanbul'da meydana çıktı, önce 1915/17'de üç cilt olarak bastırıldı (Kilisli Rıfat baskısı), Besim Atalay tarafından türkçeye çevirisi de Türk Dil Kurumu tarafından yayımlandı (5 cilt, 1939-1943) ★ Büyük dil bilginimiz konusunda çıkmış iki tanıtma kitabından birini Şakir Ülkütaşır (TDK y. 1962), yenisini de Prof. Ahmet Caferoğlu (M. Eğ. Bak. 1000 Temel Eser serisi, 1970) hazırladılar. Türk Dili dergisinin Ekim 1972 sayısı da **Divanü Lûgât-it Türk** özel sayısıdır.

KÂTİBÎ ★ XVII. yy. saz şairlerinden, ?-? ★ Saz şairlerini de seven, koruyan IV. Murad'ın Bağdat seferinde (1638) bulunduğu, bu savaş üzerine bir şiir söylemesinden çıkarılan, bir şiirinde de Kayıkçı Kul Mustafa ve Kuloğlu ile arkadaş olduğunu belirten Kâtibî, XVII. yüzyılın ilk yarısında yaşamış şairlerindendir. Evliya Çelebi'deki bir kayda göre koyun ticaretiyle geçinirdi ★ Divan edebiyatı nazım şekillerini ve aruzu da başarıyla kullanmış Kâtibî; aşk konusunda, yapıları sağlam ve duygu yüklü koşma ve semaileriyle çağdaşı ve sonraki saz şairlerini etkilemiş, usta âşıklardan biriydi ★ Şiirlerinde Kâtibî mahlâsını kullanan, **Mir'atü'l-Memalik** sahibi Seydi Ali Reis'in bu şair ile bir ilgisi yoktur ★ Kâtibî'nin şiirleri, Sadettin Nüzhet Ergun tarafından derlenmiştir (1933).

KÂTİP ÇELEBİ ★ XVII. yy. bilginlerinden, 1609-6 Ekim 1657, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Asıl adı Mustafa olup, Abdullah adında bir silâhtarın oğludur. 1623'de divan kalemlerinden birine kâtip oldu. 1624'de babası ile birlikte Tercan seferine katıldı. Bağdat seferinden (1624) dönerlerken babası Mustafa öldü (1626), Kâtip Çelebi Diyarbakır ve Erzurum yoluyla İstanbul'a geldi (1624/29), asıl öğrenimine İstanbul'da, tanınmış bilginlerin derslerine devam ederek bu tarihten sonra başladı. Arada ordu ile seferlere gidip geliyordu: Bağdat seferinde (1630) toprak dolu tulumlarla yapılmış siperler arasında ordunun defterlerini tuttu, 1633/34'de Halep'ten Hicaz'e giderek hacı oldu, dönüşte Halep'te sahaf dükkânlarında kitaplar arasında incelemelerine başladı. Revan seferine de (1634/35) katıldıktan sonra, on yıl sürmüş ordu hizmetinden ayrılıp temelli İstanbul'a döndü. Akrabalarından birinin ölümünden (1638) payına düşen mirasla pek çok kitap aldı, yine medrese derslerine devamla ilmini ilerletti, eserlerini yazmaya koyuldu ★ Batı ilmine ilk pencereyi açan, devrinden çok ilerde, uyanık bir bilgin olan Kâtip Çelebi, arapça ve farsçadan başka Batı kaynaklarından faydalanabilmek için fransızca ve latince de öğrendi; fikir tarihimize tarih, coğrafya, bibliyografya, toplumbilim

alanlarında, herbiri batılı anlayışla yazılmış, ciddi emekler ürünü, yirmiden fazla eser kazandırdı ★ En tanınmış eserleri: **Cihan-nümâ** (Cihanı Gösteren) bir coğrafya kitabı, 1648'de yazılmaya başlandı. Dünyanın yuvarlaklığı üzerine deliller verdikten sonra Japonya adalarından Erzurum ve Irak sınırına kadar olan memleketlerin coğrafyasını, kısaca tarihini, bitki ve hayvanlar âlemini anlattı. **Fezleke:** tarih kitabı, 1592-1654 arası Osmanlı tarihî olaylarını inceler. **Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâri'l-Bihâr** (Deniz Seferleri Hakkında Büyüklere Hediye): Türk denizcilik tarihi, 1656'da yazıldı, 16451656 olaylarını, eski kapudanları, korsanları, deniz cenklerini anlatır. "Zanları, şüpheleri gideren, aydınlatan kitap" anlamında **Keşfü'z-Zünun,** bibliyografya sözlüğüdür. Kâtip Çelebi, en büyük eseri olan bu arapça kitabı 20 yılda tamamladı; on beş bine yakın kitabın konuları, yazarları üzerine bilgi verdi, kitap fransızcaya (1698-1705) ve latinceye (1835-1858) çevrildi, Millî Eğitim Bakanlığı yayınları arasında iki cilt olarak tekrar basıldı: 1941-1943. **Mizânü'l-Hak Fi İhtiyari'l-Ahakk** (En Doğruyu Seçmek İçin Hak Terazisi): Devrinde tartışma konusu olan bazı din, ahlâk, toplum ve töre meseleleri üzerine bu son kitabını, Kâtip Çelebi, 1656 kasımında yazdı; **Mizanü'l-Hakk,** Orhan Şaik Gökyay'ın önsöz ve açıklamalarıyla M.E.B. yayınlarında çıktı (1972) ★ Kâtip Çelebi üzerine en etraflı kitap Türk Tarih Kurumu yayınları arasındadır: **Kâtip Çelebi, Hayatı ve Eserleri Hakkında İnceleme** (1957).

KAYACAN, Feyyaz ★ Günümüz hikâyecilerinden, 1919-5 Nisan 1993, doğ. İstanbul, ölm. Londra. ★ Saint Joseph Fransız Lisesi'ni bitirdi, Fransa ve İngiltere'de siyasal bilgiler ve ekonomi öğrenimi yaptı. BBC Türkçe Yayın servisinden emekli oldu ★ İlk iki şiir kitabı fransızca yazdığı şiirleri içerir: **Les Gammes Insolites** (1938) ve **Gestes à la Mer** (1939). **Şişedeki Adam** (1958), **Sığınak Hikâyeleri** (1962), **Cehennemde Bir Yusuf** (1964), **Gibiciler** (1967), **Hiçoğlunun Serüvenleri** (ilk kitabındaki beş hikâyeye üç hikâye eklenerek, 1969) adlı hikâye kitaplarından sonra, birer perdelik dört oyununu **Mutlu Azınlık** (1968), şiirlerinden bir kısmını da **Kaşık Havası** (1976) kitaplarında topladı. Daha sonra **Çocuktaki Bahçe** (roman, 1982) ve **Benim Örümceğim Başka** (şiirler, 1982), **Bir Deli Değilin Defterleri** (hikâye, 1987) yayımlandı ★ Konularını şiirli bir ironi ve soyut-somut kaynaştırmasıyla işleyen ve hikâye anlayışını Türk Dili dergisinde (aralık 1963 sayısı) açıklayan Kayacan, İkinci Dünya Savaşı yıllarının Londra'sını anlatan **Sığınak Hikâyeleri** ile, Türk Dil Kurumu 1963 Hikâye Ödülü'nü kazandı. **Bütün Öyküleri** 1993'te yayımlandı.

KAYGILI, Osman Cemal ★ XX. yy. yazarlarından, 1890-9 Ocak 1945, doğ. ve ölm. İstanbul ★ 1906-1918 arası askerî birliklerde kâtiplik ve 1925-1945 arası ortaokul ve liselerde öğretmenlik yaptı. Mide kanserinden öldü, Ortakçılar'da (Eyüp) Tokmaktepe Mezarlığı'na gömüldü ★ 1920'lerde başladığı mizah yazarlığıyla tanındı. Hüseyin Rahmi - Ahmet Rasim geleneklerine bağlı, zengin bir folklor bilgisinden kuvvet alan hikâye ve romanlarında eski İstanbul kenar mahalle hayatlarını canlandırdı ★ Hikâyeleri **Eşkiya Güzeli** (1925), **Sandalım Geliyor Varda** (1938) kitaplarındadır. **Bekri Mustafa**

(1944), **Aygır Fatma** (1944) romanlarından önce yazdığı ve 1942 C.H.P. Roman Yarışması'nda derece almış, en ünlü eseri ***Çingeneler** (1939), üçüncü kez basıldı (1972, Bilgi Yayınevi, Bütün Eserleri dizisi: 1) ★ **İstanbul Revüsü** (1925), **Üfürükçü** (1939) oynanmış oyunlarıdır. **İstanbul'da Semâî Kahveleri ve Meydan Şairleri** adında bir incelemesi de 1937'de çıkmıştı.

KAYGUSUZ ABDAL ★ XV. yy. tasavvuf şairi, ?-? ★ Asıl adı Gaybi olan şair, menkıbeye göre Alaiye (Alanya) Beyi'nin oğludur. Abdal Musa'nın Elmalı'daki dergâhına kul olup Kaygusuz adını alır, dergâhta kırk yıl kulluktan sonra piri tarafından Mısır'a gönderilir. Mısır'da kurduğu bir tekkede şeyh iken ölünce, bir mağaraya gömülür ★ II. Murad devrinde (1421-1451) yaşadığı, bektaşî şeyhi Abdal Musa'ya müridlik ettiği, Rumeli şehirlerini dolaştığı şiirlerinden kesin olarak anlaşılan, bazı şiirlerinde Sarayî mahlasını kullanan Kaygusuz Abdal, Yunus Emre izinde yürüyen alevî-bektaşî halk şiirinin kurucusudur. O da Yunus gibi kuvvetli bir din ve tasavvuf kültürüyle yüklü şiirlerini hem hece, hem aruzla yazdı. Nefeslerinin çoğuna, gizli, remizli, hiciv-mizah motifli tekerlemeler katarak ham sofularla, insanlık kusurlarıyla alay etti; tasavvuf inançlarını, bektaşilik töre ve ilkelerini çokluk nükteli bir dille yaydı. Düzyazı eserlerinde (meselâ **Budala - nâme**'de) XV. yy. halk nesrinin tabiî, sade örneklerine rastlanır ★ Hakkında en geniş inceleme, Muhtar Yahya Dağlı'nın **Kaygusuz Abdal/Hayatı ve Eserleri** kitabıdır (1939). Kaygusuz Abdal hakkında Doç.Dr. Abdurrahman Güzel'in de iki incelemesi yayınlandı (1981, 1983).

KAYIKÇI KUL MUSTAFA ★ XVII. yy. saz şairi, ?-1658'den sonra ★ Gençliğinde Murat Reis'in (ölm. 1610) yanında Cezayir'de bulunduğu için Kayıkçı lakabını aldığı sanılan Kul Mustafa, yeniçeri şairlerindendir. II. Osman'ın şehid edilişi (1622), İran Şahı I. Abbas'ın Bağdat'ı zaptı (1623), IV. Murad'ın Bağdat'ı kuşatması (1630) ve Halep Valisi Abaza Hasan Paşa'nın isyanı (1658) üzerine de şiirler, destanlar söylemiş, devrin tarihî olaylarıyla ilgilenmişti ★ XVII. yüzyılın ilk yarısında büyük bir üne kavuşan, o yüzyılın birçok âşıklarında etkileri görülen Kayıkçı Kul Mustafa yeniçeri âşıklarından olduğu için, şiirleri uzun zaman, özellikle yeniçeri orta'larında, serhat boylarında okundu. IV. Murad'ın Bağdat kuşatmasında bir müfreze kumandanı olan, yaptığı hücumda kaleden atılan oklarla yaralanıp Dicle'ye düşerek boğulan, ölümü padişah dahil bütün orduyu üzmüş Genç Osman adında bir yiğit üzerine söylediği destan, şiirlerinin en ünlülerinden sayılır. Kusurlu bir nazım tekniği kullanan şairin, tamamen halk zevkine bağlı, sade ve tabiî söyleyişi, başlıca özelliğidir ★ Şiirlerini ilk kez Prof. Fuad Köprülü derlemişti (1939).

KAYNARDAĞ, Arslan ★ Günümüz felsefeci ve yazarlarından, doğ. 1923 San'a (Yemen) ★ Orta öğrenimini Kastamonu Lisesi'nde tamamladı (1941). Bir yıl Güzel Sanatlar Akademisi'ne devam etti (1942). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü **Spinoza'nın Felsefesinde Ahlak ve Mantık İlişkisi** konusundaki tezi ile bitirdi (1948). Elif Kitabevi'ni açtı ve 1955'ten itibaren Elif Yayınları adıyla kitaplar yayımladı. **Kitap Belleten**

adında bir bibliyografya-biyografya dergisi çıkardı, 43 sayı (1960-1965) ★ Yazarlığa, çeşitli gazete ve dergilerdeki röportaj, kitap tanıtması, eleştiri, sanat, folklor, eğitim ve dil konusundaki yazılarıyla başlayan Kaynardağ 1980'den sonra daha çok felsefe ve düşünce tarihi konularına yöneldi. Bu konularda araştırmalar yaptı. Kimi yazılarında Ferhat Sılacı, Ali Konuk takma adlarını kullandı. ★ Şiir de yazan Kaynardağ'ın yayınlanmış kitapları: **Binbir Bilmece** (Halk bilmeceleri, 1960), **Shakespeare'de Türkiye, Türkiye'de Shakespeare** (1960), **Kitap Yılı Bibliyografyası** (1974), **Sevgiler de Gündemdedir** (şiirler, 1979), **Halk Resminde ve Kartpostallarda Kurtuluş Savaşı ve Atatürk** (1981), **Değişen Türkiye, Değişen Felsefe Dili ve Macit Gökberk** (1983), **Eğitim ve Yayın** (1985), **Felsefecilerle Söyleşiler** (1986), **Türk Düşüncesinde Dünden Bugüne Sokrates İlgisi** (1989), **Felsefeci Macit Gökberk'e Saygı** (1991), **Hilmi Ziya Ülken'in Düşünce Tarihi İle İlgili Çalışmaları** (1992), **Hilmi Ziya Ülken'in İslam Düşüncesi İle İlgili Çalışmaları** (1993).

KEMAL AHMET ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1904-1934, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Acıklı hayatı **Sokakta Harp Var** (1932) isimli tek kitabının (küçük romanı), Hüseyin Avni Şanda tarafından hazırlanmış ikinci baskısında (1970) anlatılan ve Nâzım Hikmet'in bir şiirine konu olan Kemal Ahmet, emeği değerlendirmeyen gazete dişlilerine yağ olmayıp kum olduğu için, otuz yaşında yoksulluktan, veremden ölmüş, yetenekli bir edebiyatçı idi.

KEMAL BEKİR ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1924 Çivril/Denizli ★ Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nü bitirdi (1949), dört yıl kadar Devlet Tiyatrosu'nda aktörlük etti, sonra İstanbul Şehir Tiyatroları'na geçti (1959) ★ Şiirleri İstanbul dergisinde çıkmıştı (1944/46). İzmir'de yeni serisi Temmuz 1947-Haziran 1950 arası, 36 sayı çıkan **Fikirler** dergisinde hemen her sayı bir hikâyesi yayınlandı ★ İki romanı: ***Yabancılar** (1958), ***Kaçaklar** (1961); iki de hikâye kitabı: ***Fatma Hanımın Erik Ağacı** (1970), **Bayrama Yakın** (1975) basılmıştır. ★ Nahit Sırrı Örik'in **Sultan Hamid Düşerken** romanından sahneye aktardığı **Düşüş** oyunuyla Ankara Sanatseverler Derneği'nin 1975-1976 mevsimi En İyi Oyun Yazarı Ödülü'nü kazandı.

KEMAL TAHİR ★ Cumhuriyet devri romancılarından, 1910-21 Nisan 1973, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'nde onuncu sınıfta iken öğrenimini yarıda bıraktı; avukat kâtipliği (1928-1932), gazetecilik (1932-1938) yaptı. Siyasal inançlarından dolayı, on beş yıla hüküm giydi; Çankırı, Çorum, Kırşehir ve Malatya cezaevlerinde on iki yıl yattı (1938-1950), 1950 seçimlerini izleyen af kanunundan yararlandı, hapisten çıktı. Kalemiyle geçiniyordu, bir kalb krizi geçirdi, öldü. Erenköy'de Sahrayıcedit Mezarlığı'na gömüldü ★ Sanat hayatına önce şiir (1932-1934), sonra hikâyelerle (1935) giren Kemal Tahir; konularını Çankırı, Çorum dolaylarından, cezaevi yaşantılarından, Kurtuluş Savaşı'ndan, eşkiya menkıbelerinden alan romanlarında, törelere bağlı, kökü geçmişlerde köy düzen ve sorunlarını inceledi, eleştirdi. Yerli dekor ve renkleri ustalıkla kullanarak gerçek bir Anadolu romanı oluşturdu ★ On

beş kadar takma adla otuza yakın çeviri roman yayımladığı da söylenen Kemal Tahir, hikâyeleriyle tek kitap çıkardı: ***Göl İnsanları** (1955). Sürekli yeni basımları yapılan (çoğu Bilgi Yayınevi'nce) romanları ilk yayın yılları sırasıyla şunlardır: ***Sağırdere** (1955), ***Esir Şehrin İnsanları** (1956), **Körduman** (1957), **Rahmet Yolları Kesti** (1957), **Yediçınar Yaylası** (1958), ***Köyün Kamburu** (1959), **Esir Şehrin Mahpusu** (1962), **Kelleci Memet** (1962), ***Yorgun Savaşçı** (1965), ***Bozkırdaki Çekirdek** (1967), ***Devlet Ana** (1967), ***Kurt Kanunu** (1969), ***Büyük Mal** (1970), **Yol Ayrımı** (1971), **Namuscular** (1974), **Karılar Koğuşu** (1974), **Hür Şehrin İnsanları** (iki cilt, 1976), **Damağası** (1977), **Bir Mülkiyet Kalesi** (iki cilt, 1977) ★ Yazar **Yorgun Savaşçı** ile 1967-1968 Yunus Nadi Armağanı'nı, **Devlet Ana** ile de Türk Dil Kurumu 1968 Roman Ödülü'nü kazanmıştı ★ Yazarın ilk eşi Fatma İrfan'a yazdığı mektuplar **Kemal Tahir'den Fatma İrfan'a Mektuplar** adıyla ölümünden sonra yayınlandı (1979). Cengiz Yazoğlu'nun hazırladığı Kemal Tahir'in **Notlar**'ı Bağlam Yayınlarınca 13 ciltte toplandı: **Sanat ve Edebiyat** 1, 2, 3 (1989), 4 (1990), **1950 Öncesi - Şiirler ve Ziya İlhan'a Mektuplar** (1990), **1950 Öncesi - Cezaevi Notları**, (1991), **Roman Notları** 1 (Topal Kasırga, Darmadağın Olan Devlet, 1990), **Roman Notları 2** (Batı Çıkmazı, 1991), **Roman Notları 3** (Patriyot Ömer, Gülen Azap Çıkmazı, 1991), **Osmanlılık/Bizans** (1992), **Batılılaşma** (1992), **Çöküntü** (1992), **Sosyalizm/Toplum ve Gerçek** (1992).

KENAN HULUSİ ★ Cumhuriyet devri hikâyecilerinden, 1906-23.5.1943, doğ. İstanbul, ölm. Adapazarı ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdi, bir süre Edebiyat Fakültesi'nde okudu. Girdiği Vakit gazetesinde (1934) sonraları yazıişleri müdürü oldu. Yedigün, Yeni Mecmua, Yıldız... dergi ve magazinlerine de hikâyeler yazdı. Genç yaşta, Adapazarı'nda yedeksubayken tifüsten öldü. Adapazarı'nda gömüldü, soyadı Koray'dı ★ İmzasına ilkin, üniversitede öğrenciyken, 1928'de Servetifünun-Uyanış dergisi sayfalarında yayımladığı hikâyeler altında rastlanır. Aynı yılda Meşale dergisinde birleşmiş Yedi Meşale topluluğunun altı şairi yanında tek nasir olarak yer aldı. Meşale, 8. sayısında kapanınca (15.10.1928) Muhit, Mektep (1931) dergilerinde hikayeleri çıktı. Nasir olarak başlayıp hikâyeci iken yanda kalan 15 yıllık sanat hayatında önce kelime, hayal ve renge önem vererek biçim sorunları üzerinde durdu: fantaziyi, mensur şiiri denedi, renkli ve hareketli bir üslûba eriştikten sonra içe, olaya geçmiş, olgunluk eserlerin vermeye başlamıştı ki, ölüm onu bu dünyadan aldı ★ Hikâye kitapları: **Bir Yudum Su** (1929), **Bahar Hikâyeleri** (1939), **Son Öpüş** (büyük hikâye, 1939), **Bir Otelde Yedi Kişi** (1940), **Bir Yudum Su** (1949) ★ Son kitapta ilk kitabındaki uzun hikâyesi ardından, evvelce hiç yayımlanmamış 7 hikâyesi ile, 1940-1942 yılları arasında Vakit gazetesinde çıkmış hikâyeleri toplandı. **Osmanoflar** adında bir de romanı Vakit'te tefrika edilmişti (1938) ★ Dr. İnci Enginün, seçtiği 37 hikâyesini bir kitapta topladı: **Kenan Hulûsi/Hikâyeler** (Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı yayınları, 1973).

KERİME NADİR ★ Günümüz romancılarından, 1917-20.3.1984, doğ. ve ölm. İs-

tanbul ★ Saint Joseph Fransız Kız Lisesi'ni bitirdi (1935), ayrıca özel öğrenim gördü ★ 1937'de Uyanış-Servetifünun ve Yarımay dergilerinde şiir ve hikâyelerle başladığı yazarlığına, zaman zaman başka dergilerde de görünerek (örn. Aydabir dergisinde hikâyeleri, 1952-1953) özellikle roman türünde devam etti. Tekrar tekrar basılan, bir kısmı filme de alınmış romanlarıyla halkın en çok okuduğu yerli romancılarımızdan biri oldu ★ Hayat dergisinde (22.12.1966) kendisinin düzenlediği sıraya göre, 1937-1966 arasında basılmış 35 romanının isimleri şunlardır: **Yeşil Işıklar, Kalp Ağrısı, Sonbahar, Gönül Hırsızı, Hıçkırık, Seven Ne Yapmaz, Funda, Samanyolu, Günah Bende mi, Gelinlik Kız, Suçlu, Solan Ümit, Aşka Tövbe, Uykusuz Geceler, Kahkaha, Balayı, O Gün Gelecek mi, Ormanda Yapraklar, Aşk Rüyası, Posta Güvercini, Ruh Gurbetinde, Pervane, Son Hıçkırık, Esir Kuş, Kırık Hayat, Dehşet Gecesi, Aşk Bekliyor, Gümüş Selvi, Boş Yuva, Bir Aşkın Romanı, Kalp Uyumaz, Haydutlar Hanındaki Kadın, Saadet Tacı, Suya Düşen Hayaller, Aşk Hasreti** ★ 1973'te çıkan **Karar Gecesi**, 36. romanıdır. Anılarını **Romancının Dünyası** (1981)'nda toplamıştır.

KESKİN, Yıldırım ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 28 Mart 1932 Erzincan ★ Galatasaray Lisesi'ni, İsviçre'de Lausanne Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1957) bitirdi. Dışişleri Bakanlığı'nda görevli ★ Yazı hayatı 1946'da başladı. Edebiyat Dünyası, Yeditepe, Seçilmiş Hikâyeler, Yenilik ve Varlık'ta çıktı ilk yazıları, tiyatro eleştirileri de yazdı. Zürich'te tanıdığı öğrencilerin, daha çok Türk öğrencilerinin yaşayışı konulu ***Bir Gecenin Beyliği** (1957) romanını üç oyunu izledi : ***İnsansızlar** (1962), **Soruşturma** (1964), **Aklı Başında Bir Adam** (1979; 1983 Korent Tiyatro Festivali Ödülü). Oynanmış ama basılmamış oyunları: **Anlaşmazlık** (1958), **Uzaktakiler** (1959) ve **Çiçek Sepetli Kız** (1991-92). **Yoldan Geçen Adam** adlı öykü kitabı 1992'de yayımlandı. Jean Tardieu ve Albert Camus'den çevirileri vardır.

KESTEL, Serhat ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1922 ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1947) ★ Buca, Çorlu ve Kütahya'da edebiyat öğretmenliği yaptı. İstanbul liselerinin birinden emekli oldu ★ İlk eseri bir romandı: **Korkunç ve Güzel** (1970), bunu gene bir roman: (**Maya**, 1971) ve iki hikâye kitabı (**Üçüncü Ses**, 1976) ile **Cennette Bir Mevsim** (1988) izledi.

KESTELLİ, Raif Necdet ★ XX. yy. eleştirmenlerinden, 1881-1936 ★ Makale, mektup, roman ve antoloji türlerinde on kadar eser vermiş, Tolstoy'un da iki romanını (**Bir İzdivacın Romanı**,1910; **Anna Karenina**, 1912) çevirmiş olan Raif Necdet, 1908-1914 yıllarında Resimli Kitap dergisinde yayımladığı sohbet ve eleştirilerini **Hayat-ı Edebiye** (1922) kitabında topladı. İkinci Meşrutiyet dönemi edebiyatçılarımızın yeni çıkmış eserlerini tanıtma, edebiyat olaylarını yorumlama amacı güden bu yazılar, tarafsız ve ciddi bir eleştiri anlayışının ilk örneklerindendir. Romanları: **Ülfül** (Yokoluş, 1913), **Ziya ve Sevda** (1924), **Yirminci Asır** (1932), **Semavi İhtiras** (1933).

KINALIZADE HASAN ÇELEBİ ★ XVI. yy. şuarâ tezkiresi yazarlarından, 1546 - 14.3.1607, doğ. Bursa, ölm. Mısır ★ Tanınmış bilgin Kınalı-zade Ali Efendi (ölm. 1572)'nin oğlu olan Hasan Çelebi, fıkıh ve kelâm öğrenimini yaptıktan sonra Bursa, Edirne, Halep ve başka illerde müderrislik ve kadılık etti. Mısır'da Reşid kasabasında öldü ★ Şiirleri de olan Hasan Çelebi şöhretini **Şairler Tezkiresi** ile sağladı. Divan edebiyatının başlangıç yıllarından gününe kadar gelen 576 şairin hayatını derleyen Tezkire'sini 1586'da tamamlayıp II. Murad'a ithaf etti. Eser, geçmiş yüzyıllarda edebiyat tarihi ve antoloji yerini tutan bu tip kitapların en değerlilerinden sayılır, basılmamıştır.

KIRDAR, Ayhan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1936 Aydın ★ Liseyi İzmir'de, yüksek öğrenimini İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde tamamladı (1967), şimdi İstanbul'da sanat tarihi ve resim öğretmeni ★ İlk şiiri 1956'da yayımlanmıştı. Şiir kitapları: **Lo** (1961), **Bağırıyorum** (1963), **Öte** (1966), **Gece Bir Kelepçe Bileklerimde** (1966), **Soyarken Bıçak Karanlığı** (1975), **Geceye Çizilen Güneş** (1977).

KISAKÜREK, Necip Fazıl ★ Günümüz şair ve yazarlarından, 1905-25.5.1983, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Bahriye Mektebi'nde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde okudu, Milli Eğitim Bakanlığı'nca Paris'e gönderildi (1925), öğrenimini yarıda bırakıp döndü. Ankara ve İstanbul'da bankalarda çalıştı (1926-1939); Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde, Devlet Konservatuvarı'nda, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğretmenlik (1939-1943); Son Posta, Yeni İstanbul vb. gazetelerde fıkra yazarlığı yaptı, dergi çıkardı: **Ağaç** (17 sayı, 1936) ve **Büyük Doğu** (1943 →) ★ Tekke şiirlerimizin verimlerini modern Fransız şiiri ölçüleriyle değerlendiren, şiirlerinde insanın evrendeki yerini araştıran, madde ve ruh problemlerini, iç âlemin gizli duygu ve tutkularını dile getiren Necip Fazıl; oturmuş bir dil ve sağlam bir teknikle yazdı. Şiire Milli Mücadele yıllarında başlamıştı, ilk şiirleri Yeni Mecmua'da çıktı (1923). Oyun ve hikâyeler de yazdı, 1943'ten sonra din ve politika alanlarında çalışmayı ön plâna aldı ★ Şiir kitapları: **Örümcek Ağı** (1925), **Kaldırımlar** (1928), **Ben ve Ötesi** (1932), **Sonsuzluk Kervanı** (1955), **Çile** (1962, 7.b.1979), **Şiirlerim** (1969) ★ Hikâye kitapları: **Birkaç Hikâye, Birkaç Tahlil** (1933), **Ruh Burkuntularından Hikâyeler** (1965) ★ Oyunları: ***Tohum** (1935), ***Bir Adam Yaratmak** (1938), **Künye** (1940), **Sabırtaşı** (1940, CHP 1947 Piyes Yarışması'nda birincilik kazandı), **Para** (1942), **Nâmı Diğer Parmaksız Salih** (1949), ***Reis Bey** (1964), **Siyah Pelerinli Adam** (1964), **Ahşap Konak** (1964), **Yunus Emre** (1969), **Abdülhamit Han** (1969), **Kanlı Sarık** (1970), **Mukaddes Emanet** (1970). Bütün bu oyunlar Kültür Bakanlığı Tiyatro Eserleri dizisinde toplu-ca tekrar basıldı (üç cilt, 1976) ★ İnceleme-monografi: **Namık Kemal** (1940), **İlim Beldesinin Kapısı Hazreti Ali** (I. kitap, 1964), **Ulu Hakan II. Abdülhamid Han** (1965), **Son Devrin Din Mazlumları** (1969) ★ Makale ve fıkraları: **Çerçeve** (1940), **Halkadan Pırıltılar** (1948), **Çöle İnen Nur** (1950), **1001 Hadis** (1951), **Cinnet Mustatili** (1955), **At'a Senfoni** (1950), **Büyük Doğu'ya Doğru** (1959), **Büyük Kapı** (tasavvuf yolunda yaşantılar, 1965), **Pey-**

gamber Halkası (sahâbelerin hayatları, 1968), **İdeologya Örgüsü** (1968), **Tanrı Kulundan Dinlediklerim** (iki cilt, 1968), **1001 Çerçeve** (1968), **Türkiye'nin Manzarası** (1968), **Hacdan** (1973), **Hitabe** (1975), **İhtilâl** (1976) ★ **Yılanlı Kuyudan** (1970) hapisane, **Babıâli** (1975) ise basın ve yazarlık anılarını derleyen kitaplarıdır ★ Kitaplarının yalnız ilk baskısı yıllarını belirttiğimiz şair hakkında yazılmış yazılardan bir kısmını A.Arif Bülendoğlu, şu kitapta topladı: **Necip Fazıl (1968). Osman Selim Kocahanoğlu Türk Edebiyatında Necip Fazıl** (hayatı, sanatı, çilesi, hakkındaki tüm yazılar, 1984) adın da bir kitap çıkardı. ★ Necip Fazıl Kısakürek, 1980'de Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü'nü aldı; **İmân ve İslâm Atlası** adlı eseri ile de fikir dalında Millî Kültür Vakfı Kültür Armağanı'nı kazandı (1981). Türk Edebiyatı Vakfı kendisine "Sultan-üş Şuara" ünvanını verdi (1980). ***Bütün Eserleri** Büyük Doğu Yayınları'nda çıktı (9.cilt, 1984).

KIVANÇ, Ümit ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1956 İstanbul ★ Birikim, Yeni Gündem dergilerinde, Milliyet, Cumhuriyet gazetelerinde çalıştı ★ "Mozaik" grubunda üç yıl davul çaldı. Halen İletişim Yayınları yayın kurulu üyesi ve bu yayınevinin kitap kapaklarını tasarlıyor ★ Yapıtları; roman: **Aşkım Bana Resimaltı** (1989), **Bekle Dedim Gölgeye** (1989), **Gaib Romans** (1992), **Yalnız Olmuyor** (1995) ★ Öykü: **Erkek Hikâyeleri** (1990) ★ Oyun: **Macbeth, Muhitimize Uyarlama Denemesi** (1991).

KIYAFET, Hasan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1937, Çağırkan /Kaman ★ Pazarören Köy Enstitüsü'nü, Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü'nü bitirdi, Anadolu'da çeşitli liselerde öğretmenlik yaptı ★ İlk şiiri Samsun'da bir gazetede yayımlandı. Romanları: **Gomonist İmam** (1969), **Başlayan Kavga** (1976), **Bizim Lise** (1984) **Ali Ali** (1986), **Yaşamak Yasak** (1986). Hikâye kitapları: **Baraç** (1974), **Radar** (1977), **Görüş Günü** (1985), **İşkence Öyküleri** (1987) **Yelkovanotu** (1989). Çocuk kitapları: **Çingene Çocuğu** (roman, 1979), **Çin Top** (hikâyeler), **Almanya Afacanları** (1981). Deneme ve derlemeleri: **Oy Pazarı** (1978), **12 Mart Fıkraları** (1980), **Mahpus Yılmaz Güney** (1988), **Yatırım Çocuklar** (1990).

KIYAT, Mehmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1940, Malatya ★ İzmir Hava Harp Okulu'nu bitirdi (1960). İzmir'de, Diyarbakır'da, Ankara'da çalıştı. Şimdi bir sanat galerisi yöneticisi. ★ Çağrı, Evrim dergilerinde başlayan, zamanla toplumcu sanata yönelen şairliğinin verimlerini şu kitaplarda topladı: **Ak Özlem** (1962), **Çoklu Kentler Gerçeği** (1963), **Sürelerin Sözü** (1964), **Doğu** (1965), **Türkiye Bizi Dinliyor** (1967), **Yeniden** (1970), **Kolkola** (1977), **Yazılan** (1982).

KİLİMCİ, Ayşe ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1954, İzmir ★ İzmir Kız Lisesini ve Sosyal Hizmetler Akademisi'ni bitirdi. ★ İlk hikâyesinin de çıktığı (Eylül 1972) Varlık dergisi yanı sıra başka dergilerde de rastlanıyor yazdıklarına ★ **Yapma Çiçek Ustaları** (1976), on sekiz hikâyeli ilk kitabıdır. 1982 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü öykü dalında mansiyon alan **Sevdadır**

Her İşin Başı adlı eseri sonradan yayımlandı (1983). Öteki hikâye kitapları: **Sevgi Yetimi Çocuklar** (1987), **Gül Bekçisi** (1989). Çocuk öykü ve masalları: **Benim Adım Çocuk** (1989), **Elimizdeki Işık** (1990), **Çöp Kraliçe** (1990), **Masal Ektim Umut Biçtim** (1991), **Dikenci Karga** (1991).

KOCAGÖZ, Samim ★ Günümüz yazarlarından, 1916-5 Eylül 1993, doğ. Söke, ölm. İzmir ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1942), üç yıl kadar Lozan Üniversitesi'nde sanat tarihi derslerini izledikten sonra yurda döndü (1945); Söke'de çiftçilik yaptı, şimdi İzmir'de ★ Kişiliğini belirten ilk hikâyelerini 1939-40 yıllarında yayımlamaya başlayan Kocagöz, konularını, çokluk, yaşadığı Söke ovası ve dolaylarının, Menderes vadisinin toprak sorunlarından alan eserlerinde, alışılmış bir teknik ve anlatıma bağlı kalarak sınıflar arası çıkar çatışmalarını, ekonomik etkenlerle değişen düzen ve dünya görüşlerinin incelemesini yaptı, sonra konu ufuklarını genişleterek romana geçti ★ Hikâye kitapları: **Telli Kavak** (1941), **Sığınak** (1946), ***Sam Amca** (1952), ***Cihan Şoförü** (1954), ***Ahmet'in Kuzuları** (1958), **Yolun Üstündeki Kaya** (1964), ***Yağmurdaki Kız** (1967), **Alandaki Delikanlı** (1978), **Gecenin Soluğu** (1985) ★ Romanları: **İkinci Dünya** (1938), ***Bir Şehrin İki Kapısı** (1948), **Yılan Hikâyesi** (1954), ***Onhinlerin Dönüşü** (1957), ***Kalpaklılar** (1962), ***Doludizgin** (1963, Kalpaklıların devamı), ***Bir Karış Toprak** (1964), ***Bir Çift Öküz** (1970), ***İzmir'in İçinde** (1973), **Tartışma** (1976), **Mor Ötesi** (1986), **Eski Toprak** (1988), **Bütün Öyküleri** (1991) ★ Yazılarını **Roman ve Yazarlık Onuru** (1983) kitabında topladı. Yazarın **Nasrettin Hoca** (1970) adlı bir incelemesi ve **Zarkanat** (1981) adlı çocuk öykü kitabı var. ★ Yeni İstanbul Gazetesi'nin New York Herald Tribune gazetesiyle birlikte düzenlediği Dünya Hikâye Yarışması'nda **Sam Amca** hikâyesi Türkiye birinciliğini kazanmıştı; **Yağmurdaki Kız** kitabı da TDK Hikâye Ödülü'nü aldı (1968). **Alandaki Delikanlı** kitabıyla 1979 Lions Hikâye Ödülü'nü, **Mor Ötesi**'yle 1987 Ferit Oğuz Bayır Kültür ve Sanat Ödülü'nü, **Eski Toprak** ile 1989 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı ★ Varlık dergisi, Temmuz 1989 sayısını ona ayırdı ★ Kendi kaleminden hayatı ve sanat anlayışı için bk. Türk Dili dergisi, Kasım 1968 sayısı.

KOCAGÖZ, Halil ★ Günümüz şairlerinden, 1930 - 7 Ağustos 1984, doğ. ve ölm. Söke ★ Galatasaray Lisesi'ni, Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, Söke'de çiftçilik yaptı ★ **Yaşayanlar İçinde** adında bir oyun (1957), sekiz şiir kitabı çıkardı: **Bulutlar** (1944), **Adamlar** (1951), **Yaşamak Türküsü** (1959), **Yitik Duman** (1961), **Geyik Düşmesi** (1965), **Atatürk'ün Işığı** (1965), **Uzay Duvarları** (1971), **Çiçekle Tüfek** (1980), bir de çocuk romanı: **Ötleğen Kuşu** (1971).

KOCATÜRK, Vasfi Mahir ★ Cumhuriyet devri şair ve yazarlarından, 1907-17.7.1961, doğ. Gümüşhane, ölm. Ankara ★ Darüşşafaka Lisesi'ni (1927), Mülkiye Mektebi'ni bitirdi (1930); liselerde edebiyat öğretmenliği, müdürlük ve müfettişlik yaptı, Gümüşhane milletvekili oldu (1950-1954), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmen (1954-1961) iken öldü ★ Sanat hayatına Yedi Meşale şairlerinden biri olarak atılan (1926) Vasfi Mahir, epik

şiirleriyle tanındı, manzum oyunlar yazdı: (**On İnkılâp,** 1933; **Yaman,** 1933); antolojiler derledi: (**Şaheserler Antolojisi,** 1934; **Divan Şiir Antolojisi,** 1947, vb.), edebiyat tetkikleri (**Fransız Edebiyatı,** 1934; **Yeni Türk Edebiyatı I, II, III,** 1952) hazırladı. 1945'te **Divan** adında bir de "aylık edebî mecmua" çıkardı ★ 79 eserinin tam listesi Yeni Yayınlar dergisindedir (cilt VII, sayı 1, Ocak 1962) ★ Şiir kitapları: **Tunç Sesleri** (1935), **Geçmiş Geceler** (1936), **Bizim Türküler** (1937), **Ergenekon** (1941), **Sanatkâr** (manzum oyun, 1 perde, 1965) ★ Başlangıçtan bugüne Türk Edebiyatının tarihi, tahlili ve tenkidi konulu büyük eseri ölümünden sonra çıktı: **Türk Edebiyatı Tarihi** (1964).

KOÇER, Suavi ★ Günümüz şairlerinden, 1909-12 Haziran 1987, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Alman, Fransız okullarında, Galatasaray Lisesi'nde başlanmış tamamlanmamış bir öğrenimden sonra amelelik, bankacılık, gazetecilik gibi işlerde çalıştı ★ 1940 kuşağı şairlerinin yakın arkadaşı. Yeni şiir akımının gönüllüsü olan Koçer, adını o yılların dergilerinde ve yaşadığı bohem hayatının tatlı anılarında bıraktı. Tek kitabı, şiir kitabı **Uzay Yolcuları** (1965)'dır.

KOÇİ BEY ★ XVII. yy. devlet adamlarından, ?-? ★ Görice'li olan Koçi Bey, I. Ahmed ve IV. Murad devirlerinde Enderun'da hizmet gördü, IV. Murad devrinde padişahın musahibi oldu, Bağdat seferine katıldı. IV. Murad'ın ölümünden (1640) sonra I. İbrahim'in de musahipliğini yaptı. Görice'de öldü, doğum-ölüm tarihleri bilinmiyor ★ Edebiyat tarihimize 1631'de IV. Murad'a ve 1640'dan önce I. İbrahim'e sunduğu birer risale ile geçen Koçi Bey, padişahlara arz'larını, verdiği raporları toplayan bu risalelerde Osmanlı devletinin gerileme sebeplerini açıklar; kuvvetli devlet adamları sayesinde Kanunî devrinde henüz tehlikeli bir durum almayan bu çöküntüden kurtulma çarelerini, devlet idare ve teşkilâtındaki bozuklukları düzeltme yollarını gösterir. Devrine göre sade bir dille yazılmış olan bu mektuplar, Koçi Bey'in, devletin geleceği hakkındaki derin görüş ve cesaretini gösterdiği gibi, Osmanlı devletinin teşkilâtına, yönetim biçimine ve saray teşrifatına ilişkin değerli bilgiler vermeleriyle de önemlidir ★ **Koçi Bey Risalesi** iki kere basılmıştır (1939, haz. Ali Kemâli Aksüt; 1972, haz. Z. Danışman).

KOÇU, Reşat Ekrem ★ XX. yy. yazarlarından, 1905-7.7.1975, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Bursa Lisesi'ni (1927), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni (1931) bitirdi, İstanbul liselerinde tarih öğretmenliği yaptı. Ölümünde Tercüman gazetesinde tarihî fıkralar, sohbetler yazarı bulunuyordu. Erenköy'de Sahrâyıcedit Mezarlığı'na gömüldü ★ Şiirleri, bir hikâye kitabı (**Çocuklar,** 1938), çocuk romanları ve çevirileri de olan Reşat Ekrem, üç cildini çıkarıp yarıda bıraktığı **İstanbul Ansiklopedisi** (19441951) ile tanındı. Ansiklopedi 1958'de tekrar yayımlanmaya başladıysa da 1969 sonlarında onuncu cildin 150. sayısında Eyyub maddesinde gene yarım kaldı ★ **Türk Giyim Kuşam ve Süsleme Sözlüğü** (1969) de önemli eserlerinden biridir ★ Öteki kitapları, konuları Osmanlı tarihinin çeşitli dönemlerinden alınmış hikâye veya romanlardır: **Eski İstanbul'da Meyhaneler ve Meyhane Köşekleri** (1947), **Tarihimizde Kahramanlar** (1960), **Osmanlı Padişahları** (1960), **Forsa Halil**

(1962), **Erkek Kızlar** (1962), **Dağ Padişahları** (1962), **Haşmetli Yosmalar** (1963), **Yeniçeriler** (1964), **Patrona Halil** (1963), **Kabakçı Mustafa** (1968), **Fatih Sultan Mehmet** (1965) vb.

KONDUK, Kandemir ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1945 İstanbul ★ Edirne Lisesi'nde okudu. Çeşitli gazete ve dergilerde gülmece türünde yazıları yayınlandı. 1982 yılında Müjdat Gezen ile GÜM (Güldürü Üretim Merkezi)'ü kurdu. GÜM ekibiyle çeşitli gazetelere gülmece sayfaları hazırladı, "Beyoğlu Beyoğlu" müzikalini kaleme aldı. Halen serbest yazar olarak çalışıyor. ★ İlk oyunu **Yüzsüz Zühtü**'dür (1971). Sahnelenen 15 oyundan bazıları: **Dök İçini Rahatla, İnsanlığın Lüzumu Yok, Yasaklar, Şuna Buna Dokunduk.** TV yazarlığına 1971 yılında başladı. Başlıca TV dizileri: **Perihan Abla, Ana, Mahallenin Muhtarları.** ★ Kitapları; öykü: **Televizyona Dokunduk** (1979), **Sayenizde Efendim** (1982), **Üniformanın Hatırı Var** (1989); Şiir: **Komik Hüzünlerim** (1992), **Masala Kanma Küçük** (1991); Anı: **Ünlülerden Komik Anılar** (1990).

KONGAR, Emre ★ Günümüz yazar, düşünce ve bilimadamlarından, doğ. 1941 İstanbul ★ Şişli Terakki Lisesi'ni (1959), Siyasal Bilgiler Maliye İktisat Şubesi'ni (1963) bitirdi. Michigan Üniversitesi'nden Sosyal Çalışma Master'ı aldı (1966). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Çalışma Yüksek Okulu'nu kurdu ve müdürü oldu (1968). Hacettepe Üniversitesi'nde toplumbilim dalında Doçent (1976) ve Profesör (1981) oldu. Bir süre Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Kürsüsü'nde Sanat Sosyolojisi dersleri verdi (1976-1982). 1980 Askeri yönetiminin üniversitelerdeki uygulamalarını protesto etmek (ve sakalını kesmemek) için Üniversite'den istifa etti (1983). Bir süre Hürriyet Gazetesinde danışmanlık yaptıktan sonra (1983-1987) 1987'de KAMAR Kamuoyu Araştırma AŞ'yi kurdu. Şimdi Kültür Bakanlığı müsteşarı. ★ Çalışmalarında toplumsal değişme kuramlarını, Türkiye'nin toplumsal yapısını, değişme eğilimlerini inceleyen Kongar, Türkiye için kuramsal bir değişme modeli üretti ve özellikle sanat, kültür, demokrasi ve iletişim sorunları üzerinde odaklaştı. Bilimsel çalışma ve yayınları yanında çok sayıda sanat edebiyat eleştirisi ve deneme de yazdı. 10'dan fazla eseri arasında en önemlileri: **İmparatorluktan Günümüze Türkiye'nin Toplumsal Yapısı** (1985), **Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği** (1983), **Kültür Üzerine** (1989), **Türkiye Üzerine Araştırmalar** (1986), **12 Eylül ve Sonrası** (1987 – Eklerle 2. Basım **12 Eylül Kültürü** adıyla 1993) **21. Yüzyılda Dünya, Türkiye ve Kamuoyu** (1992). Ayrıca bir deneme kitabı **Yaşamın Anlamı** (1987), bir de romanı var: **Hocaefendi'nin Sandukası** (1989) ★ 1977 TDK Bilim Ödülü'nü ve 1979 Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülü'nü aldı.

KORAY, Yaman ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1934, İstanbul ★ Erdek'te Otel Alevok'un sahibi ve romancı Mebrure Sami Koray'ın oğlu, İstanbul'da Saint Joseph Fransız Lisesi'ni bitirdi (1954), Erdek'te yaşıyor ★ Yazarlığı Cumhuriyet ve Akşam gazetelerinde hikâyelerle başlayan Yaman Koray, daha sonra Kapıdağ ve Marmara köy ve adalarındaki halkın hayatı konulu ro-

manlar kaleme aldı: **Deniz Ağacı** (1962), **Gelin Taşı** (1963), ***Sığırcıklar** (1967), ***Mola** (1970), ***Büyük Orfoz** romanı Milliyet gazetesinde tefrika edildi (1974/75) ve yayımlandı (1979), **Badanalı Yüzler** (1983).

KORCAN, Kerim ★ Günümüz yazarlarından, 1918 - 9.11.1990, doğ. Aktefek köyü/Adapazarı, ölm. İstanbul ★ Yoksul bir saat tamircisinin oğludur, ilkokulun dördüncü sınıfına kadar okuyabildi. Çocukluğu kahveci, berber ve dondurmacı çıraklıklarıyla; yirmi yaşından sonraki hayatının on iki senesi de (1938-1948; 1957-1958) siyasal nedenlerle cezaevlerinde tutuklu geçti; geçimini marangozlukla sağladı ★ Milliyet gazetesinin, "Bir Memleket Gerçeği" konulu, 1962 Karacan Armağanı yarışmasında **Köse** isimli röportajı ikincilik kazanmıştı ★ ***Linç** (1967, filme de alındı: 1970), **İdamlıklar** (1971) romanlarıyla ***Tatar Ramazan** (1969, Şehir Tiyatrosunda oynandı: 1976; filme de çekildi: Film 1991 Ankara Çankaya Belediyesi'nin düzenlediği yarışmada İnsan Hakları Konulu yarışmada birincilik ödülü aldı.) **Canlı Bayraklar** (1985), **Acılar Çemberi** (1990) kitaplarında toplanmış hikâyeleri, genellikle hapishane anı ve yaşantılarını yansıtır. **Ter Adamları** (1975), **Dimitrof Geçiyor** (1978) ve **Patrona** (1983), **Ateşten Köprü** (1989), **Harbiye Kazanı** (1990), **Ölüm Pusuda** (1990) diğer romanlarıdır. Yayınlanmış iki kitabı daha var: **Ey Gaziler** (şiir, 1989), **Capon** (1990, çocuk hikâyeleri).

KORYÜREK, Enis Behiç ★ XX. yy. şairlerinden, 11.3.1891 - 18.10.1949, doğ. İstanbul, ölm. Ankara ★ Yüksek öğrenimini Mülkiye'de yaptı (1910-1913), hariciyeci oldu; Bükreş'te (1915), Budapeşte'de (1916-1922) konsolos kâtipliği ve konsolosluk yaptı, yurda döndükten sonra adalet, iktisat ve çalışma bakanlıklarına bağlı çeşitli görevlerde çalıştı. Cebeci Mezarlığı'nda gömülü ★ Balkan Harbi yıllarında tanınmaya başlamıştı. Servetifünuncuların etkisinde ilk şiirleri Şehbal (1912-1914) dergisinde yayımlanmıştı. Daha sonra hece veznini, sade dili benimseyerek, Ziya Gökalp'ın önderliğini yaptığı Millî Edebiyat saflarına geçti. Böylece kısa zamanda aruzdan heceye dönen, Hece'nin Beş Şairi'nden biri olan Enis Behiç'in en ünlü şiirleri, millî heyecanlarla yüklü, epik şiirleridir. 1946'dan sonra ise, ikinci kitabında toplanan tasavvuf şiirlerini yazdı ★ Eserleri: **Miras** (şiirler, 1927), **Vâridat-ı Süleyman** (şiirler, 1949) ★ **Miras,** Dr. Tevetoğlu'nun bir incelemesiyle iki kere daha basılmıştır: **Enis Behiç Koryürek'ten Miras ve Güneşin Ölümü** (1951, 1971).

KOZ, Sabri ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1950 Divriği ★ İstanbul Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü (1971) bitirdi. Halen İstanbul'da Türkçe öğretmenliği yapıyor. ★ Öğrencilik yıllarında folklor ve âşık edebiyatı konularına ilgi duydu. Türk Folklor Araştırmaları, Folklor, Folklora Doğru, Sivas Folkloru gibi dergilerde derleme ve araştırma yazıları yayınlandı. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, AnaBritannicca, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi'ne alanıyla ilgili konularda yazılarıyla katkıda bulundu. **Halk Kültürü** adlı bir derleme-araştırma dizisi çıkardı (8 sayı, 1984-85). Osmanlıca'dan günümüz Türkçesine Ahmet Rasim'in "Gecelerim" ile "Falaka" (1987) adlı eserlerini aktardı. Kitapları: **Nasreddin Hoca'dan Fıkralar** (1978), **Dalda Durur**

Elde Durmaz - Bilmeceler I (1982), **En Güzel Öğrenci Fıkraları** (1982), **En Güzel Bekri Mustafa ve İncili Çavuş Fıkraları** (1983), **Nükte ve Fıkralarıyla Ömer Seyfettin** (1984) ★ 1986 yılında İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü'nü aldı.

KOZANOĞLU, Abdullah Ziya ★ XX. yy. tarihi roman yazarlarından, 1906-29.3.1966, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Kabataş Erkek Lisesi'ni (1922), Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık ve Teknik Üniversitesi Mühendislik Bölümü'nü (1929) bitirdi, bir süre Adana'da çalıştı, Milli Eğitim Bakanlığı başmimarı oldu (1932), sonra kendi hesabına mimarlık ve müteahhitlik yaptı ★ Edebiyatımızda tarihi roman türünün ilk hatırlanan, çok okunan temsilcilerinden biri. Romanlarının sayısı yirminin üzerindedir. Birçoğu en az sekiz, on baskı yaptı. Adları ve ilk baskı yılları: **Kızıltuğ** (1923), **Atlı Han** (1924), **Türk Korsanları** (1926), **Seyit Ali Reis** (1927), **Gültekin** (1928), **Kozanoğlu** (1929), **Kolsuz Kahraman** (1930), **Savcı Bey** (1931), **Sarıbenizli Adam** (1932), **Malkoçoğlu** (1933), **Patronalılar** (1934), **Tavşanbaşı** (1935), **Tokat** (1936), **Battal Gazi Destanı** (1937), **Sencivanoğlu** (1938), **Fatih Feneri** (1949), **Karakoldaki Ayna** (1950), **Dağlar Delisi** (1951), **Hilâl ve Haç** (1958), **Kızıl Kadırga** (1962), **Arena Kıraliçesi** (1964), **Kubilay Hanı'nın Gelini** (1966, baş tarafında yazarın geniş biyografisi var) ★ Tahsin Demiray'la birlikte yazdıkları da dahil, kitaplarının tam listesi için bk. Yeni Yayınlar, Mart 1967 sayısı.

KÖKDEN, Uğur ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1934 Çorum ★ 1958'de İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'nden mezun oldu. Bir süre aynı üniversitede asistan olarak çalıştıktan sonra, 1961-1966 yılları arasında Paris'te proje mühendisi olarak görev yaptı. 1966'da yurda dönüşünden ve askerlik görevinden sonra, çeşitli yerli ve yabancı mühendislik kuruluşlarında teknik koordinatör olarak çalıştı. 1976-78 yıllarında Ankara Belediyesi'nde Başkan Danışmanı oldu. Aynı zamanda 1975-78 yılları arasında Politika Gazetesinde, "Kıtalar/Sorunlar" sütununda dış politika yorumları yazdı. Bunların bir bölümü, **Türkiye'de Batı Bunalımı** adıyla kitap halinde toplandı (1979). 1978'den itibaren CHP ağırlıklı Ecevit Hükümeti'nde İşletmeler Bakanlığı'na bağlı Proje ve Yatırımlar Genel Müdürü görevini üstlendi. 1986-88 yıllarında, İnşaat Mühendisleri Odası (İMO) İstanbul Şubesi Sekreterliği görevine getirildi. 1989 Mart'ından bu yana, Şişli Belediye Başkan Yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Çeşitli dergilerde yayımladığı denemelerini **Tiksinti Çağı** (1985), **Umut İçin Senfoni** (1989) ve **Anı Kentler** (1992), **Güneş Damlıyor** (1995), **Seslerin Resmi** (1995) isimli kitaplarda topladı.

KÖKLÜGİLLER, Ahmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1936, Bahçe ilçesi/Adana ★ Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi, Tarsus'taki ortaokul Türkçe öğretmenliğinden İstanbul'a atandı (1971) ★ Dergilerde yazılarına, eleştirilerine (1957 →) rastlanan Köklügiller, Balıkesir'de iki arkadaşıyla bir şiir kitabı çıkarmıştı: **Ağrılı Üçgen** (1960). **Şair ve Yazarlarımız Nasıl Yazıyorlar** (1975) kitabı, İbrahim Minnetoğlu'yla birlikte topladıkları röportajlar-

dan oluştu. **Atatürk** (1976), **Çözümlemeli Cümle Bilgisi** (1976), **Nasrettin Hoca** (fıkralar, 1976), **Açıklamalarıyla Atasözlerimiz** (1979), **Tonguç Baba** (1981), **Çocuklara Fıkralar** (1981), **Atatürk İlkeleri** (1981), **Edebiyatımızda Şairler ve Yazarlar** (1988) daha sonra çıkan kitaplarıdır.

KÖKSAL, Ahmet ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1920, Kızılkeçili köyü (Çanakkale) ★ Edirne'de Erkek Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1939), iki yıl ilkokul öğretmenliği yaptı, Ankara Gazi Eğtim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'ndeki öğrenimini de tamamlayınca (1946) önce ortaokul sonra lise öğretmeni oldu. Şimdi resim eleştirileri yazıyor ★ İlk şiirleri Servetifünun-Uyanış dergisinde çıkmıştı (1940), sonra eleştiriler de yazdı ★ **Atatürk İçin** (1953, Bedri Gider ve Şinasi Saba ile birlikte), **Aşk Şiirleri Antolojisi** (1955), **Çocuk Şiirleri** (1973) adlarında üç de antoloji yayımlamış olan Ahmet Köksal, kendi şiirlerini şu kitaplarda topladı: **Yanık Sarı** (1958), **Sonsuz Haziran** (1963), **Çoğul Mavilik** (1991).

KÖKSAL, Ülker ★ Günümüz oyun yazarlarından ★ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi, ayrıca Fransa'da Yüksek İdarecilik Okulu'nda okudu. 1990 yılından itibaren Ankara Üniversitesi'nde Tiyatro Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. ★ Daha önce Türkiye radyolarında yayımlanmış birkaç oyunu da olan yazar, TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında radyo ve TV oyunları dalında iki, TV çocuk oyunları dalında bir başarı ödülü aldı. Türk Ticaret Bankası'nca düzenlenen bir "Çocuk Piyesi Yarışması"nda **Dağ Deniz Kavuştu** oyunuyla ikincilik (Şubat 1973), **Pınar'ın Başına Gelenler** oyunuyla Arkın Çocuk Edebiyatı Yarışması'nda üçüncülük (1974), **Besleme** oyunuyla 1979 Sanatseverler Derneği En İyi Oyun Yazarı Ödülü'nü, **Ademin Kaburga Kemiği** oyunuyla Türkiye İş Bankası 1979 Tiyatro Oyunu Yarışması'nda üçüncülük kazandı ★ Bir çoğu sahnelerimizde oynanan eserleri, iki cilt halinde basıldı (1.cilt: **Sacide, Besleme, Gün Dönerken,** 1986; 2.cilt: **Uzaklar, Yollar Tükendi, Bir Garip Oyun,** 1986). Toplu oyunları **Sevdalı Fidanlar** ve **Karanlıkta İlk Işık (Kubilay)** ile birlikte 1993'te yayımlanan yazarın **Karagöz Trafikte** (1987) adlı halk tiyatrosu çalışması var. **Uzaklar** adlı oyunu ile 1984 Enka Sanat Ödülü üçüncülüğünü, 1986 İsmet Küntay En İyi Oyun Yazarı ve 1986 Sanat Kurumu En İyi Oyun Yazarı Ödülleri'ni kazandı.

KÖPRÜLÜ, Fuad ★ XX. y.y. yazar ve edebiyat tarihçilerinden, 1890-28.6.1966, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Mercan İdadisi'nde, Hukuk Fakültesi'nde okudu. Otuz yıl (1913-1943) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Türk edebiyatı profesörlüğü, bir ara Kars milletvekilliği (1934) yaptı. Demokrat Parti kurucuları arasına girdi, İstanbul milletvekili (1946) ve Dışişleri Bakanı (1950) oldu, sonra partiden istifa etti (1957) ★ Edebiyat âlemine Fecr-i Ati şairleri arasında şiirle giren, o yıllarda Batı yazarları üzerine birtakım biyografiler de yazan Fuat Köprülü, özellikle Edebiyat Fakültesi'ne geçtikten sonra edebiyatımız ve edebiyat tarihimiz alanında çalışmalarını hızlandırdı: Ziya Gökalp'in çıkardığı **Yeni Mecmua'da** hece vezniyle, millî konularda şiirleri

yanı sıra (1917-1918), divan ve halk şairlerimiz, şiirimiz üzerine tanıtma ve incelemeler de yayınlıyordu. **Milli Tetebbular Mecmuası** (1915, 5 sayı). **Türkiyat Mecmuası** (1942 →).. gibi, kültür tarihimizin önemli dergilerini çıkarmaya başlamış, Türkiyat Enstitüsü'nü kurmuştu (1924). Prof. Köprülü, Ziya Gökalp'ın Türkçülük programına paralel olarak, Türkçü bir tarih ve bilim görüşünden yola çıktı. Edebiyat tarihimizi, Osmanlı devleti sınırlarını aşamamış, birer antoloji olmaktan öteye geçememiş şuarâ tezkireleri anlayışından kurtardı, destanlar çağından günümüze bir bütün halinde ele aldı. Edebiyat tarihimizin çeşitli devir ve şahıslarını modern tarih yöntemlerine göre, belgelere dayanarak, ilk defa o, aydınlığa çıkardı, eski kitaplara geçmemiş birçok şair ve nâsirimizin (bk. Şeyyad Hazma, Ahmet Fakîh, Dehhanî vb.) varlığını bilim dünyasına tanıttı. Batı âleminde otorite sayılan türkologların yanlışlarını düzeltti, tamamladı. Bu sistemli çalışmaları sayesinde pekçok Avrupa üniversite ve bilim kurullarına üye seçilen ilk Türk bilgini oldu, birçok milletlerarası bilim kongresinde Türkiye'yi temsil etti. Şarkiyat, Türk medeniyeti ve kültür tarihi, Türk edebiyatı tarihi, edebi tenkid, Türk dili, dini, Türk sanat musikisi, Türk hukuk ve iktisat tarihleri, Türk siyasî tarihi ve etnolojisi.. gibi alanlardaki geniş çalışmalarının ürünlerini çeşitli kitap, dergi ve ansiklopedilerde derledi ★ Köprülü'nün 60. doğum yılı münasebetiyle Türk ve yabancı bilginlerin inceleme ve yazılarıyla Prof. Köprülü için bir de armağan kitabı yayımlandı: **Fuad Köprülü Armağanı** (1953). Bu kitapta 1950'ye kadarki "İlmî neşriyatı"nın tam listesi verilmiştir ★ Kitap halinde çıkmış eserleri: **Hayat-ı Fikriye** (makaleler, 1909), **Mektep Şiirleri** (3 cilt, 1918), **Tevfik Fikret ve Ahlâkı** (inceleme, 1918), **Nasrettin Hoca** (manzum hikâyeler, 1918), **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar** (monografi, 1918, 3. b. 1976), **Türk Edebiyatı Tarihi I, II** (1920-1921, 2.b. 1926-1928), **Türkiye Tarihi I** (1923), **Bugünkü Edebiyat** (makaleler, 1924), **Azeri Edebiyatına Ait Tetkikler** (1926), Milli Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri ve Divan'ı Türki-i Basit (1928), **Divan Edebiyatı Antolojisi** (1932-1934), **Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmalar** (1934), **Türk Saz Şairleri** (cilt II: XVI-XVIII. asırlar, cilt III: XIX-XX. asırlar, 1940). (**Türk Saz Şairleri**'nin ilk cildi, 2. ve 3. ciltlerinin yeni baskılarıyla birlikte ancak 1962'de çıktı), **Osmanlı Devletinin Kuruluşu** (1959, 1972), **Edebiyat Araştırmaları** (makaleler külliyatı, 1966), vb. ★ Köprülü'nün edebî ve fikrî makalelerinden seçmeler M.E.B. Kültür Yayınlarında çıktı (1972).

KÖROĞLU ★ XVI. yy. saz şairlerinden, ?-? ★ Hikâyeleri Anadolu'da 24 kol halinde söylenmekte olan, Ayvaz'ı oğul edinmiş, nazım nesir karışık halk destanı kahramanı Köroğlu ile karıştırılmaması gereken bu Köroğlu, III. Murad devrinde (1574-1595) Özdemiroğlu Osman Paşa'nın kumandasındaki Osmanlı ordusuyla İran savaşlarına (1578 ve 1584) katılmış; Paşa'nın, Şirvan ve Tebriz fetihlerini anlatan bir destanla Tebriz'de ölümü (1585) üzerine bir ağıt yazmıştı ★ Geniş bilgi Cahit °Öztelli'nin (ilk b. 1953) ve Haşim Nezihi °Okay'ın (ilk b. 1970) **Köroğlu ve Dadaloğlu** isimli kitaplarındadır.

KÖRÜKÇÜ, Muhtar ★ Günümüz yazarlarından, 1915-5 Ocak 1985, doğ. Gazian-

tep, ölm. Ankara ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1936) bitirdi, Türk Hava Kurumu Hukuk İşleri'nde (1937-1939) çalıştı. Ergani, Karlıova, Devrekâni ve Mut ilçelerinde kaymakamlık, Ankara'da PTT Genel Müdürlüğü'nde müşavirlik yaptı, TRT Program Etüt ve Plân Dairesi Başkanı oldu ★ Yazarlığa köy notları ve kitap eleştirileriyle (ilkin Yücel dergisinde, 1935) başladı. Köy notlarını **Köyden Haber** (1950) kitabında derlemişti. Yurt gerçeklerini alışılmış bir anlatım içinde yansıtan iki de hikâye kitabı çıkardı: **Anadolu Hikâyeleri** (1954), ***Doğu'dan Hikâyeler** (1968).

KUDRET, Cevdet ★ Günümüz şair ve yazarlarından, 1907-10 Temmuz 1992, doğ. ve ölm., İstanbul ★ Birinci Dünya Savaşı'nda, on, onbir yaşlarında babasını kaybedince annesinin gayretiyle okuyabildi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1933) bitirdi. Kayseri ve Ankara Atatürk liselerinde, Ankara Devlet Konservatuvarı'nda edebiyat öğretmenliği (1934-1945), Türkiye Ansiklopedisi Bürosu'nda edebiyat sekreterliği (1945-1950), İstanbul ve Ankara'da avukatlık yaptı. Türk Dil Kurumu'nda çalıştı, redaktörlük yaptı ★ Meşale dergisinde (1928) toplanan Yedi Meşale şairlerinden biri de sanat hayatı 1927'de Servetifünun dergisinde başlamış Cevdet Kudret'tir. O toplulukta Ziya Osman'dan sonra en çok Cevdet Kudret, şiire sadık kaldı. Yedi Meşaleci'lerin ortak kitabı Yedi Meşale (1928) ile, kendi eseri **Birinci Perde** (1929)'deki şiirlerinde, bireysel duyguları, münzevi ve kötümser, ama orijinal açılardan arada hikâye ve balad imkânlarından da faydalanarak başarıyla yansıtmıştı. Daha sonra tiyatro, hikâye, roman türlerinde eserler verdi; 1952'den başlayarak önce değişik imzalarla sonra kendi adıyla edebiyat tarihimizin ünlü isimleri, eserleri üzerine değerli tanıtma ve el kitapları; başarılı ve aranan, okul ders kitapları (bu lise kitapları Abdurrahman Nisari adıyladır) yayımladı ★ Şairlik hayatının ilk yıllarında (1928-1933) üçü Darülbedayi (İstanbul Şehir Tiyatrosu)'de oynanmış (**Tersine Akan Nehir,** 1929; **Rüya İçinde Rüya,** 1930; **Kurtlar,** 1933) piyesleri Varlık, Gündüz, Ağaç dergilerinde tefrika edildi. Oynanmamış bir piyesi de **Danyal ve Sara**'dır ki 1931'de yazılmış bu eser Varlık'ta tefrika edilmişti (1938), **Yaşayan Ölüler** oyunu ise 1994'te yayınlandı ★ Türkiye'nin Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasındaki otuz yıllık toplumsal kesitini veren ve **Süleyman'ın Dünyası** genel başlığını taşıyan, üç ciltlik bir dizi romanının ilk iki cildi (***Sınıf Arkadaşları,** 1943; ***Havada Bulut Yok,** 1958), üçüncü ciltle (**Karıncayı Tanırsınız**) birlikte 1976'da yeniden, topluca basıldı. Hikâyelerini derleyen ***Sokak** ise 1974'te çıkmıştı. Bu dört eser, İnkılâp ve Aka Kitabevleri yayınıdır ★ 1933-1937 yılları arasında Gündüz ve Varlık dergilerinde çıkmış nesirleri ile, saz şiiri geleneklerinden faydalanarak yazdığı özellikle sosyal temaları işleyen şiirlerini (Varlık, 1935-1936) dergi sayfalarında bıraktı. Dil üzerine deneme ve tartışmalarını **Dilleri Var Bizim Dile Benzemez** (1966) adlı kitapta derledi. **Karagöz**'de tarihçeleri ve açıklamalarıyla 35 Karagöz oyununu topladı (üç cilt, 1968-1970) ★ Bir hazırlık niteliğinde çıkardığı, inceleme ve örneklerle **Türk Hikâye ve Roman Antolojisi**'ni (1945), **Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman** (1859-1959) adıyla sonradan genişletti: Birinci cilt **Tanzimat'tan Meşru-**

tiyet'e Kadar 1859-1910 yıllarını (bas. 1965); ikinci cilt **Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Kadar** 1911-1922 yıllarını (bas. 1967) kapsıyor ★ Bu eserleri izleyen **Ortaoyunu** (1973) monografisi ile Türk Dil Kurumu 1974 Bilim Ödülü'nü kazandı. Kitabın ikinci cildi daha sonra yayınlandı (1975). **Abdülhamit Devrinde Sansür** (1977) de belgesel bir incelemedir. Denemelerinden oluşan **Bir Bakıma** 1977 sonunda çıktı. Bunu **Örnekleriyle Edebiyat Bilgileri** (2 cilt, 1980) ve **Benim Oğlum Bina Okur** (1983), **Kalemin Ucu** (1991) adlı eserleri takip etti. Bu kitabı ile 1991 Sedat Simavi Büyük Edebiyat Ödülü'nü aldı. Ölümünden sonra **Cevdet Kudret'e Saygı** (1993) kitabı yayınlandı. **Cevdet Kudret'e Mektuplar** ise 1995 yılında kitaplaştırıldı. Hayatı, kişiliği ile eserlerinin bir listesi için bakınız: Varlık Dergisi (Temmuz 1988).

KULOĞLU ★ XVIII. yy. saz şairlerinden, ?-? ★ Kâtibi'nin bir şiirinden, Kayıkçı Kul Mustafa ve Kâtibi ile çağdaş ve arkadaş olduğunu öğrendiğimiz Kuloğlu IV. Murad devrinin tanınmış âşıklarındandır. IV. Murad'ın ölümünde (1640) bir ağıt söylediğine, Karacaoğlan ve Gevherî üzerinde etkileri görüldüğüne göre, yüzyılın ilk yarısında yaşadı ★ Kuloğlu'nun başarısı, en çok aşk ve yiğitlik temalarını işlerken halk zevkinin güzellik ve inceliklerini ustalıkla vermesinde görülür ★ Şiirleri ilk kez Sadettin Nüzhet Ergun tarafından derlendi (1933).

KUNT, Bekir Sıtkı ★ Cumhuriyet devri hikâyecilerinden, 1905-8.3.1959, doğ. Antakya, ölm. İstanbul ★ Vakit gazetesinde yazar olarak çalışırken, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1928), Düzce'de, Uşak'ta, Aydın ve Ankara'da hâkimlik yaptı, kurtuluşundan sonra Hatay milletvekili oldu (1939 →). 1946'da tekrar eski mesleğine döndü. Ölümünde İstanbul 8. Asliye Ceza Hâkimi idi (1947-1959). Kanserden öldü, Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ Yazarlık hayatına gazetecilikle başlayan, ilk hikâyesini 1924'de Yeni Adana gazetesinde yayımlayan, 1930/31 yıllarında Vakit gazetesi ilâvelerinde çalışmalarını hızlandıran Bekir Sıtkı, yalnız hikâye türünde eser verdi. Gözleme ve gerçeğe bağlı hikâyelerinde köy ve kasaba kişilerini, İstanbul'un kendi halinde, sıradan insanlarını; mahkemeler, devlet daireleri gibi, çok iyi bildiği çevreleri, buralardaki günlük yaşayışları tabiî ve yerli ölçüler içinde yaşattı, yaşatırken de sanat iddialarından uzak, özentisiz bir dil kullandı ★ Bekir Sıtkı'dan bize beş hikâye kitabı kaldı: **Memleket Hikâyeleri** (1933), **Talkınla Salkım** (1937), ***Herkes Kendi Hayatını Yaşar** (1941), **Yataklı Vagon Yolcusu** (1948), **Ayrı Dünya** (1952) ★ **Arzu ile Kanber** halk kitabını da modernize etmiş, kitabın bu yeni şekli, Matbuat Umum Müdürlüğü tarafından bastırılmıştı (1940).

KUNTAY, Mithat Cemal ★ XX.yy. şairlerinden, 1885-30 Mart 1956, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Vefa İdadisi'ni, Mekteb-i Hukuk'u bitirdi, Adalet Bakanlığına bağlı görevlerde çalıştı, Beyoğlu 4. Noteri iken akciğer kanserinden öldü. Üsküdar'da Karacaahmet Mezarlığı'nda gömülü ★ 1908'den sonra isim yapan şairlerimizdendir. Vatan, millet konularında aruzla yazdığı epik-lirik şiirleriyle tanınır. Bir ara Güneş (1927) dergisinde yazmıştı; son şiirleri Çınaral-

tı dergisinde çıktı (1943-1944) ★ Sayısı on beşi bulan eserlerinden birkaçı: **Kemal** (mensur, tiyatro, 1912), **28 Kânunuevvel** (manzum tiyatro, 1918), ***Üç İstanbul** (roman, 1938, TV dizisi olarak sergilendi, 1984), Mehmet Akif (monografi, 1939), **İstiklâl Şairi Mehmet Akif** (1944), **Namık Kemal** (monografi, iki cilt, 1944-1956) ★ Tek şiir kitabı: **Türkün Şehnâmesinden** (81 şiir, 1945), ikinci kez içinden 52 şiir seçilerek, bir tanıtma yazısı ve bibliyografya ile tekrar basıldı (haz. Faruk K. Timurtaş, 1971).

KURDAKUL, Şükran ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1927, İstanbul ★ İzmir Karşıyaka Lisesi'nde okurken (1946) "Ceza yasasının 142. maddesine aykırı eylemde bulunduğu savıyla 4,5 ay tutuklu kaldığı için okuldan çıkarıldı". İzmir Belediyesi'nde daktiloluk, İstanbul'da bir bankada memurluk etti, gazetelerde düzelti işlerinde çalıştı, Ataç Kitabevi'ni kurdu (1958) ★ Bir ara Rüknettin Resuloğlu'nun sahibi olduğu **Yelken** (ilk sayı: Şubat 1957) dergisini yönetmiş (1958-1962), kendisi de **Ataç** (15 Mayıs 1962-1 Ekim 1964, üç yıl, 30 sayı) ve **Eylem** (mart 1964 - 15 Mayıs 1966, 34 sayı) dergilerini çıkarmıştı ★ Şiirde ilk denemelerini **Tomurcuk** (1943), **Zevklerin ve Hülyaların Şiirleri** (1944) kitaplarında topladı. 1943-1953 yıllarında çeşitli dergilerde yayımlanmış şiirlerinden sonra toplumcu, devrimci sanata yöneldi. Bu tür şiirlerini şu kitaplarına koydu: **Giderayak** (1956), **Nice Kaygılardan Sonra** (1963), **İzmir'in İçinde Amerikan Neferi** (1965), **Halk Orduları** (1969), **Acılar Dönemi** (1977), **Ökselerin Yöresinde** (1984), **Ölümsüzlerle** (1985). **Bir Yürekten Bir Yaşamdan** (1982) yapıtıyla (1983) Nevzat Üstün Şiir Ödülü'nü kazandı. 50. Şiir Yılı nedeniyle toplu şiirleri **Bir Yürekten Bir Yaşamdan** adıyla yayımlandı (1993). Sonradan şairliğine hikâye yazarlığını da ekledi, beş kitabı var bu alanda: **Tanığın Biri** (1970), **Beyaz Yakalılar** (1972), ***Kurtuluştan Sonra** (1973), **Onların Çocukları** (1975), **Öyküler** (1987). ★ **Sosyalist Açıdan Türk-İş Yargılanıyor** (Şaban Yıldız'la birlikte; 1966), **Şairler ve Yazarlar Sözlüğü** (1971), **Çağdaş Türk Edebiyatı I** (Meşrutiyet Dönemi, 1976), **Çağdaş Türk Edebiyatı II** (Cumhuriyet Dönemi, 1987), **Namık Kemal** (1977), **Nâzım'ın Bilinmeyen Mektupları** (1986) kitapları ise derleme-inceleme türünde çalışmalarıdır.

KURŞUNLU, Nâzım ★ Günümüz oyun yazarlarından, 1911-8 Ekim 1980, doğ. İstanbul ölm. ? ★ İnşaat mühendisi olan yazar, Ankara Devlet Tiyatrosu'nda çalıştı ★ Oynanmış radyo oyunları, yayımlanmış bir de hikâye kitabı (**Bir Haylâzın Hikâyeleri**) bulunan Nâzım Kurşunlu'nun eserleri, Devlet veya İstanbul Şehir Tiyatrolarında oynandı; bunlardan ***Branda Bezi** (1952), **Fatih** (1953), ***Dumanlıda Telâki Var** (1964), ***Merdiven** (1966) basılmış olanlardır. Basılmamış oyunları da sahnelerde oynanış sırasıyla şunlar: **Melekler ve İnsanlar** (1950-1951), ***Çığ** (1953), **İpler Elimizde Değil** (1962); **Çivi Çiviyi Söker** (1962), **Analar Babalar Okulu** (1967-1968), ***Gecikenler** (1968), **Kör Kadı** (1970).

KUTLAR, Onat ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1936, Alanya, ölm. 11 Ocak 1995 İstanbul. ★ Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu,

felsefe öğrenimi yapmak için Paris'e gitti, iki yıl sonra dönüşünde bir dergide sekreter olarak çalıştı. Türk Sinematek Derneği'nde İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nda yöneticilik yaptı. ★ Dergilerde önce şiirleri çıktı (1952/54), dokuz hikâyesini derleyen ilk kitabı ***İshak** (1959) ile Türk Dil Kurumu 1960 Hikâye Ödülü'nü kazandı. Diğer kitapları: **Peralı Bir Aşk İçin Divan** (şiirler, 1981), **Unutulmuş Kent** (şiirler, ilk kitabı da içinde, 1986), **Yeter ki Kararmasın** (deneme-mektuplar, 1984), **Sinema Bir Şenliktir** (yazılar, 1985), **Bahar İsyancıdır** (denemeler, 1986). Cumhuriyet gazetesindeki yazıları ölümünden sonra kitaplaştırıldı: **Gündemdeki Konu** (1995), **Gündemdeki Sanatçı** (1995) ★ Ferit Edgü'nün **O** adlı romanını **Hakkari'de Bir Mevsim** adıyla sinemaya uyarladı. Film, Berlin ve 2. Akdeniz Kültürleri Film Festivallerinde ödüller aldı (1983). **Yusuf ile Kenan** (Yön: Ömer Kavur; 1979) ve **Hazal** (Yön: Ali Özgentürk; 1986) senaryolarıdır.

KUTLU, Ayla ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 15 Ağustos 1938 Antakya ★ İlk ve orta öğrenimini Antakya, İskenderun, Gaziantep'de tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi (1960). Personel Eğitim, Organizasyon, Metod konularında çeşitli kamu kuruluşlarında çalıştı ★ İlk öykü ve yazıları Özgür İnsan dergisinde Aygen Berel adıyla yayımlandı (1976-1977). 13. Antalya Film Festivalinde film öyküsü dalında ikincilik kazandı. Romanları: **Kaçış** (1979), **Islak Güneş** (1980), **Cadı Ağacı** (1983), **Tutsaklar** (1983), **Bir Göçmen Kuştu O** (1985), **Hoşça Kal Umut** (1987), **Kadın Destanı** (1994). Ayrıca iki hikâye kitabı vardır: **Hüsnüyusuf Güzellemesi** (1984), **Sen de Gitme Triyandafilis** (1990) ★ Bunlardan **Bir Göçmen Kuştu O** Madaralı 1986 Roman Ödülü'nü, **Hoşçakal Umut** 1988 Rüştü Koray Ödülü'nü, **Sen de Gitme Triyandafilis** 1991 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı aldı. TV, Çocuk programlarında senaristlik, danışmanlık, yazarlık yapıyor. Radyo ve televizyonda sohbet köşeleri var. Çeşitli radyo dizileri bulunuyor. Öyküleri, Arapça, İngilizce, Almanca ve Flamanca'ya çevrildi. **Merhaba Sevgi** (çocuk romanı) Makedonca yayımlandı.

KUTLU, Mustafa ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1947 Erzincan ★ Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1968), Tunceli Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yaptı, şimdi İstanbul'da Dergâh Yayınları'nca çıkarılmakta olan (Mart 1976 →) **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi** yayım kurulunda görevli ★ Hikâye ve yazılarını evvelce **Adımlar** dergisinde (Erzurum, 24 sayı çıktı, ilk sayı: Şubat 1970) izlediğimiz yazar, daha sonra Fikir ve Sanatta Hareket dergisinin yayımına katıldı (1968-1979). Şimdi Dergâh Sanat ve Edebiyat Dergisi'ni yönetiyor (Mart 1990 →). ★ İki inceleme: **Sait Faik'in Hikâye Dünyası** (1968), **Sabahattin Âli** (1972). Hikâye kitapları: ***Ortadaki Adam** (1970), **Gönül İşi** (1974), **Yokuşa Akan Sular** (1979), **Yoksulluk İçimizde** (1981), **Ya Tahammül Ya Sefer** (1983), **Bu Böyledir** (1990), **Sır** (1991), **Arka Kapak Yazıları** (1995). Denemelerini **Şehir Mektupları**'nda topladı (1995) ★ **Yoksulluk İçimizde** adlı kitabıyla 1980-81 yılında, **Ya Tahammül Ya Sefer** adlı kitabıyla da 1982-83 yılında hikâye dalında Yazarlar Birliği Ödülü'nü kazandı.

KUTLU, Şemsettin ★ Günümüz yazarlarından, 1918-25 Ağustos 1991, doğ. Göksun, ölm. İstanbul. ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1941), liselerde öğretmenlik, Millî Eğitim müfettişliği, İstanbul Eğitim Enstitüsü edebiyat öğretmenliği yaptı (1961-1975) ★ Konularını Anadolu kasabalarının gündelik hayatından almış hikâyelerini dergilerde (Çınaraltı, Yedigün, Hisar, 1942-1952) bıraktı. Bazı eski kitapları yeni basımlara hazırladı: (Ali Bey, Faik Reşat, Ruşen Eşref Günaydın, Halit Ziya Uşaklıgil vb.). Derleme veya antolojiler çıkardı: **Eski Türk Hayatı** (1958), **Türk Romanları** (1970), **Bu Şehr-i İstanbul ki** (1972), **Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı Antolojisi** (1972), **Eski İstanbul Ünlüleri** (1974), **Servetifünun Dönemi Türk Edebiyatı Antolojisi** (1981), **Türk Edebiyatında Kahramanlık Hikâyeleri Antolojisi** (1981), **Metinlerle, Örneklerle Şairler ve Yazarlar** (1981), **Dünya Edebiyatı Antolojisi** (1982), **Divan Edebiyatı Antolojisi** (1983), **Dertli** (1988).

KÜÇÜK İSKENDER ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 28 Mayıs 1964 İstanbul. Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra beş yıl tıp, üç yıl da sosyoloji öğrenimi gördü. 1985 yılından itibaren çeşitli edebiyat dergilerinde şiir ve yazıları yayımlanmaya başladı ★ Yapıtları; şiir **Gözlerim Sığmıyor Yüzüme** (1988), **Erotika** (1991), **Yirmi5April** (1994), **Periler Ölürken Özür Diler** (1994) ★ Öykü: **Dedem Beni Korkuttu Hikâyeleri** (1992), **İkizler Burcu Hikâyeleri** (1993), **666** (1994).

KÜLEBİ, Cahit ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1917, Çeltek köyü, Zile/Tokat ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1940), Antalya ve Ankara'da edebiyat öğretmenliği, Millî Eğitim müfettişliği (1956-1960) yaptı, kültür ateşesi ve öğrenci müfettişi olarak İsviçre'de bulundu (1960-1964), yurda dönünce iki yıl kadar Kültür müsteşar yardımcılığı (1970/71) bir yana, başmüfettiş olarak çalıştı, 1972 sonunda görevinden ayrıldı, Türk Dil Kurumu Genel Yazmanı (Ekim 1976-Haziran 1983) oldu. Şimdi emekli ★ İlk şiirleri Nazmi Cahit imzasıyla Gençlik dergisinde çıkmıştı (Haziran ve Temmuz 1938) ★ 1940-1950 yıllarını kapsayan Yeni Şiir akımında kendine özel bir yer ayırdı. Aydın bir saz şairi içtenliği, bir Karacaoğlan rahatlığı ve temiz bir dil ile, zaman zaman kötümser, güvensiz, kendi türküsünü söyledi. Yarım kafiyeler, iç sesler, duygu ve düşüncelerine eklediği zarif benzetmeler ve söyleyişindeki titizlikle en sevilen şairler arasına girdi. Yurt köşelerinin manzara ve insan gerçeklerini, modern bir biçim ve yeni bir romantizmle yaşatış, anılarla güçlü içten bir duyarlık; başlıca özellikleridir ★ Şiir kitapları: **Adamın Biri** (1946), **Rüzgâr** (1949), **Atatürk Kurtuluş Savaşında** (1952), **Yeşeren Otlar** (1954), **Süt** (1965) ★ Bu beş kitaptan sonra **Şiirler** (1969) ve **Yangın** (1980) adlı kitapları yayınladı. **Türk Mavisi** (1973) Cahit Külebi'den bir seçmeler kitabıdır. Bütün şiirlerini önce **Sıkıntı ve Umut** (1977), daha sonra da **Bütün Şiirleri** (1982) adıyla yayımladı. **Güz Türküleri** ise 1991'de yayınlandı. ★ Şairin **Atatürk Kurtuluş Savaşında** kitabından, Nevit Kodallı bir **Atatürk Oratoryosu** (bas. 1953) meydana getirdi. Şiir üzerine düzyazılarını **Şiir Her Zaman** (1985), anılarını ise **İçi Sevda Do-**

lu Yolculuk (1986) adı altında topladı. **Yeşeren Otlar** kitabı Türk Dil Kurumu 1955 Edebiyat Ödülü'nü, **Yangın** kitabı ise 1981 Yeditepe Şiir Ödülü'nü kazandı ★ Muzaffer Uyguner bir inceleme kitabı hazırladı: **Cahit Külebi** (1991).

KÜNTAY, İsmet ★ Cumhuriyet devri oyun yazarlarından, 1923-25 Temmuz 1974, doğ. Artvin, ölm. Ankara ★ İlk ve orta öğrenimini Ankara ve Bursa'da tamamladı. Sümerbank'ta çalıştı, emekli oldu (1976) ★ Sanat dalında ilk çalışmaları mizah alanında oldu, sonra tiyatroya yöneldi. Ankara Sanat Tiyatrosu grup yazarıydı. **Tozlu Çizmeler, Evler Evler, 403. Kilometre** oyunlarıyla tanınmıştı (bu üç oyun sonradan bir kitapta toplandı, 1978; ayrıntılı yaşam öyküsü kitabın başında). Üçüncü oyunu yılın en iyi oyunu seçildi. Küntay, Ankara'da kalp krizinden öldü. İstanbul'da toprağa verildi ★ Anısına kurulmuş bir armağan için kitabın Edebiyat Armağan ve Ödülleri bölümüne bakınız.

KÜR, Pınar ★ Günümüz romancılarından, doğ. 15 Nisan 1945 Bursa ★ Liseyi New York'ta okudu, üniversite öğrenimini New York ve İstanbul'da tamamladı. Fransa'da Sorbon Üniversitesi'nde "Yirminci yüzyıl tiyatrosunda gerçeklik ve yanılsama" konusunda doktora verdi. Bir süre Ankara'da Devlet Tiyatrosu'nda dramaturg olarak çalıştı (1971-1973), İstanbul'da (1974 →) yaşıyor ★ Önceleri yazar ve oyuncu olarak tiyatro ile uğraştı, sonra hikâyeler yazdı (Dost dergisi, 1971-73), beş romanı (**Yarın Yarın,** 1976; **Küçük Oyuncu,** 1977; **Asılacak Kadın;** 1979, **Bitmeyen Aşk,** 1986, müstehcen savıyla toplatıldı; imhasına karar verildi, daha sonra aklandı. **Bir Cinayet Romanı,** 1989, **Sonuncu Sonbahar** (1992), ve iki hikâye kitabı (**Bir Deli Ağaç,** 1981; **Akışı Olmayan Sular,** 1983) yayımlandı. **Akışı Olmayan Sular** kitabıyla 1984 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı.

LAMİÎ ★ XVI. yy. divan şairlerinden, 1472-1532, doğ. ve ölm. Bursa ★ Muradiye medresesine devam ederek devrinin belli başlı bilgilerini öğrendi, Nakşibendi tarikatına girdi, ömrünü eser yazmakla geçirerek I. Selim'den, Kanunî'nin veziri İbrahim Paşa'dan caize ve ihsanlara nail oldu, hayatı hep Bursa'da geçti ★ Nazımla, nesirle veya karışık, divan edebiyatı türlerinin hemen hepsinde otuza yakın eser sahibi Lâmiî'nin eserleri; çoğunlukla genişletilmiş, serbest tercümelerdir. En fazla İran şairi Molla Câmî (1414-1492)'den çevirdiği için Câmî-i Rûm diye tanınan Lâmiî'nin bu tür eserleri arasında en tanınmışı **Nefahatü'l-üns** (Dostluk Nefesleri)'dir; büyük İslâm tasavvufçularının, din ulularının hayat ve menkıbelerini derleyen ve sade bir dille çevrilmiş olan bu kitabın sonuna Lâmiî, Anadolu'da yetişmiş Türk sofilerinin hayatlarını da eklemiştir. Lâmiî'nin orijinal eserlerinden biri, manzum **Şehrengiz'**dir. Kanunî'nin Bursa'yı ziyareti vesilesiyle yazdığı bu eserde, şair, çeşitli güzellik ve anıtlarıyla Bursa'yı tasvir eder, över. İslâmî edebiyatların aşk hikâyelerinden birini işleyen mesnevileri içinde en ünlüsü, Unsurî'den çevirdiği **Vamık ve Azra** ve **Şehrengiz** (bas. 1871, Orhan Şaik Gökyay'ın incelemesi: Yücel dergisi, Nisan 1939) gibi daha birkaç eserini Lâmiî, Kanunî adına yazmıştı.

LATİFÎ ★ XVI. yy. şuarâ tezkiresi yazarlarından, 1491-23 Ekim 1582 ★ Kastamonu'lu Latifî, uzun zaman Rumeli'de, İstanbul'da imaret kâtipliği yaptı, Rodos'da, Mısır'da bulundu, Mısır'dan Yemen'e giderken bindiği geminin yolda fırtınadan batması üzerine boğularak öldü ★ Anadolu sahasında, °Sehî Bey'den sonra ikinci **şuarâ tezkiresi**'ni Latifî, İstanbul'da iken 1543'te yazmaya başladı. 1546'da tamamlayıp Kanunî'ye takdim etti. Alfabetik bir sıraya göre düzenlediği eserinde II. Murad devrinden XVI. yüzyıl ortalarına kadar yetişmiş şairlerin hayat ve eserleri üzerine bilgi verdi, arada şairlerin tenkitlerini yaptı, onları değerlendirişlerinde isabetli hükümlere vardığı oldu. Kütüphanelerde pek çok yazma nüshaları bulunan **Latifî Tezkiresi,** 1896'da basıldı. İkinci derecede bir divan şairi olan, yazma mecmualarda şiirlerine de rastlanan fakat divan'ı kayıp Latifî'nin, tezkiresi dışında, düzyazı başka eserleri de vardır.

LAV, Ercüment Behzat ★ Günümüz şairlerinden, 1903-16 Mayıs 1984, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdi. Berlin'de tiyatro ve müzik öğrenimi gördü (1921-1925), yurda döndükten sonra, genellikle İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda aktör, rejisör ve İstanbul Konservatuvarı'nda öğretmen (1951-1961) olarak çalıştı ★ İlk şiirini Servetifünun-Uyanış dergisinde (1926) yayınlayan Ercüment Behzat, ilk kitabı **S.O.S.** ile tanındı. Ölçülü-uyaklı şiire ilk karşı çıkanlardan biri oldu: Gerçek-üstücülük, fütürizm, kübizm gibi şiir akımlarını denedi, sonraları hümanist bir görüşte yazdı ★ Şiir kitapları: **S.O.S.** (1931), **Kaos** (1934), **Açıl Kilidim Açıl** (1940), **Mau** Mau (1962), **Üç Anadolu** (1964). İlk dört kitabı ikinci kez basılmıştır (1965) ★ Oyunları: **Karagöz Stepte** (1940), **Altın Gazap** (1971).

LESKOFÇALI GALİB ★ XIX. yy. şairlerinden, 1828-1867, doğ. Leskofça (bugün Yugoslavya'da,) ölm. İstanbul ★ Üsküp Valisi İsmail Paşa'nın oğlu. Özel öğrenim gördü. Devlet kalemlerinde yetişmiş, Mithat Paşa'nın valiliği sırasında Tuna gazetesinde yazarlık ve Ahmet Cevdet Paşa'nın valiliğinde Halep'te mektupçuluk yapmıştı ★ Tanzimat döneminde divan şairlerinin son büyüklerinden olan Leskofçalı Galib Bey, 1860/61 yıllarında İstanbul gümrüğünde Tahrirat Müdürü iken, °Hersekli Arif Hikmet, °Yenişehirli Avni, Üsküdarlı Hakkı beyler ve Namık Kemal ile Ziya Paşa'nın beğendikleri bir şair olmuştu. Namık Kemal'in Vatan Kasidesi'nin yazılışında Galib Bey'in bir kıtasının etkisi açıkça görülür ★ Divanı İbnülemin Mahmut Kemal (İnal)'in önsözüyle bastırıldı (1918).

LEVEND, Agâh Sırrı ★ Cumhuriyet devri edebiyat tarihçilerinden, 1894-28 Ekim 1978, doğ. Rodos, ölm. Ankara ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1919). İstanbul Erkek Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği, kurucularından olduğu özel İstiklâl Lisesi'nde öğretmenlik ve müdürlük yaptı. Aydın milletvekili (1940-1946), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü edebiyat öğretmeni (1947/49), Türk Dil Kurumu Genel Yazmanı (1951-1960) ve Başkanı (1963-1966) oldu ★ İlk yazısı Babalık gazetesinde çıkmıştı (Konya, 14 Mart 1913). Şiir, hikâye de yazmış olan Levend'in ilk kitabı **Acılar** (1928) ro-

manıdır. Sonradan çalışmalarını edebiyat tarihi araştırmalarında topladı ★ Türk Dil Kurumu'nun çıkarmakta (Ekim 1951 →) olduğu **Türk Dili** dergisine de büyük emeği geçen yazar hakkında geniş bilgi ve bibliyografya, Dr. İbrahim Kutluk'un **Agâh Sırrı Levend, Hayatı ve Eserleri** adlı tanıtma kitabındadır (1963) ★ **Edebiyat Tarihi Dersleri** (üç cilt: I- **Tanzimat'a Kadar,** 1932; II- **Tanzimat Edebiyatı,** 1934; III- **Servetifünun Edebiyatı,** 1937) kitaplarını izlemiş başlıca inceleme ve araştırmaları şunlardır: **Maarifimiz ve Millî Terbiyemiz** (1940), **Eserler ve Şahsiyetler** (1940), **Divan Edebiyatı** (1941), **Nabi'nin Sur-nâme'si** (1944), **Atâi'nin Hilyetü'l-Efkâr'ı** (1948), **Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri** (1949, 3. b. 1972), **Gazavâtnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavâtnâme'si** (1956), **Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul** (1958), **Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnun Hikâyesi** (1959), **Tarih Boyunca Türk Dili** (1961), **Ümmet Çağı Türk Edebiyatı** (1962), **Türkçülük ve Millî Edebiyat** (1962), **Türk Edebiyatında Manzum Atasözleri ve Deyimler** (1962), **Hüseyin Rahmi Gürpınar** (1964), **Ali Şir Nevaî** (hayatı, sanatı, bütün eserleri, dört cilt, 1965-1968), **Şemsettin Sami** (1969) vb. ★ Yeni ve büyük eseri **Türk Edebiyatı Tarihi**'nin henüz Giriş bölümünü kapsayan birinci cildi de çıktı (Türk Tarih Kurumu yayını, 1973) ★ Hakkında bir inceleme İsmail Ulçugür tarafından hazırlandı: **Agâh Sırrı Levend** (1982).

LEVİ, Mario ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1957 İstanbul ★ Saint Michel Lisesi'ni (1975), Fransız ve Roman Filolojisi'ni (1980) bitirdi ★ İlk yazıları **Şalom** Gazetesinde (1984) yayımlandı, bir yıl süreyle bu gazetenin kültür-sanat sayfasını yönetti. Çeşitli gazete ve dergilerde müzik ağırlıklı yazılar yazdı. ★ Kitaplarında İstanbul'un etnik ve dinsel azınlık coğrafyasının insanlarıyla yaşadıkları topluma uyum sağlayamamanın acısını çekenleri anlattı ★ Jacques Brel'in yaşamını ve sanatını konu alan **Bir Yalnız Adam** (1986) ilk kitabıdır. İkinci kitabı **Bir Şehre Gidememek** (1990) ile 1990 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazandı. Diğer kitapları: **Madam Floridis Dönmeyebilir** (öykü, 1990), **En Güzel Aşk Hikâyemiz** (roman, 1992).

LEYLÂ HANIM (Leylâ Saz) ★ XIX. yy. şairlerinden, 1850-6 Aralık 1936, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Sultan Abdülaziz'in tahta çıkmasından sonra Girit valiliğine atanan, babası hekimbaşı İsmail Paşa ile; evlenince de eşiyle gittiği Girit, İzmir, Rusçuk, Trabzon, Kastamonu vilâyetleri üzerine gezi notlarını, harem ve saray âdet ve hâtıralarını 1920-1922 yıllarında Vakit ve İleri gazetelerinde yayımlayan, harem ve saray yazıları fransızcaya, almanca ve çekçeye de çevrilmiş bulunan Leylâ Hanım, şiirlerinden bir kısmını **Solmuş Çiçekler** (1928) kitabında toplamıştı. Musikişinasdı, besteleriyle de ün kazanmıştı. 86 yaşında öldü; Saz soyadını almıştı; Edirnekapı şehitliğine gömüldü ★ Anıları kitap biçiminde yayımlandı: **Haremin İçyüzü** (haz. Sadi Borak, 1974).

MACİT CEVAT (Doğudan) ★ Günümüz yazarlarından, 1912-9 Ağustos 1986, doğ. Vılçıtır (Yugoslavya), ölm. İstanbul ★ Balkan Savaşı yıllarında ailece gelip yerleştikleri Tekirdağ'da ortaokulu bitirdi. Siyasal inançlardan dolayı

tutuklandı (1933), Bursa cezaevinde Nâzım Hikmet'in ve Orhan Kemal'in hapishane arkadaşıydı ★ Daha önce de oyunlar, senaryolar yazmıştı. Uzun yıllar sonra, ilk kitabı olan ve özel tiyatrolarda uzun süre oynanan **Komprador Oyunu** (1970) ile tanındı. İkinci kitabı, Vietnam Kurtuluş Savaşı'na ilişkin belgelerden yararlanarak kaleme aldığı **Vietnam Geçidi** (1973) romanıdır.

MADEN, Sait ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1932, Çorum ★ İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nü bitirdi (1956). ★ Şiir yazmaya ortaöğretimin ilk yıllarında başladı. Şiirlerini İstanbul, Türkçe, Soyut, Yazko Edebiyat, Somut, Varlık, Gösteri gibi dergilerde yayımladı. ★ 1950'de Varlık Yayınları'nın açtığı çeviri şiir yarışmasında Baudelaire'den çevirdiği "Mocsta et Errabunda" adlı şiirle birinci oldu. 1976'da Aragon'dan çevirdiği **Elsa'ya Şiirler** adlı yapıtla Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü kazandı ★ Kitaplaşmış çevirileri: Octavio Paz, **Güneş Taşı** (1962); **;Gerçeküstücülük, Antoloji** (1963); Blaise Cendrars, **Seçmeler** (1964); Pablo Neruda, **Kara Ada Defteri** (1971); F. Garcia Lorca, **Bütün Şiirler** (1974); Pablo Neruda, **Kara Ada Defteri** (1971); F. Garcia Lorca, **Bütün Şiirler** (1974); Pablo Neruda, **Yirmi Aşk Şiiri ve Umutsuz Bir Şarkı** (1975); Aragon, **Elsa'ya Şiirlerler** (1975); Eugenio Montale, **Seçme Şiirler** (1976); Paul Eluard, **Şiirler** (1976); Saint-John Perse, **Şiirler** (1981); **Şiir Tapınağı**, insanoğlunun beş bin yıllık şiir birikiminden örnekler (1985); Vladimir Mayakovski, **Şiirler** (1985); Baudelaire, **Kötülük Çiçekleri** (1993) ★ Yaşamını bağımsız ressam ve grafikçi olarak sürdüren Sait Maden'in grafik sanatıyla ilgili yapıtları: **Türk Grafik Sanatı Tarihi** (1979); **Simgeler** (kendi çizdiği amblem ve logolardan seçilmiş 150 örnek, 1990).

MAHMUT SADIK ★ XX. yy. yazarlarından, 1864-28 Temmuz 1980, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Mülkiye'yi bitirdikten sonra Almanya'ya ziraat öğrenimine gönderildi, dönüşünde yazarlığı seçti. Gazetelerde fıkra türünden yazılarından bir kısmını **Takvimden Yapraklar** (1912) kitabında topladı. Matbuat (Gazeteciler) Cemiyeti başkanı olmuş, kendisine "en yaşlı yazar" anlamına Şeyhülmuharrirîn ünvanı verilmişti. Romanları da var: **Rüşvet, Sevda, Kalbi Şeyda** (Çılgın Kalb), **Tekâmül** (1913) vb.

MAKAL, Mahmut ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1933 Demirci köyü (Niğde/Aksaray) ★ İvriz (Konya Ereğlisi) Köy Enstitüsü'nü bitirdi (1947), altı yıl köy öğretmenliği yaptıktan sonra yüksek öğrenimini Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde tamamladı, çeşitli illerde ilköğretim müfettişliği yaptı, bir ara Venedik Üniversitesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı okuttu (1971-1972), 1976 yılında emekli oldu ★ Yazarlığa ilk öğretmenliği sırasında Varlık dergisine gönderdiği köy mektup ve notlarıyla başladı (Mayıs 1948). Bu notların toplandığı **Bizim köy** (1950) kitabıyla geniş bir ilgi uyandırdı; edebiyatımızda köy yazıları çığırını açtı: °Apaydın, °Baykurt, °Şimşek, °Gider gibi çoğu Köy Enstitüsü çıkışlı, bugünün ünlü yazarları sanat hayatlarının ilk dönemlerinde onun yolunda yürüdüler ★ Eserleri fıkra veya makale biçiminde, köy, kasa-

ba, eğitim sorunları, öğretmen kıyımları üzerine gözlemler, hikâyemsi notlar, izlenimlerle oluştu: **Bizim Köy** (1950), **Köyümden** (1952, **Hayal ve Gerçek** adıyla, 1957), **Memleketin Sahipleri** (1954), **Kuru Sevda** (1957), **17 Nisan** (1959), **Köye Gidenler** (1959), **Kalkınma Masalı** (1960), **Eğitimde Yolumuz Nereye** (1960), **İplik Pazarı** (1964), **Kamçı Teslimi** (1965), **Halktan Ayrı Düşenler** (1965), (1965), **Ötelerin Havası** (1965), **Yer Altında Bir Anadolu** (1968), **Bu Ne Biçim Ülke** (1968), **Zulüm Makinası-Öğretmen Kıyımı** (1969), **Kokmuş Bir Düzende** (1970), ***Değişenler: Bizim Köy 1975** (1976), **Karanlığı Zorlayanlar** (1976), **Köy Enstitüleri ve Ötesi** (1979), **Bir İşçinin Günlüğünden** (1980), **Hayal ve Gerçek-Değişenler** (1987), **Ağlatı** (1989), **Faust'un Dediği** (1990), **Bakırdaki Kıvılcım** (1992). ★ **Bizim Köy 1975** ile Türk Dil Kurumu 1977 Gezi Ödülü'nü kazandı.

MAKAL, Tahir Kutsi ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1937, Oğuz köyü/Acıpayam ★ Denizli Lisesi'ni, İstanbul Gazetecilik Okulu'nu (1956) bitirdi 1968'den sonra Son Havadis, 1978'den sonra ise Ortadoğu Gazetesinde yazdı. Bir ara **Tarla** adında aylık, köy eğitim-sanat dergisi çıkardı (1965, 1974) ★ Önce şiirler yazdı, şiir kitabı: **Fakir İşi** (1957). Sonra gazete ve dergilerde köy yazıları ve toplum sorunları üzerine röportajlarla dikkati çekti: **İç Göç** (1964) kitabındaki yazılarıyla dört armağan ve "yılın gazetecisi" ünvanını kazandı ★ Öteki kitapları: **Acı Yol** (1964), **Köylü Gözüyle Avrupa** (1965), **Sahte Ozanlar** (1969), **Aşık Veysel** (1969), **Anadolu'da Türk Mührü** (1971), **Aşık Zülfikâr Divânî** (1971), **Zara'lı Aşık Erdem** (1972), **Dadaloğlu** (1973), **Karacaoğlan** (1973), **Türk Halk Şiiri Antolojisi** (1975), **Köroğlu** (1975), **Al Kırbacı Eline** (1978), **Delitay** (1982), **Siyaset Sahnesinden Çehreler: Benim Benim O Benim** (1987) ★ Kurtuluş Savaşımızın çeşitli kesitlerini konu edinmiş **Meydan Dayağı** (1977) romanıyla Peyami Safa 1976 Roman Yarışması'nda 1. Mansiyon Ödülü'nü **Kamyon** romanıyla Peyami Safa 1977 Roman Yarışması'nda birinciliği aldı.

MANASTIRLI RIFAT ★ Tanzimat devri oyun yazarlarından, 1851-1907, doğ. Manastır, ölm. Halep ★ Harbiye'yi bitirdi (1872), Türk-Rus Savaşı'na katıldı (1877), Abdülaziz'in tahttan indirilmesinde rolü olduğu gerekçesiyle Hasan Bedrettin Paşa (1850-1911) ile birlikte, Tanzimat tiyatrosunda pek çok eser verdiler. Manastırlı Rıfat Bey **Osman Gazi** (1873), **Görenek** (1873), **Pâkdâmen** (1874), **Ya Gazi Ya Şehit** (1874) oyunlarını yazdı. **Delile yahut Kanlı İntikam** (1875), **Fakire yahut Mükâfat-ı İffet** (1876) gibi oyunlarını da Hasan Bedrettin Paşa ile birlikte kaleme aldı. Yazdıkları, Fransızcadan çevirdikleri yirmi kadar eseri "Temâşâ" genel başlığıyla bir dizi halinde yayınladılar, bu eserler Gedikpaşa Tiyatrosu'nda da oynandı.

MARDİN, Yusuf ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1916 İstanbul, ölm. 1994 İngiltere ★ İstanbul Amerikan Koleji'ni (Robert Kolej), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1940) bitirdi. Mardin milletvekili (1949), Londra Basın Ataşesi, Ankara Turizm Müdürü, Washington müşaviri (1969) vb. oldu. Şimdi emekli (1975 →) ★ Yücel dergisi (1935) kurucularından, bir süre

de Boğaziçi (1936) dergisini çıkarmış bulunan, günümüz aruz şairlerinden Yusuf Mardin'in yayımlanmış şiir kitapları altı tane: **Bir Ad Bulamadım** (1934), **Mezar Taşları** (takma adla, 1947), **İki Damla Yaş** (1947), **Üç Yaprak** (1948), **Bir Semtini Sevmek** (1972) ve **Sonelerle Seneler** (1982). Üç inceleme kitabı var: **Namık Kemal'in Londra Yılları** (1974), **Abdülhak Hâmid'in Londra'sı** (1976) ve **Abdülhak Hâmid'in Londra Yılları** (1982).

MEHMET CELAL ★ XIX. yy. şair ve hikâyecilerinden, 1867-26.1.1912, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Kendi kendini yetiştirdi; memurluk ve öğretmenlik yaptı; içkiye aşırı düşkün, derbeder bir hayat sürdü. Yenikapı Mevlevihanesi Mezarlığı'nda gömülü ★ Ahmet Rasim'in, özellikle **Muharrir Şair Edip** isimli eserinde sık sık hayatının perişanlığı ve aşkları anlatılan Mehmet Celâl; şiir, hikâye, roman türlerinde pek çok eser vermiş, şiirlerinin çoğunda Büyükada'dan, oradaki aşklarından bahsettiği için Ada Şairi diye tanınmıştı. 1896'dan sonra, Servetifünun Edebiyatının kuvveti karşısında, şöhretini yavaş yavaş kaybetti ★ En ünlü romanları: **Bir Kadının Hayatı** (1890, 3.b. 1919) ve **Küçük Gelin** (1892)'dir.

MEHMED KEMAL ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 11 Nisan 1921 Ankara ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nde bir süre okuduktan sonra, hep gazetelerde türlü görevlerde çalıştı (1945 →), pek çok gazetede fıkra yazarlığı yaptı. 1975'den bu yana Cumhuriyet gazetesinde ★ İlk şiiri Gençlik dergisinde (İstanbul, 10 Ocak 1942) çıkmıştı. 1940 dönemi toplumcu şairleri içinde yalın anlatışıyla sivrildi, sonraları seyrek yazdı. Bir şiir dergisi çıkarmak istemiş, **Meydan** adlı bu dergi ancak bir sayı çıkabilmişti (Ankara, 15 Mayıs 1948) ★ Şiir kitapları: **Birinci Kilometre** (1945), **Dünya Güzel Olmalı** (1954), **Söz Gibi** (1977), **Öğle Rakıları** (1986). Bütün Şiirlerini **Tükenmez**'de (1990) topladı. ★ ***Acılı Kuşak** (1968), **Politika ve Ötesi** (1970), **12 Mart, Öfkeli Generaller ve İşkence** (1974), **Sol Kavgası** (1975), **Ara Rejim Kara Rejim** (1979), **Celal Bayar Efsanesi ve Raftaki Demokrasi** (1981), **Şairler Dövüşür** (1982), **Türkiye'nin Kalbi Ankara** (1983), **Bir Deste İskambil** (1985), **Bu Darbeler Kimin İçin** (1986), **Gayrıresmi Yakın Tarih ve Nerde Eski Seçimler?** (1991), **Haber Peşinde 50 Yıl** (1993) kitapları fıkra ve anılarından seçmelerdir ★ İkinci Dünya Savaşı yıllarında faşizme karşı savaşan bir aydının öğrencilik ve askerlik yılları konulu bir de roman yayınladı: **Sürgün Alayı** (1974); ikinci romanında da gene anılarını konuşturdu: **Pulsuz Tavla** (1976). Son romanı **Kalenin Eteğinde** (1984) adını taşır ★ **Söz Gibi** şiir kitabıyla 1978 Lions Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

MEHMET MURAT ★ Tanzimat devri yazarlarından, ?-1917, doğ. Tiflis/Dağıstan, ölm. İstanbul ★ Yüksek öğrenimini Rusya'da tamamladı; İstanbul'a geldi (1874), Dârülmuallimîn'e (Erkek Öğretmen Okulu) müdür ve tarih öğretmeni oldu (1880), haftalık **Mizan** gazetesini çıkardı (Ekim 1885 →) Mekteb-i Mülkiye'de tarih okuttu. Abdülhamit devrinde Paris'e kaçtı (1894), gazetesini orada çıkarmaya devam etti, dönüşünde (1908) Şûrayı Devlet'e üye

oldu. 31 Mart Olayı'nı (13 Nisan 1908) hazırlayanlardan olduğu iddiasıyla gazetesi kapatıldı, Rodos'a sürüldü. **Tarih-i Ebülfaruk**'u Rodos'ta yazdı ★ Çıkardığı gazeteden, Mülkiye'de tarih okuturken yazdığı **Tarih-i Umumi**'den dolayı Mizancı veya Tarihçi Murat Bey diye anılan Mehmet Murat, yer yer devlet yönetimini eleştiren ve 1875-1880 yıllarına ait realist sahnelerle örülü, sade bir dille yazılmış **Turfanda mı, Yoksa Turfa mı?** romanıyla Tanzimat romancıları arasında yer aldı ★ Esereri: **Tarih-i Umumi** (6 cilt, 1889), **Turfanda mı, Yoksa Turfa mı?** (roman, 1892, yeni b. **Mansur Bey** adıyla, Ertuğrul Düzdağ tar. 1972), **Tarih-i Ebülfaruk** (Osmanlı tarihi, 7 cilt, 1909-1914), vb.

MEHMET RAUF ★ Servetifünun romancılarından, 1875-23.12.1931, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Bahriye Mektebi'ni bitirdi (1893) deniz subayı oldu, staj için Girit'e (1894), Kiel kanalının açılış töreninde bulunmak üzere Alman-'ya (1895) gönderildi, dönüşte İstanbul'da Tarabya'da elçilik gemilerinin irtibat subaylığına atandı. 1908'den sonra bahriyeden ayrıldı, hayatını yazarlıkla kazanmaya başladı. Cumhuriyet devrinde kadın dergileri çıkardı, ticaretle uğraştı ★ On altı yaşında iken yazdığı **Düşmüş** adlı hikâyesini İzmir'e, Halit Ziya'ya göndermiş, Halit Ziya da Hizmet gazetesinde basmıştı, daha sonra İstanbul'da Mektup dergisinde yazıları çıktı. Halit Ziya, Cenap Şehabettin, Hüseyin Cahit'le böylece önceden tanışan Mehmet Rauf, sanatının en başarılı eserini **Eylül** romanıyla verdi; psikolojik roman örneği olan **Eylül**'de olduğu gibi öteki eserlerine de özellikle aşk maceralarını konu yaptı ★ Romanları: **Eylül** (1901), **Ferdâ-yı Garam** (Aşkın Yarını, 1913), **Karanfil ve Yasemin** (1924), **Genç Kız Kalbi** (1925), **Böğürtlen** (1926), **Define** (1927), **Son Yıldız** (1927), **Ceriha** (Yara, 1927), **Kan Damlası** (1928), ***Halâs** (1929), ★ Hikâye kitapları: **İhtizar** (Cançekişme, 1909), **Aşıkâne** (1909), **Son Emel** (1913), **Hanımlar Arasında** (1914), **Bir Aşkın Tarihi** (1915), **Üç Hikâye** (1919), **İlk Temas İlk Zevk** (1923), **Aşk Kadını** (1923), **Eski Aşk Geceleri** (1924) ★ Mensur şiir: ***Siyah İnciler** (1901, 1925) ★ Oyunları: **Ferdi ve Şürekâsı** (Ferdi ve Ortakları, Halit Ziya'nın romanından aktarma, 1909), **Pençe** (1909, filme de alındı: 1917), **Cidal** (Kavga, 1911), **Sansar** (1920) ★ Yazar üzerine bir tanıtma kitabı Varlık Yayınlarında çıkmıştır (haz. L.Sami Akalın, ilk b. 1953), yeni bir kitap Erdoğan Çoşkun'un kaleminden (Toker Yayınları, 1976) ★ Oyunları üzerine geniş bir inceleme Varlık Dergisinde (yaz. Metin And, sayı: 686, 688, 1967).

MEHMET SELAHATTİN ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1923 Diyarbakır ★ Lise ve yüksek öğrenimini İstanbul'da yaptı. Uzun süre mali müşavir olarak çalıştı, bir ara Doğan Hızlan'la birlikte Değer Yayınları'nı kurdu (1976), kısa zamanda ayrıldılar. Şimdi roman yazıyor. Soyadı: Erdem ★ Konularını toplumun değişik kesimlerinden çıkaran yazarın kitap olmuş romanları şunlar: **Küçük Dünya** (1971), **Kaybolan Dünya** (1973), **Şehirde İnsan Yoktu** (1976), **Samyeli** (1977).

MEHMET SEMİH ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1952 İstanbul ★ 1964'te

Burgazada Pansiyonlu İlkokulu'nu bitirdi. Bir yıl Fındıklı Ortaokulu'na devam etti. Düzelticilik, reklamcılık, spor yazarlığı, sekreterlik gibi işlerde çalıştı. Gelişim Larousse ve Ana Britannica ansiklopedilerinde basın ve mizah maddelerini hazırladı. İlk yazısı 1967'de Ekspres gazetesinde yayımlandı. Sonra Yelken, Yeni Toplum, Edebiyat Cephesi, Milliyet Sanat, Sanat Olayı, Akbaba, Sıfır, Dolmuş, Gıcık, Gümgüm, Limon dergileri ile Vatan, Cumhuriyet, Politika, Yeni Asır gazetelerinde yazdı ★ 1976'da Bulgaristan'da düzenlenen Uluslararası Mizah Hikâyeleri Yarışması'nda Altın Kirpi Birincilik Ödülü'nü kazandı. Nasrettin Hoca Gülmece Öykü Yarışması'nda 1979'da ikincilik mansiyonunu, 1985'te birincilik ödülünü aldı ★ Hikâye kitapları: **Dünyanın En Haksız Yere Dayak Yiyen Adamı Selâhattin Bey** (1977), **Gözlüklü Beyefendi** (1982), **Hurda Kralı** (1983), **Umutla Yaşıyoruz Efendim** (1983), **Fotolu Vergi Mükellefi** (1994). Antolojiler: **Türk Mizah Hikâyeleri Antolojisi** (1982), **Türk Taşlama ve Hiciv Antolojisi** (1983), **Türk Gülmece Öyküleri Antolojisi** (1994). Bir de sözlük hazırladı: **Türk Edebiyatında Mahlaslar, Takma Adlar, Tapşırmalar ve Lakaplar** (1993)

MEMET, Fuat ★ doğ. 1926, İstanbul. 1946'da Haydarpaşa Lisesi'ni, 1951'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Öğretmenlik, çevirmenlik, muhabirlik, inşaatlarda mimar yardımcılığı gibi işlerde çalıştı ★ 1960'da de Yayınevi'ni kurdu. 1964-75 arasında Yeni Dergi'yi çıkardı ★ Bir önceki yılda çıkmış yazı, öykü ve şiirlerden yaptığı seçmelerle **Türk Edebiyatı** adlı yıllıklar düzenledi (1963-72). Çocukluğundan beri süregelen spor tutkusunu, yaşadığı çevredeki çocukları sportmenliğe yönlendirme yolunda değerlendirdi. 1972-80 arasında voleybol erkek milli takımlarına antrenörlük etti ★ 1980-83 arasında "Yazko Edebiyat" dergisini yönetti. 1981'de Adam Yayınevi'nin yerli yayınlar yönetmenliğini üstlendi, 1987'de emekli oldu. 1985'te yayımlanmaya başlayan Adam Sanat dergisinin genel yayın yönetmenliği görevini sürdürüyor ★Yapıtları: **Aşk ve Sümüklüböcek** (1946, öyküler, Tuna Baltacıoğlu ile); **Yaşadığımız** (1951, roman); **Düşünceye Saygı** (1960, denemeler); **Tiyatro Tarihi** (1961); **Türk Edebiyatı** (1963-72, yıllıklar, 10 kitap); **İlkokul Çocukları İçin Şiirler** (1968), antoloji); **Yunus Emre** (1976); **Şinasi** (1977); **Pir Sultan** (1977); **Karacaoğlan** (1977); **Ahmet Haşim** (1977); **Tevfik Fikret** (1979); **Çağını Görebilmek** (1982, denemeler); **Voleybol** (1983; Mehmet Bengü adıyla); **Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi** (1985); **Unutulmuş Yazılar** (1986, denemeler); **Çağdaşımız Makyavel** (1992, denemeler); **Çeviri Şiirler** (1992, antoloji); **Dünya Yazınından Seçilmiş Kısa Oyunlar I-II** (1993); **Dünya Yazınından Seçilmiş Kısa Öyküler** (1993); **Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler** (1993, genişletilmiş 2. basım); **Türk Yazınından Seçilmiş Denemeler** (1993); **Türk Yazınından Seçilmiş Eleştiri Yazıları** (1993), **Düşünceye Saygı** (1994, denemeler, genişletilmiş ikinci basım); **Eleştiri Sorumluluğu** (1994, denemeler) ★1959'da dergilerde çıkan yazılarıyla Ataç Eleştiri Armağanı'nı, 1961'de **Düşünceye Saygı** adlı kitabının birinci basımıyla Türk Dil Kurumu Deneme-Eleştiri Ödülü'nü kazandı, **Çağdaşımız Makyavel** adlı kitabıyla da 1993 Sedat Simavi Ödülü'nü Gülten Akın'la paylaştı.

MENEMENCİOĞLU, Nermin ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1910 İstanbul, ölm. 11 Nisan 1994. ★ Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdi (1927). Yüksek öğrenimini Amerika'da Brown ve Columbia Üniversitelerinde yaptı (1928-1936), 1938'de doktora çalışmalarını da sona erdirdi. Yurda dönünce uzun zaman Ankara'da kaldı, sonra Londra'ya gitti. 1962'den beri orada yaşıyor ★ Amerikan edebiyat-sanat dergilerinde, özellikle günümüz Türk edebiyatı konusunda yazı ve çevirileriyle yurt dışında da tanınan Menemencioğlu'nun Türkçe deneme ve eleştirileri, 1941'den başlayarak, öncü dergilerimizde çıktı ★ Ayrıntılı hayat hikâyesi ve yerli, yabancı dergilerdeki makalelerinin listesi Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabındadır.

MENEMENCİOĞLU, Muazzez ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1929 Konya Ereğlisi ★ Ortaokulu ve Kız Enstitüsü'nü bitirdi, İstanbul'da memurluk yaptı, emekli oldu ★ Varlık dergisinde sanatçılarımızla konuşmalar yaptı, dört şiir kitabı çıkardı: **Emi** (1961), **Sen Kraldın Taçsız** (1970), **Davullar Vurur** (1978), **Gözlerimde Atlar Koşuyor** (1992). Çocuk Kitabı: **Dünya Çocukların Olacak** (1978).

MENEMENLİ-ZADE TAHİR ★ XIX. yy. şairlerinden, 1862-1902 ★ Mülkiye'yi bitirdi (1883); Adana, İzmir ve Selânik'te maarif müdürlüğü, lise öğretmenliği yaptı, İstanbul'a gelince Mülkiye'de edebiyat, Darülfünun'da ahlâk dersleri okuttu ★ 15 Ocak 1886'da çıkarmaya başladığı Gayret dergisinde Namık Kemal'in, Abdülhak Hâmid'in yazılarını yayımladı. Menemenlizade Tahir'in **Elhan** isimli şiir kitabını değerlendirme bahanesiyle Recai-zade Ekrem, Takdir-i Elhan'ı (1886) yazıp da Muallim Naci'nin şiir anlayışına karşı çıkınca Muallim Naci, **Demdeme** (1887) kitabında Recaizade'ye ağır cevaplar verdi.

MERAM, Ali Kemal ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1914 İstanbul ★ Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi, hayatı öğretmenlik ve yazarlıkla geçti. Şiirle başlamıştı, ilk şiirlerine Yolların Sesi dergisinde rastlanır (1932) ★ Şiir kitapları: **Aksız Karalar** (1936), **Büyük Rüzgâr** (1957) ★ Hikâye kitapları: **Esir** (1937), **Ölüme Yalnız Gidilir** (1957), **Kader Rüzgârları** (1970) ★ Romanları: **Yaşamak Cehennemi** (1946), **Kaybolmuş Cennet** (1956), **Kader Bizi Ayırdı** (1957), **Siyah Kaplı Defter** (1967), **İsrail Macerası** (1970), **Padişah Anaları** (1970) ★ Tarih alanında da eserleri olan yazarın basılmış kitaplarının sayısı 28'dir.

MERCİMEK AHMET ★ Kabus-nâme mütercimi, XV. yy. ilk yarısı ★ Hayatı hakkında tamamlayıcı bilgilerden yoksun olduğumuz, İlyas oğlu Mercimek Ahmet, kitabının ilk satırlarında anlattığına göre, bir gün Filibe yolunda II. Murad (1421-1451)'ın hizmetine vardı. Padişahın elinde bir kitap gördü, ne kitabı olduğunu sorunca, Padişah: "Kabus-nâme!" cevabını verip içinde çok "faide ve nasihatler" bulunduğunu, ama Farsça olduğunu, birisinin Türkçeye çevirdiğini, fakat tercümesinde aydın, açık bir dil kullanmadığını sözlerine ekledi ve "açık tercüme edecek birisi olsa da, mefhumundan gönüller haz alsa!" dileğinde bulundu. Mercimek Ahmet, II. Murad'ın bu dileğini yerine getirmek üzere kitabı Türkçeye yeniden çevirdi ★ **Kâbusnâme,** Kûhistan hü-

kümdarı Keykâvus'un, oğlu Giylânşah için 1082'de yazdığı bir nasihatname'dir. 44 bölüme ayrılan, Selçuklular devri (1037-1300) edebi mahsullerinden sayılan bu didaktik eserde; ahlâk, görgü, tıp, ticaret, astronomi, şiir, musiki, av ve başka konularda devrinin hayat görüşü açısından, arada hikâyeler anlatılarak, pratik öğütler verilir ★ İran edebiyatında da günümüze kadar unutulmamış olan bu farsça eser, Mercimek Ahmet'ten önce XIV. yüzyılın sonuyla XV. yüzyılın ilk yarısında, biri Akkadı-oğlu tarafından, iki kere daha dilimize çevrilmiş, ayrıca Mercimek Ahmed çevirisi XVIII. yüzyılda Nazmizade Murtaza tarafından divan nesrine göre işlenerek yeni bir biçime sokulmuştur ★ Cümleleri birkaç kelimelik ve kısa konuşma diline yakın, sade ve açık türkçe akımının XV. yüzyıldaki belli başlı örneklerinden olan, Mercimek Ahmet'in **Kâbusnâme** çevirisi Orhan Şaik Gökyay tarafından önsöz, sözlük ve gerekli notlar eklenerek Millî Eğitim Bakanlığı yayınlarında bastırıldı (1944).

MERİÇ, Cemil ★ Günümüz yazarlarından, 12.12. 1916-13.6.1987, doğ. Reyhanlı, ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yabancı Diller Okulu'nda okudu. Fransızca öğretmenliği (1942-1945, Elazığ; 1952-1954 İstanbul) ve Fransızca lektörlüğü (1946-1974 İstanbul Üniversitesi) yaptı ★ Makale ve araştırmalarıyla tanındı. Balzac, Victor Hugo vb. çevirileri yanı sıra inceleme kitapları da yayımladı. **Hind Edebiyatı** (1964), **Saint-Simon** (1967), **Bu Ülke** (1974), **Umrandan Uygarlığa** (1974), **Bir Dünyanın Eşiğinde (Hind Edebiyatı** ve **Hind ve Batı** başlıklı bir bölümle birlikte, 1976), Doğu-Batı kültürlerini yorumlayan, fikir adamı yanını belirten eserleridir. Denemelerini **Mağaradakiler** (1978) ve **Bu Ülke** (1985) adlı kitaplarda topladı. **Kırk Ambar** (1980) ve **Bir Facianın Hikâyesi** (1981)'nden sonra **Işık Doğudan Gelir** (1984) ve **Kültürden İrfana** (1985) adlı iki incelemesi yayımlandı. Ölümünden sonra günlükleri iki cilt halinde **Jurnal** (1992) adıyla basıldı. Bunu **Sosyoloji Notları ve Konferanslar** (1993) izledi. ★ Cemil Meriç, **Umrandan Uygarlığa** kitabıyla 1974'te, **Kırk Ambar** kitabıyla da 1980'de fikir dalında Türkiye Millî Kültür Vakfı Armağanı'nı kazandı. Ankara Yazarlar Birliği Derneği'nce "Yılın Yazarı" seçildi (1981).

MERİÇ, Nezihe ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1925 Gemlik ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı (1945), bir süre Heybeliada İlkokulunda müzik Mandolin Birliği (1946-1954) öğretmenliği yaptı, evlenince eşi Salim °Şengil'in çıkardığı Dost dergi ve yayınlarını yönetti (1957-1972) ★ İlk yazısı N.Ufuk imzasıyla İstanbul dergisinde (15 Şubat 1945) yayımlanmıştı. Toplu yaşayışlarda bile kendi iç yalnızlığını sürdüren genç kız ve kadınları anlatmadaki başarısı ve şiirli havasıyla tanındı ★ Beş hikâye kitabı: (***Bozbulanık,** 1953; ***Topal Koşma,** 1956; **Menekşeli Bilinç,** 1965; **Dumanaltı,** 1979), **Bir Kara Derin Kuyu** (1989); bir roman: (***Korsan Çıkmazı,** 1961), üç oyun: (**Sular Aydınlanıyordu,** 1970), **Sevdican** ( ), **Çın Sabahta** (1995) basılmış eserleridir. **Sevdican** adlı oyunu önce Almanya'da, daha sonra İstanbul'da oynandı (1985). Çocuk kitapları: **Alagün Çocukları** (1981), **Küçük Bir Kız Tanıyorum Altı Yaşında**

(1992), **Küçük Bir Kız Tanıyorum Yedi Yaşında** (1992). **Küçük Bir Kız Tanıyorum Sekiz Yaşında** (1993), **Küçük Bir Kız Tanıyorum Dokuz Yaşında** ( ). ★ **Korsan Çıkmazı** ile Türk Dil Kurumu 1962 Roman Ödülü'nü, **Bir Kara Derin Kuyu** ile 1990 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı.

MERT, Özkan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 21 Ekim 1944 Erzurum ★ İzmir Namık Kemal Lisesi'nde okudu. Ortaöğrenimini askerlik sırasında dışardan sınavlara girerek tamamladı. Ankara Üniversitesi DTCF Urdu Dilleri ve Sinoloji Bölümü'nde okudu. Türkiye Elektrik Kurumu'nda topografllık yaptı. İsveç'te, Lund kentinde drama-tiyatro-film öğrenimi gördü. 1981 yılından bu yana İsveç Radyosu Türkçe Yayınlar Bölümü'nde program yapımcısı ve sunucusu olarak çalışıyor. ★ Evrim, Devrim, Dönem, Ant, Türk Solu, Halkın Dostları dergilerinde şiirler yayımladı. Basılmış kitapları: **Kuracağız Her Şeyi Yeniden** (1969), **Kırlangıçlar Kırlangıçlar** (1978), **Irgatoğlu Atçalı Kel Mehmet Destanı**(1980), **İşte Hayat, İşte Ölüm ve Tarih** (1981), **Stockholm'de Mavi Saatler** (1987) **Bir Irmakla Düello Ediyorum** (1995). Toplu şiirlerini **Dünya Çarpıyor Yüzüme**'de (1987) yayımladı. Bir de çocuk kitabı var: **Sanem Okula Başlıyor** (1981). **Allah ve Tango** (1990) ile 1990 Yunus Nadi Şiir Mansiyonu ve 1990 İlhan Demirarslan Şiir Büyük Ödülü'nü **Mozart ve Akdeniz** (1992) ile de Petrol-İş III. Geleneksel Şiir Yarışması Jüri Ödülü'nü kazandı. Şiirlerinden seçmeler **Diren! Ey Kalbim** (1981) adıyla İsveççeye çevrildi.

METİN CELAL ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1961 Ankara ★ Göztepe Aryamehr Lisesi'ni bitirdi. Yüksek öğrenimini ODTÜ Petrol Mühendisliği ve İstanbul Üniversitesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu'nda yaptı, İmge-Ayrım, Yeryüzü Konukları, Poetika, Sombahar gibi şiir dergilerini yönetti. Heinrich Böll Ödülü kazandı, 3 yıl Almanya'da kaldı. Çevirilerinin yanısıra Varlık, Sanat Olayı, Yeni Olgu, Oluşum, Broy, Düşün vb dergilerinde şiir ve yazılar yayımladı ★ Üç şiir kitabı var: **Adım Ölüm** (1986), **Kendi Kendini Tatmin** (1989), **Konformist** (1993).

MESİHÎ ★ XV. yy. divan şairlerinden, 1470?-1512, Piriştine'li ★ Asıl adı İsa olan Mesihî, genç yaşında geldiği İstanbul'da medrese öğrenimi gördü, II. Bayezid'in sadrazamlarından Hadım Ali Paşa'nın divan kâtibi oldu, Paşa'nın ölümünden sonra (1511) hayatı yoksulluk içinde geçti ★ XV. yüzyılın en başarılı şairlerinden biri olan Mesîhî, **Divan, Şehrengiz** ve **Gül-i Sadberk** adlarında üç eser sahibidir. Şiirlerinden, Baki'nin de nazire yazdığı **Bahar Kasidesi;** Fransız, Alman ve İngiliz dillerine de çevrilmiş **Bahar Murabbaı** ve **Şehrengiz,** özellikle tanınmıştır. Divan edebiyatında Şehrengiz türünün ilk örneğini Mesihî yazdı. Edirne'den ve Edirne güzelliklerinden bahseden 130 beyitlik bu küçük eser, mahallî renkler, gelenekler ve deyimlerle yer yer canlı ve güzeldir: bu çığırın ilk eseri olmakla kalmaz, başarıya erişmişlerinden biri sayılır. **Gül-i Sadberk** (Yüz Yapraklı Gül) ise, Mesihi'nin gene oldukça sade bir dil ve nesirle yazılmış, yüz mektubunu toplayan bir kitaptır.

MEVLANA CELALEDDİN RUMİ ★ XIII. yy. tasavvuf şairi, 30.9. 1207-17.12.1273, doğ. Belh, ölm. Konya ★ Mevlânâ'nın babası, sultan-ül-ulemâ (bilginler sultanı) Bahaeddin Veled, Hârizm hükümdarı ile arası açılınca, belki de Moğol istilâsı korkusundan, ailesini alıp Belh'ten ayrıldı (1212/13), Hicaz, Şam yoluyla Anadolu'ya geçti. Malatya, Erzincan ve Lârende'de bir süre kaldıktan sonra, Konya'ya geldi (1228), Selçuklu sultanı Alâeddin Keykubad tarafından iyi karşılanarak oraya yerleşti, vaızlar vermeye başladı. İki yıl sonra ölünce, babasının yerini Celâleddin aldı. Celâleddin Rumî, 1244'te Konya'ya uğrayan derviş, Tebriz'li Şems ile dost oldu, Şems'i Konya'da alıkoydu. Gerçek benliğini bu dostlukta bularak, kendisini artık tamamıyla tasavvufa verdi, şairliğe de bu dostlukta uyandı. Şems-i Tebrizî, iz bırakmadan kaybolunca (1247), Mevlânâ çok sarsıldı, müridlerinden Selâhaddin Zerkûb'u kendisine halife yaptı (1254), Zerkûb ölünce (1263), Çelebi Hüsameddin halife oldu; Mevlânâ'nın ölümüne kadar on yıl sürdü halifeliği, Mevlânâ tarafından kurulmuş olan mevlevilik tarikatının esaslarını, Çelebi Hüsameddin'in ölümünden (1284/85) sonra, Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled bir sisteme bağladı ★ Mevlânâ, dünyanın en büyük şairlerindendir. Hele doğu-İslâm kültürünün özü sayılan **Mesnevî**'si ile İslâm âleminde geniş etkileri olmuş, bizim tekke ve divan şiirimizin tasavvuf çığırını yüzyıllar boyu en çok o beslemiştir. Fars diliyle yazılmış, altı ciltlik yirmi altı bin beyte yakın Mesnevi, tasavvufun açıklanması yolunda, hikâyeler, semboller, öğütlerle örülü mistik-didaktik bir eserdir. Ara sıra İran şairi Ferideddin Attar'ın (XII. yy.) mesnevilerinden de etki ve izler görülen, Batı dillerinde de çevirileri bulunan bu koca eser, XVII. yy.'dan bu yana Türkçeye altı kere çevrildi, birçok defalar şerhedildi ★ Mevlânâ'nın **Divan-ı Kebir** veya gazellerinin çoğunda mahlas olarak Şems-i Tebrîz adını kullandığı için, **Divan-ı Şems-i Tebrizi** diye adlandırılan divan'ında, gazeller (2000'den fazla) ve rubailer (1750'den fazla) bulunur. Rubailerinden bazıları Hasan Ali Yücel (1932, 107 rubai), Asaf Halet Çelebi (1944, 276 rubai) ve Abdülbaki Gölpınarlı (1945, 210 rubai) tarafından çevrilmişti ★ **Fihi Mâ Fih,** Mevlânâ'nın sözlerini derleyen, içinde hayatına ve devrine dair önemli bilgiler bulunan, baş tarafı Arapça, gerisi Farsça bir eserdir ★ Mektubât (**Mektuplar**)'ında 147 mektubu vardır ★ **Mecâlis-i Seb'a** adlı içinde yedi vaız bulunan kitabı da dahil Mevlânâ'nın bütün eserleri **Mevlânâ Celâleddin** (1951), **Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik** (1953) adında iki de monografi çıkarmış olan Abdülbaki Gölpınarlı tarafından Türkçeye çevrildi: **Mesnevî** (1942-1946), **Divân-ı Kebir** (5 cilt, 1959, 1960), **Fihi Mâ Fih** (1959), **Mektuplar** (1953), **Rubailer** (1964), **Mecâlis-i Seb'a** (Yedi Meclis, 1965) ★ Mevlânâ böylece hepsi de Farsça beş eser bıraktı. Farsça söylemesine rağmen, aslının Türk olduğunu özellikle belirten Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde ve Divan-ı Kebîr'inde yer yer Türkçe kelimelere, Farsça-Türkçe karışım "mülemma" şiirlere de rastlanır ★ 700. ölüm yıldönümünde iki ciltlik bir **Mevlânâ Bibliyografyası** yayımlandı (1974, haz. Mehmet Önder).

MİHRİ HATUN ★ XV. yy. divan şairlerinden, ?-1506, doğ. ve ölm. Amasya ★

1460 yıllarında doğduğu sanılıyor. Şair bir kadı kızı olan, iyi bir öğrenim görüp Arapça, Farsça öğrenen Mihri Hatun, II. Bayezid'in oğlu Şehzade Ahmed'in Amasya valiliği (1481-1512) sırasında Şehzadenin etrafındaki edebî çevreye katıldı. Güzelliğiyle ün salan, bu çevredeki tanınmış bazı kişilere gönül verdiği de söylenen, fakat hiç evlenmemiş Mihri Hatun'un ömrü hep Amasya'da geçti ★ Çağdaşı şairlerden en çok Necati gibi yazmak, ona yetişmek istediği görülen Mihri Hatun, kadın divan şairlerimiz içinde, kendi aşk duygularını sade ve samimi bir dille, rahatça yazıya geçirebilmiş, başlıca eseri **divan**'ında öbür şiirler arasında 200'den fazla gazeli, bu bakımdan dikkate değer, hemen tek şairdir ★ **Mihri Hatun Divanı,** S.S.C.B. Bilim Akademisi Asya Halkları Enstitüsü tarafından bastırılmıştır (Moskova, 1967).

MİNNETOĞLU, İbrahim ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1920 Malatya ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdikten (1941) sonra Yeni Sabah gazetesinde basın hayatına atıldı: Hergün ve Dünya gazetelerinde, Yataklı Vagonlar Şirketi'nde çalıştı; 1951'de Minnetoğlu Kitabevi'ni kurdu. Yataklı Vagonlar'daki müfettişliğinden de ayrılarak Tercüman gazetesi yazarları arasına girdi ★ **Vagon Penceresinden** (1959) gezi notlarıdır, öteki eserleri şiir kitabı: **İstanbul'un Fethi** (1953), **Kıbrıs Destanı** (1959), **Ağvan** (1960). Şiirlerinin büyük bir kısmını **Sevgiler** kitabında topladı (1979).

MİRAÇ, Yaşar ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 9 Eylül 1953, Trabzon ★ Ortaöğrenimini Trabzon'da tamamladı. 1973'de okumak ve çalışmak amacıyla Almanya'ya gitti, onbeş ay sonra döndü. 1974'de Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili Bölümü'ne girdi, 1981'de mezun oldu. İstanbul'da "Yeni Türkü" yayınlarını kurdu, yönetti. Şimdi Almanya'da yaşıyor. ★ İlk şiirleri Trabzon'da yerel gazetelerde yayımlandı; 1975'den bu yana Militan, Sanat Emeği, Türk Dili ve Yusufçuk dergilerinde çıkan şiirleriyle dikkati çekti. Şiir kitapları: **Trabzonlu Delikanlı** (1979), **Şili ile Söyleşi** (1979), **Gül Ekmek** (1980), **Taliplerin Ağıdı** (1980), **Çan Deresi Türküleri** (1981), **İçli Şarkılar** (1981), **Trabzon'dan Çıktım Yola** (1981), **İstanbul Bir Kırmızı Gül** (1985), **Yurdumun İşçileri** (1985), **Barış Günlerinin Gümüş Denizi** (1986), **Güleriz Ağlanacak** (1988), **Karadeniz Hırçın Kız** (1988) ★ **Trabzonlu Delikanlı** ile 1980 TDK Şiir Ödülü'nü kazandı. **Dilsiz Sevdalılar** adlı yapıtıyla 1982 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü şiir dalı birinciliğini Ali Cengizkan ile paylaştı.

MİYASOĞLU, Mustafa ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1946 Kayseri ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1973) Şimdi Mimar Sinan Üniversitesi'nde Türkçe okutmanı. ★ İlk şiiri Filiz dergisinde çıktı (Kayseri, 1966), **Umut Suları** adlı ve basılmamış bir oyunu MTTB Tiyatrosu'nda oynandı (1973). Hisar, Türk Edebiyatı ve Edebiyat dergilerinde çıkan şiirleriyle ilk kitabını yayımladı: **Rüya Çağrısı** (1973). Bu kitabı denemelerinden oluşan **Edebiyat Geleneği** (1974) kitabı izledi. Hesaplaşmanın sancısını yaşamış Cumhuriyet dönemi gençliğinin huzur özlemleri ekseninde **Kaybolmuş Günler** (1975) romanından sonra da bir hikâye kitabı

çıkardı: **Geçmiş Zaman Aynası** (1976). Diğer eserleri: **Devran** (şiirler, 1978), **Devlet ve Zihniyet** (deneme, 1978), **Dönemeç** (roman, 1980), **Hicret Destanı** (şiirler, 1981), **Güzel Ölüm** (roman, 1981), **Muhacir** (denemeler, 1981). 1982'den beri de **Suffe Kültür ve Sanat Yıllığı'nı** çıkarıyor **Asaf Halet Çelebi** üzerine bir monografi denemesi (1. basımı Semih Güngör adıyla, 1987) de var. ★ **Dönemeç** adlı kitabıyla 1980-1981 Yazarlar Birliği Ödülü'nü roman dalında kazandı.

MORAN, Berna ★ Günümüz eleştirmenlerinden, doğ. 1921 İstanbul, ölm. 31 Ekim 1993 ★ Orta öğrenimini Darüşşafaka ve Işık liselerinde, yüksek öğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. Aynı bölümde İngiliz Edebiyatı asistanı, doçent (1954), profesör (1964). ★ Yazıları Yeni Ufuklar, Yeni Dergi, Birikim ve Çağdaş Eleştiri dergilerinde yayınlandı. Son dönemde eleştirilerini Türk edebiyatı, özellikle de Türk romanı üstünde yoğunlaştırdı ★ Yayımlanmış eserleri: **Türklerle İlgili İngilizce Yayınlar Bibliyografyası** (1969), **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri** (1972), **Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış** (birinci cilt: 1983; ikinci cilt: 1990; üçüncü cilt: 1994) ★ **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri** ile 1973 TDK Bilim Ödülü'nü aldı. **Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I** ile de Yazarlar Birliği tarafından Deneme-Tenkit dalında 1985 yılının sanatçısı seçildi. Shakespeare'in III. Richard adlı tragedyasını çevirdi ★ Hakkında geniş bilgi, Gösteri dergisi Mart 1984 ve **Toplum ve Bilim** dergisi Güz 1993--Kış 1991 sayısındadır.

MORKAYA, Burhan Cahit ★ XX. yy. romancılarından, 1892-Ocak 1949, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Mülkiye Mektebi'ni bitirdikten sonra (1912) yazarlık hayatına atıldı, günlük gazetelere fıkra ve romanlar yazdı. Karagöz gazetesinin müdür ve başyazarlığını yaptı (1918-1928), kurduğu (1928) Köroğlu gazetesini de ölümüne kadar çıkardı, fıkra yazarlığı da Son Posta gazetesinde sona erdi ★ Romanlarında konularını Birinci Dünya Savaşı'nın ve savaş sonrasının toplum hayatına getirdiği değişikliklerden almış, Avrupalılaşan Türkiye'nin geçiş dönemindeki durumunu yansıtmıştı. Üstün bir sanat değeri taşımasalar bile bu romanlar, zamanında geniş bir okuyucu kitlesinin malı oldu. Sayılarının kırka yakın olması da halkın bu rağbeti sonucudur: **Aşk Bahçesi** (1925), **Kızıl Serap** (1926), **Ayten** (1927), **Harp Dönüşü** (1928), **Hizmetçi Buhranı** (1928), **Aşk Politikası** (1930), **İzmir'in Romanı** (1931), **Gazi'nin Dört Süvarisi** (1932), **Köy Hekimi** (1932), **İhtiyat Zabiti** (1933), **Yalı Çapkını** (1933), **Yüzbaşı Celâl** (1933), **Cephe Gerisi** (1934), **Kurşun Yarası** (1936), **Nişanlılar** (1937) vb.

MUALLİM NACİ ★ Tanzimat devri şair ve yazarlarından, 1850-13.4.1893, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Asıl adı Ömer. Küçük yaşta babası ölünce (1857) annesiyle beraber dayısının yanına Varna'ya gitti, öğrenimini orada medresede yaptı, Varna Rüştiyesi'ne öğretmen oldu (1867), Naci mahlasıyla şiirler yazmaya başladı, mutasarrıf Sait Paşa'nın yanında Rumeli ve Anadolu'da birçok yerlerde memurluk yaptı, İstanbul'a dönünce gazeteciliğe geçti, Tercü-

man-ı Hakikat gazetesinin edebiyat sayfasını yönetti (1883-1885), Saadet ve Vakit gazetelerinde çalıştı, Mektebi Sultanî (Galatasaray Lisesi) ve Mekteb-i Hukuk'ta edebiyat öğretmenliği yaptı. Bir kalp krizinden öldü. Divanyolu'nda Sultan Mahmud Türbesi bahçesinde gömülü ★ Tercüman-ı Hakikat ve Saadet gazetelerinde divan şiiri akımına tekrar hız veren, yeni zevkin o günkü temsilcileri Recaizade ve Hâmid'e karşı hücuma geçen Muallim Naci, aldığı köklü medrese kültürü etkisiyle divan şiirleri yazmakla beraber, zaman zaman Batı anlayışına uygun şiirler de yazdı; bu iki çeşit şiirinde sade, duru diyebileceğimiz bir Türkçeyi aruza ustalıkla aktardı ★ Arapça, Farsça ve Fransızcadan çevirileriyle sayısı kırkı bulan eserlerinden: **Ateşpâre** (Ateş Parçası, 1882), **Şerâre** (Kıvılcım, 1884), **Füruzan** (Parlayan Parıltı, 1885) birer şiir; **Muallim** (1886) ve **Demdeme** (1887) birer eleştiri; **Ömer'in Çocukluğu** (1889, yeni b. M.E.B. Düzdağ tar. 1969), sekiz yaşına kadarki hayatını, devrine göre çok sade bir dille anlatan bir anı kitabı; ölümünden sonra yayımlanmış **Heder** (1910) ise bir piyestir. **Istılâhât-ı Edebiye** (Edebiyat Terimleri, 1889) ve Osmanlıca bir sözlük olan **Lugat-i Naci** (1890) de ünlü kitapları arasındadır ★ Şair üzerine yeni bir tanıtma kitabı Toker Yayınları'nda çıktı (haz. Abdullah Uçman, 1974).

MUAMMER LÜTFİ ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1903-30.5.1947, doğ. ve ölm. Ödemiş ★ Yüksek öğrenimi İstanbul'dadır: İlâhiyat (1927) ve Hukuk (1929) fakültelerini bitirdi. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde hâkimlik, sonra da Ödemiş'te avukatlık yaptı ★ **Yedi Meşale** şairlerinden, Meşale dergisinin kapanması üzerine (1928) topluluk dağılmıştı. Yedi Meşaleciler sonradan Varlık dergisinde (1933) gene birleştilerse de, zaten onların renkli hayal dünyalarının uzağında kalmış, bir kişilik gösterememiş Muammer Lütfi artık onlara katılmadı, kenar köşe dergi ve gazetelerde kendi başına şiirler yayınladı, şiir kitabı da çıkarmadı ★ Soyadı Bahşi olan Muammer Lütfi üzerine tek geniş tanıtma, Hikmet Dizdaroğlu'nun yazısıdır (Varlık, 15.5.1961 sayısı).

MUMCU, Uğur ★ Günümüz yazarlarından, 1942-24 Ocak 1993, doğ. Kırşehir, ölm. Ankara. ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1966), aynı fakülteye asistan oldu (1968), görevinden ayrılarak (1974) yazarlığa başladı. En son Cumhuriyet gazetesi fıkra yazarlarındandı. ★ Çoğunlukla günün toplumsal-siyasal olaylarını konu edinen fıkra ve yazılarının derlendiği **Suçlular ve Güçlüler** (1975), **Mobilya Dosyası, Sakıncalı Piyade, Bir Pulsuz Dilekçe** (1977) kitaplarıyla kısa zamanda geniş ilgi topladı. **Sakıncalı Piyade** (1977) bir yıl içinde 12 kez basıldı. Diğer eserleri: **Büyüklerimiz** (1978), **Çıkmaz Sokak** (1979), **Tüfek İcad Oldu** (1980), **Türkiye'de Silah Kaçakçılığı ve Terör** (1981), **Söz Meclisten İçeri** (1981), **Terörsüz Özgürlük** (1982), **Papa-Mafya-Ağca** (1984), **Devrimci ve Demokrat** (gazete yazıları, 1983-1985; 1985), **Liberal Çiftlik** (siyasal mizah yazıları, 1985), **Sosyalizm ve Bağımsızlık** (1986), **Rabıta** (1987), **İnkılâp Mektupları** (1987), **12 Eylül Adaleti** (1987), **Suçlular ve Güçlüler** (1988), **Tarikat-Siyaset-Ticaret** (1988), **Bir Uzun Yürüyüş** (1988), **Kâzım Karabekir Anlatıyor** (1990), **40'ların Cadı Kazanı** (1990),

Kürt, İslam Ayaklanması (1991), **Gazi Paşa'ya Suikast** (1992). ★ Uğur Dündar'la 1987 Sedat Simavi Basın Ödülü'nü paylaştı.

MUNGAN, Murathan ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 21.4.1955 İstanbul ★ Ortaöğrenimini Mardin'de yaptıktan sonra Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. Devlet Tiyatrolarında ve Şehir Tiyatrosu'nda dramaturg olarak çalıştı. Çeşitli dergi ve gazetelerde şiirleri, öyküleri ve tiyatro üzerine yazıları yayınlandı. ★ **Mahmud ile Yezida** (1980) adlı oyunuyla 1979 yılında Türkiye İş Bankası'nın açtığı yarışmada ikincilik ödülü aldı. **Osmanlıya Dair Hikâyat** (1981) adlı şiir kitabıyla 1980 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü'nü Turgay Fişekçi ve Ozan Telli'yle paylaştı. **Sahtiyan** adlı şiiri ise 1981 yılında Gösteri Dergisi Şiir Ödülleri birincisi oldu. **Taziye** (1982) yine bir oyun kitabıdır. 1984'de sergilenen bu oyun ile Sanat Kurumu tarafından 1984 yılı en iyi tiyatro yazarı seçildi (Mehmet Baydur ile birlikte). **Hedda Gabler Adlı Bir Kadın** hikâyesiyle 1987 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü (Nedim Gürsel'le) aldı. Diğer oyunları: **Geyikler Lanetler** (1992), **Bir Garip Orhan Veli** (1993). Öykülerini **Son İstanbul** (1985), **Cenk Hikâyeleri** (1986), **Kırk Oda** (1987), **Lal Masallar** (1989), **Kaf Dağı'nın Önü** (1994); şiirlerini **Osmanlıya Dair Hikâyat** (1981), **Kum Saati** (1984), **Sahtiyan** (1985), **Yaz Sinemaları** (1989), **Eski 45'likler** (1989), **Mırıldandıklarım** (1990), **Yaz Geçer** (1992), **Oda Poster ve Şeylerin Kederi** (1993), **Omayra** (1993) ve **Metal'de** (1994) topladı.

MUSAHİPZADE CELAL ★ XX. yy. oyun yazarlarından, 1870-20.7.1959, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Çocukluğunda Karagöz ve Ortaoyunlarına merak salmış, Numune-i Terakki İdadi'sini bitirdikten sonra, Babıâli Tercüme Odası'nda memurken, Ahmet Vefik Paşa'nın Molière çevirileriyle tiyatro sevgisini geliştirerek ilk eserini 1912 yılında vermişti: **Köprülüler.** 1927'den sonra peşpeşe, teknik bakımından biraz zayıf, ama gözlem, tarihî ayrıntı ve yergi bakımlarından başarılı komediler yazdı. Konularını Osmanlı İmparatorluğu'ndan, özellikle XVIII. yüzyıl halk hayatından, kendi deyişiyle, "tarihin gölgesi altında hayal-meyal seçilen halk hayatından" aldı, tiyatro tarihimize her sınıf seyirciyi ilgilendiren eserler kazandırdı ★ 1912-1931 yılları arasında yazdığı 18 komedisi, toplu halde 1936'da basıldı (Parantez içindeki tarihler, adı geçen komedinin Darülbedayi'de/İstanbul Şehir Tiyatrosu/ilk kez hangi tiyatro mevsiminde oynandığını gösterir): **Fermanlı Deli Hazretleri** (1927/28), **Aynaroz Kadısı** (1928/29, filme de alındı: 1938), **Kafes Arkasında** (1929/30), **Bir Kavuk Devrildi** (1930/31, filme de alındı: 1939), **Mum Söndü** (1931/32), **Pazartesi-Perşembe** (1932/33), **Gül ve Gönül** (1934/35), **İstanbul Efendisi** (1933/34), **Atlı Ases, Balaban Ağa, Demirbaş Şarl, Kaşıkçılar, Köprülüler, Gülsüm, Lâle Devri, Macun Hokkası, Selma, Yedekçi** ★ Yazarın eserleri üzerine bilimsel bir inceleme: Dr. Sevda Şener, **Musahipzade Celâl ve Tiyatrosu** (Ankara, 1963); diğer bir inceleme: **Ölümünün 20. Yılında Musahipzade Celâl** (Ege Üniversitesi ve Devlet Tiyatrosu Yayını, 1980) ★ Yazarın bütün oyunları Milliyet Yayınları'nda yeniden basıldı (1970).

MUSTAFA NİYAZİ ★ Cumhuriyet devri hikâyecilerinden, 1912-8.3.1977, doğ. Balıkesir, ölm. İstanbul, Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ Üniversite öğrenimini yarıda bırakarak hayata atıldı, çeşitli memurluklarda ve Anadolu Ajansı'nın İstanbul şubesinde adliye muhabirliğinde çalıştı. Soyadı Ispartalı'dır ★ Şiirler yazarak başladı, Mümtaz Zeki °Taşkın'la birlikte bir şiir kitabı çıkarmıştı: **Alo Alo** (1934); ilk hikâyeleri İzmir gazetelerinde ve İstanbul'da Vakit gazetesinde yayımlandı ★ Hikâye kitapları: ***Pazar Ekmeği** (1966), ***Mavi Bluzlu Kadın** (1968).

MUTLUAY, Rauf ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1925 Eskişehir, ölm. 14 Mayıs 1995 İstanbul ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1947); Antalya Lisesi'nde başladığı edebiyat öğretmenliğini, 1961'de atandığı İstanbul'da, emekliliğini isteyerek sona erdirdi (1974). Yayınevi ve ansiklopedilerde görev aldı ★ İlk yazısı Gün dergisinde çıktı (1946), birçok dergi ve gazetede deneme ve eleştiriler yayınladı, Cumhuriyet gazetesine yazılar yazdı ★ Gerçek Yayınevi'nin "100 Soruda" dizisine **Türk Edebiyatı** (1969), **XIX. Yüzyıl Türk Edebiyatı** (1970), **Edebiyat Bilgileri** (1970), **Çağdaş Türk Edebiyatı 1908-1972** (1973) kitaplarını hazırladı. **Türk Halk Şiiri Antolojisi** (1972), **50 Yılın Türk Edebiyatı** (1973), **Tanzimattan Günümüze Kadar Türk Şiiri** (1973) antoloji ve incelemelerini çıkardı ★ Denemelerinden bir bölümü **Pas Demiri Yiyor** (1974) ve **Bende Yaşayanlar** (1977) kitaplarında topladı.

MÜFİT RATİP ★ XX. yy. yazarlarından, 1887-1917 doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirdi (1908), Matbaacılık, Evkaf Nezareti'nde mütercimlik, Evkaf Müzesi'nde başkâtiplik yaptı ★ Fecriâti topluluğunda (1909) mensur şiirler yazdı, devrin tiyatro hareketlerine katıldı. Refik Halit'le birlikte yazdıkları **Tiryaki Hasan Paşa ve Kanije Müdafaası,** kendi çevirilerinden **Namus, Büyük Gece, Hücum** piyesleri o tarihlerde oynanmış eserlerdendir.

MÜFTÜOĞLU AHMET HİKMET ★ XX. yy. hikâyecilerinden, 1870- 19.5.1927, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirdi (1888), hariciyeci oldu: Konsolos kâtipliği ve konsolosluk yaptı. Peşte Başkonsolosu (1912-1918) oldu. Mesleğinde son görevi Hariciye (Dışişleri Bakanlığı) müsteşarlığıdır. Karaciğer kanserinden öldü. Maçka Mezarlığı'nda gömülü ★ 1896'da Servetifünun dergisinde yayımladığı bir hikâye ile o topluluk yazarları arasında görünen Ahmet Hikmet, ilk hikâyelerinde Servetifünuncuların ortak dil ve üslûbunu kullandı. Türkçülük ve Yeni Lisan akımını benimsedikten, Türk Derneği ve Türk Yurdu dergilerine geçtikten (1911) sonra, yerli, millî konularda sade bir dille yazdı ★ Hikâyelerini ***Haristan ve Gülistan** (Dikenlikler ve Gül bahçesi, 1901), **Çağlayanlar** (1922) kitaplarında topladı ★ Dr. Fethi Tevetoğlu'nun **Büyük Türkçü Müftüoğlu Ahmet Hikmet** monografisi Milli Eğitim Bakanlığı'nca (1951), Hikmet Dizdaroğlu'nun **Müftüoğlu Ahmet Hikmet** incelemesi de Türk Dil Kurumu'nca (1964) yayımlandı ★ Yazarın **Gönül Hanım** romanıyla **Çağlayanlar** hikâye kitabının yeni yayınları M.Eğ. Bk. 1000 Temel Eser dizisindedir (haz. Fethi Tevetoğlu, 1971).

MÜKERREM KAMİL ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1900 Bursa, ölm. 28 Mart 1984 İstanbul ★ İstanbul Kız Öğretmen Okulu'nu bitirince, Burhaniye, Edremit ve Balıkesir'de ilkokul öğretmenliği yaptı. Gazi Eğitim Enstitüsü'nde imtihan verdikten (1936) sonra, ortaokul Türkçe öğretmenliğine geçti, uzun yıllar Balıkesir Lisesi'nde öğretmenlik yaptı ★ Konularını çokluk aşk ve ihtirastan alan, önce dergilerde, gazetelerde tefrika edilmiş, çoğu birkaç kere basılmış romanlarında millî, ahlâkî endişeleri de birinci plânda tuttuğu için popüler kadın romancılarımızın faydalılarından biri oldu ★ Eserleri: **Sevgim ve Izdırabım** (1934), **Bu Kalb Duracak** (1935), **Dinmez Ağrı** (1937), **Sus Uyanmasın** (1939), **Istıranca Eteklerinde** (1939), **Çırpınan Sular** (1941), **Ateşten Damla** (1942), **Sızı** (1943), **Bir Avuç Kül** (1944), **Gizlenen Acılar** (1944), **Uyuyan Hâtıralar** (1944), **Uzaklaşan Yol** (1944), **Kaybolan Ses** (1945), **Büyük Rüzgâr** (1945), **İnandığım Allah** (1946), **Bir Avuç Hâtıra** (1947), **İhtiras** (1948), **Gençliğimin Rüzgârı** (1955), **Özlediğim Kadın** (1959), **Aynadaki Kız** (1962), **Ayrı Dünyalar** (1964).

MÜLDÜR, Lale ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1956 Aydın ★ Orta ve lise öğrenimini Robert Kolej'de tamamladı (1967-1975). Bir şiir bursuyla gittiği Floransa'dan dönüşünde ODTÜ'de başladığı ekonomi öğrenimini İngiltere'de Manchester Üniversitesi'nde tamamladı (1980). Essex Üniversitesi'nde edebiyat sosyolojisi master'i (1983), Belçika'da Université Libre de Bruxelles'de doktora çalışmaları yaptı ★ Şiirleri ilk kez 1980'de Yeni İnsan ve Yazı dergilerinde yayımlandı. Çeviriler yaptı, kuramsal yazılar yazdı. Beş şiir kitabı var: **Uzak Fırtına** (1988), **Voyıcır 2** (Ahmet Güntan ile, 1990), **Seriler Kitabı** (1991), **Kuzey Defterleri** (1992), **Buhurumeryem** (1993).

MÜTERCİM ASIM ★ XIX. yy. tarihçilerinden ve Kamus mütercimi, 1755-27 Kasım 1819, doğ. Ayıntap, ölm. İstanbul ★ Memleketinde kuvvetli bir öğrenimle yetiştikten sonra İstanbul'a gelince (1790) **Burhan-ı Kaatı** tercümesinin hazırlanmış kısmını sunduğu III. Selim'den yardım gördü. Hicaz'a gitti (1802), dönüşte Ayıntap'a da uğrayarak ailesini İstanbul'a getirdi, bu defa **Kamus** adlı sözlüğü çevirmeye koyuldu (1805). Atandığı vaka-nüvis'likte (Ekim 1807) ölümüne kadar kaldıysa da III. Selim'in tahttan indirilmesinden (Mayıs 1807) sonra, bilgisinin derinliğine ve bunu çeşitli vesilelerle isbat etmesine rağmen geçim sıkıntıları çekti. II. Mahmud devrinde korunarak **Kamus** tercümesini tamamladı (1810). Selânik kadısı oldu (1814), azledilip İstanbul'a dönünce inzivaya çekildiği Üsküdar'daki evinde ölerek Karacaahmet Mezarlığı'na gömüldü ★ Asım Efendi'nin iki cilt halinde basılmış **Tarih**'i, Ziştovi Andlaşması'ndan (Ağustos 1791) başlayarak II. Mahmud'un tahta çıkışına (1808) kadarki olayları anlatır. **Burhan-ı Kaatı,** Tebrizli Hüseyin bin Halef'in farsçadan farsçaya sözlüğünün (bas. 1799 ve 1870), **Kamus** ise arap dil bilgini Firûzâbâdi (1329-1414)'nin arapça sözlüğünün çevirisidir (ilk b. üç cilt, 1815-1818; 2. b. 1834-1835; 3. b. 1886-1887) ★ Ziya Paşa ve Namık Kemal, Asım Efendi'nin sözlüklerinde kullandığı dili, yaratmak istedikleri Tanzimat nesrine örnek, "tabiî nesir" olarak göstermişlerdi ★ **Müter-**

cim Asım hakkında bir tanıtma kitabı TDK tarafından yayımlandı (haz. Ömer Asım Aksoy, 1962).

NABİ ★ XVII. yy. divan şairlerinden, 1642-12 Nisan 1712, doğ. Urfa, ölm. İstanbul ★ Urfa'lı Yusuf Nabi, 24 yaşlarında İstanbul'a geldi. (1685), Musahip Mustafa Paşa'nın önce divan kâtibi, Hacca gidip (1678) dönüşünde kethüdası oldu. Mustafa Paşa ölünce, Halep'e gitti, evlendi, 25 yıl kadar varlıklı bir hayat sürerek Halep'te kaldı, eserlerinden **Hayriyye** ve **Hayrâbâd**'ı Halep'te yazdı, divanını yine orada düzenledi. Baltacı Mehmet Paşa vali olarak geldiği Halep'ten sadrazamlıkla İstanbul'a dönerken, Nabi'yi de yanında götürdü (1710), Nabi İstanbul'da 70 yaşını bulmuş bir üstad olarak saygı gördü, darphane emini, başmukabeleci oldu. Mezarı Üsküdar'da Karacaahmet Mezarlığı'nda, Miskinler Tekkesi yakınındadır ★ Didaktik şiire verdiği önemle kendisine büyük divan şairleri arasında özel bir yer ayıran Nabi, yaşadığı altı padişah (I. İbrahim-III. Ahmet) devrinin sosyal çöküntülerini görmüş, halkın ruh haline tercüman olan, toplum hayat ve psikolojisine bağlı hakimâne gazeller yazmıştı. Şiirlerinde atasözlerinden, fikir ve hikmetten çok faydalanan şair, rahat ve akıcı bir dille yazdığı şiirinde yeni bir çığır açmıştı ★ Manzum ve mensur on eserinden ünlüleri, **Divan**'ı (bas. 1841, 1875), **Hayriyye** (bas. 1889) ve **Hayrâbâd** mesnevileri; ve 1678'de Konya, Urfa, Halep, Şam ve Kudüs üzerinden yaptığı Hicaz yolculuğunu anlatan **Tuhfetü'l-Haremeyn** (Mekke ve Medine Armağanı) adlı (yaz. 1682, bas. 1849) düzyazı seyahatnamnesidir. **Hayriyye**, en önemli eseri sayılır. Oğlu Ebülhayr Mehmed için Halep'te yazdığı (1710) bu eserde şair, hayat tecrübe ve görüşlerini dile getirmiş, oğluna hayırlı bir hayat yolunda sakınması veya yapması gerekli şeylerin neler olduğunu açıklamış, genel kanaatlere uygun hayat ve ahlâk dersleri, öğütler vermiştir. Öteki mesnevisi **Hayrâbâd** için bk. Şeyh Galip ★ Nabi'nin, 1675 yılında IV. Mehmed'in şehzadeleri için Edirne'de yapılan sünnet düğününü, on beş gün süren şenlikleri anlatan 587 beyitlik **Sûr-nâme**'si Agâh Sırrı Levend tarafından yayımlandı (1944), Prof.Dr. Abdülkadir Karahan da Nabi için bir tanıtma kitabı yazdı (Varlık yayınları, 1953).

NABİZADE NAZIM ★ XIX. yy. romancılarından, 1862-6 Ağustos 1893, doğ. ve ölm. İstanbul. ★ Beşiktaş Askerî Rüştiyesi'nde ve Mühendishane'de okudu; 1884'te topçu teğmeni, 1886'da Harp Akademisi'ni bitirince de kurmay yüzbaşı oldu. İlk yıllarda matematik ve askerî dersler öğretmenliği yaptı, sonra genelkurmayda görevlendirildi, iki yıl Suriye'de çalıştı, İstanbul'a döndü; bir yıldan fazla, kemik vereminden Haydarpaşa Askerî Hastanesi'nde yattı, o hastahanede öldü. Üsküdar'da Miskinler Tekkesi yakınına gömüldü ★ 1880-1890 yılları arasında basında şiirleri ve bilim konularında yazılarıyla görünen, 1891'de çıkmaya başlamış Servetifünun dergisinin ilk yazarlarından olan Nabizade Nâzım, konusunu Antalya köylerinden alan uzun hikâyesi **Karabibik** ve İstanbul'da bir Türk ailesinin romanı **Zehra** ile, gerçekçilik akımının ilk temsilcilerinden biridir. **Zehra**'da eski İstanbul tulumbacılarının yaşayışları, tulûat tiyatrosu, Boğaziçi gece eğlenceleri, kışları Beyoğlu, gerçek çizgileriyle yer alır; bu roman, yazarın ölümünden sonra, 1894 sıralarında, önce

Servetifünun dergisinde tefrika edilmişti ★ 14 eserinden başlıcaları: **Heves Ettim** (şiirler, 1885), ***Karabibik** (uzun hikâye, 1890; yeni baskıları: Hakkı Tarik Us tar. 1944, yazarın **Yadigârlarım, Sevda, Hasba, Hâlâ Güzel, Seyyie-i Tesâmüh** "Hoşgörünün kötülüğü"; ilk baskı: 1892, hikâyeleri ile birlikte Aziz Behiç Serengil tar. 1961), ***Zehra** (roman, 1896, yeni baskıları: Mustafa Nihat Özön tar. 1954; Aziz Behiç Serengil tar. 1960).

NACİ ÇELİK ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1947 Zonguldak ★ İstanbul Atatürk Erkek Lisesi'ni bitirdi (1968), Gazetecilik Yüksek Okulu'nda okudu, yayınevlerinde çalıştı. ★ Aylık edebiyat-siyaset dergisi **Türkiye Defteri** (20 sayı, Nisan 1971-Haziran 1975)'nin sahibi ve sorumlusuydu. Eleştiri alanında çalışan yazar, çağdaş romanlarımız üzerine yaptığı yorumların bir bölüğünü **Romanda Hesaplaşma** (1971) kitabında topladı.

NACİ SADULLAH ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1910-27 Ağustos 1975, doğ. İzmir, ölm. İstanbul ★ Onuncu sınıfta Galatasaray Lisesi'nden ayrıldı, Halıcıoğlu Askerî Lisesi'ne girdi, sağlık durumu yüzünden oradan da çıkarılınca Fransa'ya gitti. Grenoble Üniversitesi'nde okudu, eczacı oldu. Yurda dönünce eczacılığı da kısa sürdü, yazarlığa geçti (1928). Gazetelerde, zaman zaman takma adlarla, fıkralar, hikâyeler, tefrika romanları yazdı. Son yıllarının kalem ürünleri (1954 →) İzmir gazetelerindedir (Hakkında geniş bilgi, Ayhan Yetkiner'in **Konuşan Kalemler,** 1969, kitabında ve Mustafa Baydar'ın Yeni Ufuklar dergisindeki, Kasım 1970, yazısında). Kanserden öldü. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ Nâzım Hikmet'in, Kemal Tahir'in yakın arkadaşlarındandı. Soyadı Daniş idi. Özellike, şair ve yazarlarımızla yaptığı röportajlar (örn. Yedigün dergisinde, 1933-1935) edebiyat tarihimize değerli katkılardır.

NADİ, Nadir ★ Günümüz yazarlarından, 1908-20 Ağustos 1991, doğ. Fethiye, ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirdi (1929), yüksek öğrenimini Lozan Üniversitesi'nde yaptı, yurda dönünce bir süre mezun olduğu lisede sosyoloji öğretmenliği yaptı, milletvekili, senatör oldu. Babası Yunus Nadi'nin ölümünden beri (1945) Cumhuriyet gazetesi başyazarı ★ 1936'dan bu yana gazetesinde fıkralar (N. imzasıyla) ve başmakaleler yanı sıra sanat yazıları da yazmakta ★ Eserleri: **Sokakta Gürültü Var** (fıkralar, 1943), **Uyarmalar** (makaleler, 1961), **Perde Aralığından** (anılar, 2. b. 1965), **İki Sovyet Rusya,** 1935-1965 (gezi notları, 1967; bazı ilâvelerle 4. b. 1978), **27 Mayıs'tan 12 Mart'a** (1971), **Sil Baştan** (başyazılar, 1975), **Olur Şey Değil** (deneme-anılar, 1981), **Ben Atatürkçü Değilim** (denemeler, 1982), **Dostum Mozart** (deneme, 1986), ★ 1983 Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü'nü Hikmet Feridun Es ile paylaştı. Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin verdiği 1983 yılı özel onur ödülünü aldı. Tüyap 7. İstanbul Kitap Fuarı onun onuruna bir kitap yayımladı: Alpay Kabacalı, **Sekseninci Yaşında Nadir Nadi** (1988).

NAHİFÎ ★ XVII.yy. divan şairlerinden, ?-1738, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Memurlukla İran'a, Macaristan'a gittiğini, elçi kâtipliğinde, maliye işlerinde çalıştığı-

nı, Hac dönüşü Konya'da mevlevî tarikatına girdiğini, zamanın ünlü hattatlarından olduğunu, şıkk-ı sânî defterdarı (maliye bakanı) iken doksanı geçkin bir yaşta öldüğünü bildiğimiz Süleyman Nahifî; biri Hazreti Peygamber'e yazdığı kaside ve gazellerle rübailerinden, biri de âşıkane gazellerinden oluşan iki ayrı divan sahibidir. İkinci ve küçük divanındaki, çokluk yaşadığı aşk maceralarının izlerini taşıyan gazellerinde hayalinin inceliği, dilinin güzellik ve yeniliği ile dikkati çeker. Fakat diğer eserleri de bir yana, asıl basılı tek eseri olan **Mesnevi Tercümesi**'yle tanınır. Mevlâna'nın altı ciltlik farsça büyük eserini baştan sona nazımla ve aynı vezinle türkçeye çeviren Nahifî 1712'de başladığı çalışmasını, iltifatlarını kazandığı sadrazam Damat İbrahim Paşa zamanında 1730'da bitirmişti. Mesnevi'nin türkçeye öbür çevirileri arasında özel bir yeri olan bu başarılı tercüme, Kahire'de basılmıştı (1851; yeni b. Amil Çelebioğlu tar. 1969).

NAİLÎ ★ XVII. yy. divan şairlerinden, 1608-1613 ?-1666, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Asıl adı Mustafa Çelebi olan Nailî, Divan-ı hümayun kâtipliğinde bulundu, maden kalemi başhalifesi oldu, bir ara sadrazam Köprülüzâde Fâzıl Ahmet Paşa'nın gazabına uğradı, Edirne'ye sürüldü. Avusturya zaferi üzerine (1665) affedildi. İstanbul'a döndü ★ Gazelleriyle divan edebiyatının meşhur şairleri arasında yer alan Nailî'nin başarıları şu noktalarda toplanıyor: Nailî şiirlerini mükemmelliğe eriştirmekte, kelime seçmekte titiz, meramını en kısa yoldan ve kusursuz anlatmada usta bir şairdir. Nef'î'nin etkisinde kalan Nailî, âhenge verdiği önem ve ortak mazmunlara yeni orijinallikler aramaktaki dikkatiyle, kendine, günümüze kadar gelen bir şöhret sağlamıştır ★ Tanzimat devri divan şairleri Leskofçalı Galip, Hersekli Arif Hikmet, Yenişehirli Avni ve sanat hayatının başlangıcında Namık Kemal, Nailî gibi yazmaya çalışmışlardı ★ Nailî'ye, XIX. yüzyılda yaşamış şair Manastırlı Salih Nailî (ölm. 1876)'den ayırdedilmesi için Nailî-i Kadîm dendiği de olur ★ Dr. Halûk İpekten, **Nâilî-i Kadîm Divânı**'nın yeni, bilimsel baskısı (1970) peşinden **Nâili-i Kadîm/Hayatı ve Edebi Kişiliği** (1973) incelemesini de yayınladı.

NAİMA ★ XVII. yy. tarihçilerinden, 1655-1716, doğ. Halep, ölm. Palyo Patras/Mora/ ★ Saraya teberdar (Baltacı) oldu. Amcazade Hüseyin Paşa'nın sadrazamlığı zamanında (1697-1702) divan ve sadaret kâtipliğine yükseldi. 1704'te Anadolu muhasebecisi, 1709'da teşrifat nâzırı ve vakanüvis, 1713'te defter emini, 1714'te başmuhasebeci oldu. Damat Ali Paşa beraberinde gittiği Mora savaşında (1714) Mora'da defter emini iken Palyo Patras'ta öldü ★ Mustafa Naîmâ Efendi'nin Amcazade Hüseyin Paşa'ya ithaf ederek **Ravzatü'l-Hüseyn fî Hülâsatı Ahbâri'l-Hâfikayn** (Hüseyin'in Doğu ve Batı Haberlerini, Olaylarını Özetleyen Bahçesi) adını verdiği tarihi, III. Murad - IV. Mehmed devirlerine rastlayan, 1591-1659 yılları arasındaki olayları anlatır. Daha önce yazılmış tarihlerden de faydalanarak meydana getirdiği, dili oldukça sade bu eserinde Naîmâ, bir vakanüvis olmasına rağmen, tarafsız bir tarihçi dürüstlüğüyle gördüğü bozuklukları, olduğu gibi yazmaktan çekinmemiştir ★ Evvelce dört kere basılmış olan **Naîmâ Tarihi,** Zuhuri Danışman tarafından bugünkü dile de çevrildi (altı cilt, 1967-1968).

NAMIK KEMAL ★ Tanzimat devri şairlerinden, 21 Aralık 1840-2 Aralık 1888, doğ. Tekirdağ, ölm. Sakız Adası, mezarı Bolayır'da ★ Çocukluğunu dedesi Abdüllatif Paşa'nın yanında Kars ve Sofya'da geçiren, özel bir öğrenim gören Namık Kemal, İstanbul'a geldikten sonra (1857), Tercüme Odası'na memur oldu (1863). Şinasi ile tanıştı. Tasvir-i Efkâr gazetesine yazılar yazmaya başladı. °Şinasi, Paris'e gidince (1865) gazeteyi o çıkardı, istibdadla savaşan Yeni Osmanlılar Cemiyeti üyelerinin İstanbul'dan uzaklaştırılmaları karşısında Ziya Paşa ile Paris'e kaçtı (1867), Londra'da yine Ziya Paşa ile Hürriyet gazetesini çıkardı (1868), İstanbul'a dönünce (1870) arkadaşlarıyla İbret gazetesini çıkarmaya başladı, az sonra mutasarrıf olarak Gelibolu'ya gönderildi, azledilince yine İstanbul'a geldi. **Vatan yahut Silistre** piyesinin Gedikpaşa Tiyatrosu'nda temsilinin yarattığı heyecan üzerine (Nisan 1873), Kıbrıs'ta Magosa zindanına sürüldü (9 Nisan 1873), Abdülaziz'in tahttan indirilmesiyle siyasî mahkûmlar affedilince, 38 ay kaldığı Magosa'dan İstanbul'a döndü (Mayıs 1876), Kanun-i Esasi Encümeni'nde çalıştı, Midilli Adası'na sürüldü (1877), sonra oraya mutasarrıf oldu (1879), görevi Rodos (1884) ve Sakız (1887 →) Adalarına nakledildi ★ Namık Kemal edebiyatın hemen her türünde, geniş yankılar yaratan eserleriyle Tanzimat devrinin en gür sesli şairi, en önemli dâva ve sanat adamı oldu. Genel olarak şekil ve ifade bakımlarından eskiye bağlı, ruh ve özce yeni şiirleriyle vatan, millet, hürriyet ideallerini aşılarken, makale, piyes, mektup ve tenkidleriyle de sosyal alanda eğitici kudretini gösterdi, hep toplum için sanat ilkesine bağlı kaldı ★ Her eserinin günümüzde de birçok ve değişik baskıları yapılagelen Namık Kemal'in şiirleri ilk kez Sadettin Nüzhet Ergun tarafından toplanmıştı: **Namık Kemal/Hayatı ve Şiirleri** (1933) ★ Oyunları: ***Vatan yahut Silistre** (1873), ***Zavallı Çocuk** (1873), ***Akif Bey** (1874), ***Gülnihal** (1875), ***Celâleddin Harzemşah** (1885), ***Karabelâ** (1910, yeni baskısı yok) ★ Romanları: ***İntibah** (Uyanış, 1876), ***Cezmi** (1880) ★ Tenkid eserleri (eleştiriler): **Tahrih-i Harâbât** (1885), **Takib** (1885), **Renan Müdafaanamesi** (yeni b. 1962). Prof. Kaya Bilgegil'in bir monografisi de (**Harâbât Karşısında Namık Kemal,** 1972) Ziya Paşa'nın Harâbât antolojisine karşı Namık Kemal'in görüşlerini açıklar ★ **Kanije** (1874), **Silistre Muhâsarası** (1874, 1946) gibi tarih ve biyografi kitapları arasında en tanınmışları: **Osmanlı Tarihi** (yeni b. üç cilt, 1971-1974) ile **Büyük İslâm Tarihi** (yeni b. 1975)'dir. Namık Kemal, Selâhaddin-i Eyyûbî, Fatih Sultan Mehmed, Yavuz Sultan Selim'in hayatlarını da **Evrak-ı Perişan** (dağınık yapraklar, 1871) adlı bir kitapta toplamıştı, **Yavuz Sultan Selim** de yeniden basıldı (1968) ★ Mektupları: Daha önce **Hususî Mektuplarına Göre Namık Kemal ve Abdülhak Hâmid** (1949) kitabını çıkarmış olan Fevziye Abdullah Tansel, bu kere Türk Tarih Kurumu için, şairin bütün mektuplarını dört ciltte topladı. **Namık Kemal'in Hususî Mektupları** genel başlığını taşıyan bu dizinin basılmış **ilk cildi** (1967) İstanbul, Avrupa ve Magosa'dan yazılmış 213 mektubu, **ikinci cilt** ise (1969) İstanbul ve Midilli mektuplarını (213-426. mektupları) kapsıyor. Ömer Faruk Akün de **Namık Kemal'in Mektupları** (1972) adlı bir eser yayınladı ★ Hakkında pek çok kitap arasında **Namık Kemal/Hayatı ve Eserleri** (1948) adlı çalışma, Prof. Mehmed Kap-

lan'ın doktora tezidir. Mustafa Nihat Özön'ün **Namık Kemal ve İbret Gazetesi** (1938) kitabında makalelerinden seçmeler toplanmış, Baha Dürder de şairin romanları üzerine bir inceleme yayınlamıştı: **Namık Kemal'in Romanları** (1940).

NAR, Turgay ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1961 Van ★ İlk, orta ve lise öğrenimini Van'da tamamladı; 1979 yılında Bursa'ya yerleşti. Şimdi bir bankada memur olarak çalışıyor ★ 1980 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin açtığı genç şairler şiir ödülü yarışmasında adını duyurdu; 1987 yılında da Güneş gazetesinin, 1989'da Gazete gazetesinin Genç Şairler arasında açtığı yarışmada birincilik ödülünü kazandı. 1989'da C.S.Tarancı adına Diyarbakır belediyesinin koyduğu şiir ödülünü aldı. Şiir kitapları: **Hatıra Fotoğrafı** (1988), **Yüz Yapraklı Ateş** (1991), **Kuzgun ve Gölgesi** (1995). Oyun da yazan Nar, **Terzi Makası** (1993) ile Diyarbakır Devlet Tiyatrosu 1. Kısa Oyun Yazım Yarışması'nda, **Sabrın Denize İndirildiği Gün** (1993) ile de Tariş 80. Yıl Kısa Oyun Yarışması'nda birinci oldu. **Çöplük** adlı oyunuyla da Avni Dilligil (1995) ve İsmet Küntay (1995) en iyi oyun ödüllerini aldı. Avni Dilligil Ödülü'nü iade etti.

NASRETTİN HOCA ★ 1208/1209-1284/1285, doğ. Sivrihisar, ölm. Akşehir ★ Hakkında söylenegelmiş rivayetler içinde akla en yakın kabul edileni; XIII. yy.'da Selçuklular zamanında yaşamış olduğudur; Sivrihisar'ın Hortu köyünde doğdu, babasının yerine bir süre köyünün imamlığını yaptı, 1237'de bu görevi başkasına bırakarak, mutasavvıf Seyyid Mahmud-ı Hayrânî'ye mürid olmak üzere Akşehir'e geldi ★ Fıkralarında ârif, nüktedan, Türk halk adamının iyimser dünya görüşünü, çeşitli hayat olayları karşısındaki davranışlarını özlü, kısa yorum ve cevaplarla yansıtan Nasrettin Hoca, yalnız bizim için değil, bütün dünya için, çağlarla eskimeyen bir yaşama sevinç ve kuvveti; kalender, rind bir halk filozofudur. Gündelik kaygılara, sıkıntılı durumlara tatlı bir çözüm yolu bularak, hayatı sert yergilerden uzak, babacan bir hoşgörü açısından değerlendirir. Nasrettin Hoca'nın sağlığında başından geçmiş olayları, özel-kişisel olduğu ölçüde evrensel açılardan yorumlayışları diye özetleyebileceğimiz hikâyeciklerine yüzyıllar boyunca benzerleri eklenmiş; böylece gerçekten ona ait fıkralarla sonradan yakıştırma yoluyla eklenenler içiçe girmiş, kaynaşmış, sözlü halk edebiyatının birçok türlerinde olduğu gibi, başka ve benzetme fıkraların bir kısmı anonimliklerinden alınarak Hoca'ya mal edilmiştir. Doğrudan doğruya Hoca'ya ait olanların üç yüz kadar olduğu sanılıyor ★ 1837'den bu yana zaman zaman basılı kitaplarda derlenen bu fıkralar, 1857 yılından başlayarak Avrupa dillerine de çevrildi. °Çaylak Tevfik yayınından (1885) günümüze, Türk basınında belli başlı derleme ve baskılar için Sözlük'te şu maddelere bakınız: Köprülü, Yeşim, Güney, Kanık, Gölpınarlı, Tokmakçıoğlu ★ Nasrettin Hoca konusunda kitap, broşür ve makale 1218 eseri gösteren ve 1986'ya kadar gelen etraflı bir bibliyografya için bk. Ali Esat Bozyiğit, **Nasreddin Hoca Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme**, Ankara, 1987.

NAYIR, Yaşar Nabi ★ Günümüz şair ve yazarlarından, 25 Aralık 1908-15 Mart

1981, doğ. Üsküp, ölm. İstanbul ★ İstanbul'da Galatasaray Lisesi'ni bitirdi (1929), bankalarda, Ulus gazetesinde (1934-1940), Türk Dil Kurumu'nda (1940-1943), Millî Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu'nda (1943-1946) çalıştı. 15 Temmuz 1933'ten beri çıkarmakta olduğu **Varlık dergisi**'nin, 1946'da kurduğu Varlık Yayınevi'nin sahibiydi. Bir ara yalnız çağdaş dünya edebiyatını konu edinmiş, aylık **Cep Dergisi**'ni de çıkardı (29 sayı, Kasım 1966-Mart 1969) ★ Sanat hayatının ilk döneminde (19261936) şiirler yazmış, Yedi Meşale topluluğu (1928) şairlerinden biri olarak tanınmıştı. Sonraları hikâye, roman, oyun ve makale türlerinde de eserler verdi. 1946'dan sonra yalnız makale ve deneme yazdı. Özellikle Panait İstrati ve Balzac'tan yaptığı çevirilerin; kendi adıyla, Muzaffer Reşit takma adıyla derlediği, hazırladığı antoloji ve tanıtma kitaplarının sayısı da altmışı geçer ★ Şiir kitapları: **Kahramanlar** (1929), **Onar Mısra** (1932); her iki kitabın, **Mesafeler** bölümü de eklenerek yeni baskısı gene **Kahramanlar** adıyla (1970) ★ Romanları: **Bir Kadın Söylüyor** (1931), **Adem ve Havva** (1932) ★ Hikâye kitapları: **Bu Da Bir Hikâyedir** (1935), **Sevi Çıkmazı** (1935, 1979) ★ Oyunları: **Mete** (1933), **İnkılâp Çocukları** (1933), **Beş Devir** (1933), **Köyün Namusu** (1933). Bu oyunlardan sonuncusu düzyazı, ötekiler nazımladır. Radyo oyunlarını **Radyofonik Öyküler** adı altında topladı (yeni b. 1979) ★ İncelemeler, makaleler: **Balkanlar ve Türklük** (1936), **Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri** (1937), **Nereye Gidiyoruz** (1948), **Yıllar Boyunca** (1959), **Atatürkçülük Nedir** (1963), **Atatürk Yolu** (1966), **Edebiyat Dünyamız** (1971), **Dost Mektuplar** (ölmüş yazarların mektupları, 1972), **Değişen Dünyamız** (1973), **Çağımıza Ters Düşenler** (1975) ★ 46 yıl yayın hayatına yaptığı hizmetler nedeniyle Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü'nü aldı (Ekim, 1979) ★ Ölümünden sonra **Yaşar Nabi'ye Saygı** (yaşam öyküsü, inceleme, anı, 1982) adlı bir kitap yayımlandı ★ 1982 yılında anısına **Yaşar Nabi Nayır Edebiyatı Ödülü** kondu. (Bu ödülü kazananlar için kitabın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız.)

NÂZIM HİKMET ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1902-3 Haziran 1963, doğ. Selânik, ölm. Moskova ★ İstanbul'da Heybeliada Bahriye Mektebi'nden deniz subayı çıkmıştı ki, çok geçmedi, hastalandı; bir sağlık kurulu raporu onu askelikten uzaklaştırdı (1921). Anadolu'ya, oradan Rusya'ya gitti. Moskova'da bir üniversitede ekonomi politik okudu, üniversiteyi bitirince yurda döndü (1924). İstanbul'da gazete, dergi ve stüdyolarda çalıştı (1931-1936). Harb Okulu'nda bir arama olayı (1938) dolayısıyla tutuklandı. 28 yıl 4 aya hüküm giydi. İstanbul, Ankara, Çankırı ve Bursa cezaevlerinde yattı. 1950 Temmuz'unda bir af kanunuyla hapisten çıktı. Fakat izlenmeler, karşılaştığı durumlar yüzünden hayatını tehlikede gördü, bir Romanya şilebiyle İstanbul'dan ayrıldı (Haziran 1951), Bükreş'ten Moskova'ya gitti, Türk vatandaşlığından çıkarıldı (Temmuz 1951). Geri kalan ömrünü Bulgaristan, Rusya, Polonya ve başka yerlerde geçirdi. Mezarı Moskova'da ★ İlk şiiri Mehmed Nâzım imzasıyla Yeni Mecmua'da çıkmıştı (1918). Rusya'daki öğrenim yıllarında şair Mayakovski (1893-1930)'nin sanat görüşünü benimseyerek ölçülü, uyaklı şiiri bıraktı. Rusya dönüşü öz, biçim ve tema bakımlarından yeni şiirleriyle serbest nazmın ve toplumcu şiirin öncüsü oldu; bu yanıyla günümüzün

pek çok şairinde geniş etkilere yol açtı ★ Nâzım Hikmet'in eserleri uzun zaman yasaklanmıştı. Ölümünden sonra, yurt dışında basılanlarla birlikte, Türkiye'deyken kendisinin çıkardığı bütün kitaplarının, çeşitli yayınevlerince birçok basımları yapıldı. Eserlerinin Türkiye'de ilk baskı yıllarını belirtmekle yetiniyoruz. Şiir kitapları: **835 Satır** (1929), **Jokond ile Si-Ya-U** (1929), **Varan 3** (1920), **1+1=Bir** (1930), **Sesini Kaybeden Şehir** (1931), **Gece Gelen Telgraf** (1932), **Benerci Kendini Niçin Öldürdü** (1931), **Taranta Babu'ya Mektuplar** (1935), **Portreler** (1935), **Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı** (1936), **Kurtuluş Savaşı Destanı** (1965), **Saat 21-22 Şiirleri** (1965), **Dört Hapishaneden** (1966), **Rubailer** (1966), **Yeni Şiirleri** (1966), **Memleketimden İnsan Manzaraları** (beş cilt, 1966/67; üçüncü cilt: **Şu 1941 Yılında** adıyla, ilk b. 1965), **Kuvayı Milliye** (1968, **Kurtuluş Savaşı Destanı'nın** bir başka yayımı); **Son Şiirleri** (1970), ★ Oyunları: ***Kafatası** (1932), ***Bir Ölü Evi yahut Merhûmenin Hânesi** (1965), ***İnek** (1865), **Ocak Başında/Yolcu** (iki oyun, 1966), **Yusuf ile Menoflis** (1967) ★ Romanları: **Kan Konuşmaz** (1965), **Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim** (1967) ★ Fıkraları: **İt Ürür, Kervan Yürür** (1965) ★ Masalları: **Sevdalı Bulut** (1963) ★ Mektupları: **Kemal Tahir'e Mahpusaneden Mektuplar** (1968), **Oğlum, Canım Evlâdım, Memedim** (1968), **Vâ-Nû'lara Mektuplar** (1970), **Nâzım ile Piraye** (karısına mektupları, 1976) ★ Hayatı, dâvaları pek çok kitaba konu olmuş şair üzerine Asım Bezirci, incelemeantoloji bir arada, **Nâzım Hikmet ve Seçme Şiirleri** (1975), peşinden Cem Yayınevi'ne de şairin **Tüm Eserleri** dizisini hazırladı; bu dizide şimdilik sekiz kitap (1975-1980) şairin bütün şiirlerini kapsıyor. **Nâzım Hikmet'in Bilinmeyen İki Şiir Defteri** (haz. Kemal Sülker) 1980'de yayımlandı.

NECATÎ ★ XV. yy. divan şairlerinden, ?-17 Mart 1509, doğ. Edirne, ölm. İstanbul ★ Asıl adı İsa olan Necatî, söylentilere göre, Edirne'de bir hanımın kölesi olarak büyütüldü, iyi bir öğrenim gördükten sonra, Kastamonu'ya gitti, orada hattatlığı ve şiirleriyle tanındı. Fatih Sultan Mehmed'in divan kâtipliğine atanarak İstanbul'a geldi. II. Bayezid tahta geçince (1481) yeni padişahın dostluğunu kazandı. Bayezid'in büyük oğlu, Şehzade Abdullah, Karaman sancağına atanınca, Necatî de divan kâtibi olarak onun yanında Karaman'a gitti, Şehzade Abdullah'ın ölümü üzerine (1483) İstanbul'a döndü. Bir süre sonra II. Bayezid'in oğlu Şehzade Mahmud'a Manisa sancağı verilince, Necatî, Mahmud'un nişancısı oldu; ama bu görevi de kısa sürdü. Şehzade ölünce İstanbul'a geldi (1507), geri kalan ömrünü Vefa'daki evinde geçirdi ★ Şöhretini henüz Kastamonu'da iken yapan, şiirleri daha o tarihlerde İstanbul edebiyat çevrelerinde, bu arada Ahmet Paşa tarfından pek beğenilen Necatî °Şeyhî'nin şöhretini unutturmuş, Ahmet Paşa'dan sonra XV. yüzyılın en ünlü şairi olmuştu. Şeyhî ve Ahmet Paşa, İran şairlerinin geniş ölçüde etkisi altında kaldıkları halde, Necatî şiirlerine yerli motifler katmasını bildi; atasözleri ve deyimlerle renklendirdiği şiirlerine hayatın sıcaklık ve sadeliğini ekledi; tek eseri, mürettep divanıyla her devirde, sevilen, beğenilen şairler arasına girdi ★ **Necati Bey Divanı,** Prof. Ali Nihad °Tarlan tarafından bastırıldı

(1963), **Necati Bey Divanı'nın Tahlili**'ni de Dr. Mehmet °Çavuşoğlu yayımladı (1971).

NECATİGİL, Behçet ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 16 Nisan 1916-13 Aralık 1979, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1940), Kars Lisesi'nde başladığı edebiyat öğretmenliğini İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde (1960-Ekim 1972) sona erdirdi. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ İlk şiiri lisede öğrenciyken, Varlık dergisinde çıkmıştı (Ekim 1935). Şiirde kırk yılını, doğumundan ölümüne, orta halli bir vatandaşın, birey olarak başından geçecek durumları hatırlatmaya; ev-aile -yakın çevre üçgeninde, gerçek ve hayal yaşantılarını iletmeye, duyurmaya harcadı. Arada biçim yenileştirmelerinden ötürü yadırgandığı da oldu, ama genellikle, eleştirmenler, onun için, tutarlı ve özel bir dünyası olan bir şair dediler ★ Şiir kitapları: **Kapalı Çarşı** (1945), **Çevre** (1951), **Evler** (1953), **Eski Toprak** (1956), **Arada** (1958), **Dar Çağ** (1960), **Yaz Dönemi** (1963), **Divançe** (1965), **İki Başına Yürümek** (1968), **En/Cam** (1970), **Zebra** (1973), **Kareler Aklar** (1975), **Beyler** (1978), **Söyleriz** (1980), ★ **Sevgilerde** (1976) son üç kitabı dışında, önceki kitaplarından seçmelerdir. Düzyazılarından bazılarını **Bile/Yazdı** (1979) kitabında topladı ★ Almancadan çevirileri de olan Necatigil radyo oyunları da yazdı, bu alandaki çabalarını **Yıldızlara Bakmak** (iki oyun, 1965), **Gece Aşevi** (beş oyun, 1967), **Üç Turunçlar** (altı oyun, 1970), **Pencere** (dört oyun, 1975), kitaplarında topladı ★ **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü** (1960) ile çağdaş 220 Türk yazarından 750 roman, hikâye kitabı ve oyunun konu özetlerini veren **Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü** (1979), onun, öğretmenlik mesleğine ilişkin, ek çalışmalarıdır ★ **Eski Toprak** ile 1957 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, **Yaz Dönemi** kitabıyla da Türk Dil Kurumu 1964 Şiir Ödülü'nü kazandı ★ Hilmi Yavuz ve Ali Tanyeri'nin hazırladığı **Bütün Eserleri** Cem Yayınevi tarafından basıldı. (**I**, 1981; **II-III**, 1982; **IV-V**, 1983; **VI**, 1984; **VII**, 1985). **Mektuplar**'ı (1989) yayımlandı. Çeviri şiirleri **Yalnızlık Bir Yağmura Benzer** adlı kitapta toplandı (1984). ★ Ölümünden sonra ailesi tarafından konulan **Necatigil Şiir Ödülü** 1980 yılından beri verilmektedir. (Bu ödülü kazananlar için kitabın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız.)

NEDİM ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, 1681?-1730, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Asıl adı Mehmed olan Nedim, medrese öğreniminden sonra müderris, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın sadrâzamlığa atanmasından (1718) sonra da Mahmud Paşa mahkemesine kadı oldu (1725), İstanbul'un belli başlı medreselerinde müderrislik yaptı (1727-1730). Bu arada, Damat İbrahim Paşa'nın özel kitaplığını da yöneten Nedim, 1720-1730 yılları arasında, Müneccimbaşı Ahmed Efendi'nin (ölm. 1720) Hazreti Adem'den 1627 yılına kadarki olaylarını nakleden arapça tarihini (**Sahâifü'l-Ahbâr**, Haberler Dolu Sayfalar, 3 cilt, bas. 1869-70) türkçeye çevirdiği (yeni b. Tercüman 1001 Temel Eser dizisinde) gibi, Ayıntap'lı Aynî'nin (ölm. 1451) Yaratılış'tan 1446 yılı olaylarına kadar gelen arapça tarihini türkçeye çevirmekle görevli (1725) komisyonda da

çalıştı. Patrona Halil İsyanı'nda öldü (1730) ★ Divan şairlerinin en büyüklerinden biri olan Nedim, Lâle Devri diye adlandırılan III. Ahmed'in sadrazâmı Damat İbrahim Paşa devrinin (1718-1730) zevk ve safa hayatını canlandıran gazel ve şarkılarıyla ün kazandı. Münacat ve naat gibi dinî kasideler yazmayan, bütün şiirleri hep dindışı konularda; övgü, aşk, şarap ve hayattan kâm almak üzerine olan Nedim, zevklerini paylaştığı o renkli ve hareketli hayatı şiirlerine geçirmesini bildi; divan şiirinin hayalde ve soyut güzelliklerine, yaşadığı hayatın şuhluk ve içtenliğini, canlı bir İstanbul türkçesini ekledi; divan şiirimizin yerli bir havaya bürünmesini sağladı ★ **Nedim Divanı,** birçok baskıları dışında bilimsel yöntemle ve tam olarak önce Halil Nihat (1922), sonra Abdülbaki Gölpınarlı (1951, 1956) tarafından bastırıldı. Şair üzerine çeşitli tanıtma kitapları (ör. Nevzat Yesirgil: **Nedim,** 1952) yanı sıra Prof. Hasibe Mazıoğlu'nun **Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik** (Ankara, 1957) isimli incelemesi, bu konuda etraflı tek monografidir ★ Şairin hayatı, Halit Fahri Ozansoy'un **Nedim** (1932), Faik Ali Ozansoy'un da **Nedim ve Lâle Devri** (1950) oyunlarına konu olmuştur.

NEDİM-İ KADİM ★ XVII. yy. divan şairlerinden, ? - 1670, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Lâle Devri şairi Nedim'den ayırdetmek için "Nedim-i Kadim" diye adlandırılan Mehmed Nedîm Efendi ilmiye mesleğinde yetişmiş, müderrisliklerde bulunmuştu ★ "Nedim'deki şûhâne tarzın öncüsü sayılabilecek" olan Nedim-i Kadîm, Lâle Devri'ndeki adaşınca da takdir edilmiş, "Derdin nedir gönül sana bir hâlet olmasın, Sad elhazer ki sevdiğin ol âfet olmasın" matlalı gazeline, Lâle Devri şairi bir taştîr, bir de nazire yazmıştı ★ Nedîm-i Kadîm divanı, ikinci Nedim'in divanına ek olarak, Halil Nihat tarafından bastırılmıştı (1922, yeni bas. 1988).

NEF'Î ★ XVII. yy. divan şairlerinden, 1572?-27 Ocak 1635, doğ. Hasankale, ölm. İstanbul ★ Asıl adı Ömer olan Erzurum'lu Nef'î, kuvvetli bir medrese öğrenimi gördü. I. Ahmed'in tahta çıkmasından (1603) sonra, İstanbul'a geldi, maden işlerinde görevlendirildi. IV. Murad devrinde padişah tarafından korundu, bir ara Edirne'de Muradiye mütevelliliğine (Muradiye Vakfı yönetmenliğine) atandı, son görevi İstanbul'da cizye muhasebeciliğidir. Bir daha hiciv yazmayacağına dair IV. Murad'a verdiği sözü tutmaması ölümüne sebep oldu; Vezir Bayram Paşa hakkında yazdığı bir hicviye yüzünden sarayın odunluğunda kementle boğduruldu, cesedi denize atıldı ★ Türkçe ve farsça birer divanı, **Sihâm-ı Kazâ** (Kader Okları) adlı bir hiciv mecmuası olan Nef'î, divan edebiyatımızın en büyük övgü ve yergi şairidir. Türkçe divanındaki 59 kaside, onun özellikle kaside alanında üstün başarı sağladığını gösterir. I. Ahmed, II. Osman ve IV. Murad'a, ayrıca devlet büyüklerine yazılmış bu kasidelerde sağlam bir şiir tekniği, taşkın, tok ve gür bir âhenk görülür; aşırı abartmaları bile, samimiyet ve heyecanı arasında yadırgatıcı, batıcı taraflarından sıyrılır, insana tabiî gelir. Kasidelerindeki tantana ve ihtişamda savaşlar, isyanlar ve eğlencelerle dolu IV. Murad devrinin (1623-1940) yankıları duyulur. **Sihâm-ı Kazâ**'daki kaside, terkib-i bend ve kıta şekilleriyle yazılmış, devrin devlet adamlarına, tanınmış şairlerine yöneltilmiş hicivlerde, za-

man zaman ağır hakaret ve sövmelere kalkışmasını karakterindeki ataklığa, bazan da sataşmalara daha sert karşılık vermek zorunda kalışına yormak gerekir ★ Türkçe divanı iki kere basılmış (1836, 1853), farsça divanının türkçeye çevirisi (Prof.Ali Nihad Tarlan tar. 1943) ile **Sihâm-ı Kazâ** (Saffet Sıtkı tar. 1943) da yayımlanmıştır ★ Şairin hayatı, sanatı, şiirlerinden seçmeler konusunda Prof.Abdülkadir Karahan'ın hazırladığı tanıtma kitapları Varlık (1954) ve Millî Eğ.Bk. (1972) yayınlarında çıktı.

NERGİSÎ ★ XVII. yy. münşîlerinden, 1592?-1635 ★ Bosna'da doğan Nergisî (asıl adı Mehmed) İstanbul'da medrese öğrenimi gördükten sonra uzun bir süre Rumeli'de müderrislik ve kadılık yaptı: Gabela, Mostar (1620), Yenipazar, Banyaluka (1628) ve Manastır'da. Sonra IV. Murad'ın yanında vakanüvis olarak Revan seferine (1635) gidiyordu ki, Gebze'de attan düşerek öldü, İstanbul'da gömüldü ★ Divan edebiyatında aşırı derecede seciler, sanat ve oyunlarla süslü nesir deyince bu yüzyılın iki nâsiri: Veysî ve Nergisî akla gelir. Bu iki nâsir, kısa bir cümlede verilebilecek bir düşünceyi alabildiğine uzatarak, tumturaklı, yüklü, çapraşık bir dille yazdılar ★ Nergisî arada kendi beyit ve kıtalarıyla da süslediği mensur bir **Hamse** kaleme aldı, bir de **Münşeat Mecmuası** düzenleyerek, devlet büyüklerine, rütbe-mevki sahiplerine yazılacak mektup ve tebriklerde klişe halinde ne gibi başlık ve hitaplar kullanılacağını gösterdi. Hamse'si, divan nesrînin XVII. yüzyılda girdiği çıkmazı göstermek bakımından dikkate değer; beş kitaptan meydana gelen Hamse'nin ilk kitabı **Nihâlistan** (Fidanlık) bir hikâye külliyatıdır, beş nihâl'e ayrılır: birincide cömertlik, ikincide aşk üzerine, üçüncüde ibret verici şeyler, dördüncüde konukseverlik, beşincide salâh ve tövbekârlık konularında hikâyeler yer alır ★ Nergisî'nin **Münşeat**'ındaki 50 kadar mektup örneği, tarihî belgeler olarak önem taşır. Bu alanda eser vermişler arasında Veysî'den sonra, münşeat sahibi Feridun Bey'i de özellikle hatırlamak gerekir ★ **Hamse-i Nergisî**, İstanbul'da birçok defa basılmıştı.

NESİMÎ ★ XIV. yy. tasavvuf şairi, 1339-1344 yılları arasında doğmuş ve 1418'de ölmüş olabilir deniyor ★ Asıl adının İmadeddin olduğu, Bağdat'ın Nesim nahiyesinde doğduğu, mahlasının oradan geldiği söylenen, hayatının ilk devreleri de bilinmeyen Nesimî, hurufilik tarikatını kuran, Şirvan'da idam edilmiş (1393) Fazlullah Hurufî'nin halifesi idi; şiir ve fikirlerinin şeriata aykırı görülmesi yüzünden Halep'te derisi yüzülerek öldürüldü, Anadolu'da hurufiliğin yayılmasında şiirlerinin büyük etkisi olmuştu ★ Acıklı ölümünden sonra kişiliği etrafında menkıbeler oluşan, sûfî (özellikle bektaşî) şairler arasında kutsallaşan Nesimî, şiirlerinde zamanına göre çok düzgün ve âhenkli bir dil kullandı, inançlarındaki kuvvet ve samimilikten doğan pervasız bir eda, gür bir lirizm ile yazdı (Tezkire sahibi Lâtifî "türkî şiirle en evvel onun şöhret bulduğu"nu söyler). Bunun içindir ki,âzeri türkçesiyle yazmasına rağmen, o da Fuzulî gibi bütün türklüğün malı oldu; yüzyıllar boyu yalnız derviş şairler arasında değil, divan şairlerince de okundu, taklit edildi, şiirlerinin çoğuna nazireler yazıldı ★ Nesimî'nin farsça ve türkçe iki divanı vardır. Gazel, mesnevî, tuyuğ, rubai vb. şekillerle yazılmış şiirlerinin toplandığı türkçe divanı

1844-1881 yılları arasında dört kere basılmıştı. Yirmi dördü tuyuğ, 145 şiiri geniş bir inceleme ve açıklamalarla **Seyyid Nesimî Divânı'ndan Seçmeler** kitabında değerlendirildi. (haz. Kemal Edip Kürkçüoğlu, Kültür Müsteşarlığı yayını, 1973). Bütün şiirleri de Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler İlimler Akademyası yayınlarında üç ciltte toplandı (Bakü, 1973). Divan'ının tamamı yayımlandı. **Nesimi Divanı** (yayıma hazırlayan: Dr. Hüseyin Ayan, 1990).

NESİN, Aziz ★ Günümüz yazarlarından, doğ.-ölm. 1915 İstanbul, 6 Temmuz 1995 İzmir ★ Kuleli Askerî Lisesi'ni, Harb Okulu'nu (1937) bitirdi, subaylıktan gazete fıkra yazarlığına geçti (1944), birçok gazetede yazdı. Sabahattin Ali ile birlikte, biri kapatılınca öteki, Marko Paşa, Mâlum Paşa, Merhum Paşa, Alibaba (1946/47) ve tek başına Zübük (1962) adlı mizah dergilerini çıkardı; yazılarından ötürü hapse girdi, sürüldü. Bir ara Düşün Yayınevi'ni (1956) kurdu, dağıttı. Şimdi bağımsız yazar ★ Sanata şiirler, gerçekçi hikâyeler (Millet dergisi, 1944) ile başlamıştı, dünyaca tanınan güçlü bir mizah yazarı oldu. Toplumun aksayan, yergiye elverişli olaylarını; türedi, zıpçıktı tiplerini, mizahın gereği abartmalar, rahat ve oyunlu anlatmalarla sergiledi ★ Okunma rekoru kıran eserlerinin sadece ilk baskı yıllarını vermekle yetiniyoruz. ★ Hikâye kitapları: **Geriye Kalan** (1948), **İt Kuyruğu** (1955), **Yedek Parça** (1955), **Fil Hamdi** (1955),'**Damda Deli Var** (1956), **Koltuk** (1957), **Kazan Töreni** (1957), **Toros Canavarı** (1957), **Deliler Boşandı** (1957), **Mahallenin Kısmeti** (1957), **Ölmüş Eşek** (1957), **Hangi Parti Kazanacak** (1957), **Havadan Sudan** (1958), **Bay Düdük** (1958), **Nazik Alet** (1958), **Gıdıgıdı** (1959), **Aferin** (1959), **Kördöğüşü** (1959), **Mahmut ile Nigâr** (1959), **Gözüne Gözlük** (1960), **Ah Biz Eşekler** (1960), **Yüz Liraya Bir Deli** (1961), **Bir Koltuk Nasıl Devrilir** (1961), **Biz Adam Olmayız** (1962), **Sosyalizm Geliyor Savulun** (1965), **İhtilâli Nasıl Yaptık** (1965), **Rıfat Bey Neden Kaşınıyor** (1965), **Yeşil Renkli Namus Gazı** (1965), **Bülbül Yuvası Evler** (1968), **Vatan Sağolsun** (1968), **Yaşasın Memleket** (1969), **Büyük Grev** (1978), **Hayvan Deyip Geçme** (1980), **70 Yaşım Merhaba** (1984), **Kalpazanlık Bile Yapılamıyor** (1984), **Maçinli Kız İçin Ev** (1987), **Nah Kalkınırsın** (1988), ★ Romanları: **Kadın Olan Erkek** (1955), **Gol Kralı Sait Hopsait** (1957), **Erkek Sabahat** (1957), **Saçkıran** (1959), ***Zübük** (1961), ***Şimdiki Çocuklar Harika** (1967), **Tatlı Betüş** (1974), **Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz** (1977), **Surnâme** (1976), **Tek Yol** (1978) ★ Anılar: **Bir Sürgünün Hâtıraları** (1957), **Böyle Gelmiş Böyle Gitmez** (1. bölüm 1966, 2. bölüm 1976), **Poliste** (1967), **Yokuşun Başı** (1982), **Salkım Salkım Asılacak Adamlar** (1987), **Rüyalarım Ziyan Olmasın** (1990) ★ Masalları: **Memleketin Birinde** (1953), **Hoptirinam** (1960), **Uyusana Tosunum** (1971), **Aziz Dededen Masallar** ★ Taşlama: **Aziznâme** (1970) ★ Fıkralar: **Nutuk Makinası** (1958), **Az Gittik Uz Gittik** (1959), **Merhaba** (1971), **Suçlanan ve Aklanan Yazılar** (1982), **Ah Biz Ödlek Aydınlar** (1985), **Korkudan Korkmak** (1988) ★ Gezi: **Duyduk Duymadık Demeyin** (1976), **Dünya Kazan Ben Kepçe** (1977) ★ Oyunlar: ***Biraz Gelir Misiniz** (1958), ***Bir Şey Yap Met** (1959), **Toros Canavarı** (1963), **Dü-**

dükçülerle Fırçacıların Savaşı (1968), *Çiçu (1970), Tut Elimden Rovni (1970), Hadi Öldürsene Canikom (1970), Beş Kısa Oyun (1979). Bütün Oyunları Adam Yayınları'nda çıktı (1982). ★ Barbaros'un Torunu, Hakkımı Ver Hakkı, Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz oyunları basılmadı ★ Şiir kitapları: Sondan Başa (1984), Seviye On Ölüme Beş Kala (1986), Kendini Yakalamak (1988), Hoşçakalın (1990), Sivas Acısı (1995) ★ Konuşmalar: İnsanlar Konuşa Konuşa (1988), Çuvala Doldurulmuş Kediler (1995). 1995'te çeşitli türdeki kitaplarından yaptığı seçki Sizin Memlekette Eşek Yok mu? adıyla yayınlandı ★ Cumhuriyet Döneminde Türk Mizahı (1973) adında bir de antoloji düzenlemiş olan yazar, Türkiye'de ve başka ülkelerde yayımlanacak, oynanacak kitap ve oyunlarının telif hakları ve dileyenlerin yardım ve bağışlarıyla yürütülmek üzere, 1972'de bir NESİN VAKFI kurdu; bu vakfın amacı "Vakfın yurduna her yıl alınacak dört kimsesiz ve yoksul çocuğu, ilkokuldan başlatarak yüksek okulu, meslek okulunu bitirinceye ya da bir meslek edininceye dek, her türlü gereksinimlerini sağlayarak barındırmak, yetiştirmektir". Vakıf her yıl bir edebiyat yıllığı çıkarıyor. İlk Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1976'da çıktı ★ Kazandığı ödüller, armağanlar; A) Türkiye'de; Üç Karagöz Oyunu (bas. 1968) ile Milliyet gazetesinin 6. Karacan Armağanı birinciliğini (1968), Çiçu ile Türk Dil Kurumu 1970 Tiyatro Ödülü'nü, Pırtlatan Bal oyunuyla Arkın Çocuk Edebiyatı Ödülleri ikinciliğini (1974) kazandı. B) Yurt dışında aldığı uluslararası ödüllerse altı tanedir: Üst üste iki yıl Altın Palmiye (İtalya 1956, 1957), Altın Kirpi (Bulgaristan, 1966), Krokodil (Sovyetler Birliği, 1969) ve Lotüs (Asya-Afrika Yazarlar Birliği tarafından Filipinler'in Manila kentinde, 1975) ödülleri. Son olarak Gabrovo kentinde (Bulgaristan) iki yılda bir düzenlenen Gülmece ve Yergi Şenliği'nde, Uluslararası Gülmece Kitapları Yarışması'nda Büyük Ödül'ü (Hitar Petar Ödülü, 1977) kazandı ★ Demirtaş Ceyhun Çağımızın Nasrettin Hoca'sı Aziz Nesin adlı kitabında yazarla ilgili anılarını topladı (1984).

NEŞATÎ ★ XVII. yy. divan şairlerinden, ?-1624, doğ. ve ölm. Edirne ★ Gelibolu Mevlevihanesi şeyhi Ağazade Mehmed Dede'ye derviş oldu, şeyhinin ölümünden sonra (1654) gezilere çıktı. 1670'de Edirne'deki Muradiye Mevlevîhanesi'ne şeyh oldu, ölümünde mevlevihanenin avlusuna gömüldü ★ Neşatî Ahmet Dede'nin üstatlığında çağdaşları birleşmişler, Nailî ve Nedim gibi şairler dahil onun âhenkli gazellerine nazire ve tahmisler yazmışlar, birçok şairler şiirlerini ona beğendirmiş olmakla övünmüşlerdi ★ İran şairi Örfî'nin kasidelerine şerhi, farsça kuralları üzerine bir kitabı, bir de manzum Hilye-i Enbiya'sı (bas. 1894/95) olan Neşatî'nin divan'ı basılmamıştır ★ Sadettin Nüzhet Ergun, şiirlerinden seçmelerle, bir tanıtma kitabı çıkarmıştı (1933).

NEV'Î ★ XVI. yy. divan şairlerinden, 1533-24 Haziran 1599, doğ. Malkara, ölm. İstanbul ★ Asıl adı Yahya olan Nev'î, öğrenimini İstanbul'da yaptıktan sonra Gelibolu'da, İstanbul medreselerinde ders okuttu. III. Murad'ın oğlu Mustafa'ya ve başka şehzadelere hocalık etti ★ Üç dilde otuza yakın eser yazmış olan Nev'î, devrinin tanınmış bilginlerindendir. Ders arkadaşı, dostu ve rakibi Bakî kadar yaygın bir üne kavuşmamış ise de, sanat ve süs düşkünlüğün-

den uzak, sade ve samimî gazelleriyle divan şiirimizin üstadları arasında yer aldı. Şu beyti, basılmış divanındaki 559 kadar gazelde dile gelen sanat tutumunu özetler: "Bu sade nazmı ehl-i sanayi beğenmese/Nev'î ne gam bizim sözümüz âşıkanedir."/**Divanı'**nın tenkidli basımı İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları'nda çıktı (hazırlayanlar: Dr. Mertol Tulum ve M.Ali Tanyeri, 1977).

NEV'İZADE ATAYİ ★ XVII. divan şairlerinden, 1583-10 Ocak 1635, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Asıl adı Ataullah olan Atayî, babası şair Nev'î'den ve başka bilginlerden ders gördü, icazetnâme aldı (1603), müderris oldu (1605). Rumeli'de, Lofça, Varna, Rusçuk, Silistre, Tekirdağ ve Tırhala'da kadılık etti. Üsküp kadılığından azli üzerine (1634) İstanbul'a döndü, ölümünde Şeyh Vefa camii mezarlığında babası yanına gömüldü ★ Bir divanı da olan, ama asıl **Hamse'**siyle tanınan Atayî, bu beş mesnevideki kısa hikâyelere yeni konular ve yerli hayattan canlı sahneler katarak İran örneklerini taklitten ayırdı, manzum hikâye türünde XVII. yüzyılın en başarılı temsilcisi oldu. Atayî'nin önemli bir eseri de, Taşköprülüzade'nin (ölm. 1561) arapça biyografik eseri **Şakaik-i Numaniyesi'ne** yazdığı iki ciltlik türkçe **Zeyil'**dir. Taşköprülüzade, eserinde Osman Gazi'den Kanunî Sultan Süleyman devri ortalarına kadar gelmiş-geçmiş bilgin ve şeyhlerin hayatlarını toplamıştı. Atayî, onun bıraktığı yerden başlar, 1557-1635 tarihleri arasında ölmüşlerin hayatlarını özetler. Şairin 1631'de başlayıp Üsküp kadılığı sırasında 1634 Eylül'ünde tamamladığı bu Şakaik zeyli, 1851'de basılmıştı ★ Hamse'sindeki beş mesneviden ikisi **Heft-Hân** (Yedi Sofra) ve **Hilyetü'l-Efkâr** (Düşünceler Süsü), Agâh Sırrı Levend tarafından işlenerek yayımlandı (1948).

NEYZEN TEVFİK ★ XX.yy. şairlerinden, 1879-28 Ocak 1953, doğ. Bodrum, ölm. İstanbul ★ Babası Rüştiye öğretmeni olduğu halde, İzmir İdadisi'ndeki öğrenimini yarıda bırakan Neyzen, ney çalmak ve şiir söylemek yeteneğini geliştirerek, kendi kendine yetişti. İzmir'de şair Eşref ve Tokadî-zade Şekip'le tanıştıktan sonra şiirler yazmaya başladı. İstanbul'da Mehmet Akif'ten faydalandı. 1908'de Mısır'a gitti, orada beş yıl kaldı, yurda dönünce eski derbederliğinde yaşadı, ölünce Kartal'daki aile mezarlığına gömüldü ★ Hicivleriyle tanınmış olan Neyzen Tevfik'in şiirleri iki kitapta toplandı: **Hiç** (1918), **Azab-ı Mukaddes** (1949) ★ Şair hakkında Hilmi Yücebaş'ın **Neyzen Tevfik/Hayatı, Hâtıraları, Şiirleri** (1958) ve Mehmet Ergün'ün **Neyzen Tevfik ve "Azab-ı Mukaddes"** (1983) adlı derlemeleri, Alpay Kabacalı'nın **Neyzen Tevfik** (1987) adlı incelemesi yayımlandı.

NİGAR HANIM ★ XX. yy. şairlerinden, 1862-1 Nisan 1918, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Harbiye'de uzun yıllar hocalık etmiş Macar Osman Paşa'nın kızı olan Nigâr Hanım yedi yaşında Kadıköy'de bir Fransız okulunda okumaya başladı, kuvvetli bir Doğu-Batı kültürüyle yetişti, 14 yaşında evlendi, evlilik hayatı bahtsızlık ve boşanma ile sonuçlandı, 1908'den sonra Hisar'daki sayfiyesiyle Nişantaşı'ndaki konağında kibar bir Türk hanımı hayatı yaşadı, öldü, Rumelihisarı'ndaki Kayalar mezarlığına, annesiyle babasının yanına gömüldü ★ Servetifünun'cuların çağdaşı olan, şiirlerinin bir kısmını "Uryan Kalb" takma

adıyla Servetifünun dergisinde yayımlayan Nigâr Hanım, o devrin tanınmış iki kadın şairinden biridir (öteki, Makbule Leman Hanım, ölm. 1898). Hâmit, Recâizade Ekrem, Fikret ve Cenap etkileri taşıyan ve aruzla yazılmış şiirlerinde mutsuz hayatının üzüntülerini dile getirdi. Eserlerinin sayısı ve samimiyeti ile de Cumhuriyet devrine kadar yetişmiş olan kadın şairlerimizin en büyüğü bilindi ★ Eserleri: **Efsus** (Yazık, şiirler, 1. cilt 1886, 2. cilt 1890), **Niran** (Nurlar, şiirler, 1896), **Aks-i Sada** (Yankı, şiirler, 1900), **Safahât-Kalb** (düzyazı aşk mektupları, 1901), **Elban-ı Vatan** (Vatan Ezgileri, nesir yazıları, 1916), **Girive** (Çıkmaz Yol, dram, 3 perde, 1912'de oynandı) ★ Şiir kitaplarında Batı şairlerinden yaptığı çevirilere de rastlanır ★ Nigâr Hanım'ın, ölümünden elli yıl sonra açılmasını vasiyet ettiği, yirmi defter tutan, günlük biçimi anılarının bir kısmı oğlu tarafından şu eserde yayımlandı: **Nigâr binti Osman: Hayatımın Hikâyesi** (1959).

NİYAZİ-İ MISRÎ ★ XVII. yy. tasavvuf şairlerinden, 8 Şubat 1618-16 Mart 1694, doğ. Malatya, ölm. Limni Adası ★ Tasavvuf öğrenimini Malatya, Diyarbakır, Mardin, Bağdat, Kerbelâ ve Mısır'daki şeyhlerden tamamlayarak İstanbul'a geldi (1646) sonra yine Anadolu'nun birçok şehirlerini (Bursa, Uşak, Elmalı) dolaştı. Halvetî tarikatının Mısriyye şubesini kurarak 1670'de Bur-'da bir dergâha şeyh oldu. Dervişlerinin çokluğu ve mollaları tedirgin eden konuşmaları yüzünden Rodos'a (1673), daha sonra iki kere Limni Adası'na (1691, 1694) sürüldü; ikinci sürülüşünde Limni'de öldü ★ Aruzla yazdıklarında, özellikle Nesimî ve Fuzulî; heceyle yazdıklarında Yunus Emre etkileri görülen Niyazi-i Mısrî, öğretici tasavvuf şiirleriyle tekke edebiyatımızın tanınmış şairlerindendir. Maarif Kitaphanesi'nce birkaç kez basılmış olan **Tam ve Tekmil Niyazi Divanı**'nın son basımı 1974 tarihini taşıyor; Niyazi Divanının Açıklaması da yayınlanmıştır (haz. İbrahim Yurdören, 1966) ★ **Mevâidü'l-İrfan** isimli eserinin çevirisi de çıktı: **İrfan Sofraları** (çev. Dr. Süleyman Ateş, Ankara 1971).

NUTKU, Özdemir ★ Günümüz tiyatro yazarlarından, doğ. 12 Ocak 1931 İstanbul ★ İstanbul Amerikan Koleji'ni (1950), Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1956), Georg-August Üniversitesi Tiyatro Fakültesi'ni (1959) bitirdi. Viyana Üniversitesi Tiyatro Enstitüsü'nde iki sömestir dersler verdi (1966). Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Enstitüsü'ndeki profesörlüğünü (1974) şimdi Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Sahne ve Görüntü Sanatları Bölümü Başkanı olarak sürdürüyor. 1990'da kurduğu İzmir Şehir Tiyatroları'nda Genel Sanat Yönetmenliği yaptı (1991-1992). 1991'de Türkiye'nin ilk Kamyon Tiyatrosu'nu yaparak gezici çocuk tiyatrosunu kurdu. ★ Sanat hayatına şiirler yazarak girdi, sonra tiyatro yazarlığına geçti: Ankara'da birkaç arkadaşıyla, aylık edebiyat-sanat dergisi **Değişim**'i çıkardı (12 sayı, 20 Kasım 1961-15 Ekim 1962). 1953 yılından beri çeşitli sanat ve edebiyat dergilerinde araştırma, eleştiri ve denemeler yazan Nutku, Pazar Postası, Yenigün, Öncü, Vatan, Meydan, Hürriyet, Milliyet, Hürgün ve Cumhuriyet gazetelerinde sürekli yazdığı eleştirileri ile tanındı. ★ Üç şiir kitabı yayımlamıştı: **Eller** (1952), **Üç Nokta** (1954), **Bölük**

Yaşantı (1957). Sonraki eserleri birer incelemedir: **Tiyatro ve Yazar** (1960), **Modern Tiyatro Akımları** (19. yy. tiyatrosu, 1963), **Oyun Yazarı** (1965), **Tiyatro Terimleri Sözlüğü** (H. Taner, M. And'la birlikte; 1966) **Stanislavski'nin Sahneye Koyduğu "Martı"** (1968), **Darülbedâyl'nin Elli Yılı** (1969), **Dünya Tiyatrosu Tarihi** (iki cilt, 1971-1972), **IV. Mehmet'in Edirne Şenliği** (1972), **Tiyatro Yönetmeninin Çalışması** (1974), **Yaşayan Tiyatro** (1976), **Türkiye'de Brecht** (1976), **Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri** (1978), **Sahne Bilgisi** (I, 1980; II, 1984), **Dram Sanatı** (1983), **Gösterim Sanatları Terimleri Sözlüğü** (1983), **Uzatmalı Gerçekler** (1986), **Benden Sonra Tufan Olmasın** (Muhsin Ertuğrul'un Anıları; E. Sevinçli ve M. Tuncay ile birlikte, 1989), **Zümrüdü Ankanın Külleri** (1991), **Duvardaki Mavi Kuş** (1993), **Düşlerin Gerçekleri** (1993), **Oyunculuk Tarihi I** (1993) ★ **Oyunları: Merdiven** (1962), **Köprü** (1964), **Savaş Oyunu** (1968; 1965'te Almanya'da basılmış ve Erlangen Uluslararası Tiyatro Şenliğinde Reji Birinciliği Ödülü ile değerlendirilmiştir.) ★ 10 diziden oluşan **Türk Tiyatrosu** adlı senaryosu 1990'da, **Muhsin Ertuğrul** 1989'da TRT'de yayımlandı. ★ **Zeynep'in Tiyatro Kitabı** adlı bir de çocuk kitabı vardır. Son yıllarda Shakespeare'in oyunlarını Türkçeye çevirmektedir. **Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri** adlı inceleme kitabıyla, 1979'da Milli Kültür Vakfı'nın "Büyük Edebiyat Ödülü"nü kazandı. 1984'te Güngör Dilmen'in **Midas'ın Kulakları** adlı oyununu sahnelemesindeki başarısından ötürü, Nutku'ya "Ulvi Uraz Yönetmenlik Ödülü" verildi. 1989 yılında, Türk Tiyatrosu'na katkısı ve Türk Tiyatrosunu dışarda tanıtmada gösterdiği çaba için Tiyatro ve Televizyon Yazarları Derneği'nin "Tiyatroya Katkı Ödülü"ne layık görüldü. 1991 yılında ise "Dionisos Büyük Ödülü"nü aldı.

OBRUK, Cahit ★ Günümüz şairlerinden, 1921-1982, doğ. Kırşehir, ölm. Ankara ★ Maltepe Askerî Lisesi'ni (1940), Harb Okulu'nu (1942) bitirdi. 1956'da kendi isteğiyle ordudan ayrıldı. Ankara Radyosu'nda müdür yardımcılığı yaptı ★ Sanat hayatına 1945'lerde başlayan, ilk şiirleri Yedi Gün dergisinde çıkan Cahit Obruk, üç şiir kitabı yayımladı: (**Yaşama Sevinci,** 1954; **Toprağın Ağrısı,** 1965; **Düşsevi,** 1967). Tercüman gazetesinin hikâye yarışmasında bir hikâyesi ikincilik kazanmıştı (bk. Tercüman, 17 Eylül 1966).

ODABAŞI, Yılmaz ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1961 Diyarbakır ★ Diyarbakır Lisesi'ni bitirdi. 12 Eylül 1980'de bir yıl tutuklu kaldı. 1985 yılında Diyarbakır'da gazeteciliğe başladı. Yazdıklarından dolayı 5 kez yargılandı, hapis cezalarına çarptırıldı. 1993'te Ankara'ya yerleşti. ★ Kitapları; şiir: **Siste Kalabalıklar** (1985), **Yurtsuz Şiirler** (1987), **Talan İklimi** (1987), **Aynı Göğün Ezgisi** (1988), **Feride** (1990), **Her Ömür Kendi Gençliğinden Vurulur** (1992), **Günlerin Çarmıhında** (1994), **Cehennem Bileti** (1995); düzyazı: **Şeyh Said İsyanı** (1989-belgesel), **Eylül Defterleri** (1991-anlatı), **Kül Aşklar** (1991-öykü), **Çocuklar ve Adresler** (1992-roman), **Hüzün mü? Başım Gözüm Üstüne** (1993-gazete yazıları), **Güneydoğu'da Gazeteci Olmak** (1994-Araştırma). ★ 1990 yılında Cahit Sıtkı Tarancı Şiir Ödülü'nü, 1993'te Çağdaş Gazeteciler Derneği Yılın Gazetecisi Ödülü'nü aldı.

OFLAZOĞLU, A. Turan ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 1932 Adana ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Filolojisi ve Felsefe Bölümlerini (1960) bitirdi. Washington Üniversitesi'nde oyun yazarlığı ve tiyatro derslerine devam etti (1963-64). İlk oyunları **Keziban** ve **Allah'ın Dediği Olur**'u Amerika'da yazdı. **Keziban** orada oynandı. İstanbul Radyosu Tiyatro Şubesi'ne dramaturg oldu. ★ Herbirini basılış tarihleriyle sıraladığımız **Keziban** (1967), **Deli İbrahim** (1967), **IV. Murat** (1970), **Sokrates Savunuyor** (1971), **Genç Osman** (1979), **Elif Ana** (1979), **Kösem Sultan** (1980, **Fatih (Bizans Düştü** adıyla, 1981), **III. Selim** (1983), **Sinan** (1988), **Gardiyan** (1989), **Cem Sultan** (1986). Oyunlarından **Deli İbrahim** Türk Dil Kurumu 1968 Tiyatro Ödülü'nü, **Kösem Sultan** ise 1982 Avni Dilligil Tiyatro Ödülü'nü kazandı. **Cem Sultan** oyunu 1984 Enka Sanat Ödülü mansiyonunu aldı. ★ Rilke'den **Seçme Şiirler** (1976) ve **Duino Ağıtları** (1979) ile **Shakespeare** (1977) ve **Molière** (1978) üzerine birer tanıtma kitabı ile **Sevgi Hakanı** (şiirler, 1986), **Fetih** (1992 - şiir) de çalışmaları arasındadır. Ayrıca iki de senaryosu var: **Topkapı** (1992), **Mütarekeden Büyük Taarruza** (1994).

OĞUZ, M.Fahri ★ Cumhuriyet devri hikâyecilerinden, 1929-1979, doğ. Gazipaşa (Antalya) ölm. ★ Edirne İlköğretmen Okulu mezunu; doğduğu ilçede ilkokul öğretmenliği yaptı ★ 1947'de başlamış şairlik ve yazarlığını, 1967'den beri Hisar dergisinde sürdürdü. Bir hikâyesi Tercüman gazetesinin 1966 edebiyat yarışmasında ikincilik kazanmıştı. Tek hikâye kitabı **Denize Düşen Taşlar** (1972) adını taşıyor.

OĞUZBAŞ, Turhan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1933 Mersin ★ Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Reklâm şirketlerinde yapımcı olarak çalıştı ★ **İspanyol Meyhanesinde Seni Aradım** (kitap, 1964) şiiriyle ün kazanmış şair, daha sonra **Yaşanmamış Mektuplar** (1965), **Gözlerin İstanbul Senin** (1966), **Sonbahar Rüzgârları** (1967), **Beyaz Kasımpatılar** (1969) kitaplarını çıkardı.

OĞUZCAN, Ümit Yaşar ★ Günümüz şairlerinden, 1926-4 Kasım 1984, doğ. Tarsus, ölm. İstanbul ★ Eskişehir Ticaret Lisesi'ni bitirdi (1946); Türkiye İş Bankası'na girerek Adana, Ankara ve İstanbul'da çalıştı, otuz yılını doldurunca Halkla İlişkiler Müdür Yardımcısı görevinde iken, emekliliğini istedi, ayrıldı (Haziran 1977). İstanbul'da kendi adını taşıyan sanat galerisini kurdu. ★ Şiire 1940'da Yedigün şairleri arasında başlayan; 1975'te 33 şiir, 4 düzyazı kitabı, 13 antoloji ve biyografik eser, toplam 50 kitap çıkarmış bulunan, şiir plakları, şarkı sözleri ve yergileriyle de tanınan Oğuzcan, günümüzün en popüler şairidir. Genellikle Faruk Nafiz Çamlıbel duyarlığında ve aşk, ayrılık, özlem temaları ekseninde çoğalttığı şiirini, 1973'te büyük oğlu Vedat'ın ölmesi üzerine, hayatın boşluğu, ölüm ve acı gibi derinliklere, öz ve biçim yoğunlaştırmalarına yöneltti. Şairlik başarısını, daha etkili, aruzla yazdığı rubailerinde gösterdi ★ 1967'ye kadarki hayatı, eserleri hakkında yazılanlardan seçmeler "Ümit Yaşar/25. Sanat Yılı Jübilesi" adlı bir kitaptadır. ★ Çoğu dört beş kere basılmış 33 şiir kitabının ilk baskı yıllarını vermekle yetiniyo-

ruz: **İnsanoğlu** (1947), **Deniz Musikisi** (1949), **Dillere Destan** (1954), **Dolmuş** (1955), **Aşkımızın Son Çarşambası** (1955), **Bir Daha Ölmek** (1956), **Kör Ayna** (1957), **İki Kişiye Bir Dünya** (1957), **Beni Unutma** (ilk yedi kitabından seçmeler, 1959), **Karanlığın Gözleri** (1960), **Akıllı Maymunlar** (1960), **Seninle Ölmek İstiyorum** (1960), **Üstüme Varma İstanbul** (1961), **Sahibini Arayan Mektuplar** (1961), **Yeni Dünya Rekoru** (1961), **Sevenler Ölmez** (1962), **Çigan Gözler** (1962), **Ötesi Yok** (1963), **Hüzün Şarkıları** (1963), **Bir Gün Anlarsın** (1965), **Sadrazamın Sol Kulağı** (1965), **Mihribana Şiirler** (1965), **Taşlar ve Başlar** (1966), **Seni Sevmek** (1966), **İnşallahla Maşallah** (1966), **Toprak Olana Kadar** (1968), **Göbek Dâvâsı** (1968), **Ben Seni Sevdim mi** (1968), **Halktan Yana** (1969), **Aşk mıydı O** (1969), **Önce Sen Sonra Sen** (1971), **Rubailer** (1972), **Yalan Bitti** (1975), **En Eski Yalnızlığımdır Aşk Benim** (1978), **Dikiz Aynası** (yergi şiirleri, 1982) ★ **Acılar Denizi** (1977) isimli kitabı son kitabı dışında **bütün şiirlerinden seçmeler** kitabıdır. Diğer seçme şiirler kitabı **Şiirle 40 Yıl** (1982) adını taşıyor. **Bütün Şiirleri** Özgür Yayınları'nda basılıyor (4 cilt, 1982-1984).

OKAY, Haşim Nezihi ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1904 Amasya ★ Trabzon İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1924), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden edebiyat öğretmeni ehliyeti aldı (1930), ortaokul (Sinop, Zile, Develi) ve liselerde (Bursa, Bandırma) türkçe ve edebiyat okuttu. İstanbul'da Atatürk Kız Lisesi öğretmenliğinden emekliye ayrıldı (1969) ★ İlk kitapları kendi şiirleridir: **Akşam Şarkıları** (1935), **Ilgar** (1933); daha sonra halk edebiyatımız üzerine araştırma ve derlemeleriyle tanındı: **Aşık Sümmâni** (1940), **Seyrani** (1945), **Dertli** (1951), **Dadaloğlu** (1958), **Köroğlu ve Dadaloğlu** (1970). Son eseri yine bir şiir kitabı: **Ömrümden Yapraklar** (1978) ★ İhsan Hınçer adına konulan "Türk Folkloruna Hizmet Ödülleri"nden birini Kemal Gökçe, Şükrü Elçin, Metin And ve Cahit Güzelbey ile birlikte aldı (1983). Hayatı ve kişiliğiyle ilgili bir söyleşisi Kıyı dergisindedir (Haziran, Kasım 1988).

OKTAY, Ahmet ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1933 Ankara. İlk şiiri, Gerçek dergisinde yayımlandı (1949). Öğrenimini lisede yarım bırakarak çalışmaya başladı. 1961 yılında Yeni İstanbul gazetesinin Ankara bürosunda "parlamento muhabiri" olarak profesyonel gazeteciliğe başladı. Ankara Ekspres, İktisat ve Piyasa, Vatan gibi gazetelerde muhabir olarak çalıştıktan sonra 1965 yılında TRT Haber Merkezi'nde görev aldı. 1976 yılında, siyasal iktidar değişince TRT'den istifa ederek Akajans, ardından da Dünya gazetesi haber müdürlüğü görevlerini yürüttü. 1978'de yeniden TRT'ye döndü. 1982'de buradan emekliliğini isteyip ayrıldı. Daha sonra Milliyet gazetesine geçti. 1993 Şubat'ında yazı işleri müdürlerinden biri olduğu Milliyet'ten ayrılarak kendini tümüyle yazmaya verdi ★ 1950 kuşağının toplumcu sanata bağlı değerlerinden olan Oktay'ın yapıtları; şiir: **Gölgeleri Kullanmak** (1963), **Her Yüz Bir Öykü Yazar** (1964, Yeditepe Şiir Ödülü), **Dr. Kaligari'nin Dönüşü** (1966), **Sürgün** (1979), **Sürdürülen Bir Şarkının Tarihi** (1981), **Kara Bir Zamana Alınlık** (1983), **Yol Üstündeki Semender** (1987, Behçet Necati-

gil Şiir Ödülü), **Ağıtlar ve Övgüler** (1991, Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Şairi Ödülü), **Bütün Şiirleri** 1995 yılında yayınlandı. ★ İnceleme-Araştırma: **Bir Yazı'nın Arayışları** (1981), **Yazın, İletişim, İdeoloji** (1982), **Yazılanla Okunan** (1983), **Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları** (1986), **Kültür ve İdeoloi** (1990), **Karanfil ve Pranga** (1990), **Raffaello'nun Direnişi** (1990) **Zamanı Sorgulamak** (1991), **Kabul ve Red** (1992), **Şair ile Kurtarıcı** (1992), **Sanat ve Siyaset** (1993), **Türkiye'de Popüler Kültür** (1993), **Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı-1923/1950** (1993) ★ Anı-Anlatı: **Gizli Çekmece** (1991) ★ Oyun: **Kurt Dişi** (1971 ve 1973 yıllarında Devlet Tiyatroları'nda sahnelendi).

OLGUN, Tahir ★ XX. yy. edebiyat tarihçilerinden, 1877-1951, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Çeşitli okullarda farsça ve arapça okutmuş, Darüşşafaka Lisesi'nde 28 yıl, Kuleli Askerî Lisesi'nde de uzun süre edebiyat öğretmenliği yapmış olan, son yıllarında İstanbul Kütüphaneleri tasnif komisyonlarında çalışmış bulunan Tahir Olgun, şiirler de yazmış, sayısı yirminin üzerinde kitap çıkarmış, bu kitapların çoğunda İslâm büyüklerini konu edinmişti. ★ Son eserleri edebiyat bilgileri ve edebiyat tarihimiz üzerinedir. Tahirülmevlevî diye de anılan yazar bu alana başlangıçtan Tanzimat devrine kadar, hece vezniyle ve mesnevî biçiminde bir edebiyat tarihi özeti olan **Manzum Bir Muhtıra** (1931) ile girdi; bu kitabını **Edebiyat Lugatı** (1936, 2. b. 1973), **Fuzuli'ye Dair** (1936), **Şair Nev'i ve Suriye Kasidesi** (1937), **Baki'ye Dair** (1938), **Germiyan'lı Şeyhi ve Harnâme'si** (1949) kitapları izledi ★ **Mahfil** adında bir de aylık dergi çıkarmıştı (1920-1926, 68 sayı).

ONAN, Necmettin Halil ★ XX. yy. şairlerinden, 1902-17 Ağustos 1968, doğ. Çatalca, ölm. İstanbul ★ Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1925). İzmir, Adana ve Ankara'da edebiyat öğretmenliği, lise müdürlüğü, Millî Eğitim müfettişliği, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde (1943-1959) Türk Dili ve Edebiyatı profesörlüğü yaptı. Kandilli'de aile kabristanında gömülü ★ Şiire, Mütareke yıllarında aruzla başlayan (Nedim dergisi, Nisan-Mayıs 1919), hece şiirlerini önce Dergâh (1921-1922), sonra Hayat (1926-1928) dergilerinde yayımlayan Necmettin Halil, bireysel veya millî duygularla örülü hece şiirleriyle tanındı. Kitaplarını çıkardıktan sonra pek az şiir yazdı, bunların birkaçı Kültür Dünyası (1954-1955) dergisinde basıldı ★ İşleyen Yara isimli bir romanı, Vakit gazetesinde tefrika edilmişti (1931) ★ Şiir kitapları: Çakıl Taşları (1927), Bir Yudum Daha (1931, sonuna Çakıl Taşları'ndaki şiirler de eklenmişti) ★ Edebiyat tarihimizle ilgili eserleri: İzahlı Divan Şiiri Antolojisi (1940), Namık Kemal'in Tâlim-i Edebiyat Üzerine Bir Risalesi (1950), Leylâ ile Mecnun (Fuzulî'nin mesnevisinin tenkidli baskısı, 1958).

ONARAN, Mustafa Şerif ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1927 İzmir ★ Askerî öğrenci olarak, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde başladığı yüksek öğrenimini Ankara'da tamamladı (1954), binbaşıyken ordudan ayrıldı (1964), Dil Kurumu'nda Yönetim Kurulu üyeliği ve Yayın Kolu Başkanlığı yaptı. 1993'te cerrahlıktan emekli oldu şimdi Edebiyatçılar Derneği Genel Başkan

Yardımcısı ★ İlk şiiri İstanbul dergisinde çıktı (1944). Bunu Fikirler (İzmir), Varlık, Yücel, Türk Dili dergilerindeki şiirleri izledi. Cumhuriyet gazetesinin 1952 Yunus Nadi Şiir Yarışması'nda birinciliği paylaşmıştı. Şiirlerini uzun yıllar sonra **Unutulmuş Şiirler'de** (1986) kitaplaştırdı.

ONAT, Muvaffak Sami ★ Günümüz şairlerinden, 1919-15 Şubat 1986, doğ. Ürgüp ★ Ankara Siyasal Bilgiler ve Hukuk Fakültelerini bitirdi. Konya ve İstanbul'da İş Müfettişi, Gaziantep'te Bölge Çalışma, Çalışma Bakanlığı Şube, Çalışma Genel Müdürü oldu, sonra da Danıştay üyeliğine (Haziran 1971) seçildi ★ Şiire 1936'da başlamış, şiirlerinden bir kısmını **Vazo** (1941), **Yaratılış** (1942), **Gel Gör ki** (1948) kitaplarında toplamşıtı. **Şiirler (Bütün Şiirleri)** 1984'de yayımlanmıştır.

ONGER, Fahir ★ Cumhuriyet devri eleştirmenlerinden, 1920-6 Temmuz 1971, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Işık Lisesi'ni bitirdi (1938), uzun yıllar banka memurluğu, ticaret gibi işlerde çalıştı, bir yayınevi kurdu (Fahir Onger Yayınları, 1965). Kanserden öldü, Zincirlikuyu mezarlığına gömüldü ★ Yazarlık hayatına mensur şiir, hikâye ve deneme türlerinde Sokak (1940, iki sayı çıktı, 6 Mart-12 Nisan) ve Servetifünun-Uyanış dergilerinde başlamış, **Bugünkü Şiirimiz** (1940) antolojisiyle 1940 kuşağını toplu halde ilk o, gün ışığına çıkarmıştı. Eleştirmenliğine Yenilikler, Edebiyat Gazetesi, Edebiyat Dünyası, Kaynak (Ankara), dergilerinde devam etti; uzun bir süre susmuş, sonra yine 1940 kuşağı üzerine incelemelerini yayımlamaya başlamıştı (örn. Eylem dergisinde, 1968 →) ★ Ayrıntılı hayat hikâyesi ve makalelerinin listesi Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabındadır. Ölümü üzerine Asım Bezirci bir Fahir Onger Bibliyografyası düzenledi (Gelecek dergisi, Eylül 1971).

ONGUN, Cemil Sena ★ Günümüz yazarlarından, 1894-Nisan 1981, doğ. Seydişehir, ölm. İstanbul ★ İstanbul ve Paris Sorbon Üniversiteleri Felsefe bölümlerini bitirdi (1916, 1927), Anadolu'nun birçok lise ve öğretmen okullarındaki felsefe, sosyoloji ve pedagoji öğretmenliklerine sonradan İstanbul'da Haydarpaşa, Çamlıca ve Galatasaray Liselerinde devam etti ★ Öğretmeni olduğu dallardaki ders ve elkitapları dışında roman, deneme, inceleme, monografi ve çeviri türlerinde eserler verdi. İnceleme ve monografileri: **Allah Fikrinin Tekâmülü** (1934), **Yahya Kemal** (1947), **Sanat Sistemleri ve Ahmet Haşim'in Sembolizmi** (1947), **Mehmet Akif** (1947), **Hazreti Muhammed'in Felsefesi** (1969) ★ Deneme kitapları: **Büyük Adam Olmak** (1940), **Saadet Yolları** (1948), **İnsanlar ve Ahlâklar** (1970). vb.

ONUR, Necmi ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1925 Alişam köyü/Harput öl. Aralık 1992 ★ İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi (1944), Hürsöz gazetesinde başlayan (1945) muhabirlik, yazı işleri müdürlüğü gibi görevlerini değişik gazetelerde sürdürdü. ★ Okul sıralarındayken hayatını tatil aylarında zahmetli işlerde çalışarak kazanmış olan Necmi Onur, yakından tanıdığı çileli kimselerin çaresizliklerini yansıtan röportaj ve hikâyeleriyle tanındı. Röportajlarını **Çanakkale Savaşları ve Şehitler Abidesi** (1959), **Mezarlarında Ya-**

şıyanlar (1963), **Telsiz Duvaksız Anadolu** (1965), **Çadır Tiyatrosu** (1966), **Allah'a Giden Yol** (1967), **İnsan Emeği Bekleyen Ülke Avusturalya** (1968), **Kanlı Kerbelâ** (1968), **Şark Cephesinde Yeni Bir Şey Yok** (1972), **Unuttuğumuz Doğu** (1980) kitaplarında topladı. Üç hikâye kitabı çıkardı: **Asker Cigarası** (1964), **Deli Feto** (1968) ve **Grevci Ecevit** (1975). Yedi de roman: **Vicdansız Kadın** (1967), **Arap Abdo** (1974), **Kadınlar Daha Çok Sever** (1974), **Orospu** (1. kitap, 1976), **Kör Sait'in Oğlu** (1981), **Para Babası** (1982), **Devlet Baba** (1984) ★ **Damdaki Muhalif** adlı güldürüsü, İstanbul'da özel bir tiyatroda oynandı (1974). **Ünlü Yazarlarımız Nasıl Çalışıyor** röportaj dizisi Yeni Gazete'de çıkmıştı (Ekim 1970-1971).

ONUR, Rüştü ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1920-2 Aralık 1942, doğ. Devrek, ölm. İstanbul ★ Hastalandı, liseyi bitiremedi, Zonguldak'ta memurluk yaptı, tedavi için geldiği İstanbul'da veremden öldü. Beşiktaş'ta Yahyaefendi Mezarlığı'nda gömülü ★ 1940 dönemi şiirimize başarılı, güzel örnekler kazandıran bu bahtsız Zonguldak şairinin şiirleri, mektupları ve hayat hikâyesi, ölümünden sonra hakkında yazılmış yazılardan seçmelerle, Salâh Birsel tarafından, **Rüştü Onur** adlı bir kitapta toplandı (1956).

ORAL, Zeynep ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1946 İstanbul ★ İzmir Amerikan Kız Lisesi'ni (1963), Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nu (1967) bitirdi. Sorbonne (Paris) Üniversitesi Tiyatro Enstitüsü'ne devam etti ★ Lise öğrencilik yıllarında Yeni Asır gazetesinde göründü. Paris'teki öğrencilik yıllarında Cumhuriyet ve Yeni Gazete'ye "Paris Mektupları" yazdı. Milliyet gazetesinde çalışıyor (1968 →). Bir grup arkadaşıyla kurduğu Sanat Dergisi (1972) Yazı İşleri Müdürü ★ **Adsız Oyun** (1974) İ.B. Şehir Tiyatrolarında sahnelenmiş bir oyunudur. Yayınlanmış eserleri: **Esintiler '82** (1983), **Konuşa Konuşa** (1983), **Katmandu'dan Meksika'ya** (1984), **Yaz Düşüm Yaz** (1985), **Kadın Olmak** (1985), **Bir Ses** (1986), **Kara Sevda** (1988), **Sözden Söze** (1990), **Esintiler-80'li Yıllar** (1990), **Leyla Gencer - Tutkunun Romanı** (1992), **Karanlıktaki Işık** (1994) ★ Milliyet gazetesinde yayımlanan **Altaylar'dan Geliyorum** (1988), **Karadeniz'in Mizahı** (1989) Gazeteciler Cemiyeti Seri Röportaj dalı birincilik ödülü kazanan dizi yazılarıdır. 1991 yılında İnsan Hakları Derneği Başarılı Gazeteci Ödülü'ne değer bulundu.

ORHAN KEMAL ★ Cumhuriyet devri romancılarından, 15 Eylül 1914-2 Haziran 1970, doğ. Ceyhan, ölm. Sofya ★ Asıl adı Mehmet Raşit Öğütçü olan Orhan Kemal, babası Birinci Büyük Millet Meclisi Kastamonu mebuslarından avukat Abdülkadir Kemalî Bey'in, 1930'da Adana'da Ahali Partisi'ni kurması, gazeteler çıkarması sonunda başgösteren durumlar yüzünden, Suriye'ye kaçması üzerine, ortaokulun son sınıfında öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kaldı. Bir yıl babasıyla birlikte Suriye ve Lübnan'da bir sürgün hayatı yaşadı, sonra Adana'ya döndü (1932); pamuk fabrikalarında işçilik, dokumacılık, kâtiplik yaptı. 1950'de İstanbul'a geldikten sonra kalemiyle geçindi. Hem Bulgaristan ve Romanya Yazarlar Birliği'nin davetlisi olarak, hem de yarım kalmış bir tedaviyi tamamlamak üzere gittiği Sofya'da beyin kanama-

sından öldü. Cenazesi yurda getirilerek İstanbul'da Zincirlikuyu mezarlığına gömüldü ★ Önceleri şiirler de yazan (Raşit Kemal imzasıyla, Yedigün, 1939-1940; Orhan Raşit mizasıyla, Yeni Ses, 1941-1943; Yürüyüş, 1941-1943; Gün, 1946 dergilerinde) Orhan Kemal, gene o tarihlerde (1940 →) hikâyesini yayımlamaya başladı. Çocukluk ve gençlik yıllarını konu edinen **Baba Evi** ve **Avare Yıllar** romanlarıyla kendini tanıttı; yetiştiği ve yaşama savaşlarını yakından bilip bölüştüğü çevrelerin anlatıcısı oldu. Konu ve kişi bulmakta hiç zorluk çekmeden, hayatına karışmış yüzlerce insanın kader ve direnişlerini rahatça derleyerek hikâye ve romana geçirdi. Olay ve malzemeye önem vererek biçimi ve artistik süslemeyi ikinci plana bıraktı. Daha doğrusu hayatının zorlukları, yazılacak şeylerin çokluğu yüzünden, vakit de bulamadı buna. Eserlerindeki sürükleyicilik, yaşanmıştan gelen kuvvetle kişileri konuşturmada başardığı tabiîlik ve gerçeğe uygunluğa dayanır ★ Sürekli basılmakta olan, sadece ilk yayın yıllarını belirttiğimiz eserleri, onbiri hikâye, yirmialtısı roman, ikisi oyun, biri anı, biri de inceleme (**Senaryo Tekniği**, 1963) türünde 42 tanedir ★ Hikâye kitapları: **Ekmek Kavgası** (1949), **Sarhoşlar** (1951), **Çamaşırcının Kızı** (1952), **72. Koğuş** (1954), **Grev** (1954), **Arka Sokak** (1956), **Kardeş Payı** (1957), **Babil Kulesi** (1957), **Dünyada Harb Vardı** (1963), **Mahalle Kavgası** (1963), **İşsiz** (1966), **Önce Ekmek** (1968) ★ Romanları: **Baba Evi** (1949), **Avare Yıllar** (1950), **Murtaza** (1952), **Cemile** (1952), **Bereketli Topraklar Üzerinde** (1954), **Suçlu** (1957), **Devlet Kuşu** (1958), **Vukuat Var** (1958), **Gâvurun Kızı** (1959), **Küçücük** (1960), **Dünya Evi** (1960), **El Kızı** (1960), **Hanımın Çiftliği** (1961), **Eskici ve Oğulları** (1962, sonraki b. **Eskici Dükkânı** adıyla), **Gurbet Kuşları** (1962), **Sokakların Çocuğu** (1963), **Mahalle Kavgası** (1963), **Kanlı Topraklar** (1963), **Bir Filiz Vardı** (1965), **Müfettişler Müfettişi** (1966), **Yalancı Dünya** (1966), **Evlerden Biri** (1966), **Arkadaş Islıkları** (1968), **Sokaklardan Bir Kız** (1968), **Kötü Yol** (1969), **Tersine Dünya** (1986) ★ Oyunları: Orhan Kemal'in doğrudan doğruya oyun olarak yazdığı tek eseri **İspinozlar** ilk kez 1964'te oynanmış, 1965'te basılmış, daha sonra **Yalova Kaymakamı** adıyla da sahneye konmuştu. Hikâye ve romanlarından uyarlama dört oyunu (**72. Koğuş, Bekçi Murtaza, Eskici Dükkânı, Kardeş Payı**) da 1967-1971 yılları arasında önce Ankara sahnelerinde oynadı ★ Yazar, iki kere Sait Faik (**Kardeş Payı** kitabıyla 1958'de, **Önce Ekmek** kitabıyla 1969'da), bir kere de gene Önce Ekmek kitabıyla Türk Dil Kurumu 1969 Hikâye Armağanlarını kazanmış, **72. Koğuş** oyunuyla da 1967'de Ankara Sanatseverler Derneği'nce yılın en iyi oyun yazarı seçilmişti ★ Ölümünden sonra çıkan kitapları: **Kaçak** (roman, 1970), **Küçükler ve Büyükler** (hikâyeler, 1971), **İnci'nin Maceraları** (1979), **İstanbul'dan Çizgiler** (röportajlar, 1971), **Senaryo Tekniği ve Senaryoculuğumuzla İlgili Notlar** (inceleme, 1963), **Nâzım Hikmet'le Üç Buçuk Yıl** (anı, 1965) ★ Orhan Kemal'in evvelce çeşitli yayınevlerinde çıkmış bütün hikâyeleri Bilgi Yayınevi'nce özel bir dizide yeni isimlerle toplandı: **Yağmur Yüklü Bulutlar** (1974), **Kırmızı Küpeler** (1974), **Oyuncu Kadın** (1975), **Grev** (1975), **Serseri Milyoner-İki Damla Gözyaşı** (1976) ★ Yakın dostlarından Nurer Uğurlu, yazarın hayat öyküsünü belgesel bir roman biçimine soktu:

Orhan Kemal'in İkbal Kahvesi (1973), Fikret Otyam da mektuplarını yayınladı: **Arkadaşım Orhan Kemal ve Mektupları** (1975). Hakkında tek toplu tanıtma ve değerlendirme kitabı, Asım Bezirci ile Hikmet Altınkaynak'ın ortak çalışmasıdır: **Orhan Kemal** (Cem Yayınevi, 1977). Yine Hikmet Altınkaynak **Hikâye Yazarı Orhan Kemal** (1983) adlı bir inceleme, Muzaffer Buyrukçu ise **Arkadaş Anılarında Orhan Kemal** (1984) adlı bir anı kitabı yayımladı. ★ Orhan Kemal Roman Ödülü ve bu ödülü kazanmış romancılarımızın isimleri için Armağanlar bölümüne bakınız.

ORHON, Orhan Seyfi ★ XX. yy. şair ve yazarlarından, 1890-22 Ağustos 1972, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Mercan İdadisi'ni (1909), Hukuk Fakültesi'ni (1914) bitirdi; kısa bir memurluk hayatından sonra gazetecilik ve öğretmenlik yapmaya başladı. Zonguldak (1946-1950) ve İstanbul (1965-1969) milletvekili oldu. Milliyet, Tasvir-i Efkâr, Cumhuriyet, Ulus, Zafer, Havadis ve Son Havadis gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı. Bir kalb krizinden öldü, Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ Birinci Dünya Savaşı yıllarında tanınan, aruzdan heceye geçtikten sonraki şiirlerini Yeni Mecmua, (sayı 1-16 Temmuz 1917-Eylül 1918), Şair (1918-1919), Büyük Mecmua (1919), Yarın (1921-1922) dergilerinde yayımlayarak Hecenin Beş Şairi'nden biri olan Orhan Seyfi; bireysel duyguları işleyen, ahenkli ve zarif şiirlerinde temiz, duru bir türkçe kullandı. Bu dergilerden sonraki şiirlerini kendi çıkardığı edebiyat dergilerinde bastırdı ★ Orhan Seyfi'nin çıkardığı ilk dergi **Hıyaban** adında on beş günlük bir edebiyat dergisi idi (1911). Daha sonra **Papağan** (ilk seri, 1924-1927, 239 sayı), **Akbaba** (1919 →), sonradan Yusuf Ziya Ortaç çıkardı) adlı mizah dergileri ile **Güneş** (1927, on beş günlük, 17 sayı), **Edebiyat Gazetesi** (1932, haftalık, 9 sayı), **Aydabir** (1935-1937, aylık, 15 sayı), **Çınaraltı** (1941-1944, haftalık, 146 sayı) adlı edebiyat dergilerini çıkardı ★ Şiir kitapları: **Fırtına ve Kar** (1919), **Peri Kızı ile Çoban Hikayesi** (1919), **Gönülden Sesler** (1922), **O Beyaz Bir Kuştu** (1941), **Kervan** (1964) ★ Romanı: **Çocuk Adam** (1941) ★ Mizah-hiciv hikâyeleri: **Asrî Kerem** (destan, 1942), **Düğün Gecesi** (1957) ★ Makaleleri: **Dün-Bugün-Yarın** (1943) ★ Fıkraları: **Kulaktan Kulağa** (1943) vb. ★ **Şiirler**'inden seçmeler Nihad Sami Banarlı'nın önsözüyle, M.E.B. 1000 Temel Eser dizisinde yayınlandı (1970).

ORTAÇ, Yusuf Ziya ★ XX. yy. şair ve yazarlarından, 189511 Mart 1967, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Vefa İdadisi'ni bitirdi, Darülfünun'da bir ehliyet imtihanı vererek İzmit Sultanisi'nde başladığı (1915 →) edebiyat öğretmenliğine sonradan, İstanbul'da yabancı okullarda devam etti. Ordu milletvekilliğinden (1946-1950) sonra gene, sahibi olduğu Akbaba dergi ve yayınlarına döndü. Bir kalp krizinden öldü, Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Bir yarışmada birincilik kazanan ilk şiiri Kehkeşan dergisinde çıkmıştı (1914), aynı yıldan başlayarak Türk Yurdu, Servetifünun, Şair (ilk çıkardığı dergi, haftalık, Aralık 1918 Mart 1919, 15 sayı çıktı), İnci (1919), Büyük Mecmua (1919) dergilerindeki şiirleriyle tanındı. 1925'ten sonraki mizah-dışı şiirlerini ise Orhan Seyfi Orhon ile çıkardığı edebiyat dergilerinde yayımladı. Mizah, şiir ve yazılarına Diken dergisinin ilk sayısında başlanıştı. Diken'in her sayısında

(1918-1920, 64 sayı) Çimdik imzasıyla çok kere ikişer manzumesi yer alıyordu; bu türdeki çalışmalarına ölümüne kadar Akbaba'da devam etti (1923 →) ★ Yusuf Ziya, edebiyat tarihimize Hecenin Beş Şairi'nden biri olarak geçti. ★ **Binnaz** (1919) oyunu, tiyatro tarihimizde heceyle yazılmış sanat değeri üstün, başarılı ilk manzum piyes kabul edildi. Düz yazılarında da türkçesinin sağlamlığı ve kıvraklığıyla bir üslûp ustası bilindi ★ Eserlerinin sayısı otuzu geçiyor. Şiir kitapları: **Akından Akına** (1916), **Cenk Ufukları** (1917), **Aşıklar Yolu** (1919), **Yanardağ** (1928), **Bir Servi Gölgesi** (1938), **Kuş Cıvıltıları** (1938, çocuk şiirleri), **Bir Rüzgâr Esti** (1962, Binnaz oyunuyla) ★ Oyunları: **Binnaz** (1919, 1941, 1962), **Name** (1919), **Nikâhta Keramet** (1923, manzum oyun ve hikâyeler) ★ Romanları: **Göç** (1943), **Üç Katlı Ev** (1953) ★ Fıkraları: **Beşik** (1943), **Ocak** (1943), **Sarı Çizmeli Mehmet Ağa** (1956), **Gün Doğmadan** (1960) ★ Gezi yazıları: **Göz Ucuyla Avrupa** (1958) ★ Edebiyat-basın anıları: **Portreler** (1960), **Bizim Yokuş** (1966) ★ Biyografi-roman: **İsmet İnönü** (1946) ★ Tiyatro eserleri için Metin And'ın incelemesine (Hisar dergisi, Haziran 1967), eserlerinin tam listesi için de Yeni Yayınlar dergisine (Haziran 1968) bakınız.

OSMAN-ZADE TAİB ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, 1660?-25 Mayıs 1724, doğ. İstanbul, ölm. Kahire ★ Asıl adı Ahmed olan Tâib, müderrislik ve kadılıklarda bulundu. Mısır kadısı iken öldü ★ Önceleri Hamdi mahlasını kullanırken, devrin ileri gelenlerine hicivleri yüzünden sık sık başının derde girmesi üzerine, hicivden vazgeçen, bunun için de "tövbe eden" anlamına Tâib mahlasını alan şair, Halep kadılığından azledilince İstanbul'a gelmiş, sayıları bir hayli eserlerini bu sırada yazmıştı. 1720 Eylül'ünde, III. Ahmed'in meşhur sünnet düğününde (bk. Seyyid Vehbi) Padişahın iltifatlarına nail oldu, bu şenlikten bir yıl kadar sonra padişahın yeni doğan şehzadesine bir "kaside-i tarihiye" yazması üzerine, kuvvetli bir şair olmadığı halde, bir fermanla resmen "reis-i şairan" tâyin edildi. Kötü şiir yazanlara mahlaslarını kullandırmayacak, şiirin ayağa düşmesini önleyecekti. Bu atama üzerine kaleme aldığı kasidesinde bugün artık unutulmuş ikinci planda şairlerden bahsetmesine rağmen, Nedim gibi üstün bir şairin adını bile anmayışı; Osmanzade Tâib'in şiirden, şairden anlamadaki, şairler başkanlığı sıfatını haketmedeki yetersizliğini gösterir. Divanı bulunamamış olan Tâib'in şiirleri içinde pahalılık gibi, yangın gibi devrinin toplumsal olaylarına değinen, halk hayatını yansıtan nükteli kasideleri, günlük konular üzerine padişah veya sadrazama sunduğu **manzum** mektupları dikkate değer.

OTYAM, Fikret ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 19 Aralık 1926 Aksaray/Niğde ★ Öğrenimini İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Resim Bölümü'nde tamamladı (1953). Son Saat, Dünya, Ulus, Cumhuriyet gazetelerinde çalıştı, emekli oldu; Gazipaşa'ya yerleşti ★ Tanınmasını sağlayan röportajlarını **Gide Gide** genel başlığı altında şu kitaplarda topladı: **Ha Bu Diyar** (1959), **Doğudan Gezi Notları** (1960), **Topraksızlar** (1963), **Hû Dost** (1964), **Bir Karış Toprak İçin** (1965), **Oy Fırat Asi Fırat** (ve daha üç röportaj 1966), **Korku** (ve **Kaymakam Babo, Köprü, Kara Tohum** röportajları,

1968), **Can Pazarı, Vay Kurban, Hayvanlar ve İnsanlar** (1969), **Ne Biçim Amerika, Ne Biçim Rusya** (1970), **Karasevdam Anadolum** (1976), **Mayınlı Topraklar Üzerinde** (1977), **Adı Yemendir** (1981), **Harran Koçaklaması** (1987), ★ Çocuk edebiyatı alanında da eserler verdi: **Can Arkadaş** (1978), **Ceylanlar Suya İndi** (1980). **Mayınlar Çiçek Açmaz** (1983), **Şu Bizim Gazipaşa ve İsmet Paşa'lı Yıllar** (anı-röportaj, 1984) ★ **Mayın** adlı bir oyunu Ankara'da oynanmış (1968) yazarın **Arkadaşım Orhan Kemal ve Mektupları** (1975) adlı bir eseri vardır. Yeni eseri yine mektup türündedir: **Pavli Kardeş** (1985) ★ **Gide Gide 3** kitabıyla Türk Dil Kurumu 1962 Deneme-Eleştiri-Gezi Ödülü'nü almıştı. Öteki röportajıyla da birçok kez Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin Altın Kalem Armağanı'nı kazanarak Yılın Gazetecisi seçildi.

OTYAM, Nusret K. ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1922 İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi (1946), Ankara'da eczane sahibi ★ İlk şiirleri İnkılâpçı Gençlik dergisinde çıkmıştı, son şiirleri Özün dergisinde görüldü. Bir şiir kitabı (**Barış Güncesi,** 1963), iki oyun (**Kavga,** 1943; **Ay Uzak Değil,** 1967), bir roman (**Ölüm Çemberi,** 1962) ve denemeler (**Ar Düşü,** 1965) basılmış eserleridir.

OY, Aydın ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1937 Tekirdağ ★ İstanbul İlköğretmen Okulu'nu (1954), Eğitim Enstitüsü'nü (1956) bitirdi. Silvan, Konya, Yozgat, Tekirdağ ve İstanbul'da orta okul ve lise öğretmenliği yaptı. Bu arada İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini de tamamladı (1972). Belgrad Üniversitesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı okutmanlığı yaptı (1976-1980). Kadıköy Koleji edebiyat öğretmenliğinden emekli oldu (1982). Mimar Sinan Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı (1988-1995). ★ Türk Dili, Türk Folklor Araştırmaları, Hisar, Ilgaz dergilerinde şiirleri, eleştiri ve incelemeleri yayınlandı. Tercüman gazetesinin eleştiri yarışmasında birincilik kazandı (bk. Tercüman, 3 Ocak 1973) ★ **Tekirdağ İli Yer Adları** (1964), **Tekirdağ'da Atatürk** (1965), **Tarih Boyunca Türk Atasözleri** (1972), **Çevren Dergisi Folklor Etnoğrafya ve Halk Edebiyatı Bibliyografyası** (1985), **Çevren Dergisi Bibliyografyası** (1985), **Şiir Dünyamızda Atatürk** (1989), **Tarihte Hayrabolu ve Çevresi** (1989), **Atatürk Şiirleri Antolojisi** (1992), **Tekirdağ Bibliyografyası** (1993), **Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar** (1995) basılmış araştırmalarıdır. **Malazgirt Destanı** (1983) adlı bir şiir kitabı yayınladı. **Folklor ve Etnografya Araştırmaları** İbrahim Aslanoğlu, İ.-Gündağ Kayaoğlu ve M.Sabri Koz ile birlikte hazırladığı bir eserdir (1984).

OZANSOY, Faik Ali ★ Servetifünun şairlerinden, 1875-1 Ekim 1950, doğ. Diyarbakır, ölm. Ankara ★ Süleyman Nazif'in kardeşi olan Faik Ali, Mekteb-i Mülkiye'yi bitirdi (1901), birçok yerlerde kaymakamlık, mutasarrıflık etti. Mütareke'de Diyarbakır valisi idi (1918). İki ay kadar Dahiliye Vekâleti Müsteşarlığı, sonra da uzun bir süre Mülkiye Mektebi'nde fransızca öğret-

menliği yaptı. Zincirlikuyu mezarlığında Abdülhak Hâmid'in yanında gömülü ★ Servetifünuncuların arasına henüz Mülkiye'de talebe iken "Kehkeşana Karşı" şiiriyle katılan, bir ara Fecriâtî topluluğuna da (1909) başkanlık eden Faik Ali, Servetifünun estetiğine uygun, daima hayranı olduğu Hâmid kadar Fikret'in de etkisinde, kadın-aşk-tabiat konularında yüklü bir dille, duygu ve hayale geniş yer veren şiirler yazdı. 1908'den sonra Servetifünun karamsarlığından sıyrıldığı, yaşadığı çağla ilgili şiirler de yazdığı görülür. Son şiirleri Güneş (1927) dergisinde çıkmıştı ★ Şiir kitapları: **Fani Teselliler** (1900), **Mithat Paşa** (1911), **Temâsil** (Timsaller, semboller, 1912), **Elhân-ı Vatan** (Vatan Ezgileri, 1915) ★ Aruzla manzum oyunları: **Payitahtın Kapısında** (1918), **Nedim ve Lâle Devri** (1950) ★ İsmet Binark-Nejat Sefercioğlu, **Ölümünün 20. Yıldönümü Münasebetiyle** bir **Faik Ali Ozansoy Bibliyografyası** çıkardılar (1970).

OZANSOY, Halit Fahri ★ XX. yy. şair ve yazarlarından, 1891-23 Şubat 1971, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirdi, ehliyet imtihanını vererek Muğla Lisesi'ne öğretmen oldu (1916). Sonradan (1918 →) İstanbul liselerinde devam eden edebiyat öğretmenliği kırk yıl sürdü (1956). Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ İlk şiirleri lisede öğrenciyken Rübap (1912) ve Şehbal (1912-1913) dergilerinde çıkan Halit Fahri, 1914-1918 yılları arasında adını aruz şiirleriyle duyurmuş, sonra Yeni Mecmua'da ardarda (1917-1918) hece şiirleri yayımlayarak Hecenin Beş Şairi'nden biri olmuştu. **Nedim** adında, 18 sayı süren haftalık bir dergi (Mart-Haziran 1919) çıkarmış; kendisinin, Reşat Nuri, Faruk Nafiz, F.Celâlettin, Selâhettin Enis... gibi şair ve yazarların ilk yazıları bu dergide yayımlanmıştı. Sonraki şiirlerini en çok Yarın (1921-1922), Hayat (1926-1928), Aydabir (1935-1937), Servetifünun (1926-1942 yılları arasında bu derginin yazıişleri müdürü idi), Çınaraltı (1942), Varlık, Hisar... gibi dergilerde bastırdı ★ Şiirlerinde çoğunlukla egzotik sahnelere, hüzün ve melankoli gibi bireysel duygulara, aşk ve ölüm temalarına rastlanır ★ 11 şiir kitabı, sonuncusu düzyazı 8 oyunu, 2 romanı, 3 anı kitabı olan şairin; çeviri roman ve oyunlarının, Batı edebiyatı üzerine incelemelerinin sayısı 50'ye yakındır ★ Piyesleri ilkin Darülbedayi'de (İstanbul Şehir Tiyatrosu) oynanmıştı ★ Şiir kitapları: **Rüya** (1912), **Cenk Duyguları** (1917), **Efsaneler** (1919), **Zakkum** (1920), **Bulutlara Yakın** (1920), **Gülistanlar Harabeler** (1922), **Paravan** (1929), **Balkonda Saatler** (1931), **Sulara Dalan Gözler** (1936), **Hep Onun İçin** (1962), **Sonsuz Gecelerin Ötesinde** (1964) ★ Romanları: **Sulara Giden Köprü** (1939), **Aşıklar Yolunun Yolcuları** (1939) ★ Oyunları: **Baykuş** (aruzla, 1916), **İlk Şair** (aruzla, 1923), **Sönen Kandiller** (heceyle, 1926), **Nedim** (heceyle, 1932), **On Yılın Destanı** (heceyle, 1933), **Hayalet** (heceyle, 1936), **Bir Dolaptır Dönüyor** (heceyle, oynanmadı, 1958), **İki Yanda** (1970) ★ Anıları: **Edebiyatçılar Geçiyor** (1939, genişi, 2. b. 1967, daha da genişletilerek **Edebiyatçılar Çevremde** adıyla 1970), **Dârülbedâyi Devrinin Eski Günleri** (1964), **Eski İstanbul Ramazanları** (1968).

OZANSOY, Gavsi ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1917-10 Nisan 1970, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Şair Halit Fahir Ozansoy'un oğlu. Henüz lisede öğrenciyken başladığı meslek hayatında çeşitli gazetelerde sekreterlik ve yazarlık yaptı, kendi de bir ara Harman gazetesini çıkardı, 1940'da Servetifünun dergisinde gençlerin önceki nesle karşı açtıkları tasfiye hareketinin başına geçmişti. **Harman Sonu Gelen** (1946) isimli tek şiir kitabı, o dönemden kalmadır. Sonradan şiiri bıraktıysa da edebiyatçılarla yaptığı röportaj ve anketleriyle edebiyat tarihimize katkılarda bulundu; bunlardan başlıcaları şunlardır: **Edebiyatımızda Dünküler mi, Bugünküler mi Daha Kuvvetli, 40 Yıl Sonra Diyorlar ki** (Tercüman gazetesi, 17 Kasım 1962-5 Ocak 1963), **Mısralarda Yaşayan Aşklar** (10 röportaj, Tercüman gazetesi, 10-19 Mart 1964), **Beş Kuşak Konuşuyor** (46 röportaj, Haber gazetesi, 8 Şubat-28 Mart 1967).

OZANSOY, Munis Faik ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1911-Nisan 1975, doğ. Midilli, ölm. Paris ★ Şair Faik Ali Ozansoy'un oğlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1935). İş Bankası'nda stajyerlikle başladığı devlet görevlerinde ilerleyerek Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne (1958-1960), Başbakanlık Müsteşarlığı'na (Aralık 1965) yükseldi; birinci sınıf büyükelçi payesiyle Paris Büyükelçiliği nezdinde Unesco Türkiye Daimî Temsilcisi oldu (Ağustos 1971). Bu görevdeyken Paris'te bir kalp krizinden öldü. İstanbul'da Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ İlk şiirini lisede öğrenciyken 1930'da yayımlamıştı. Şiirleri Şark, Çığır, Millet, Bayrak, Hisar, vb. dergilerde çıktı. 1926-1937'de babasıyla birlikte **Marmara** dergisini çıkarmıştı. Ankara'da 75 sayı çıkıp kapanmış (16 Mart 1950-Ocak 1957) edebiyat dergisi **Hisar**'ın başyazılarını çokluk Munis Faik yazmıştı. Hisar dergisi Ocak 1964'ten sonra gene eski yazı kadrosuyla bir ara yeniden çıktı ★ Şiirlerini: **Büyük Mabedin Eşiğinde** (1938), **Hayal Ettiğim Gibi** (1948), **Yakarış** (1959), **Bir Daha** (1959), **Zaman Saati** (1965), **Yakınma** (1968) ve **Kaybolan Dünya** (1971); denemelerinden bir kısmını da **Düşündüğüm Gibi** (1957) kitaplarında topladı. İki perdelik manzum tragedyası **Medea** (1963) Ankara'da Devlet Tiyatrosu'nda oynandı (1966), Tahsin Saraç tarafından fransızcaya da çevrildi (1968).

ÖKSÜZ DEDE ★ XVI. yy. saz şairlerinden, ?-? ★ Rumeli'de, belki de Tuna boylarında yetiştiği sanılan Öksüz Dede, XV. yüzyılın ikinci yarısında, III. Murad devrinde (1574-1595) yaşamış bir Yeniçeri şairidir. 1577-1590 yılları arasındaki Osmanlı-İran savaşları sonunda İran şehzadesi Haydar Mirza'nın rehine olarak İstanbul'a getirilmesi (1590) üzerine yazdığı iki koşma (biri, İran Şahı I. Abbas'ın ağzından) onun yaşadığı zamanı kesin olarak belirtiyor. XVII. yüzyılda yaşamış Öksüz Aşık adlı bir başka şairin şiirleri, isim benzerliğinden dolayı yanlışlıkla Öksüz Dede'ye mal edilir.

ÖKTEM, Altay ★ Günümüz şairlerinden, doğ, 1964 İstanbul. ★ Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1990). Kahramanmaraş'ta doktor. Şiir kitapları: **Eski Bir Çocuk** (1992), **Su Kuşu** (1992), **Beni Yanlış Öptüler Aslında** (1993), **Çamur Şiir** (1995) ★ 1988 Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü'nü 1989'da Es-

ki Bir Çocuk ile Akademi, 1991 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Şiir Ödülü'nü, **Çamur Şiir** ile 1995 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü'nü aldı.

ÖMER SEYFETTİN ★ XX. yy. hikâyecilerinden, 28 Şubat 1884-6 Mart 1920, doğ. Gönen, ölm. İstanbul ★ Harp Okulu'nu bitirince teğmenlikle İzmir'de (1903-1908), sonra üsteğmen olarak Rumeli'de, Yakorit hudut bölüğünde (1908-1910) çalıştı. Askerlikten ayrılıp Selânik'e geldi. **Genç Kalemler** dergisinde makale ve hikâyeler yazmaya başladı (1911). Balkan Savaşı'nda tekrar subay oldu. Yanya kuşatmasında Yunanlılara esir düştü, bir yıl sonra Yunanistan'dan İstanbul'a dönünce (1913) askerlikten ikinci kez ayrıldı. Kabataş Lisesi'ne edebiyat öğretmeni oldu, ölümüne kadar bu görevde kaldı (1914-1920), şeker hastalığından öldü, yeni kabri Zincirlikuyu mezarlığında ★ Ömer Seyfettin, Selânik'te çıkan **Genç Kalemler** dergisinin birinci sayısında (11 Nisan 1911) yayımladığı **"Yeni Lisan"** makalesinde belirttiği gibi, Servetifünun edebiyatının ağdalı, katışık diline karşı, arı, sade halk dilini savunan bir idealist olarak yazı hayatına atıldı. Ziya Gökalp ve Ali Canip (Yöntem) ile birlikte Millî Edebiyat davası uğruna çalıştı. Beklediği ortamı ve hızını ancak 1917'de, haftalık **Yeni Mecmua**'da buldu, 29 hikâyesini bu dergide (sayı 1-66, 1917-1918), sonrakileri Şair (1918-1919), Büyük Mecmua (1919) gibi dergilerde yayımladı; Anadolu romanı adını verdiği **Yalnız Efe**'yi de Büyük Mecmua'da tefrika etti. Böylece topu topu üç yıl gibi çok kısa bir zaman sonra ölümle duran hikâyeciliğinden bize, 140 kadar hikâye kaldı ★ Konularını gündelik hayattan, çocukluk ve askerlik anılarından, tarihten, halk fıkra, menkıbe ve efsanelerinden aldı. Tasvir ve tahlile değil olaya önem verdi. İkinci Meşrutiyet ve Mütareke yılları arasında nazik bir devri idrâk etmiş hayatının önemli bir kısmını askerlikle Balkanlar'da geçirmişti; bazı hikayelerinde İmparatorluğun sosyal-siyasî fikirlerini sağduyusuna vurdu, doğru gördüklerini destekledi, yanlış bulduklarını hicvetti ★ Sağlığında "içtimaî roman" adını verdiği **Ashâb-ı Kehfimiz** (Yedi Uyurlarımız, 1918), birer uzun hikâyeden oluşan **Harem** (1918) ve **Efruz Bey** (1919) kitaplarını çıkarmıştı, diğer hikâyeleri ölümünden sonra ilkin arkadaşı Ali Canip Yöntem tarafından derlendi (1926 →). Özellikle 1938'den bu yana pek çok başka basımlar dışında, **bütün hikâyeleri** son kez, temalarına göre yeni bir düzenleme içinde ve son kitapta tam dizin de verilerek, Bilgi Yayınevi'nce yayımlandı (1970-1986) on iki cilt oldu: **Efruz Bey, Kahramanlar, Bomba, Harem, Yüksek Ökçeler, Yüzakı, Kurumuş Ağaçlar, Yalnız Efe, Falaka, Aşk Dalgası, Beyaz Lale, Gizli Mabed**. ★ Tahir Alangu'nun **Ömer Seyfettin** (1968) adlı eseri belgesel bir roman değerindedir. **Ölümünün 50. Yıldönümü Münasebetiyle Ömer Seyfettin Bibliyografyası** Millî Kütüphane'ce bastırıldı (1970), Fevziye Abdullah Tansel de **Ömer Seyfettin'in Şiirleri**'ni bir kitaba derledi (1972). Şiirleri ayrıca Muzaffer Uyguner'ce, eksikleri de tamamlanarak yeniden yayımlandı: **Doğduğum Yer** (1986) ★ Ömer Seyfettin'in Muzaffer Uyguner tarafından basıma hazırlanan denemeleri: **Dil Konusunda Yazılar (1989), Sanat ve Edebiyat Yazıları** (1990), **Olup Bitenler, Toplumsal Yazılar** (1992) ve **Türklük ve Türkçecilik Yazıları** (1993). ★ Ömer Seyfettin'in

hikâye ve roman türü dışında kalan kitapları da vardır: **Türk Masalları** (1906, Ö.S. imzasıyla), **Vatan, Yalnız Vatan** (1911 ?), **Millî Tarihimizden Çıkarılmış Ameli Siyaset** (1914, Seyfettin Tarhan takma adıyla), **Turan Devleti** (1914), **Yazmak Sanatı** (1919).

ÖNDER, Mehmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1926 Konya ★ İlk ve orta öğrenimini Konya'da yaptı, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Enstitüsü'nü bitirdi (1949), Konya Müzesi Sanat Tarihi asistanı, 1953'te Konya Müzeleri ve Mevlâna Müzesi Müdürü oldu, bu görevde on bir yıl çalıştı; sonra Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü (1964), Bakanlık Kültür Müsteşarı (1969) oldu. Şimdi İş Bankası Kültür Müşaviri (1987 →) ★ İlk yazıları 1944 yılında Konya dergi ve gazetelerinde çıkmıştı; bir süre şiir yazdıktan (Üç şiir kitabı: **Köyün Bağrından** 1947; **Zafer Yolunda;** 1947; **Mevsim Sonu** 1949) sonra tarih, tasavvuf ve sanat tarihi konularında araştırmalara geçti ★ Eserleri: **Seyahatnamelerde Konya, Konya Matbuatı Tarihi** (1949), **Konya Maarif Tarihi** (1950), **Gönüller Sultanı Mevlâna** (1959), **Aydınlık Kapı Şems-i Tebrizi** (1963), **Anadolu Efsaneleri** (1966), **Efsane ve Hikâyeleriyle Anadolu Şehir Adları** (1969), **Anadolu Fetih Destanları** (1970), **Bitmez Tükenmez Anadolu** (1970), **Nasrettin Hoca** (1971), **Şehirden Şehire** (3 cilt, 1972-1974) **Mevlâna Bibliyografyası** (iki cilt, 1974), **Atatürk'ün Yurt Gezileri** (1975), **Aldı Sözü Anadolu** (1976), **Antika ve Eski Eserler Ansiklopedisi** (1987), **Anadolu Kentleri** (1989) ★ 57 kitap ve 1000 makaleden oluşan bibliyografyası için bk. **Basın Hayatının 40. Yılında Mehmet Önder Bibliyografyası** (Haz. E. Erol-F. Gümüş, Ankara 1984)

ÖNEŞ, Mustafa ★ Günümüz eleştirmenlerinden, doğ. 1935 Giresun ★ Erzurum Lisesi'nden sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi, memurluk ve kitapçılık, yayınevlerinde redaktörlük yaptı ★ Şiirler yazıyordu, 1966 Yeni Dergi Eleştiri Yarışmasını kazandıktan sonra eleştiri türünü seçti, 1960 sonrası şiirimiz üzerine yorumları dergilerde çıktı.

ÖNGAY, Mehmet Necati ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1914 Ayaş ★ Kayseri İlköğretmen Okulu'nu bitirdi, Ankara'da BasınYayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nde, Ulus gazetesinde çalıştı. Son görevleri İstanbul'da ilk ve ortaokul öğretmenliğidir ★ Şiir kitapları: **Dağınık Deyişler** (1933), **Bir Çölde Kaybolan Su** (1934), **Ergenekon'dan Doğan Güneş** (1935), **Tılsım** (1947) ★ Çocuk şiir ve masalları da yazdı: **Çocuk Şiirleri** (1942), **Çocuklara Sevgi Şiirleri** (1945), **Sevgi Bahçesi** (1963), vb.

ÖNGÖREN, Ferit ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1932 Diyarbakır ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1958), avukatlık yaptı, şimdi Sabah gazetesinde ★ Şiirler de yazmıştı, şiir sorunları ve günümüz Türk şiir ve hikâyeciliği konularında deneme ve incelemeleriyle tanındı. 27 sayı çıkıp kapanmış (Nisan 1972-Haziran 1974) aylık kültür ve sanat dergisi **yeni a**'nın sahibiydi. 1974'te Karikatürcüler Derneği'nin başkanlığına seçildi. Günaydın

ve Sabah gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı. Şimdi **Bugün**'de yazıyor ★ "Mizah ve Hiciv" bölümleri Öngören tarafından hazırlanan **50 Yılın Türk Mizah ve Karikatürü** (1973), "Karikatür" ile "Mizah ve Hiciv" bölümleri ayrı kitaplar olarak **Cumhuriyet Dönemi Türk Mizahı ve Hicvi** (1983) adıyla yeniden basıldı. ★ Öbür kitapları: **Mizah Hikayeleri Antolojisi** (1959), **CHP Ne Olacak?** (siyasi yazılar, 1960).

ÖNGÖREN, Vasıf ★ Günümüz oyun yazarlarından, 1938-14 Mayıs 1984, doğ. Tavşanlı, ölm. Amsterdam ★ Ferit Öngören'in kardeşi, İstanbul Üniversitesi Jeofizik Bölümü'nde okuyordu, bıraktı. Almanya'ya gitti (1961), Batı ve Doğu Berlin'de beş yıl epik tiyatro öğrenimi gördü, Ankara'da öncü tiyatrolarda oyun yönetmenliği yaptı, Almanya'ya yerleşti ★ **Göç** adındaki bir oyunu 1966 TMTF XI. Uluslararası Kültür Şenliği'nde İstanbul'da TMTF Gençlik Tiyatrosu'nca oynanmış, ikincilik kazanmıştı. **Asiye Nasıl Kurtulur** (bas. 1970) oyunuyla da geniş ilgi topladı. **Almanya Defteri** (oyn. 1971/72), **Göç** oyununun yeniden ele alınmış, işlenmiş şeklidir. Daha sonra **Oyun Nasıl Oynanmalı** (1974), **Zengin Mutfağı** (1977) oyunlarını yazdı, sahneye koydu. **Zengin Mutfağı** ile 1977 İsmet Küntay Ödülü'nü ve 1977/1978 Sanatseverler Derneği Ödülü'nü kazandı. Ölümünden sonra gerek yönetmen, gerek yazar olarak hizmetlerinden dolayı Ulvi Uraz Tiyatro Onur Ödülü verildi (1984). **Masalın Aslı** adlı bir de çocuk kitabı vardır.

ÖREN, Aras ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1939 İstanbul ★ Oyuncu ve dramaturg olarak İstanbul sahnelerinde çalıştı (1959-1969), o tarihten beri hayatını Batı Berlin'de işçilik, oyunculuk ve yazarlıkla kazanıyor ★ İstanbul'dayken iki şiir kitabı çıkarmıştı: **Terkedilmişlerin Akşamı** (1960), **Pek Büyük Gözlerim** (1964). Almanya'da tanınması, gurbetteki Türk işçilerinin yaşamları, acıları, özlemleri üzerine Berlin'de yazdığı ve çoğu poem biçiminde şiirleriyledir. Bu şiirlerin yalnız almancaya çevirileri yayınlanıyor Berlin'de. **Was will Niyazi in der Naunyn Strasse** (Niyazi'nin Naunyn Sokağında İşi Ne?, 1973), **Der kurze Traum aus Kağıthane** (Kâğıthane Rüyası, 1974), **Privatexil** (Sefilnâme, 1977), **Deutschland ein türkisches Marchen** (Almanya Bir Türk Masalı, 1978), **Alte Marchen, Neu erzâhlt** (Yeni Dille Eski Masallar, 1979), **Die Fremde Ist auch ein Haus** (Gurbet Değil Artık, 1980). **Berlin Üçlemesi** (1980), **Enkaz-İkinci Elden Resimler** (1984), **Nar Çiçeği** (1988), **A'nın Gizli Yaşamı** (1990), **Hollywood Özlemi** (1991), **Berlin Savignyplatz** (1993) ve **Beklenmedik Bir Ziyaretçi** (1995-roman) Türkçe yayımlanmış eserleridir ★ 1980'de Alman Sanayiciler Birliği Ödülü ve Almanya'da ana dili Almanca olmayıp Alman edebiyatına katkısı olanlara verilen Albert Von Chamisso Ödülü'nü aldı (1985).

ÖRİK, Nahit Sırrı ★ XX. yy. yazarlarından, 1894-18 Ocak 1960, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Orta bir öğrenim gördü, 1915 - 1923 yılları arasında Avrupa'nın bellibaşlı şehirlerini gezdi, 1928'de başlayan yazarlık hayatında, önce Cumhuriyet gazetesinde çalıştı, sonra uzun yıllar Ankara'da Millî Eğitim Bakanlı-

ğı'nda mütercimlik yaptı, son yılları yine İstanbul gazetelerinde fıkra yazarlığıyla geçti ★ İlk hikâyesi, "Zeyneb, la Courtisane" adıyla Paris'te "Les oeuvres libres" dergisinde çıkan (1927) Nahit Sırrı; hikâye, roman, oyun, eleştiri, gezi ve anı türlerinde eserler verdi. Genel olarak, Cumhuriyet devri hikâyeciliğimizdeki yeni gelişmelerden uzakta, eskice sayılabilecek bir anlatımla yaşadığı çocukluk konaklarında hâtıraları süregelmiş, eski zaman kadın ve erkeklerinin artık masallaşmış hayatlarını işledi. Yolculuk yazılarında yine hareket, gözlem ve coğrafyadan çok tarih ayrıntıları üzerinde durdu ★ Kendi ve yirmiye yakın çeviri eserlerinin tam listesi Yeni Yayınlar dergisindedir (Haziran 1960) ★ Hikâye kitapları: **Kırmızı ve Siyah** (1929), **Sanatkârlar** (1932), **Eski Resimler** (1933) ★ Romanları: **Eve Düşen Yıldırım** (1934), **Kıskanmak** (1946), **Sultan Hamid Düşerken** (1947, yeni basımı **Abdülhamit Düşerken** adıyla, 1975; **Düşüş** adıyla Kemal Bekir tarafından oyunlaştırıldı, oynandı, 1976) Bir de Fransızca romanı var: **Colère de Sultan** (1932) ★ Oyunları: **Sönmeyen Ateş** (üç perde, 1933), ***Muharrir** (bir perde, 1934), ***Alınyazısı** (beş perde, oynandı, basılmadı, 1952) ★ İnceleme: **Edebiyat ve Sanat Bahisleri** (1933), **Tarihî Çehreler Etrafında** (1933), **Roman ve Hikâye** (1933) ★ Makaleler: **Hayat ile Kitaplar** (1946) ★ Gezi notları: **Anadolu'da** (1939), **Bir Edirne Seyahatnamesi** (1941), **Kayseri-Kırşehir-Kastamonu** (1955) ★ Anıları: **Eski Zaman Kadınları Arasında** (1958), vb.

ÖRNEK, Sedat Veyis ★ Günümüz yazarlarından, 1928-15 Kasım 1980, doğ. Zara, ölm. Ankara ★ İlâhiyat Fakültesi'ni bitirdikten sonra Almanya'da Tübingen Üniversitesi'nde dinler tarihi ve etnoloji dalında doktora yaptı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde etnoloji profesö ü (1971) oldu ★ Varlık, Yeditepe dergilerinde hikâyeler, eleştiriler yayınlamış, **Kurt** (1964/1965), ***Pirinçler Yeşerecek** (1969) oyunları sahnelerimizde oynanmıştır. Basılmış eserle i: **Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki** (1966), **Etnoloji Sözlüğü** (1971), **100 Soruda İlkellerde Din, Büyü, Sanat, Efsane** (1971), **Anadolu Folklorunda Ölüm** (1971), **Türk Halkbilimi** (1977).

ÖZ, Erdal ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1935 Yıldızeli ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Ankara'da kitabevi açtı, şimdi İstanbul'da Can Yayınevi yönetmeni (1980 →) ★ İmzasına ilkin Kaynak dergisinde rastlandı (15 Eylül 1952), hikâyeleri şiirleriyle birlikte görüldü (Varlık ve Seçilmiş Hikâyeler dergileri, 1954-56), sonra şiiri bıraktı, eleştiri yazdı ★ 1960'da çıkmış iki kitabından biri hikâye (**Yorgunlar**), biri romandı (***Odalarda**). 1970 yıllarının öğrenci eylemleri dolayısıyla siyasi tutuklamaları konu edinen **Kanayan** (1973) hikâye kitabı ve 1975 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanan **Yasalısın** (1974) romanı geniş ilgi topladı. Bu romanın içeriği paralelinde **Deniz Gezmiş Anlatıyor** (1976) ve daha sonra yayımlanan **Gülünün Solduğu Akşam** (anı-roman, 1986) ise 12 Mart 1971'deki hükümet darbesini hazırlayan terör döneminde "Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni ıskata teşebbüs" ge-

rekçesiyle tutuklanıp 6 Mayıs 1972'de idam edilen, Türk Halk Kurtuluş Ordusu üyesi Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam öncesi ve sonrası yaşantılarını gösteriyor. **Allı Turnam** (1976) kitabı da Sovyetler Birliği gezisinden izlenimler toplamıdır. **Dedem Korkut Öyküleri** (1979)'nden sonra 1981'de **Beyaz Yele, Alçaktan Kar Yağar** (1982) ve **Kırmızı Balon** (1990) adlı çocuk kitapları yayımlandı. ★ Son hikâye kitabı **Havada Kar Sesi Var** 1987'de çıktı.

ÖZAKIN, Aysel ★ Günümüz hikâye ve roman yazarlarından, doğ. 1942 Urfa ★ İlk ve orta öğrenimini İzmir'de yaptı, liseden sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü (1963) bitirdi, meslek hayatı kısa sürdü, İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü'nde öğretim görevlisiyken öğretmen kıyımı'na uğradı, yazarlığı seçti; şimdi Almanya'da ★ Yeni Adımlar dergisince açılmış 1974 Sabahattin Ali Hikâye Yarışması'nda bir hikâyesi "en başarılı hikâye" olarak değerlendirilmişti. Basılmış eserlerinden **Gurbet Yavrum** (1975), **Alnında Mavi Kuşlar** (1978) ve **Genç Kız ve Ölüm** (1981) roman; ***Sessiz Bir Dayanışma** (1976), **Kanal Boyu** (1982) ve **Mavi Maske** (1988) hikâye kitaplarıdır. **Alnında Mavi Kuşlar** ile 1979 Madaralı Roman Ödülü'nü kazandı.

ÖZAKMAN, Turgut ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 1 Eylül 1930 Ankara ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1952) bitirdi, bir süre avukatlık yaptı, Almanya'da Köln'de, bir yıl kadar Tiyatro Bilgileri Enstitüsü'nde tiyatro öğrenimi gördü (1955/56). Devlet Tiyatrosu'nda, Ankara Radyosu'nda çalıştı, TRT Merkez Program Dairesi Başkanı, sonra da Genel Müdür yardımcısı (1967) oldu, İzmir Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğüne atandı (1983-1987) DTCF Tiyatro Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışıyor. ★ İlk oyun denemesi **Masum Katiller,** 1946'da Halkevi'nde oynanmıştı, Hisar dergisinde hikâyelerinin de çıkmaya başladığı 1951'de **Pembe Evin Kaderi,** kısa zamanda tanınmasını sağladı. Bu oyunu ile, eserini Devlet Tiyatrosu'nda görmek mutluluğuna eren en genç piyes yazarımız oldu ★ Piyesleri ilk oynanış sırasıyla şunlardır: ***Pembe Evin Kaderi** (1951), **Güneşte On Kişi** (1955), **Tufan** (1957), ***Duvarların Ötesi** (1958), **Hastane** (1959), **Karagöz'ün Dönüşü** (1959) ***Kanaviçe** (1960), ***Ocak** (1962), ***Paramparça** (1963), **Bulvar** (1964), **Ulusal Kolej Disiplin Kurulu** (1966), **Komşularımız** (1967), **Sarıpınar 1914** (Reşat Nuri Güntekin'in Değirmen romanından esinlenerek, 1968; bu oyunuyla Ankara Sanatseverler Derneği tarafından yılın en iyi oyun yazarı seçildi.), **Babamla Birlikte-1971** (1971), **Masal Var Masalcı Var** (Çocuk oyunu, 1981), **Ah Şu Gençler** (1983), **Töre**(1986), **Deliler** (1987), **Ben Mimar Sinan** (1988). ★ Basılmış oyunları: **Güneş'te On Kişi** (1955), **Ocak** (1963), **Duvarların Ötesi** (1965), **Berberde** adlı kısa oyunu Yeni Türk Tiyatrosu adlı antolojide ve **Radyo Notları** adlı kitabı 1969'da yayımladı. ★ Türkiye İş Bankası 1979 Tiyatro Oyunu Yarışması'nda **Fehim Paşa Konağı** (1980) oyunu ile birincilik ödülünü, **Duvarların Ötesi** ile 1981 Sanat

Kurumu ve Avni Dilligil ödüllerini aldı. **Resimli Osmanlı Tarihi** adlı oyunuyla 1983 yılı İsmet Küntay Ödülü'nü, **Bir Şehnaz Oyun** ile de 1984 Enka Sanat Ödülü ikinciliğini kazandı. **Keloğlan Aramızda, Yatık Emine, Tuzsuz Deli Bekir** filmlerinin senaryolarını yazdı (1972-75). 20 bölümlük **Kurtuluş** adlı dizinin senaryosunu yazdı. **Duvarların Ötesi, Bir Şehnaz Oyun** (Şekerpare adıyla), **Ocak** (Gurbet Kuşları adıyla ve değiştirilerek) filme alındı. **Kanaviçe, Ocak, Komşularımız, Sarıpınar 1914, Berberde, Töre** televizyon oyunu yapıldı.

ÖZARIKÇA, Barlas ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1948 İstanbul ★ İstanbul Gazetecilik Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. Hamburg Üniversitesi Felsefe Bölümü'ne misafir öğrenci olarak gitti. Düsseldorf'ta Kızılhaç örgütünde sosyal danışman ve rehber olarak çalıştı. Köln, Amsterdam, Paris şehirlerinde yaşadı. 1972'de İstanbul'a döndü. Çeşitli işlerde çalıştı; Hekimoğlu Ali Paşa Kütüphanesi'nde beş yıl yöneticilik yaptığı dönemde **Ters Adam** (1986) adlı romanını tamamladı. Daha sonra Cumhuriyet gazetesinde çalışmaya başladı. Yazko Edebiyat, Somut, Varlık dergileri ve Güneş gazetesinde yazıları yayımlandı. 1991 yılında öyküleri **Sera'da Aşk**, 1992'de denemeleri **Seks Aşkı Öper** adlarıyla yayınlandı.

ÖZAY, Mahmut ★ Günümüz hikâyecilerinden, 1908-1981, doğ. Kayalar (Manastır) ★ Balkan Savaşı (1912) bozgununda ailesiyle Nazilli'ye göç eden Mahmut Özay, İzmir Erkek Öğretmen Okulu'nu bitirip (1928) Kayseri ve Söke'de üç yıl ilkokul öğretmenliği yaptı, ortaokul öğretmenliği sınavını kazandı, türkçe öğretmeni oldu; Aksaray ve Merzifon ortaokullarında sekiz yıl müdür olarak çalıştı. Son görevi Kuşadası Ortaokulu türkçe öğretmenliğidir (1965), orada emekli oldu ★ **Hafsa Hatun, O Mübarek Serviler, Kelile ve Dimne'den Manzum Masallar** adlı kitaplarından sonra çıkardığı ***Yorgo** (1964) ile Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı (1965). Sonraki hikâye kitapları: **İhtiyar Elma Ağacı** (1966), ***Babam Babam** (1970), **Deli Dana** (1974).

ÖZBİLEN, Atıf ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1919 Adana ★ Liseyi İstanbul'da bitirdi (1942), Adana'da memurluk yaptı (1945-1953), bir süre ticaretle uğraştı (1954-1958), sonra İstanbul'da yabancı bir firmanın muhasebe ve personel müdürü oldu (1958-1966) ★ İlk yazıları Yeni Adana gazetesinde (1945) yayımlanan Özbilen, Adana'da önce **Güney Hareketleri** adındaki sanat gazetesini (altı sayı, 1950), birkaç yıl sonra da aylık **Güney** dergisini (on dört sayı, 1954/55) çıkarmış, kapatmıştı. İstanbul'a yerleştikten sonra **Güney** dergisini tekrar birinci sayıdan başlatarak ikinci kez çıkardı (72 sayı, Temmuz 1967-Eylül 1973), Dergi özellikle bu ikinci çıkışında genç, yaşlı pek çok edebiyatçının toplandığı, hareketli bir yayın organı oldu ★ Plastik sanatlarla da uğraşan, arada sergiler de açan Özbilen, hikayelerinden bir bölüğünü **İşte Bu** (1947) kitabında toplamıştı.

ÖZCAN, Celâl ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1941 Mudurnu ★ Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi, lisansını Edebiyat Fakültesi'nde tamamladı. Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde öğretmenlik yaptı, şimdi Avusturya Sankt Georg Kız Lisesi'nde görevli ★ Yazı hayatına şiirle başladı, ilk şiiri Ajans Türk'de yayımlandı (1963). Sonraları şiir ve hikayelerini Çağrı, Varlık, Yeni Adımlar, Türk Dili, vb. dergilerde sürdürdü. Gazete ve dergilerde eleştiri ve denemeleri de görülüyor ★ Hikâyelerinde özellikle kırsal kesimden sanayileşmiş kentlere göç eden insanların yaşantılarını dile getirmiştir. ★ Kitapları: **Gökova'nın Yalazları** (hikâyeler, 1977), **Sevgi Tuzak mı** (roman, 1982), **Düğüncüler** (hikâyeler, 1983), ★ Çocuk kitapları: **Sokak Kedileri** (hikâyeler, 1980), **Şakacı Çocuklar** (roman, 1981), **Ovadaki Şenlik** (masal-roman, 1981), **Pamuk Kız** (hikâye-roman, 1986), **Canım Kitabım** (hikâyeler, 1986) ★ **Gökova'nın Yalazları** hikâyesiyle 1975 Sabahattin Âli Hikâye Yarışması'nda ikincilik, 12. Antalya Festivalinde (1975) de hikâye dalında Gümüş Portakal Ödülü'nü kazandı. **Düğüncüler** ile 1983 Nevzat Üstün Hikaye Başarı Ödülü'nü aldı.

ÖZDEMİR ASAF ★ Günümüz şairlerinden, 1923-28 Ocak 1981, doğ. Ankara, ölm. İstanbul ★ İlkokuldan lise son sınıfa kadar Galatasaray'da okudu, diplomayı Kabataş Erkek Lisesi'nden aldı (1942), Hukuk ve İktisat öğrenimini yarıda bıraktı, gazetecilik (Tanin, Zaman gazetelerinde), mütercimlik yaptı. Sanat Basımevi'ni kurarak matbaacılık hayatına atıldı (1950) ★ İlk şiirleri Servetifünun-Uyanış (1940-1944) dergisinde çıkmıştı. İlk kitabına 1952'den sonraki şiirlerini alan Özdemir Asaf'ın şairdeki "ikinci kişi" problemini, ikinci kişi ile kendi arasındaki bağlantıları çeşitli yönlerden derinleştirdiği, yaşayışını dolduran davranışları soyutlaştırarak bir düşünme planına yükselttiği, bunu yaparken de, 1950 şiirinin ortak biçim anlayışından ayrı, özel bir dil kullandığı görülür; çelişmeli, oyunlu bir mantık düzeninde mısra sayısını çok kere en aza indirdiği de olmuştur ★ Şiir kitapları: **Dünya Kaçtı Gözüme** (1955), **Sen Sen Sen** (1956), **Bir Kapı Önünde** (1957), **Yuvarlağın Köşeleri** (özdeyişler-etika, 1961), **Yumuşaklıklar Değil** (1962), **Nasılsın** (1970), **Çiçekleri Yemeyin** (1975), **Yalnızlık Paylaşılmaz** (1978), **Benden Sonra Mutluluk** (daha önce yayımlanmamış şiirleri ölümünden sonra basıldı: 1983). Yayınlanmış şiir kitapları ölümünden sonra **Bir Kapı Önünde** ve **Yalnızlık Paylaşılmaz** (1982) adı altında iki ciltte toplandı ★ Özdemir Asaf'ın 92 şiirinin ingilizceleri **To Go To** adlı bir kitapta yayımlanmıştır (çeviren: Yıldız Moran, 1964) ★ Bir eseri de, gene şiir halinde, Oscar Wilde'ın **Reading Zindanı Balladı** çevirisidir (1968).

ÖZDEMİR, Emin ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1931 Kemaliye ★ Pamukpınar Köy, Ankara Gazi Eğitim (1951) enstitülerini bitirdi, Gazi Eğitim Enstitüsü'ndeki edebiyat öğretmenliğinden (1963-1975) alınarak Ankara'da bir liseye verildi. Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu'nda Bölüm Başkanı ve öğretim görevlisi olarak bulundu. Şimdi Ankara Üniversitesi

İletişim Fakültesi'nde öğretim görevlisi ★ **Yazma Tekniği** (1967), **Türkçe Öğretimi** (1968), **Dil Devrimimiz** (1969), **Öz Türkçe Üzerine** (1969), **Yazma Sanatı Kompozisyon** (1969), **Erdemin Başı Dil** (1969) gibi makale ve çalışmalarını derleyen dil ve meslek kitapları yanı sıra, Varlık ve Türk Dili dergilerine edebiyat ve dergiler üzerine yorumlar, eleştiriler yazdı. Diğer eserleri: **Düşüncenin Toprağı** (denemeler, 1980), **Yazı ve Yazınsal Türler** (inceleme, 1981), **Türk ve Dünya Edebiyatı** (1980), **Mustafa Nihat Özön** (tanıtma, inceleme, 1983), **Türkçe Öğretim Kılavuzu** (1980), **Anlatım Sanatı-Kompozisyon** (1983), **Atasözleri Sözlüğü** (1984), **Deyimler Sözlüğü** (1984), **Sözcükler Arasında** (1984), **Dilbilgisi Oyunları** (1984), **Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı** (1986), **Okuma Sanatı** (1988), **Edebiyat Bilgileri Sözlüğü** (1990), **Okuma ve Metin İnceleme** (1990), **Dil ve Edebiyat Öğretimi** (1990).

ÖZDEMİR, Muzaffer ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1961 Arguvan (Malatya) ★ İlköğrenimini tamamladıktan sonra İstanbul'a gelerek çalışmaya başladı. ★ Özgün müzik çalışmalarını içeren kasetleri **Ateşi Üfleyin** ve **Sesimi Sevdaya Saldım** (1992)'dır. İlk şiir kitabını (**Çelik Renkli Şiirler**) 1982 yılında yayımlandı. **Mor Gecemin Terlediği Yıldızlar** (1985), **Bu Dünyadan Gökçe Geçti** (1985), **Yazıldığına Pişman Olmayan Şiirler** (1985), **Yorguncunun Anıları** (1988), **Gökyüzü Bahaneydin** (1992) öteki şiir kitaplarıdır. Yazarın bir de **Muzovizyon** (1990) adlı mizah kitabı var.

ÖZDENOĞLU, Şinasi ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1922 Gümüşhane ★ Ankara'da Siyasal Bilgiler (1944) ve Hukuk (1952) fakültelerini bitirdi, kaymakamlık ve avukatlık yaptı, Ankara milletvekili (1969-1973) oldu, sonra gene avukatlığa döndü. Türkiye-AET Karma Parlamento Komisyonu üyeliği, Halkevleri Genel Sekreterliği, Türk Parlamenter Birliği Genel Başkan Yardımcılığı gibi görevlerde bulundu. Çevre sorunlarını Türkiye'de ilk savaşımcısı olması nedeniyle, kendisine 1992'de, Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nce "Başkent Onur Ödülü" verilmiştir. ★ **Edebiyatımızın Beş Ana Meselesi** (inceleme ve sanatçılarla konuşmalar, 1949) kitabı yanı sıra, şiirlerini **Teselli** (1943), **Anaforda Dönen Adam** (1946), **Vatanım Benim** (1973), **Özgürlük İçin Ölmek** (1974), **Acısıyla Yanmak Türkiye'nin** (1975), **Memleketi Sevmek Suçu** (1978), **Şairler Böyle Sever** (1986), **Yasaklar Cehennemi** (1991), **Özgürlük Tek Sevgilim** (1992), **Sımsıcak Dostluğunda Ölümün** (1993) kitaplarında topladı. **Önce İnsan Olmak** (1981) ve **Suskunlar Ülkesi** (1988) denemelerini topladığı kitaplarıdır. **Seninle Bir Yılbaşı** (1989) adlı bir de öykü kitabı vardır.

ÖZDENÖREN, Alâeddin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1940 Kahramanmaraş ★ İlk ve orta öğrenimini Maraş ve İstanbul'da bitirdi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü tamamladı. Anadolu'da çeşitli liselerde, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde felsefe öğretmenliği yaptı, halen Ankara'da bir lisede öğretmen ★ İlk şiirleri Diriliş ve Edebiyat dergilerinde yayımlan-

dı. Şimdi şiir çalışmalarını Mavera dergisinde sürdürüyor (1977 →). Şiirlerini **Güneş Donanması** (1975) kitabında topladı.

ÖZDENÖREN, Rasim ★ Günümüz hikâyelecilerinden, doğ. 1940 Kahramanmaraş ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni ve Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. Devlet Plânlama Teşkilâtında uzman olarak çalıştı. Şimdi DPT'de Genel Sekreter ★ İlk hikâyesi Gençlik gazetesinde (Maraş) çıkmıştı, Varlık dergisinde görülen ilk yazısı "Köyden Sesler" sayfasındadır (1 Ocak 1957), şimdi Edebiyat dergisi (Ankara) hikâye ve deneme yazarlarından (1969 →) ★ Üç hikâye kitabı çıkardı: **Hastalar ve Işıklar** (1967), **Çözülme** (1973), **Çok Sesli Bir Ölüm** (1974). Son kitaba adını veren ve sapa bir dağ otlağından hasta babasını yağmur altında kente, doktora götürmeye çalışan küçük bir çocuğun karşılaştığı güçlükler konulu "Çok Sesli Bir Ölüm" hikâyesi, TV'ye uygulandı, film Prag'daki Uluslararası TV Festivalinde Jüri Özel Ödülü'nü kazandı (Haziran 1977) ★ Yazarın 4. hikâye kitabı **Çarpılmışlar** adını taşıyor (1977). Yazarın hikâye ve roman dışında birtakım inceleme ve denemeleri de yayımlandı: **Destanlar ve Işıklar** (1967), **İki Dünya** (1977), **Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler** (1985), **Yaşadığımız Günlere Eleştirel Bir Yaklaşım** (1985), **Ruhun Malzemeleri** (1986) ★ Yeni Devir gazetesinde çıkmış fıkralarından 93 tanesinin toplandığı **İki Dünya** ile 1979 Türkiye Millî Kültür Vakfı jüri özel armağanını kazandı. **Gül Yetiştiren Adam** (1979) adlı romanından sonra yayımladığı **Denize Açılan Kapı** (1984) adlı kitabı ile 1985 Yazarlar Birliği Ödülü'nü hikaye dalında aldı.

ÖZDEŞ, Oğuz ★ Cumhuriyet devri romancılarından, 1920-7 Haziran 1979, doğ. Kırşehir, ölm. İstanbul ★ Ankara Erkek Lisesi'ni bitirdi (1938) yazarlığa Yeni Sabah gazetesinde başladı (1941), o senelerin dergilerinde şiirlerine (Çınaraltı, 1941), sanat üzerine yazılarına (Kovan, İzmir, 1943-45) da rastlanır. Magazin ve çocuk dergilerinde, gazetelerde sekreterlik, yazı işleri müdürlüğü yaptı ★ Aşk romanları, tarihî romanlar ile tanındı. Kırk kadar romanından başlıcaları: **Aşk Istıraptır** (1939), **Hasret** (1940), **Gizlenen Istıraplar** (1940), **Coşkun Gönüller** (1941), **Memnu Meyva** (1945), **Şafak Sökerken** (1958), **Vatan Borcu** (1959), **Dağ Başını Duman Almış** (1960), **Gecekondu Rüzgârı** (1960), **Oğuz Han** (1964), **Karapençe Estergon'da** (1966), **Karapençe'nin İntikamı** (1966), **Karapençe Voyvoda'ya Karşı** (1967), **Karapençe'nin Oğlu** (1967), **Şebnem** (1970), **Reyhan** (1970), **Aşka Susayan Dudaklar** (1970), **Herkesten Uzak** (1973) vb.

ÖZEL, İsmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1944 Kayseri ★ Ankara Gazi Lisesi'ni bitirdi. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okudu. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Şimdi Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarında Fransızca öğretmeni ★ 1960 kuşağı şairlerinden. Şiirleri Devinim 60, Papirüs, Yeni Dergi, Türk Dili, Dönem, Şiir Sanatı dergilerinde çıktı. İkinci Yeni deneylerinden

yararlanarak, taze buluşlar, yoğun söyleyiş, esrarlı ve mistik bir hava yaratma ustalığıyla kişiliğini pekiştirdi ★ Şiir kitapları: **Geceleyin Bir Koşu** (1966), **Evet İsyan** (1969), **Cinayetler Kitabı** (1975), **Şiirler** (ilk üç kitabının toplu basımı, 1980), **Celladıma Gülümserken** (1984), **Erbain** (ilk 4 kitabı bir arada, 1987) ★ İnceleme-düzyazılar: **Üç Mesele** (1978), **Şiir Okuma Kılavuzu** (1980), **Zor Zamanda Konuşmak** (1984), **Taşları Yemek Yasak** (1985), **Bakanlar ve Görenler** (1985), **Faydasız Yazılar** (1986), **İrtica Elden Gidiyor** (1986), **Surat Asmak Hakkımız** (1987), **Tehdit Değil Teklif** (1987), **Waldo Sen Neden Burada Değilsin** (1988), **Cuma Mektupları** (1992), **Tahrir Vazifeleri** (1993). **Geceleyin Bir Koşu** ve **Cinayetler Kitabı**'ndaki şiirleriyle **Şiir Okuma Kılavuzu**'ndan oluşan **Şiir Kitabı** (1982) adında bir eseri yayımlandı. Ataol Behramoğlu ile mektuplaşmaları **Genç Bir Şairden Genç Bir Şaire** (1995) adıyla kitaplaştırıldı.

ÖZEL, Siyami ★ Günümüz yazarlarından, 1927-5 Mart 1981, doğ. Tekirdağ, ölm. Kastamonu ★ Liseyi bitirdiği Kastamonu'da matbaacılık yaptı ★ Yeni Kastamonu Sanat adında, aylık bir sanat dergisi (1970-74) çıkardı. Karadeniz Postası gazetesinde haftalık sanat sayfaları düzenledi. Edebiyat (Güney vb.) ve mizah dergilerinde şiir ve hikâyelerine rastlanan yazarın **Bu Çağın Türküleri** (1970) ve **Sosyal Adalet** (1970) adlarında iki şiir kitabı Kastamonu'da yayınlanmıştır.

ÖZER, Adnan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1957 Tekirdağ ★ İlkokulu Silivri'nin Küçüksinekli köyünde, ortaokul ve liseyi Batman'da bitirdi. 1979'dan bu yana İstanbul'da yaşıyor ve yayımcılık yapıyor ★ İlk şiir kitabını (**Ateşli Kaval,** 1981), öteki şiir kitapları izledi: **Çıngırağın Ölümü** (1983), **Rüzgâr Durdurma Takvimi** (1985), **Zaman Haritası** (1991). 1994 yılında şiirlerinden bir derleme **Seçme Şiirler** adıyla yayınlandı. Neruda, Lorca ve Octavio Paz gibi ispanyol diliyle yazan şairlerden çeviriler yaptı; Şili'li şarkıcı ve ozan Victor Jara'yı tanıtan **(Ölümsüz Şarkı)** bir derleme çeviri kitabı yayımladı. **Küçük İstasyon** adlı çocuk kitabı var. **Zaman Haritası** ile 1992 Cemal Süreya Şiir Ödülü'nü kazandı.

ÖZER, Ahmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1946, Maçka ★ Ortaöğrenimini Trabzon'da tamamladı. İzmit'te bir yıl ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli yerlerde, öğretmenlik yaptı ★ Şiirleri 1972 yılından beri Yansıma, Güney, Doğrultu, Somut, Sesimiz, Hakimiyet Sanat, Dönemeç, Türkiye Yazıları, Varlık ve Kıyı dergilerinde yayımlandı. İlk şiir kitabı **Ayrı Beraberlikler** (1981) ile 1981 Nevzat Üstün Şiir Başarı Ödülü'nü, yine aynı eser ile 1982 Ö.F.Toprak Şiir Ödülü mansiyonunu kazandı. Daha sonra **Günle Dokunan** (1984), **Gecenin Kanayan Yerinden** (1987) ve **Söyle Yüzüm Tanığımsın** (1990) adlı şiir kitaplarını yayınladı. **Aşklar Yedeğinde Ömrümüzün** adlı dosyasıyla 1993 Yunus Nadi Yayımlanmamış Şiir Ödülü'nü aldı.

ÖZER, Kemal ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1935 İstanbul ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdi (1955), Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Kitapçılık ve yayıncılığın dışında, Cumhuriyet gazetesinde (1960-81), Karacan Yayınları'nda (1981-1983) çalıştı, Varlık Dergisi'nde genel yayın danışmanlığı yaptı (1983-1990) ★ İlk şiirlerini (1951 →) hikâyeleri izlemiş (Seçilmiş Hikayeler Dergisi, 1954/57) a dergisi'ni kuranlardan biri olmuş, bu dergi özellikle İkinci Yeni şair ve yazarlarını bir araya toplamıştı (29 sayı, 1956-1960). Sonradan **Şiir Sanatı** adında, aylık bir şiir dergisi daha çıkardı (20 sayı, 1965-1967) ★ İkinci Yeni'lerin en çok sözü edilen şairlerinden olan Kemal Özer'in şiirlerinde, uzak çağrışımların izinde yürümekle çözülebilecek gizli bir bütünlük kaygısı seziliyordu. Şairliği, yeni aşamalarda, toplumsal eylemlere, yurdun ve dünyanın politik-güncel olaylarını şiirleştirmeye yöneldi. Şiir kitapları: **Gül Yordamı** (1959), **Ölü Bir Yaz** (1960), **Tutsak Kan** (1963), **Kavganın Yüreği** (1973), **Yaşadığımız Günlerin Şiirleri** (1974), **Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya** (1975), **Geceye Karşı Söylenmiştir** (1978), **Kimlikleriniz Lütfen** (1981), **Araya Giren Görüntüler** (1983), **Çağdaş ve Boyun Eğmeyen** (bütün şiirlerinden seçmeler, 1985), **Sınırlamıyor Beni Sevda** (1987), **İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle** (1990), **Bir Adı Gurbet** (1993). **Oğulları Öldürülen Analar** (1995) ★ Gezi: **Güldeki Şafak** (1979), **Düşmanı Kardeş Yapmak** (1994); Çocuk kitapları: **Nasrettin Hoca** (1975), **Tatil Köyünün Çocukları** (1981), **Trenler Ne Güzeldir** (1983), **Dünya Onlarla Daha Güzel** (1992); **Çiçek Dürbünü** (1994); Deneme-değerlendirme: **Umut Edebiyatı Yedi Canlıdır** (1992), **Acı Şölen** (1992), **Gün Olur Söze Yazılır** (1992); Derleme: **Sanatçılarla Konuşmalar** (1979), **Şiirlerle İstanbul** (1993), **Soruların Gündeminde** (1995). Günlüklerini ise **Tanık Günler** adlı 2 ciltte topladı (1993-1994). Üç de çeviri şiir kitabı var: **Suskun Sesler** (Romen Kadın Ozanlar Antolojisi) (1992 - E. Koparan ile), **Zamanın Sözü** (E.Melike Roman ile Romen şairi N.Dragoş'tan, 1989) ve **Zambak ve Gölge** (Gülşah Özer'le F.G.Lorca'dan, 1990) ★ **Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya** kitabıyla 1976 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, **Kimlikleriniz Lütfen** ile 1982 Toprak Şiir Ödülü'nü, **İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle** ile 1991 Yunus Nadi Şiir Armağanı'nı **Bir Adı Gurbet**'le 1993 Ferit Oğuz Bayır Ödülü'nü kazandı. Öykü dergisi onun için bir özel sayı çıkardı (Mart 1976).

ÖZERDİM, Sami N. ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1918 Hayrabolu ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Macar Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi, kısa bir süre Erzurum Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. Ankara Etnografya Müzesi'nde, sonra da Millî Kütüphane'de (1948-1960) uzman ve müdür olarak çalıştı, Türk Dil Kurumu Genel Yazmanı oldu, son görevi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu öğretim üyeliğidir. Şimdi emekli. ★ İlk yazısı 1933'te çıkmıştı. Yeni yayınlar üzerine bibliyografya ve tanıtma yazıları, sosyal ve ulusal konularda makaleler, denemeler yazdı ★ Macar edebiyatından çevirileri de olan Özerdim'in **10 Kasım-31 Aralık**

1938 Günlerinde Türk Basınında Atatürk İçin Çıkmış Yazıların Bibliyografyası (1958)'nı, Atatürk için yazılmış en güzel yazılardan seçmeler (**Bayraklaşan Atatürk**, 1963) ve **Atatürk Devrimi Kronolojisi** (1963) izlemişti. Diğer kitapları, kırk kadar denemesinden oluşan **Sevgiye Saygı** (1975), **Seçilmiş Bektaşi Fıkraları** (1975, **Bir Don Bir Gömlek** adıyla 1984), **Elli Yılda Kitap** (1975), **Bilinmeyen Atatürk** (yazılar, 1976), **Yazı Devriminin Öyküsü** (1978) ve **Atatürkçünün El Kitabı** (1981)'dır.

ÖZGENTÜRK, Işıl ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1948 Gaziantep ★ İlk ve orta öğrenimini Gaziantep ve İstanbul'da tamamladı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi ★ Yazı hayatına çocuk edebiyatıyla başladı, iki çocuk hikâyesi ve bir çocuk şiiri, Arkın Yayınevi'nin açtığı yarışmada dereceler aldı (1974, 1975). İstanbul Şehir Tiyatrolarında **Keloğlanın Tembelliği** (1975) ve **Dünyayı Tanıyorum** (1977) adlı çocuk oyunları oynandı. Daha sonra Cumhuriyet Gazetesi'nde öykü-röportajları yayımlandı (1977-1980) ★ Çocuk kitapları: **Kuş Ne Yana Öter** (roman, 1976), **Hayat Okulu** (hikâyeler, 1978), **Dünyaya Masallar** (1982). **Yokuşu Tırmanır Hayat** (1980), **Hançer** (1982), **Derdim Yeter Sakin Ol** (1987) hikâye kitapları; **Küçük Sevinçler Bulmalıyım** (1983) ise bir şiir-kabaredir ★ Arkın Yayınevi'nin 1972'de çocuk edebiyatı dalında açtığı yarışmada "Güneşe Gidenlerin Türküsü" başlıklı hikâyesi ve "Önce Selâm Ederim" başlıklı şiiriyle birinci oldu. **Hayat Okulu** adlı hikaye kitabı ile 1979 Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü'nü aldı. Senaryosunu Ali Özgentürk ile birlikte yazdığı **At** adlı film çeşitli ülkelerin film şenliklerinde ödüller kazandı. Sevgi Soysal'ın **Tante Roza** adlı öyküsünden senaryolaştırdığı **Seni Seviyorum Roza** adlı filmi yönetti (1991).

ÖZGÜ, Halis ★ Günümüz yazarlarından, 1909-Mayıs 1982, doğ. Pazar, ölm. İstanbul ★ Yüksek öğrenimini Paris'te Sorbon Üniversitesi Pedagoji Bölümü'nde tamamladı, doktorasını verip yurda döndü. Bursa ve İstanbul Eğitim Enstitülerindeki öğretmenliğinden ayrılınca (1964) Özgü Yayınevi'ni kurdu ★ Yazı hayatı 1937'de Haber gazetesinde başladı. Yeni Adam dergisinde, Cumhuriyet gazetesinde (1948 →) çıkmış yazıları edebiyatımızda deneme türünün, psikoloji, pedagoji verileriyle beslenmiş ve toplum ilişkilerinde ferdin yerini belirliyen örneklerdir. Sayısı otuzu bulmuş eserleri arasında, makale ve denemeleri şu kitaplarda derlendi: **Aşağılık Duygusu ve Karakterler, Aşkın Psikolojisi, İnsanın İçyüzü** (1960), **Alınyazısı** (1961), **Kendimize Nasıl Güvenebiliriz?** (1962), **İnsan Dramı** (1963), **Şahsiyet** (1962), **Çocuk Psikolojisi** (1968), **Kompleksler ve İnsanlar** (1969), **Genç Kız Psikolojisi** (1963), **Nasıl Mutlu Olabiliriz** (1968) vb.

ÖZGÜ, Melâhat ★.Günümüz yazarlarından. doğ. 1907 İstanbul ★ Berlin Üniversitesi Felsefe Fakültesi'ni bitirip yurda dönünce bir süre lise öğretmenliği, asistan olarak girdiği (1938) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde uzun yıllar profesörlük (1946 →) yaptı ★ Klasik ve çağdaş Alman edebiyatı üzerine türkçe-almanca bilim-

sel incelemeleri ve birçok çevirisi yanı sıra, deneme ve eleştiriler yazdı. Bu tür yazıları Ulus gazetesi Güzel Sanatlar sayfalarında (1942-1945), Sanat ve Edebiyat Gazetesi'nde (1947), Kültür Dünyası (1945/55) ve Türk Dili dergilerinde çıktı.

ÖZKAN, Hakkı ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1926 Bursa ★ İstanbul'da Eyüp Ortaokulu'nu bitirdikten sonra çeşitli işlerde çalıştı, matbaa teknisyeni, yayınevlerinden birinde (1965 →) redaktör oldu. Şimdi emekli ★ İlk hikayesi Türk Sanatı dergisinde çıkmıştı (1954) ★ Hikâye kitapları: **Bedava** (1955), **Kuşlar Gibi** (1957), **Kıvılcım** (1959), **Bakışların** (1968), **Unutulmayan** (1969), **Kırmızı Kırlangıç** (1970), **Kız** (1971), **Babamın Türküleri** (1980), **Uçan Balon** (1981). **Umutsuzlar** (1965), **Dönüş** (1968), **Taş** (çocuk romanı, 1972), **Sürtük** (1973), **Pilli Bebek** (1973), **Şans** (1975), **Grevden Sonra** (1976), **Şeytan Üçgeni Yolunda** (1977), **Sihirli Toz** (1978) basılmış romanlarıdır. Çocuk edebiyatı alanında masallar ve başka eserleri de olan yazar, şiirlerini **Güneşli** (1983) ve **Aynalı Çarşılar** (1988) adlı kitaplarda topladı ★ **Her Çocuğun Kanadı Vardır** adlı yapıtıyla 1984 Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı birincilik ödülünü kazandı.

ÖZKIRIMLI, Atilla ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1942 Konya ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten (1968) sonra Hacettepe Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 12 Mart döneminde işine son verilince yayınevlerinde danışmanlık, Cumhuriyet gazetesinde düzeltmenlik yaptı (1972-1976). Atatürk Eğitim Enstitüsü'nde İstanbul Devlet Konservatuvarı'nda görev aldı. YÖK döneminde bağlı olduğu Mimar Sinan Üniversitesi'ndeki görevinden istifa etti (1982), serbest yazarlığı seçti. Şimdi Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'nde Türkçe öğretim görevlisi olarak çalışıyor. ★ Edebiyata şiir ve öyküyle girdi (*Su* ve *Düzlem* dergileri, 1963-1964). Bir suskunluk döneminden sonra *Papirüs* dergisinde eleştiri ve incelemeleriyle göründü (1967). Nesnel ölçülere bağlı eleştirilerinin yanı sıra Türk edebiyat tarihine ilişkin araştırma ve incelemelerinde toplum yapısıyla sanat arasındaki ilişkiyi öne alan bir tutumu benimsedi. *Yakup Kadri Karaosmanoğlu* ve *Sabahattin Ali*'nin yapıtlarının eleştirel basımlarını hazırladı. ★ Yayınlanmış yapıtları: **Kabusnâme**, (Mercimek Ahmet'ten önsöz ve notlarla, 1973), **Nedim**, (1974, gen. yeni bas. 1991), **Ahmet Haşim**, (1974, gen. yeni bas. 1991), **Tevfik Fikret**, (1978, 5. bas., 1990), **Sabahattin Ali**, (Filiz Ali Laslo ile, derleme, 1979), **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, (5 cilt, 1982), **Edebiyat İncelemeleri**, (1983), **Alevi-lik-Bektaşilik ve Edebiyatı**, (1985), **Yazarları da Vururlar** (Celal Üster ile, 1987), **Tarihe Not Düşmek**, (1989), **Toplumsal Bir Başkaldırının İdeolojisi Alevilik-Bektaşilik**, (1990), **Hayatımıza Sevgisizliğe ve Yalnızlığa Dairdir** (1991), **Açıklamalı Edebiyat Terimleri Sözlüğü** (1991), **Söylev** (Yalınlaştırılmış özet metin, 1991), **Çağdaş Türk Edebiyatı** (1991), **Türk Dili** (T. Baraz, N. Karasar ile 1992), **Ömer Seyfettin - Seçilmiş Hikâyeler** (inceleme-derleme, 1992),

Dil ve Anlatım, (1994), **Romanların Dünyasında** (Eleştiri, 1994), **Tarih İçinde Türk Edebiyatı** (İnceleme, 1995), **Sevgim Acıyor** (Deneme, 1995), **Öykülerle Romanlarda Yaşamak** (Eleştiri, 1995), **O Güzel İnsanlar** (Edebiyatımızdan portreler, 1995).

ÖZKÖK, Lütfü ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1923 İstanbul ★ Taksim Lisesi'ni bitirdi (1942), Viyana Üniversitesi'nde germanistik okudu (1943-1944), Paris'e (1949) sonra eşinin yurdu İsveç'e (1951) gitti, orada kaldı ★ Kendi şiirleri, fransızcadan şiir çevirileri, Yenilikler, Varlık, Yeditepe, Yenilik vb. dergilerde çıkmıştı. İsveç'le Türkiye arasında bir edebiyat trafiği sağladı: Bizim sanatçıları dergilerinde İsveç'e tanıttı. İsveç şairlerini bize: **Çağdaş İsveç Şiiri** (1973). **İçimizdeki Sıla** (1978) yeni şiir kitabıdır ★ Hayat hikâyesi, Yeditepe dergisindedir (Haziran 1972).

ÖZLÜ, Demir ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1935 İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1959), avukatlık yaptı. İsveç'te (1979-1989) yaşadı ★ Şiirler yazdı (Türk Dili dergisi, 1953/55), sonra hikâye ve eleştiriye geçti. Hikayelerinin yapısını varoluşçu ve gerçeküstücü ögelerle oluşturdu, entellektüel ve ısrarlı havasıyla yalın gerçekçilerin karşıtı bir yazar oldu ★ Hikâye kitapları: **Bunaltı** (1958), **Soluma** (1963), ***Boğuntulu Sokaklar** (1966), ***Öteki Günler Gibi Bir Gün** (1974), **Aşk ve Poster** (1980), **Stockholm Öyküleri** (1988), **İstanbul Büyüsü** (1994). Romanları: **Bir Uzun Sonbahar** (1976), **Bir Küçük Burjuvanın Gençlik Yılları** (1979), **Bir Yaz Mevsimi Romansı** (1990), **Tatlı Bir Eylül** (1995). Üç de anlatı kitabı var: **Bir Beyoğlu Düşü** (1985), **Berlin'de Sanrı** (1987), **Kanallar** (1991). **Berlin Güncesi** (1991) ise günce lerinden oluşuyor. Anılarını ise **Sürgünde On Yıl** (1990)'da topladı. ★ **Soluma** ile Türk Dil Kurumu 1964 Hikâye Ödülü'nü, **Stockholm Öyküleri** ile Sait Faik 1989 Hikâye Armağanı'nı, **Bir Yaz Mevsimi Romansı** ile de 1990 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı.

ÖZLÜ, Tezer ★ Günümüz yazarlarından, 1943-18.2.1986, doğ. Simav, ölm. İsviçre ★ Ortaöğrenimini İstanbul Avusturya Kız Lisesi'nde tamamladı. Almancadan çeviriler yaptı ★ Hikâyeleri 1960'dan sonra çeşitli dergilerde yayımlandı. Bir hikâye kitabı (**Eski Bahçe,** 1978) ve bir romanı (**Çocukluğun Soğuk Geceleri,** 1980) var. **Bir İntiharın İzinde** adlı Almanca yazdığı romanla Federal Almanya'da Marburg Kenti Edebiyat Ödülü'nü kazandı (1983). Aynı roman daha sonra **Yaşamın Ucuna Yolculuk** adıyla Türkçe olarak yayımlandı (1984). Leyla Erbil'e yazdığı mektuplar **Tezer Özlü'den Leyla Erbil'e Mektuplar** (1995) adıyla kitaplaştı.

ÖZÖN, Mustafa Nihat ★ Cumhuriyet devri edebiyat tarihçilerinden, 1896-2 Ocak 1980, doğ. İstanbul, ölm. Ankara ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi. Ankara Atatürk Lisesi'nde, İstanbul Kız Öğretmen Okulu'nda öğretmenlik yaptı. 1931-1961 arası otuz yıla yakın edebiyat okuttuğu

Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nden emekliye ayrıldı (1961) ★ Mütareke yıllarında **Dergâh** dergisini çıkardı (42 sayı, 15 Nisan 1921-5 Ocak 1923), edebiyat incelemeleri, hikâyeler yazdı. Liseler için Batı metodlarına uygun ilk edebiyat ders kitabını (**Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı,** 1930) hazırladıktan sonra çalışmalarını edebiyat tarihi araştırmalarında topladı; özellikle Tanzimat devri eserlerinin açıklamalı, yeni baskılarını yayımladı (bk. Şinasi, Namık Kemal, Recaizade Ekrem, Ahmet Mithat, Ali Bey, Ahmet Vefik Paşa, Nabizade Nâzım maddeleri); romanlar çevirip sözlükler çıkardığı da oldu. Ankara'da aylık sanat ve edebiyat dergisi **Kalem**'i yönetmiş (13 sayı, 15 Mart 1938-1 Haziran 1939), 36 sayı çıkan (Ocak-Eylül 1936) haftalık **Oluş** dergisinin de yazıişleri müdürlüğünü yapmıştı ★ Başlıca eserleri: **Türkçede Roman** (Eski edebiyatımızda hikâye ve ilk çevirilerden Ahmet Mithat'ın romanları sonuna kadar, monografi, 1963), **Namık Kemal ve İbret Gazetesi** (inceleme-antoloji, 1938), **Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi** (1941), **Türkçe Tabirler Sözlüğü** (1. cilt, A.D, 1943), **Büyük Osmanlıca-Türkçe Sözlük** (1952), **Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü** (1954), **Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi** (Baha Dürder ile birlikte, 1967), **Evliya Çelebi** (seçmeler, 1978), vb. ★ Anılarından bir kısmı Milliyet Sanat Dergi'sindedir (sayı 207, 26 Kasım 1976). Emin Özdemir'in yazar hakkında bir tanıtma-inceleme yapıtı vardır: **Mustafa Nihat Özön** (1983).

ÖZÖN, Nijat ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1927 İstanbul ★ Mustafa Nihat Özön'ün oğlu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1951'den başlayarak çeşitli dergi ve gazetelerde Adnan Ufuk takma adıyla sinema yazıları yayınladı. Birkaç arkadaşıyla Sinema Dergisi'ni çıkardı (1956). Ulus gazetesinde (1956-67), Akis dergisinde (1957-58) sinema eleştirileri yayımladı ★ Eserleri: **Sinema Sanatı** (1956), **Ansiklopedik Sinema Sözlüğü** (1958), **Türk Sinema Tarihi** (1962), **Sinema Terimleri Sözlüğü** (1963), **Sinema El Kitabı** (1964), **Türk Sineması Kronolojisi** (1968), **100 Soruda Sinema Sanatı** (1972), **Sinema** (1984). **Dil Kılavuzu** (1985) adlı bir de dilbilim kitabı vardır.

ÖZSEVER, Hüseyin Siret ★ Servetifünun şairlerinden, 1872-27 Şubat 1959, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Mülkiye İdadisi'ni bitirdi. 1908'den sonra bir iki senelik Bursa Mektupçuluğu bir yana, hayatı yurt içinde ve dışında gurbetlerde, sürgünlerde geçti; Mütareke'den sonra (1918) İstanbul'a döndü; edebiyat öğretmenliği, Hariciye Nezareti Mektupçuluğu, Matbuat Umum Müdürlüğü yaptı, Rumelihisarı Mezarlığı'nda gömülü ★ Tevfik Fikret'in etkisiyle tekniğe ve dile önem vererek, daha çok bireysel konularda; aşk, kadın, tabiat, aile, gurbet üzerine lirik, ince şiirler yazdı; son şiirlerinde heceyi de denediği, sadeliğe yer verdiği de görülür ★ Şiirlerini başlıca üç kitapta topladı: **Leyal-i Girizan (Kaçan Geceler,** 1910), **Bağbozumu** (1928), **Kıvılcımlı Kül** (1937) ★ Bunlar dışında onar, onbeşer sayfayı geçmeyen broşürlerinin ve basılmamış kitaplarının tam listesi için bakınız: Yeni Yayınlar, Mart 1960 sayısı.

ÖZSEZGİN, Kaya ★ Günümüz ressam ve deneme yazarlarından, doğ. 1938 Diyarbakır ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nü bitirdi (1960), resim ve sanat tarihi öğretmeni oldu ★ 1958'den beri dergilerde özellikle resim ve ressamlarımız konusunda deneme ve eleştirilerine raslanan sanatçının ilk kitabı **Prometheus'un Dönüşü** (1965)' dür. **Sanat Üzerine Yazılar** (1981) yeni kitabıdır.

ÖZTAŞ, Mahir ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1951 İstanbul ★ İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi (1981) ★ İlk şiiri Yansıma dergisinde çıktı (1973). Oluşum, Somut, Yarın, Gösteri, Tan, Şiir Atı, Varlık, Defter dergilerinde şiirleri yayımlandı. Hikâyeleri de çeşitli dergilerde (1987 →) yayımlanmakta ★ Şiirlerini **Unutulmak Tozları** (1983) adlı kitapta topladıktan sonra iki de hikâye kitabı yayımladı: **Ay Gözetleme Komitesi** (1987), **Korku Oyunu** (1989) ★ **Ay Gözetleme Komitesi** ile Sait Fait Hikâye Armağanı (1988), **Korku Oyunu** ile de 1989-90 Yunus Nadi yayımlanmış öykü kitabı ikincilik ödülünü; "Öteki kadın" adlı hikâyesiyle de Playboy Dergisi Hikâye Ödülü'nü (1988) kazandı.

ÖZTELLİ, Cahit ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1910-24 Şubat 1978, doğ. Erzincan, ölm. Ankara ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni (1939) bitirdi. Denizli, Samsun, Mersin, Konya liselerinde (1940-1959) edebiyat öğretmenliğini daha sonra Ankara lise ve yüksek okullarında sürdürdü; Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Millî Folklor Enstitüsü'nün kurucusu ve müdürü oldu (1966-1970). Kendi isteğiyle emekliye ayrıldıktan (1971) sonra, gene Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Halk Edebiyatı öğretim görevlisiydi ★ Otuz yılı aşkın bir zamandır Türk Halk edebiyatı ve folkloru alanındaki çalışmalarıyla tanındı, eserlerinin sayısı 1977'de yirmiyi buldu. İlk kitabı **Zile'li Şairler** (1944) idi; bunu bazı saz şairlerimiz, yüzyıllar boyu halk şiirimiz ve halk türkülerimiz üzerine seçmeler, küçük tanıtma kitapları izledi (1952-1953), **Kul Nesimi** (1969) kitabından sonra bütün şiirleri derleyen, en küçüğü 400 sayfalık tanıtma ve antolojiler yayımladı: **Karacaoğlan** (1970), **Pir Sultan Abdal** (1971), **Yunus Emre** (1971), **Evlerinin Önü** (halk türküleri, 1972), **Bektaşi Gülleri** (Alevî-Bektaşî şiirleri, 1973), **Üç Kahraman Şair: Köroğlu, Dadaloğlu, Kuloğlu** (1974), **Uyan Padişahım** (tarihî ve toplumsal şiirler, 1976), **Belgelerle Yunus Emre** (1977), **Pir Sultan'ın Dostları** (1984) ★ Son çalışması Yunus Emre üzerine süregelen bilgi ve yargıların çoğunu değiştirme, düzeltme doğrultusunda bir araştırmadır: **Belgelerle Yunus Emre** (1977), **Ercişli Emrah Üzerine Çalışmalar** incelemesi de Türk Folklor Araştırmaları 1976 yıllığındadır. Ölümünden önce hazırladığı son kitabı 1984'de basıldı: **Pir Sultan'ın Dostları** ★ Hakkında bir inceleme Nail Tan ve İrfan Ünver Nasrattınoğlu tarafından hazırlanmıştır: **Ölümünün 1. Yıldönümünde Cahit Öztelli Kaynakçası** (1979).

ÖZTURANLI, O. Zeki ★ Günümüz hikâyecilerinden, 1926-1982, doğ. Söke, ölm. İzmir ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1951). Sö-

ke'de avukatlık yaptı ★ Dört hikâye kitabı yayımladı: **Mühür** (1962), ***Tabanca** (1969), ***Başakçılar** (1970), ***Kör Karga** (1972). Sonradan basılan bir oyunu İstanbul'da oynandı: **Batak Göl** (Ekim 1969).

ÖZYALÇINER, Adnan ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1934 İstanbul ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni (1955) bitirdi, bir süre Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu, dergi ve gazetelerde çalıştı, YAZKO Edebiyat dergisi (Kasım 1980-Haziran 1984) ve Gösteri dergisinde (1984-86) yazı işleri müdürlüğü yaptı. Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Sekreterliği'nde bulundu (1974-1989). Şimdi serbest yazar. ★ İlk hikâyesi 1953'te, tek sayıda kalmış Demet dergisinde çıkmıştı; önceleri yetim çocukluğunu yaşadığı İstanbul kenar semtlerinin insanlarını anlatıyordu. Sonradan sanatını soyutlaştırmaya, İkinci Yeni'nin şiirdeki tutumunu hikâyede uygulamaya çalıştığı, çok uzun cümleli bir anlatım içinde psikolojik ayrıntıları incelemeye yöneldiği görüldü. Sanatının üçüncü aşaması gene toplum sorunlarına dönüşüdür ★ Eserleri: ***Panayır** (1960), ***Sur** (1963), ***Yağma** (1971), **Yıkım Günleri** (1972), ***Gözleri Bağlı Adam** (1977), **Cambazlar Savaşı Yitirdi** (1991), **Alaycı Öyküler** (1991), **Taş** (ilk dört kitabından seçmeler, 1991), **Sağanak** (Yıkım Günleri'nin genişletilmiş baskısı) İlk üç kitabının genel değerlendirilmesi **Yeni A** dergisindedir (sayı 8, Kasım 1972). **Kırmızı Çini Kase** (1976), **Ölümsüzleşen Bahçe** (1980), **Sabırtaşı Çatladı** (1980), **Garip Nasıl Nasıl Okuyacak** (1980), **Anıtların Öyküleri** (1981), **Devlet Kuşu** (masallar, 1988), **Keloğlan İle Köse** (1989 S.Sezer ile birlikte) çocuklar için yazdığı kitaplardan bazılarıdır. Yine Sennur Sezer'le birlikte **İstanbul'un Taşı Toprağı Altın** adlı bir inceleme hazırladı (1995). ★ **Sur** kitabı 1964 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, **Yağma** 1972 Türk Dil Kurumu Hikâye Ödülü'nü, **Gözleri Bağlı Adam** 1978 Sait Faik Hikâye Ödülü'nü (Selçuk Baran'la); **Cambazlar Savaşı Yitirdi** ise 1991 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü (Nurten Ay'la) kazandı. Ayrıca **Çamlıca** adlı röportaj öyküsü ile 1980'de Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin düzenlediği yarışmada Yılın Başarılı Gazetecisi Ödülü'nü, 1990'da ise (Sennur Sezer ile birlikte) **Keloğlan İle Köse** adlı kitabıyla Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü aldı. **Babıâli Ölüyor mu?** adlı adlı yazısıyla 1993 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Ödülü'ne değer görüldü.

PAKDİL, Nuri ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1934 Maraş ★ Liseyi Maraş'ta okudu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Bir bakanlıkta hukuk müşaviri (1965/67), Devlet Plânlama Teşkilâtında uzman (1967-1973) olarak çalıştı, görevinden ayrıldı (Mart 1973) ★ İlk sanat çalışmaları, şiir ve deneme türlerinde Maraş'ta Demokrasiye Hizmet gazetesinde yayımlandı, lisedeyken **Hamle** adında bir de dergi çıkarmıştı (1954/55). Yeni İstiklâl gazetesinde sanat sayfaları düzenledi (1964). Ankara'da aylık **Edebiyat** dergisi (Şubat 1969 →)'ni ve yayınlarını kurdu ★ İlk kitabı dört aylık bir Paris gezisinin izlenim ve yorumlarıdır: **Batı Notları** (1972). Bunu Avrupa baskılarına karşı yerli düşüncenin sağlamlık ve eğemenliğini savunan, ruhsal bunalımla-

rın kökenini Tanrı'dan kopmuşlukta gören denemeleri izledi: **Biat** (üç cilt: I, 1973; II, 1977; III, 1982). Bu arada bir de oyun yazdı: **Umut** (1974). Fransız şairi J.Prevert'den iki çevirisi, biri oyun (**Hârikalar Tablosu,** 1974), biri şiir kitabı (**Ay Operası,** 1975)'dır. **Çağdaş Arap Şiiri** (1976) ise, içindeki bütün şiirler kendi çevirisi, geniş kapsamlı bir antoloji. Diğer eserleri: **Bağlanma** (deneme, 1979), **Put Yapımevleri** (oyun 1980), **Bir Yazarın Notları** (I, 1980; II, 1981; III, 1982), **Kalbimin Üstünde Bir Avuç Güneş** (oyun, 1982).

PAMUK, Orhan ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1952 İstanbul ★ Ortaöğrenimini Robert Kolej'de bitirdi. Bir süre İstanbul Teknik Üniversitesi'ne devam etti, daha sonra girdiği İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Okulu'ndan 1977'de mezun oldu ★ **Karanlık ve Işık** adlı romanıyla 1979 Milliyet Roman Yarışması'nda birincilik ödülünü Mehmet Eroğlu ile paylaştı. Daha sonra **Cevdet Bey ve Oğulları** (1982) adıyla yayımlanan bu roman ayrıca 1983 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı da aldı. İkinci kitabı **Sessiz Ev** (1983) ile 1984 Madaralı Roman Ödülü'nü kazandı. Bunu **Beyaz Kale** (1985), **Kara Kitap** (1990), **Yeni Hayat** (1994) izledi. **Gizli Yüz** filminin senaryosunu yazdı. Bu çalışması 1992 yılında kitaplaştırıldı.

PAR, Arif Hikmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1920 Mesevli köyü/Kavakdere-Muğla ★ Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi (1946). Yurdun çeşitli illerinde öğretmenlik, Millî Eğitim Bakanlığı'nda şube müdür yardımcılığı yaptı, İstanbul'da mesleğinden ayrıldı (1974) ★ İlk şiirleri Yeni Mecmua'da çıktı (1940). Günümüz şiirinde epik türe en güzel örnekleri vermiş şairlerimiz arasında kendine özel bir yer sağladı ★ Şiir kitapları: **İstiklâl Destanı** (1951), **İki Kemal** (1952), **İstanbul Fethi Destanı** (1953), **Giresun Destanı** (1955), **Ulu Şark-Mevlânâ** (1960) ★ Yunus Emre'nin hayatını dramatize eden **Dertli Dolap** adlı eseri, Tercüman gazetesinin piyes yarışmasında, başarılı altı eserden biri oldu (bk. Tercüman, 20 Nisan 1967), **Planlı Yazma Sanatı-Kompozisyon** kitabı 9. baskısına ulaştı (1975).

PARLA, Jale ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1945 İstanbul ★ Orta öğrenimini İstanbul Üsküdar ve Robert Kolej Amerikan Kız liselerinde, yüksek öğrenimini İstanbul Robert Kolej Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde tamamladı. Harvard Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nden İngiliz, Fransız ve Alman edebiyatları dalından doktora aldı ★ Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim görevlisi (1975 →). 1988'de profesör olan Jale Parla'nın roman kuramı ve edebiyat sosyolojisi üzerine çeşitli Türkçe ve İngilizce dergilerde makalaleleri çıktı. Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyeleriyle ortak editörlüğünü yaptığı **Çağdaş Uygarlığın Oluşumu** (1986) adlı kitapta "16. Yüzyıldan 18. Yüzyıla Çağdaş Türk Kültürün Oluşumu", "16. ve 17. Yüzyıllarda Avrupa Edebiyatı" ve "18. Yüzyılda Avrupa Edebiyatı" adlı bölümleri yazdı. ★ Yayımlanmış iki kitabı var: **Efendilik, Şarkiyatçılık, Kölelik** (1985), **Babalar ve Oğullar: Tanzimat Romanının Epistemolojik Temelleri** (1990).

PAZARKAYA, Yüksel ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1940 İzmir ★ Lise'yi İzmir'de bitirdi (1957). Almanya'ya gitti, Stuttgart'ta önce kimya yüksek mühendisi oldu (1966), edebiyat doktorası verdi (1973). Şimdi Stuttgart Üniversitesi ile Halk Üniversitesi'nde almanca, edebiyat ve felsefe okutuyor ve **Anadil** adlı edebiyat dergisini iki ayda bir çıkarıyor (Aralık 1980 →) ★ Yazarlığa 1960'da başladı. Türkiye ve Almanya'nın çeşitli dergi ve gazetelerinde şiir, hikâye, eleştiri, inceleme ve çeviriler yayınladı. Radyo ve sahne oyunları yazdı: Almanya'daki, genellikle Türk işçi sorunlarını konu edinen **Ohne Bahnhof** (Bekleyen Tren) adlı almanca oyunu, Stuttgart Teknik Üniversitesi Tiyatrosu tarafından oynandı, geniş ilgi gördü (1967) ★ Türkiye'de çıkmış şiir kitapları: **Koca Sapmalarda Biz Vardık** (1968), **Aydınlık Kanayan Çiçek** (1974), **İncindiğin Yerdir Gurbet** (1979), **Saat Ankara-Takvim Dizeleri** (1981), **Sen Dolayları** (1983), **Karanlıktan Yakınma** (1984) (1988), **Dost Dolayları (1990), Sen Dolayları** ve **Sevgi Dolayları** (1992) ★ Almanya'da günümüz Türk şiirini tanıtan makale ve incelemeleri, kendi şiir kitapları (örn. **Umut Dolayları,** 1969 dışında), **Orhan Veli Kanık** isimli eseri (Frankfurt, 1966) 49 şiirinin çevirisiyle şair üzerine geniş bir tanıtmayı kapsar. **Moderne türkische Lyrik,** etraflı önsözü ve bütün bir Cumhuriyet dönemini kucaklayan seçmeleriyle, almancada tek, çağdaş Türk şiiri inceleme ve antolojisidir (Tübingen-Basel, 1971). Bunu, Yahya Kemal'den Ahmet Erhan'a kadar 37 şairden yaptığı çevirileri kapsayan **Die Wasser sind weiser als wir** adlı antolojisi izledi (Münich, 1987). **Behçet Necatigil, Gedichte** (Şiirler) isimli eseri de söz konusu sanatçı üzerine, aynı türden, geniş bir tanıtma oldu (Stuttgart, 1972), "Almanya'daki Türk çocukları için" derlediği bir antoloji Münih'te basıldı: (**Ağaca Takılan Uçurtma,** 1974). Almanya'da yetişen bir Türk çocuğunun yaşamından bir kesiti anlatan **Oktay Atatürk'ü Anlatıyor** (1982) türkçe-almanca olarak Stuttgart'da çıktı. **Rosen im Frost** (1982) (Zemheri Gülleri) adlı almanca kitabı Zürih'de büyük ilgi gördü ★ Çoğu Almanya gözlem ve yaşantılarından oluşan hikâyelerini bir kitapta topladı: **Oturma İzni** (İstanbul, 1977). **Yaban Sıla Olur mu?** (Stuttgart, 1979), türkçe ve almanca olmak üzere iki dilde yayınlanmış hikâyelerini kapsar. **Ben Aranıyor** (1989) adlı bir romanı ve **Aya Uçan Minare** (1980) ve **Balina'nın Bebeği** (1988) adlı iki de çocuk kitabı vardır ★ **Mölln ve Solingen'den Sonra Almanya Üzerine** (1995) ise inceleme kitabıdır ★ Senaryosunu hazırladığı **Komşumuz Balta Ailesi** adlı dizi film Federal Almanya televizyonunda yayınlandı.

PEÇEVİ ★ XVII. yy. tarihçilerinden, 1574-1649?, doğ. ve ölm. Peç (Peçuy)/Macaristan/ ★ Eserinde zaman zaman kendi hayatına ait bilgiler de veren İbrahim Peçevî (Peçuy'lu İbrahim), 1593'te orduya girdi, Sinan Paşa'nın Macaristan seferinde Estergon (1595) ve Eğri (1596)'nin fethinde o da vardı. Koruyucusu Lala Mustafa Paşa'nın ölümünden (1606) sonra İstanbul'a gelerek birçok memurluklarda, bu arada uzun bir süre Tokat defterdarlığında bulundu, sonra yine Tuna boylarına dönüp İstoni Belgrad mutasarrıfı, Tamşvar

defterdarı oldu. 1641'de bu görevinden ayrılarak Budin'e gitti, burada ve Peçuy'da eserini yazmakla ömrünü tamamladı ★ Kanunî Sultan Süleyman'ın tahta çıkışından (1520) başlayarak IV. Murad'ın Bağdat seferinden İstanbul'a dönüşüne, ölümüne (1640) kadarki olayları içine alan iki ciltlik tarihi ile Peçuy'lu İbrahim, yabancı kaynaklardan (Macar tarihlerinden) de faydalanan ilk tarihçimiz oldu ★ Peçevî tarihi iki cilt olarak basılmıştır (1864-1868; yeni b. Murat Uraz tar. sadeleştirilerek, 1968-1969).

PEPEYİ, Halûk Nihat ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1901-27 Mayıs 1972, doğ. Katerin (Selânik), ölm. İstanbul ★ Mülkiye Mektebi'ni bitirdi. Anadolu'nun çeşitli il ve ilçelerinde, İstanbul'da kaymakamlık, mektupçuluk, valilik gibi görevlerde çalıştı, Kütahya (1954) ve İstanbul (1957) milletvekili oldu. Edirnekapı Şehitliği'nde gömülü ★ **Geçmiş Zamanın Masalları** (1928) adlı ilk kitabında **Şah İsmail ile Gülizar** halk hikâyesini nazma sokan, bu kitaba ayrıca **Tamar Hatun ile Süleyman Şah** başlıklı bir de "sunî destan" ekleyen Halûk Nihat, 1934'de bu iki uzun şiirin yanına **Tahir ile Zühre**'yi de katarak ikinci kitabı **Türk Destanına Giriş**'i çıkardı. Şairliğine, başladığı gibi, hep epik şiir türünde devam etti ★ Eserleri: **Geçmiş Zamanın Masalları** (1928), **Türk Destanına Giriş** (1934), **Çanakkale Destanı** (1936), **Mütareke Destanı** (1938), **Millî Mücadele Destanı** (1940), **Erenler Gaziler** (1951), **Türk Destanından** (1952).

PERİDE CELAL ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1915 İstanbul ★ İstanbul'da bir Fransız lisesinde okudu, birkaç yerde çalıştı, İsviçre'ye gitti (1944), Bern Ataşeliği'nde sekreterlik yaptı, dönüşte Basın-Yayın Kurumu ve Yeni İstanbul gazetesinde görev aldı. Avukat Atıf Yönsel'le evlidir ★ Ak Kız adlı ilk hikâyesi Yedigün dergisinde (1935) çıkmış, bunu Son Posta, Cumhuriyet, Tan, Milliyet gazetelerinde hikâyeler, röportajlar ve romanlar izlemişti. Romancılığının ilk on beş yılında aşk ve serüven romanlarıyla tanındı: **Sönen Alev** (1938), **Yaz Yağmuru** (1940), **Ana-Kız** (1941), **Kızıl Vazo** (1941), **Ben Vurmadım** (1942), **Atmaca** (1944), **Aşkın Doğuşu** (1944), **Yıldıztepe** (1945), **Dar Yol** (1949) ★ Daha sonra gözlem, sanat ve çözümleme yatırımlarıyla, öncekilerden çok ayrı ve Türk romanının gelişim çizgisi üzerinde ağırlığı olan romanlara geçti: **Üç Kadının Romanı** (1954), **Kırkıncı Oda** (1958), **Gecenin Ucundaki Işık** (1963), **Güz Şarkısı** (1966), ***Evli Bir Kadının Günlüğünden** (1971), ***Üç Yirmidört Saat** (1971), **Üç Kadın** (1987), **Kurtlar** (1991) ★ **Üç Kadın** ile Sedat Simavi Vakfı'nın 1977 Edebiyat Ödülü'nü, **Kurtlar** ile de 1991 Orhan Kemal Armağanı'nı kazandı ★ Hikâye kitapları: **Jaguar** (1978), **Bir Hanımefendinin Ölümü** (1981) ve **Pay Kavgası** (1985), **Mektup** (1994).

PİR SULTAN ABDAL ★ XVI. yy. tasavvuf şairi, ?-? ★ Sivas'ın Banaz köyünden ve adının Haydar olduğunu, soyunun Yemen'de bulunduğunu söyleyen Pîr Sultan Abdal, şiirleriyle menkıbelerden çıkarılan bilgilere göre, İran Şahı I. Tahmasb (hük. 1524-1579) ve Kanunî Sultan Süleyman devirlerinde yaşa-

dı, bir kızılbaş ayaklanmasına katıldı, bu ayaklanmayı bastırmakla görevli Hızır Paşa tarafından zindana atıldı, Sivas'ta astırılarak öldürüldü ★ Duru bir halk dili ile yazan, şiî-batınî inanışı coşkun bir lirizmle dile getiren Pîr Sultan Abdal'ın nefes'leri bütün Anadolu, Azerbaycan ve Rumeli'deki alevî-kızılbaşlarla bektaşîler tarafından asırlarca okundu, ezberlendi; Pîr Sultan, bektaşî-kızılbaş edebiyatının lirik alanda en büyük bir kaç şairinden biri oldu: menkıbeleri Orta Anadolu köylerinde bugün de anlatılmaktadır ★ Şiirleri ve menkıbeleri şu kitapta derlendi: Abdülbaki Gölpınarlı-Pertev Naili Boratav: **Pîr Sultan Abdal** (1943) ★ Hakkında çeşitli tanıtma kitapları da olan (örn. Gölpınarlı'nın / 1953, 1963/ ve Cevdet Kudret'in /1965/ hazırladıkları) şairin hayatı, Erol Toy tarafından oyunlaştırılmış, bu eser de 1969'da basılmış ve oynanmıştır. Şairin hayatı Mehmed Güneş Şahiner tarafından **Pîr Sultan Abdal'ın Kanlı Destanı** (1969) adıyla destanlaştırıldı ★ Hayatı, kişiliği ve sanatıyla birlikte **bütün şiirleri** Cahit Öztelli (1971), İbrahim Arslanoğlu (1984), Asım Bezirci (1986) ve Mehmet Bayrak (1986) tarafından yayımlandı.

POLAT, Ömer ★ Günümüz roman ve oyun yazarlarından, doğ. 1943 Sincan köyü/Ağrı ★ Ağrı Lisesi'ni, Erzurum Atatürk Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Ankara'da bir ortaokulda almanca öğretmenliği, Almanya'da kültür ataşeliği (1978) yaptı. Şimdi Almanya'da bağımsız yazar ★ Konuları Doğu Anadolu'nun toplum yapısına dayalı **Mahmudo ile Hazel** (1973) ve ***Saragöl** (1974) romanlarını izleyen **Dilan** (1976) ile Madaralı Roman Ödülü'nü kazandı (1977). Birincisi basılmış iki oyunu **(Aladağlı Miho, 804 İşçi)** Ankara Sanat Tiyatrosu'nda oynandı **Aladağlı Miho** oyunu ile 1976 İsmet Küntay ödülünü aldı.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1935 Kadirli ★ Liseden sonra çeşitli işlerde çalıştı. Türk Dil Kurumu'nda uzmanlık yaptı ★ Bir ara Ulus gazetesinde (Ankara) sanat-edebiyat sayfasını yönetti (1970/71); aylık Yusufçuk dergisini çıkarttı (Ocak 1979-Aralık 1980; 24 sayı) ★ İlk şiiri Kaynak dergisinde çıkmıştı (Haziran 1951); şiirlerini **Pembe Beyaz** (1955), **Aydınlık İçinde** (1956), **Karanfilli Saksı** (1958), **Uzun Atlar Denizi** (1962), **Sırtımızda Kızgın Güneş** (1965), kitaplarında topladı. Bu iki kitap birarada yeniden basıldı (1982). Dil üzerine radyo konuşmaları, sözlükler yayımladı: **Öz Dilimiz** (1966), **Konuşmalar** (1966), **Öztürkçe Sözlük** (1966), **Yaşar Kemal Sözlüğü** (1974); antolojiler çıkardı: **Sevgi Şiirleri Antolojisi** (1955), **Şiirimizin Dört Ahmedi** (1959), **Yeni Türk Tiyatrosu** (on kısa oynu, 1969), **Türk Halk Şiiri Antolojisi** (1975), **Türk Halk Öyküleri** (1982), Anadolu efsanelerinden bazılarını yeniden yazdı: **Efsaneler** (1971, **Efsanelerimiz** adıyla: 1977) ★ **Unutma Onları** (1976) adlı şiir kitabı sanatında yeni bir atılım ve aşama olarak karşılandı. Daha sonra **Çocuklara Şakacı Şiirler** (1977), **Yaz ve Yağmur** (1978) ve **Gül, Sevgili Yurdum** (1984) adlı şiir kitapları yayımlandı ★

Nasrettin Hoca adlı kitabıyla 1981 TDK Çocuk Yazını Ödülü'nü kazandı. **Gül, Sevgili Yurdum** ile 1983 Toprak Şiir Ödülü'nü aldı.

RABİA HATUN ★ XX. yy. şairlerinden ★ Aile dergisinde (1947-1949) yayımlandıkları sırada geniş yankılar uyandıran, seçkin bir divan şairinin yeni bulunmuş şiirleri sanılan, lirik kıtalar yazarı ★ Hangi yüzyılda yaşadığı üzerine tahminler yürütülmüş, uzayıp giden tartışmalardan sonra şairin, tarihçi İsmail Hâmi Danişmend'in eşi Nâzan hanım olduğu ortaya çıkmıştı. Olayın ayrıntıları, İsmail Hami Danişmend'in dört yazısındadır (Akşam gazetesi, 17-24 Eylül 1948) ★ **Râbia Hâtun'un Şiirleri,** sonradan bir kitapta toplandı (41 şiir, 1961).

RADO, Şevket ★ Günümüz yazarlarından, 1913-9 Nisan 1988, doğ. Radovişte (Yugoslavya), ölm. İstanbul ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1936), Akşam gazetesinde 25 yıl fıkra yazarlığı yaptı (1934-1960), sonra Resimli Hayat, Hayat, Ses, Resimli Roman gibi dergilerin sahibi ve yöneticisi oldu ★ Sanat hayatına şiirle başlamıştı, Şevket Hıfzı imzasıyla Varlık dergisinde (1933/34) yayımlanmış bu şiirlerini yıllar sonra şairliğinin tarihçesini ve şiirleri üzerine yazılmış eleştirileri de ekleyerek **Şiirler** (1970) kitabında topladı. Dergilerine yazdığı, deneme benzeri sohbetlerini **Eşref Saat** (1956), **Ümit Dünyası** (1957), **Hayat Böyledir** (1962), **Aile Sohbetleri** (1967), **Saadet Yolu** (1981) kitaplarında bir araya getirdi. **50. Yılında Sovyet Rusya** (1968) kitabı da gezi notlarından oluştu. ★ 50 yıllık gazetecilik hizmetinden dolayı 1987 Burhan Felek Ödülü'ne lâyık görüldü.

RAGIP PAŞA ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, 1699-8 Nisan 1763, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Memurluk hayatına defterhanede kâtiplikle başladı; defterdar, vali, sadaret mektupçusu ve reisülküttap (Dışişleri Bakanı) oldu. III. Osman ve III. Mustafa devirlerinde sadrazamlık etti. Ölünce, Lâleli'de, yaptırdığı kütüphanenin bahçesine gömüldü ★ Osmanlı İmparatorluğunun büyük devlet adamlarından biri olan Koca Ragıp Paşa, tarihî eser ve tercümelerinden çok, şairliğiyle tanınır. Basılmış (1837) divanındaki şiirleri, °Nabi yolunda, hikmete dayanan didaktik parçalardır. Birçok beyitlerinin atasözleri gibi, halk arasına yayılmasını sağlayan bu tutumuyla Ragıp Paşa, °Nabi'yi °Ziya Paşa'ya bağlayan bir köprü oldu.

RECAİZADE MAHMUT EKREM ★ Tanzimat devri şair ve yazarlarından, 1 Mart 1847-31 Ocak 1914, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Zayıflığı yüzünden, Harbiye İdadisi'ndeki öğrenimini yarıda bırakıp Hariciye Nezareti Mektubî Kalemi'ne memur oldu (1862), Namık Kemal'le tanıştı, Tasvir-i Efkâr gazetesine yazılar yazmaya başladı. Namık Kemal Avrupa'ya gidince gazeteyi o çıkardı (1867). Şûrayı devlet (Danıştay) üyesi oldu (1877), Mülkiye'de ve Galatasaray Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği (1880-1888), birkaç ay Evkaf ve Maarif Nâzırlığı (1908) yaptı, aynı yılda atandığı Ayan âzalığı (Senato üyeliği) ölümüne kadar sürdü. Mezarı Küçüksu'da, oğlu Nijad'ın kabri yanındadır ★ Şiir, roman, hikaye, oyun ve eleştiri türlerinde eserler veren, sanat sanat için-

dir ilkesine bağlı, üç çocuğunun ölümüyle acılı ve insanı tabiat, sevgi, ölüm üçgeninde değerlendiren Recaizade'nin asıl başarısı, edebiyatta Tanzimat ve Avrupa görüş ve değerlerini yaymasında, °Muallim Naci'nin temsil ettiği eski zevkle savaşıp Servetifünun yeniliklerine ortam hazırlamasında görülür. ***Araba Sevdası** romanı, bizde gerçekçilik akımının ilk örneklerindendir ★ Sayısı yirmi beşi bulan eserlerinden en ünlüleri; şiir kitapları: **Nağme-i Seher** (Tan Vakti Ezgileri, 1871), **Yadigâr-ı Şebab** (Gençlik Yadigârı, 1873), **Zemzeme** (tatlı Sesler, üç cilt, 1883-1885), **Nijad Ekrem** (şiirler, düzyazılar, anılar, 1911) ★ Romanı: **Araba Sevdası** (1896, yeni b. Mustafa Nihat Özön tar. 1940, Fâzıl Yenisey tar. 1963) ★ Hikâyeleri: **Muhsin Bey yahut Şairliğin Hazin Bir Neticesi** (1889), **Şemsa** (1895) ★ Oyunları: **Afife Anjelik** (1870), **Vuslat** (Kavuşma) yahut **Süreksiz Sevinç** (1874), ***Çok Bilen Çok Yanılır** (1914, yeni b. Mustafa Nihat Özön tar. 1941. 1941, 1970) ★ **Talim-i Edebiyat** (edebiyat bilgileri, 1872, 1882), **Takdir-i Elhan** kitabı için Menemenlizade Tahir maddesine bakınız, Recaizade üzerine bir tanıtma ve seçmeler kitabı Varlık Yayınları'nda (1954, haz. Şükrü Kurgan), bir yenisi de Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları'ndadır (1986, haz. Doç.Dr. İsmail Parlatır).

REGÜ, Şükrü Enis ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1923-19 Mart 1976, doğ. Çankırı, ölm. İstanbul ★ Lise öğrenimini yarıda bırakarak hayata atıldı; İstanbul'da Doğan Kardeş dergisi yazı işlerinde, gazete ve yayınevlerinde çalıştı. Mezarı Aşiyan kabristanında ★ İlk şiir ve yazıları Varlık dergisinde ve Vakit gazetesi sanat ekinde yayınlanmıştı ★ Şiir kitapları: **Buğu** (1942), **Yağmur** (1944), **Canım Dünya** (1945), **Elma Ağacı** (çocuk şiirleri, 1971), **Onlar da Çocuktu** (çocuklar için ünlü kişilerin hayat hikâyeleri, 1972).

RESMÎ AHMED ★ XVIII. yy. tarih ve **Sefaret-nâme** yazarı, 1700-31 Ağustos 1783, doğ. Resmo (Girid), ölm. İstanbul ★ 1733'de İstanbul'a gelerek öğrenim gördü, devlet hizmetine girip çeşitli şehirlerde memurluklarda bulundu. 1757 Ekim'inde elçilikle Viyana'ya, 1763 Mayıs'ında aynı görevle Prusya Kıralı Büyük Friedrich'in yanına, Berlin'e gitti. Sonra yine birçok önemli görevlerde bulunarak İstanbul'da öldü ★ Resmî Ahmed Efendi, tarihî eserleri yanında, gezi edebiyatımızda iki sefaretnamesiyle hatırlanır. Viyana ve Berlin elçilikleri sırasında her iki şehirde gördüklerini ayrı iki **Sefaret-nâme**'de toplamış olan yazarın Berlin sefaretnâmesi daha meşhurdur: Berlin şehir ve halkını anlatan, Prusya siyaseti üzerine görüşlerini belirten eseri; daha yazıldığı tarihlerde Avrupa'da ilgiyle karşılanmış, bazı dillere çevrilmişti ★ Bu sefaretnâmeler birkaç baskısı olan Vâsıf (ölm. 1805) tarihine alındıkları gibi, ayrı broşürler halinde de basılmıştır (1887).

REŞAT ENİS ★ Günümüz romancılarından, 1909-12 Ocak 1984, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni (1928) bitirdi. Bir süre Yüksek Ticaret Okulu'nda okudu. Gazetelerde muhabirlik, fıkra yazarlığı, yazı işleri müdürlüğü yaptı. Son görevi Anadolu Ajansı'ndaydı. ★ 1930'da adliye röportajları

yaparak gazeteciliğe başlayan Reşat Enis, ilk kitabını o yıl çıkardı. O tarihten bu yana gazeteciliğinin de desteklediği bir kolaylık ve natüralistlerde görülen acı gerçeklere düşkünlük içinde, toplumun en alt katlarına inerek, sosyal ve moral sefaletleri deşen sert, hırçın romanlar yazdı ★ İlk eseri bir hikâye kitabı idi: **Kılıcımı Sürüyorum** (1930), sonrakiler hepsi roman: **Kanun Namına** (1932), ***Gong Vurdu** (1933), **Gece Konuştu** (1935), ***Afrodit Buhurdanında Bir Kadın** (1939), ***Toprak Kokusu** (1944, 2. b. **Kara Toprak** adıyla, 1969), **Ekmek Kavgamız** (1947), ***Ağlama Duvarı** (1949), ***Yol Geçen Hanı** (1952), ***Despot** (1957), ***Sarı İt** (1968).

REY, Ahmet Reşit ★ Servetifünun şairlerinden, 1870-1956, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Takma adı H. Nâzım olan Ahmet Reşit, Mekteb-i Mülkiye'yi bitirdi (1888), Ali Ekrem Bolayır gibi o da, saraya mabeyn kâtibi oldu (1890), 16 yıl bu görevde çalıştı, Kudüs mutasarrıflığına atandı (1906). Sonraki görevleri arasında Halep valiliği (1908), Galatasaray Sultanisi edebiyat öğretmenliği (1910), Dahiliye Nâzırlığı (1912) kayda değer. 1913-1919 yılları arasını Avrupa'da geçirdi. 1919-1920'de yeniden Dahiliye Nâzırlığı yaptı, Sevr Andlaşması'na muhalif olduğundan, istifa etti, kendini artık yalnız edebî çalışmalara vererek Racine'in piyesleri'ni (1934/35) Vergilius'un **Aeneis**'ini (1936) ve başka bazı eserler çevirdi; edebiyat bilgileri üzerine iki ciltlik **Nazariyat-ı Edebiye**'si 1912'de çıkmıştı ★ İlk şiirlerini Gülşen dergisinde yayımlayan (1885), Servetifünun'cuların arasına kişiliğini yapmış olarak giren (1896) Ahmet Reşit, bireysel duygu ve hayallerle örülü, dili ve tekniği sağlam, lirik şiirler yazdı; bu şiirler bir kitaba toplanmadı.

REY, Ekrem Reşit ★ XX. yy. operet yazarlarından, 1900-3 Temmuz 1959, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Ahmet Reşit Rey (H. Nâzım)'ın oğlu, kompozitör ve orkestra şefi Cemal Reşit Rey'in ağabeyisi olan Ekrem Reşit, Galatasaray Sultanisi'nde, Paris'te Buffon Lisesi'nde, Cenevre Üniversitesinde okudu. Cenevre Güzel Sanatlar Akademisi'ni birincilikle bitirdi, 1919 sonlarında yurda döndü. Ankara (1938-1940) ve İstanbul (1950-1955) radyolarında temsil kolu şefi olarak çalıştı. İstanbul'da Edebiyat Fakültesi'nde, Teknik Üniversite'de fransızca okutmanlığı yaptı ★ Ekrem Reşit, Türk tiyatrosunda önce **Önce Saat** adlı bir revü-operet ile tanındı (1932). Bunu, Cemal Reşit'in bestelediği hepsi de Darülbedayi (İstanbul Şehir Tiyatrosu)'de oynanan **Lüküs Hayat** (1933), **Deli-Dolu** (1934), **Saz-Caz** (1935), **Maskara** (1936), **Hava-Civa** (1941), **Alabanda** (1942), **Aldırma** (1943) isimli revü ve operetleri izledi. Komediler de yazmıştı: **Dalga** (1938), **Lafonten Baba** (1938), **Olan Oldu** (1949). Ankara (1939/40) ve İstanbul (1949-1955) radyolarında oynanan piyeslerinin sayısı otuzu aşkındır ★ İstanbul gazetelerinden Son Posta, Hakikat, Akşam, Tercüman'daki yazı ve eleştirileriyle de ün kazanmış, fransızca eserleri içinde **La Vie de Khaireddine Barberousse** (Barbaros Hayrettin'in Hayatı) romanına Fransız hükümeti, Officier d'Acadèmie rütbesini vermişti ★ Eserlerinin tam listesi Yeni Yayınlar, Nisan 1960 sayısında.

RIZA NUR ★ XX. yy. yazarlarından, doğ. 1879-8 Eylül 1942, doğ. Sinop, ölm. İstanbul ★ Askerî Tıbbiye'yi bitirdi (1901), operatör, II. Meşrutiyet'ten (1908) sonra da Sinop milletvekili oldu. Millî Mücadele yıllarında Millî-Eğitim (1920), Sağlık ve Dışişleri Bakanlığı yaptı. Cumhuriyet'in ilânından sonra (1924) siyaset hayatından çekilerek, Paris'te (1926-1933) ve Mısır'da (1933-1938) yaşadı. Atatürk'ün ölümünden sonra yurda döndü. Merkezefendi mezarlığında gömülü ★ Türkçülük - Milliyetçilik ülküsüne bağlı şiir, yazı ve incelemeleriyle tanınmış, 12 ciltlik **Türk Tarihi,** Cumhuriyet'in ilk yıllarında basılmıştı (1924-1926). **Namık Kemal** monografisi İskenderiye'de yayımlandı (1936). Fransa ve Mısır'da türkçü dergiler çıkardı. Yurda dönünce de **Kopuz** ve kendi çıkardığı **Tanrıdağ** dergilerinde görüldü. Ölümünden sonra bulunup yayımlanmış ve toplatılmış **Hayat ve Hâtıratım** (1968) adlı kitabı Atatürk'e ve devrimlere saldırılarla doludur (bk. Türkiye 1923-1924 Ansiklopedisi, cilt 3, sayfa 1131, 1974) ★ Hayatı ve eserleri Kopuz dergisinde (Mart 1944) belirtilmiş, ölümü üzerine yazılar, Ziya Yücel İlhan tarafından **Sevenlerin Kalemiyle Dr. Rıza Nur** kitabında toplanmıştı (1962).

RİFAT, Oktay ★ Günümüz şairlerinden, 1914-18 Nisan 1988, doğ. Trabzon, ölm. İstanbul ★ Babası şair Samih Rifat'ın vali bulunduğu Trabzon'da doğmuştu. Ankara Erkek Lisesi'ni bitirdi, Maliye Bakanlığı hesabına üç yıl Paris'te Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okudu. Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'nde çalıştı, İstanbul'da Devlet Demiryolları Birinci İşletme avukatı iken görevinden ayrıldı (1973) ★ İlk şiirleri Varlık (15 Aralık 1936 - 15 Aralık 1944), sonrakiler Aile (1947), Yaprak (1949/50), Yeditepe (1951-1957) dergilerinde çıktı. Orhan Veli ve Melih Cevdet ile birlikte çıkardığı **Garip** (1941) adlı kitabı ile Yeni Şiir'in kurucularından oldu. Her kitabında değişik bir nitelik gösterdi. Başlangıçta yeni bir hava içinde güçlü aşk şiirleri, toplumcu sanat ilkesinden hareketle, halk deyim ve söyleyişlerinden, masal ve tekerlemelerden faydalanarak başarılı taşlamalar, sosyal şiirler yazdı. Son şiirlerinde öz ve biçim yoğunlaştırmalarıyla, estetik planda yeni ve güçlü bir atılım gösterdi ★ Şiir kitapları: **Güzelleme** (1945), **Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Avarelik Üzerine Şiirler** (1946), **Aşağı Yukarı** (1952), **Karga ile Tilki** (1954), **Perçemli Sokak** (1956), **Aşık Merdiveni** (1958), **İkilik (Aşağı Yukarı ve Kara Karga ile Tilki** kitaplarının 2. baskısı, 1963), **Elleri Var Özgürlüğün** (1966), **Şiirler** (1969), **Yeni Şiirler** (1973), **Çobanıl Şiirler** (1976), **Bir Cigara İçimi** (1979), **Elifli** (1980), **Denize Doğru Konuşma** (1982), **Dilsiz ve Çıplak** (1984) **Koca Bir Yaz** (1987) ★ Şiir üzerine yazıları, fransızcadan çeviri, şiir (**Latin Ozanlarından Çeviriler,** 1963; **Yunan Antologyası,** 1964) ve başka türlerde kitaplarıyla da tanınmış olan şair, tiyatro eserleri de verdi. Basılmış oyunları: **Birtakım İnsanlar** (1961, ilk oyn. 1960), ***Kadınlar Arasında** (1966, ilk oyn. 1948); bu iki oyunla birlikte üç oyunu daha tek ciltte toplandı (1988): **Atlarla Filler, Çil Horoz, Yağmur Sıkıntısı.** Bazı oyunlarının sahnelerimizde oynanış yılları şöyledir: **Oyun İçinde Oyun** (1949/50), **Atlar ve Filler** (1962),

Çil Horoz (1964), **Zabit Fatma'nın Kuzusu** (1965), **Yağmur Sıkıntısı** (1969/70). ★ Romanları: **Bir Kadının Penceresinden** (1976), **Danaburnu** (1980), **Bay Lear** (1982). Oğlu Samih Rifat'la birlikte hazırladıkları çeviri şiirlerden oluşan **Gece Yazı** ölümünden sonra yayınlandı (1994) ★ **Karga ile Tilki** kitabı 1955 Yeditepe, **Şiirler** kitabı 1970 Türk Dil Kurumu Şiir Armağanlarını, **Yağmur Sıkıntısı** oyunu da hem Ankara Sanatseverler Derneği'nin Yılın En İyi Oyunu, hem de TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülünü kazandı. **Bir Cigara İçimi** ile 1980 Sedat Simavi Vakfı Ödülü'nü, **Danaburnu** ile 1981 Madaralı Roman Ödülü'nü, **Dilsiz ve Çıplak** ile 1984 Necatigil Şiir Ödülü'nü aldı ★ **Bütün Şiirleri** Adam Yayınları'nda çıktı. Yapı Kredi Bankası bir **Oktay Rifat** kitabı yayımladı (1991). Düzyazıları **Şiir Konuşması**'nda (1992) toplandı.

RUHİ ★ XVI. yy. divan şairlerinden, ?-1605, doğ. Bağdat, ölm. Şam ★ Asıl adı Osman olan Ruhî, Bağdat valisi Ayas Paşa'nın adamlarından olup, Bağdat'ta evlenmiş, Rumeli'li Mehmet adında bir zatın oğludur. Bir derviş hayatı yaşadı, birçok yerler gezdi, hayatının sonlarında terkib-i bendi'ni yazdığı Şam'a yerleşti, Şam'da öldü ★ Ruhî, tek eseri olan divan'ındaki **terkib-i bend**'i ile tanınır. Divan edebiyatında devrinin insanlarını, ahlâkça düşük taraflarını, ikiyüzlülüklerini eleştiren en kuvvetli şiir olduğu için birçok şairler, bu şiire nazireler yazdılar, Terkib-i bend'in bugüne kadar gelişinin bir sebebi de; Tanzimat devrinde Ziya Paşa'nın da ona bir nazire yazmış, bu nazirede Ruhî'yi "şiir alanında eşsiz" bir şair diye göstermiş olmasıdır. Gerek terkib-i bend'inde, gerekse gazellerinde yer yer tasavvuf izleri görülen şairin divanındaki manzum birkaç mektup, Bağdat'ın tanınmış kişileri üzerine kısa bilgiler vermesi bakımından, ayrıca tarihî değer taşır. Mevcut yazma divanlarındaki gazel sayısı ortalama bine yakın olan **Ruhî Divanı,** 1870'de basılmıştı ★ Hakkında bir tanıtma kitabı ve terkib-i bend'inin açıklaması Varlık yayınlarındadır (1953, haz. A. Gölpınarlı).

RUHSATÎ ★ XIX. yy. saz şairlerinden, 1856-1899 ★ Sivas'ın Kangal ilçesine bağlı Deliktaş bucağında doğan şairin asıl adı Mustafa'dır. 16 yaşına kadar köyünde okuma-yazma öğrendi, çobanlık, çiftçilik yaptı. Anadolu'nun birçok yerlerini dolaştı, köyüne dönerek evlendi, köyünde öldü. Genç yaşında ölmüş oğlu Minhacî de şairdi ★ Bir bektaşi dervişi olduğu bilinen Ruhsatî'nin aruzla yazılmış bazı şiirleri de varsa da, o, kişiliğini heceyle yazdıklarında gösterdi. Tasavvufla ilgili didaktik-ahlâkî manzumeleri yanında, özellikle biçim güzelliğine ve sadeliğe önem vererek işlediği koşmaları sayesinde, devrinin Orta Anadolu'da şöhret kazanmış başarılı âşıklarından biri oldu. Önceleri İcadî ve Cehdî mahlaslarını kullanıyordu ★ Kadri Özyalçın'ın Sivas'ta çıkmış, iki ciltlik eserinden (**Deliktaş'lı Ruhsatî/Hayatı ve Eserleri,** 1936) bu yana, şiirleri Sivas'ta ve İstanbul'da birkaç kez basıldı, son baskı Eflâtun Cem Güney tar., 1963 İstanbul.

RUŞEN HAKKI ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1936 Kütahya ★ Kütahya Erkek Sanat Enstitüsü'nün demircilik bölümünü (1954), sonra da Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün İstanbul'da açtığı Tapulama Kursu'nu (1958) bitirdi, Sarıgöl (Manisa) ilçesindeki Tapu Fen memurluğundan İzmit'e atandı (1961) ★ İlk şiirinin Yeşilay dergisinde (1952, Yollarda şiiri) yayımlanmasından bu yana, belli başlı dergilerde şiir, hikâye ve eleştirileri süregelen şairin altı şiir kitabı yayımlandı: **Köprü** (1962), **Yuvarlak Masa Oturumu** (1964), **Hüznün Dalgın Kuşları** (1968), **Dağlama** (1974), **Çakmaktaşı, Kav, Kıvılcım** (1980), **Canevimden** (1989) ★ **Sokağın Ucu Deniz** (1977), **Irmak** (1979), **Kentin Konukları** (1990) adlı öykü kitapları ve **Umudun Çiçeklendiği Günler** (1991) adlı bir de romanı var.

SABA, Ziya Osman ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, Mart 1910-29 Ocak 1957, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Mütareke yıllarında girip hep yatılı okuduğu Galatasaray Lisesi'ni (1931), Cumhuriyet gazetesi muhasebe servisinde çalışırken de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1936), bir bankadaki görevinden ayrılınca Millî Eğitim Basımevi Tashih Bürosu şefi oldu (1945-1950), geçirdiği kalb hastalığı üzerine Kadıköy'deki evinde Varlık Yayınevi işleriyle uğraştı, evinde öldü, Eyüp mezarlığına gömüldü. Etraflı biyografisi Fahir Onger'in yazısındadır (Varlık, Şubat 1970) ★ İlk şiiri Servetifünun dergisinde (Ocak 1927) çıkan Ziya Osman, bu dergide tanıştığı arkadaşlarıyla Yedi Meşale topluluğunda birleşti (1928). Meşale dergisi kapanınca bir süre Milliyet gazetesinin edebiyat sayfasına, İçtihat dergisine yazdı. Yazı ve şiirlerini Varlık çıkmaya başlayınca, ilk sayısından (15 Temmuz 1933) itibaren çoğunlukla Varlık'ta yayımladı ★ Yedi Meşaleciler'in şiire en sadık şairi Ziya Osman, çocukluk özlemi, anılara düşkünlük, ev-aile sevgisi, yoksul yaşamalara karşı utanç ve acıma, Tanrıya kulluk, kadere boyun eğiş, küçük mutluluklarla yetinme, ölüm yakınlığı, öte dünya özlemi gibi konuları işledi. 1940'dan sonra serbest şekillerle de yazdı. Üzgün ve yumuşak, açık duru şiirler bıraktı. Hikâyelerinde de genellikle bir anı karakteri görülür ★ Şiir kitapları: **Sebil ve Güvercinler** (1943), **Geçen Zaman** (1947), **Nefes Almak** (1957). Ayrı ayrı birkaç kez basılmış bu üç kitabındaki "bütün şiirleri" sonradan tek kitapta toplandı: **Geçen Zaman-Nefes Almak** (1974) ★ Hikâye kitapları: ***Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi** (1952), ***Değişen İstanbul** (1959) ★ Şairin şiirleri, yazıları ve kendisiyle yapılan konuşmaların kronolojik listesi Mustafa Miyasoğlu'nun **Z. Osman Saba** (1987) adlı kitabındadır.

SABAHATTİN ALİ ★ Cumhuriyet devri hikâye ve roman yazarlarından, 25 Şubat 1907-2 Nisan 1948, doğ. Gümülcine (Yunanistan), ölm. Kırklareli ★ İstanbul İlköğretmen Okulu'nu bitirdi, Yozgat'ta bir yıl öğretmenlikten sonra, Millî Eğitim Bakanlığı'nca Almanya'ya gönderildi (1928). Dönüşünde (1930) Aydın, Konya ve Ankara ortaokullarında almanca öğretmenliği, M.Eğ.Bk. Yayın Müdürlüğü'nde memurluk ve Devlet Konservatuvarı'nda dramaturgluk yaptı. 1945'te son görevinden ayrılmak zorunda kaldı, İstanbul'da sosya-

list gazetelerde çalıştı. 1948'de bir yazısı yüzünden tutuklandı, üç ay kadar hapis yattı. Sürekli izlendiği için Bulgaristan'a kaçmak istedi, Kırklareli dolaylarında bir kaçakçı tarafından öldürüldü. Mezarının nerede olduğu bilinmiyor. Soyadı Ali idi ★ Şiirler, hikâyeler, romanlar yazdı, çeviriler yaptı. İlk yazıları Balıkesir'de Irmak dergisinde çıkmıştı (1925/26). Sanat gücünü daha çok, hikayelerinde gösterdi. Anadolu köy-kasaba hayatından aldığı acıklı konuları gerçekçi bir yöntemle işledi. Kuvvetli doğa tasvirleriyle örülü; çok sert çizgili bu hikayelere çarpıcı bir tragedya niteliği kattı ★ Şiirlerini **Dağlar ve Rüzgâr**'da toplamıştı (1934); hikaye kitapları: ***Değirmen** (1935), ***Kağnı** (1936), ***Ses** (1937), ***Yeni Dünya** (1943), **Sırça Köşk** (1947) ★ Romanları: ***Kuyucaklı Yusuf** (1937), ***İçimizdeki Şeytan** (1940), ***Kürk Mantolu Madonna** (1943) ★ Sağlığında çıkmış dokuz kitabıyla, Varlık dergisinde tefrika **Esirler** (1936) oyunu da eklenince on kitabı, yedi ciltlik bir külliyat halinde Varlık Yayınları arasında tekrar basılmıştı (1965/66). **Bütün Eserleri** önce Bilgi Yayınevi'nde, sonra Cem Yayınevi'nde yeniden basıldı. Bu arada Hikmet Altınkaynak'ın **Sabahattin Ali-Markopaşa Yazıları ve Ötekiler** (1987) derlemesi de adı geçen dizide çıktı. ★ Yazar üzerine incelemeler arasında Kemal Sülker'in **Sabahattin Ali Dosyası** (1968), Asım Bezirci'nin **Sabahattin Ali/Hayatı, Hikâyeleri, Romanları** (1974), Kemal Bayram'ın **Sabahattin Ali Olayı** (1978), Filiz Ali Laslo ile Atilla Özkırımlı'nın **Sabahattin Ali** (1979) ve Reşit M. Ertüzün'ün **Sabahattin Ali Olayının Gerçeği** (1985) adlı kitapları sayılabilir. "Sabahattin Ali Hikaye Yarışması" için, kitabımızın sonuna, edebiyat armağanları ve ödülleri bölümüne bakınız.

SABİT ★ XVII. yy. divan şairlerinden, 1650-5 Eylül 1712, doğ. Uziçe (Bosna), ölm. İstanbul ★ Asıl adı Alâaddin olan Sabit, ilmiye mesleğine girerek Bosna, Konya, Diyarbakır'da kadılık yaptı. ★ XVII. yy. sonlarının Nabî'den sonra en çok şöhret kazanan şairi Sabit'tir. Gazellerinde bol bol atasözleri ve hikmetler kullanan, türkçe kelimelerdeki cinaslardan faydalanan, yerli hayatı yansıtmakta başarı gösteren, taklitten kaçınarak yeni mazmunlar arayan bu şairin, tanınmış çağdaşlarında görülen etkileri, hattâ Nedim ve İzzet Molla'ya kadar sürdü. Nabi, onun atasözlerine düşkünlüğünü bir beytinde şöyle ifade etmişti: Darb-ı mesel iradına bu asırda Nabi/Kimse olamaz Sabit Efendi'ye resîde ★ Sabit, mesnevi alanında da ikisi uşak ve değersiz (**Derenâme, Berbernâme**), ikisi başarılı (Kırım hanı Selim Giray'ın Macaristan seferini anlatan, 1882'de basılmış **Zafer-nâme** ve **Edhem ü Hüma**) dört eser bıraktı.

SABUNCU, Başar ★ Günümüzün oyun yazarlarından, doğ. 1943 İstanbul ★ Saint Joseph Fransız Lisesi'ni bitirdi (1961). Ankara ve İstanbul tiyatrolarında (1961/65), Ankara Radyosu Tiyatro şubesinde (1965/68) aktör, rejisör ve uygulayıcı olarak çalıştı ★ **Kargalar** oyunundan (1962) sonra gene Devlet Tiyatrosu'nda oynanan ***Şerefiye** (1968/69) Ankara Sanatseverler Derneği'nin "Yılın En İyi Yerli Oyunu" ödülünü (1969) ve TRT tarafından ingilizceye, fransızcaya çevirtilerek 14 ülkenin katıldığı yarışmada şeref mansiyonu ka

zandı. TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında **Zemberek** oyunuyla da başarı ödülü aldı. **Namuslu** filminin senaryosuyla, sinema yazarları tarafından 1984-1985 sinema sezonunda en iyi senaryo yazarı seçildi ★ Oynanmış, basılmamış öteki oyunları: ***Çark** (1970). ***Mutemet Ali Rıza Bey** (1972), **Memurlar** (1974), **İşçi Babası Ömer Ağa ile Küçük Hanımın Şoförü** (1975), **İşgal ya da Talihli Amele Mehmet Ali'nin Harikulâde Maceraları** (1977).

SADULLAH PAŞA ★ XIX. yy. şair ve yazarlarından, 1838-1890, doğ. Erzurum, ölm. Viyana ★ İstanbul'da Darülmaarif'te okudu. Babıâli Tercüme Odası'nda yetişti, Divân-ı Hümâyun tercümanı, Maarif müsteşarı, V. Murad'ın mabeyn başkâtibi oldu; II. Abdülhamid devrinde Berlin ve Viyana elçiliklerinde bulundu, Viyana'da iken havagazıyla intihar etti, cenazesi İstanbul'a getirilerek Sultan Mahmut Türbesi bahçesine gömüldü ★ Kuvvetli nesirleri, Lamartine'den çevirdiği Göl şiiri ile de tanınmış olan Sadullah Paşa, özellikle ondokuzuncu yüzyıl medeniyetinde ilim ve tekniğin büyük yerini belirten, aklı ve ilerlemeyi savunarak, kaderci bir dünya görüşünün eskimişliğini gösteren **Ondokuzuncu Asır** şiiri ile, kuvvetli şeklini Tevfik Fikret'te bulacak olan "İnsana, ilme ve tekniğe iman" tema'sını Batılı bir anlayışla işlemiş ilk şairimizdir. Bu şiirin tahlili için Prof. Mehmed Kaplan'ın **Şiir Tahlilleri** (Cilt 1) kitabına bakınız.

SAFA, Peyami ★ XX. yy. yazar ve romancılarından, 1899-15 Haziran 1961, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İki yaşında iken, babası şair İsmail Safa, Sivas'ta sürgünde öldü (1901), dokuz yaşında başlayan bir hastalık ve on üç yaşında hayatını kazanmak zarureti yüzünden okullarda değil, kendi kendine yetişti, on dokuz yaşına kadar hem kendine, hem de öğretmenlik ettiği okullarda çocuklara bir rehber oldu (1914-1918). On dokuz yaşında kardeşinin teşvikiyle öğretmenlik ve memurluk hayatından basına geçti. Yirminci Asır adında bir akşam gazetesi çıkardı, orada "Asrın Hikâyeleri" başlığı altında yazdığı – ilk otuz, kırk tanesi imzasız – hikâyeler, basında ilk başarıları oldu; o tarihten sonra, fıkra, makale, roman yazarı olarak hep gazetelerde çalıştı. Ölümünde Son Havadis gazetesi başyazarı bulunuyordu, beyin kanamasından öldü, Edirnekapı Mezarlığı'nda gömülü ★ Sanat endişeleriyle değil de, geçimi için çok çabuk yazdığı, değersiz bulduğu romanlarında **Server Bedi** takma adını kullanan, eserlerinin sayısı yüz kırka yaklaşan Peyami Safa, asıl adını taşıyan romanlarında çok cepheli bir sanatçı kişiliği gösterir, geniş kültürü ve kuvvetli sezişleriyle duygu ve düşünce planlarında araştırmaya girişir; olaya değil tahlile önem verir. İlk romanı, **Sözde Kızlar**'da bir toplum yarasını deşmiş, **Mahşer**'de Birinci Dünya Savaşı'nın ahlâk çöküntülerini incelemiş, otobiyografik romanı **Dokuzuncu Hariciye Koğuşu**'nda hasta genç psikolojisini, **FatihHarbiye**'de Doğu ve Batı arasında bocalayışları derinleştirmiş, **Bir Tereddüdün Romanı**'nda Birinci Dünya Savaşı sonrası ahlâk zayıflığını, bezginlik ve çöküntüyü sebep ve sonuçlara bağlamış, **Matmazel Noraliya'nın Koltuğu**'nda kâinat ve varlık muammalarını çözmeye koyulmuştu. Böylece hemen

her romanında devirler, kıtalar, anlayış ve gelenekler arasında psiko-sosyolojik karşılaştırmalar yaptığı görülür ★ **Kültür Haftası** (21 sayı; 15 Ocak -3 Haziran 1936), **Türk Düşüncesi** (63 sayı; Aralık 1953-Nisan 1960) dergilerini de çıkarmış olan Peyami Safa'nın sanat, edebiyat, felsefe, psikoloji ve başka alanlarda yazdığı, kitap biçimine girmemiş, sayılamayacak kadar çok fıkra, makale ve denemeleri; onun bu türlerde de en kuvvetli yazarlarımızdan olduğunu gösterir ★ Eserlerinin tam listesi için Türker Acaroğlu'nun yazısına (Milliyet, 22 Haziran 1961) ve Yeni Yayınlar dergisine bakınız (Aralık 1961 sayısı). Hakkında yazılmış kitaplar arasında Cahit Sıtkı Tarancı'nın (**Peyami Safa, Hayatı ve Eserleri,** 1940) ve Yücel Hacaloğlu'nun (**Sevenlerinin Kalemiyle Peyami Safa,** 1962) kayda değer ★ En tanınmış romanları: **Gençliğimiz** (1922), ***Sözde Kızlar** (1928) ***Şimşek** (1923), ***Mahşer** (1924), ***Bir Akşamdı** (1924), ***Dokuzuncu Hariciye Koğuşu** (1930), **Atillâ** (1931), ***Fatih-Harbiye** (1931), **Bir Tereddüdün Romanı** (1933), **Matmazel Noraliya'nın Koltuğu** (1949), ***Yalnızız** (1951), **Biz İnsanlar** (1959) vb. **Hikâyeler** (1980) yeni yayınlanan kitabıdır ★ Fıkra ve denemeleri: **Sanat, Edebiyat, Tenkit** (derleyen Ergun Göze, 1970), **Din, İnkılâp, İrtica** (1971), **Yazarlar, Sanatçılar, Meşhurlar** (1976) vb. ★ **Dokuzuncu Hariciye Koğuşu,** Salih Diriklik yönetiminde TRT Televizyonu için filme alındı. 1966'dan beri Peyami Safa'nın eserlerinin yeni baskılarını yapagelmekte olan Ötüken Yayınevi'nce 1974'te konulmuş ve 1978'den sonra da kaldırılmış olan **Peyami Safa Romanı Yarışması** için kitabın sonuna, "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız.

SAFVET NEZİHİ ★ XX. yy. romancılarından, 1871-3 Aralık 1939, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Sultanisi'nde okudu, Kapalıçarşı'da kuyumculuk yaptı, düzensiz bir hayat sonunda Bakırköy Akıl Hastanesi'nde öldü, Bakırköy Mezarlığı'na gömüldü ★ Önceleri İkdam, Servetifünun, Malûmat gazete ve dergilerinde yayınladığı makale, roman ve hikâyeleriyle, 1908'den sonra da Resimli Kitap dergisinde yazılarıyla tanındı. Kitap biçiminde basılmış dört romanı, bir de günündeki Millet Meclisi'ne yergilerle oluşan **İzah ve İstizah** (Açıklama ve sorguya çekme, 1911) adında bir oyunu varsa da, günümüzde ***Zavallı Necdet** (ilk b. 1900) yazarı olarak hatırlanır. Romantik bir aşkı anlatan bu eser, kendisini birkaç nesil okutmuş romanlarımızdan biridir. Sırasıyla diğer romanları: **Kadın Kalbi** (1902), **Hemzad** (1909), **Kadınlar Arasında** (1908)'dır.

SAFVETİ ZİYA ★ Servetifünun romancılarından, 1875-25 Temmuz 1929, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Sultanisi'ni bitirdi, Hariciye Nezareti (Dışişleri Bakanlığı)'na bağlı görevlerde çalıştı, ölümünden iki ay önce Prag elçiliğine atanmıştı ★ 1896'de yayımlanmaya başlayan hikâyeleriyle Servetifünun'culara katılan Safveti Ziya, konusunu sosyete hayatından alan **Salon Köşelerinde** (1910) romanı ve gene Beyoğlu eğlence âlemlerine dalan, müsrif gençler üzerine yazdığı **Haralambos Cankiyadis** (1911) komedisi ile tanındı.

Bir Safha-i Kalb (1912), **Hanım Mektupları** (1913), **Kadın Ruhu** (1914), **Silinmiş Çehreler, Beliren Simâlar** (1924) hikâye kitaplarıdır.

SALİHOĞLU, Mehmet ★ Günümüz şair ve deneme yazarlarından, doğ. 1922 Limanköy/Çayeli-Rize ★ İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'ni bitirdi (1947). Devlet Demir ve Karayolları'nda çalıştı. İmar ve İskân Bakanlığı'nda genel müdürlük, müsteşarlık, aynı bakanlıkta Tetkik Kurulu Başkanlığı yaptı. Şimdi emekli. ★ Şiir, deneme, eleştiri, inceleme türlerinde eserler verdi (1951 →) ★ Şiir kitapları: **Ağacın Derdi** (1955), **Duman Duman Üstüne** (1959), **Bana Sensin Yaşamak** (1966), **Esintiler Kavşağı** (1973), **Sevgi Tutanağı** (1980), **Güz Şarkıları** (1991), **Güzellikler Ortasında** (1992) ★ Deneme ve inceleme kitapları: **Işıklanan Ülke** (1966), **Ataç'la Gelen** (1968), **Atatürkçü Düşünce** (1972), **Gün Işığına Çıktıkça** (1977), **Okuyup Düşündükçe** (1989), **Günlerle Gelen** (1992). ★ Türk Dil Kurumu'nun Öz Türkçe'nin savunulması konusunda açtığı bir deneme yarışmasında (1955) birincilik kazanmıştı, 1970 TRT Sanat Ödülleri yarışmasında üç denemesi de üç aynı başarı ödülü kazandı.

SAMANOĞLU, Gültekin ★ Günümüz şairlerinden, asıl soyadı Samancı, doğ. 1927 Konya ★ Harb Okulu'nu (1949) bitirdi, ordu donatım subayı olarak çeşitli yerlerde çalıştı. 1959'da ordudan ayrıldı. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kadrosuna geçti, İstanbul'da Basın-İlân Kurumu genel müdürü oldu (1973). Ayrıca TRT Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildi (1988). ★ Çınaraltı dergisinde yayımlanan O Kadın şiiriyle dikkati çekti (1948), sonra Hisar dergisinde toplanan şairler arasına girdi (Mart 1950). Şiirlerini **Alacakaranlık** (1970) ve **Uzun Vuran Gölge** (1983) kitaplarında topladı. Bu kitabı ile de Konya Kültür ve Turizm Vakfı'nın "1983 Yılının En İyi Kültür ve Sanat Armağanı"nı kazandı. İki de tanıtma kitabı (Cahit Sıtkı Tarancı, 1971, 1988 ve Kemalettin Kamu, 1986) yayımlandı.

SAMİPAŞAZADE SEZAİ ★ Tanzimat devri yazarlarından, 1860-26 Nisan 1936, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Babası Sami Paşa'nın konağında özel öğrenim gördü. Evkaf Mektubî Kalemi'ne memur oldu (1880), Londra elçiliği 2. kâtipliğine atandı (1881), bu görevde dört yıl kaldı. İstibdat devrinde (1901) kaçtığı Paris'te İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yayın organı Şûrâ-yı Ümmet gazetesine başmakale ve yazılar yazdı. Meşrutiyet'in ilânı üzerine İstanbul'a geldi (1908), Madrit elçisi oldu (1909-1914). Birinci Dünya Savaşı'nı İsviçre'de geçirdi, yurda döndü (1921). Göksu Mezarlığı'nda gömülü ★ Yazı hayatına makale ve musahabeler, tiyatro eserleri yazmakla başlayan Sezai Bey, şöhretini romanı (**Sergüzeşt,** 1889) ve küçük hikâyeleri (**Küçük Şeyler,** 1892) ile sağladı. Namık Kemal'den gelme romantik yanları da olmakla beraber, gündelik hayat sahneleri çizmekte, kişileri konuşturmakta başarılı ★ **Sergüzeşt** romanı, hele Alphonse Daudet (1840-1897) etkisinde ve kâhramanları halktan seçilmiş, Batı'daki benzerlerinden farksız, on, on iki kadar küçük hikâyesi; Sezai beyi gerçekçiliğe yönelen Tanzimat hikaye ve romancılarından biri

yaptı ★ Öteki eserlerinden **Şir** (oyun, 1887), Şir (farsça: aslan anlamında) adında bir Afgan şehzadesinin, ikisini de öldürerek, sevgilisinden ve kızkardeşinden öç alışını anlatır. **Rumûzu'l-Edeb** (1900, Edebiyat Rumuzları, Kavramları) kitabında sohbet, anı ve gezi yazıları, sohbetlerinden örnekler bulunur ★ Yazar üzerine bir tanıtma kitabı A. Ferhan Oğuzkan'ındır: **Sami Paşazade Sezai/Hayatı, Sanatı, Eserleri** (Varlık Yayınları, 1954). Üç kez basılmış **Sergüzeşt** romanının yeni baskısı, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı yayınlarındadır (1972). Sami Paşazade'nin hikâye, hatıra, mektup ve edebi makaleleri Zeynep Kerman tarafından (1981) derlendi.

SARAÇ, Tahsin ★ Günümüz şairlerinden, 1 Ocak 1930 - 29 Haziran 1989, doğ. Muş, ölm. İzmit ★ Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi, öğrenimine Paris'te devam etti, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Fransız Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yaptı ★ Fransızcadan dilimize çevirileri yanı sıra türkçeden de fransızcaya pek çok çeviri yaptı (Yunus Emre, Esendal, Dağlarca, Asena, Çağan ve başkalarından). 1959'dan beri belli başlı, öncü dergilerde yayımlanmış kendi şiirleriyle beş kitap çıkardı: **Bir Ölümsüz Yalnızlık** (1965), **Güneş Kavgası** (1968), **Direnmeler** (1973), **Güvercin Kasapları** (1978), **Bir Sevgiyi Görüntüleme** (1980). İlk üç kitabı sonradan biraraya toplandı (1979) ★ **Günümüz Fransız Şiiri** (1963) isimli inceleme-antolojisiyle Türk Dil Kurumu 1964 Çeviri Ödülü'nü, **Direnmeler** kitabıyla da TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında Büyük Ödül kazandı ★ 31 şiirinin fransızcaya çevirisi de bir kitap oldu: **Poemes choisis** (1974, çev. Ayhan Özden). **Çağdaş Fransız Şiiri Antolojisi** (1976) yukarıda adı geçen kitabın genişletilmiş yeni basımıdır. Ölümünün 1. yılında kurulan Saraç Vakfı, **Tahsin Saraç'tan Armağan** (1990) kitabını yayımladı.

SARAR, İsmail Ali ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1925 Eskişehir ★ İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi, Edebiyat Fakültesi'nde okudu, İstanbul'da öğretmenlik, bankacılık yaptı. Eskişehir'de Hatiboğlu Kitabevi sahibi (1962 →) ve öğretmen ★ Sanat hayatına 1939'da başlamış, Zeytin Dalı ve Yazı (üç sayı, 1949) dergilerini çıkarmış, bir de **Yeni Şiir Antolojisi** (1949) yayımlamıştı ★ Şiir kitapları: **İlk Adım** (1940), **Yaşamak** (1946), **Yaşamak İsteği** (1947), **İnsanlar Konuşuyor** (1958), **Yurt Sevgisiyle Söylenmiş Destan** (1960), **Evren Üzerine Destan** (1961), **Mevlâna'dan Yana** (1961), **Düşüncelerimizde Yaşayanların Öyküsü** (1971), **Türkçeye Özlem** (1974).

SARİİSMAİLOĞLU, Ayhan ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1932 Konya ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1953), askerî hâkim olarak Sarıkamış, İstanbul ve İskenderun'da çalıştı, Jandarma Genel Komutanlığı hukuk işleri müdür yardımcısı oldu (1964) ★ İlk hikâyesinin çıktığı (Ocak 1952) Hisar dergisinde yayımladığı hikâyelerinde ince bir anlatım, aydınlık bir hava içinde, iyimser hayat sahne ve portreleri çizdiği görüldü. Hikâye ve şiirleri Hisar ve Varlık dergilerinde çıktı ★ On sekiz hikâyesini **Baba Lüferle Balıkçı** kitabında topladı (1966).

SAVAŞÇI, Fethi ★ Günümüz şair ve yazarlarından, 1930 - 30 Ekim 1989, doğ. Taşpazar köyü/Ödemiş, ölm. Münih ★ Sanat Okulu'nda okurken babasının ölümüyle, beş kişilik bir aileyi geçindirmek savaşına girdi, öğrenimi yarım kaldı, Almanya'da bir fabrikada işçi olarak çalıştı →) ★ Bir arkadaşıyla **Ödemiş Şairleri** adında bir antoloji çıkarmış (1958), **Irgat Hasan** romanı bir İzmir gazetesinde tefrika edilmişti (1963). Türk gurbet edebiyatı temsilcilerinden biri olan Savaşçı, hikâye ile şiiri bir arada sürdürdü ★ Hikaye kitapları: **İş Dönüşü** (1972), **Özel Ulak** (1973), **Taş Ocağında** (1975), **Alamanya Gurbeti** (1977), **Fırın Patlayınca** (1982), **Makinalar Çalışırken** (Almanya'da almanca/türkçe olarak yayımlandı, 1983), **Ayva Kokulu Ev** (1986), ★ Şiir kitapları: **Duvarcı Hasan Usta** (1970), **Bu Sarı Biraları İçince** (1971), **Çöpçü Türküsü** (1975), **İş Arkadaşları** (1980), **Duyuyor musunuz?** (1983), **İzr'in İçinde İnce Minare** (1986), **Bir Ekmek Var Orada** (1986) ★ Romanı: **Almanlar Bizi Sevmedi** (1986).

SAY, Ahmet ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1935 İstanbul ★ Öğrenimini İstanbul'da yaptı, Almanya'da kaldı (1955-1960), Ankara'da Türk Solu dergisinin kurucuları arasına girdi (1967). Aylık edebiyat dergisi **Türkiye Yazıları**'nı yönetti (1977-1983). ★ Bir hikayesi Sabahattin Ali Hikaye Yarışması'nda ödül aldı (Yeni Adımlar dergisi, Ocak 1974), TRT Ödülleri Öykü Yarışmasında Başarı Ödülü, Antalya Film Festivali Öykü Ödülü kazandı. Milliyet Yayınları 1974 Roman Yarışması'nda beğenilen eserlerden **Koca Kurt** basılan ilk kitabıdır (1976). Daha sonra üç hikâye kitabı yayımlandı: **Bingöl Hikayeleri** (1980), **İpek Halıya Ters Binen Kedi** (1982), **Güneşin Savrulduğu Yerden** (1988). Türkiye'de yayımlanan ilk geniş oylumla müzik ansiklopedisinin yayın yönetmenliğini yaptı. Müzik eğitimi konusunda çok sayıda kitap yazdı. 1992'de kurulan ve demokratik bir meslek örgütü olan Edebiyatçılar Derneği'nin iki dönem başkanlığını yaptı. Yazın ustalarımıza verilen Onur Ödülleri Altın Madalyası'nı kurumsallaştırdı.

SAYAR, Abbas ★ Günümüz romancılarından, doğ. 21 Mart 1923 Yozgat ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Gazete satıcılığı, kitapçılık, matbaacılık ve çiftçilik yaptı, fakülte öğrenimi sırasında "Bozlak" adıyla çıkardığı kültür ve sanat gazetesini 1948 yılından bu yana "Bozok" adıyla sürdürüyor. ★ Edebiyata 1946'larda şiirle başlamış, Yozgat'ta dört küçük şiir kitabı çıkarmıştı. (**Gönül Sandalı** 1946; **Sereserpe,** 1953; **Neco'ya Mektuplar, Gibi**) ★ İlk romanı **Yılkı Atı** (1970)'nın TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü kazanmasıyla tanındı. İkinci romanı **Çelo** (1972) ile Türk Dil Kurumu 1973, **Can Şenliği** (1974) ile de Madaralı 1975 Roman ödüllerini aldı. Bu eserleri bir hikâye kitabı (**Yorganımı Sıkı Sar,** 1977) ve tekrar iki roman (**Dik Bayır,** 1977; **Tarlabaşı Salkım Saçak,** 1987), **Anılarda Yumak Yumak** (1990) izledi. Son kitapları: **Noktalar** (vecizeler, 1991) ve **Bolluğa Takılan Ses** (şiirler, 1991).

SAYILGAN, Aclan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1924 İzmir ★ İzmir'de İnönü Lisesi'ni, Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatrosu Bölümü'nü bitirdi. Devlet Tiyatrosu'nda oyuncu olarak çalıştı ★ Sanat hayatına Kaynak (Ankara, Temmuz 1949) dergisinde şiirle başlayan Sayılgan'ın son iki romanı **Tutuklama** (1974) ve **Deprem** (1976), 27 Mayıs 1960 ve 12 Mart 1971 dönemlerindeki siyasal-toplumsal çalkantıların perde arkasını konu edinmiş romanlardır.

SAYIN, Hidayet ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 1929 Aydın ★ Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi (1954), çocuk hastalıkları mütehassısı oldu (1960), Aydın'da doktor (1972) ★ Köy sorunlarına eğilen **Topuzlu** (oyn. 1963, **Uzak Dünyalar** oyunuyla bir arada bas. 1965) ve aynı doğrultuda **Pembe Kadın** (oyn. ve bas. 1965), **Köşe Kapmaca** (bas.1982) oyunlarıyla tanındı. Oynanmış öteki eserleri **Küçük Devler** (1967), **Yabancılar** (1975) basılmamıştır.

SEDES, Selâmi İzzet ★ XX. yy. yazarlarından, 1896-13 Mayıs 1964, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Edebiyat Fakültesi'ndeki yüksek öğrenimini yarıda bıraktı (1917). Yeni Mecmua ve Servetifünun dergilerindeki şiir ve hikâyelerle yazarlığa başladı. 40 yıl gazetecilik, fıkra, roman ve hikaye yazarlığı yaptı ★ Fransız yazarı Maurice Leblanc (1864-1941)'dan "Arsen Lüpen" ve İngiliz yazarı Conan Doyle (1859-1930)'dan "Şerlok Holmes" polis ve dedektif romanları çevirileriyle tanındı ★ Kendi eserlerinin sayısı da yirminin üstündedir. Başlıca romanları: **Geceye Aşık** (1922), **Aşkım Günahımdır** (1920), **Gönül Avcısı** (1926), **Menekşe Demeti** (1926), **Kül Kedisi Evlendi** (1931), **Küçük Hanımın Kısmeti** (1933), **Canım Ayşe** (1933), **Fadime** (1933), **Bir Kadın Geçti** (1934), **Okşanmayan Kadın** (1944), vb. ★ **Üçüzler** adında bir de oyun yazmış olan (1918) Selâmi İzzet'in tiyatro yazıları üç kitapta derlenmişti: **Tiyatro Sanatı** (1935), **Tiyatro Konuşmaları** (1936), **Tiyatroya Dair** (1938) ★ Hayatı, yazdığı, çevirdiği eserlerin tam listesi için bk. Varlık Yıllığı 1965, Türker Acaroğlu'nun incelemesi.

SEHÎ BEY ★ XVI. yy. nasirlerinden, ?-1548 ★ Edirne'li Sehî Bey, II. Bayezid'in oğullarından Mahmud'a kâtiplik etti, şehzadenin Kefe'de sancak beyi iken ölümü (1504) üzerine Kırım'dan İstanbul'a dönerek divan-ı hümayun kâtipleri arasına girdi, sonraları Edirne Dar-ülhadîsi'ne mütevelli oldu. Edirne'de öldü ★ Sehî bey'in 1538'de Edirne'de kaleme aldığı **Heşt Behişt** (Sekiz Cennet) adlı şairler tezkiresi, Ali Şir Nevaî'nin **Mecâlisü'n-Nefais** isimli aynı türdeki eserine benzetilerek, Anadolu'da meydana getirilmiş ilk **şuarâ tezkiresi**'dir. Sehî bey, bu eserinde 14. yüzyıldan zamanına kadar yetişmiş iki yüzden fazla divan şairinin hayat ve eserleri üzerine kısa bilgiler verir. Oldukça sade bir dille yazılmış olan **Heşt Behişt**, Faik Reşat'ın bir incelemesiyle birlikte bastırılmıştı (1910) ★ Tek yazma nüshası Londra'da British Museum'da bulunan **Divan**'ının fotokopisi İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir.

SELAHATTİN ENİS ★ XX. yy. romancılarından, 1892-11 Haziran 1942, doğ. Antalya, ölm. İstanbul ★ Hukuk Fakültesi'nde başladığı yüksek öğrenimini Birinci Dünya Savaşı yüzünden yarıda bırakarak yedeksubay oldu. Mütareke'den sonraki görevleri arasında en uzun sürelisi Devlet Denizyolları'ndaki müfettişliği, sonra da aynı işletmede yazı işleri ve yayın şefliğidir. Zatürreeden öldü, Feriköy Mezarlığı'nda gömülü ★ Sanat hayatına 1912 yılında Rübab dergisindeki yazıları ve gazetecilikle başlayan, resmî görevi yanında çeşitli gazetelerde de çalışan Selâhattin Enis, 1918-1928 yılları arasında yayımladığı, konularını çokluk Birinci Dünya Savaşı yıllarındaki İstanbul'un yozlaşmış yüksek çevrelerinden alan, natüralist roman ve hikâyeleriyle tanındı ★ İlk nesir ve hikâyeleri Şair (1918-1919) ve Nedim (1919) dergilerinde çıkmıştı ★ Eserleri: **Bataklık Çiçeği** (1924) hikâye kitabıdır. **Zaniyeler** (1924, yeni b. 1943), **Sârâ** (1926), **Cehennem Yolcuları** (1926) roman.

SELÇUK, İlhan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1925 Aydın ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1950). Avukatlık, matbaacılık, dergi ve gazetelerde yazı işleri müdürlüğü yaptı. İlk yazıları 41 **Buçuk** isimli mizah dergisinde çıkmıştı (1952). Cumhuriyet gazetesinde fıkra yazarlığını sürdürüyor (1963 →). ★ İlk iki kitabı gittiği yerler üzerine birer incelemedir: **Güzel Amerikalı** (1967), **Uzak Komşu Rusya'dan Gezi Notları** (1967) ★ **Mustafa Ke mal'in Saati** (1969)'nde belgesel yazılarını derledi, bir de roman yayınladı: **Yüzbaşı Selâhattin'in Romanı** (iki cilt, 1973/75). Yeni kitapları: **Sovyetler, İran, Amerika İzlenimleri** (1976), **Yeni Kırallar, Yeni Soytarılar** (1976), **Ağlamak ve Gülmek** (1982), **Düşünüyorum, Öyleyse Vurun** (1984), **Görülmüştür** (1986), **Ziverbey Köşkü** (anı, 1987), **Japon Gülü** (1988).

SELEKLER, Hâmit Macit ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1909-23 Ocak 1974, doğ. Antalya, öl. Ankara ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1931), yurdun çeşitli yerlerinde savcılık, hakimlik ve Adalet müfettişliği yaptı. Yargıtay ve Yüksek Hakimler Kurulu üyesi iken, bir kalp krizinden öldü, mezarı Antalya'da ★ İlk yazıları Konya'da Babalık gazetesinde çıkmıştı. Şiirleri Servetifünun-Uyanış, Varlık (1933-1938), Çığır (1934) vb. dergilerinde yayımlandı. 1930-1945 arası şiirimizin başarılı temsilcilerinden biriydi. Yurt güzellikleri, tarih gururu, aşk sevinci ve üzüntüleri üzerine yazdı, genel olarak heceyi ve koşma şeklini, bazan da aruzu, soneyi ve başka nazım şekillerini kullandı. Mısralarında sese, buluşlarında inceliğe dikkat etti ★ Şiir kitapları: **Sulh ve Diğer Şiirler** (1944), **İyilik** (1956).

SELİMOĞLU, Zeyyat ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1922 İstanbul ★ Alman Lisesi'ni, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Şimdi yazar ve çevirmen (Mişima, Austrian, Böll, Lenz'den çeviriler yaptı.) ★ **Rize'nin Köylerinden** başlıklı bir yazısı, Cumhuriyet gazetesinin 1949-1950 Yunus Nadi Armağanı birinciliğini kazanınca başarı yolu açıldı. Hikayeleri, Almancadan çevirileri ve radyo oyunlarıyla tanındı. **Koca Denizde İki Nokta** adlı oyununa 1970 TRT Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü verildi ★ Konula-

rını, genellikle denizcilerin hareketli ve renkli hayatlarından alan, rahat bir anlatışla işleyen yazarın hikaye kitapları: **Kavganın Sonu ve Başı** (1955), **Direğin Tepesinde Bir Adam** (1969; Sait Faik Hikâye Armağanı'nı aldı: 1970), **Kıçüstünde Toplantı** (1971), ***Koca Denizde İki Nokta** (1973; Türk Dil Kurumu Hikâye Ödülü'nü aldı: 1974), ***Karaya Vurdu Deniz** (1975), **Deprem** (uzun hikâye, 1976), **Soyunanlar** (1980), **Çiçekli Dağ Sokağı** (1982), **Gemi Adamları** (bütün deniz hikayeleri, 1984), **Bir Şarkı Gibiydi** (1987), **Aramızdaydı O Gün** (1990), **Denizlerin İstanbul** (1992), **Derin Dondurucu İçin Öykü** (1995 - 1994 Haldun Taner Öykü Ödülü). Bir de romanı yayımlandı: **Tutkunun Köşeleri** (1982). **Yeni Defter'den Eski Defter'e** (1993)'de anılarını topladı ★ Türkçeye kazandırdığı çeviri eserlerin sayısı otuzu buldu. Çocuk kitapları da var: **Yavru Kayık** (1979), **Martılar Adası** (1979), **Uyumsuz Nuri** (1981).

SEPETÇİOĞLU, Mustafa Necati ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1932 Zile ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1956), İstanbul'da Sosyal Sigortalar Kurumu Hukuk İşleri Müdürlüğü'nde şeflik ve Millî Eğitim Basımevi'nde müdürlük yaptı ★ İlk eseri bir hikâye kitabıdır: **Abdürrezzak Efendi** (1956). **Trampacılar** oyununun İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oynanması (Mart 1968) peşinden, İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Gençlik Tiyatrosu'nun sahneye koyduğu **Büyük Otmarlar** (bas. 1970), Avrupa Üniversitelerarası Tiyatro Festivali'nde en iyi oyun seçildi (Mayıs 1968). **Yaratılış ve Türeyiş** (1965), kitabında İslâmlıktan önceki destanlarımızı günümüz diline aktaran yazarın öteki oyunları şunlardır: **Çardaklı Bakıcı** (1969), **Köprü** (1969), **Son Bloklar** (1969), **Her Bizans'a Bir Fatih** (1972) ★ Şimdilik yedi kitaptan oluşan, destansı bir roman dizisine Malazgirt savaşından (1071) Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşuna kadar, Anadolu'da Türk tarih ve hayatını konu edindi: **Kilit** (1971), **Anahtar** (1973), **Kapı** (1973), **Konak** (1974), **Çatı** (1974), **Üçler-Yediler-Kırklar** (1975), **Bu Atlı Geçide Gider** (1977). **Üçler-Yediler-Kırklar**'da olaylar Yıldırım Bayezit devrine kadar gelmişti, yedinci kitap ise "Fetret devri"nin üç cilt tutacak hikayesinin birinci cildi oluyor ★ Destan konusunda iki kitap çıkardı: **Yaratılış ve Türeyiş** (1965), **Türk Destanları ve Dede Korkut Hikayeleri** (1973) ★ Yazar bir yandan geniş bir tarih atlası üzerinde çalışırken, bir yandan da Türkiye'nin bugünkü toplumsal yapısını gösteren romanlar yazmaya yöneldi. **Cevahir ile Sadık Çavuş'un Buğday Kamyonu** (1977) bu yönelişinin ilk ürünüdür. Daha sonra **Karanlıkta Mum Işığı** (1978), **Darağacı** (1979), **Ebemkuşağı** (1980), **Geçitteki Ülke** (1980) adlı kitapları çıkardı ★ **Gece Vaktinde Gün Dönümü** ve **Karanlıkta Mum Işığı** adlı eserleri ile Millî Kültür Vakfı Kültür Armağanı'nı edebiyat dalında kazandı (1980).

SERDAROĞLU, Emin Bülent ★ XX. yy. şairlerinden, 1886-29 Kasım 1942, doğ. Halep, ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirdi. Sahil Sıhhiye, Reji İda-

resi gibi kuruluşların, Elektrik ve Tramvay Şirketi'nin servis şefliklerinde çalıştı, Liman İdaresi'nde genel sekreterlik (1940/42) yaptı. Karaciğer kanserinden öldü, Çamlıca'da Selâmiefendi Mezarlığı'nda gömülü ★ 11 Şubat 1909 tarihli Servetifünun dergisinde yayımladıkları bir bildiri ile edebiyat dünyasına çıkan, fakat 31 Mart Olayı (13 Nisan 1909) üzerine, az sonra dağılmak zorunda kalan 22 kişilik Fecriâtî topluluğu kurucularından biri de Emin Bülent'tir. O, Fecriâtî şairlerinin ortak, bireysel konularından başka, sosyal ve millî konularda da güçlü şiirler yazdı (**Kin, Hisarlara Karşı, Hâtif Diyor ki**); şiirlerinde aruzu kullandı, dilde ve teknikte gösterdiği titizlikle, o topluluk şairleri arasında Haşim'den sonra en kuvvetlisi oldu ★ Emin Bülent'in bize, bazısı tamamlanmamış, 24 parça şiir kaldı, 14 şiiri ölümünden sonra Salih Zeki Aktay tarafından **Emin Bülend'in Şiirleri** adlı bir kitaba toplanmıştı (1943); sonradan basılmış, basılmamış bütün şiirlerini şair üzerine basında çıkmış yazılar ve bir incelemeyle birlikte, Rifat Necdet Evrimer şu kitapta derledi: **Fecriâtî Şairleri: Emin Bülent** (1958).

SEVENGİL, Refik Ahmet ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1903-13 Eylül 1970, doğ. Bingazi (bugün Libya'da), ölm. Ankara ★ Özel öğrenim gördü, İstanbul'da yabancı okullarda edebiyat öğretmenliği, Şehir Meclisi üyeliği (1930-1938) yapmış, Tokat milletvekili (1943) olmuş, Basın-Yayın Genel Müdürlüğü, TRT'nin ilk yönetim kurulunda üyelik (1964-1968) gibi görevlerde çalışmıştı ★ İki romanı (**Çıplaklar,** 1936; **Açlık,** 1937), bir hikâye kitabı (**Köyün Yolu,** 1937) dışında öbür eserleri, inceleme (**İstanbul Nasıl Eğleniyordu,** 1927; Sami Özal tarafından günümüz diline uyarlanarak yeniden basıldı, 1985; **Yakın Çağlarda Türk Tiyatrosu,** iki cilt, 1943; **Hüseyin Rahmi Gürpınar,** 1944; **Türk Tiyatrosu Tarihi,** beş cild; **I– Eski Türklerde Dram Sanatı,** 1959; **II– Opera Sanatı İle İlk Temaslarımız,** 1959; **III– Tanzimat Tiyatrosu,** 1961; **IV– Saray Tiyatrosu,** 1962; **V– Meşrutiyet Tiyatrosu,** 1968) veya sohbet (radyo konuşmaları) türündedir: **Bizim İstediğimiz Edebiyat** (1933), **Eski Şiirimizin Ustaları** (1964), **Yüzyıllar Boyunca Halk Şairleri** (1965), **Çağımızın Halk Şairleri** (1967).

SEVİN, Nureddin ★ XX. yy. yazarlarından, 1900-17 Eylül 1975, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Robert Kolej ve Öğretmen Okulu'ndan sonra İngiltere'de tiyatro öğrenimi gördü, yurda döndükten (1923) sonra liselerde ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde İngilizce, Devlet Konservatuvarı'nda diksiyon hocalığı yaptı. Beşiktaş'ta Yahyaefendi Mezarlığı'nda gömülü ★ Yazarlığa 1919'da başlamış, **Mir'at** (Ayna, 1920) adında bir de şiir kitabı çıkarmıştı. Operetler, piyesler yazdı. Tiyatro eleştirileri ve Shakespeare, Oscar Wilde, Bernard Shaw'dan yaptığı çevirilerle tanındı. Ondördü çeviri, yedisi telif, yirmi bir kitabından en ünlüsü **Türk Gölge Oyunu** (1968)'dur.

SEVÜK, İsmail Habib ★ XX. yy. yazarlarından, 1892-17 Ocak 1954, doğ. Edremit, ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, Kasta-

monu Lisesi'nde başladığı (1914) edebiyat öğretmenliğini İstanbul Galatasaray Lisesi'nde sona erdirdi. Sinop milletvekili (1943-1946) oldu ★ Millî Mücadele yıllarında İzmir'e Doğru (Balıkesir) ve Açıksöz (Kastamonu) gazetelerinde başyazarlık yaptı. **Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi** (1925) ile tanındı. Tanzimat döneminden başlayarak gününe kadarki edebiyatımızı inceleyen bu eser, sonradan **Edebî Yeniliğimiz** (iki cilt, 1931/32) ve **Tanzimattanberi** (iki cilt, 1940) adlarıyla, yer yer değiştirilerek, iki kere daha basıldı. Öteki eserleri: **Avrupa Edebiyatı ve Biz** (iki cilt, 1940/41), **Edebiyat Bilgileri** (1942) inceleme monografi; **Tunadan Batıya** (1935, 1944) ve **Yurttan Yazılar** (1943) gezi; **O Zamanlar** (1936, İstiklâl Savaşı üzerine) anı türlerindedir ★ 1940-1951 arası Cumhuriyet gazetesinde Edebiyat ve Edebiyat Sohbetleri yazıları kitap halinde toplanmadan kaldı.

SEYDA, Mehmet ★ Günümüz yazarlarından, 1919-13 Temmuz 1986, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Lise öğrenimini yarıda bıraktı (1937). Zonguldak, Devrek, Merzifon ve İstanbul'da memurluk yaptı ★ İlk yazıları (şiir ve hikâye) 1933'te çıktı. Şiiri bıraktı, psikolojik çözümlemelerle ve anlatımla daha yoğun, daha etkili olduğu hikâye ve romanda ilerledi. Hikâye kitapları: **Beyaz Duvar** (1962), ***Zonguldak Hikâyeleri** (1962); ***Başgöz Etme Zamanı** (1963; Sait Faik Hikaye Armağanı'nı kazandı: 1964). ***Oyuncakçı Dükkânı** (1964), ***Garnizonda Bir Olay** (1968), ***Anahtarcı Salih** (1969), **Kör Şeytan** (1974), **Bana Karşı Ben** (mizah öyküleri, 1976), **Kapatma** (1980) ★ Romanları: ***Yaş Ağaç** (1958), ***Ne Ekersen** (1958; Cumhuriyet gazetesinin 1957-1958 Yunus Nadi Roman Mükâfatı'nda üçüncülük aldı), ***Cinsel Oyun** (1960), ***Bir Gün Büyüyeceksin** (1956; Doğan Kardeş Çocuk Romanı Armağanı'nda birincilik ödülünü kazandı: 1964), ***Süeda Hanımın Ortanca Kızı** (1970), ***Yanartaş** (1970; TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü aldı), ***İhtiyar Gençlik** (1971; May Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştı: 1968), ***İçe Dönük ve Atak** (1973; Türk Dil Kurumu 1974 Roman Ödülü'nü aldı), **Gerçek Dışı** (1976) ★ Tarihî romanları: **Köroğlu** (1969), **Sultan Döşeği** (1969), **Nemrut Mustafa** (1970) ★ **Bir Açıdan** (1969) kitabında denemelerinden birkaçını derledi. **Türk Romanı** (1969) adlı kitabı, Kemal Tahir'in Devlet Ana romanının olumlu-olumsuz yankıları üzerine düzenlediği bir açık oturum tutanağıdır. **Edebiyat Dostları** (1970) kitabında inceleme-araştırma ve eleştiri alanlarında ün kazanmış, çağdaş 24 edebiyatçımızın hayat hikayelerini ve kendileriyle yaptığı röportajları, **Çocukluk Yılları** (1979) kitabında yazarlarımızın çocukluk anılarını topladı. ★ Edebiyatımızda yurt içi armağan ve ödül kazanmış sanatçılarımızın başında gelen Mehmet Seyda, yukarda belirtilenler dışında, Milliyet gazetesinin "günümüzün diline, hayatına uygun Karagöz oyunları" konulu 6. Karacan Armağanı'nda üç oyunuyla ikinci ödülü (Temmuz 1968) ve TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında **Şehzadenin Başıdır** hikâyesiyle bir başarı ödülü daha kazanmıştı. ★ Son olarak çocuk edebiyatı alanında eserler verdi: **Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikâyeler** (1978), **Düşleme Oyunu** (1979), **Bastıbacak Ermiş** (1979), **Deli Ali** (1980).

SEYDİ ALİ REİS ★ XVI. yy. denizcisi; şair, bilgin ve seyahatnâme yazarı, ?-1562 ★ Kanunî Sultan Süleyman devrinin en tanınmış denizcilerinden olan, Kâtibî mahlasıyla şiirler de yazan Seydi Ali Reis, birçok deniz seferlerine, bu arada Kıbrıs fethine katıldı, Barbaros Hayrettin Paşa (ölm. 1546) yanında çalıştı. Halep'te bulunduğu sırada Pîri (ölm. 1554) ve Murad Reis (ölm. 1610)lerden sonra donanma kumandanlığına getirilerek Basra'daki donanmanın başına geçti, Hind denizlerinde fena havada, çok üstün kuvvetteki Portekiz donanmasına yenilip karaya çıkmak zorunda kaldı. Gucerat, Sind, Horasan, Irak-i Acem, Maveraünnehir ve İran yoluyla karadan yurda döndü (1557). Edirne'de Kanunî Sultan Süleyman'a **Mirâtü'l-Memâlik** (Memleketler Aynası) isimli eserini sundu, padişahın iltifatlarına nail oldu ★ Basra'dan yukarda belirtilen yolla yurda dönüşünü, üç yıl sürmüş bu yolculuğu hikâye eden bu kitabıyla Seydi Ali Reis, gezi edebiyatımızın ilk eserlerinden birini vermiş oldu. Ünlü denizcinin geçtiği, gördüğü yerleri tanıtan, oralarda tanıdığı kimselerle yaptığı konuşmaları anlatan, yer yer kendi beyitleri, kendi yazdığı bir levend türküsü parçası ve başkalarının şiirleriyle süslü bu eserde, coğrafî bilgilerden çok, bir edebî eser karakteri, bir hikâye havası görülür ★ Seydi Ali Reis, deniz astronomisine, fizikî ve topoğrafik coğrafyaya ait geniş bilgisini, ikinci eseri olan **Mubit**'te göstermiştir. Yazarın, Hindistan'da kaldığı sırada 1554'te kaleme aldığı bu eserde Cava, Sumatra, Seylân ve başka adalar üzerine verdiği bilgileri, Kâtip Çelebi **Cihannüma**'sına olduğu gibi almıştı. Seydi Ali Reis'in ayrıca astronomiye dair eserleri de vardır ★ Almanca, ingilizce ve fransızcaya çevrilmiş olan **Mir'atü'l-Memâlik**'in türkçesi 1895'te basılmıştı. Yeni bir basımı Tercüman 1001 Temel Eser dizisindedir (haz. Necdet Akyüz, 1975).

SEYRANİ ★ XIX. yy. halk şairlerinden, 1807-1866, doğ. ve ölm. Everek (Develi) ★ Bir mahalle imamı olan Cafer Efendi'nin oğlu Mehmed Seyranî, iki yıl kadar medrese öğrenimi gördü, Abdülmecid devrinde (1839-1861) İstanbul'a geldi, yedi yıl oturduğu İstanbul'da devrin büyüklerini hicvettiği için kovuşturmaya uğrayarak yurduna dönmek zorunda kaldı, hayatının bundan sonrası yoksulluk içinde geçti ★ Aruzla yazılmış, sayıca az şiirlerinde ağır bir dil, pürüzlü, ahenksiz bir şekil kullanan, divan şiiri geleneklerine uymaya çalışan Seyranî'nin asıl başarısı; hece ile âşık tarzında yazdığı koşma, semaî, destan, nefes ve devriyelerinde görülür. Yergi ve mizah şiirimize kuvvetli örnekler kazandırmış olan, çağının kağşamış, çökmüş anlayışlarıyla, ham sofular, değersiz devlet adamlarıyla pervasızca alay eden şair, kendi dert ve acılarını dile getirdikçe de içli ve derindir; benzetme ve buluşlarında, kafiyelerinde orijinal oluşuyla da dikkati çeker ★ Seyranî'nin şiirleri ilk defa Ahmet Hâzım tarafından derlenip yayımlanmıştı (**Sanlhât-ı Seyranî**, 1924); sonradan başka araştırıcılar tarafından da bastırıldı, biri Varlık Yayınları'nda: **Dertli-Seyranî** (haz. Cahit Öztelli, 1953), öbürü Maarif Kitaphanesi'nde: **Develi'li Seyranî** (haz. Haşim Nezihi Okay, 1963).

SEYYİD VEHBİ ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, ?-1736, doğ. ve ölm. İstanbul

★ Asıl adı Hüseyin olan Seyyid Vehbi medresede okudu, 1711 yılında müderris oldu, kadılıklarda bulundu, İstanbul'a geldikten sonra III. Ahmed ve Damat İbrahim Paşa tarafından korundu ★ Vehbi, Damat İbrahim Paşa devri şairleri arasında üstad olarak tanındı. Önce °Nabi gibi yazarken, °Nedim parladıktan sonra onunla dost olarak Nedim yolunda şiirler yazmaya başladı, önceki ve çağdaşı şairlerin pek çoğunun gazellerine nazire ve tahmisler de yazdı. Şiirlerinin en ünlüsü, Ayasofya meydanındaki III. Ahmet Çeşmesi için yazdığı **musammat kaside**'dir. Şöhretinde **Sûrnâme**'sinin de payı büyük oldu. III. Ahmed'in dört oğlu ile beş bin fakir çocuğun sünnet düğünlerini (Eylül 1720) anlatan bu düzyazı eserde, on beş gün, on beş gece süren şenlikleri tasvir eder; İstanbul esnafı, padişaha ve oğullarına verilen çeşitli armağanlar üzerine tarihî bilgiler verir ★ **Sûr-nâme** Reşad Ekrem Koçu tarafından bugünkü dile çevrilerek bastırılmıştır (1939).

SEYYİT NEZİR ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1950 Çorlu. Ortaöğrenimini Kepirtepe İlköğretmen Okulu'nda, yükseköğrenimini Bursa ve Trabzon'da tamamladı. Çeşitli ortaokul ve liselerde öğretmenlik yaptı. 12 Eylül sonrasında görev yerinden sürüldüğü için öğretmenliği bıraktı. Vatan, Gerçek gazetelerinde yazılar yayınladı. Düşün dergisini kurdu; bir yıl yönettikten sonra, Broy Şiir Dergisini ve Broy Yayınları'nı kurdu ve yönetti (1985 →) ★ Yayınlanmış eserleri: **Şili Duyarlığı** (1976), **Bütün Yarınlarda** (1978), **Dağları Öylecene** (1986), **İzleri Var** (1983), **İnsanın Beyaz Kokusunda** (1988), **Bana Bir Senaryo Yaz Dediydin: Mesela Papalina** (1991). Turgut Uyar'ın anısına **Sonsuz ve Öbürü** (1985-Tomris Uyar ile birlikte) adlı kitabı hazırladı.

SEZER, Sennur ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1943 Eskişehir ★ İstanbul Kız Lisesi'nde okudu. Okuldan sonra Taşkızak Tersanesinde 1959-1965 yılları arasında muhasebe memurluğu yaptı. 1965-1968'de Varlık Yayınevi'nde redaktör olarak çalıştı. 1960'ta haftalık Büyük Gazete dergisinde röportaj yazarlığı yaptı. 1972-1974'te Cumhuriyet gazetesinde düzenli olarak resim eleştirileri ve röportajları yazdı. 1967'de öykü yazarı Adnan °Özyalçıner'le evlendi. ★ İlk şiiri Sanat Dünyası dergisinde yayınlandı. Öteki şiirleri belli başlı sanat ve edebiyat dergilerinde yer aldı. 1980'de yazı ve şiirlerinde kadın haklarını savunduğu için Kadınların Sesi dergisince 8 Mart Ödülü'ne değer görüldü. 1987'de **Bu Resimde Kimler Var** adlı şiir kitabı ile Halil Kocagöz Şiir Ödülü'nü aldı. 1990'da Adnan Özyalçıner ile birlikte yazdığı **Keloğlan ile Köse** adlı öykü kitabı ile **Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülü**'nde Birincilik Ödülü'nü kazandı. ★ 1992'ye kadar Hürriyet Gazetesi yayın bölümünde redaktörlük yaptı. Hürriyet Gazetesi Avrupa Baskısında haftalık kitap tanıtma yazıları da çıkan Sennur Sezer, Hürriyet'in çıkardığı Elele dergisinin sürekli yazarı oldu. ★ İnsan Hakları Derneği'nin kurucu üyesi olan Sennur Sezer, şimdi serbest yazarlık yapıyor. ★ Şiir kitapları: **Gecekondu** (1964), **Yasak** (1966), **Direnç** (1977), **Sesimi Arıyorum** (1982), **Kimlik Kartı** (ilk 3 kitabının toplu basımı, 1983), **Bu Resimde Kimler Var** (1986), **Afiş** (1991), **Uçuk Seçik Şiirler** (1991, şiir seçkisi). Çocuklara yönelik kitapları: **Gerçeğin Masa-**

lı (şiirler, 1979), **Sümüklü Böceğin Masalı** (şiir-masal, 1989), **Keloğlan ile Köse** (öykü, 1989, Adnan Özyalçıner ile birlikte), **Hasır Ören Padişah** (masal, 1991). A. Özyalçıner ile hazırladığı **İstanbul'un Taşı Toprağı Altın** (1995) ise incelemedir. Şiir üstüne denemelerini **Şiir Gündemi**'nde topladı (1995).

SILAY, Celâl ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1914-8 Eylül 1974, doğ.Bursa, ölm. İstanbul ★ Bursa Işıklar Askerî Lisesi orta kısmını bitirdikten sonra İstanbul'da, özel liselerde okudu. Gazetelerde çalıştı, bazılarında (Yeni Gazete, 1957/58; Hergün, 1959/60) takma adlarla fıkra yazarlığı yaptı. Bir kalb krizinden öldü. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ Sanat-edebiyat dergileri yönetmiş (**İşte** dergisi, 4 sayı, 1944; **Esi** dergisi, 15 sayı, 1956/57); kendi de **Doğu ve Batı** (28 sayı, 1964-1966), **Yeni İnsan** (105 sayı, 1963-1971) dergilerini çıkarmıştı ★ Önceleri düşünce ile yetinirken sonraları söyleyiş güzelliğine de önem verdi. Son on yılında şiirini tek başına ayakta tutma çabası da bir karakter belirtisidir ★ Şiir kitapları: **Çöl Yolcuları** (1932), **Dört Kapı** (1933), **Hayat ve Merhaleler** (1933), **Lâcivert Işıklar** (1934), **Ebedi Renkler** (1936), **Hüsran Filizleri** (1937), **Merhamet Şiirleri** (1943), **Acaba** (1945), **Sonra** (1946), **Boşlukta Duran Taş** (1949), **Zaman ile Yarış** (1956), **Adamca** (1959), **Doğa** (1965), **İlişki Deyimleri** (1969) ★ Üç kitabı düzyazı denemeleridir: **Değinmeler** (1966), **Kişi Birey** (1967), **Yorum** (1968).

SİLAHDAR MEHMET AĞA ★ XVII. yy. tarihçilerinden, 1658-1724, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Fındıklı'lı Mehmed Ağa, sarayda yetişti, baltacı, bostancı ve tülbent ağası oldu, 1703 yılında az bir süre çuhadar ve silâhdarlıkta da bulunduktan sonra emekliye ayrıldı ★ Silâhdar Mehmed Ağa, Kâtip Çelebi'nin Fezlekesi'ne bir zeyil yazarak IV. Mehmed, II. Süleyman ve II. Ahmed devirlerini, yani 1654-1695 yılları olaylarını anlattı. **Silâhdar Tarihi** (bas. iki cilt, 1928) adıyla tanınan bu eserde Mehmed Ağa'nın, Osmanlı tarihinin en karışık devirlerini anlatırken, sarayda yetiştiği için, olayları yakından bilen biri sıfatıyla, kuvvetli bir gözleme dayandığı görülür ★ Mehmet Ağa'nın ikinci eseri **Nusret-nâme**, II. Mustafa'nın saltanatı zamanındaki (1695-1703) olaylarla III. Ahmed devri başlangıcını (1721'e kadar) anlatır. Mehmed Ağa'nın, II. Mustafa devri için önemli kaynaklardan biri olan bu eseri yazmasını, II. Mustafa kendisi istemişti ★ Silahdar Mehmed Ağa Tarihi'nden seçtiği parçaları, Mustafa Nihat Özön, **Silâhtar Tarihi, XVII'nci Asır Saray Hayatı** (1947) adlı bir kitapta derlemişti; kitaba yazar üzerine bilgi ve bir sözlük eklenmiştir ★ **Nusret-nâme**'nin de İsmet Parmaksızoğlu tar. sadeleştirilmiş baskısı iki cilt olarak yayımlandı (1962-1969).

SİMAVİ, Sedat ★ XX. yy. yazarlarından, 1896-11 Aralık 1953, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten (1912) sonra gazetecilik ve türkçe-almanca, haftalık Hande (Gülümseyiş) dergisiyle (1916) yayımcılık hayatına atıldı. Hande'yi, mizah dergisi **Diken** (1918) ve kadın dergisi **İnci** (1919) izledi. Pek çok gazete çıkardı; en ünlüsü, bugün de çıkmakta olan **Hürriyet'**

tir (ilk sayı: 1 Mayıs 1948). Ömrünü yayımcılık ve yazarlıkla geçirdi. Kanlıca Mezarlığı'nda gömülü ★ Çıkardığı **Yeni Kitap** (1927/28) gibi dergilerinden **Yedigün** (ilk sayı: 15 Mart 1933), edebiyatımızın birçok şöhretlerinin toplandığı yoğun yayın organlığı görevini 18 yıl sürdürmüştü ★ Altmış kadar eserinden J.J. Rousseau üzerine bir inceleme (1931), bir roman (**Fuji - Yama,** 1934), üç oyun (**Hürriyet Apartmanı,** 1940; **Düşenin Dostları,** 1940; **Ceza,** 1941), **Sedat Simavi/Eserleri** (1973) adlı bir kitapta topluca yeniden basıldı ★ Simavi Ailesince kurulmuş (1977) **Sedat Simavi Vakfı**'nın yedi dalda verdiği **Sedat Simavi Ödülleri**'nden biri de edebiyat ödülüdür. Bu ödülü kazananlar için kitabın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız.

SİNAN PAŞA ★ XV. yy. divan nasirlerinden, 1440-1486, doğ. Bursa veya Edirne, ölm. İstanbul ★ İstanbul'un ilk kadısı âlim ve şair Hızır Bey'in oğlu olan Yusuf Sinaneddin, kuvvetli bir öğrenim gördükten sonra ilmiye mesleğine girdi. Edirne dâr-ülhadîs'inde müderrislik etti. Vezirlik rütbesiyle, İstanbul'a getirilerek (1470) Fatih Sultan Mehmed'e müsahip ve hoca oldu, bir ara padişahın gazabına uğrayarak hapse atıldı, devrin âlimlerinin karşı çıkmaları üzerine bırakılıp, kadılık ve müderrislikle Sivrihisar'a gönderildi. II. Bayezid padişah olunca tekrar Edirne'ye müderris tâyin edildi. (1481) ★ Devrinin tanınmış riyaziyecilerinden de olan, şiirler de yazmış Sinan Paşa edebiyatımızda yabancı kelime ve dil kurallarıyla örülü, divan şiiri mazmunlarından faydalanan; ahenge düşkün, süslü, secili divan nesrinin ilk temsilcisidir. Bu nesir zamanla konuşma diline yakın, sade, özentisiz nesrin zararına gelişerek "inşa" denen çapraşık şekle girdi ★ Sinan Paşa'nın eserlerinden **Tazarru-nâme** (yeni b. A. Mertol Tulum tar. 1971, M.E.B. yayınları) felsefe, tasavvuf, ahlâk konularını işler; **Tezkiretü'l-Evliya** ünlü tasavvufçuların hayat ve menkıbelerini anlatır ★ **Maarifnâme** adlı bir eseri de Prof. İsmail Hikmet Ertaylan tarafından yayımlanmıştı (1961).

SİNAN-I ÜMMİ ★ XVII. yy. tasavvuf şairlerinden, ?-1664, doğ. ve ölm. Elmalı ★ Halvetiye tarikati kurucularından olan ve °Niyazi-i Mısrî'nin hocalığını yapan şairin, içinde iki yüz kadar gazel bulunan Divan'ı ve menkıbeleri yayınlandı (ha. Kâmil Erdem) ★ Edebiyat tarihimizde bir de Ümmî Sinan vardır ki, asıl adı İbrahim'dir, Bursa'lı veya Karaman'lı olduğu söylenir. Sinaniye tarikatini kurmuş; aruz ve hece, Yunus Emre etkisindeki şiirlerini bir divanda toplamış, 1551'de ölmüştü.

SİYAVUŞGİL, Sabri Esat ★ Cumhuriyet devri şair ve yazarlarından, 1907-6 Ekim 1968, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Liseyi İstanbul'da bitirdi (1926), yüksek öğrenimini Fransa'da yaparak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne Umumî Psikoloji doçenti (1933) oldu, profesörlüğü ölümüne kadar sürdü. Kanserden öldü, Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ Sanat hayatı şiirle başladı (Güneş ve Hayat dergileri, 1927). Yedi Meşale topluluğunu oluşturan yedi sanatçıdan biriydi (ötekiler: °Kenan Hulusi, Cevdet °Kudret, Muam-

mer Lütfi, Vasfi Mahir °Kocatürk, Ziya Osman °Saba, Yaşar Nabi °Nayır). **Yedi Meşale** (1928) adlı bir kitapta birleşen bu sanatçılar, aynı yılda **Meşale** dergisini çıkardılar (sekiz sayı, Temmuz-Kasım 1928). Derginin kapanmasından sonra Sabri Esat, şiirlerini Muhit (1932/33) ve Varlık (1935/36) dergilerinde yayımladı, sonra şairliği bıraktı. Ekspresyonist bir ressam tutumuyla eşya ve görünüm tasvirlerinde yeni, canlı şiirler yazmıştı ★ Çok beğenilmiş çeviri eserleri (**Cyrano de Bergerac**, 1942); çeviri şiirleri; ruhbilim, eğitim ve folklor konularında araştırmaları da olan Sabri Esat, Yeni Sabah (16 yıl: 1948-1964) ve daha sonra Haber gazetelerinde fıkra yazarlığı da yaptı ★ **Odalar ve Sofalar** (1938) tek şiir kitabıdır; **İstanbul'da Karagöz ve Karagöz'de İstanbul** (1938), **Psikoloji ve Terbiye Bahisleri** (1940), **Karagöz** (1941) vb. ise inceleme kitapları.

SOLAK, Mehmet Adem ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1938 Kızılcıkdere/Kırklareli ★ Pamukpınar İlköğretmen Okulu'nu, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü'nü bitidi, aynı bölüme asistan oldu ★ Şiir yazmaya 1953'te başladı, bir kitap çıkardı: **İçimde Yeşeren Bahar** (1958). Tercüman gazetesinin şiir yarışmasında **Vatanıma Yaktığım Türkü** şiiriyle birincilik kazanmıştı (10 Ağustos 1966).

SORAN, Sabri ★ Cumhuriyet devri şairlerinden 1918-Mayıs 1975, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Ortaokuldan sonra ömrü memurlukla geçti. Hayat hikâyesi, Seçilmiş Hikâyeler dergisindedir (sayı 13-14, 1949)... Ölümü üzerine Alpay Kabacalı'nın değerlendirmesi Milliyet Sanat dergisinde (sayı 139, 4 Temmuz 1975) ★ 1940 kuşağının toplumcu gerçekçi şairlerindendi. **Bozacının Kızı** (1960) hikâye kitabıdır; öteki kitaplarıysa şiirleri: **Küçük Şiirler** (1950), **Güzellik** (1954), **Gün Vurdu** (1961), **Sizinle Beraberim** (1962).

SOYSAL, İlhami ★ Günümüz yazarlarından, 1928-20 Eylül 1992 doğ. Karadeniz Ereğlisi, ölm. Ayvalık ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki yüksek öğrenimini yarıda bıraktı. Gazeteciliğe Büyük Doğu gazetesinde muhabirlikle başladı (1950), pek çok gazetenin yazı işleri müdürü, Ankara temsilcisi, genel yayın müdürü oldu. En son Milliyet'te fıkra yazarıydı ★ İlk yazıları (1949) sanat, edebiyat üzerine idi. Kitap yazıları, eleştiriler, siyasî fıkralar yazdı ★ **20. Yüzyıl Türk Şiiri Antolojisi** (1973) ve seçme gazete yazılarından oluşan **Sıfıra Sıfır Elde Sıfır** (1969), **Günün İçinden** (1975), **Dünyada ve Türkiye'de Masonluk ve Masonlar** (1978), **Niçin Masonluk Değil** (1984), **Kurtuluş Savaşı'nda İşbirlikçiler** (1985), **150'likler** (1985), **Demokrasi Diye Diye** (1992) basılmış kitaplarıdır ★ Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin Abdi İpekçi Ödülü'nü aldı (1982).

SOYSAL, Sevgi ★ Cumhuriyet devri hikâye ve roman yazarlarından, 1936-22 Kasım 1976, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Klasik Filoloji Bölümü'nü bitirdi. Almanya'da Göttingen Üniversitesi'nde arkeoloji ve tiyatro öğrenimi gördü (1957/58), TRT Kurumu'n-

da program uzmanı olarak çalıştı (1965). Özdemir °Nutku ile evliyken Sevgi Nutku, Başar °Sabuncu ile evliliği süresince de Sevgi Sabuncu imzasıyla yayınlamıştı yazı ve kitaplarını; Prof. Mümtaz Soysal ile evlenince Sevgi Soysal oldu. Kanserden öldü, Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Yazarlığa 1960'da başladı. Hikaye kitapları: **Tutkulu Perçem** (1962), ***Tante Rosa** (1968), ***Barış Adlı Çocuk** (1976) ★ Romanları: **Yürümek** (1970), ***Yenişehir'de Bir Öğle Vakti** (1973), **Şafak** (1975) ★ **Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu** (1976) ise gazete yazılarından seçmeler. **Hoşgeldin Ölüm** (1980) ölümünden sonra yayınlanmıştır. ★ Bir ara müstehcen görülerek toplanmış olan **Yürümek** romanı TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü, ikinci romanı da 1974 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanmıştı ★ **Bütün Eserleri** Bilgi Yayınevi'nde basıldı (8 cilt).

SOYUER, Halil ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1921 Havran bucağı (Edremit) ★ Balıkesir Lisesi'ni bitirdi (1940), memurluklarda bulundu, bir gazetede fıkra yazarlığı yaptı. Çaba adında bir sanat dergisi yayınladı (1969) ★ Başlangıçta halk şiiri geleneklerine bağlı, sonradan aruz ölçüsü ve rubai biçiminden de yararlanan şiirlerini Yedigün ve Çınaraltı dergilerinde yayınlamaya başlamıştı, altı şiir kitabı çıkardı: **Liman** (1950), **Kin** (1952); **Aylak İnsanlar Kenti** (1965), **Kör Kuyu** (1970), **Akşamüstü** (1976), **Gönül Dağları** (1990) ★ Şairlerinden olduğu Defne (Ankara, haftalık, ilk sayı: Nisan 1966) dergisinde Şair Dostlarım başlıklı yazıları, edebiyat tarihimize belgesel katkılardır.

SÖNMEZ, Tekin ★ Günümüz şair ve yazarlarından doğ. 1936 Urfa ★ Ortaokulu bitirdi, çeşitli işlerde çalıştı, İstanbul'da bir kitabevi açtı, aylık bir sanat ve kültür dergisi çıkardı: **Yansıma** (45 sayı, Ocak 1972-Eylül 1975) ★ Toplumcu-gerçekçi şiire söyleyiş dikkatlerinden de güç kazanmış etkili örnekler ekledi; bu alanda yazılar, eleştiriler de yazdı ★ Şiir kitapları: **Günün Apansız Açıklanması** (1968), **Boşuna Değil Yaşamak** (1970), **Şafağın Demircisi** (1971; kitaba adını veren şiir, 1970 TRT Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü kazanmıştı). **Ağıt Yok** (1973), **Ferhat'ım Şirin'imi** (1980), **Kanatsız Kuş** (şiirlerinden seçmeler, 1981). **Ormanı Yedi Faşistler** (1978)'de ve **Yeryüzü Gurbeti** (1981)'de gezi notlarını, **Morgun Önünde Üç Kadın** (1981)'da seçme yazılarını topladı. **Gizem ve Büyü** (1990) adlı bir deneme kitabı ve üç romanı yayımlandı: **Kadınlar Vardı** (1991), **Söylence Berlin** (1992) **Çıplak Viking** (1994). ★ Siyah beyaz Hindistan fotoğraflarını **Dreams of India** (1990) adlı kitapta topladı. "Morgun Önünde Üç Kadın" adlı yazısıyla Çağdaş Gazeteciler Derneği Makale Fıkra Dalı Birincilik Ödülü'nü kazandı (1980).

SÖZER, Önay ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1936, İstanbul ★ Ortaöğretimini İstanbul Erkek Lisesi'nde tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Edebiyat Fakültesi Felsefe Tarihi Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Felsefe dalında 1966 yılında doktor, 1973 yılında doçent, 1986

yılında geçici olarak emekli oldu ve 1993 yılında aynı fakültenin Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim dalına profesör olarak tayin edildi. ★ **Edmund Husserl'in Fenomenolojisi ve Nesnelerin Varlığı** (1977), **Anlayan Tarih** (1981), **Leere und Fülle. Ein essay in Phaenomenologischer Semiotik** ve **Felsefe'nin ABC'si** (1993) gibi felsefe yapıtları dışında dergilerde öykü, yazın, sanat ve dil konuları üzerine deneme ve eleştiri türünde yazıları, çevirileri basıldı. Bir roman (**Öteki,** 1981), bir öykü kitabı (**Çıplak Gülüş,** 1988) bir de deneme kitabı (**Kadın ve Benzeri,** 1993) yayımlandı. ★ **Anlayan Tarih** ile 1981 Yazko İnceleme Büyük Ödülü'nü, **Öteki** ile de 1981 Yazko Roman Özendirme Ödülü'nü kazandı.

SULTAN VELED ★ XIII. yy. tasavvuf şairlerinden, 1226-11 Kasım 1312, doğ. Lârende (Karaman), ölm. Konya ★ Mevlâna Celâleddin Rumî'nin oğlu olan Sultan Veled, babasının yanında yetişti, Mevlânâ'nın ölümünden (1273) çok sonra, babasının halifesi Çelebi Hüsameddin de ölünce (1284) şeyhlik makamına geçerek mevlevîlik tarikatının esaslarını, âyinlerini bir düzene koydu, ömrünü babasının kurduğu tarikatı yaymakla geçirdi, ölünce Mevlânâ türbesinde babasının yanına gömüldü ★ Farsça bir divanı, **İbtida-nâme** (yaz. 1291), **İntihâ-nâme, Rübab-nâme** (yaz. 1301) adlarında farsça üç mesnevîsi, bir de **Maarif** adlı farsça, düzyazı bir eseri olan Sultan Veled, bütün eserlerinde tasavvuf konularını işledi. **İbtidâ-nâme,** ayrıca, Mevlâna ve çevresi araştırmaları için en eski, en sağlam kaynak kabul edilir ★ Sultan Veled'in divanındaki 15 türkçe beyit ve parçalar, Veled Çelebi tarafından **Divan-ı Türki-i Sultan Veled** adlı bir kitapta toplanmıştı (1925). Bu şiirleri sonradan Mecdud Mansuroğlu da yayımladı: **Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri** (1958), ki burada derlenen türkçe beyitlerin sayısı 367'dir. Bu parçalar, Anadolu'da Oğuz lehçesiyle yazılmış ilk şiirler oldukları için önemlidirler ★ **Maarif** (Bilgiler) isimli eserinin Meliha Anbarcıoğlu tarafından türkçeye çevirisi, Millî Eğitim Bakanlığı'nın Dünya Edebiyatından Tercümeler serisinde çıkmıştır (2. b. 1966).

SUTÜVEN, Mustafa Seyit ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1908-14 Ekim 1969, doğ. Edremit, ölm. İzmir ★ Özel öğrenim gördükten sonra Balıkesir Lisesi'nde okul dışından imtihana girdi, lise mezunu oldu, babası gibi ticaret hayatına atıldı; uzun yıllar Edremit'te bir kırtasiye mağazası işletti, maden ticareti yaptı. İstanbul'da Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Edremit yakınındaki Sutüven dere ve çağlayanına aruzla yazılmış bir övgü olan **Sutüven** şiiri ile tanındı. Belli bir kalıp ve akıma bağlı kalmayarak aruz, hece ve serbest vezinle yazdı. Lirizminin ve söyleyişinin kuvveti, yerine göre halk şiirimizdeki kalıcı imkânlardan ve Yunan mitologyasından iyi faydalanışı ile, hiç kitap çıkarmadığı, dergilerde çok az göründüğü halde, unutulamayan şairlerimiz arasına girdi. Şiirleri Servetifünun-Uyanış (1940), Yeni Ses (1940/41), Türk Dili (1952-1953), Yeditepe (1956/57)... dergilerinde çıkmıştı ★ **Bütün Şiirleri,** ölümünden sonra Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'nda çıktı (1976).

SÜLEYMAN ÇELEBİ ★ XV. yy. Mevlid yazarı, ?-1422 ★ Hayatı rivayetlere dayanan Süleyman Çelebi, Yıldırım Bayezid devrinde (1389-1402) Bursa'da Ulu Cami'de imamlık ediyordu. Lâtifî tezkiresiyle Âlî'nin Künhü'l-Ahbâr'ındaki kayıtlara göre bir gün bir vâiz, camide bir âyeti açıklarken peygamberler arasında fark olmadığını, dolayısıyla Hazreti Muhammed'in Hazreti İsa'dan üstün bulunmadığını söyledi. Süleyman Çelebi, peygamberimizin bütün öteki peygamberlerden üstün olduğunu ispat amacıyla, Mevlid'ini o anlaşmazlık ve tartışmalar sırasında yazmaya başladı, asıl adı **Vesiletü'n-Necât** (Kurtuluş Yolu) olan bu eseri 1409 yılında tamamladı. Süleyman Çelebi'nin 1422'de öldüğü sanılıyor, mezarı Bursa'da ★ Muhammed peygamberin övgüsü olan Mevlid; mesnevi şekliyle ve failâtün failâtün fâilün vezniyle yazılmış; 800 beyte yakın, dinî bir bir destandır. Münacat, Velâdet, Risalet, Mirac, Rıhlet ve Dua olarak altı esas bölüme ayrılan Mevlid'inde yazar, Allah'a yakarışlardan sonra Peygamberimizin doğumunu, peygamberliğini, Tanrı katına göklere yükselişini ve ölümünü derin bir vecd içinde anlatır, eserini peygamberden şefaat dilekleri ve dua ile bitirir. Bir tasavvuf şairi olmayan, Hazreti Muhammed'in hayatını şeriat sınırları içinde destanlaştıran Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i, yazıldığı tarihten bugüne, müslüman-Türk dünyasının en çok okunan dinî eseri olmuştur. Peygamberin doğum gününü (12 Rebiülevvel) kutlamak, ölüleri anmak, adak adamak... gibi dinî tören ve vesilelerde, en büyük mabetlerden en küçük evlere kadar dinî toplantılarda derin bir huşû ile bugün de okunuyor, dinleniyor. Türk edebiyatında Mevlid yazma çığırını Süleyman Çelebi açtı. Daha XVI. yüzyılda yüz tane Mevlid yazılmış bulunuyordu, ama ne bunlar, ne de sonraki yüzyıllarda yazılanlar Süleyman Çelebi'nin eseri kadar ün kazanamadılar, onun ölmezliğine erişemediler ★ Mevlid'in Prof. Ahmet Ateş tarafından hazırlanmış ilmî baskısı Türk Dil Kurumu yayınları arasındadır (1954), yeni bir baskısı M.Eğ.Bk. 1000 Temel Eser serisinde çıktı (1970, haz. Prof.Faruk K. Timurtaş).

SÜLEYMAN NAZİF ★ Servetifünun şair ve yazarlarından, 1870-4 Ocak 1927, doğ. Diyarbakır, ölm. İstanbul ★ Şair Faik Ali Ozansoy'un ağabeysi olan Süleyman Nazif (bazı yazılarındaki adıyla: İbrahim Cehdi) özel öğrenim gördü, arapça, farsça ve fransızca öğrendi. İstibdatla savaşmak için kaçtığı Paris'te sekiz ay kaldı (1897), dönüşünde Abdülhamid onu vilâyet mektupçusu sıfatıyla Bursa'da "ikamete memur" etti (1897-1908). Meşrutiyetten sonra Basra (1909), Kastamonu (1910), Trabzon (1911), Musul (1913) ve Bağdat (1914) valiliklerinde bulundu, 1915'te görevinden ayrılıp İstanbul'a gelince artık devlet hizmetinde çalışmayarak hayatını yazarlıkla kazandı. Mondros Mütarekesi (30 Ekim 1918) üzerine İstanbul'un itilâf devletlerince işgalinin (23 Kasım 1918) ertesi-günü Hadisat gazetesinde yayınladığı **Kara Bir Gün** makalesindeki pervasız eda ve Pierre Loti Günü'nde (23 Ocak 1920) söylediği bir hitabede işgal kuvvetlerine karşı kullandığı sert dil, Malta'ya sürülmesine sebep oldu. 20 ay kadar kaldığı Malta'dan dönüşünde yine gazetelerde çalıştı, zatürreeden öldü. Edirnekapı Mezarlığı'nda gömülü ★ Servetifünun top-

luluğuna katılmadan (1898) yazdığı ilk şiirinde (**Gizli Figanlar**) başta Namık Kemal, Tanzimat şairlerinin etkisi görülür. Bu tarihten sonra sanatını daha geniş ölçüde toplumun ve millî dâvaların emrinde kullanır. Nesirlerinde ahenk kaygısıyla bol bol yabancı kelime ve tamlamalardan faydalanır. Bu alanda makale, müsahabe, mensur şiir, mektup ve deneme türlerinde eserler verdi. İmparatorluğun acı günlerinde bir Namık Kemal heyecanıyla gizli figanların, içten acıların gür sesli sözcüsü oldu ★ Süleyman Nazif üzerine yazılmış eserlerden, İbrahim Alâettin'in monografisi (1933) ile Şükrü Kurgan'ın tanıtma kitabı (1955) özellikle kayda değer ★ Eserlerinin sayısı irili ufaklı, otuzu buluyor; bunlardan **Gizli Figanlar** (1908), **Firak-ı Irak** (Irak'tan Ayrılış, 1918) şiir kitabıdır. **Batarya ile Ateş** (1917) ve **Malta Geceleri** (1924) şiir düzyazı karışımı, **Çal Çoban Çal** (1922) ve **Tarihin Yılan Hikâyesi** (1922) de makalelerden oluşur ★ İsmet Binark ve Nejat Sefercioğlu, **Doğumunun 100. Yıldönümü Münasebetiyle Süleyman Nazif Bibliyografyası** çıkardılar (1970). Yalvaç Ural'ın hazırladığı ve Haslet Soyöz'ün çizdiği **Süleyman Nazif** (yergi, nükte ve fıkraları) 1983'de yayımlandı.

SÜLEYMAN NESİP ★ Servetifünun şairlerinden, 1866-28 Eylül 1917, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Asıl adıyla Süleymanpaşazade Sami Bey, Mekteb-i Mülkiye'yi bitirdi (1899), birçok vilâyetlerde idadî ve maarif müdürlüğü yaptı. Vasiyet etmişti, mezarı Tevfik Fikret'in yanında Eyüp Mezarlığı'nda ★ İlk şiirini 1893'te yayımlayan Süleyman Nesip, 1896'da Servetifünun'culara katıldıktan sonra çok sevdiği Tevfik Fikret'in etkisinde, onun temalarını kullanarak, yazdığı şiirlerle tanındı ★ Şiirleri, başka yazı ve konferansları, ölümünden sonra **Süleymanpaşazade Sami Bey** adlı bir anma kitabında toplandı (1918).

SÜLEYMAN PAŞA ★ XIX. yy. türkçülerinden, 1838-1892, doğ. İstanbul, ölm. Bağdat ★ Harbiye'yi bitirince (1859) Yenipazar (Bosna), Hersek ve İşkodra'da subaylık etti. İstanbul'da çeşitli görevlerde bulundu. Girit isyanının bastırılmasındaki (1867) başarılarından ötürü rütbesi kaymakamlığa (yarbay) yükseltilerek Harbiye'ye münşeat müdürü tayin edildi. Mirlivalığa (tuğgeneral) yükseldi (1872), askerî okullar nazırı oldu (1873), askerî okul programlarında önemli yenilikler yaptı, Abdülaziz'in tahttan indirilmesini sağladı. II. Abdülhamit devrinde müşirlikle (mareşal) Bosna-Hersek kumandanı tayin edilerek İstanbul'dan uzaklaştırıldı (1876). Karadağ isyanını bastırdı, harb ilân eden Rusları yenerek Şıpka kahramanı oldu, Plevne savaşına, Tuna ve Balkan orduları başkumandanı olarak katıldı, savaş sonunda II. Abdülhamit tarafından mahkemeye verilerek mahkûm ettirildi, sürüldüğü Bağdat'ta 14 sene daha yaşayarak öldü, Bağdat'ta gömüldü ★ İslâmlıktan önceki Türk devletleri tarihinin okul kitaplarında yer almasını, okutulmasını sağlayan Süleyman Paşa, Tanzimat devrinin ilk büyük türkçülerindendir. Tarih anlayışını dil alanında da uyguladı, dilimizin Osmanlı dili değil, milletimizin adıyla Türk dili olduğu tezini savundu ★ Başlıca eserleri: **Mebaniül-İnşa** (edebî bilgiler kitabı, 2 cilt, 1874), **Tarih-i Âlem** (ilk baskısı 1874, üç kere basıldı),

İlm-i Sarf-ı Türkî (2. b. 1876), vb. ★ Süleyman Paşa üzerine geniş bilgi şu monografide bulunur: Hüseyin Namık Orkun, **Büyük Türkçü Süleyman Paşa, Hayatı ve Eserleri** (1952).

SÜMER, Dinçer ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1938 İzmir ★ İzmir'de Namık Kemal Lisesi'ni, Ankara'da Devlet Konservatuvarı'nı bitirdi. 1960'dan beri Devlet Tiyatrosu aktörlerinden ★ Radyo oyunları ve senaryolar yazdı. 1953'ten başlayarak Varlık, Yeditepe, Dost, Türk Dili dergilerinde şiir ve hikâyeleri yayımlandı. Devlet Tiyatrosu'nda ***Altın Kalpli Kız** ve **Kâtip Çıkmazı** (bas. 1970) oyunları oynandı ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında radyo oyunları türünde **Küpe Çiçeğinin Ölümü,** televizyon oyunları türünde **Gecenin Bir Yerinde** oyunlarıyla; hikâye türünde de **Serçe** hikâyesiyle üç başarı ödülü kazandı (Şubat 1971) ★ Şiir kitapları: **Günebakan** (1955), **Denize Çıkan Cadde** (1957), **Küçük Kızın Adı Ayşe** (1965), **Sandalım Kıyıda Bağlı** (1983) ★ Romanı: **Bozuk Bir Şey** (1977) ★ Devlet Tiyatrolarında oynanan ***Eski Fotoğraflar** (1976) ile Türk Dil Kurumu 1977 Oyun Ödülü'nü kazandı. Aynı oyun Köln Türk Tiyatrosu'nda sergilendi (1979). **Karacaoğlan** ve **Aşk Dediğin Nedir ki** oyunları 1984'de oynandı. **Meddah Amca** (1986) TBMM Kültür Sanat Kurulu üçüncülük ödülü kazanmış bir çocuk oyunudur.

SÜMER, Güner ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1936-27 Nisan 1977, doğ. Nallıhan, ölm. Ankara ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı, Paris'e gitti (1960), tiyatro oyuncusu ve yönetmeni oldu. Ankara Sanat Tiyatrosu kurucularındandı, kanserden öldü ★ Lisedeyken birkaç arkadaşıyla Ankara'da **Mavi** dergisini çıkarmıştı; bu aylık fikir ve sanat dergisi 22 sayı çıktı (son beş sayı **Son Mavi** adıyla; Kasım 1952-Nisan 1956) ★ Şiirler, hikâyeler de yazan Güner Sümer'in basılmış oyunları **Yarın Cumartesi** (1962) ve ***Bozuk Düzen** (1965) dir. ★ Ölümünden sonra **Toplu Eserleri** Adalet Ağaoğlu tarafından hazırlanarak Ada Yayınları'nda basıldı (**I,** şiirler, öyküler, yarım kalmış bir roman; **II,** oyunlar, 1983).

SÜMMANİ ★ XIX. yy. şairlerinden, 1860-5 Ocak 1915, doğ. ve ölm. Samikale köyü (Narman-Erzurum) ★ Asıl adı Hüseyin olan Sümmani, ömrünü çobanlıkla geçirdi, Erzurum'da âşıklardan saz çalmasını öğrendi; hayalî sevgilisi Gülperi'yi bulmak için Kafkasya, İran, Afganistan, Hind ve Turan'ı dolaştı; bulamadan köyüne döndüğü söylenir. Ardahan, Posof, Çıldır ve Kars'ı dolaşmış, Kırım'a da gitmiş, Doğu Anadolu'da şiirleriyle halkın en sevdiği ozanlardan biri olmuştur ★ Şiirleri Haşim Nezihi Okay (1934), Nesip Yağmurdereli (1939) tarafından **Âşık Sümmani, Hayatı ve Şiirleri** adlı kitaplarda toplanmıştır; bu konuda bir başka kitabı Mehmet Kardeş çıkardı (1963).

SÜNBÜLZADE VEHBİ ★ XVIII. yy. divan şairlerinden 1719'dan önce-29 Nisan 1809, doğ. Maraş, ölm. İstanbul ★ Öğrenimini Maraş'ta yapan Vehbi İstanbul'a geldikten sonra devlet büyüklerine kasideler, tarihler sunarak kendi-

ni tanıttı, kadı oldu, kadılıktan hacegânlığa geçirildi, elçilikle İran'a gönderildi (1775). Rodos (1786), Zağra (1788), Manisa ve Manastır kadılıklarında bulundu, doksan yaşını geçmişti, İstanbul'da öldü, Edirnekapı Mezarlığı'na gömüldü ★ XVIII. yüzyılın ünlü şairlerinden olan, divan sahibi Sünbülzade Vehbi'nin öteki eserleri **Lutfiyye, Tuhfe, Nuhbe** ve **Şevk-engiz** adlarını taşır. °Nabi'nin **Hayriyye**'sine nazire olarak yazdığı ve oğlu Lutfullah'a öğütlerini toplayan **Lutfiyye,** didaktik bir mesnevidir. **Tuhfe** (Hediye) farsçadan, **Nuhbe** (Seçkin) arapçadan türkçeye manzum birer sözlüktür. Her iki sözlük uzun yıllar okullarda, bu dillerin kolayca öğrenilmesinde ders kitabı olarak okutulmuştu ★ Ahlâkî ve edebî değeri olmayan **Şevk-engiz** °Enderun'lu Fazıl'ın eserlerinin arkasında (1870), öteki üç eseri ise kendi divanıyla birlikte basılmıştır.

SÜNTER, Muhteşem ★ Günümüz şairlerinden, 1928-9 Temmuz 1985, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Ortaöğrenimini Sarıyer Ortaokulu ve Kabataş Erkek Lisesi'nde tamamladı. Sümerbank'ın bankacılık bölümünde çeşitli servislerde çalıştı. 26 yıllık bir hizmetten sonra emekliye ayrıldı ★ Şiir yazmaya ortaokul sıralarında başladı. 1948 yılından itibaren şiirleri Varlık, Yeditepe, Yenilik, Kaynak, Türk Dili gibi dergilerde ve günlük gazetelerin sanat sayfalarında yayımlandı ★ Dört şiir kitabı çıkardı: **Gerilere Bırakmak** (1980), **Sen ile Sen** (1981), **Polonya'dan Kadınlar** (1983), **Omçalar** (1985).

SÜRURÎ ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, 1752-1814, doğ. Adana, ölm. İstanbul ★ İstanbul'a geldikten sonra Sünbülzade Vehbi'ye kapılanan, Eskizağra kadısı iken onun kâhyalığını yapan Osman Sürurî, eğlenceli hiciv demek olan hezeliyat'ı ve düşürdüğü manzum tarihlerle ün kazandı. (Arap-fars alfabesindeki her harfin "ebced hesabı"ndaki sayıca karşılıkları toplanırsa tarih mısrasından, hatırlatılmak istenilen olayın hicrî yılı çıkar.) Yalnız zamanındaki önemli, önemsiz olaylara değil, geçmiş devirlerin olaylarına dahi çok kere yalın bir ifadeyle tarihler düşürdü. Bunu bazan bir şiirin bütün mısraları birer tarih olacak şekilde kolaylıkla yaptı ★ **Sürurî Divanı** basılmıştır. Tarihleri Ahmet Cevdet Paşa tarafından **Sürurî Mecmuası** isimli bir kitapta toplanıp bastırıldığı gibi (1883), Ebüzziya Tevfik Bey de **Sürurî-i Müverrih** (Tarihçi Sürurî) adlı kitabına bu tarihlerin bir kısmını aldı (1899).

ŞAHABETTİN SÜLEYMAN ★ Fecriâti yazarlarından, 1885-1921, doğ. İstanbul, ölm. İsviçre ★ Mekteb-i Mülkiye'yi bitirdi. İstanbul liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Eşi °İhsan Raif hanımla gittiği İsviçre'de İspanyol gribinden öldü, İsviçre'de bir köy mezarlığına gömüldü. Ayrıntılı hayat hikâyesi, dostu Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun **Gençlik ve Edebiyat Hâtıraları** (1969) kitabındadır ★ 11 Şubat 1909'da Servetifünun dergisinde birleşen Fecriâti topluluğu içinde oyun, hikâye, eleştiri ve edebiyat tarihi türlerindeki eserleriyle tanındı. Liseler için edebiyat tarihleri (**Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye,** 1910; **Yeni Osmanlı Tarih-i Edebiyatı,** 1914) ve edebiyat bilgileri (**Malûmat-ı Edebiye,** 1912) kitaplarını yazdı. Birer perdelik altı oyununu **Fırtına**

(1912) kitabında topladı, sevicilik konusunu işleyen **Çıkmaz Sokak** (1912) oyunu, ahlâka aykırı görülerek tartışmalara yol açtı. Ayrıca bkz. °Tahsin Nahit maddesi.

ŞAHAP SITKI ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1915 Niğde, ölm. 3 Eylül 1991 İstanbul ★ Yüksek öğrenimini Ankara Hukuk Fakültesi'nde yaptı (1941), çeşitli kuruluşlarda memur olarak çalıştı ★ Önceleri şiirler (Varlık, 1937-1941), şiir eleştirileri, sanat meseleleri üzerine yazılar yazdı, sonra hikâyeye geçti ★ Hikâyelerinde hayat zorlukları, geçim kaygıları altında bunalan güçsüz kişilerin alınyazılarını, toplum düzenindeki haksızlık ve eşitsizlikleri verdiği, verirken de gerçekçi bir gözleme dayandığı, psikolojik bir atmosfer yarattığı görülür ★ *Ayrı Dünyalar adlı bir oyunu Ankara Devlet Tiyatrosu'nda oynandı (1961) ★ Hikâye kitapları: **Çırılçıplak** (1957), **Bulut Gelir Pare Pare** (1958), **Gülen Ayva Ağlayan Nar** (1959), **Şubat Gecesi** (1964), *Acı (1970) ★ Romanları: *Gün Görmeyen Sokak (1958), **Toprak** (1962), **Gökkuşağı** (1965), *Horoz Değirmeni (1967), *Kimin İçin (1967). **Orhan Peker'den Anılar, Sevgiler, Mektuplar, Şiirler** kitabı 1980'de yayımlandı ★ **Acı** kitabıyla Türk Dil Kurumu 1971 Hikâye Ödülü'nü kazandı.

ŞAHİN, Osman ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1938 (aslen 1940); Arslanköy/Mersin ★ Dicle Köy Enstitüsü'nü bitirdikten sonra Siverek'te, Fırat yöresindeki köylerde öğretmenlik yaptı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitim bölümünü bitirince (1961) de ortaokul ve lise öğretmeni oldu. Malatya, İzmit, İstanbul liselerinde yıllarca spor öğretmenliği yaptıktan sonra 12 Eylül yönetimince Trabzon Arsin ilçesine sürgün edilerek res'en emekli edildi. Bir kitap tanıtma yazısı yüzünden de İstanbul sıkıyönetim mahkemesinde yargılanarak 142. maddeden on sekiz ay hapse mahkûm oldu. ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında hikâye türünde **Kırmızı Yel** hikâyesiyle Büyük Ödül kazanınca, bu hikâyeye altı hikâye daha ekleyerek ilk kitabını çıkardı: *Kırmızı Yel (1971, 1981). *Acenta Mirza (1974), **Ağız İçinde Dil Gibi** (1980), **Acı Duman** (1983), **Kolları Bağlı Doğan** (1988), **Ay Bazen Mavidir** (1989), **Selam Ateşleri** (1993) diğer hikâye kitaplarıdır. Bir de romanı yayımlandı: **Başaklar Gece Doğar** (1991) ★ **Ağız İçinde Dil Gibi** ile 1980 Nevzat Üstün Hikâye Ödülü'nü, **Selam Ateşleri** ile 1992 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü'nü ve 1994 Sit Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. Bir öyküsü 1992 yılında İsveç'te Stockholm'de düzenlenen Enternasyonel Hümanizma Derneği'nin açtığı öykü yarışmasında "ikinci" oldu. Yazarın **Son Yörük** adlı röportaj, iki de senaryo (**Ayna**, 1984; **Kan**, 1986) kitabı daha vardır. ★ Osman Şahin'in birçok öyküsü İsveç, Polonya, Macar, Alman, Fransız ve İngiliz dillerine çevrildi. Yirmiden fazla öyküsü filme alındı.

ŞARDAĞ, Rüştü ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1916, Halep, ölm. 1994 İzmir. ★ Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi (1938); öğretmenlik, Türk Ansiklopedisi'nde müşavirlik yaptı. İzmir'de Belediye yazışleri müdürü, Belediye başkan yardımcısı oldu, Ege Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Okulu'nda öğ-

retim görevlisi olarak çalıştı. 1983-1987 arasında İzmir Milletvekili olarak TBMM'de bulundu ★ Cumhuriyet, Vatan, Vakit ve Ulus gazetelerinde pek çok fikir-sanat yazıları, deneme ve eleştiriler; bir süre hikâye (Varlık, 1937) ve şiirler de (Varlık, 1942-43) yazmış olan Şardağ, son yıllarda özellikle İran edebiyatından çevirilere yöneldi, bu çalışmalarından ötürü de İran'ın "Büyük Şükran Madalyası"nı aldı (1971). Yazıları çoğunlukla Hisar dergisinde çıktı ★ Eserleri: **Edebiyatımızda Vatan Duygusu** (inceleme, 1940), **Ömer Hayyam'ın Rubaileri** (2. b. 1960), **Perişan Baba Tâber ve Çift Beyitleri** (rubailer, 1966), **Şirazlı Hâfızdan Gazeller** (1970), **Klasik Divan Şiirimiz** (inceleme-antoloji, 1976) **Allah Diyor ki** (inceleme, 1976) **Şair Sultanlar** (1982), **Itrî** (inceleme, 1984), **Besmele Şerhi** (Hacı Bektaş-ı Veli'den, 1985), **Bütün Yönleriyle Hayyam** (1985).

ŞEHBENDERZADE, Filibe'li Ahmet Hilmi ★ XIX. yy. yazarlarından, ölm. 1913, İstanbul ★ II. Abdülhamid tarafından Fizan'a sürülmüş, İkinci Meşrutiyet'in ilânı üzerine (1908) İstanbul'a dönünce gazetecilik hayatına atılmış, İkdam ve Tasvir-i Efkâr gazetelerinde siyasî ve felsefî makaleler yazmıştı. Genç yaşta öldü, Fatih camii mezarlığına gömüldü ★ Tarih, felsefe, sosyoloji konularında birçok eserler bıraktı. Kitaplarından, tasavvuf merhalelerini alegorik olaylara temsillere bağlayarak masal-hikâye karışımı bir anlatımla nakleden ve yer yer °Aziz Efendi'nin **Muhayyelât'**ına benzeyen **A'mâk-ı Hayal** (Hayal Derinlikleri) 1974'de dördüncü defa, bir Osmanlı akıncısının romanı olan **Öksüz Turgut** da 1972'de tekrar basıldı.

ŞEMSETTİN SAMİ ★ Tanzimat devri yazarlarından, 1 Haziran 1850-1 Temmuz 1904, doğ. Fraşeri (Yanya), ölm. İstanbul ★ Yanya'da bir Rum jimnazında orta öğrenimini tamamladı (1871); fransızca, italyanca, eski yunanca, bir yandan da medresede arapça ve farsça öğrenmişti. İstanbul'a geldi (1872), dahiliye matbuat kalemine memur oldu: İbret ve Hadika gazetelerine yazılar yazdı; kendisi de gazeteler (Sabah, Tercüman-ı Şark) ve dergiler (Aile, Hafta) çıkardı; bir ara Trablusgarb'a sürüldü, bir yıl sonra affedildi, döndü, saraya alınarak teftiş-i askerî komisyonuna başkâtip atandı (1880); bu görevi ölümüne kadar sürdüyse de hayatının son zamanlarında (1890 →) Erenköy'deki köşkünde gözaltında tutuldu. Erenköy'de Sahrâyıcedit Mezarlığı'nda gömülü ★ Şemsettin Sami, ilk romanımız kabul edilen **°Taaşşuk-i Tal'at ve Fitnat** romanı (1872, yeni b. Sedit Yüksel tar. 1964); **Seyyid Yahya** (1875), **Besa yahut Ahde Vefa** (1875), **Gâve** (1876) isimlerinde üç oyunu; **Sefiller** (1880, yeni b. 1934) ve **Robinson** (1884) çevirileri ile, devrinin edebiyatçıları arasında yer aldı. Cep Kütüphanesi genel başlığı altında ve ansiklopedik konularda küçük bilim kitapları yayımladı (1880-1895). Dilimizin sadeleşmesi yolunda makaleler yazdı (**Lisân-ı Türki-i Osmânî,** 1880; **Lisan ve Edebiyatımız,** 1889, vb.) Orhun Yazıtları'nı Türkiye türkçesine çevirdi. Kutadgu Bilig'i bizde ilk o inceledi (son iki eseri basılı değil) ★ Sayıları kırkın üstünde kitapları arasında türkçeden fransızcaya, fransızcadan türkçeye sözlük (**Kamus-i**

Fransevî, iki cilt, 1880), türkçe sözlük (**Kamus-i Türkî**, 1900) ve bir tarih-coğrafya-meşhur adamlar ansiklopedisi olan **Kamusü'l-A'lâm** (altı cilt, 1889-1893) da ciddi çalışmalarının verimidir ★ Hayatı ve eserleri üzerine küçük bir tanıtma kitabından (haz. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, 1934) sonra geniş bir inceleme yayımlandı (haz. Agâh Sırrı Levend, 1969. TDK Yayınları).

ŞENDİL, Sabih ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1926 Tekirdağ ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdi. İktisat Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bırakarak bankalarda çalıştı ★ Sanat hayatına 1944'te başladı, şiirleri İstanbul, Varlık ve birçok diğer dergilerde çıktı. Şiir kitapları: **Bizim İskele** (1948), **Gelin Dünya** (1951), **Yaşamak Herkesin Hakkı** (1953), **Çiftlikte Sabah** (çocuk şiirleri, 1966) ★ Çocuk masalları da yazdı: **Altın Sakallı Dev** (1958), **Köylü Prenses** (1958), **Tanrı Misafiri** (1959), **Üç Kız Kardeş** (1960), **Beyaz At** (1961).

ŞENER, Sevda ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1928 ★ Ortaöğrenimini Ankara Maarif Koleji ve Eskişehir Lisesi'nde yaptı. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1950). 1958 yılında aynı Fakültede açılan Tiyatro Enstitüsü'nün ilk asistanı oldu. İngiltere'de Bristol Üniversitesi Dram Bölümüne devam etti. Yine Viyana Üniversitesi Tiyatrobilimi Enstitüsü'ndeki eğitimi izledi. 1978-1980 yılları arasında Devlet Tiyatrosu Edebi Kurul üyeliğinde bulundu. Şimdi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nde profesör ve bölüm başkanı ★ 1960 yılından başlayarak çeşitli gazete ve dergilerde inceleme, tanıtma ve eleştiriler yazdı. Maske und Kothurn, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, Tiyatro 70, Milliyet Sanat, Birikim, Ulusal Kültür, Türk Dili, Gösteri vb. dergilerde yazıları çıktı. Eserleri: **Musahipzade Celal ve Tiyatrosu** (1963), **Çağdaş Türk Tiyatrosunda Ahlâk, Ekonomi ve Kültür Sorunları** (1971), **Çağdaş Türk Tiyatrosunda İnsan** (1972), **Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi** (1982).

ŞENGİL, Salim ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1916 Selânik ★ Ortaokulu İzmir'de bitirdi (1936). Bir süre banka memurluğu yaptı. 1935-36 yıllarında Tan Gazetesi'nde muhabir, daha sonra Ankara Radyosu'nda Tiyatro sanatçısı olarak çalıştı. **Seçilmiş Hikâyeler** (66 sayı, 1947-1957) ve **Dost** (102 sayı, 1957-1973) dergilerini çıkardı, şimdi yalnız Dost Yayınları'nı sürdürüyor ★ Eserleri: **Kafasını Törpüleyen Adam** (hikâyeler, 1943), **Bir Rüzgâr Esti** (piyes, 1945), **Es Be Süleyman Es** (hikâyeler, 1980), **Güzel Bir Oyun** (hikâyeler, 1983), **Savrulup Gidenler** (1987), **Anılarda Kalan Portreler** (anı, 1991), **Penceredeki Işık** (öykü, 1992). ★ CHP'nin açtığı öykü yarışmasında "Toprağa Dönüş" adlı öyküsüyle birincilik (1937) ve **Komşumuz Bulgaristan** adlı röportajıyla 1972 Türk Dil Kurumu Basın Dil Ödülü'nü ve ayrıca Ankara Halkevi'nin öykü yarışmasını (1944 ve 1945 yıllarında iki kez) kazandı.

ŞEYH GALİB ★ XVIII. yy. divan şairlerinden, 1757-3 Ocak 1799, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Şair ve bilgin bir mevlevi dervişinin oğludur. Mevlevi çevrelerinde yetişti, önce Esad, sonra da Galib mahlasıyla yazdığı şiirleri toplayarak

yirmi dört yaşında divanını tertip etti (1780), iki yıl sonra **Hüsn-ü Aşk**'ı yazdı (1782), Konya'ya gitti (1784), Mevlânâ dergâhında girdiği çilesini İstanbul'a dönerek Yenikapı mevlevihanesinde tamamladı (1787), Sütlüce'de aldığı (1789) bir evde anne ve babasıyla bir süre inziva hayatı yaşadıktan sonra Galata mevlevihanesinde şeyh oldu (1791). III. Selim ve kardeşi Beyhan Sultan'ın takdir ve iltifatlarını kazandı ★ Bahçesinde Şeyh Galib'in mezarının da bulunduğu Tünelbaşı'ndaki Kulekapısı (Galata) mevlevihanesi 27 Aralık 1976'dan beri Divan Edebiyatı Müzesi'dir ★ Divan edebiyatımızın son büyük şairi olan Şeyh Galib, yeni imajlarla bu şiirin artık daralan ufkunu genişletmiş, yoğun hayal, düşünce ve tasvire önem verip bir başka dille konuşarak divan şiirini son çizgisine ulaştırmıştır. 24 yaşında tertip ettiğine sonradan yazdıkları da eklenerek ölümünden sonra yeniden düzenlenen **Divan**'ı (bas. 1937), **Hüsn-ü Aşk** (Güzellik ve Aşk) mesnevisi (bas. 1887 ve 1923, bugünkü dille nesre de çevrilerek A. Gölpınarlı tar. 1968, yeni basım: Orhan Okay ve Hüseyin Ayan tar. 1975) dışında, mevlevilikle ilgili birkaç eserini 1782'de İstanbul'da bir iddia üzerine altı ayda yazdı. Bir mecliste °Nabi'nin **Hayrâbâd** mesnevisi okunmuş, övülmüş, Galib de bu eserin o derece değerli bir eser olmadığını söyleyince, daha iyisini yazmaya davet edilmişti. Şeyh Galib, içinde dört de tardiye bulunan **Hüsn-ü Aşk**'ında birtakım alegorilerden faydalanarak tasavvufî aşka varmanın güçlüklerini anlatır. Şeyh Galib hece vezniyle bir de türkü yazmıştır ★ Şair hakkında ilmî eser Dr. Sedit Yüksel'in doktora çalışmasıdır: **Şeyh Galib, Eserlerinin Dil ve Sanat Değeri** (1963).

ŞEYHÎ ★ XIV-XV. yy. divan şairlerinden, 1371?-1431?, doğ. ve ölm. Kütahya ★ I. Murad devrinde (1371-1376) doğan, I. Bayezid, Süleyman Çelebi, Çelebi Sultan Mehmed ve II. Murad devirlerinde yaşayan Şeyhî'nin asıl adı Yusuf Sinaneddin'dir. Öğrenimini Kütahya'da yaptı, şair °Ahmedî'den ve başka bilginlerden ders gördü, İran'da tasavvuf ve tıp öğrendi, dönüşte hekimliğiyle ün kazandı, Germiyan Beyi II. Yakub'un hekimi ve sohbet arkadaşı oldu. Ankara'da Çelebi Sultan Mehmed'i tedavi etti (1415); Çelebi Mehmed karşılığında ona Tokuzlu köyünü tımar olarak verdi, Şeyhî kısa bir zaman Çelebi Mehmed'in özel doktorluğunu yaptıktan sonra Tokuzlu köyüne giderken yolda eski tımarın sahipleri tarafından soyuldu, uğradığı felâketi padişaha anlatmak üzere **Har-nâme**'yi yazdı. 1421'den sonra yeni padişah II. Murad'ın sarayında bulundu, ona kasideler yazdı. II. Murad'ın isteğiyle yazmaya başladığı **Husrev ü Şirin** mesnevisini tamamlayamadan öldü ★ Divan şiirimizin ortak malzemesini derli toplu ve başarılı kullanan ilk büyük şair Şeyhî'dir. Kaside ve gazellerinde mazmunlar artık açıklığa kavuşmuş; divan şiirinin kuralları, karakteristik özellikleri belirli bir hale girmiştir. Şeyhî, geniş bir tasavvuf ve şiir kültürü sayesinde bu ortak kalıplara kişiliğini de kattığı için sonraki şairlere de örnek oldu, adı daima anıldı. **Divan**'ından (bas. TDK tar. 1942) başka, Şeyhî'nin iki de mesnevisi vardır: **Husrev ü Şirin** ve **Har-nâme** ★ **Har-nâme** feilâtün mefâilün feilün vezniyle yazılmış, 126 beyitlik küçük bir mesnevidir. Şair 26 beyit tutan tevhit, naat, padişaha övgü kısımlarından

sonra asıl konuya geçer. Burada olmayacak hayaller peşinde elindekini de kaybeden, boynuz umarken kulaktan da olan bir eşeğin başına gelenleri anlatır, hikâyeyi padişaha dua ile bitirir. Derli toplu, özlü anlatışı, devrine ve rakiplerine yöneltilmiş ölçülü edepli alaylarıyla, **Har-nâme** hiciv edebiyatımızın en güzel eserleri arasında başta gelir ★ İran şairi Gence'li Nizamî (ölm. 1214)'nin aynı isimdeki eserini örnek tutarak, genişleterek yazdığı **Husrev ü Şirin** mesnevisi, 6400 beyitlik, klasik bir aşk hikâyesidir ★ Prof. Ali Nihat Tarlan'ın **Şeyhî Divanı'nı Tetkik** (iki cilt, 1934-1936) eserinden sonraki Şeyhî inceleme ve yayınları Prof. Faruk K. Timurtaş'ın çalışmalarıdır: **Husrev ü Şirin** (tenkitli metin ve inceleme, 1963), **Şeyhî, Hayatı ve Eserleri, Eserlerinden Seçmeler** (1968), **Şeyhî'nin Harnâmesi** (1971).

ŞEYHÜLİSLÂM YAHYA ★ XVII. yy. divan şairlerinden, 1552-27 Şubat 1644, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Babası da şeyhülislâm olan Yahya Efendi, öğreniminden sonra müderris oldu, babasıyla hacca gitti (1586), İstanbul medreselerinde müderrislik etti (1587-1595), Halep, Şam, Mısır, Bursa, Edirne, İstanbul kadılıklarında bulundu (1595-1604), bir kere Anadolu (1604), üç kere de rumeli kazaskeri oldu (1604-1619), 1622'de şeyhülislâmlığa getirildi, üçüncü şeyhülislâmlığı 1634'den ölümüne kadar sürdü. IV. Murad'ın beraberinde Revan (1635) ve Bağdat (1638) seferlerine katıldı. IV. Murad devrindeki (1623-1640) itibarını I. İbrahim devrinde (1640-1648) bulamayarak, üzüntüsünden 93 yaşında öldü ★ Şeyhülislâm Yahya, Bakî'nin ölümünden sonra çağdaşlarınca gazelde en büyük üstad sayılmış, ertesi yüzyılda Nedim de gazelde en büyük iki şair olarak Bakî ve Yahya'yı anmış, Yahya Efendi bu takdirlere dilinin temizliği, hayallerinin inceliği ve lirizmindeki derinlikle erişmişti ★ Tek eseri **Divan'ı**, şair hakkında İbnülemin Mahmud Kemal İnal'ın etraflı bir incelemesiyle birlikte, 1918'de bastırıldı.

ŞEYYAD HAMZA ★ XVIII. yy. sûfi halk şairi, ?-? ★ °Sultan Veled, °Ahmet Fakih gibi, Selçuklular devrinde Anadolu'da aruz vezniyle ve İran sûfileri yolunda, Yunus Emre'den önce ilk türkçe şiirleri yazan şairlerden biri de Şeyyad Hamza'dır. Gezgin bir derviş olan Şeyyad Hamza, hece ile de yazıyordu. Hece şiirlerindeki dil, aruz zorlamalarından uzak kaldığı için, daha pürüzsüz, daha tabiîdir ★ İlim dünyasına ilk defa Prof. Fuad Köprülü tarafından tanıtılan (1922) şairin, 1956'ya kadar eski yazmalarda bulunan 11 şiiri ile 1500 beyit kadar tutan **Yusuf ile Zeliha** mesnevisi (TDK yayını, 1946) basılmıştır.

ŞİMŞEK, Hasan ★ Günümüz şairlerinden, 1918-28 Ekim 1988, doğ. Tarsus, ölm. Ankara ★ Adana Ziraat Lisesi'ni bitirdi (1935), Toprak Mahsulleri Ofisi'ne girerek Kurum'un Kırıkkale, Ankara ve başka yerlerdeki çeşitli görevlerinde çalıştı ★ Şiir yayımlamaya 1936 yıllarında başladı, 1941'den bu yana en çok Varlık dergisinde göründü ★ Arasıra ikişer, üçer, dörder heceli mısralarla da yazarak kendine yeni bir şiir yapısı aradı ve daha çok, ölçülü uyaklı bu tür şiirleriyle tanındı; hayatın küçük mutluluklarını yazıyordu ★ İki şiir kitabı var: **Gece Gündüz** (1952), **Beyaza Duran** (1963).

ŞİMŞEK, Selâhattin ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1928-3 Mayıs 1960 ★ Bir çiftçi çocuğu olan Selâhattin Şimşek, Pazarviran Köy Enstitüsü'nü bitirince (1944) Sivas'ın Gemerek ilçesinin Dendil köyünde on yıl öğretmenlik yaptı. Askerlik dönüşü bir yıl Tekmen köyünde çalıştı, sonra Gemerek ilçesine verildi. Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü'nde yüksek öğrenimini tamamladı; Hakkâri'ye ilköğretim müfettişi olmuştu; at sırtında Oramar köyü ilkokulunu teftişe giderken Zap nehrinin sularında boğuldu ★ Selâhattin Şimşek'ten, bize Varlık yayınlarında iki eser kaldı: **Hakkâri Dedikleri** (köy, kasaba, yol yazıları, 1960) ve **Köylü Oktay** (çocuk romanı, 1961).

ŞİNASİ, İbrahim ★ Tanzimat devri şair ve yazarlarından, 1826-13 Eylül 1871, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Tophane kalemlerinden birinde memurken devlet hesabına gittiği (1849) Paris'te Maliye okudu, dönüşünde (1853-54), Meclis-i Maarif üyesi oldu, Reşit Paşa tarafından korundu, önce Agâh Efendi (1832-1885) ile birlikte Tercüman-ı Ahval (21 Ekim 1960 →), sonra tek başına **Tasvir-i Efkâr** (27 Haziran 1862 →) gazetesini çıkardı, 1865 başlarında gazeteyi Namık Kemal'e bırakarak tekrar Paris'e gitti, 1869 sonbaharına kadar orada kaldı, dönünce matbaa işleriyle uğraştı. Ayazpaşa'da annesinin yanına gömülmüştü, mezarları sonradan kayboldu ★ Batıdaki türleri uygulayarak yenileşen edebiyatımız, Tanzimat edebiyatı, Şinasi ile başlar; 1859/60 yılları, fransızcadan ilk şiir çevirilerinin, ilk yerli oyunumuzun (**Şair Evlenmesi**, yaz. 1859), ilk makalelerin Şinasi tarafından yazılmış olması dolayısıyla, Tanzimat edebiyatının başlangıç yılları sayılır. Şinasi, şiirde ilk defa, eski şekiller içinde yeni kavramlar kullandı, nesirde bağ fiillerle uzayıp giden cümleyi seci ve süslerden kurtarıp düşünceyi ve anlaşılmayı ön plana alarak dilde sadeleşme hareketlerine yol açtı ★ Eserleri: **Tercüme-i Manzume** (çeviri şiirler, 1859; yeni b. Süheyl Beken tar. 1960), ***Şair Evlenmesi** (1 perdelik komedi, 1860; yeni baskıları: Mustafa Nihat Özön tar. 1940, 1943; Cevdet Kudret tar. 1959; Feyziye Abdullah Tansel tar. 1960); **Müntahabat-ı Eş'ar** (Şiirlerinden Seçmeler, 1862; yeni baskıları: Muallâ Anıl tar. 1945; Süheyl Beken tar. 1960), **Durub-i Emsal-i Osmaniye** (atasözleri, 1863, 3. b. 1885; bu son baskıda Ebüzziya Tevfik'in kattıklarıyla dört bin atasözü vardır), **Müntahabat-ı Tasvir-i Efkâr** (seçme makaleler, 2 cilt, 1885; yeni b. **Makaleler**, Fevziye Abdullah Tansel tar. 1960) ★ Şinasi'yi her yönüyle tanıtan iki kitap, Varlık (haz. Hikmet Dizdaroğlu, 1954 ve yeni baskıları) ve Türk Dil Kurumu (haz. Hüseyin Seçmen, 1972) yayınlarındadır.

ŞİPAL, Kâmuran ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1926, Adana ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1955), aynı yerdeki asistanlığından ayrılarak üniversiteye almanca okutmanı oldu (1960). Şimdi emekli ★ Sanat hayatına şiirle başladı (1949). Şiirleri gibi ilk hikâyesi de Varlık'ta çıktı (1 Haziran 1951). Türk Dil Kurumu'nun açtığı bir hikâye yarışmasında ödül aldı (bk. Türk Dili, Mart 1953). Orta halli insanlar arasından seçtiği kişilerin dış-iç yaşantıları arasındaki ilişki ve duraklayışları inceleyen, gerçekçi düşsü bir tutumla olayların nedenlerine yönelen hikâyelerdi bunlar. 1968'den sonra kültür tarihinden katkılarla beslenen çağ-

rışım-bileşim hikâyelerine geçti ★ **Çağdaş Alman Hikâyesi/1945'ten Sonra** adında bir inceleme ve antoloji yayımlamıştı (1962). Günümüzün diğer bazı Alman yazarlarından yaptığı çevirilerin yanısıra Franz Kafka çevirmenliğiyle de tanındı ★ Beş hikâye kitabı çıkardı: ***Beyhan** (1962), ***Elbiseciler Çarşısı** (1964), ***Büyük Yolculuk** (1969), ***Buhûrumeryem** (1971), **Köpek İstasyonu** (1988) ★ İkinci kitabıyla 1965 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı.

ŞİRİN, Mustafa Ruhi ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1955, Of ★ Ortaöğrenimini Of'ta tamamladıktan sonra AİTİA Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nu bitirdi. TRT'de çalıştı. İstanbul radyosunda çocuk yayınlarını yönetti (1981). Halen aynı radyoda yönetici. ★ İlk şiiri 1976 yılında Pınar dergisinde çıktı. Çeşitli dergilerde şiirleri yayınlandı. Ülkemizde ilki 1987'de yayınlanan üç Çocuk Edebiyatı Yıllığının yayınını yönetti. Argos, Dergâh, Mavera, Diriliş, Türk Edebiyatı, Yönelişler gibi dergilerde çocuk kültürü, çocuklar için sanat ve edebiyat, masal edebiyatı, sesli, görüntülü ve basılı çocuk yayınları üzerine yazıları yayınlandı. İstanbul Üniversitesi Radyo Televizyon Yayımcılığı Yüksek Okulu'nda 1986-91 yılları arasında radyo-televizyon metin yazarlığı dersleri verdi. 1990 yılında Çocuk Vakfı'nı kurdu. Yayınlanmış çocuk kitapları: **Masal Mektuplar** (1983), **Leyleğin Aklı** (1983), **Bilgi Ağacı** (1983), **Yüzük Taşı** (1983), **Gökyüzü Çiçekleri** (1983), **Masal Çocuk** (1984), **Altın Kiremitli Saray** (1985), **Bebeğin Duası** (1985), **Kar Altında Bir Kelebek** (1988), **Çocuk Kalbindeki Kuş** (1989), **Guguklu Saatin Kumrusu** (1989), **Ninni Bebeğim Ninni** (1990), **Kaf Dağındaki Uçurtma** (1990), **Kuş Ağacı** (1991), **Bülbül ile Leylek** (1991), **Keloğlan'ın Oyunu** (1991). Çeşitli ödüller aldı: TMKV'nın Hicret Şiirleri yarışmasında teşvik ödülü (1979), KASD Çocuk Edebiyatı ödülü (1983), Türkiye Yazarlar Birliği çocuk edebiyatı ödülü (1983), 'Dünden Bugüne Çocuk Edebiyatımız' adlı 39 programdan oluşan dizi ile TMKV ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Radyo Program ödülü (1985), **Gülücük** adlı televizyon çocuk programı (Ekrem Oymak'la birlikte) TMKV (1989) ödülü. **Kuş Ağacı** masal kitabına (resimleyen Dr. Nazan Erkmen ile birlikte) UNESCO Asya Kültür Merkezi Resimli Çocuk Kitapları Yarışması'nda ödül verildi (1992).

ŞÜKÛFE NİHAL ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1896-24 Eylül 1973, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nü bitirmiş (1919), çeşitli okullarda coğrafya ve edebiyat öğretmenliği (→ 1953) yapmıştı. Rumelihisarı Aşiyan Mezarlığı'nda gömülü ★ İlk şiirlerini aruzla yazan, Millî Edebiyat akımını benimseyince heceye geçen Şükûfe Nihal, şiirlerini yedi kitapta topladı: **Yıldızlar ve Gölgeler** (1919), **Hazan Rüzgârları** (1928), **Gayya** (1930), **Su** (1933), **Şile Yolları** (1935), **Sabah Kuşları** (1943), **Yerden Göğe** (1960). Öteki eserlerinden **Tevekkülün Cezası** (1928) bir hikâye kitabıdır; **Renksiz Istırap** (1928), **Yakut Kayalar** (1931), **Çöl Güneşi** (1933), **Yalnız Dönüyorum** (1938), **Domaniç Dağlarının Yolcusu** (1946), **Çölde Sabah Oluyor** (1951) ise birer roman. **Finlandiya** (1935)'da gezi notlarını derledi ★ Ölümünden sonra yayımlanmış **Şükûfe Nihal/Şiirler** (1975) seçme şiirleridir.

TAHSİN NAHİT ★ Fecriâtî şair ve oyun yazarlarından, 1887-12 Mayıs 1919, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ndeki ve Hukuk Mektebi'ndeki öğrenimlerini yarıda bıraktı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında bir süre iaşe müfettişliği yaptı. Büyükada Mezarlığı'nda gömülü ★ İlk şiirleri T. Nahide imzasıyla Çocuk Bahçesi dergisinde (Selânik, 1905) çıkmış, sonradan Fecriâtî topluluğuna girmişti (1909). Bireysel konulardaki, dili ve kuruluşları zayıfça şiirleri Ahmet Haşim etkisindedir. Şiirlerini **Ruh-i Bikayd** (Kayıtsız Ruh, 1910) kitabında toplamış, son şiirleri (Yahya Kemal'in gazellerin tahmisler), Şair (1918) ve Nedim (1919) dergilerinde çıkmıştı ★ Oyunları: **Hicranlar** (1908), **Jön Türk** (1919) (Rahşan Nevvare ile birlikte), **Kösem Sultan** (1912), **Firar** (1911) ve arkadaşı Şahabettin Süleyman'la beraber yazdıkları: **Ben Başka** (1911), **Kırık Mahfaza** (1911) vb. ★ Rıfat Necdet Evrimer'in **Fecriâtî Şairleri: Mehmet Behçet ve Tahsin Nahit** (1961) kitabında şiirlerinden de bol örnekler bulunur.

TALU, Ercüment Ekrem ★ XX. yy. romancılarından, 1886-16 Aralık 1956, doğ. ve ölm. İstanbul ★ *Recaizade Ekrem beyin oğlu. Galatasaray Lisesi'ni bitirdi (1905), öğrenimine Paris'te devam etti. 1907'de mütercimlikle başladığı memurluk hayatında değişik görevlerde çalıştı; fransızca ve son olarak da Galatasaray Lisesi'nde (1943-1950) edebiyat öğretmenliği yaptı. Sirozdan öldü. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ Yaygın şöhretini **Meşhedi** adında bir İranlının abartmalı yaşantılarını konu edinmiş, mizahî hikâye ve romanlarıyla sağladı. Öteki romanlarında kişilerini orta halli ve fakir çevrelerden seçti, eski İstanbul hayatını canlandırdı, Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Ahmet Rasim yolunda yürüdü ★ Sayısı otuzu geçen eserlerinden çoğu romandır. İlk baskı yıllarıyla başlıcaları **Evliyâ-yı Cedîd** (Yeni Evliya Çelebi, 1920), **Asriler** (1922), **Gün Batarken** (1922), **Kopuk** (1922), ***Sabir Efendi'nin Gelini** (1922), **Gemi Aslanı** (1928), **Meşhedi Aslan Peşinde** (1934), **Kodaman** (1935), **Papeloğlu** (1937), **Beyaz Şemsiyeli** (1939), **Çömlekoğlu ve Ailesi** (1945) vb. ★ Geniş hayat öyküsü ve eserlerinin tam listesi için Sami N. Özerdim'in incelemesi: Yeni Yayınlar dergisi, Mart 1957 sayısı. Hilmi Yücebaş da **Bütün Cepheleriyle Ercüment Ekrem** (1957) kitabını çıkardı.

TALUY, Nihal Yalaza ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1900-30 Ocak 1968, doğ. Kafkasya, ölm. İstanbul ★ Liseyi Rusya'da bitirmişti, fransızca ve almanca da biliyordu. Türkiye'ye geldikten sonra Resimli Ay dergisinde Rus mizah yazarlarından seçmelerle başlayan, Varlık dergisinin ilk ciltlerinde hikâye ve şiirlerle devam eden çeviri denemelerinden büyük eserlere geçti. Türk edebiyatı başta Dostoyevski, Rus klasiklerinin pek çoğunun temiz, titiz bir türkçeyle asıllarından yapılmış; önce Millî Eğitim Bakanlığı ve Varlık yayınlarında çıkmış, yirmiyi aşkın çevirisini ona borçludur ★ Hayat ve çevirileri üzerine geniş bilgi Varlık (15 Aralık 1962 ve 15 Şubat 1968 sayıları) ve May (sayı 6, Mart 1968) dergilerindedir.

TAMER, Rauf ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 11 Ocak 1937 Sivas ★ İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdi, gazeteciliği seçti. Cumhuriyet, Eks-

pres, Tasvir ve Yeni İstanbul gazetelerinde muhabirlik yaptı, 1968'de Tercüman gazetesinde başladığı köşe yazarlığını 1991'den beri Hürriyet'te sürdürüyor. ★ Seçtiği yazılarını kitaplarda toplamaya başladı. **Sözün Kısası** (1973) ilk kitabıdır. Bunu aynı yılda tekrar tekrar basılan **Solun Namusu** (5. b. 1975), **Düzen Kavgası** (3. b. 1974), **Yarınlar Kimin** (1975), **Düzene Çekidüzen** (1977), **Pazar Kahvesi** (1978), **Birkaç Resim Birkaç İsim** (1988) kitapları izledi.

TAMER, Ülkü ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1937, Gaziantep ★ İstanbul'da Robert Kolej'i bitirdi (1958), Gazetecilik Enstitüsü'nde okudu, özel tiyatrolarda aktörlük etti (1964-68), çevirmenlik yaptı, Milliyet, Karacan yayınlarını yönetti ★ Basılı ilk kitabı bir perdelik okul oyunu idi, on iki yaşında yazmıştı (**Duygular Konuşuyor,** 1948). Sanat dergilerinde ilk şiiri Kaynak'ta çıktı (Eylül 1954) ★ Şiir ve kitap çevirileriyle tanınan, Edith Hamilton'dan **Mitology**a çevirisiyle Türk Dil Kurumu 1965 Çeviri Ödülü'nü kazanmış olan Tamer, İkinci Yeni doğrultusunda kendi şiirlerini şu kitaplarda topladı. **Soğuk Otların Altında** (1959), **Gök Onları Yanıltmaz** (1960), **Ezra ile Gary** (1962), **Virgülün Başından Geçenler** (1965), **İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür** (1966; Yeditepe 1967 Şiir Armağanı'nı kazanmıştı), **Sıragöller** (1974), **Seçme Şiirler** (şiirlerinden seçmeler, 1981). Toplu şiirlerini **Yanardağın Üstündeki Kuş** (1986) adlı kitabında topladı ★ **Çağdaş Latin Amerika Şiir Antolojisi** (1982)'ni hazırladı. Hikâyelerini derlediği **Alleben Öyküleri** (1991) ile 1991 Yunus Nadi Öykü Armağanı'nı kazandı.

TANER, Haldun ★ Günümüz yazarlarından, 1915-7 Mayıs 1986, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni bitirdi (1935). Almanya'ya gitti, Heidelberg Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okudu, yurda dönünce (1938) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1950). Edebiyat Fakültesi'nde tiyatro tarihi dersleri verdi ★ Tercüman gazetesinde sanat ve kültür yazıları, fıkralar yazmış (1955-1960), bir ara gazetenin başyazarı da olmuştu (1960). Bu fıkralarından bir kısmını genel başlıklarıyla kitap halinde de topladı. (**Devekuşuna Mektuplar,** 1960, 1977). Pazar sohbetlerini Milliyet gazetesinde sürdürdü (Mart 1974-Mayıs 1986) ★ İlk hikâyesi **Töhmet,** Haldun Yağcıoğlu takma adıyla Yedigün dergisinde (1946) çıkan Taner, gücünü gözlem, mizah ve yergiden alan; konuları büyük şehrin tipik ve türedi yaşamlarından gelme hikâyeleriyle tanındı ★ Hikâye kitapları: **Yaşasın Demokrasi** (1949), ***Tuş** (1951), ***Şişhaneye Yağmur Yağıyordu** (1953), ***Ayışığında "Çalış-kur"** (1954), ***On İkiye Bir Var** (1954), ***Konçinalar** (1967), ***Sancho'nun Sabah Yürüyüşü** (1969). New York Herald Tribune gazetesinin düzenlediği uluslararası hikâye yarışmasında **Şişhaneye Yağmur Yağıyordu** ile Türkiye birincisi olmuş (1953), **On İkiye Bir Var** adlı kitabıyla da Sait Faik hikâye armağanını kazanmıştı (1955). Hikâye yazarlığını oyun yazarlığı izledi. Bu alanda ***Dışardakiler** (1957) ***Ve Değirmen Dönerdi** (1958), ***Fazilet Eczanesi** (1960), ***Lütfen Dokunmayın** (1960), ***Günün Adamı** (1961, yaz. 1949, bas. 1953), **Huzur Çıkmazı** (1961) oyunları peşinden epik tiyatroya geçti; ***Keşanlı Ali Destanı** (1964, bas.

1979), **Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım** (1964), **Eşeğin Gölgesi** (1965), **Zilli Zarife** (1966) bu türdedir. Ertesi yıl, dört arkadaşıyla Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nu kurdu (Ekim 1967); bu sahnede **Vatan Kurtaran Şaban** (1967), **Bu Şehr-i İstanbul ki, Astronot Niyazi** (1970), **Ha Bu Diyar, Dün-Bugün** (1971), **Aşk u Sevda** (1972), **Yar Bana Bir Eğlence** (1974), **Hayırdır İnşallah** (1980), **Dev Aynası** (1983) oyunlarını oynattı ★ Kabare Tiyatrosu türünde ***Sersem Kocanın Kurnaz Karısı** (1971) oyunuyla Türk Dil Kurumu 1972 Tiyatro Ödülü'nü kazandı ★ "Ayışığında Çalış-kur" hikâyesinden oyunlaştırdığı **Ayışığında Şamata** İstanbul Şehir Tiyatrolarında, **Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım** 1979'da Devlet Tiyatrosunda oynadı ★ **Hak Dostum Diye Başlayım Söze** (sohbetler, 1978), **Ölür İse Ten Ölür, Canlar Ölesi Değil** (portreler, 1979)'den sonra yayımlanan **Düşsem Yollara Yollara** (1979) gezi notlarını topladığı kitaplardır. ★ Bütün Eserleri Bilgi Yayınevi'nde basılıyor. Bütün Hikâyeleri dizisinin çoğu yayımlanmamış hikâyelerinin toplandığı dördüncü kitabı (**Yalıda Sabah,** 1983) ile 1983 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü Pertev Naili Boratav'la birlikte aldı. "Düz Yazıları" dizisinde beş kitabı çıktı: **Yaz Boz Tahtası** (1982), **Çok Güzelsin Gitme Dur** (1983), **Berlin Mektupları** (1984), **Koyma Akıl, Oyma Akıl** (1985), **Önce İnsan Olmak** (1987) ★ Ayşegül Yüksel **Haldun Taner Tiyatrosu** (1986) adlı bir inceleme kitabı yayımladı. 1987 yılında anısına Haldun Taner Öykü Ödülü kondu.

TANER, Mehmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1946 ★ İstanbul Bakırköy Lisesi'ni, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. TRT'de spiker ve yapımcı olarak çalıştı. (1968-1974) ★ Bir şiiri TRT'nin bir yarışmasında başarı ödülü almış, Milliyet Sanat Dergisi'nce açılan "1974'ün en başarılı genç şairi" yarışmasında seçilen dört şairden biri olmuştu. Şiir kitapları: **Sunak** (1978), **Bir Denizin Çekildiği Bütün Kıyılar** (1981), **Arka Oda** (1981) ★ **Bir Denizin Çekildiği Bütün Kıyılar** ile 1981 TDK Şiir Ödülü'nü kazandı.

TANİLLİ, Server ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1931 İstanbul ★ Haydarpaşa Lisesi'ni (1949), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1953) bitirdi. Aynı Fakültede hukuk doktoru (1959), ardından doçent (1966) oldu. Üniversitede anayasa hukuku, Şişli Siyasal Bilimler Okulu ile İstanbul Tatbikî Güzel Sanatlar Akademisi'nde uygarlık tarihi okuttu. 7 Nisan 1978'de evine giderken sağcı teröristlerce vuruldu, felç oldu. Yurt dışına giderek çeşitli ülkelerde uzun süre tedavi gördü. Tam iyileşemedi. Şimdi Strasbourg Üniversitesi Türkoloji Bölümü'nde Türk dili, edebiyatı ve tarihi öğretim üyesi olarak bulunuyor ★ **Uygarlık Tarihi** adlı eserine TÜMÖD'ün Cavit Orhan Tütengil Toplumsal Bilimler Ödülü verildi (1980) ★ Yalnızca hukukla değil, edebiyat, kültür ve siyasetle de ilgili eserler veren Server Tanilli'nin yayımlanmış kitapları şunlardır: **Anayasalar ve Siyasal Bilgiler** (1962), **Anayasa Hukukuna Giriş: Devlet ve Demokrasi** (1974), **Yüzyılların Gerçeği ve Mirası** (I, 1984; II, 1986; III, 1987; IV, 1989) **Diderot** (1984), **Victor Hugo, Bir Dehanın Romanı** (1985), **Nasıl Bir Demokrasi İstiyoruz** (1987), **Nasıl Bir Eğitim**

İstiyoruz (1988), **Bir Çağdaş Öncü Namık Kemal** (1988), **Dünyayı Değiştiren On Yıl** (1988), **Fransız Devriminden Portreler** (1990), **İslam Çağımıza Yanıt Verebilir mi?** (1991).

TANPINAR, Ahmed Hamdi ★ Cumhuriyet devri şair ve yazarlarından, 23 Haziran 1901-24 Ocak 1962, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1923); liselerde, yüksek okullarda çeşitli dersler okuttu, İstanbul Üniversitesi'ne Yeni Türk Edebiyatı profesörlüğüne atandı (1939), Milletvekilliği (1942-1946), Millî Eğitim müfettişliği gibi görevlerden sonra tekrar, ölümüne kadar süren, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki profesörlüğüne döndü (1949). Rumelihisarı Mezarlığı'nda Yahya Kemal'in başucunda gömülü ★ İlk şiiri 1920'de yayımlanmıştı. Altmış kadar şiirinden ancak otuz yedisi ile, tek şiir kitabını ölümüne yakın çıkardı: **Şiirler** (1961; **Bütün Şiirleri** adıyla genişletilmiş olarak 1976). Şiirlerinde bir imaj ve müzik kaygısı taşıdığı, hikâye ve romanlarında da, başta zaman tema'sı olmak üzere, psikolojik anları, bilinçaltını aradığı, yansıttığı görülür. (Geniş bilgi Prof. Mehmet Kaplan'ın **Tanpınar'ın Şiir Dünyası/1964** kitabında) ★ Tanpınar'ın başlıca eserleri hikâye (***Abdullah Efendinin Rüyaları,** 1943; **Yaz Yağmuru,** 1955; **Hikâyeler,** 1983), roman (***Huzur,** 1949; ***Saatleri Ayarlama Enstitüsü,** 1962; **Sahnenin Dışındakiler,** 1973; **Mahur Beste,** 1975; **Aydaki Kadın,** 1987), deneme (**Beş Şehir,** 1946; **Yahya Kemal,** 1961; **Edebiyat Üzerine Makaleler,** 1969; **Yaşadığım Gibi,** 1970) ve monografi (**XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi,** 1949) türlerindedir. **Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Mektupları**'nı da Zeynep Kerman derledi (1974; genişletilmiş ikinci basım, 1992) ★ Çeşitli baskıları olan eserleri Dergâh Yayınları'nda toplanmaktadır. Enis Batur Ahmet Hamdi Tanpınar'dan "Seçmeler" adlı bir kitap hazırladı (1992).

TANRIÖVER, Hamdullah Suphi ★ XX. yy. yazarlarından, 1885-10 Haziran 1966, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'nde okudu, öğretmenlik ve üniversitede Türk-İslâm sanatları müderrisliği yaptı. Milletvekili, iki kere Millî Eğitim Bakanı (1920 ve 1925) oldu. Bükreş Büyükelçiliğinden (1931-1944) dönüşte gene milletvekili seçildi (1946-1957). Kalp sektesinden öldü, Merkezefendi Mezarlığı'nda gömülü ★ Fecriâtî topluluğuna şiirleriyle katılan (1909) Hamdullah Suphi, Türk Ocaklarındaki çalışmaları sırasında (1912-1921) hitabe ve nutuklarıyla tanındı; Türkçülük ve Millî Edebiyat akımlarına geniş katkıları oldu ★ Hitabelerini derleyen **Dağyolu** (iki cilt, 1928-1931) ve makalelerinin toplandığı **Günebakan** (1929) kitaplarından seçmeler, M.Eğ.Bk. 1000 Temel Eser dizisindedir (haz. M. Necati Sepetçioğlu, 1971). Hayatını ve kişiliğini Mustafa Baydar, şu kitapta inceledi: **Hamdullah Suphi Tanrıöver ve Anıları** (1968).

TANSEL, Fevziye Abdullah ★ Günümüz edebiyat tarihçilerinden, 23 Şubat 1912-4 Ağustos 1988, doğ. Elazığ, ölm. Ankara ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1935), Konya Kız Öğretmen Okulu'nda başlayan edebiyat öğretmenliğine Ankara'da Atatürk

Lisesi'nde (1936-1963) devam etti, birbuçuk yıl kadar Gazi Eğitim Enstitüsü'nde çalıştıktan sonra da Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'ne öğretim üyesi oldu (1964). Geniş hayat hikâyesi İlâhiyat Fakültesi 1968-1969 Yıllığı'ndadır ★ Lisede öğrenciyken Muhit dergisinde şiirleri çıkıyordu (1931), Ülkü dergisinde de (1937) pek çok şiiri yayınlandı. Sonradan edebiyat tarihi araştırmalarına geçti; İslâm Ansiklopedisi'nde, Belleten'de, Tercüme ve Ülkü gibi dergilerde görülen incelemeleri yanı sıra, kitap olarak **Mehmed Akif/Hayatı ve Eserleri** (1944), **Hususî Mektuplarına Göre Namık Kemal ve Abdülhak Hâmid** (1949), geniş önsözleriyle üç antoloji (**Çocuklar İçin Dinî Şiirler,** 1961; **Tanzimat Devri Edebiyatı'nda Dinî Şiirler,** 1962; **Servetifünun ve Son Devir Edebiyatı'nda Dini Şiirler,** 1962) ve **Türk-İslâm Edebiyatı** (iki cilt, 1967), **Ömer Seyfettin'in Şiirleri** (1972) vb. eserler verdi. °Ziya Gökalp'ın makale, mektup ve eserleri üzerinde çalıştı.

TANSEL, Oğuz ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1915, Meyre köyü (Bozkır/Konya), ölm. 1994 İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini bitirmeden öğretmenliğe geçti, ortaokullardaki hocalığını, emekliliğini isteyerek sona erdirdi (1969) ★ Üç şiir kitabı çıkardı: **Savrulmayı Bekleyen Harman** (1953), **Gözünü Sevdiğim** (1962), **Bektaşi Dedikleri** (Metin Eloğlu ile beraber, 1977); masallar derledi: **Altı Kardeşler** (1959), **Yedi Devler** (1960), **Üç Kızlar** (1963), **Mavi Gelin** (1966) ★ **Allı ile Fırfırı** (1976) adlı kitabıyla Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü'nü kazandı (1977).

TANSUĞ, Sezer ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1930 Erzurum. 1942'den bu yana İstanbul'da yaşayan yazar, Haydarpaşa Lisesi (1949) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü mezunu (1953). Aynı bölümde araştırma görevlisi (1956), 1960-75 arası İstanbul Ayasofya Müzesi'nde görevli uzman, 1977-82 arası Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi Sinema-TV Merkezinde (halen Mimar Sinan Üniversitesi'ne bağlı) öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1982 başından bu yana emekli. Sinema alanında yönetmen yardımcılığı ve kısa metraj, medya alanında ise metin yazarlığı deneyimleri var. 1953'ten beri sanat tarihi ve sanat eleştirisi alanında yazıyor ★ Yapıtları: **Şenlikname Düzeni** (1961), **Resim Kılavuzu** (1972), **Okname** (1973), **Beş Gerçekçi Türk Ressamı** (1976), **Sanata Yaklaşım** (1976), **Sanatın Dili** (1976), **Karşıtı Aramak** (1982), **Herkes İçin Sanat** (1982), **Çağdaş Türk Sanatı** (1986), **Türk Resminde Yeni Dönem** (1988), **Resim Sanatının Tarihi** (1992).

TANYOL, Cahit ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1914, Nizip ★ Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi (1935), ortaokullarda öğretmenlik yaptı (1936-1944), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirerek (1944) önce lise öğretmeni, sonra sosyoloji doçenti (1946) oldu, Edebiyat Fakültesi Profesörlüğünden emekliye ayrıldı (1982) ★ İzmir'de öğretmenlik yıllarında **Aramak** dergisini çıkarmış (16 sayı, Nisan 1939-Eylül 1940), hikâyeci Kemâl °Bilbaşar ve şair İlhan İleri ile birlikte canlı bir sanat

hayatı yaşamış, şiir ve yazılarıyla önce bu dergide tanınmıştı. Şiir ve yazılarına daha sonra İstanbul'da yayın müdürlüğünü yaptığı **Değirmen** dergisinde (12 sayı, Ekim 1942-Nisan 1944) ve başka dergilerde devam etti. Meslekî çalışma ve eserleri dışında Varlık'ta şiirlerine, Cumhuriyet gazetesinde makale ve denemelerine de rastlanan Tanyol, 1969'da **Kuruluş ve Fetih Destanı** adıyla bir destan denemesi yayımladı; **Sosyolojik Açıdan Din, Ahlâk, Lâiklik ve Politika Üzerine Diyaloglar**'ını da bir kitapta topladı (1970). Öteki yapıtları: **Sanat ve Ahlak** (1954), **Sosyal Ahlak** (1960), **Atatürk ve Halkçılık** (1981), **Türk Edebiyatında Yahya Kemal** (1985), **Laiklik ve İrtica** (1989), **Çankaya Dramı** (1990), **Kürtler İle Türkler** (1993). Bütün Şiirleri **Son Liman** adıyla kitaplaştırıldı (1992).

TANYOL, Tuğrul ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1953 İstanbul ★ Saint-Joseph ve Kabataş Erkek Lisesi'nde okudu, Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi (1977). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde doktorasını tamamladı (1980). Şimdi Marmara Üniversitesi'nde öğretim üyesi. ★ İlk şiiri "Yeni İnsan" dergisinde yayımlanmıştı (1970). Varlık, Somut, Türkiye Yazıları, Gösteri dergilerinde yayımlanan şiirlerinin yanısıra, şiirin ana sorunları ve Türk şiiri üzerine yazdığı yazılarıyla dikkati çekti. "Üç Çiçek" ve "Poetika" adlı şiir dergilerini çıkardı. Dört şiir kitabı var: **Elinden Tutun Günü** (1983), **Ağustos Dehlizleri** (1985), **Sudaki Anka** (1990), **Oda Müziği** (1992), **İhanet Perisinin Soğuk Sarayı** (1995). **Ağustos Dehlizleri** adlı kitabıyla 1985 Necatigil Şiir Ödülü'nü kazandı.

TARANCI, Cahit Sıtkı ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 4 Ekim 1910-13 Ekim 1956, doğ. Diyarbakır, ölm. Viyana ★ İstanbul'da Galatasaray Lisesi'ni bitirdi (1931). Mülkiye Mektebi'ndeki yüksek öğrenimini Paris'te tamamlamak istedi (1939), İkinci Dünya Savaşı çıkınca yurda döndü (1940). Ankara'da birkaç kuruluşta çevirmen olarak çalıştı, ağır bir hastalığa yakalandı (1954), Türkiye'de tedavisi bir sonuç vermeyince Viyana'ya götürüldü (1956), orada bir hastanede öldü, getirildi, Ankara'da toprağa verildi ★ Lise son sınıfta öğrenciyken Muhit ve Servetifünun dergilerinde çıkan (1930 →) ilk şiirleriyle tanındı. **Otuz Beş Yaş** şiirinin 1946 CHP Şiir Yarışması'nda birincilik kazanmasıyla ünü yaygınlaştı ★ Biçim kaygısını ön plânda tuttuğu şiirlerinde yaşamanın ve aşkın güzelliğini övdü, ölümün üstünlüğünü vurguladı. Türkçeyi bütün tatlılık ve anlatım gücüyle şiire geçirdi. Yeni Şiir'i, Cumhuriyet devri Türk şiirini hazırlayan bir şairimiz oldu ★ İlk baskı yıllarıyla şiir kitapları: **Ömrümde Sükût** (1933), **Otuz Beş Yaş** (1946), **Düşten Güzel** (1952), **Sonrası** (1957) ★ 1930-1946 yılları arasında, Galatasaray'dan arkadaşı Ziya Osman Saba'ya gönderdiği mektupları **Ziya'ya Mektuplar** (1957) kitabındadır ★ Ölümünün 15. yıldönümünde Millî Kütüphane bir **Cahit Sıtkı Tarancı Bibliyografyası** yayınladı (1971). Şairi tanıtan bir kitap, Varlık yayınlarındadır (haz. Muzaffer Uyguner, ilk b. 1966) ★ Şairin gazetelerde kalmış 22 hikâyesini de Selâhattin Önerli topladı: **Cahit Sıtkı Tarancı'nın Hikâyeciliği ve Hikâyeleri** (1976) ★ Asım Bezirci tarafından derlenen **Bütün Şiirleri** 1983'de yayımlandı.

TARHAN, Abdülhak Hâmit ★ Tanzimat devri şairlerinden, 2 Ocak 1852-12 Nisan 1937, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Beş yaşında bir süre okula gitti, sonra özel öğrenim gördü, ağabeysi ve hocasıyla Paris'e gidince (1862) orada bir okula yazıldı, birbuçuk yıl sonra döndüğünde Robert Kolej'de okudu, Babıâli Tercüme Odası'na girdi (1865). Babası Hayrullah Efendi İran Elçisi olunca Tahran'a oğlunu da götürdü (1866). Babasının ölümü üzerine Hâmit, İstanbul'a döndü (1868), bir süre memurluk etti, Fatma Hanım'la evlendi (1871). Elçilik kâtipliğine atandığı Paris'te ikibuçuk yıl kaldı (1876-1878), görevinden uzaklaştırılınca İstanbul'a döndü. Kafkasya'da Poti (1861), Yunanistan'da Golos (1862) konsolosu oldu. Bombay başkonsolosluğuna atandı (1883), karısının hastalanması üzerine İstanbul'a dönerlerken yolda Fatma Hanım öldü (Beyrut, 21 Nisan 1885), Hâmit bir süre İstanbul'da kaldı, sonra Londra elçiliği baş kâtibi (1886), elçilik müsteşarı (1897) oldu. Brüksel elçiliği dört sene kadar sürdü (1908-1912), görevinden alındı. Bir ara senatör, sonra da İstanbul milletvekili (1928) seçildi. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ Tanzimat devrinin en büyük şairi sayılan Hâmit, devrindeki şiiri dış ve iç geleneklerden kurtardı, ona geniş ufuklar açtı; gündelik yaşamalar, aşk, tabiat, vatan-millet sevgisi, ölüm ve metafizik problemler üzerine, sevinç, ümit ve tezatlardan, feryat ve isyanlardan kuvvet alan lirik epik ve felsefî şiirler yazdı; kuvvetli bir kültürün, zengin bir hayalin yardımıyla her eserinde yeni imkânlar denedi. Basılmış basılmamış, sayısı kırkı aşan eserleri arasında yirmi biri tiyatrodur. Piyeslerinin konularını Asur, Arap, Türk-Moğol, Yunan-Makedonya, Osmanlı tarihlerinden veya hayalî olaylardan aldı; bunları şiir biçiminde veya düzyazıyla, yahut şiir-düzyazı karışık yazdı, manzum tiyatrolarında aruzun yanısıra heceyi de kullandığı oldu, ama hemen hepsinde sahne dil ve tekniğine karşı kayıtsız davrandı ★ Şiir kitapları 15 tanedir. Başlıcaları: **Sahrâ** (1878), **Divâneliklerim yahut Belde** (1885), **Hacle** (1886) ★ Tiyatroları: A) Düzyazıyla: ***Mâcerâ-yı Aşk** (1873), ***Sabr ü Sebat** (1875), ***İçli Kız** (1875), ***Duhteri Hindû** (Hindli Kız, 1876); B) Aruzla: ***Nazife** (1876), ***Tezer** (1880), ***Eşber** (1880) vb. C) Heceyle: ***Nesteren** (1876) vb. D) Şiir-düzyazı karışık: ***Finten** (1918) ★ Hikmet Dizdaroğlu'nun Varlık yayınlarında çıkmış **Abdülhak Hâmit** adlı tanıtma kitabı (3. b. 1970) ile Asım Bezirci'nin **Abdülhak Hamit** (1982) adlı inceleme kitabında şair üzerine geniş bir bibliyografya da vardır ★ Şairin Londra'da geçen yıllarını Yusuf °Mardin **Abdülhak Hâmid'in Londra'sı** adlı bir kitapta romanlaştırdı (1976) ★ **Bütün Eserleri** (1979 →) İnci Enginün tarafından hazırlanmaktadır (Dergâh Yayınları).

TARLAN, Ali Nihad ★ Cumhuriyet devri edebiyat tarihçilerinden, 1898-30 Eylül 1978, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Lisan Fakültesi Fransızca ve Farsça bölümlerini bitirdi (1919), Edebiyat Fakültesi'nde **İslâm Edebiyatında Leylâ ve Mecnun Mesnevisi** üzerine doktora verdi. Beşiktaş Sultanisi'nde fransızca öğretmenliğiyle başlayan (1915), sonradan türkçe ve edebiyat öğretmenliklerine çevrilen, liselerde öğretmenliği; Kabataş Lisesi'nde (1930-1933) sona erdi. 1933'te Üniversite'ye geçerek Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne metinler şerhi doçenti oldu. 1941'de profesörlüğe yükseldi. Eski Türk Edebiyatı kürsüsü başkanı oldu ★ Şebab, Servetifünun mecmualarından başlayarak Edebiyat Gazetesi (1932), Gündüz (1936-1937), Gençlik (1938) dergilerinde devam ettirdiği şairliğinin, şiir, nesir-şiir türlerindeki verimlerini **Güneş Yaprak** (1953), **Kuğular** (1970) kitaplarında toplamış olan Prof. Tarlan'ın asıl çalışma alanı Divan Edebiyatı'dır. Yılların emeği, ona bu edebiyatın çeşitli şahsiyet, mesele ve metinleri üzerinde birçok inceleme ve monografiler hazırlamak imkânını sağladı. Ayrıca **Zerdüşt**'ün **Gataları**'nı (1935), İran şairlerinden Genceli Nizami'nin hem **Divanı**'nı, hem de **Leylâ ve Mecnun, Husrev ve Şirin** mesnevileri'ni, Pakistan şairi İkbal (1873-1938)'in **Şarktan Haber, Esrar ve Rumuz** (1958) eserlerini dilimize çevirdi; Türk şairlerinden Yavuz Sultan Selim'in, Nefi'nin **Farsça Divan**'larının türkçeye çevirilerini yayımladı, konferanslarının bir kısmı da ayrı broşür halinde bastırıldı ★ İnceleme ve monografileri: **Edebî Sanatlara Dair** (1931, 4. b. 1964), **Şeyhî Divanını Tetkik** (2 cilt, 1934, 1936), **Divan Edebiyatında Tevhidler** (1936), **Divan Edebiyatında Muamma** (1936), **Ahmed Paşa Divanı** (1966), **Zati Divanı** (gazeller kısmı, iki cilt, 1968-1970) **Fuzuli Divanı Şerhi** (3 cilt, 1985). Daha önce çıkmış üç kitabı ve bazı makaleleri **Edebiyat Meseleleri** (1981) adı altında toplandı ★ Çeşitli cepheleri şu eserlerde incelendi; Yusuf Ziya İnan: **Prof.Dr. Ali Nihat Tarlan** (1965), Haydar Ali Diriöz: **Ali Nihat Bey** (1965), **In Memoriam Ali Nihad Tarlan** (Cambridge 1979).

TARUS, İlhan ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 27 Ocak 1907-8 Ocak 1967, doğ. Tekirdağ, ölm. Ankara ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1928); Pazarcık, Edirne ve Kayseri'de savcılık ve hâkimlik yaptı (1929, 1932); mesleğinden ayrılarak İstanbul'da gazetelerde (1931 →), sonra yine Adalet Bakanlığı'nda (1946-1957) çalıştı; Ankara'da Zafer gazetesine röportaj ve fıkralar yazdı, Cebeci Mezarlığı'nda gömülü ★ Yazarlık hayatına tiyatro çalışmalarıyla başlayan, dördü basılmış, on iki oyunu olan İlhan Tarus; şöhretini hikâye ve romanlarıyla sağladı. Konularını genellikle orta ve yoksul katlarda sürekli didinmeler içinde yaşayan halkın gündelik hayatından alan İlhan Tarus, realist bir hikâyecidir. Bekir Sıtkı °Kunt gibi yakından tanıdığı devlet ve adalet daireleri, malzeme bakımından eserlerinde geniş yer tutar. Temelleri gerçeğe bağlı idealizmden, özete gelir bir konu-hikâyeciliğinden, yazdıklarını geniş çevrelere ulaştırabilmek kaygısıyla halka bağlı bir dil ve anlatım geleneğinden hareket eden sanatında, halk yaşayış ve felsefesini iyi bilen bir hayat ve halk adamı niteliği gösterir ★ Hikâye kitapları: **Doktor Monro'nun Mektubu** (1938), **Tarus'un Hikâyeleri** (1947), ***Apartman** (1956), ***Karınca Yuvası** (büyük hikâye, 1952), **Ekin İti** (1953), ***Köle Hanı** (1954) ★ Oyunları: **Ceza Hâkimi** (1940), **Bir Gemi** (1942, C.H.P. Piyes Yarışması'nda üçüncülük kazandı: 1947), **Suavi Efendi** (1962) ★ Romanları: ***Yeşilkaya Savcısı** (1955), ***Var Olmak** (1957), ***Duru Göl** (1961), **Hükümet Meydanı** (1962), ***Vatan Tutkusu** (1967) ★ Kendi kaleminden hayatı Yeditepe'nin

Mart 1967 sayısındadır. Hayatı üzerine notlar için bkz. Mustafa Şerif Onaran'ın yazısı: Türk Dili dergisi, 256, Ocak 1973.

TAŞAN, Berin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1928 Merzifon ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Savcı yardımcılığı, savcılık (1967 →) yaptı ★ Şiirleri Varlık (ilk şiiri 1946), Yeni Ufuklar, Dost dergilerinde çıktı. Şiir kitapları: **Ellerim Gözlerim Yüreğim** (1960), **Yüzünün Bir Yanında** (1969), **Önce** (1986). **İçerdeki Adam** (1971) adında bir oyunu ve **Merzifonlu Şeyh Abdurrahim Rumi** (15. yy.) üzerine bir incelemesi vardır (1975).

TAŞER, Suat ★ Günümüz şairlerinden, 1919-17 Kasım 1982, doğ. İstanbul, ölm. İzmir ★ Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü yüksek kısmını bitirdi (1945), Ankara Devlet Tiyatrosu aktörlerindendi, İzmir Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü yaptı ★ İlk şiirleri Servetifünun-Uyanış (1938) ve Varlık (1941/42) dergilerinde yayımlandı. 1942-1950 yılları arasında toplumcu şiirler yazdı. 1950'den sonraki şiirlerinde daha çok bireysel duygulara yöneldi, bir yandan da sanatına bir mizah havası verdi ★ Tiyatro eleştirileri de yapan, tiyatro üzerine kitapları (**Tiyatro Meseleleri,** 1953; **Bir Dünya ki,** 1956), çeşitli türlerde çeviri eserleri de olan Taşer'in şiirleri şu kitaplarda toplandı: **Bir** (1942), **1943** (Fethi Giray'la birlikte, 1943), **Hürriyet** (Ömer Faruk Toprak'la birlikte, 1945), **Merhaba** (1952), **Haraç Mezat** (1954), **İkinci Kurtuluş** (1960), **Hayret Bey'in Serüveni** (1968), **Evrende Ellerimiz** (1970) ★ Oyunları: **Aşk ve Barış** (1961), **Deli Dumrul** (1962) ★ Bir gezisinin izlenimlerini **Gönderilmeyen Mektuplar** kitabında derledi (1969) ★ **Bir Karakter Yaratmak** adlı çevirisiyle 1982 Yazko Çeviri İnceleme dalında Özendirme Ödülü'nü kazandı ★ Ölümünden sonra konulan **Suat Taşer Oyun Ödülü** 1984'den beri veriliyor. (Bu ödülü kazananlar için kitabın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız.)

TAŞKIN, Mümtaz Zeki ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1915 Bayramiç ★ İstanbul'da İstiklâl Lisesi'ni bitirdi (1936), Ankara Hukuk Fakültesi'ne devam etti. Emniyet Genel Müdürlüğü'nde memurluk (1941-1948), Ankara Küçük Tiyatro'da uzun yıllar müdürlük etti, İstanbul Şehir Tiyatroları basın müşaviri ve Türk Tiyatrosu dergisi yönetmeni oldu (1965-1971), yayınevlerinde ansiklopedi hazırlamalarında çalıştı ★ 1940 şiirini hazırlayanlardan biriydi. Dadaistler gibi yazarak, ekzotik renkler içinde, kapalı şiirimizin kapılarını açmaya, genişletmeye çalıştığı yıllarda (1930-1934), Ercüment Behzat Lâv gibi, aşırı yeniler arasında yer aldı; 1940'dan sonra ise Orhan Veli'nin şiirine katıldı. °Mustafa Niyazi ile birlikte çıkardığı ilk iki kitabından sonraki şiirleri Gençlik (1938), Yeni Ses (1940), Servetifünun-Uyanış (1940), Edebiyat Dünyası (1948-49), Şadırvan (1949), Kaynak (1949/50) ve Türk Dili dergilerinde çıkmıştı ★ Şiir kitapları: **Allo Allo** (1934), **Köy Melodileri** (1936), **Varyete** (1949) ★ Oynanmış çocuk oyunları ile **Çocuklarımıza Resimli Şiirler** (1959), altı uzun masaldan oluşan **Çitlembik Kız** (1975) ve **Çocuklara Kahramanlık Hikâyeleri** (1978), **İstanbul Yemişi** (1980), **Şampiyon Topaç** (1988) gibi çalışmalarıyla da çocuk edebiyatımıza katkıları oldu.

TAŞLICALI YAHYA BEY ★ XVI. yy. divan şairlerinden, ?-1582, Arnavutluk'tan İstanbul'a gelince askerlikle ilim öğrenimini bir arada yürüttü, askerlikte yayabaşılığa kadar yükseldi, birçok vakıfların mütevellisi (yönetmeni) oldu. Hicaz'a gidip gelirken Filistin taraflarını dolaşması münasebetiyle **Yusuf ve Züleyha** mesnevisini yazdı. Kanunî'nin Bağdat seferine şair °Hayalî ile beraber o da katıldı (1535/36). İran seferi için Anadolu'ya geçen Kanunî'nin ordusunda veliaht şehzade Mustafa'nın Konya Ereğlisi yakınlarında boğdurulması (6 Ekim 1553) üzerine ünlü mersiyesini yazdı. Mersiyenin, şehzadeyi çok seven orduda elden ele yayılması üzerine, bu cinayette büyük rolü olan sadrazâm Rüstem Paşa'nın gazabından kurtulmak için sonradan bir zeamet alarak Tamişvar'a hudut boyuna gitti. Âşık Çelebi tezkiresine göre İzvornik kasabasında öldü ★ Yeniçeri divan şairlerinin ve genel olarak XVI. yüzyıl gazel yazarlığının güçlü temsilcilerinden biri ve şair *Hayalî'nin rakibi olan Taşlıcalı Yahya Bey, ikisi basılmış **(Şah ü Geda, Yusuf ve Züleyha)** beş mesnevisi (hamse) ile de mesnevi çığırının bu yüzyıldaki en orijinal şairi sayılır. Mesnevilerinde İran örneklerine bağlı kalmayışı, şiirlerinde sık sık yerli renklere, özentisizliğe, sade dil ve duru anlatıma rastlanması; divan şiirimizin yerleşmesine Yahya Bey'in büyük yardımları dokunduğunu gösterir ★ Yahya Bey'in Edirne ve İstanbul üzerine iki şehr-engiz'i de vardır ki bunlardan **İstanbul Şehr-engizi** Mehmed Çavuşoğlu tarafından yayınlandı (Türk Dili ve Edebiyatı dergisi, 1969). **Divan** (1977)'ın ve **Yusuf ile Zelihâ** (1979)'nın tenkidli basımları ile **Divan'ından Örnekler** (1983) yine Mehmed Çavuşoğlu tarafından hazırlandı.

TECER, Ahmet Kutsi ★ XX. yy. şair ve yazarlarından, 1901-23 Temmuz 1967, doğ. Kudüs, ölm. İstanbul ★ Kudüs, ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1930), Paris'e gitti, dönüşte Ankara ve Sivas'ta edebiyat öğretmenliği, Avrupa'da talebe müfettişliği yaptı, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu üyesi iken Adana ve Urfa milletvekili oldu (1942-1946), sonraki hayatı, Paris'te kültür ataşeliği (1949-1951) bir yana, emekliliğine (1966) kadar gene İstanbul'da öğretmenlikle geçti. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ İlk şiirlerini Dergâh (1921/22) dergisi ile Millî Mecmua'da (1924/25) yayımlayan Ahmet Kutsi, Hecenin Beş Şairi'ne bağlanmayarak sanatını tek başına kurdu; samimî ve ince, duygu ve memleket şiirleriyle tanındı, heceye yeni imkânlar aradı; kişiliğini destekleyen en verimli yıllar 1930-1936 arası oldu, kitabından sonraki şiirlerin çoğu Varlık (1933-35), Oluş (1939), Yücel (1941), Ülkü (1941-1945), Türk Düşüncesi (1953/54), Varlık (1960) dergilerinde çıktı ★ Ankara'da **Görüş** dergisini çıkarmıştı (4 sayı, Temmuz 1930 - Şubat 1932) ★ Sivas'ta basılmış bir kitabından **(Şiirler,** 1932) sonra şiir kitabı yayınlamadı. **Köylü Temsilleri** (1940) incelemesi ve ***Köşebaşı** (1947), ***Bir Pazar Günü** (1959), ***Koçyiğit Köroğlu** (1969) oyunları basıldı. 1961'de oynanmış ***Satılık Ev** basılmadan kaldı.

TEK, Müfide Ferit ★ XX. yy. romancılarından, 1892 - 24 Mart 1971, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk İçişleri Bakanı ve emekli Büyükelçi Ferit Tek'in eşiydi, 77 yaşında öldü. Erenköy'de Sahrâyıcedit mezarlığına gö-

müldü. Ferit Bey'in ölümü, karısından yedi sekiz ay sonradır (25 Kasım 1971) ★ Kurtuluş Savaşı'mıza kalemiyle katılan, Hâkimiyet-i Milliye ve İrfan gazetelerinde yazılar yazmış olan Müfide Ferit Hanım, türkçülük akımının roman türünde ilk temsilcilerindendir. Halide Edib'in milliyetçilik dâvasına adanmış romanı **Yeni Turan**'dan (1912) sonra, "sanat ve aşk ile türklüğü diriltmek ülküsü" Müfide Ferit'te dile geldi: ***Aydemir** (1918) ve **Pervaneler** (1924), onu bu yanıyla tanıtan tezli romanlardır. Konusunu Kurtuluş Savaşımızdan alan **Affolunmayan Günah** adlı üçüncü romanının ise almancası çıkmış (Die unverzeihliche Sünde, çeviren: Otto Spies, Krefeld, 1933), türkçesi yayımlanmamıştır.

TEKİN, Lâtife ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1957 Karacefenk köyü (Kayseri) ★ Ortaöğrenimini Beşiktaş Kız Lisesi'nde tamamladı. İstanbul Telefon Başmüdürlüğü'nde kısa bir süre çalıştı ★ Büyük bir ilgiyle karşılanan ilk romanı **Sevgili Arsız Ölüm** (1983)'de kırsal kesimden kente gelip yerleşen bir ailenin yaşamı masalsı bir hava içinde verilmiştir. İkinci romanı **Berci Kristin Çöp Masalları**'nı (1984) **Gece Dersleri** (1986), **Buzdan Kılıçlar** (1989) ve **Aşk İşaretleri** (1995) izledi. Senaryosunu yazdığı **Bir Yudum Sevgi** 1984'de filme çekildi. ★ Kendisiyle yapılmış geniş bir röportaj *Günümüzde Kitaplar* dergisi Eylül 1984 sayısındadır.

TELLİ, Ahmet ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1946 Eskipazar/Çankırı ★ Hasanoğlan ve Pazarören Öğretmen Okulları'nda okudu. Dört yıl köy öğretmenliği yaptı. Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi, Anadolu'da çeşitli liselerde çalıştı ★ Yazı ve şiirleri Forum, Varlık, Türk Dili, Saçak, Türkiye Yazıları, Tiyatro, vb. dergilerde ve Yeni Ortam, Cumhuriyet, Kurtuluş vb. gazetelerde çıktı ★ Şiirlerini **Yangın Yılları** (1979), **Hüznün İsyan Olur** (1979), **Dövüşen Anlatsın** (1980), **Saklı Kalan** (1981), **Su Çürüdü** (1982), **Belki Yine Gelirim** (1984), **Çocuksun Sen** (1994), **Kalbim Unut Bu Şiiri** (1994 – Seçmeler) kitaplarında topladı ★ **Hüznün İsyan Olur** ile 1980 Toprak Şiir Ödülü'nü Metin Altıok'la paylaştı. **Saklı Kalan**'a 1982 Yazko Şiir Özendirme Ödülü verildi.

TELLİ, Ozan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1950, Telli Köyü-İslahiye/Gaziantep ★ Çocukluğu doğduğu köyde geçti. Irgatlık, satıcılık, işçilik yaptı ★ Şiirleri 1975'den beri çeşitli dergilerde yayımlanıyor. Şiirlerini **Şahince** (1981), **Ekmeğin Şarabın Tuzun Aşkına** (1982), **İshakça** (1983), **Şahkulu Destanı** (1985), **Aşktan Umut Kesilmez** (1987) ve **Kalenderoğlu Piri Mehmet Destanı** (1987) adlı kitaplarında topladı ★ 1977 Vatan Gazetesi Şiir Birincilik Ödülü'nü kazandı. 1980 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü'nü Murathan Mungan ve Turgay Fişekçi ile paylaştı. **Şahkulu** ile 1983 yılında Gösteri Dergisi Şiir Ödülleri birincisi oldu. **İshakça** ile de 1984 Natıroğlu Şiir Ödülü ikinciliğini, 1987 Gülhane Sanat ve El Sanatları festivali Şiir Birincilik Ödülü'nü ve 1992 Kültür Bakanlığı Şiir Başarı Ödülü'nü aldı. Son kitabı **İsyan Damarına Kan Gerek**'te (1991), **İshakça, Şahkulu Destanı** ve **Kalenderoğlu Piri Mehmet Destanı** ile ilk kez yayımlanan **Bizim Çeliğin Suyundan** adlı kitaplarını derledi.

TEOMAN, Sabahattin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1914 İstanbul ★ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (1939) bitirdi. Maliye, Gümrük ve Tekel, Sanayi Bakanlıklarına bağlı görevlerde çalıştı; genel müdürlük, daire başkanlığı, müşavirlik etti ★ Yazı hayatı 1930'da Vakit gazetesinde başlamıştı. Lirizmi ve ritmi ön planda tutan şiirleriyle, 1940 kuşağında saf şiir anlayışını sürdüren şairler arasında yer aldı. Şiirleri ve şiir üstüne yazıları en çok Varlık'ta çıktı ★ Şiir kitapları: **Rıhtım Sisleri** (1943), **Beşinci Mevsim** (1945).

TEPEDELENLİOĞLU, Nizamettin Nazif ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1901-25 Mayıs 1970, doğ. Taşoz Adası, ölm. İstanbul ★ Drama'da başlayan öğrenimini İstanbul'da yabancı okullarda tamamladı; Hukuk Fakültesi'nde ve Ticaret Akademisi'nde okudu; Kurtuluş Savaşı'na katıldı; 1917'de başlayan gazeteciliği zaman zaman kesintilere uğrayarak hayatının sonuna kadar sürdü; öldüğünde Yeni İstanbul gazetesi fıkra yazarı idi. Bir kalb krizinden öldü. Silivrikapı Mezarlığı'nda büyük dedesi Tepedelenli Ali Paşa'nın yanında gömülü ★ Tarihî romanlarıyla tanınmıştı: **Kara Davut** (1928), **Kolkola** (1944), **Karlı Dağlar** (1945), **Deli Deryalı** (yeni b. 1971).

TEPEYRAN, Ebubekir Hâzım ★ XX. yy. yazarlarından, 1864-5 Haziran 1947, doğ. Niğde, ölm. İstanbul ★ Rüştiye öğreniminden sonra kâtiplikle başladığı memurluk hayatında valiliğe kadar yükseldi. Bursa Valisi ve Dahiliye Nâzırı iken Millî Mücadele'ye yardımından dolayı İstanbul divanıharbince idama mahkûm edilmiş (1920), hüküm sonradan müebbet küreğe çevrilmişti. Millî Mücadele'nin zaferinden sonra tekrar Vali ve Niğde milletvekili (1939-1946) oldu ★ Türkçe, fransızca şiir kitapları, **Zalimane Bir İdam Hükmü** (1946) adında otobiyografik bir eseri, basılmış (**Canlı Tarihler**, 1947) ve basılmamış, idarî, siyasî anıları da olan Ebubekir Hâzım Bey, en çok ***Küçük Paşa** (1910, son b. 1984) romanıyla hatırlanır. Bir köylü kadınla oğlunun hayat öyküsü olan bu romanda, yazarın çocukluğu ve valilikleri sırasında yakından tanıdığı Anadolu köyü gerçek ve nesnel çizgilerle tasvir edilmiştir. Küçük Paşa °Nabizade Nâzım'ın Karabibik (1890) hikâyesinden sonra köy romancılığımızın, çok daha geniş ve önemli, ikinci eseri oldu ★ Tepeyran, hikâyelerini de **Eski Şeyler** (1910) kitabında toplamıştı. **Belgelerle Kurtuluş Savaşı Anıları** ise 1982'de basıldı.

TEVETOĞLU, Fethi ★ Günümüz şair ve yazarlarından, 1916-27 Kasım 1989, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Askerî Tıbbiye'yi (1941) bitirdi; çocuk hastalıkları mütehassısı oldu, askerî kuruluşlarda çalıştı, Samsun senatörü oldu (1967), hayatı üzerine toplu bilgi: Necmeddin Alkan, Asker Bahçesi I, 1967 ★ Türkçülük, milliyetçilik ülküsüne bağlı şiirleri, komünizmle mücadele kitapları İstanbul ve Samsun'da çıkardığı (1939-1940 ve 1943-1944) aylık türkçü dergi **Kopuz**'daki yazıları; °Müftüoğlu Ahmet Hikmet, Enis Behiç °Koryürek ve Ömer Naci üzerine araştırmaları ile tanındı, 1938'e kadar kitap ve yazılarında M. Atsızayoldaş adını kullanmıştı ★ Şiir kitapları: **Yarın Turan Benimdir** (1934), **Bir Bayrak Altında** (1936), **Türklüğe Kurban** (1934), vb.

TEVFİK FİKRET ★ Servetifünun şairlerinden, 24 Aralık 1867-19 Ağustos 1915, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Aksaray'da Mahmudiye Rüştiyesi'nde başladığı öğrenimine Mekteb-i Sultani'de (Galatasaray Lisesi) devam etti (1877-1888), okulu birincilikle bitirdi. Hariciye İstişare Kalemi'nde çalıştı. Sultani ilk kısmında türkçe öğretmenliği yaptı (1894-1895), 1895'te oğlu Halûk doğdu, Servetifünun dergisi başına getirilerek dergiyi yeni bir kadro ile çıkarmaya başladı (7 Şubat 1896 →). Robert Kolej'de Türkçe öğretmenliği aldı (1896), 1901-1908 arası öteki Servetifünun'cular gibi o da inzivaya, Aşiyan'ına çekildi. Meşrutiyet'in ilânında Hüseyin Cahit'le beraber Tanin gazetesini çıkarmaya başladıysa da gazeteden kısa zamanda ayrıldı. Mekteb-i Sultani müdürü oldu (Ocak 1909-Nisan 1910), müdürlükten istifasından ölümüne kadar Robort Kolej'deki eski öğretmenliğiyle yetindi. Eyüp Mezarlığı'na gömüldü, mezarı daha sonra Aşiyan Müzesi'ne nakledildi ★ Batılılaşmanın ve batılı sanat anlayışının tutunmasında büyük rolü olan Fikret, getirdiği iç ve dış yeniliklerle, işlediği konuların çokluğu, sanat ve toplum hayatımızda günümüze kadar gelen etkileriyle Servetifünun şiirinin en önemli temsilcisidir. Nazım cümlesi onun şiirlerinde tabiî, yer yer sade, sağlam bir düzyazı yapısı kazandı, şekil ve kafiye serbestledi, kelime çeşitleriyle fiil tiplerinin de değişik kullanılması sonucu, aruz tabiîleşti. Servet-i Fünun devrinde (1896-1901) şiirlerine ferdî duyguları, tabiatı, yaşanmış hayat sahnelerini konu edinen, romantik-lirik bir nitelik gösteren şair, 1901'den sonra daha çok vatan millet sevgisi, memleketin durumu, toplum dâvaları üzerine sosyal şiirler yazarak didaktik-lirik plana geçti. Bir aruz şairi olan Fikret ölümüne yakın yazdığı ve **Şermin,** kitabında topladığı 30 çocuk şiirinde heceyi kullandı ★ Evi **Aşiyan** Müzesi olan şair üzerine kırka yakın kitap yazıldı, bunlardan Mehmet Kaplan'ın (**Tevfik Fikret ve Şiiri,** 1946) ve Kenan Akyüz'ün (**Tevfik Fikret,** 1947) eserleri akademik çalışmalardır. Birçok yeni baskıları olan şiir kitapları (ilk basılış yıllarıyla): **Rübâb-ı Şikeste** (Kırık Saz, 1900), **Halûk'un Defteri** (1911), **Şermin** (1914)'dir. Kitaplarına girmemiş şiirlerini sonradan Cevdet Kudret (1956) ve Murât Uraz (1959) derlediler. Ahmet Muhip Dıranas da Fikret'in en ünlü 62 şiirini bugünkü dile gene şiir olarak çevirdi. **Tevfik Fikret/Kırık Saz** kitabı (İş Bankası Kültür yayınları, 1975), asıllarıyla karşılıklı bu başarılı çalışmanın eseridir ★ Bugünkü dile çeviriler, sözlükler ve notlarla Asım Bezirci'nin hazırladığı **Bütün Şiirleri** Can Yayınları'nda çıktı: **Geçmişten Gelen** (I, 1984), **Rübâb-ı Şikeste** (II, 1984), **Halûk'un Defteri, Şermin, Son Şiirler** (III, 1984).

TEZEL, Naki ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1915 İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1940), kaymakamlık yaptı, Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'ne, Ticaret Bakanlığı'na bağlı görevlerde çalıştı, iki kere İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürü (1958-1961 ve 1968-1971) oldu ★ Bir hikâye kitabı çıkarmıştı (**Yıkılan Köprü,** 1944), asıl uğraşı folklor ve halk masallarımızdır. Masalları hem derledi, hem de yeniden yazdı. Eminönü Halkevi yayınlarında çıkmış masal kitaplarından (**İstanbul Masalları,** 1938; **Köroğlu Masalı,** 1939) bu yana çoğu çocuklar için, masal kitapları çıkardı. **Bilme-**

celer ve Maniler (1941), **Türk Halk Bilmeceleri** (1969), **Türkiye Folklor ve Etnografya Kılavuzu** (1969), masallar dışındaki halkbilgisi araştırmalarıdır. Son kez derlediği 54 Türk masalı, bu konuda bir önsözle, Kültür Bakanlığı'nca yayımlandı (iki cilt, 1971).

TIĞLI, Erhan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1941 Nazilli ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi, lise edebiyat öğretmeni (1966 →) ★ Akbaba vb. mizah dergilerindeki hikâyeleriyle tanınan Tığlı'nın eserleri: **Varım** (şiirler, 1962), **Sonsuz Olmaktır Sevmek** (hikâyeler, 1975), **Bir Numaralı Adam** (kısa oyunlar, 1980), **Halkımız "Gülen Ayvamız, Ağlayan Narımız"** (halk edebiyatı üzerine inceleme, 1980), **Türküleşsin Dünya** (hikâyeler, 1985).

TİMUÇİN, Afşar ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1939 Akhisar ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okurken, Kanada'ya gitti (1964), yüksek öğrenimini felsefe dalında orada tamamladı, yurda döndü (1967), bir süre Erzurum'da Fransızca okutmanlığı yaptı, bu arada doktorasını verdi (**Descarteşçı Bilgi Kurgunun Temellendirilmesi,** 1970, 1972), doçent oldu (**Descartes Felsefesine Giriş,** 1980, 1982), 1992'de profesörlüğe yükseltildi. İstanbul'da Kavram Yayınları'nın ve sanat-edebiyat bölümü de olan, üç aylık **Felsefe Dergisi**'nin (ilk sayı, Ekim-Aralık 1977) sahip ve yönetmenliğini yaptı, şimdi Mimar Sinan Üniversitesi'ne bağlı İstanbul Devlet Konservatuvarında öğretim üyesi ★ Bugün özellikle deneme türünde sürdürdüğü sanat hayatının (1958 →) ilk ürünleri şiir olmuştu, ilk kitabı da bir şiir kitabı: **Çöl** (1968). Sonra Tahir ile Zühre, Leylâ ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Arzu ile Kamber ve Güllü ile Hamza halk hikâyelerini destan biçiminde yeniden yazarak **Destanlar** (1969) adlı bir kitapta derledi. Diğer şiir kitabı **Böyle Söylenmeli Bizim Türkümüz** (1974), TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü kazanmıştı ★ A. Kadir'le birlikte üç de antoloji (**Vietnam Şiiri,** 1973; **Filistin Şiiri,** 1974, **Portekiz Sömürgeleri Şiiri,** 1975) yayınlamış olan şairin **Yarına Başlamak** (1975) romanını **Aristoteles Felsefesi** (1976) adlı incelemesi izledi. **Nâzım Hikmet'in Şiiri** (1978) kitabıyla 1979 Türk Dil Kurumu Eleştiri Ödülü'nü kazandı ★ Daha sonra yayımlanan eserleri: **Savaşçı Türküleri** (şiirler, 1980), **Descartes Felsefesine Giriş** (inceleme, 1980), **Gece Gelen Eski Dost** (roman, 1980), **Denizli Pencere** (hikâyeler, 1980), **Kıyılar Durunca** (roman, 1983), **Niçin Yapısalcılık Değil?** (inceleme, 1984), **Gerçekçi Düşüncenin Kaynakları** (araştırma-inceleme, 1984), **Ey Benim Güzel Sevdalım** (şiirler, 1984), **Niçin Varoluşçuluk Değil** (inceleme, 1984), **Neden Bazı Akşamlar** (hikâyeler, 1985), **Gerçekçi Düşüncenin Gelişimi** (araştırma-inceleme, 1986), **Estetik** (inceleme, 1987), **Sevmek Ne Güzel Şeydir** (deneme, 1991), **Bu Sevda Böyle Gider** (şiirler, 1992), **Düşünce Tarihi** (1992, inceleme-araştırma), **Gerçekçi Düşünce Gerçekçi Sanat** (deneme 1992). **Arınmalar** (1993-şiir), **Felsefe Sözlüğü** (1994).

TİMUROĞLU, Vecihi ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1927 Körpınar kö-

yü/Erzincan ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni bitirdi (1950), Ankara'da lise öğretmenliği yaptı. ★ Yücel, Türkçe, Yeditepe, Yeni Edebiyat, Özün dergilerinde eleştiriler, denemeler yayınladı. Evvelce Yeditepe dergisinde görülen şiirlerine yöneticiliğini de yaptığı **Evrim** dergisinde (bu dergi Ankara'da altı sayı çıktı: Mart-Ağustos 1975), **Oluşum, Türk Dili** vb. dergilerde raslandı. ★ İlk kitabında denemelerinden bir kısmını derledi: **Göz Göz Olmak** (1976). Şiirlerini **Bura Yemendir** (1978), **Tut Beni Sevda Çağırır** (1980), **Bir Sürgünün Ezgileri** (1983) ve **Kardaşım Oğul** (1988) kitaplarında topladı. **Simavne Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin ve Vâridât** (1982) ile **Cahit Külebi/Hırçın ve Lirik** (1994) adlı inceleme kitapları, **Minnacık Kadın** (1984) adlı bir hikâye kitabı var.

TİRALİ, Naim ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 25 Aralık 1925 Giresun ★ Galatasaray Lisesini (1945), İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1950). İlk hikâyesi 1943'te Yeşil Giresun Gazetesinde yayınlandı. 1946'da Tasvir Gazetesinde muhabir olarak gazeteciliğe başladı. 1947'de Giresun'da Karadeniz Postası Gazetesini çıkardı. Yenilik Yayınevi'ni kurdu. **Yenilik** dergisini çıkardı (aylık edebiyat dergisi, 62 sayı, 1952-1957). Vatan gazetesinde fıkra yazarlığı yaptı (1959-1960). Giresun milletvekili oldu (1961-1965). Vatan gazetesini bir süre Ankara'da, sonra gene İstanbul'da (1962-Mart 1975) çıkardı ★ Özentisiz, duru bir dil, ince ve etkileyici bir psikoloji, yer yer alaycı ya da bezgin bir anlatımla dile getirdiği okul, aşk ve Beyoğlu yaşantılarını yansıtan hikâyelerini üç kitapta toplamıştı: **Park** (1947, yeni eklerle 1987), ***Yirmibeş Kuruşa Amerika** (1948, ilâvelerle, 2. basım, 1984), ***Aşka Kitakse** (1954). Daha sonraki yayınları; izlenimler, gezi notları, politika üzerine yazılardan oluşan broşürlerdir: **Bir Adayın Notları, Avrupa'daki Amerika, Devrimden Önce-Devrimden Sonra** (1965). Uzun bir aradan sonra yeni üç hikâye kitabı daha çıkardı: **Piraziz Nere, Berlin Nere** (1985), **Aşk Dediğin** (1988), **Çılgınca Şeyler** (1994). 1992'de **İki Şalom Arasında** adlı gezi notları yayımlandı. Bir de seçki hazırladı: **Sakıncalı Yazarlar'dan Sakıncasız Öyküler** (1994).

TOKADİZADE, Şekip ★ XX. yy. şairlerinden, 1871-1932, doğ. ve ölm. İzmir ★ İzmir Rüştiyesi'ni bitirdi, hürriyetten yana olduğu için, II. Abdülhamid tarafından Bitlis'e sürüldü. II. Meşrutiyet'in ilânında (1908) Manisa milletvekili olmuştu. Oğlunun ölümünden duyduğu acıyla intihar etti. Baba-oğul, Soğukkuyu mezarlığına gömüldüler ★ Mistik-felsefî, aruz ve hece şiirleriyle tanındı. **Neşîde-i Vicdan** (Vicdanın Şiiri), **Reşehat** (Damlalar) ve **Derviş Sözleri** başlıca eserleridir.

TOKGÖZ, Ahmet İhsan ★ XX. yy. yazarlarından, 1868-27 Aralık 1942, doğ. Erzurum, ölm. İstanbul ★ Mülkiye Mektebi'ni bitirdi (1887), kısa bir memurluktan sonra basına geçti, arada gene resmî görevlerde çalıştığı da oldu. Ölümünde Ordu milletvekili (1931-1942) bulunuyordu. Türk kültürüne büyük hizmeti, güçlü bir edebiyat döneminin yayın organı olan **Servetifünun** dergisini kurmuş (ilk sayı: 27 Mart 1891), edebiyat tarihimizin en uzun ömürlü dergisini elli yıl çıkarmış olmasıdır (Servetifünun, Ahmet İhsan'ın ölümün-

den sonra iki yıl daha çıktı, 25 Mayıs 1944 tarihli 2461. sayıda kapandı) ★ Ahmet İhsan Bey, Fransız romantiklerinden pek çok roman da çevirmişti. Kendi eserlerinden, gezi türünde **Avrupa'da Ne Gördüm** (1891) kitabıyla, yazarlık-basın anılarını derlediği **Matbuat Hâtıraları** (iki cilt, 1930-1931) özel bir önem taşır.

TOKMAKÇIOĞLU, Erdoğan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1934 Sarayköy/-Denizli ★ İzmit Lisesi'ni bitirdi (1951), Ankara ve İstanbul'da gazete ve ansiklopedilerde çalıştı ★ Şiirler yazmıştı (1952-1956), ilk hikâyesinin (**Dolmuş**) Türk Dili dergisi hikâye yarışmasında derece alması (1953), **Çocuğun Biri** hikâyesinin de Dünya gazetesi hikâye yarışmasında birincilik kazanması (Dünya, 1 Haziran 1954) üzerine şiirden hikâye ve romana geçti. Kitapları: **Çingene Pilici** (roman, 1955), **Sıfırdan Önce** (hikâyeler, 1959) ★ **Bütün Yönleriyle Nasrettin Hoca** (inceleme-derleme, 1971)'dan sonra romanı ve hikâyeleri **Çingene Pilici** adıyla yeniden basıldı (1975). **Karanfil Sokağı Çocukları** (1977), **Ali Cengiz Oyunu** (1982), **Çocuk Oyunları** (1986) çocuk kitaplarıdır. Deneme ve inceleme kitapları: **Kelalaka "Osmanlılarda Lakaplar ve Hikayeleri"** (1990), **Marjinallerimiz ve Orijinallerimiz** (1990), **Türk Hayvan Masalları** (1990), **Osmanlı Kadın Alemleri** (1991).

TOPÇU, Nurettin ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1909-10 Temmuz 1975, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Yüksek öğrenimini Fransa'da yapıp Sorbon Üniversitesi'nde felsefe doktorası vermiş, yurda dönünce liselerde öğretmenlik yapmış, doçent de (1954) olduğu halde üniversiteye girmemişti. Topkapı'da Kozlu Mezarlığı'nda gömülü ★ Liselerde okutulan ders kitapları; eğitim, ahlâk, felsefe konularında pek çok eseri de olan Nurettin Topçu, edebiyatımıza 1939'dan itibaren çıkarmış olduğu **Hareket** adında, aylık bir fikir-sanat dergisi, bir hikâye kitabı (**Taşralı,** 1959), **Mehmet Akif** üzerine bir inceleme (1970) gibi eserler bıraktı.

TOPRAK, Ömer Faruk ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1920-20 Ağustos 1979, ölm. ve doğ. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı, memurluk hayatı Petrol Ofis'te geçti. Karacaahmet'te gömülü ★ İlk şiiri Servetifünun-Uyanış dergisinde çıkmıştı (1938). 1940 kuşağının sosyal-gerçekçiliğe bağlı şairlerinden. Yedinci sayısından başlayarak, toplumcu sanatçıların toplandığı **Yürüyüş** dergisini de o çıkarmıştı (sayı: 7-18, Eylül 1942-Temmuz 1943) ★ Şiir kitapları: **İnsanlar** (1943), **Hürriyet** (Suat Taşer'le birlikte, 1945), **Dağda Ateş Yakanlar** (1955), **Susan Anadolu** (1968), **Ayışığı** (1973) ★ ***Duman ve Alev** kitabında (1968) kendi hayat hikâyesini ve toplumcu sanatçılara ilişkin anılarını yazdı. ***Tuz ve Ekmek** (1973) romandır. Hikâyelerini ***Karşı Pencere** (1975) kitabında derledi. **Gönen Öyküleri** (1979) çocuklar için hikâye kitabıdır ★ Ölümünden sonra eşi Füruzan Toprak tarafından anısına **Toprak Şiir Ödülü** kondu. 1980'den beri verilmekte olan bu ödülü kazananlar için kitabın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız ★ **Tüm Şiirleri** (1983) eşi Füruzan Toprak tarafından hazırlandı, Adam Yayıncılık'da basıldı.

TOSUNER, Necati ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1944 Ankara ★ İstanbul'da Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi (1966), bir süre Basın-İlân Kurumu'nda çalıştı, Derinlik Yayınları'nı (1977) kurdu, kapattı. Şimdi reklam yazarı ★ Hikâye yazmaya 1963'te başladı, ilk hikâyeleri Ankara gazetelerinde çıktı. Üç hikâye kitabı yayımladı: **Özgürlük Masalı** (1965), ***Çıkmazda** (1969), ***Kambur** (1972) ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında **İki Gün** hikâyesi, başarı ödülü kazandı ★ 12 Mart 1971 dönemini anlatan ve Almanya öykülerini içeren ***Sisli** (1977) kitabı peşinden beşinci eseri bir Almanya romanı satışa çıktı: **Sancı... Sancı...** (1977). İki hikâye kitabı daha var: **Necati Tosuner Sokağı** (1983) ve **Çılgınsı** (1990) ★ Çocuk edebiyatı alanında da bazı eserler verdi: **Keleş Osman Evden Kaçıyor, Keleş Osman'ın "Tarih"le Başı Dertte, Dayım Balon Olmuş,** vb. ★ **Sancı... Sancı...** ile 1978 Türk Dil Kurumu Roman Ödülü'nü aldı. Bir de tiyatro oyunu var: **Fareli Sokağın Kızı** (1991).

TOY, Erol ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1936 Alaşehir ★ Ortaokulu bitirdikten (1951) sonra İzmir'de kol işçiliği, fırın işçiliği, sigortacılık ve banka memurluğu yaptı. İstanbul'a geldi, sendikacı oldu. Şimdi serbest yazar. ★ Milliyet gazetesinin "Bir Memleket Gerçeği" konulu 1962 Ali Naci Karacan Armağanı yarışmasında "Yaşadıklarının Farkında Olmadıklarımız" yazısı üçüncülük kazanmıştı ★ İlk kitabı hikâyelerden oluştu: **Yenilgi** (1967). Bunu romanları izledi: ***Toprak Acıkınca** (iki cilt, 1968), ***Acı Para** (1970), **Azap Ortakları** (iki cilt, 1973), **İmparator** (1973, 24. b. 1980), **Kördüğüm** (1974), **Son Seçim** (1976), **Gözbağı** (1976), **Doruktaki Adam** (1977), **Iğrıp** (uzun hikâye, 1977), **Kuzgunlar ve Leşler** (1978), **Zor Oyunu** (1980), **Kilittaşı** (1988), **Yitik Ülke I** (1995). ***Altın Saray** (1980) çocuklar için masal kitabıdır. Denemelerini **Bal Tutanlar** (1976), **Günü Gününe** (1981), **Aydınımız, İnsanımız, Devletimiz** (1982) ve **Aydın ve Çağı** (1982) adlı kitaplarda topladı ★ **Türk Gerilla Tarihi** (1970) adında bir incelemesi de olan yazarın, oynanmış, yalnız birincisi basılmış oyunları da şunlar: **Pir Sultan Abdal** (1969), **Parti Pehlivanı** (1970), **Meddah** (1971), **İzmir'in İçinde** (1973), **İpteki** (1973).

TÖR, Vedat Nedim ★ Günümüz yazarlarından, 1897-9 Nisan 1985, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Sultanisi'ni bitirdi (1916), yüksek öğrenimini Berlin'de yaptı, iktisat doktoru oldu (1921), dönüşünde Basın-Yayın Genel Müdürlüğü, Ankara Radyosu Müdürlüğü (1940-1944) gibi görevlerde çalıştı, daha sonra İstanbul'da bir iki bankanın kültür işlerini yönetti ★ Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Şevket Süreyya Aydemir vb. arkadaşlarıyla **Kadro** (34 sayı, 1932-1934), sonra da **Hep Bu Topraktan** (dört ayda bir, 6 sayı, 1943-1945) dergilerini çıkarmıştı. Makale ve fıkra yazarlığı yanı sıra, romanı (***Resim Öğretmeni,** 1943) ve sahne oyunları ile tanındı: **İşsizler** (1924), **Üç Kişi Arasında** (1927, bas. 1937), **Fevkalâsrîler** (1928), **Kör** (1928, bas. 1935), **Hayvan Fikri Yedi** (1928), **Köksüzler** (1937, Varlık'ta tefrika), **İmralı'nın İnsanları** (1940, bas. 1942), **Değişen Adam** (1941), **Sanatkâr Aşkı** (1945), ***Hep ve Hiç** (1951), ***Siyah-Beyaz** (1952), **Aşağıdan Yukarı** (1952), **Sahte Kahra-**

manlar (1975, bas. 1977) ★ Anılarını **Yıllar Böyle Geçti** (1976) kitabında derledi. **Kemalizmin Dramı** (1980) ve **Atatürk Olmasaydı** (1982) deneme kitaplarıdır.

TUĞCU, Kemalettin ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1902 İstanbul ★ Yayınevlerinde, dergilerde memurluk, müdürlük yaptı. İlk ve ortaokul öğrencilerinin severek okudukları, sık sık basılan çocuk romanları yazdı: **Kardeşim Tomris, Komşularımız, Üvey Baba, Korkunç Yıllar, Küçük Adamlar, Eskici Baba, Maymunlar Adası, Taşyürek, Saadet Borcu, Uçurum, O Yolun Yolcusu, Yetim Malı, Küçük Mirasyedi, Sokak Köpeği, Küçük Serseri, Şeytan Çocuk** vb.

TUNCEL, Bedrettin ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1910-19 Mart 1980, doğ. Tirebolu, ölm. Ankara ★ İstanbul'da Galatasaray Lisesi'ni (1932), Fransa'da Lyon Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1936) bitirdi. Otuz beş yılı aşkın bir zaman Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyeliği yaptı ★ Daha çok, çevirileriyle tanınan Tuncel'in kendi kaleminden hayat hikâyesi, yazdığı ve çevirdiği eserlerin tam listesi, Uluslararası Yunus Emre Semineri dolayısıyla çıkarılan **"Biyografiler, Mesajlar, Program"** kitabındadır (1971).

TUNCER, Cengiz ★ Günümüz yazarlarından, 1931-8 Temmuz 1981, doğ. Buldan/Denizli, ölm. İstanbul ★ Ortaokuldan sonra hayata atıldı. Gazeteciliğin yanısıra senaryo yazarlığı ve film yöneticiliği yaptı. **Bir Cinayetin İçyüzü** röportajıyla Gazetecilik Altın Kalem Armağanı'nı (1962) kazandı. Akşam gazetesi yazarlığından ayrılarak E Yayınları'nı kurdu (1968) ★ Sanat çalışmalarına şiirle başlamıştı, ilk şiiri Gerçlik dergisinde çıktı (İzmir, 1945), 1951'de üç arkadaşıyla İzmir'de Kervan dergisini çıkardı ★ Kitapları: **Devrialem** (şiirler, Tarık Dursun K. ile birlikte, 1951). ***Hacizli Toprak** (roman, 1959), **Kerkenez** (roman, 1971).

TUNCER, Oktay ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1936 İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1962), Kırklareli lisesinde başladığı edebiyat öğretmenliğini İstanbul'da sürdürdü. ★ **Deniz Kapısı** (1961) kitabından sonraki şiirleri Varlık ve Türk Dili dergilerinde çıktı.

TUNÇ, Mustafa Şekip ★ XX. yy. yazarlarından, 1886-Ocak 1958, doğ. ve ölm. İstanbul ★ 1908'de Mülkiye'yi bitirdikten sonra, Balıkesir Lisesi edebiyat öğretmeni iken devlet tarafından İsviçre'ye gönderildi. Cenevre'de üç yıl pedagoji ve psikoloji okudu, yurda dönünce bir süre ortaöğretim kuruluşlarında çalıştı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde 1919'da başlayan öğretim üyeliği, ölümüne kadar sürdü ★ Psikoloji alanında, çeviri ve telif pek çok eseri yanısıra, o yılların dergi (İnsan, Ağaç, vb.) ve gazetelerinde (başta Cumhuriyet, vb.) kalmış, sanat ve edebiyat üzerine makaleleriyle Türk fikir hayatını besleyen fikir adamlarımızdan biri oldu ★ Başlıca eserleri: **Hissiyat**

Ruhiyatı (2 cilt, 1919, 1927) **Terakki Fikrinin Menşei ve Tekâmülü** (1928), **Yeni Türk Kadını ve Ruhî Münasebetleri** (1939), **İnsan Ruhu Üzerinde Gezintiler** (1943), **Ruh Aleminde** (1945), **Bir Din Felsefesine Doğru** (1959).

TURAN, Güven ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 2 Aralık 1943 Gerze ★ Ortaöğrenimini Samsun'da Maarif Koleji'nde tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi ve aynı bölümde İngilizce okutmanlığı yaptı. Daha sonra İstanbul'da reklamcılık alanında çalışmaya başladı. 1995'te serbest yazarlığı seçti. ★ İlk şiirini 1962'de yayımlayan Turan'ın şiir, öykü, eleştiri ve inceleme türlerinde yoğunlaşan ilk çalışmaları Devinim, Dönem, Yordam ve Alan '67 gibi dergilerde çıktı ★ Güven Turan, **Dalyan** ile 1979 Türk Dil Kurumu Roman Ödülü'nü, **Düş Günler** ile 1990 Yunus Nadi Yayımlanmış Öykü Kitabı Ödülü'nü, **Bir Albümde Dört Mevsim** ile de 1991 Yunus Nadi Yayımlanmamış Şiir Kitabı Ödülü'nü kazandı ★ Yapıtları; şiir: **Güneşler... Gölgeler...** (1981), **Peş** (1982), **Sevda Yorumları** (1990), **Bir Albümde Dört Mevsim** (1991), **İkaros'un Uçuşu** (1993), **Toplu Şiirler 1963-1993** (1995) ★ Öykü: **Düş Günler** (1990) ★ Roman: **Dalyan** (1978), **Yalnız mısın** (1987), **Soğuk Tüylü Martı** (1992) ★ Deneme-eleştiri: **Kendini Okumak** (1987), **Bakır Çalığı** (1994) ★ Çeviri: **Aşk ve İsyan** (Kenneth Rexroth'tan seçme şiirler, 1991), **Sınırsızdır Şiir** (Miroslav Holub'dan seçme şiirler, 1993), **Seçme Şiirler** (Louise Glück'ten seçme şiirler, 1994), **Seçme Şiirler** (William Carlos William, 1995), **Seçme Şiirler** (H.D.'den seçmeler, 1995).

TURANLIOĞLU, Uluğ ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1913 Pehlivanköy/Kırklareli ★ Edirne İlköğretmen Okulu'nu, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü (1937) bitirdi. Edirne, Çanakkale vb. ortaokul ve liselerde türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı (1962 →) ★ Kopuz, Çığır, Yücel gibi dergilerde destansı, geleneksel hece şiirleri yazmış, milliyetçi kanadı destekleyen, **Damla** adında ve aylık "edebî, ilmî, köycü" bir dergi çıkarmıştı (102 sayı, 1942-1957) ★ Kitapları: **Meriç Kıyılarında** (1935), **Köy Şiirleri** (1940), **Meriç Konuşuyor** (1942), **Edirne Şiirleri** (1945), **Memleket Şiirleri** (1945), **Edirne'den Kars'a Kadar** (1949), **Aşk ve Vatan Şiirleri** (1957), **Türk Ozanları Antolojisi** (1971), **Trakya'dan Bir Ses** (1983).

TURHAN TAN ★ XX. yy. yazarlarından, 1896-1939, doğ. Sivas, ölm. İstanbul ★ Asıl adı Samih Fethi'dir. Öğrenimini Sivas'ta tamamladı. 1908'de İstanbul'a geldi. Üsküp Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği, çeşitli yerlerde kaymakamlık, mutasarrıflık ve Cumhuriyet gazetesinde yıllarca fıkra yazarlığı yaptı ★ Gençliğinde Servetifünun gazetesine değişik takma adlarla şiirler, makaleler de yazmıştı. Tarihî kaynaklardan geniş ölçüde yararlanarak yazdığı, önce gazetelerde tefrika edilmiş, otuz kadar romanından kitap halinde, bazıları birkaç kere basılmış olanları şunlardır: **Âli Maceralar** (1912), **Cehennemden Selâm** (1928), **Sevinç Han** (1931), **Gönülden Gönüle** (1931), **Kadın Avcısı** (1933), **Üç Ay Yatakta** (1934), **Akından Akına** (1935), **Cem Sultan** (1935), **Timurlenk** (1935), **Viyana Dönüşü** (1936), **Hürrem Sultan, Safiye Sultan,**

Devrilen Kazan, Cengiz Han (1962), **Osmanlı Rasputin'i Cinci Hoca** (1962), vb. ★ Derlediği **Tarihî Fıkralar** (1962) sonradan başka kitaplara aktarıldı.

TÜLBENTÇİ, Feridun Fazıl ★ Günümüz yazarlarından, 1912-6 Ağustos 1982, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Vefa Lisesi'ni, Yüksek Ticaret Okulu'nu bitirdi; Ulus, Vatan, Cumhuriyet, Hürriyet vb. gazetelerde; İstanbul Radyosu'nda müşavirlik (1959-1966), program müdürlüğü gibi görevlerde çalıştı ★ Sanat hayatına 1929'da şiirle giren, üç yılda yazdığı şiirlerden seçmeleri **Sabahtan Bir Saat Evvel** (1932) adlı bir kitapta toplayan Feridun Fazıl, sonradan Varlık dergisinin ilk sayısında (15 Temmuz 1933) görülen imzalar arasında yer almış, o dergide Haziran 1935'e kadar (sayı 46) yeni şiirleri çıkmıştı. Ahmet Muhip ve Cahit Sıtkı'ya da yer veren **Büyük Harpten Sonrakiler** şiir antolojisi (1935) o günlerin tek antolojisi olarak yıllarca okunmuştu. 1941'de **Cumhuriyetten Sonra Çıkan Gazete ve Mecmualar** adlı bir inceleme yayınladı. Ankara ve İstanbul Radyolarında (1942 →) **Geçmişte Bugün, Kahramanlık Menkıbeleri, Kahramanlar Geçiyor, Büyük Türk Zaferleri** isimleriyle yaptığı konuşmalar, kitap biçiminde basıldığı gibi, sonrada yazdığı tarihî romanların da mayası oldu. İlk baskı yıllarını belirttiğimiz bu romanlar tekrar tekrar basıldı; **Sultan Yıldırım Bayezid** (1947), **Yavuz Sultan Selim Ağlıyor** (1947), **Barbaros Hayrettin Geliyor** (1949), **Osmanoğulları** (1950), **Sultanların Aşkı** (1952), **İstanbul Kapılarında** (1954), **Şah İsmail** (1956), **Turgut Reis** (1958), **Cem Sultan** (1959), **Hürrem Sultan** (1960), **Kanunî Sultan Süleyman** (1962), **Şanlı Kadırgalar** (1964) vb.

TÜMERKAN, Cavidan ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1922 İstanbul ★ Erenköy Kız Lisesi'ni, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1944) bitirdi; bir süre İstanbul Kız Lisesi'nde, Ankara Eğitim Koleji'nde edebiyat öğretmenliği yaptı. Dr. Muhit Tümerkan'la evli idi ★ Şiirleri Yücel, Varlık, vb. dergilerde yayımlandı. Ömrün uğraklarını derli toplu, zarif biçimlerde, yenileştirmek için kendini zorlamadan, samimî ve ince sesli türküler halinde gören, gösteren bir şair ★ Şiir kitapları: **Evin Yolu** (1951), **Ne Olur Bir Şarkıcık** (1957), **Hani En Sevdiğin Renkti Beyaz** (1961), **Yaşamak Oyunu** (1965), **Sonrasız** (1969), **Güneş Beklemez** (1978), **Erguvan Dünya** (1985).

TÜRKALİ, Vedat ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1919 Samsun ★ Asıl adı Abdülkadir Pirhasan, Askerî öğrenci olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi, askerî liselerde öğretmenlik yaptı. Türk Ceza Kanunu'nun 141. maddesinden yedi yıl (1951-1958) hapis yatıp çıkınca sinemayı seçti; senaryo yazarlığı, film yönetmenliği ve tiyatro ile uğraştı ★ **141. Basamak** (basılışı, 1971) oyunu Ankara'da oynanmış, **Dallar Yeşil Olmalı** (basılışı, 1985) adlı sahne eseri 1970 TRT Sanat ödülleri yarışmasında başarı ödülü almıştı. Asıl tanınması, 27 Mayıs 1960 devrimini hazırlayan aylarda aydınların bunalımını anlatan ve ilk romanı olan ***Bir Gün Tek Başına**'nın (1975), Milliyet Yayınları 1974 Roman Yarışması'nda birincilik kazanmasıyladır. Aynı romana 1976 Orhan Kemal Roman Armağa-

nı da verildi. Öbür romanları: **Mavi Karanlık** (1983), **Yeşilçam Dedikleri Türkiye** (1986), **Tek Kişilik Ölüm** (1990) ★ Yazarın iki oyunu İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda oynandı: **Bu Ölü Kalkacak** (1976), **Dallar Yeşil Olmalı** (1987) ★ Senaryoları: **Üç Film Birden** (1979), **Eski Filmler** (1983). ★ Vedat Türkali'nin bir de şiir kitabı var: **Eski Şiirler Yeni Türküler** (1979). Yazılarını **Bu Gemi Nereye** (1985), **Savunmalar** (1989) ve **Yanıtlar** (1992)'da topladı.

TÜRKAY, Osman ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1927 Kıbrıs ★ Ortaöğreniminden sonra Kıbrıs'ta gazetecilik ve tercümanlık yaptı. Londra'ya giderek Modern Diller Okulu gazetecilik bölümünü bitirdi (1955), Kıbrıs'a döndü (1957), Lefkoşe'de Beşparmak ve Uyarı dergilerini çıkardı, şimdi gene Londra'da ★ Denemeler, incelemeler de yazan, İngiliz şiirinden çeviriler de yapan şairin ilk şiir kitabı Kıbrıs'ta çıkmıştı: **7 Telli** (1959), sonrakiler İstanbul'da basıldı: **Uyurgezer** (1969), **Beethoven'de Aydınlığa Uyanmak** (1970), **Evrenin Düşünde Gezgin** (1971), **Kıyamet Günü Gözlemleri** (1975).

TÜTENGİL, Cavit Orhan ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1921-7 Aralık 1979, doğ. Tarsus, ölm. İstanbul ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1944). Liselerde felsefe, Köy Enstitülerinde meslek dersleri öğretmenliği yaptı (1944-1953). Son olarak, ayrıca bitirdiği İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde Sosyoloji profesörü (1970-1979) idi. Zincirlikuyu mezarlığında gömülü ★ Sanat hayatına kurucularından olduğu Değirmen dergisinde (12 sayı, 1942-1944, İstanbul) Cavit Orhan Öz imzalı yazılarıyla başlamıştı. Gazetecilik tarihimiz üzerine, Ziya Gökalp konulu, ya da ekonomik-sosyolojik pek çok bilimsel eseri olan, **Montesquieu'nün Siyasî ve İktisadî Fikirleri** (1956, 1977) kitabıyla Türk Dil Kurumu 1957 Bilim Armağanı'nı kazanan Tütengil, edebiyat alanında Yeni Ufuklar dergisinde çıkmış deneme ve yazılarının benzerlerini 1979'a kadar arada bir Cumhuriyet gazetesinde sürdürdü. Bu tür yazılarından bir kısmı **Ağrı Dağındaki Horoz** (1968), **Temeldeki Çatlak** (1975), **Atatürk'ü Anlamak ve Tamamlamak** (1975) kitaplarındadır ★ Ölümünden sonra anısına **Tütengil'e Saygı** (1981) adlı bir kitap yayımlandı. Emre Kongar'ın **Cavit Orhan Tütengil** (1982) adlı bir incelemesi TDK yayınlarında çıktı.

UÇARI, Ercüment ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1928 İstanbul ★ Hukuk Fakültesi'ni (1959) bitirdi. Serbest avukatlık yaptıktan sonra Petrol Ofisi'ne girdi. 1983'te emekli oldu. ★ İlk şiiri Bucak dergisinde (Zonguldak, 1945) çıkmıştı. Zamanla kendine aklın ve hayal gücünün soyutlamalarına yaslanan bir duygu evreni kurdu. İkinci Yeni şiirine bağlandı ★ Şiir kitapları: **Cümbüşçübaşı** (1958), **Et** (1960), **Kuyuda Yusuf** (1962), **Avlanırken Bir Korku** (1967), **Albatros Adı Bir Gün Gelecek** (1971), **Geçmiş Zaman Tevellüdü** (1988), **Ziba Sokağı** (1991), **Ay Batarken Kancama** (1994).

UÇKAN, H. Vasfi ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1929 Ödemiş ★ Deniz Astsubay Okulu'nu bitirdi (1950). Orduda başarılı çalışmaları dolayısıyla subaylığa

geçirildi, deniz makine yüzbaşısı olarak Ankara'da Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda çalıştı, emekli oldu (1972). TRT Ankara Radyosu'nda dramaturg olarak çalıştı (1974→) ★ İki şiir kitabı yayımladı: **Gurbet Yolcusu** (1950), **Deniz Kesimi** (1965). İki oyunu: **Deli Emine** Ankara'da sahnelenmiş (1968), basılmamıştır. **Acılı Toprak** Ankara'da oynandı (1972) ve basıldı (1983). Son olarak bir hikâye kitabı yayımladı: **Ölümün Yüzü** (1985).

UÇUK, Cahit ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1911 İstanbul ★ Kaymakamlıklarda ve Siverek milletvekilliğinde bulunmuş İbrahim Vehbi Bey'in kızı olan Cahit Uçuk, babasıyla Anadolu ilçelerini dolaşırken kesintilere uğrayan öğrenimini, evinde özel olarak tamamladı. Çocuk edebiyatımıza kazandırdığı eserleri yanısıra hikâye ve romanlarında yurdun gündelik hayatından kesitler üzerinde durarak, tatlı bir dille gerçekçilik akımını destekleyen yazarlarımızdan biri oldu ★ Romanları: **Kirazlı Pınar** (1936), **Dikenli Çit** (1937), **Kırmızı Balıklar** (1946), **Küçük Ev** (1947), **Kanlı Düğün** (1956), **Siyah Dantelli Şemsiye** (1956), **Değirmen Taşı** (1966), **Gecenin Bu Saatinde** (1968), **Hep Yarın** (1968), **Özlem Şarkısı** (1968) ★ Hikâye kitapları: **Cennet Bahçesi** (1967), **Bir Işıklı Pencere** (1969), **Kurtların Saygısı** (1970), **Değişen Sensin** (1970) ★ Oyunları: **Yaşamak İstiyoruz** (1945), **Gök Korsan** (1956) ★ Çocuk roman ve kitapları: **Türk İkizleri** (1937), **Kırmızı Mantarlar** (1943), **Üç Masal** (1944), **Türk Çocuğuna Masallar** (1946), **Ateş Gözlü Dev** (1946), **Kurnaz Tilki** (1946) vb. ★ Pek çok yeni baskıları olan **Türk İkizleri,** İngilizceden Japoncaya kadar birçok dile çevrildi, Milletlerarası Çocuk Kitapları Birliği'nin Hans Christian Andersen Yarışması'nda Şeref Armağanı aldı (1958).

UĞURLU, Halim ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1926 Taşkent bucağı (Konya) ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1951), İstanbul'da ticaretle uğraşıyor ★ Şiire aruz ve hece ile başlamıştı, serbest nazma geçince ufkunu genişletti ★ Şiir kitapları: **Asya Baharı** (1950), **Değişim** (1967), **Gökağrı** (1971), **Zamanların Dili** (1974), **Türke Destan** (1974), **Kan Su Kesince** (1979), **Kıyamet Çiçekleri** (1988) ★ Üçüncü kitabındaki **Anadolu Acısı** adlı şiiri, 1970 TRT Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü kazanmıştı.

UĞURLU, Nurer ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1940 Adana ★ Mersin Lisesi'ni bitirdi (1958), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu, kitapçılık yapıyor ★ İlk şiiri Salkım dergisinde (Adana, 1955) yayımlanmıştı; dört şiir kitabı çıkardı: **Masal** (1964), **Türkiye'nin Mavisi** (1981), **Anadolunun Türküsü** (1984), **Yazıtlar** (1988), **Rüzgârdan Rüzgâra** (1993). Orhan Kemal'in hayatını anı-roman biçiminde kitaplaştırdı: **Orhan Kemal'in İkbal Kahvesi** (1972) ★ **Sürekli Bir İlkbahar'da** (1987) ve **Divan Bahçesi**'nde (1992) denemelerini topladı. Orta Öğretim için Tarih ve Türk Dili ve Edebiyatı kitapları hazırladı (1989-91). **Bilmece Bildirmece** (1984), **Nasrettin Hoca** (1984) araştırma kitaplarıdır.

ULÇUGÜR, Saadet ★ Günümüz hikâyecilerden, 1926-7 Ekim 1985, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1948), Üsküdar Amerikan Kız Lisesi'ndeki öğretmenliğine (1949-1962) Ankara'da devam etti ★ İlk yazısı T. Saadet imzasıyla İstanbul dergisinde çıkmış (15 Şubat 1945), aynı yılda o dergide şiirleri de basılmıştı. Evlenmeden (1963) önceki hikâye ve kitapları (**Şeytansız,** 1959; **Bu Kadar Değilim,** 1963), Saadet Timur adıyladır. Çocuk şiirleri de yazdı: **Topacım Fır Dönerken** (1962). Son hikâyelerini **Beş Günün Öyküsü** (1983) adlı kitapta topladı.

ULUÇAY, Çağatay ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1910-4 Ağustos 1970, doğ. Çerkeş, ölm. İstanbul ★ İzmir Erkek Öğretmen Okulu'nu (1929), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü (1933) bitirdi. Burdur'da başladığı tarih-coğrafya öğretmenliği İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde (1951-1970) ölümüne kadar sürdü. Edirnekapı Şehitliği'nde gömülü ★ Manisa tarihi ve Osmanlı sarayı üzerine araştırmaları, gazete ve dergilerde ilmî veya halk için tarih yazılarıyla tanınmıştı. Hayatı ve eserlerinin tam listesi Ekrem Uykucu'nun İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi'ndeki yazısındadır (sayı 25, 1971) ★ Kitaplarından birkaçı: **Manisa Tarihi** (1939), **XVII. Yüzyılda Saruhan'da Eşkiyalık ve Halk Hareketleri** (1944), **Osmanlı Sultanlarına Aşk Mektupları** (1950), **Haremden Mektuplar** (1956), **Atçalı Kel Mehmet** (1968), **Harem** (1971).

ULUNAY, Refi Cevad ★ XX. yy. yazarlarından, 1890-4 Kasım 1968, doğ. Şam, ölm. İstanbul ★ İstanbul'da Galatasaray Lisesi'ni bitirdiği yılda (1909) yazarlığa başladı. Alemdar gazetesini çıkardı, siyasî sebepler yüzünden Sinop, Çorum ve Konya'da sürgün yaşadı (1914-1918). Millî Mücadele aleyhindeki yazılarından ötürü "Yüzellilikler" listesine girdi, on beş yıl yurt dışında kaldı (1922-1938), af kanunu çıkınca İstanbul'a döndü. Yeni Sabah gazetesinde uzun yıllar sürmüş fıkra yazarlığına 1953'ten ölümüne kadar Milliyet gazetesinde devam etti. Bir kalp hastalığı ve felç sonucu öldü, vasiyeti uyarınca Konya'ya götürülüp Mevlâna türbesi karşısında Üçler Mezarlığı'na gömüldü ★ Fıkra yazarlığı, tiyatro eleştirmenliği, çeviri kitapları yanı sıra **Köle** (1945), **Enkaz Arasında** (1945), **Sayılı Fırtınalar** (2. b. 1958), **Dağlar Kıralı** (3. b. 1963). **Bir Başka Âlem** (1964) gibi romanları, **İhtişam Diyarı Hindistan** (1962) adlı bir gezi eseri vardır ★ Ölümü üzerine Hilmi Yücebaş, yazarın hayatı, anıları ve eserleri üzerine bir kitap çıkardı: **Ulunay** (1969).

UMRAN, Sedat ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1925 İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1948), çeşitli şirket ve fabrikalarda mütercim olarak çalıştı ★ Uzun bir süre, ilk şiirinin yayımlandığı Yedi Gün dergisinde (1943; sayı 536) görüldü imzası, sonra başka dergilere geçti (Hisar, 1964-1965); Soyut dergisinde kendi şiirleriyle birlikte günümüz Alman şiirinden çeviri ve tanıtmaları yayımlandı ★ Şiire Ahmet Haşim hayranlığıyla başlamış olan Umran'ın başlıca özelliği, eşyanın metafiziğini araştırmasında görülüyor. Şiirlerini **Meşaleler** (1949), **Leke**

(1970) ve **Gittin Taş Atarak Denizlerine** (1990) kitaplarında topladı. **Şaheserler Antolojisi** (Hasan Akay ile, 1994) hazırladı.

URAL, Yalvaç ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1945 Konya ★ Eğitimini çeşitli il ve ilçelerde yedi ayrı okulda tamamladı. Kabataş Erkek Lisesi'nden sonra çalışma hayatına atıldı. Çocuk dergilerinde gülmece ağırlıklı çocuk şiirleri yayınladı. Milliyet Yayınları'nda çalıştı (1980→1988). Şimdi Gelişim Yayınları'nda (1988 →) ★ Bugüne dek on beş kitaba imzasını atmış olan Ural, **Az Gittik Uz Gittik, Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor, Sihirli Pabuçlar** adlı TV dizilerini hazırladı ★ "Türk-Yunan Dostluğu Abdi İpekçi Ödülü" yarışmasında Şiir Başarı Ödülü (1983), "2. Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı" Şiir Birincilik Ödülü (1979), Milliyet Sanat Dergisi Oyun Yarışması Ödülü (1980) ve Uluslararası Polonya Gülümseme Nişanı ve Şövalyelik Ödülü'ne (1986) değer görüldü. Eserlerinden bazıları çeşitli dillere çevrildi.

URAZ, Murat ★ Günümüz yazarlarından, 14 Eylül 1894-10 Aralık 1981, doğ. Trabzon, ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1913), Trabzon ve Erzurum'da, 1930'dan sonra da İstanbul liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı, İstanbul Millî Eğitim Müdürü oldu (1945-1950). Vefa Lisesi edebiyat öğretmenliğinden emekliye ayrıldı (1957) ★ 76 kitabı vardır. Bunlardan **Sürmeli Beyle Telli Senem** (1941) adlı olanını Kâzım Mete takma adıyla yayımlamıştır. Ayrıca Abdülhak Hamit, Ahmet Haşim, Tevfik Fikret ve Yahya Kemal hakkında yazdığı dört kitabında da Kunt Ozan takma adını kullanmıştır ★ Basılmış ilk yazısı, Trabzon'da çıkan Meşveret gazetesinde bir hikâyedir (1913). Bunu, yayınlanan ilk kitabı **Türk Halk Edebiyatı** (1933)'ndan başlayarak, altmış kitap izledi. Bunlardan bir kısmı edebiyat bilgileri üzerine yardımcı eserlerdir, yirmi kadarı da Baki'den Sadri Ertem ve Akagündüz nesline kadar gelen şair ve yazarları ayrı ayrı tanıtma kitapları. Murat Uraz, halk hikâyelerimizi de yeniden yazdı: **Âşık Sümmânî ile Gülperi, Emrah ile Selvi, Kenan ile Lâlezar, Bahâdır ile Mâhinur** ★ Kitapları içinde en çok adı geçenler şunlardır: **Edebiyat Antolojisi** (Servetifünun'dan başlayarak, dört cilt, 1938-1940), **Türk Edip ve Şairleri** (dört cilt, 1939-1940), **Kadın Şair ve Muharrirlerimiz** (1941), **Türk Mitolojisi** (1967) vb.

USLU, Muzaffer Tayyip ★ Cumhuriyet devri şairlerinden, 1922-3 Temmuz 1946, doğ. İstanbul, ölm. Zonguldak ★ Çocukluğunun dört beş yılı babasının polis komiserliği zamanında Mersin'de geçti. İlk ve ortaokulu İstanbul'da okudu, lisenin son iki sınıfını Zonguldak'ta tamamladı (1943), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne yazıldıysa da, hastalığı ve yoksulluğu yüzünden kendisine Zonguldak'ta iş bulmak zorunda kaldı. O da arkadaşı Rüştü Onur gibi veremden öldü ★ Varlık (1941), Değirmen (1943), Ocak gazetesi (Zonguldak, 1942), Kara Elmas (Zonguldak 1943-1946).. dergilerindeki şiirleriyle o günlerin en iyi şairlerinden biri kabul edilmiş, hayatındaki acılara rağmen, gizli bir üzgünlük içinde yaşamanın güzelliğini yazmıştı. Şiirlerini **Şimdilik** adlı bir kitapta topladı. (Zonguldak, 1945). Ölümünden sonra Necati Cumalı, bu kitaptakilerle, kitaptan sonra yazılmış şiirlerini, yazılarından seçmeleri; **Muzaffer Tayyip** adlı bir kitapta derledi (1956).

USULÎ ★ XVI. yy. tekke şairlerinden, ?-1538, doğ. ve ölm. Yenicevardar (Rumeli) ★ Tasavvuf şairi °Nesimî etkisinde şiirleriyle tanınan Usulî, bir ara Mısır'a giderek İbrahim Gülşenî'ye mürîd olmuş, şeyhinin ölümünden sonra yurduna dönmüş, Balkan şehirlerinde, serhat boylarında yaşamıştı ★ Önceleri bir divan şairi gibi yazdı, heceyle ve dörtlüklerle söylediği şiirlerinde yalın bir halk dilini, hür bir derviş duyarlığını dile getirdi. Divanı 1987'de basıldı.

UŞAKLI, Ömer Bedrettin ★ Cumhuriyet devri şairlerinden 1904-24 Şubat 1946, doğ. Uşak, ölm. İstanbul ★ Mülkiye Mektebi'ni bitirince (1927) Bursa maiyet memuru oldu; Manavgat, Ünye, Şavşat, Artvin ve Edremit'te kaymakamlık yaptı. Mülkiye müfettişi oldu. Kütahya milletvekili seçildi (1943). Yakacık Sanatoryumu'nda veremden öldü ★ Aşağı yukarı yaşıtları olduğu, ikinci kitabındaki şiirlerini onların yeni dergisi Varlık'ta yayımladığı halde **Yedi Meşale** şairlerinin hayal iklimlerine yabancı kalan Ömer Bedrettin, Faruk Nafiz geleneğinden gelen öğelerle yazdı. Antalya, İçel, Artvin, Ardahan bölgelerinde dolaşırken tabiata hayran kaldı; içine kapanık duyarlığını annesinin, çocuğunun ölümü, ufuk ve deniz özlemi, Çoruh ırmağı, gurbet tedirginlikleri besliyordu. En çok işlediği tema, denizdir. Ömer Bedrettin; Necip Fazıl'ı Cahit Sıtkı'ya bağlayan yıllar içinde yalçın dağlar arasında kendini üzüntü ve hasretlere kaptırmış, içli bir şair olarak görülür. Şiirleri başlıca şu dergilerde çıkmıştı: Millî Mecmua (1925), Hayat (1926-1929), Varlık (1933 →). Şiir kitapları: **Deniz Sarhoşları** (1926, değiştirilmiş 2. b. 1929). **Yayla Dumanı** (1934), **Sarıkız Mermerleri** (1940) ★**Yayla Dumanı**'nın 1945'teki yeni baskısına şair, seçme şiirlerini toplamıştı. **Bütün Eserleri,** Prof.Dr. İnci Enginün tarafından derlenerek yayınlandı (1988).

UŞAKLIGİL, Halit Ziya ★ Servetifünun romancılarından, 1866-27 Mart 1945, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Altı yaşlarında Mercan Mahalle Mektebi'nde başladığı öğrenimine Fatih Askerî Rüştiyesi'nde devam etti (1873-1878), babasıyla İzmir'e gitti, orada kaldığı 15 sene içinde belli başlı olaylar; yabancı bir okulda okuması, arkadaşlarıyla **Nevruz** (1884) ve **Hizmet** (1886) gazetelerini çıkarması, İzmir Rüştiye ve İdadisi'nde öğretmenlik etmesi, Osmanlı Bankası'nda muhasip olarak çalışmasıdır. 1893'de Reji İdaresi'ne başkâtip olarak İstanbul'a geldi, Servetifünun topluluğuna girdi (1896), Meşrutiyet'ten sonra Darülfünun'da Batı edebiyatı okuttu. Sultan Reşad'ın (V. Mehmet) mabeyn başkâtibi oldu (1909-1912), sonra yine Darülfünun'a döndü, hükümet tarafından görevle Fransa'ya (1913), Almanya'ya (1915) gönderildi. Cumhuriyet devrinde, 1905'ten beri oturduğu Yeşilköy'deki köşküne çekildi, gazetelerde (özellikle Son Posta'da) yazarlığına devam etti, anılarını yazdı. Bakırköy'de Kartaltepe Mezarlığı'nda oğlu Vedat'ın yanında gömülü ★ Tekniğinin kuvveti ve yarattığı roman diliyle yalnız Servetifünun topluluğunun değil, Cumhuriyet'ten önceki Türk edebiyatının en kuvvetli romancısı kabul edilen Halit Ziya, Fransız realist ve natüralistleri etkisinde, realist-psikolojik eserleriyle ün kazanmıştır. 20-25 kitapta toplanmış 150'den fazla hikâye, kitap halinde altı roman bırakmış olan; tiyatro, mensur şiir, hâtıra, makale.. ve başka türlerde telif tercüme altmışı aşkın eser sahibi bulunan Uşaklıgil, romanlarında konu-

larını çokluk aydınlar çevresinden seçtiği halde, küçük hikâyelerinde halk tabakalarına inmiş, daha sade ve tabiî bir dil kullanmış, ama hepsine şiirli bir hava katmasını, sağlam bir yapı kurmasını bilmiştir ★ Başlıca eserleri – Romanları: ***Nemide** (1892), ***Bir Ölünün Defteri** (1892), ***Ferdi ve Şürekâsı** (Ferdi ve Ortakları, 1896), ***Mai ve Siyah** (1897), ***Aşk-ı Memnu** (Yasak Aşk, 1900), ***Kırık Hayatlar** (1924) ★ Hikâye kitapları: **Bir Yazın Tarihi** (1900), **Solgun Demet** (1901), **Bir Şi'r-i Hayal** (Bir Hayalin Şiiri, 1914), **Sepette Bulunmuş** (1920), **Bir Hikâye-i Sevda** (1922), **Hepsinden Acı** (1934), **Aşka Dair** (1936), **Onu Beklerken** (1935), **İhtiyar Dost** (1937), **Kadın Pençesi** (1939), **İzmir Hikâyeleri** (1950) ★ Oyunları: **Kâbus** (1918), **Füruzan** (adapte, 1918), **Fare** (adapte, 1919) ★ Anıları: **Kırk Yıl** (beş cilt, 1936, altıncı cilt: 1969), **Saray ve Ötesi** (üç cilt, 1940-1942), **Bir Acı Hikâye** (Tiran'da intihar eden oğlu Vedat'a ilişkin anılar, 1942) ★ Deneme ve yazıları: **Sanata Dair** (dört cilt, 1938-1963) ★ Halit Ziya'nın roman ve hikâyeleri birkaç kere basılmıştı, bu kez Nevzat Kızılcan tarafından günümüz türkçesine uyarlanarak İnkılâp ve Aka Kitabevlerince yeniden yayınlanmaktadır (1973 →) ★ Halit Ziya üzerine tanıtma kitaplarından biri Varlık Yayınları'ndadır (haz. L. Sami Akalın, 1953 vd.)

UYAR, Tomris ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1941 İstanbul ★ Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni (1961) İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü'nü (1963) bitirdi ★ İngilizce'den çevirileri yanı sıra hikâye, deneme ve eleştirileri belli başlı edebiyat dergilerinde (Dost, Papirüs, Yeni Dergi, Soyut vb.) yayınlandı. 1969'a kadarki yazılarında R. Tomris imzasını kullanıyordu. ★ Genellikle ekonomik-sınıfsal sorunların baskısı altındaki kişilere eğilen hikâyelerini şu kitaplarda topladı: ***İpek ve Bakır** (1971), ***Ödeşmeler** (1973), ***Dizboyu Papatyalar** (1975), **Yürekte Bukağı** (1979), **Yaz Düşleri/-Düş Kışları** (1981), **Gezegen Kızlar** (1983), **Rus Ruleti , Dön Geri Bak** (toplu hikâyeler, 1985), **Yaza Yolculuk** (1986), **Sekizinci Günah** (1990), **Otuzların Kadını** (1992) ★ Günlükleri **Gündökümü 75** (1977), **Sesler, Yüzler ve Sokaklar** (1981), **Günlerin Tortusu** (1985), **Yazılı Günler** (1989), kitaplarındadır. Turgut Uyar'ın ölümünden sonra şairin anısına **Sonsuz ve Öbürü** (1985 S. Nezir'le birlikte) adlı kitabı hazırladı. ★ 40'ı aşkın çevirisi olan yazarın Turgut Uyar'la birlikte Lâtin şairi Lucretius'tan aktardıkları **Evrenin Yapısı** adlı yapıta Türk Dil Kurumu 1975 Çeviri Ödülü verildi. **Yürekte Bukağı** hikâye kitabıyla 1980 ve **Yaza Yolculuk** ile 1987 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. 1987 H. Taner Hikâye Ödülü'nü, ödüle katılmadığı gerekçesiyle kabul etmedi.

UYAR, Turgut ★ Günümüz şairlerinden, 1927-22 Ağustos 1985, doğ. Ankara, ölm. İstanbul ★ Askeri Liseyi (1946), Askerî Memurlar Okulu'nu (1947) bitirdi. Posof, Terme ve Ankara'da subay olarak, ordudan ayrılınca da (1958) sivil görevlerde çalıştı, emekliye ayrılıp (1969) İstanbul'a yerleşti ★ İlk şiiri Yedigün dergisinde (sayı 46, Haziran 1947) çıkmıştı. Kaynak dergisinin bir şiir yarışmasında (1948) **Arz-ı Hal** şiiri ikincilik kazanınca Nurullah Ataç'ın güvendiği şairler arasına girdi. İlk dönem şiirlerinde kişisel yaşantılarının ve

çevresinin izdüşümleri üzerinde durmuştu. Sonraları (1952 →) toplum ve törelerle çatışan bireyin yenilgisine yakılmış ağıtlar diyebileceğimiz şiirler yazdı. 1950 sonrası şiirimizi biçim ve öz bakımlarından yenileştirmesiyle İkinci Yeni'nin ilk akla gelen şairlerinden; deneme ve yorumlarıyla da günümüz Türk şiirini anlayışla, yetkiyle değerlendiren yazarlarımızdan biri oldu. ★ Şiir kitapları: **Arz-ı Hal** (1949), **Türkiyem** (1952), **Dünyanın En Güzel Arabistanı** (1959), **Tütünler Islak** (1962), **Her Pazartesi** (1968), **Divan** (1970), **Toplandılar** (1974), **Kayayı Delen İncir** (1981). **Toplu Şiirler I** (ilk dört kitabının toplu basımı) 1981'de yayımlandı. Yeni şiirler ilavesiyle bütün şiirlerini **Büyük Saat** (1984) adlı kitapta topladı. Şiir üzerine düzyazıları **Bir Şiirden** (1983) adlı kitabındadır. ★ Hüseyin °Cöntürk **Turgut Uyar** (1961) incelemesine ikinci ve üçüncü kitapları konu edinmiş, şairin **Tütünler Islak** kitabı 1963 Yeditepe Şiir Armağanı'nı kazanmıştı. Daha sonra **Kayayı Delen İncir** ile 1982 Necatigil Şiir Ödülü'nü, **Büyük Saat** ile de 1984 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Kimi düzyazılarının, son şiirlerinin ve hakkındaki yazıların yer aldığı **Sonsuz ve Öbürü** (1985) ölümünden sonra yayınlandı.

UYAROĞLU, İsmail ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1948 Balıkesir ★ İstanbul Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. Kahramanmaraş, Malatya, Kars ve İstanbul'da öğretmenlik yaptı, öğretmenlikten ayrıldı; bir süre düzeltmenlik yaptı. Şimdi bir reklam şirketinde metin yazarı ★ Yayımlanan ilk şiirinden (1967 sonu) bu yana çeşitli dergilerde eleştiri ve yorumları da görülen Uyaroğlu, Milliyet Sanat Dergisi'nin "1974'ün en başarılı genç şairi" yarışmasında seçilen dört şairden biri olmuştu. Çocuklar için şiirlerini içeren iki kitabı (**Gül Sağnağı,** 1976; **Çocuk ve Şiir,** 1977) onun bu alanda da üst çizgilerde olduğunun kanıtıdır. Şiirlerini **Aşktan ve Umuttan Aldım Rengimi** (1978), **Yakında** (1980), **Hayatı Karşılayan Şiirler** (1981), **Şiir Kitabı** (1982), **Bir Demet Diken** (1983), **5+2'ler** (1984), **Ve Aşk** (1985), **Şiir Ölümcül Yolculuğun Senin** (1987) kitaplarında topladı. İlk yedi kitabındaki şiirleri **Ateşin İçinden** (1986) adlı kitabındadır ★ 14. Antalya Uluslararası Sanat Festivali'nde tiyatro oyunu yarışması birinciliğini **Leş** adlı oyunuyla İsmail Uyaroğlu kazandı (Aralık 1977). **Çocuk ve Şiir** kitabıyla 1978 Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü'nü, **Bir Liranın İki Günü** romanıyla Yunus Nadi "En Güzel Çocuk Romanı" Yarışmasını kazandı. **Hayatı Karşılayan Şiirler** ile de 1981 Yazko Şiir Büyük Ödülü'nü aldı.

UYGUNER, Muzaffer ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 7 Şubat 1923 Kandıra ★ Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni (1945) ve Ankara Hukuk Fakültesi'ni (1955) bitirdi. Ticaret Bakanlığı'nda müfettiş olarak başladığı resmî görevini daha sonra Sanayi Bakanlığı ve Başbakanlık kuruluşlarında sürdürdü. İmar ve İskân Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanı (1970-78) olarak çalıştı, emekli oldu. Ayrıntılı hayat hikâyesi Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabındadır ★ Sanat hayatına 1943'te şiirle başladı; İnkılâpçı Gençlik, Yaratış, Kaynak, Hisar (1952), İstanbul, vb. dergilerde şiirleri çıktı; bir şiir kitabı çıkardı: **Kayın Ağacı** (1963), sonra eleştiri ve inceleme türünde yazılara ve çağdaş dünya şiirinden çevirilere geçti. Varlık dergisinin aç-

tığı bir yarışmada bir eleştirisi ikincilik kazanmıştı (bk. Varlık 1 Mayıs 1955) ★ Sait Faik Abasıyanık, Ömer Seyfettin, Ceyhun Atuf Kansu ve Memduh Şevket Esendal'ın **Bütün Eserleri**'ni Bilgi Yayınevi için derledi ★ İncelemeleri: **Sait Faik'in Hayatı** (1959), **Tarancı'nın Şiir Üzerine Düşünceleri** (1960), **Cahit Sıtkı Tarancı** (1960), **Orhan Veli'nin Dil ve Şiir Üstüne Düşünceleri** (1967) **Sait Faik Abasıyanık** (1964), **Yahya Kemal** (1964), **Orhan Veli Kanık** (1967), **Reşat Nuri Güntekin** (1967), **Halide Edip Adıvar** (1968), **Bir Efsane Üzerine** (1985), **Yunus Emre** (1989), **Pir Sultan Abdal** (1989), **Karacaoğlan** (1989), **Âşık Veysel** (1990), **Dadaloğlu** (1990), **Ömer Seyfettin** (1990), **Salâh Birsel** (1991), **Cahit Külebi** (1991) **Seyrani** (1991), **Dertli** (1991), **Şinasi** (1991), **Mehmet Akif Ersoy** (1991), **Memduh Şevket Esendal** (1991), **Mehmet Emin Yurdakul** (1992), **Ziya Gökalp** (1992), **Sabahattin Ali** (1992), **Halit Ziya Uşaklıgil** (1992). Meslek kitapları; **Yürürlükte Bulunan Koordinasyon Heyeti Kararları** (1954), **Son Değişikliklere Göre Milli Korunma Kanunu** (Sedat Birecik'le, 1955), **En Son Değişikliklere Göre Milli Korunma Kanunu ve Cezai Hükümleri** (1956) (Turgut Çarıklı ile), **Küçük Sanat Kooperatifleri** (1956), **Artisanat en Turquie, Belçika** (1957), **Tatbiki İhtira Beratı Hukuku** (1958), **Sınai Mülkiyetin Beynelmilel Himayesi ve Milletlerin Gelişmesinde Farklı Safhalar** (1958), **Menşe Adları ve Mahreç İşaretleri** (1959), **Hizmet Markaları** (1963), **Türkiye'de Standardizasyon ve Türk Standartları Enstitüsü** (1964), **Lisans ve Teknik Bilgi Anlaşmaları ile Sanayicileri İlgilendiren Başka Konular** (1967), **Standard ve Kalite** (1968), **Yapıt Hakları Terimleri Sözlüğü** (1971), **Yapım İyeliği Terimleri Sözlüğü** (1971), **Tecim-Maliye ve Sayışmanlık Terimleri Sözlüğü** (H. Taner'le, 1972).

UYGUR, Nermi ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1925 İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'nin Latince Bölümü'nü bitirdikten sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin Felsefe Bölümü'nde, Almanya'nın Köln Üniversitesi'nde okudu. 1952'de, kültür bilimlerine ilişkin bir yapıtla felsefe doktoru oldu. Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki öğrenim kurumlarında araştırmalar yaptı. 1963 yılından beri İstanbul Üniversitesi'nde Felsefe Profesörü olarak çalışmakta olan Uygur, Almanya'nın Wuppertal Üniversitesi'nde, birkaç yıl Mantık, Dil, Sanat, Kültür Felsefesi ağırlıklı dersler verdi. 1992 yılında emekliye ayrılan Nermi Uygur, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde düşünce--sanat ilişkileri üzerinde doktora dersleri veriyor ★ Türkçe, Fransızca, İngilizce ve Almanca yayın etkinlikleriyle yurt içi ve yurt dışında özgün bir düşünür ve denemeci olarak tanınan Nermi Uygur'un, kısa incelemeleri ile çevirileri dışındaki Türkçe kitapları: **Edmund Husserl'de Başkasının Ben'i Sorunu** (1958; Türk Dil Kurumu 1959 Bilim Ödülü), **Dilin Gücü** (1962), **Dünyagörüşü** (1963), **Güneşle** (1969), **İnsan Açısından Edebiyat** (1969), **Türk Felsefesinin Boyutları** (1974), **-Kuram-Eylem Bağlamı: Çözümleyici Bir Felsefe Denemesi** (1975), **Dil Yönünden Fizik Felsefesi** (1979), **Yaşama Felsefesi** (1981), **Kültür Kuramı** (1984), **Bunalımdan Yaşama Kültürü** (1989), **Çağdaş Ortamda Teknik** (1989), **İçi Dışıyla Batı'nın Kültür Dünyası** (1992), **Tadı Damağımda: Bir Okur-Yazarın Kitap Okuma Serüvenleri** (1995).

UYSAL, Ahmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1938 ★ Savaştepe İlköğretmen Okulu'nu, Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Bölümü'nü bitirdi (1968), Yozgat'ta öğretmenlik, ilköğretim müfettişliği yaptı, Bursa'da Eğitim Enstitüsünde yönetici olarak çalıştı. Şimdi emekli, Balıkesir'de oturuyor. ★ Şiirleri, hikâyeleri de var. Dergilerde ve Yeni Ortam, Politika, Cumhuriyet, Yeni Halkçı, Vatan gazetelerinde eleştiriler yazdı. Bir ara **Çocuklara Öykü** adında bir dergi çıkarmıştı (4 sayı, 1975). İlk kitabı **Mapusane Şiirleri Antolojisi** (1974)'nde sol siyasal nedenlerle yargılanmış, tutuklanmış şairlerimizin kimliklerini, eylemlerini ve şiirlerinden konu ile bağlantılı örnekleri derledi. Çocuk kitapları: **Keloğlanın Diliyle** (1977), **Yaban Kedisi** (1979), **Keloğlanın Düşü** (1980), **Çöp Toplama Yarışı** (1990), **Eğri Büğrü İle Tepesi Delik** (1990). ★ "Harç Kovası" adlı öyküsüyle 12. Antalya Festivali Hikâye Yarışmasında mansiyon (1975), Çankaya Belediyesi ve Damar Edebiyat Dergisince düzenlenen yarışmada çocuk kitapları şiir dalında "Kuşgölünde Günler" adlı dosyasıyla ikincilik (1992), Kırmızıfare Çocuk Dergisince düzenlenen öykü yarışmasında başarı ödülü (1992) aldı.

UYSAL, Halil ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1939 Gürlevik köyü/Anamur ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi; Sarıkamış, Sivas ve İzmir'de askeri yargıçlık ve savcılık yaptı ★ İlk kitabı **Yersu** (1966)'de sanatını duygusal planda yoğun, fert ve toplum yaşantılarından algılara yasladı. Yeni şiir kitabı **Geç Kalmanın Gurbetinde Bir Koşu** (1984)'dur. ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında **Türkü** şiiri başarı ödülü kazanmıştı.

UYSAL, Hayrettin ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1928 Gündoğdu köyü/İzmit ★ Arifiye Köy Enstitüsü'nü, İstanbul Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi, ortaokullarda türkçe öğretmenliği yaptı, sonra politika hayatına atıldı (1965), CHP Sakarya milletvekili oldu ★ Şiirler, hikâyeler yazdı. Demet adında bir de eğitim ve fikir dergisi çıkarmıştı. **Yollar Çamur** (1960) hikâye kitabıdır. Sonraki **Sapanca** kitabında ise şiir ve düzyazıları yer aldı.

UZUNER, Buket ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1955 Ankara ★ Hacettepe Üniversitesi'nden Biyolog olarak mezun oldu. (1976), Bergen Üniversitesi (Norveç, 1981) ve Michigan Üniversitesi (A.B.D., 1983)'nde Çevrebilim konusunda lisansüstü çalışmalar yaptı. O.D.T.Ü (1984) ve Tampere Teknik Üniversitesi'nde (1986) öğretim görevlisi ve araştırmacı olarak çalıştı. Akademik yaşamı bıraktıktan sonra yabancı dil, turizm ve reklam sektörlerinde çalıştı. İlk öyküsü Dönemeç dergisinde yayımlandı (1977). Öykü ve yazıları Yarın, Türk Dili, Oluşum, Varlık, Sanat Olayı, Cönk, Gösteri, Gergedan ve Argos gibi dergilerde çıktı. Rapsodi Dergisi'ne kadın ve gezi sayfaları hazırladı (1989, 1992) ★ Yayımlanmış öyküleri: **Benim Adım Mayıs** (1986), **Ayın En Çıplak Günü** (1988), **Güneş Yiyen Çingene** (1989), **Karayel Hüznü** (1993), **Şairler Şehri** (1994) ve romanları: **İki Yeşil Susamuru, Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri** (1991) ve **Balık İzlerinin Sesi** (1992). **Bir Siyah Saçlı Kadının Gezi Notları** (1989) adlı bir de gezi kitabı yayımlandı. TWUC (Kanada Yazarlar Derneği) üyesi. 1989 Yunus Nadi Öykü Yarışmasında mansiyon ve **Balık İzlerinin Sesi** ile 1993 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldı.

ÜLGENER, Emin ★ Günümüz şairlerinden, 1920-29 Mart 1988, doğ. Bursa, ölm. İstanbul ★ Askerî öğrenci olarak İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1942), çeşitli illerde yargıçlık yaptı, ordudan ayrılınca (1960) sivil görevlerde çalıştı ★ 1938-1968 yılları dergilerinde heceye, halk şiiri biçimlerine bağlı ve çocukluk özlemi, Tanrı, alınyazısı gibi temaları işleyen mistik bir hava taşıyan şiirleriyle tanınmıştı.

ÜLKEN, Hilmi Ziya ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1901-5 Haziran 1974, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Yüksek öğrenimini Mülkiye Mektebi'nde bitirmiş (1921), bir süre liselerde öğretmenlik yapmış, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne doçent (1933), felsefe ve sosyoloji profesörü, (1940) olmuştu. Son görevi Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'ndedir. Rumelihisarı Mezarlığı'nda gömülü ★ Çevirileri, gazete ve dergilerde felsefe, bilim ve edebiyat konularında makaleleri de bulunan Hilmi Ziya, **İnsan** dergisini çıkarmıştı (aylık fikir ve sanat dergisi, 25 sayı, 1938-1943) ★ Bazıları birkaç baskı yapmış eserlerinin sayısı otuzun üstündedir; bunlardan **Aşk Ahlâkı** (1931), **İnsanî Vatanperverlik** (1933), **Şeytanla Konuşmalar** (1934) felsefî denemelerdir; **Posta Yolu** (1941), **Yarım Adam** (1942) ise birer roman ★ **Türk Tefekkürü Tarihi** (1932), **Türk Filozofları Antolojisi** (1935), **İslâm Düşüncesi** (1945), **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi** (iki cilt, 1966), **İslâm Felsefesi Kaynakları ve Tesirleri** (1967), **Sosyoloji Sözlüğü** (1969) gibi eserleri de bilimsel araştırmaları arasındadır. Hayatı ve eserleri hk. geniş bilgi Eyyüp Sanay'ın **Hilmi Ziya Ülken** adlı kitabındadır (1986).

ÜNAYDIN, Ruşen Eşref ★ XX. yy. yazarlarından, 18 Mart 1892-21 Eylül 1959, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni (1911), Üniversite Edebiyat Fakültesi'ni (1914) bitirdi; fransızca ve edebiyat öğretmenliği yaptı (1911-1920); Millî Mücadeleye katıldı; milletvekili, elçi, büyükelçi oldu. Son görevi Atina Büyükelçiliğidir (1945-1952). Rumelihisarı Mezarlığı'nda gömülü ★ Yazarlığa çeviri ile başlayan (1914) Ruşen Eşref; mülâkat, mensur şiir ve anı türlerindeki eserleriyle tanındı. 1914-1918 yıllarında yaptığı "Edebî ziyaret ve mülâkatlar"dan meydana gelen **Diyorlar ki** kitabı, sanatçılarla konuşmalar türünün ilk ve ünlü eseridir (1918, yeni b. 1972, M.Eğ.Bk. yayını, haz. Şemsettin Kutlu). İlkin Mütareke'den az önce (1918) Yeni Mecmua'da yayınlanmış **Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal'le Mülâkat** da Türk basınında Mustafa Kemal Paşa ile ilk ayrıntılı konuşmadır (kitap olarak: 1930 vd.), **Atatürk'ün Hastalığı** (1959), **Çanakkale'de Savaşanlar Dediler ki** (1961) gene bu türden eserlerdir ★ Düzyazı şiirleri, anıları, tasvirleri şu kitaplarda toplandı: **Geçmiş Günler** (1919), **Ayrılıklar** (1923), **Damla Damla** (1929), **Boğaziçi Yakından** (1938), **Atatürk'ü Özleyiş** (1957), **İstiklâl Yolunda** (1960) ★ Eserlerinin tam listesi Yeni Yayınlar dergisindedir (Nisan 1960 sayısı).

ÜNLÜ, Şemsettin ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1928 Harput ★ Elâzığ Lisesi'ni, Harp Okulu'nu (1948) ve 1961'de yazıldığı Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdarî İlimler Fakültesi Ekonomi-İstatistik Bölümü'nü bitirdi, askerlikten ayrılınca (1970) sivil devlet görevlerinde çalıştı. Şimdi Çağdaş Türk Dili Dergisi genel yayın yönetmeni. ★ İlk şiirinin Varlık dergisinde çıktığı

(1950) yılından beri, belli başlı dergilerde şiir, inceleme ve denemeler yayınlıyor. **Durur Bakar İbrahim** (1977) ve **Dirlik Düzenlik Türküleri** (1981) şiir kitaplarıdır ★ **Yukarı Şehir** (1986) adlı ilk romanıyla 1987 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı. **Toprak Kurşun Geçirmez** (1988) romanıyla da 1989 Madaralı Roman Ödülü'nü aldı. Son romanı **Yüz Uzun Yıl** (1993)'dır.

ÜRGÜP, Fikret ★ Cumhuriyet devri hikâyecilerinden, 1914-8 Mart 1977, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi'ni, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni (1940) bitirdi, iç hastalıkları uzmanı olarak İstanbul'da serbest hekimlik yaptı, Çengelköy mezarlığında gömülü ★ Yazılarını (1951 →) en çok Yeditepe dergisinde yayımlamış olan Dr. Ürgüp, çağımız insanının yalnızlıklarını, geçerlikteki değerlere karşı yabancılaşmasını simgeleyen, mecazlı, alegorili ve özgün hikâyeler yazdı, bunlarla iki kitap çıkardı: ***Van** (1966), **Kısa Lodos Hikâyeleri** (1968). Günlükleri **Dosdoğru Günlük** (1995) adıyla kitaplaştı. **Şizofreni** konulu bilimsel bir monografisi daha önce çıkmıştı (1964) ★ Ölümü üzerine iki yazı Milliyet Sanat Dergisi (sayı 223, 18 Mart 1977) ve Varlık (sayı 835, Nisan 1977)'tadır.

ÜSTÜN, Nevzat ★ Cumhuriyet devri şair ve yazarlarından, 1924-8 Kasım 1979, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Özel Boğaziçi Lisesi'ni bitirdi (1945), geliriyle geçindi, sık sık yurt dışı gezilere çıktı, döndü ★ Şiirlerini **Oluş** (1946), **Yaşadığımız Devre Dair Şiirler** (1951), **Cüceler Çarşısı** (1955), **Yitikler Kapısı** (1960), **Güneş Ülkesi** (1964), **Hey Sen Amerikalı** (1967) isimli 6 kitabında bulunan şiirlere yenilerini de ekleyerek, **Köprübaşı** (1968) kitabında; hikâyelerini **Yaşama Duvarı** (1964), ***Almanya Almanya** (1965), ***Çıplak** (1966), ***Akrep Üretim Çiftliği** (1968), ***Boğaların Ölümü** (1975) kitaplarında; gezi notlarını **Sovyetler Birliğinden Batıya** (1966), **Üçüncü Bir Dünya** (1974), **Alamanya Beyleri ile Portekiz Bahçeleri** (1975); denemelerini de **Türkiye'deki Amerika** (iki kitap, 1967; genişi, 2. b. tek kitap, 1969) başlıklı eserlerinde topladı ★ İlk dört kitabındaki hikâyeleri sonradan gene **Çıplak** adıyla tek kitapta derledi (1970). Şiirlerinden bir seçme yaparak **Beklenen Sabah** (1978) adı altında topladı ★ Ölümünden sonra ailesi tarafından adına **Nevzat Üstün Şiir ve Öykü Ödülü** kondu. 1980'den beri verilmekte olan bu ödülleri kazananlar için kitabın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız.

VAKAR, Muharrem ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1940 Bedi köyü/Bilecik ★ Şiire, yüksek öğrenimini İstanbul'da Yıldız Teknik Okulu'nda yaparken, arkadaşlarıyla çıkardıkları Yankı dergisinde (sekiz sayı, 1960-1961) başladı, sonra aylık şiir dergisi Denge'ye geçti, 12 sayı çıkan (Mart 1962-Şubat 1963) bu dergide her sayı birkaç tane şiiri yayımlandı. Yalnızlık saplantısında çıkış yolları arayan umutsuz bir kişinin iç kargaşasını yansıtıyor ★ Şimdi Karadeniz Ereğlisi'nde çalışan şairin üç kitabı var: **Özlemli Pencere** (1961), **Korku Zambakları** (1965), **Sonsuz Panayır** (1971).

VÂ-NÛ, Vâlâ Nurettin ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1901-9 Mart 1967, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Galatasaray Lisesi ile Viyana Ticaret Akademisi'ndeki öğreniminden sonra Moskova Doğu Üniversitesi'ni (1925) bitirdi, yur-

da dönünce hemen hep gazetelerde çalıştı. Edirnekapı Şehitliği'nde gömülü ★ Celâl Sahir °Erozan'ın çıkardığı Birinci Kitap, İkinci Kitap vd. aylık şiir dergilerinde şiirleri basılmıştı (1918). Vakit, Akşam (1927-1938), Haber, Cumhuriyet, Tercüman, Havadis ve Köroğlu; fıkralarını, röportaj ve sanat-edebiyat yazılarını yayımladığı başlıca gazetelerdir ★ Kendi yazdığı, tek başına veya başkasıyla çevirdiği 39 kitabının adları Yeni Yayınlar dergisinde (Haziran 1968 sayısı) ★ Son iki eserinden **Bu Dünyadan Nâzım Geçti** (1965), bir anı kitabıdır; **Korkusuz Murat** (1968) ise eşi Müzehher Vâ-Nû (Nihal Karamağralı adıyla) ile birlikte yazdığı ve Doğan Kardeş Çocuk Romanları yarışmasında ikincilik kazanmış bir çocuk romanıdır.

VARDAL, Suat ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1957 İstanbul. ★ İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü ve İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde öğrenim gördü ★ Şiirleri, 1979 yılından günümüze, başlıca sanat ve edebiyat dergilerinde yayımlandı ★ Şiir kitapları: **Biz Gene Yanyana** (1981), **Yorulur Ölümlü Gözleri** (1983), **Hayal Dersleri** (1994).

VASSAF, Melih ★ Günümüz oyun yazarlarından, 1927-30 Ocak 1982, doğ. Aydın, ölm. İstanbul ★ Liseyi İstanbul'da bitirdi, bir süre Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu ★ Oyunları İstanbul Tiyatrolarında oynandı, basılmadı: **Sam Rüzgârları** (1956), **Aşka Susamışlardı** (1957), **Bir Küçücük Aslancık Varmış** (1966), **Nuhun Gemisi** (1966), **Yat Borusu** (1971), **Kızlara Göz Kulak Olun** (1975).

VECİHÎ ★ XIX. yy. romancılarından, 1869-1904, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Mühendishane'den istihkâm subayı çıkmıştı (1891), kolağası (önyüzbaşı) iken, aşırı içki düşkünlüğü sonucu kalp durmasından öldü ★ Gazetelerde tefrika roman geleneğinin öncülerinden olan Vecihî, Namık Kemal'deki şairane-romantik benzetme ve olayların, uzun cümleli ve tumturaklı üslûbun yozlaşmış taklidi niteliğinde eserleriyle, edebiyat kültürü gelişmemiş topluluklarca aranmış, okunmuştu ★ **Mihr-i Dil** (Gönül Güneşi, Sevgili, 1895) ***Mehcure** (1895) ve Mehcure'nin devamı **Hikmet** (1898), kitap halinde de basılmış ünlü romanlarıdır.

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet ★ Günümüz yazarlarından, 1904-24 Şubat 1992, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, doktorasını Fransa'da yaptı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki profesörlüğü emekliye ayrılışına kadar (1975) sürdü ★ **Hayat, Hukuk ve Cemiyet** (1944) gibi bilimsel eserleri dışında, Cumhuriyet ve son yıllarda Milliyet gazetesinde çıkan yazılarıyla, inceleme-deneme-söyleşi türlerine değerli katkılarda bulundu. Bu alandaki çalışmaları **Sağsız Solsuz Demokrasi** (1974), **Devirden Devire** (üç cilt, 1974-1976), **İnsancı Yolcular** (1976), **Ailenin Çilesi: Boşanma** (1976), **Anıların İzinde** (1. cilt, 1977, 2. cilt, 1979), **Milli Mücadele Anıları** (1983) kitaplarındadır. Denemelerini topladığı son kitapları: **Yol Kesen Irmak** (1983), **Çağdaş Düşünce** (1987), **12 Mart Faşizmin Felsefesi** (1990).

VEREL, Oktay ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1927 İstanbul ★ İstanbul Erkek

Lisesi'ni bitirdi (1948). Fabrikalarda işçilik, Ankara Radyosu'nda spikerlik, dublörlük gibi işlerde çalıştı, gazeteciliğe geçti. Ankara ve İstanbul'da fıkra yazarlığı, yazılışleri müdürlüğü; Turizm ve Tanıtma Bakanlığı müşaviriyken İstanbul Basın Merkezi Müdürü oldu (1978). Şimdi Akşam gazetesinde ★ Mizah hikâyeleri yanı sıra, toplumsal gözlemlere dayanan, yergiye ağırlık veren romanlarıyla tanındı: **Kuklalar** (1960), **Şimdi Tasa Anayasa** (1970), **Maksat Vatan Kurtulsun** (1971), **Aslan Gibi Eşekler** (1973), **Şeytan Mağarası** (1982).

VEYSÎ ★ XVI-XVII. yy. divan şair ve münşilerinden, 1561-1628 ★ Asıl adı Üveys olan Veysî, öğrenimini tamamlayınca babası gibi kadılık mesleğine girerek Mısır, Anadolu ve Rumeli ilçelerinde, yedi kere de Üsküp'te kadılık yaptı, sekizinci kadılığından ayrıldıktan sonra Üsküp'te öldü ★ Kuvvetli gazelleri de olan, Kâtip Çelebi tarafından "ilminden şi'ri evlâ, şi'rinden inşâsı âlâ" diye övülen şair ve nâsir Veysî çağdaşı °Nergisî ile birlikte, edebiyat tarihimizde, daha çok, uzun cümleli, süslü, çapraşık nesriyle; mensur eserleri içinde de Hazreti Muhammed'in Bedir gazâsı'na kadarki hayatını anlatan **Siyer-i Veysi** adlı tarihi, I. Ahmed'e sunduğu **Hâb-nâme**'si (yaz. 1608) ve **Münşeat**'ı ile hatırlanır. Veysî'nin yarım kalmış Siyer'ini daha sonra °Nabi ve Nazmi-zâde (ölm. 1723) birer zeyil yazarak tamamladılar.

YAĞCI, Öner ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1951 Zile (Tokat) ★ İlk ve ortayı Yerköy'de (Yozgat), İlköğretmen Okulu'nu Tokat'ta okudu. 1975'te Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü bitirdi. Taşlıçay (Ağrı) Ortaokulu'nda öğretmenlik, Sarıkamış'ta askerlik yaptı. 1978'de Töb-Der Genel Sekreter Yardımcısı oldu. 1980 sonrasında tutuklandı, yargılandı. Şimdi serbest yazarlık yapıyor ★ İlk yazı ve şiirleri 1968'de Tokat'ın yerel gazetelerinde (Sabah Postası, Tokat, Barış) çıktı. 1974'ten sonra Türkiye Yazıları, Yeni Adımlar, Töb-Der, Yeni Toplum dergilerinde, 1984'ten sonra ise Düşün, Yarın, Bilim ve Sanat, Abece, Öğretmen Dünyası, Eylül, Kıyı, Çerçeve, Broy, Varlık dergilerinde göründü ★ **Kardelen**'le 1986 Akademi Kitabevi Roman Başarı Ödülü'nü, **Turnalar**'la 1988 Madaralı Roman Ödülü'nü aldı ★ Romanları: **Kardelen** (1987), **Turnalar** (1987), **Gökyüzüne Akan Irmak** (1989). Ayrıca **Nâzım'dan Armağan** (1990 – Ş. Kurdakul ve K. Coşkun ile birlikte), **Rıfat Ilgaz: Fedailer Mangası** (1993) ve **Şükran Kurdakul** (1994) yayınlanmış yapıtlarıdır.

YAĞCIOĞLU, Halim ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1919 İzmir ★ İstanbul Erkek Lisesini, Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Zonguldak, Eskişehir, Urfa, Sivas, Gaziantep ve Bolu'da öğretmenlik yaptı. Ankara'da Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nde çalıştı ★ İlk şiirleri Çınaraltı ve Ülkü dergileri'nde çıkmıştı. Uzun bir süre saz şairi anlayış ve biçiminde hece şiirleri yazdı, sonra Yeni Şiir'e, zamanla da toplumcu sanata yöneldi ★ Oyunları, çocuk kitapları, masal ve antolojileri de olan Yağcıoğlu, beş şiir kitabı çıkardı: **Samanyolu** (1942), **Anzelha** (1955), **Kasım Rüzgârı** (1955), **Destan Türk** (1973), **Altın Günlerin Eşiğinde** (1976).

YALÇIN, Fazlı ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1947, Kayseri ★ Kırşehir İlköğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra sendikacılık, öğretmenlik yaptı ★ **Günışığı Kenti** adlı basılmamış romanıyla Kültür Bakanlığı 1979 Çocuk Yapıtları Yarışması'nda başarı ödülü aldı. Hikâyelerini topladığı **Sevgi Yoksa** (1980) adlı kitabıyla 1981 Akademi Kitabevi Öykü Ödülü'nü Feyza Hepçilingirler ile paylaştı. Son kitabı **Bir Uzun Türkü** (1982) adını taşıyor.

YALÇIN, Hüseyin Cahit ★ Servetifünun yazarlarından, 1874-18 Ekim 1957, doğ. Balıkesir, ölm. İstanbul ★ Mülkiye'yi bitirdi (1896), Vefa ve Mercan idâdîlerinde (lise) müdür yardımcılığı, müdürlük yaptı. Meşrutiyet'in ilânında (1908) Tanin gazetesini çıkardı, İstanbul mebusu oldu, Mütareke devrinde İngilizler tarafından Malta adasına sürüldü (1919), dönünce Tanin gazetesini tekrar çıkardı (1922-1925), siyasî sebeplerden birbuçuk yıl Çorum'da sürgün kaldı (1925-1926), İstanbul ve Kars milletvekili oldu (1930-1950), ölümüne kadar Ulus gazetesinde başyazarlık yaptı (1948-1957). Feriköy Mezarlığı'nda gömülü ★ Lise öğrenciliğinde **Nadide** adında bir roman yazıp bastıran (1892) Hüseyin Cahit, 1896-1901 yıllarında Servetifünun roman ve hikâyecilerinden biri olarak ün kazandı, 1908'den sonra siyasî yazarlığa geçti. Cumhuriyet devrinde de özellikle bu son cephesiyle tanındı. Gününün önemli dergilerinden **Fikir Hareketleri**'ni çıkarmıştı (364 sayı, 1933-1940) ★ Servetifünun devrinde bu edebiyatı eski zevke karşı savunmuş; eski yeni tartışmalarında o topluluğa destek olurken, zaman zaman gözleme dayanan, çok kere şairane ve süslü bir üslûpla roman ve hikâyeler, fıkra ve mensur şiirler de yazmıştı ★ Hayatı, sanatı, eserlerinden seçmeler; Suat Hizarcı'nın **Hüseyin Cahit Yalçın** kitabındadır (Varlık y. 1957). Kendi yazdığı, çevirdiği sayısı altmışa yakın eserlerinden ***Hayat-ı Muhayyel** (Hayaldeki Hayat, 1899), **Hayat-ı Hakikiye Sahneleri** (Gerçek Hayattan Sahneler, 1910), **Niçin Aldatırlarmış** (1924) hikâye kitaplarıdır; ***Hayal İçinde** (1901) roman; **Kavgalarım** (1910) eleştiri; **Edebî Hâtıralar** (1935, yeni b. **Edebiyat Anıları** adıyla 1975), **Siyasal Anılar** (1976) da anı türünde eserler. Son iki kitabı basıma Rauf Mutluay hazırladı. Süleyman Bulut'un hazırladığı, Haslet Soyöz'ün çizdiği **H. Cahit Yalçın** (yergi, nükte ve fıkralarıyla) 1984'de yayımlandı.

YALÇIN, Hüseyin Suat ★ Servetifünun şair ve tiyatro yazarlarından, 1867-21 Mart 1942, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Tıbbiye'yi bitirdi (1886), Midilli'de, İstanbul'da doktorluk yaptı. Paris dönüşünde (1895) çeşitli yerlerde çalıştı, Millî Mücadele'de Anadolu'da doktorluk etti, sonraki hayatı (1923 →) Devlet Denizyolları vapurlarında doktorlukla geçti. Hüseyin Cahit Yalçın'ın ağabeysidir. Feriköy Mezarlığı'nda gömülü ★ Cenap Şahabettin'in Tıbbiye'den okul arkadaşı ve Servetifünun'a ilk katılanlardan biri olan Hüseyin Suat, bu dergide yayımladığı, Cenap'ın etkisinde, kadın ve aşk konusunda lirik şiirleriyle tanındı. 1910'dan sonra bir yandan "Gâve-i Zalim" imzasıyla, toplum olaylarıyla ilgili mizahî şiir ve nesirler yazarken, bir yandan da tiyatro üzerinde çalıştı; sahnemize telif, tercüme, nesirle veya nazımla yirmiye yakın piyes verdi ★ Şairi çeşitli yönleriyle inceleyen, şiir ve piyeslerinden seçmeler de veren tek eser, eşi Efzayiş Suat tarafından yayımlanmıştı: **Hüseyin Suat Yalçın**

ve Şiirleri (1943) ★ Eserleri: **Lâne-i Melâl** (Melâl Yuvası, 1910), **Gâve Destanı** (mizah şiirleri, 1923) birer şiir kitabıdır; ötekiler oyun: **Kirli Çamaşırlar** (1911), **Çürük Temel** (fransızcadan adapte, 1915, Darülbedayi'de oynanan ilk piyestir, ilk temsil: 20 Ocak 1916), **Yamalar** (1920), **Kayseri Gülleri** (1920), **Ahrete Bir Gün** (heceyle manzum, 1926) vb.

YALÇIN, İrfan ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1934 Zonguldak ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1960), Adana, Çarşamba ve Zonguldak'ta liselerde on yıl sürmüş öğretmenliği bırakarak (1972) İstanbul'da bir kitabevi açtı ★ Şiirler, hikâyeler, eleştiriler yazdı. Bir eleştiri yarışmasında ikincilik kazanmıştı (Yeni Dergi, Eylül 1968). Milliyet Yayınları 1974 Roman Yarışması'nda °**Pansiyon Huzur** (1975) romanıyla da ikincilik ödülünü aldı. Daha sonra **Genelevde Yas** (1978), **Ölümün Ağzı** (1979), **Fareyi Öldürmek** (1980) ve **Büyük Soytarı** (1982) adlı romanları yayımlandı ★ **Ölümün Ağzı** ile 1980 TDK Roman Ödülü'nü kazandı.

YALÇIN, Mehmet Ali ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1924-1 Nisan 1980, doğ. Bakü, ölm. İstanbul ★ Gazetecilik Enstitüsü'nde okudu, 1941'de gazeteciliğe başladı, fıkra yazarlığı yaptı, dergi ve gazeteler çıkardı. 1965 Kasımında May Yayınları'nı kurdu, yönettiği May dergisi 31 sayı çıktı (Ekim 1967-Nisan 1970). Derginin ilk sayısında duyurduğu ve altı türde her yıl tekrarlanacak **May Edebiyat Ödülü** 1968'de ancak bir kere verilebildi (bk. May, 16 ve 17. sayılar, Ocak-Şubat 1969). Bu ödülü roman türünde Kemal °Bilbaşar ile Mehmet °Seyda; şiir türünde Özdemir °İnce ile Mehmet °Karabulut; hikâye türünde Bekir °Yıldız ve oyunda Gündoğdu Gençer kazandılar. Mehmet Ali Yalçın Roman Ödülü 1981 yılından itibaren yeniden verilmeye başlandı. Bu ödülü kazananlar için kitabın sonundaki "Edebiyat Armağan ve Ödülleri" bölümüne bakınız.

YALÇIN, Nevzat ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1926 Kıbrıs ★ Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1949), çeşitli görevlerde ve öğretim görevlisi olarak Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde (1964-1970) çalıştı, 1970 Nisan'ından beri Almanya'da bir lisede öğretmen ★ İlk şiirleri Kıbrıs'ta, sonra Yedi Gün (İstanbul) dergisinde yayımlandı. Şiir, hikâye, deneme, inceleme ve röportaj türlerinde yazıları sonraları **Hisar** dergisinde çıktı. **A Sokağı** (1969), **Güneş ve Adam** (1977) basılmış iki şiir kitabıdır. **Bunalım** (1980) ise oyundur.

YALMAN, Ahmet Emin ★ XX. yy. yazarlarından, 1888-19 Aralık 1972, doğ. Selânik, ölm. İstanbul ★ İstanbul'da Alman Lisesi'ni (1907), Amerika'da Columbia Üniversitesi'ni bitirdi, felsefe doktoru olarak yurda döndü (1914), İstanbul Darülfünunu'nda Ziya Gökalp'in yanında bir süre sosyoloji asistanlığı yaptı. Gazeteciliğe liseden diploma aldığı gün Sabah gazetesinde başlamıştı (7 Temmuz 1907), çok hareketli gazetecilik ve siyaset hayatı ölümüne kadar 65 yıl sürdü, altmışıncı yılında kendisine Devlet Kültür Armağanı verilmişti (7 Temmuz 1967). Bir kalp krizinden öldü, Feriköy Mezarlığı'nda gömülü ★ En uzun süre

çıkardığı, çalıştığı gazete olduğu için Vatan Başyazarı olarak tanınan Yalman, anı ve gezi türlerindeki eserleriyle de edebiyatımıza katkılarda bulundu: **Havalarda 50 Bin Kilometre** (üç cilt, 1943), **San Fransisco'da Neler Gördüm** (1945), **Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim** (dört cilt, 1970) vb.

YALNIZ, Ebed Mahir ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1906 İstanbul ★ Konya Öğretmen Okulu'ndan (1930) sonra Viyana ve Almanya'da okudu. Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi, Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsü'nde almanca öğretmenliği yaptı ★ Bir şiir kitabı çıkardı: **Bu Gece Rüyalarım** (1957), XVIII. yüzyıl şairlerinden günümüz şairlerine kadar 58 Alman şairinin birer veya birkaç şiirini veren **Alman Şiir Antolojisi** (1960) bizde bu alanda ilk antolojidir. Kitaptaki bütün şiirler, Yalnız'ın kendi çevirisidir.

YASAR, İzzet ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1951 İstanbul ★ Ortaöğrenimini Galatasaray Lisesi'nde tamamladıktan sonra Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne devam etti. 1976 yılına kadar serbest çevirmen olarak çalıştı, o tarihten beri reklâm yazarlığı yapıyor ★ Yeni Dergi ve Birikim'de çıkan şiirleriyle tanındı, hikâyeleri, eleştirel metin ve sinema teorisi konusunda çevirileri var. Şiirlerini şu kitaplarda topladı: **Kanama** (1974), **Yeni Kuş Bakışı** (1979) ve **Ölü Kitap** (1983). 1995'te yayınlanan **'tün Eserleri** kitaplarının toplu basımıdır. **Dönüşü Olmayan Hikâyeler** (1981) adlı kitabıyla 1981 Sabahattin Ali Öykü Ödülü'nü kazandı.

YAŞAR KEMAL ★ Günümüz romancılarından, doğ. 1922 Hemite (Göğceli) köyü, Osmaniye/Adana ★ Asıl adı Kemal Sadık Göğceli olan, ailesi ve çocukluğu Mahmut Makal'ın bir yazısında anlatılan (Varlık, 1 Haziran 1967) Yaşar Kemal, son sınıfta ortaokulu bıraktı. Adana'da inşaatlarda denetçilik, çiftliklerde kâtiplik, pirinç tarlalarında su bekçiliği, batozlarda ırgatlık, memurluk, arzuhalcilik yaptı. Kunduracı çıraklığı dahil çalıştığı işlerin sayısı kırkı bulur. İstanbul'a gelişinde (1951) girdiği Cumhuriyet gazetesinde röportajlar, haftada bir fıkralar yazdı, Anadolu Bürosu şefi olarak çalıştı. Daha sonra haftalık siyasî bir derginin kurucularından oldu (Ant dergisi, 3 Ocak 1967-1 Mayıs 1971). Şimdi kitaplarının geliriyle geçiniyor ★ Sanat hayatı şiirle başlamıştı, ilk şiiri Adana Halkevi dergisi Görüşler'de çıktı (**Seyhan** başlıklı şiir, 1939). Uzun süre folklorla uğraştı; bu alanda ilk derlemesi **Çifte Çapa Manileri** gene o dergide yayımlandı (1942). Derleme ilk kitabını da Adana Halkevi bastırdı: **Ağıtlar** (1943; genişletilmiş baskı, 1992). Ülkü (Ankara 1942), Kovan (İzmir 1943), Millet (Ankara 1943), Beşpınar (Gaziantep 1943) vb. dergilerde çıkan şiirleri de Kemal Sadık Göğceli adıyladır ★ Yaşar Kemal İstanbul'a yerleştikten sonra (1951) hikâyeye geçer ve önce hikâyeleriyle tanınır: **Sarı Sıcak** (1952) tek hikâye kitabıdır. Bu kitabı, röportajlarını topladığı kitaplar izler: **Yanan Ormanlarda Elli Gün** (1955), **Çukurova Yana Yana** (1955), **Peri Bacaları** (1957) ★ Romana geçmiştir, artık roman yazarıdır: ***Teneke** (1955), ***İnce Memed** (1955, ikinci cildi 1969, üçüncü cildi 1984), ***Orta Direk** (1960), ***Yer Demir Gök Bakır** (1963), ***Ölmez Otu** (1969) romanlarından oluşan bir "üçleme", "Akçasazın Ağaları" genel adını

taşıyan iki ciltlik bir roman (*Demirciler Çarşısı Cinayeti, 1974; Yusufcuk Yusuf, 1975) ve Yılanı Öldürseler (1976), *Al Gözüm Seyreyle Salih (1976), *Allahın Askerleri (1978), Kuşlar da Gitti (uzun hikâye, 1978), Deniz Küstü (1978), Kimsecik (1980), Höyükteki Nar Ağacı (1982), Yağmurcuk Kuşu (Kimsecik I, ikinci basım 1984), Kale Kapısı (Kimsecik II, ikinci basım 1985) ★ Bunların yanına destansı romanlar da eklendi: *Üç Anadolu Efsanesi (1967), *Ağrıdağı Efsanesi (1970), *Binboğalar Efsanesi (1971), Çakırcalı Efe (1972), Kanın Sesi (1991) ★ Hikâyeleri, Sarı Sıcak'takilere sonradan yazdıklarının ve uzun hikâye saydığı Teneke romanının katılmasıyla Bütün Hikâyeler (1967) adında; tekmil röportajları da Bu Diyar Baştan Başa (1971) adlı bir kitapta toplandı. Daha sonraki röportajlarını Bir Bulut Kaynıyor (1974), röportaj-öykülerini ise Allahın Askerleri (1978) kitaplarında topladı. Bazı fıkra ve denemelerini Taş Çatlasa (1961) kitabına almıştı. Baldaki Tuz (1974) da 1959-1974 arası gazete yazılarından oluştu. Gökyüzü Mavi Kaldı (1978) S. Eyüboğlu ile derledikleri bir antolojidir. Ağacın Çürüğü (1980) kitabında ise Türkiye'de ve yurt dışında yankı uyandırmış yazı ve konuşmaları topladı. Bir de çocuk kitabı var: Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca (1977) ★ Kitaplarının ilk basım tarihlerini vermekle yetindik; bunlardan yirmi üç dile çevrilmiş İnce Memed, 1983 yılında onsekizinci basımına ulaştı. Aynı roman İngiltere'de Peter Ustinov tarafından filme alındı (1983) ★ Yaşar Kemal eserlerinde genellikle Çukurova bölgesi insanlarının hayat savaşlarını, düzyazı güzelleme, koçaklama ve ağıt karışımı biçiminde dile getirir. Şiirli dili ve güçlü doğa tasvirleriyle onlayların etki boyutlarını çoğaltır ★ 1974'e kadarki roman ve hikâyelerinde geçen bölgesel, özel sözleri, deyimleri Ali Püsküllüoğlu, Yaşar Kemal Sözlüğü (1974) kitabında açıklamıştır ★ İnce Memed'le Varlık Roman Armağanı'nı (1955), Demirciler Çarşısı Cinayeti ile de 1974 Madaralı Roman Ödülü'nü kazandı. Yaşar Kemal 1982 yılında Fransa'da Uluslararası Del Duca Ödülü'nü aldı. Uluslararası kültür etkinliklerine katkılarından dolayı kendisine "Légion d'Honneur" nişanı verildi (1984). Yine 1984 yılında TÜYAP 3. Kitap Fuarı nedeniyle düzenlenen halk oylamasının sonucunda "Edebiyat Halk Ödülü"nü kazandı. Kale Kapısı ile 1986 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı aldı.

YAŞIN, Mehmet ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1958, Lefkoşa ★ Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi'nde Siyasal Tarih mastırı yaptı. 1986'da İngiltere'ye gitti. Birmingham Üniversitesi Sanatlar Fakültesi'ne bağlı Bizans-Osmanlı ve Modern Yunan Merkezi'nde başladığı "şiir ve kimlik" konulu doktora çalışmasını, Middlesex Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde sürdürdü. Atina Üniversitesi'nde Yunan Dili ve Edebiyatı kurslarına katıldı. 1979'dan başlayarak, şiir ve yazılarıyla dergi ve gazetelerde göründü ★ Şiirleri, 10'dan fazla yabancı dile çevirildi, bestelendi ve sahneye uyarlandı ★Kitapları: Sevgilim Ölü Asker (1984, şiir, 1985 Akademi Şiir Birincilik Ödülü/A. Kadir Ödülü), Işık Merdiven (1986, şiir), Pathos (1990, şiir), Sözverici Koltuğu (1993, şiir), Soydaşınız Balık Burcu (1994, roman), Kıbrıslıtürk Şiiri Antolojisi (1994, antolojik-araştırma), Poeturka (1995, deneme).

YAŞIN, Özker ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1932 Lefkoşe ★ İstanbul'da Vefa Lisesi'ni bitirdi, 1950'de Kıbrıs'a dönerek orada fıkra yazarlığı, muhabirlik, reklâm acentalığı ve kitapçılık yaptı; haftalık Savaş gazetesini çıkardı ★ Şiir kitapları: **Ol Âlem** (1952), **Bayraktar Destanı** (1953), **Kıbrıs'tan Atatürk'e** (1953), **Limanda Bir Gemi** (1956), **Namık Kemal Kıbrıs'ta** (1957), **Kıbrıs Mektubu** (1958), **Mehmetçik Kıbrıs'ta** (1960), **Babil Daha Uzakta** (1963), **Atatürk'e Saygı Duruşu** (1963, **Kıbrıs'tan Atatürk'e** kitabının yeniden yazılmış 2. baskısı), **Kanlı Kıbrıs** (Bir Şahlanışın Destanı I, 1964), **Oğlum Savaşa Mektuplar** (Bir Şahlanışın Destanı II, 1965), **Hödüknâme** (1970) **Kıbrıs'ta Bayrak** (1973). Bütün şiirlerini **Kıbrıs Benim Vatanım** (1986) ve **Önce Kuşlar Uyanıyor'**da (1986) topladı ★ Romanları: **Bütün Kapılar Kapandı** (1954), **Mücahitler** (1971) **Girne'den Yol Bağladık** (1976), **Kıbrıslı Kâzım** (1978).

YAVUZ, Hilmi ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1936 İstanbul ★ İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi (1954), bir süre gazetecilik yaptı, İngiltere'de B.B.C. Radyosu'nda çalıştığı yıllarda (1964-1969) Londra Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde yüksek öğrenimini tamamladı. Dönüşünde Cumhuriyet, Milliyet, Yeni Ortam gazetelerine (bir kısmı Alî Hikmet imzasıyla) eleştiriler, incelemeler yazdı. Şimdi Mimar Sinan Üniversitesi'nde Uygarlık Tarihi, Boğaziçi, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde felsefe dersleri veriyor. ★ Şiire başlayışı lise sıralarında Dönüm dergisindedir (1952/53). İlk kitabı **Bakış Kuşu** (1969) idi. **Bedrettin Üzerine Şiirler** (1975) kitabındaki şiirleriyle güçlü bir atılım yaptı. Sanatının esansını yoğun modern şiirden ve kültür tarihimizin kaynaklarından damıttı. **Doğu Şiirleri** (1977) bu yatırımın kanıtıdır. **Doğu Şiirleri'**ni **Yaz Şiirleri** (1981), **Gizemli Şiirler** (1984), **Zaman Şiirleri** (1987), **Söylen Şiirleri** (1989) ve **Ayna Şiirleri** (1992) izledi. "Toplu Şiirleri"ni iki ciltte derledi. **Gülün Ustası Yoktur** (1993) ve **Erguvan Sözler** (1993). ★ Deneme ve incelemelerinden bir bölüğü **Felsefe ve Ulusal Kültür** (1975), **Roman Kavramı ve Türk Romanı** (1977), **Kültür Üzerine** (1987), **Felsefe Üzerine** (1987), **Yazın Üzerine** (1987), **Denemeler Karşı Denemeler** (1988), **Dilin Dili** (1991) ve **İstanbul Yazıları** (1991) adlı yapıtlarındadır. Üç anlatı yazdı: **Taormina** (1990), **Fehmi K.'nın Acayip Serüvenleri** (1991) ve **Kuyu** (1994). **Okuma Notları** (1992) ve **İstanbul'u Dinliyorum** (1993) adlı iki kitabı daha vardır. ★ **Doğu Şiirleri** ile 1978 Yeditepe Şiir Armağanı'nı, **Zaman Şiirleri** ile de 1987 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

YAZAR, Mehmet Behçet ★ Fecriâtî şairlerinden, 1890-2 Temmuz 1980, doğ. Halep, ölm. İstanbul ★ Mekteb-i Hukuk'u bitirdikten (1910) sonra Beyrut ve Kastamonu'da, daha sonra İstanbul'da edebiyat öğretmenliği yaptı. Son görevleri Kabataş Erkek (1929-1935) ve Haydarpaşa liselerindedir ★ Üyesi olduğu Fecriâtî topluluğunda bireysel duyguları işleyen, lirik, dili ve tekniği sağlam şiirler yazmış, topluluk dağıldıktan sonraki şiirleri Şair (1918/19) ve Nedim (1919) gibi dergilerde çıkmıştı. Daha sonra edebiyat tarihimize kaynak kitaplar hazırladı ★ Şiirlerini **Erganun** (1911), **Buhurdan** (düzyazı, 1925), **Yumak** (1938) kitaplarında derledi. **Genç Şairlerimiz ve Eserleri**

(1936), **Genç Romancılarımız ve Eserleri** (1937), **Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı** (1938) inceleme, anket-antoloji türünde diğer eserleridir ★ Hakkında bir tanıtma kitabı: **Fecriâti Şairleri: Mehmet Behçet ve Tahsin Nahid** (1961, yaz. Rifat Necdet Evrimer).

YAZICIOĞLU MEHMED ★ XV. yy. **Muhammediye** yazarı, ?-1451 ★ Anadolu'da astroloji üzerine türkçe ilk eserin (**Şemsiyye**, 1408) yazarı Yazıcı Selâhaddin'in oğludur. Kuvvetli bir öğrenim gördü. II. Murad'ın davetini kabul ederek Ankara'dan Edirne'ye gelen, orada bir süre kalan, geliş gidişinde Gelibolu'ya da uğrayan, Bayramîlik tarikatı kurucusu Hacı Bayram Veli ile tanıştı, kardeşi Ahmet Bican'la birlikte Hacı Bayram'ın müridleri arasına girdi. Eserlerini bu tarihten sonra, bütün ömrünü geçirdiği Gelibolu'da, deniz kenarındaki barınağında bir inziva hayatı içinde yazdı ★ Yazıcıoğlu Mehmed, önce kendi deyişiyle, "ne kadar tefsir varsa bulup özünü bir bir almak, hadisleri gözden geçirmek suretiyle" **Meğâribü'z Zaman** (Zamanın Gün Batışları) adında arapça bir eser yazdı, sonra kendisi bunu türkçeye nazımla çevirip **Muhammediye**'yi (1449), kardeşi Ahmed Bican da nesirle çevirerek **Envârü'l-Âşıkîn**'i (1451) meydana getirdiler: "İkisi de Megâribden çıkubdur" ★ Ağır bir dille nazmedilmiş olmasına rağmen yüzyıllar boyu Anadolu, Kırım, Kazan ve Başkurt Türkleri arasında okunan Süleyman Çelebi'nin Mevlid'inden daha yaygın bir şöhrete erişen **Muhammediye**, 9119 beyitlik dinî bir eserdir. Aruzun yedi kalıbı kullanılarak kaside, gazel, mesnevi, müstezad terkib ve terci-i bend şekillerinde yazılmış şiirlerin birleştirilmesinden meydana gelmiş şiirler arasına konularına uygun âyetler konulmuştur. Eserde dünyanın kuruluşu, nebîler, Hazreti Muhammed'in ve dört halifenin (Ebubekir, Ömer, Osman, Ali) hayatları, kıyamet-mahşer, cennet-cehennem; Kur'an ve Hadîs öğretileri dışına çıkılmayarak ehl-i sünnet akideleri dahilinde anlatılır ★ **Muhammediye**'nin yeni basımı Tercüman 1001 Temel Eser dizisindedir (dört cilt, 1975).

YAZICIOĞLU AHMED BİCAN ★ XV. yy. yazarlarından, ?-1466'dan sonra ★ Yazıcıoğlu Mehmed'in küçük kardeşi. İki kardeş, Ankara-Edirne seyahatinde, giderken ve dönüşte Gelibolu'ya da uğrayan Hacı Bayram Veli ile görüşmüşler, Hacı Bayram'ın müridi olmuşlardı. Ahmed Bican da ağabeysi gibi Gelibolu'da yaşadı, Gelibolu'da öldü ★ **Envârü'l-Âşıkîn, Dürr-i Meknûn, Acâibü'l Mahlûkat, Münteha** ve **Şemsiyye** adlarında bellibaşlı beş eseri bulunan Ahmed Bican, bir mütercim hüviyeti gösterir: Ağabeyisinin **Megâribü'z-Zaman** adlı arapça eserinin düzyazı çevirisi olan, tamamlanışı Fatih Sultan Mehmed'in tahta çıktığı sıralara rastlayan (1451) **Envârü'l-Âşıkîn** (Âşıkların Nurları) en ünlü eseridir (yeni basım, Tercüman 1001 Temel Eser dizisinde, üç ciltlik, 1975, haz. Ahmet Kahraman). Halkın anlaması amacıyla yazıldığı için Muhammediye'nin sanat yüklü, ağır nazım diline göre sade ve basit bir dille kaleme alınan Envârü'l-Âşıkîn, peygamber kıssalarıyla dinî-ahlâkî konular üzerine bir halk kitabı gibidir ★ İstanbul'un fethi peşisıra yazılmış **Acâibü'l Mahlûkat** (1453), ünlü arap coğrafyacısı Kazvînî (1203-1283)'nin aynı addaki arapça eserinin değişikliklere uğramış, çok kısaltılmış, türkçe

özetidir. Yerde, gökte ve denizdeki acayip şeylerden; yıldızların, rüzgârın, meleklerin, suların, denizlerin, insan uzuvlarının, madenlerin, hayvanların, böceklerin, bitkilerin karakteristik, tuhaf özelliklerinden bahseden, efsanevî tafsilâtla dolu, kozmografik-ansiklopedik bir eserdir. **Münteha,** yine ağabeysi Mehmet Efendi'nin **Fusus'ül-Hikem Şerhi**'nin türkçesidir (1453). **Şemsiyye** babası Yazıcı Selâhaddin'in aynı isimdeki eserinin on iki aydan bahseden ilk kısmının bazı beyitleri terkedilerek nesre çevrilmiş şeklidir, sonundaki mesnevi şeklinde kısa bir bitiriş'te Ahmet Bican bu kitabın tamamlanma tarihinin 11 Zilhicce 870 olduğunu belirtir (25 Temmuz 1456).

YENER, Cemil ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1913 Antakya, ölm. 14 Eylül 1995 İstanbul ★ İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdi (1941), birçok ilde öğretmen, lise ve Millî Eğitim müdürü olarak çalıştı, son görevi İstanbul Eğitim Enstitüsü'nde edebiyat öğretmenliğidir (1963-1972) ★ Üç inceleme kitabı çıkardı: **Bir Romancının Dünyası** (Uşaklıgil üzerine, 1959), **Fuzuli'nin Dünyası** (1966), **Vâridât** (Simavna'lı Şeyh Bedreddin'in Arapça eserinin çevirisi ve yorumu, 1970) ★ İkinci kitabıyla Türk Dil Kurumu 1967 Deneme-Eleştiri-Gezi türü Armağanı'nı; TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında, "Yardım ve Armağan Üstüne" başlıklı denemesiyle de başarı ödülü kazandı ★ Son kitabı **Türk Halk Edebiyatı Antolojisi** (1973)'dir.

YENİŞEHİRLİ AVNİ ★ XIX. divan şairlerinden, 1826-1883 ★ Vidin valisi kethüdalığı yapmış bir paşanın oğluydu. Bugünkü adı Larissa olan (Yunanistan'da) Yenişehir'de doğdu, özel öğrenim gördü. Bağdat'ta divan kâtipliği, İstanbul mahkemelerinde üyelik görevlerinde bulundu. İstanbul'da öldü; Eyüp'te Bahariye dergâhı mezarlığında gömülü ★ Geniş kültürü, daha çok Nef'i ve Nailî hayranlığına bağlı ve divan şiirimizin lirizmini sürdürmüş güçlü şiirleriyle Ziya Paşa ve Namık Kemal gibi Tanzimat şairlerince de üstat bilinmişti. Ayrıca Leskofçalı Galib maddesine bakınız ★ Pek çok eseri olan Avni bey'in divanı eksik olarak basılmıştır (1890).

YESARİ, Mahmut ★ XX. yy. romancılarından, 5 Mayıs 1895-16 Ağustos 1945, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Lisesinde okurken resme olan yeteneği dolayısıyla devlet hesabına Avrupa'ya gidiyordu ki, Birinci Dünya Savaşı çıktı. Mahmut Yesari Güzel Sanatlar Akademisi'ne gitti. Savaş bitince İstanbul'a döndü, basın hayatına atıldı. Geçimini kalemiyle sağladı, otuz yılı aşkın sürekli çalışması sonunda, Yakacık Sanatoryumu'nda veremden öldü. Çamlıca'da Çakaldağı aile mezarlığında gömülü ★ Önceleri Gıdık, Diken ve Kelebek (1924 →) dergilerine karikatürler çizdi, mizah yazıları yazdı, tiyatro eser ve eleştirileri (örn. Yarın dergisinde, 1921/22) kaleme aldı, romana geçti. Romancılıkta şöhretini ilkin **Çoban Yıldızı** (1925) ile sağladı. Sosyal ve sosyolojik sorunlara da değindiği romanlarında gündelik hayat sahnelerini açık, yalın bir dille ve ustalıkla yansıtmasını bildi, bazı romanlarının konularını sanat ve eğlence çevrelerinden aldı (**Bahçemde Bir Gül Açtı, *Su Sinekleri, Kırlangıçlar**). Hikâye ve makalelerine en çok Yedigün dergisinde rastlanır (1934 →) ★ Bize en az yirmi beş roman, yüzlerce hikâye, elliden fazla oyun bırakan yazarın, kitap olarak basılmış romanları ilk baskı yıllarıyla şunlardır: **Çoban Yıl-**

dızı (1925), *Çulluk (1927), **Pervin Abla** (1927), **Ak Saçlı Genç Kız** (1928), **Geceleyin Sokaklar** (1929), **Bağrıyanık Ömer** (1930), **Kırlangıçlar** (1930), **Su Sinekleri** (1932), **Bahçemde Bir Gül Açtı** (1933), **Kalbimin Suçu** (1932), **Ölünün Gözleri** (1933), *Tipi Dindi (1933), **Sevda İhtikârı** (1934), **Aşk Yarışı** (1934), **Bir Kadın Geçti** (1934), **Kanlı Sır** (1935), **Yakut Yüzük** (1937), **Yakacık Mektupları** (hikâyeler, 1938), **Dağ Rüzgârları** (1939), **Sağnak Altında** (1934) vb. ★ Kendi yazdığı, çevirdiği, uyarladığı 59 oyunu için Baha Dürder'in incelemesine bakınız: Varlık dergisi, 1 Eylül 1959 sayısı.

YESARİ, Afif ★ Günümüz yazarlarından, 1922-23 Ağustos 1989, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Romancı Mahmut Yesari'nn oğlu olan ve ilkokuldan sonra özel öğrenim görerek kendisini yetiştiren Afif Yesari sanat hayatına hikâye yazarlığıyla başladı, bir süre gezgin tiyatro topluluklarında aktörlük etti, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde televizyonda yayımlanan, ilk yerli televizyon oyununu yazdı. Hayatını kazanmak için, Muzaffer Ulukaya takma adıyla, yüz seksen kadar dedektif romanı kaleme alarak bir çeşit dünya rekoru kırdı. Senaryo yazarlığı, film aktörlüğü, sinema eleştirmenliği yaptı ★ Tiyatroya yeni ufuklar açan ve konuşulanı değil de, düşünüleni ön plana alan, yani sahnede gelişen olaylar süresince oyun kişilerini hiç konuşturmayarak, onların düşüncelerini seyirciye ulaştırma işini spikerlere gördüren "Düşünce Tiyatrosu" Afif Yesari'nin buluşudur ★ Kendi adıyla çıkmış eserleri: **Tren Yolu** (hikâyeler, 1949), **İşte Beyoğlu** (röportajlar, 1950), **Hafta Tatili** (hikâyeler, 1954), **Artist Olmak Sanatı** (sinema üzerine yazılar, 1965), **Düşünce Tiyatrosu** (manifest ve bir bölümlük oyun: **Olduğu Gibi,** 1966), **Uzak** (bir bölümlük Düşünce Tiyatrosu oyunu, 1966), **Soytarının Biri** (aynı türden oyun, 1967), **Boşluk** (şiirler, 1970). Son kitapları **Hengâme** (yazılar, 1980) ve **Şalter** (Roman, 1984) mizah türündedir.

YEŞİL, Cemal ★ XX. yy. şairlerinden, 1900-27 Mayıs 1977, doğ. Diyarbakır, ölm. Ankara ★ Mülkiye Mektebi'ni bitirdi (1921), Maliye Vekâleti'nde işe kâtiplikten başlayarak müfettişliğe, müsteşarlığa (1938) yükseldi; Cumhurbaşkanlığı genel sekreteri (1948), Kâbil, Budapeşte, Varşova büyükelçisi oldu ★ **Rübailer** (1950) kitabında topladığı aruz şiiriyle "hem cilveli, hem ufak tefek bir taze" dediği bu türe gündelik özel yaşantılarından gelme içten bir sevimlilik ekledi.

YEŞİLOVA, Mustafa ★ Günümüz romancılarından, 1928-4 Ekim 1985, doğ. Erzincan, ölm. İzmir ★ İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdi. Muhabirlik yaptı. Polis Enstitüsü'ne devam etti, başkomiser iken emekliye ayrılıp (1975) Bodrum'a yerleşti ★ Milliyet Yayınları 3. Roman Yarışması'nda **Kopo** adlı romanıyla birincilik kazandı (1977). Belgesel bir roman olan **Kopo** 1978'de yayımlandı. Bunu **Karasu** adlı romanı izledi.

YEŞİM, Ragıp Şevki ★ Cumhuriyet devri romancılarından, 1910-12 Şubat 1971, doğ. Leskovık/Makedonya, ölm. İstanbul ★ Liseyi Antalya'da okudu, Mersin'de bir gazeteye yazılar yazarken bir yandan da bir Fransız bankasında çalıştı, bankanın kapanması üzerine İstanbul'a gelerek gazeteci oldu (1932), ölümünde Son Havadis gazetesinde tarihî romanlar yazarı ve Yeşim Yayıne-

vi sahibi idi, Merkezefendi mezarlığına gömüldü ★Günlük gazetelerde takma adlarla pek çok hikâyesi yayımlanmışsa da, ancak bir hikâye kitabı çıkardı: **Beni Yakan Bir Ateş Var** (1935). Öteki eserleri hep romandır: **İçimizden Biri** (1936), **Dişi Örümcek** (1937), **Efeler** (1938), **Zümrüt Gözlü Sultan** (Hürrem Sultan'ın hayatı, tarihî roman, 1965), **Nasrettin Hoca** (bütün fıkralarıyla hayatı, 1966), **Allahın Gazapları** (4 cilt, 1967), **Allahın Peygamberleri** (2 cilt, 1968), **Ovaya İnen Şahin** (1971), vb.

YETKİN, Suut Kemal ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 1903-18 Nisan 1980, doğ. Urfa, ölm. Ankara ★ Yüksek öğrenimini Fransa'da tamamladı. İstanbul ve Ankara üniversitelerinde estetik ve sanat tarihi doçentliği yaptı, Urfa Milletvekili oldu (1942-1950), son görevleri Ankara Üniversitesi İlâhiyat ve Eğitim Fakültelerindedir ★ Ayrıntılı hayat hikâyesi; çevirilerinin, yazılarının yayınlandığı yerli, yabancı dergilerin tam listesi Mehmet Seyda'nın **Edebiyat Dostları** (1970) kitabında ★ Önceleri Suut Saffet imzasıyla şiir ve mensur şiirler yazan, ilk şiiri Yarın dergisinde (1921), ilk yazısı da bir iki yıl sonra Servetifünun dergisinde çıkan Suut Kemal bir de şiir kitabı bastırmıştı: **Şi'r-i Leyal** (Gecelerin Şiiri, 1923). Paris dönüşü estetik, sanat ve felsefe, İslâm sanatları konularındaki eserleri yanı sıra, denemeleriyle de (1940 →) tanındı. Edebiyatın çeşitli konularında özlü düşüncelerini açık, aydınlık bir anlatımla kaleme alarak deneme türünün örnek temsilcilerinden biri oldu ★ Denemeleri şu kitaplarda toplandı: **Edebiyat Konuşmaları** (1944), **Edebiyat Üzerine** (1952), **Günlerin Götürdüğü** (1958), **Düşün Payı** (1960), **Yokuşa Doğru** (1963), **Şiir Üzerine Düşünceler** (1969), **Denemeler** (1972) ★ Prof. Yetkin'in, çoğu Millî Eğitim Bakanlığı yayınlarında çıkmış çevirileri dışında, öteki eserleri şunlardır: **Büyük Mustaripler** (1932), **Sanat Felsefesi** (1934), **Filozofi ve Sanat** (1935), **Estetik** (1936), **Ahmet Haşim ve Sembolizm** (1938), **Edebî Meslekler** (1941, **Edebiyatta Akımlar** adıyla, 1967), **Estetik Dersleri** (cilt I., Estetik Tarihi, 1942), **Sanat Meseleleri** (1945), **Leonardo da Vinci'nin Sanatı** (1945), **İslâm Mimarisi** (1954), **Büyük Ressamlar** (1955), **Baudelaire ve Kötülük Çiçekleri** (1967), **Türk Mimarisi** (1970), **Estetik Doktrinler** (1972), **İslâm Ülkelerinde Sanat** (1974), **Büyük Tedirginler** (1976), **Barok Sanat** (1976), **Estetik ve Ana Sorunlar** (1979) ★ Hakkında bir kitap **Suut Kemal Yetkin'e Armağan** (1984), Hacettepe Üniversitesi Armağan Dizisi'nde çıktı.

YILDIRIM, Necati ★ Günümüz şair ve hikâyecilerinden, doğ. 1946 Yeşiloba köyü/Çal ★ Nazilli İlköğretmen Okulu'nu, Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nü (1966) bitirdi. Muğla'da öğretmen ★ Birçok dergi ve gazetelere, yurt ve eğitim sorunları üzerine yazılar yazdı, Dönemeç dergisinde çalıştı ★ Kitapları: **Yüzyirmi Sokak** (şiirler, 1967), **Mapusane İnsanları** (röportajlar, 1976), **Umutsuzluğu Dağıt Yüzünden** (şiirler, 1978), **Gökyüzü Çiçeği** (çocuk şiirleri, 1983), **Dost Olan Su Versin** (şiirler, 1984).

YILDIZ, Bekir ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 3 Mart 1933 Urfa ★ Çocukluğu Kastamonu, Gaziantep ve Adana'da geçti, ilkokuldan sonra Mersin'de başladığı Sanat Enstitüsü öğrenimini İstanbul'da bitirdi (1951), sonra İstanbul Matbaacılık Okulu'nun dizgi bölümünden mezun oldu (1955), dizgi

operatörlüğü yaptı, işçi olarak gittiği (1962) Almanya'da dört yıl fabrikalarda meydancı montör ve matbaalarda mürettip olarak çalıştı. Biriktirdiği parayla bir baskı makinesi alıp yurda döndü, İstanbul'da Asya matbaasını kurdu. Daha sonra matbaayı kapatarak yazarlığı tek uğraş edindi. Kendi kaleminden hayat hikâyesi Papirüs dergisinde (46-47, Mayıs 1970), Atilla Özkırımlı'nın uzun bir röportajı **Günümüzde Kitaplar** dergisindedir (Temmuz 1984) ★ Almanya'da yaşanmış dört yılın gözlemlerini ***Türkler Almanya'da** (1966) romanında yansıttı, ikinci kitabı ***Reşo Ağa** (1968)'daki hikâyelerinin konularını Urfa ve dolaylarından aldı. ***Kara Vagon** (1969) kitabıyla hikâye dalında May Edebiyat Ödülü'nü (1968), ***Kaçakçı Şahan** (1970) kitabı ile de 1971 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı ★ Diğer hikâye kitapları: **Sahipsizler** (1971), **Evlilik Şirketi** (uzun hikâye, 1972), ***Beyaz Türkü** (1973), ***Alman Ekmeği** (1974), **Dünyadan Bir Atlı Geçti** (1975), **İnsan Posası** (1976), **Demir Bebek** (1977), **Mahşerin İnsanları** (1982), **Bozkır Gelini** (1985), **Seçilmiş Öyküler** (1989) ★ Romanları: **Halkalı Köle** (1980), **Aile Savaşları** (1984), **Ve Zalim ve İnanmış ve Kerbelâ** (1986), **Darbe** (1989 - 1990 Milliyet Yayınları Roman Ödülü) ★ Romanlarının ve hikâyelerinin yanısıra röportajları (***Harran,** 1972; **Yaman Göç,** 1983), yazıları (**Yargılayan Zaman İçinden: Konuşmalar-Soruşturmalar-Yazılar,** 1984) ve çocuk kitapları (**Şahinler Vadisi,** 1981; **Ölümsüz Kavak,** 1981; **Arılar Ordusu,** 1981) da var. ★ Eserleri kısa aralıklarla yeni basımlara ulaşan yazarın toplumcu sanatı şu kitapta incelendi: Mehmet Ergün, **Hikâyemizde Bekir Yıldız Gerçeği** (1975). **Allah'ın Gölgesine Koşanlar** adlı röportajıyla 1991 Yunus Nadi Röportaj Ödülü'nü aldı.

YILMAZ, Durali ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1948 Köke köyü/Acıpayam ★ Burdur İmam-Hatip Okulu'nu, İstanbul'da lise bitirme sınavlarını verdikten sonra da İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nü (1971) bitirdi, Ankara'da Diyanet İşleri Başkanlığı'nda görev aldı, askerlik dönüşü iki yıl kadar gazetelerde çalıştı, tekrar devlet memurluğuna geçerek, Şer'î Siciller Arşivi'nde çalışmaya başladı. Şimdi Muğla Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi. ★ Millî Gençlik, Tohum, Diriliş, Hareket, Edebiyat, Yeni Sanat ve Hisar dergilerinde hikâyeler, denemeler yazdı ★ Eserlerinden dördü hikâye kitabıdır: **Söylenmeyen** (1975), **Gel İçimde Ağla** (1981), **Ölmeden Ölenler** (1989), **Çilekeş Müslümanlar** (1989) diğerleri roman: **Siyah Perdeli Evler** (1975), **Savaş Günlüğü** (1976), **Aziz Sofi** (1976), **Ankara'da Ölüm** (1977), **Fetva Yokuşu** (1978) ★ Ahmet Mithat Efendi'den Tarık Buğra'ya kadar, ilginç bir açıdan Türk romanının panoramasını çizen **Romanımız ve İnsanımız** incelemesi de basılmıştır (1976).

YIRCALI, Sıtkı ★ Günümüz şairlerinden, 1908-29 Aralık 1988, doğ. Balıkesir, ölm. Ankara ★ İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi'ni (1928), Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Paris'te hukuk doktorası verdi. Balıkesir milletvekili oldu (1946-1960), çeşitli bakanlıklarda bulundu, avukatlık yaptı (1960 →), senatör seçildi (1975) ★ Üç şiir kitabı çıkardı: **Kilitlenmiş Dünya** (1959), **Üçüncü Katın İnsanları** (ilk kitabındaki şiirlerle beraber, 1959), **Narlıkahvede Deli Divane** (1966). Gezi anılarını **Batıya Kalkan Tren** kitabında topladı (1965).

YİĞİTER, Umran Nazif ★ Cumhuriyet devri hikâyecilerinden, 1915-28 Aralık 1964, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1936); savcılık, yargıçlık, Zonguldak ve İstanbul'da avukatlık (1943-50) yaptı, Konya milletvekili oldu (1950), 1954 seçimlerinden az önce milletvekilliğinden ayrıldı, o tarihten ölümüne kadar İstanbul İkinci Noteri idi. Feriköy Mezarlığı'nda gömülü ★ İlk hikâyelerini 1932-1933 yıllarında yazmaya, Varlık dergisinde (1934 →) yayımlamaya başlayan Umran Nazif, yerli renge önem vererek gerçekçi bir metodla çalıştı; gözleme, yaşanmışa dayandı, konularını toplum ve fert düzenindeki bozukluk veya bocalamalardan seçti; sosyal çatışma ve yetersizliklerde, geçmişin zamanla acılardan sıyrılmış anılarına sığınan insan psikolojisi üzerinde durdu; hayatının ve mesleğinin akışında yine de ümitli ve sempatik anılar haline girmiş, Anadolu kasabalarındaki gündelik hayatları yansıttı ★ Hikâye kitapları: **Kara Kasketli Amele** (1933), **İçimizden Birkaçı** (1941), **Yaşamak İçin** (1948), ***Gar Saati** (1951), **Tepedeki Ev** (1954), **Aşk Üçgeni** (1962) ★ **Kömür Havzasında Amele Hukuku** adında bir de inceleme yayınlamıştı (1944).

YİRMİSEKİZ MEHMED ÇELEBİ ★ XVIII. yy. **Sefaret-nâme** yazarı, ?-1732 ★ Edirne yakınlarında doğan, gençliğinde girdiği Yeniçeri Ocağı'nda yirmi sekizinci orta'da çalıştığı için Yirmisekiz Çelebi diye tanınan yazar, askerlikten ayrıldıktan sonra çeşitli memurluklarda bulundu. III. Ahmed zamanında Lâle Devri'nde (1718-1730) elçilikle Paris'e giderken, (1720) Fransa ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki dostluğu kuvvetlendirmek, yanısıra Fransa kültür ve medeniyetini öğrenmek, o medeniyetin bizde uygulanabilecek değerlerini yazmakla da görevlendirildi ★ Yirmisekiz Mehmed Çelebi Paris'te ve XV. Louis (hük. 1710-1774) sarayında gördüklerini Sefaret-nâmesi'ne geçirdi. Gezi edebiyatımızda Evliya Çelebi Seyahat-nâmesi'nden sonra özellikle Avrupa'yı tanıtan ilk eserlerden biri olan bu kitapta yazar; gözlem ve anılarını, kendisine yapılan kabul törenini, şerefine verilen ziyafetleri, Paris'te gezdiği birçok sokak ve yapıları (opera, rasathane, vb.) canlı bir dille anlatır ★ **Paris Sefaret-nâmesi,** İstanbul (1867) ve Paris'te (1841) basılmıştır. Şevket Rado tarafından sadeleştirilmiş şekli **Yirmisekiz Mehmet Çelebi'nin Fransa Seyahatnamesi** adıyla çıktı (1970). Eserinin yeni bir baskısı Tercüman 1001 Temel Eser dizisindedir (1976).

YÖNTEM, Ali Canip ★ XX. yy. şair ve yazarlarından, 1887-26 Ekim 1967, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İdadi öğrenimini Selânik'te tamamlayan (1906) Ali Canip devam ettiği Mekteb-i Hukuk'u son sınıfında bırakıp, Orta ve Yüksek öğrenim okullarında öğretmenlik, müdürlük, maarif müfettişliği yaptı; iki kere milletvekili oldu (Ordu 1934, Çanakkale 1950). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı ★ Fecriâtî topluluğundan (1909), **Genç Kalemler** dergisine geçip de (Selânik, 1911), Yeni Lisan akımını benimseyince sade dille hece vezniyle de şiirler yazan (Yeni Mecmua, 1917-1918), fakat hece ile yazdıklarını ayrıca bir kitapta toplamayan Ali Canip, şairliğinden çok, okul kitapları, edebiyat ve edebiyat tarihimiz (başta XVIII. yüzyıl) üzerine araştırmalarıyla tanındı

★ Eserleri: **Geçtiğimiz Yol** (şiirler, 1918), **Millî Edebiyat Meselesi ve Cenap Beyle Münakaşalarım** (makaleler, 1918), **Edebiyat** (lise birinci sınıf ders kitabı, ilk b. 1926), **Epope** (1927), **Türk Edebiyatı Antolojisi** (1931), **Ömer Seyfettin, Hayatı ve Eserleri** (inceleme, 1935) vb.

YÖRÜK, Cengiz ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 1928 Aydın ★ İstiklâl Savaşı kahramanlarından Yörük Ali Efe'nin oğlu olan Cengiz Yörük, İzmir'de liseyi bitirdikten sonra Aydın'da ticaret yaptı, şimdi İstanbul'da bir reklâm firmasını yönetiyor ★ Köy notları türünde ilk yazısı 1950'de Varlık dergisinde, ilk hikâyesi Küçük Dergi'de (Ağustos 1952) çıkmıştı. Üç kitabından (***Yoldaki Taşlar**, 1954, ***Çölde Bir Deve**, 1965, ***Yalnız Kalanlar**, 1967) ikincisi, 1966 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanmıştı.

YUND, Kerim ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1912 Silifke ★ İstanbul Orman Okulu'nu, Ankara Gazi Lisesi'ni, Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü'ne bağlı çeşitli görevlerde çalıştı. Son görevi İstanbul Orman İşletmesi avukatlığıdır ★ İlk yazıları 1930'da çıkan Yund, yurdumuzun bellibaşlı gazete ve dergilerinde yazılarına rastlanan bir yazarımızdır. Eserlerinin tam listesi için şu broşüre bakınız: **Kerim Yund ve Eserleri** (1961) ★ Kitaplarından **Kokulu Çam** (1940), **Savaş Türküleri** (1942) ve **Orman** (1949)'da şiirleri bulunur, **İstiklâl Marşı Bilgisi** (1961) bir incelemedir.

YUNUS EMRE ★ XIII. yy. tasavvuf şairi, ?-1320/21? ★ Hayatı efsanelerle örtülü Yunus Emre hakkında bildiklerimiz, din ulularının hayat ve kerametlerini anlatan, Yunus'tan çok sonra yazılmış, menâkıb-nâmeler'deki sınırlı bilgilerle, şiirinden çıkarılan sonuçların ötesine geçmiyor. Kuvvetli bir din ve tasavvuf kültürü edindiği anlaşılan Yunus, herhalde medrese öğreniminden sonra tasavvuf yoluna saptı, Sakarya yakınlarında oturan Taptuk Emre adında bir şeyhe kapılandı, uzun yıllar ondan feyz aldı, sonra gurbete çıkarak Konya, Şam ve Azerbaycan taraflarını dolaştı. Mevlâna (ölm. 1273) ile görüştü. **Risâletü'n-Nushiyye** (Öğüt Kitabı) adlı küçük mesnevisini 1307/08'de yazdığı biliniyor. 1320/21 yıllarında ölmüş olmalıdır. Yunus, Porsuk çayının Sakarya'ya döküldüğü yerde Sarıköy'de doğmuş, hayatının büyük bir kısmını Sakarya dolaylarında geçirmiş, ölümünde yine Sarıköy'e gömülmüştü. 1970'de Yunus'a Sarıköy'de (bugün Eskişehir'in Mihalıççık ilçesine bağlı) demiryolu kenarında yeni bir anıt-mezar yapıldı; şimdi ebedî uykusunu bu türbede uyumaktadır ★ Tasavvuf akımı, XIII. yy. başlarında Türk dilinde ilk ifadesini Mevlâna'nın tek tük Türkçe beyitlerinde, Sultan Veled'in yine sayıları pek az Türkçe şiirlerinde, Ahmed Fakih'in Türkçe küçük bir mesnevisinde, Şeyyad Hamza'nın on kadar şiirinde bulmaya başlamıştı. Bu akımı taşkın ve gür lirizmi, halk ruhu ve dili ile, halka ve hayata bağlı kalarak en geniş ölçüde milletine devreden Yunus oldu. Aruzla da yazan, ama en çok heceyi kullanan Yunus, tasavvuf felsefesini millî unsurla kaynaştırdığı içindir ki yüzyıllar boyu tekke şiirinin önderi olmak değerini hiç kaybetmedi; özellikle bektaşi, hurufî, kızılbaş şairler, halka mal olabilmek için, onun gibi yazabilmeyi dâvalarının ilk şartı saydılar. Vahdet-i vücud felsefesinin karanlıklarını, varlık-yokluk, insan-tanrı-ölüm kavramları arasındaki bağlantıları kuvvetli bir kültür

ve derin bir sezişle aydınlığa ulaştıran bu ölümsüz şairin divanındaki şiirlerin (ilâhî ve nefeslerin) sayısı 360 kadardır ★ Evvelce taş baskısıyla da birçok defalar basılmış olan Yunus Emre divanı, yeni harflerle Burhan Toprak (1933/34, 5. b. 1972) ve Abdülbaki Gölpınarlı (1934, 1943, yeni b. **Yunus Emre ve Tasavvuf** adıyla, 1961) tarafından yayımlandı. Gene Gölpınarlı'nın Varlık Yayınları'nda çıkmış Yunus Emre kitabı, şairin kişiliğini özetler, şiirlerinden seçmeler verir (6. b. 1968). Hakkında bir inceleme de Abdullah Rıza Ergüven tarafından hazırlandı: **Yunus Emre** (bütün yönleriyle 1982) ★ Adnan Saygun, Yunus'un şiirlerinden bir kısmını besteleyerek bir **Yunus Emre Oratoryosu** meydana getirdi (1946) ★ **Türk Yurdu** dergisi şairin çeşitli cephelerini inceleyen yazıları, geniş bibliyografyası ile bir monografi niteliğinde bir **Yunus Emre** özel sayısı çıkarmıştı (319, Ocak 1966). Yunus üzerine son bibliyografya Türk Edebiyatı dergisindedir (sayı 5, Mayıs 1972, haz. Ferit Ragıp Tuncor) ★ Yunus Emre'nin hayatı Nezihe Araz tarafından romanlaştırılmıştır (1974) ★ Yunus Emre divanının yeni baskıları Milliyet (1971, haz. Cahit °Öztelli) ve Tercüman (1972, 1001 Temel Eser dizisinde) yayınlarındadır (genişletilmiş yeni baskı 1980).

YURDAKUL, Ahmet ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1954 Balıkesir ★ İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdi. Şimdi İzmir'de bir özel şirkette çalışmakta ★ İlk hikâyesi 1972'de Demokrat İzmir gazetesinde yayımlandı. 1985'te Enka Vakfı Bilim Sanat Ödülleri'nden hikâye dalında mansiyon aldı. Aynı yıl "Telgraf Telleri"yle Akademi Kitabevi Hikâye Birincilik Ödülü'nü kazandı. **Kahramanlar Ölmeli**'yle 1988 Orhan Kemal Roman Armağanı'na lâyık görüldü. **Korsanın Seyir Defteri** adlı dosyasıyla 1993 Yunus Nadi Yayınlanmamış Roman Ödülü'nü aldı. ★ Kitapları: **Körfez Üstü Yıldız Gezer** (hikâye, 1986), **Kahramanlar Ölmeli** (roman, 1988), **Yorgun Canlar** (roman, 1989), **Bir Masal Akşamı** (roman, 1991), **Korsanın Seyir Defteri** (1993).

YURDAKUL, Mehmed Emin ★ XX. yy. şairlerinden, 1869-14 Ocak 1944, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Ortaöğrenimden sonra Rüsumat Evrak Müdürlüğü (1892-1907), Hicaz (1909), Sivas (1910), Erzurum (1911) valiliği yaptı. Birinci Dünya Savaşı başlarında (1914) Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda Musul, Cumhuriyetin ilk yıllarında Şarkî Karahisar, sonra da Urfa ve İstanbul milletvekili oldu. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda gömülü ★ Şiir yazmaya Servetifünun dergisinde başlayan (ilk şiiri: **Cenge Giderken,** 1897) milliyetçi, halkçı Yurdakul bütün şiirlerinde sade bir dil ve hece ölçüsü kullandı; konularını toplum dertlerinden, sosyal-epik hayat sahnelerinden aldı; uyarıcı-öğretici şiirler yazdı. Türk Şairi, Millî Şair diye anılır ★ Hakkında on kadar tanıtma kitabının en yenisi TDK yayınları arasında (**Mehmet Emin Yurdakul,** haz. Enver Naci Gökşen, 1963) ★ Sayısı on beşi geçen eserlerinden birkaçı: **Türkçe Şiirler** (1899), **Türk Sazı** (1914), **Ey Türk Uyan** (1914), **Tan Sesleri** (1915, 1956), **Ordunun Destanı** (1915), **Zafer Yolunda** (1918), **Aydın Kızları** (1919), **Dante'ye** (1920), **Mustafa Kemal** (1928), **Ankara** (1939) ★ Mehmet Emin Yurdakul'un eserlerinin tenkitli basımı Türk Tarih Kurumu için Fevziye Abdullah Tansel tarafından hazırlanmış, serinin birinci cildi **Şiirler** adıyla yayımlanmıştır (1969).

YURTTAŞ, Hüseyin ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1946 Kozbeyli köyü/Foça ★ Edirne İlköğretmen Okulu'nu bitirdi (1964), çeşitli yerlerde köy öğretmenliği yaptı, şimdi İzmir'de ★ Şiir ve yazıları Dönemeç dergisinde yayımlanmış olan Yurttaş, toplumcu şiir doğrultusunda şu kitapları çıkardı: **İlk İşim Uyanmak** (1970), **Gelincik Günleri** (1977), **Uzun Yollar Yolcusu** (1978), **Uzunçalar** (1979), **Sanayi Çarşısı** (1980), **Gecede Kanat Sesleri** (1984), **Çürüme** (1986), **Kod Adı: Mansur** (1993), **Kirli Tarih** (1993), **Sevgiden Ötesi Cehennem** (1995). Çocuk kitapları da yayımladı: **Güvercin Kayaları,** (1976), **Eşekler Cenneti** (1980), **Astronot Çekirge** (1980), **Çınar Dede** (1981), **Dağdaki Yabancı** (1982), **Çamlı Kuledeki Giz** (1991), **Beyaz Bisiklet** (1993), **Uzaylılar Gelince** (1994), **Cüceler Gezegeni** (1994), **Sevgiyle Dönsün Dünya** (1993) ★ **Sanayi Çarşısı** ile 1980 Nevzat Üstün Şiir Başarı Ödülü'nü kazandı; **Gecede Kanat Sesleri** ile 1982 Toprak Şiir Ödülü'nde mansiyon aldı. **Kod Adı: Mansur** ise 1992 Atuf Kansu Şiir Ödülü'ne değer bulundu. **Sevgiyle Dönsün Dünya** adlı dosyasıyla Çankaya Belediyesi 1992 İlkbahar Ödülleri'nden Çocuk Şiiri dalında birincilik ödülü, **Kirli Tarih** adlı dosyasıyla 1993 Yunus Nadi Yayınlanmamış Şiir Kitabı Ödülü'nü ve 1994 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'nü (H.Atabaş'la) aldı.

YUSUF HAS HÂCİB ★ XI. yy. şairlerinden, **Kudatgu Bilig** yazarı ★ Eserini doğduğu Balasagun şehrinde yazmaya başladı, bir buçuk yılda tamamladı, 1069 yılında Kaşgar'da Karahanlılar devletinin hakanına sundu. Hakan Ebu Ali Hasan da onu sarayına has hâcib (mabeyinci) tayin etti ★ Yusuf Has Hâcib'in eseri **Kutadgu Bilig** (Kutlu Olma Bilgisi), İslâmlıktan sonraki Türk edebiyatının, bilinen ilk eseridir. Yazar bu eserinde insana dünyada ve ahirette mutlu olabilmek için gidilecek yolu gösterir, fert, toplum ve devlet hayatının üstün bir düzeye erişmesi için neler yapmak gerektiğini, bilgi ve faziletlerin çeşitlerini belirtir; dolayısıyla **Kutadgu Bilig,** ahlâk, ideal, hayat ve devlet konularında didaktik bir eser, genel olarak arûzun faûlün faûlün faûlün faûl vezniyle yazılmış, 6500 beyte yakın, bir mesnevidir. Çağdaşı Kaşgarlı Mahmud'un **Divânü Lûgat-it Türk**'ü ile birlikte dil, edebiyat ve kültür tarihimiz için büyük bir değer taşır ★ Fergana (arap harfleriyle), Mısır (arap harfleriyle) ve Viyana'da (uygur harfleriyle) birer nüshası bulunan Kutadgu Bilig'in son baskısı Prof.Dr. R. Rahmeti Arat tarafından yapıldı (2 cilt: I-Metin, 1947; II-Tercüme, 1959) ★ Türk Dil Kurumu, yazılışının 900. yıldönümü dolayısıyla, geniş bir **Kutadgu Bilig İncelemesi** yayımladı (haz. A. Dilâçar, 1972).

YUSUF KÂMİL PAŞA ★ XIX. yy. devlet adamlarından, 1806-1876, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Sultan Abdülaziz ve Abdülmecid devirlerinde vezir, nâzır, sadrâzam ve Şûrâyı-devlet (danıştay) reisi oldu. Mezarı, eşi Zeynep hanımla birlikte yaptırdıkları Zeynep Kâmil Hastanesi'nin (Üsküdar) bahçesindedir ★ Şiirleri de olan Yusuf Kâmil Paşa, edebiyat tarihimizde, Fransız yazarı Fenelon (1651-1715)'un **Telemak'ın Serüvenleri** adındaki eğitici romanını çevirmiş olmasıyla yer aldı. Dili çok yüklü, süslü de olsa, Yusuf Kâmil Paşa'nın bu çevirisi, türkçede Batı'dan ilk romandır. **Terceme-i Telemak,** ilkin 1862'de, sonradan birkaç kere daha basıldı ★ Bu konuda Hikmet Dizdaroğlu'nun bir incelemesi: Türk Dili dergisi, sayı 282, Mart 1975.

YÜCE, Ali ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1928 Hisarcık köyü/Yayladağ ★ Düziçi Köy Enstitüsü'nü bitirdi (1951). Hatay köy ve ilçelerinde ilkokul öğretmenliği yaparken İngilizce öğrendi, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü sınavlarını dışardan vererek İngilizce öğretmeni oldu (1961). Antakya Ticaret Lisesi'nde çalıştı, 1977'de emekli oldu ★ İlk şiirleri, 1956'da Yücel dergilerindedir. Toplum gerçeklerini etkili bir eğleni anlatımı ve İkinci Yeni tekniğiyle veren şairin ilk kitabı **Şiirin Dili, Yapısı, İşlevi** (1975), Antakya'da verdiği ve orada basılmış bir konferans metni ve kendi şiir anlayışının açıklanışıdır. Sonra **Boyundan Utan Darağacı** adlı şiir kitabı ve **Şeytanistan** romanı, ikisi de 1976'da çıktı. **Halk Çağı** (1981) adlı şiir kitabıyla 1980 Nevzat Üstün Şiir Ödülü'nü, 1982 Yeditepe ve 1982 TDK Şiir Ödülleri'ni kazandı. Daha sonra şiirlerini **Ortadoğu Şiirleri** (1983) **Şiir Sıcağı** (1984; 1985 Ö.F.Toprak Şiir Ödülü), **Antakya Çarşıları** (1986), **Şiir Tufanı** (1989), **Taş Tanrılar** (1990), **Asılacak Kitap** (1991), **Yunuslama** (1991), **Havalı Meryem** (1994) adlı kitaplarında topladı. ★ Çocuk kitapları: **Anamı Arıyorum** (1983), **Çocuklar İnsan Tomurcukları** (1991), **Uzaya Giden Uçurtma** (1994).

YÜCE, Kâmuran ★ Günümüz şairlerinden, 1926-13 Ekim 1986, doğ. Elazığ, ölm. Çorlu ★ İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi, Hukuk Fakültesi'ndeki yüksek öğrenimini yarıda bırakarak özel tiyatrolarda ve 25 yıl Kent Oyuncuları'nda aktörlük etti ★ Üç şiir kitabı yayımladı: **Gölge** (1955), **Soyunuk** (1962), **Güneş Yorgunu Atlar** (1971).

YÜCEBAŞ, Hilmi ★ Günümüz yazarlarından, doğ. 1915 Drama (bugün Yunanistan'da) ★ Ortaöğrenim gördü, Tekirdağ gazetesi yazı işlerini yönetti (1932-1942), öğretmenlik ve memurluk yaptı, sürekli gazeteciliği dolayısıyla basın şeref kartı aldı (1968). İstanbul'da bağımsız yazar ★ Kitaplarının sayısı kırkın üstündedir. Birçoğu ünlü edebiyatçılarımızı tanıtan, araştırıcılara kolaylıklar sağlayan, kaynaklar gösteren; hayat hikâyesi, seçmeler, haklarında verilmiş yargılar toplamıdır; bunlar arasında **Bütün Cepheleriyle** genel başlığı altında çıkmış olanlar **Rıza Tevfik** (1950), **Reşat Nuri** (1957), **Ercüment Ekrem** (1957), **Ahmet Haşim** (1958), **Mehmet Akif** (1958), **Akagündüz** (1959), **Sait Faik** (1964), **Halide Edip** (1964), **Hüseyin Rahmi** (1964) vb. üzerinedir. Diğerleri içinde de **Süleyman Nazif'ten Hâtıralar** (1957), **Ahmet Rasim, Aşkları-Hâtıraları** (1957), **Türk Mizahçıları, Şairler ve Nüktedanlar** (1958), **Nâzım Hikmet Türk Basınında** (1967), **Ulunay** (1969), **Faruk Nafiz Çamlıbel** (1974), **Şair Eşref** (1978), **Fatih Sultan Mehmet** (1981) vb. gene bu türden toplamalardır.

YÜCEL, Hasan-Âli ★ Cumhuriyet devri yazarlarından, 17 Aralık 1897-26 Şubat 1961, doğ. ve ölm. İstanbul ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü (1921) bitirdi. İzmir'de, İstanbul'da edebiyat ve felsefe öğretmenliği, müfettişlik, genel müdürlük, İzmir milletvekili iken de, sekiz yıla yakın (1938-6 Ağustos 1946) Millî Eğitim Bakanlığı yaptı, İş Bankası Kültür Yayınları'nı yönetti (1955-60), İstanbul'da öldü, Ankara'da gömüldü ★ Köy Enstitülerinin kurulması (1940), dünya klasiklerinin Millî Eğitim Bakanlığı'nca çevirtilip yayımlanması (1941 →) gibi unutulmayacak kültür kalkınmala-

rında emeği geçen Hasan-Âli Yücel, eğitim konularında meslekî kitapları dışında edebiyat ve sanat dünyamıza da birçok eserler kazandırdı. Şiirler (ilkin 1921/22'de **Dergâh** ve **Yarın** dergilerinde, sonra **Yeni Mecmua**'da 1923; **Hayat**'ta, 1926-1928), makale ve denemeler (önce en çok **Millî Mecmua**'da, 1923-1926) yayımladı. Şiirlerinde önceleri aruzu, sonra heceyi kullandı. Akşam (1936) ve Cumhuriyet (1949 →) gazetelerine uzun yıllar makale yazdı, son yazıları Dünya gazetesinde çıktı (3 Ekim 1960 →) ★ İncelemeleri: **Goethe, Bir Dehanın Romanı** (1932), **Türk Edebiyatına Toplu Bir Bakış** (1932), **Edebiyat Tarihimizden** (1. cilt: Yakup Kadri, 1957) ★ Makale ve fıkraları: **Pazartesi Konuşmaları** (1937), **İçten-Dıştan** (1938), **Hürriyete Doğru** (1955), **İyi Vatandaş-İyi İnsan** (1956), **Kıbrıs Mektupları** (1957), **İngiltere Mektupları** (1958), **Hürriyet Gene Hürriyet** (iki cilt: I/1960, II/1966), **Kültür Üzerine Düşünceler** (1974) ★ Şiir kitapları: **Dönen Ses** (1933), **Sizin İçin** (çocuk şiirleri, 1938), **Dinle Benden** (1960), **Allah Bir** (1961), vb.

YÜCEL, Can ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1926 İstanbul ★ Hasan-Âli Yücel'in oğlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde latince-yunanca okudu, öğrenimine İngiltere'de Cambridge Üniversitesi'nde devam etti ★ Nazım, nesir çevirileriyle de tanınan Can Yücel, şiir alanında ilk kitabı **Yazma** (1950)'dan sonra, uzun bir süre biçim arayışlarıyla oyalandı. 1965'ten sonra da, şairliğini, şiirin külhanca raconlarından yararlanarak, siyasal inançlarıyla yoğurdu. Bu yoldaki ürünlerini **Sevgi Duvarı** (1973), **Bir Siyasinin Şiirleri** (1974), **Ölüm ve Oğlum** (1976), **Şiir Alayı** (1981, ilk dört şiir kitabının toplu basımı), **Rengahenk** (1982), **Gökyokuş** (1984) kitaplarında topladı. Bütün şiirleri (**Gökyokuş** dışında) 1985'te yayımlandı: **Beşibiryerde.** Öteki şiir kitapları: **Canfeda** (1986), **Çok Bi Çocuk** (1988), **Kısa Devre** (1990), **Kuzgunun Yavrusu** (1990), **Gece Vardiyası** (1991), **Güle Güle - Seslerin Sessizliği** (1993), **Gezintiler** (1994). Yazıları; **Düzünden** (1994), **Ve Can'dan Yazılar** (1995) adıyla yayınlandı.

YÜCEL, Şevket ★ Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1930 Süleymanlı bucağı/Kahraman Maraş ★ Diyarbakır Dicle Köy Enstitüsü'nü (1951), dokuz yıl ilkokul öğretmenliğinden sonra da Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nü (1961) bitirdi, Lise Edebiyat Grubu öğretmenliğini 1983'ten bu yana özel bir dersanede sürdürüyor. ★ Sanat ve edebiyat alanındaki yazma çalışmalarına 1964'te Varlık dergisinde başladı. Varlık, Hisar, Türk Dili, Edebiyat Dergisi, Dönemeç, Çağdaş Türk Dili, gibi sanat ve edebiyat dergilerinde yazdı. 1970'te TRT deneme başarı, 1983'te Zonguldak 100. Yıl Vakfının açtığı yarışmada hikâye, şiir dallarında mansiyon, Milli Eğitim Bakanlığı 1992 Çocuk Kitapları Yarışması hikâye dalında ikincilik ödüllerini aldı. ★ İki şiir (**Kuş Gölgesi,** 1967, **Umut Bir Gül Uzatırken,** 1986), üç de hikâye kitabı (**Görmeden Gidenler,** 1966; ***Güneşin Parmakları,** 1970; **Bir Sevgi Adamı,** 1983) çıkardı. Çocuk hikâyeleri: **Çocukla Keklik** (1977), **Sakar Oğlak** (1980), **Barışmak İstiyorum. Kendini Yenilemek** (1976), **Boşta Bırakanlar** (1979) ve **Beyaz Sesler** (1984) kitaplarında denemelerini topladı.

YÜCEL, Tahsin ★ Günümüz hikâyecilerinden, doğ. 17 Şubat 1933 Elbistan ★

Ortaokul ve liseyi İstanbul'da, Galatasaray Lisesi'nde okudu (1945-1953), Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1960), aynı bölüme asistan oldu, profesörlüğe kadar yükseldi ★ İlk iki hikâyesi Varlık Yayınevi'nin yılbaşlarında yayınladığı Yeni Hikâyeler (1950) kitabında çıkmış, bunu Varlık dergisinde (1 Mayıs 1950) ilk köy ve kasaba notları izlemişti ★ Okuyucu, Tahsin Yücel'in, konularını toplumun alt ve orta tabakalarından alan hikâyelerinde kırık, ezik hayatlara yakılmış birer ağıt acılığı bulur, bunların etkileyici anlarda devam eden bir güç ve arınmış bir dille işlendiğini görür ★ Çoğu Fransız edebiyatının belli-başlı eserleri olan çeviri kitaplarının sayısı sekseni geçiyor ★ Hikâye kitapları: *Uçan Daireler (1954), *Haney Yaşamalı (1955), *Düşlerin Ölümü (1958), *Yaşadıktan Sonra (1969), Dönüşüm (1975), Ben ve Öteki (1983), Aykırı Öyküler (1989) ★ Romanları: *Mutfak Çıkmazı (1960) ve Peygamberin Son Beş Günü (1992), Bıyık Söylencesi (1995). ★ Anlatı: Vatandaş (1975) ★ Masal: Anadolu Masalları (1957) ★ İnceleme: Dil Devrimi (1968), L'Imaginaire de Bernanos (1969), Figures et Messages dans la comédie humaine (1972) Anlatı Yerlemleri (1980), Dil Devrimi ve Sonuçları (1981), Yapısalcılık (1982), Eleştirinin ABC'si (1991). ★ Deneme ve eleştiri: Yazın ve Yaşam (1976), Yazının Sınırları (1982), Tartışmalar (1994), Yazın, Gene Yazın (1995) ★ İlk iki kitabındaki hikâyeler üzerine geniş bir inceleme Asım Bezirci'nin Günlerin Getirdiği (1962) adlı eserindedir ★ Tahsin Yücel Haney Yaşamalı kitabıyla 1956 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanmıştı. 1984 yılında Azra Erhat Çeviri Yazını "Üstün Hizmet Ödülü"nü, Peygamberin Son Beş Günü ile 1993 Orhan Kemal Roman Armağanı'nı aldı.

YÜKSEL, Ayşegül ★ Günümüz tiyatro eleştirmenlerinden, doğ. 1941 İstanbul ★ Üsküdar Amerikan Kız Lisesi'ni (1959), İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü (1964) bitirdi. New YorkÜniversitesi'nde Master ve Of Arts derecesi (1966), Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Bölümün'nde Doktor (1981), aynı fakültenin Tiyatro ve İngiliz Dili Edebiyatı Bölümlerinde ve ÖDTÜ'de öğretim üyesi, Doçent (1985) ★ Özgür İnsan dergisinde tiyatro eleştirileri yayınladı (1975). Yelken, Yeni Dergi, Ataç, Sanat Dergisi, Gösteri, Bilim ve Sanat, Devlet Tiyatroları dergilerinde yazıları çıktı. Özellikle oyun çözümlemelerinde yapısalcı yaklaşımı kullandı ★ Yapısalcılık ve Bir Uygulama (Melih Cevdet Anday Tiyatrosu) (1982) Yazko İnceleme ve Özendirme Ödülü ve Türk Dil Kurumu İnceleme Ödülü (1982) kazanan kitabıdır. Öteki eserleri: Haldun Taner Tiyatrosu (1986), Dostlar Tiyatrosu 20. Yıl kitapçığı, Beckett Tiyatrosu (1992) ★ Kanada'da yayıma hazırlanan Çağdaş Tiyatro Ansiklopedisi (WECT), Türk Tiyatrosu maddesinin yazımına katıldı, Ana Britannica ve Comptons's Ansiklopedisi Türk tiyatrosu ve yazarlarına ilişkin maddelerini yazdı. Bu çalışmalarından dolayı Tiyatro-TV yazarları Derneği Özel Ödülü'ne değer bulundu (1990).

YÜRÜK, Ali ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. Emirdağ ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde okudu, İstanbul Şehir Tiyatrolarında on beş yıl oyunculuk yaptı (1960-1975). Türkiye'de Tiyatro Kavgaları (1977) isimli eseri, bu yılların olumsuz izlenimlerini yansıtıyor ★ Devlet Tiyatrolarında iki

oyunu oynandı: **Çatallı Köy** (1966, aynı yılda basıldı), **Türkmen Oyunu** (1975, basılmadı).

ZARİFOĞLU, Cahit ★ Günümüz şairlerinden, 1940-8 Haziran 1987, doğ. ve ölm. Ankara ★ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yüksek öğrenim gördü ★ Liseyi okuduğu Maraş gazetelerinde şiir ve hikâyeler yazmış, Maraş'ta Açı adında bir de sanat dergisi çıkarmıştı (ilk sayı: Ağustos 1962). Şiirleri İstanbul ve Ankara'nın belli başlı dergilerinde (daha çok Nuri ° Pakdil'in Edebiyat dergisinde) çıktı. ★ Geniş boyutlarla, özellikle madde ve ruh çatışması, Batı diktasına karşı Doğu protestosu gibi temaları işleyen Zarifoğlu, 4 şiir (**İşaret Çocukları**, 1967; **Yedi Güzel Adam**, 1973; **Menziller**, 1977; **Korku ve Yakarış**, 1985) ve bir hikâye kitabı (**İnş**, 1974) yayınladı. Günlüklerini **Yaşamak** (1980) kitabında topladı. **Yürek Dede ile Padişah** adlı çocuk romanıyla 1985 Yazarlar Birliği Ödülü'nü Çocuk Edebiyatı dalında aldı. Tüm şiirlerini içeren kitabı 1989'da **Şiirler** adıyla yayımlandı.

ZATÎ ★ XVI. yy. divan şairlerinden, 1477-1546, doğ. Balıkesir, ölm. İstanbul ★ Memleketinde, bir ara çizmecilik yapan, II. Bayezid devrinde İstanbul'a gelen Zatî, gerek bu padişah, gerekse I. Selim ve Kanunî devirlerinde devlet büyüklerine yazdığı kasidelerle geçindi. İhtiyarlığında Bayezid camii avlusunda küçük bir dükkân tuttu. Remil döküp fala bakıyor, muska yazıyor, ısmarlama kaside ve gazeller kaleme alıyor; bir yandan da dükkâna gelip giden genç şairlere şiir dersleri verip onların yetişmesine çalışıyordu. Yetmiş beş yaşlarında yoksulluk içinde ölünce birkaç şairin, aralarında topladıkları cenaze parasıyla Edirnekapı dışına gömüldü ★ Baki'nin üzerinde de emeği olan Zatî, devrinde üstat bilinmiş, sonradan unutulmuş divan şairlerindendir. **Şem'ü Pervane** (Mum ve Pervane) adında bir mesnevisi, bir **Edirne Şehrengizi** yazdı; sayısı pek çok şiirlerini kalın bir **divan**'da topladı; sadece gazellerinin sayısı 1822'dir ★ **Zâtî Divanı**'nın Gazeller Kısmı'nın birinci ve ikinci ciltleri Prof. Ali Nihat Tarlan tarafından (1968, 1970); üçüncü cilt (Mehmed Çavuşoğlu ve M. Ali Tanyeri, 1987) yayımlandı ★ **Zâtî'nin Letâyif**'i de yayınlanmıştır (haz. Mehmet Çavuşoğlu, Türk Dili ve Edebiyatı dergisi, 1970 ve 1977).

ZEKERİYA, Necati ★ Günümüz şair ve yazarlarından, 1929-10 Haziran 1988, doğ. Skopje (Üsküp), ölm. Sremska Kameniça ★ Yugoslavya'da Öğretmen Okulu'nu bitirdi, felsefe okudu, 19 yaşındayken Türk okullarında öğretmenlik yaptı. Üsküp'te yayınlanan Sevinç ve Tomurcuk adlı çocuk dergilerini yirmi yıl o yönetti, daha sonra 1944'ten beri çıkmakta olan Birlik gazetesi başyazarlığına geçti (1969) ★ Günümüz Türkiye edebiyatını Yugoslavya'daki soydaşlarımıza ve çağdaş Yugoslavya edebiyatını, özellikle şiirin (örneğin kitap olarak: **On Makedon Ozanı**, 1971; Radovan Pavlovski, **Göl Ülkesi**, 1973; Vasko Popa, **İçimizdeki**, 1974; İzzet Sarayliç, **Sunu**, 1974) Türkiye'ye tanıtan Zekeriya, iki ülke arasında bir kültür elçisidir. Yirmiye yakın şiir ve hikâye kitabı da olan Zekeriya'nın Türkiye'de basılmış kendi eserleri, ya çocuk hikâyeleri türündedir: **Bizim Sokağın Çocukları** (1968), **Güzel Nedir Çirkin Nedir** (1970), **Nobel'cilerden Çocuk Hikâyeleri** (1971), **Orhan** (1973); ya da an-

toloji: **Makedon Hikâyeleri Antolojisi** (1969), **Çağdaş Yugoslav Hikâyeleri Antolojisi** (1975), **Çağdaş Makedonya Şiiri** (1978). Yugoslav çocuk yazarı Zmay'ın çeviri yoluyla tanıtılmasındaki katkısı nedeniyle Zmay Ödülü'nü aldı (1983, Yugoslavya).

ZEYBEK, Haşmet ★ Günümüz oyun yazarlarından, doğ. 1948 Gülek köyü (Tarsus) ★ Adana ve Tarsus liselerinde okudu, Ulvi Uraz ve İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oyunculuk, yazarlık ve yönetmenlik yaptı (1974). Tiyatro ve Televizyon Yazarları Derneği'nin 2. başkanı ve Türkiye Yazarlar Sendikası'nın genel sekreteridir. ★ Tiyatro oyunculuğuna Tarsus'ta başlayan, Zeybek'in ilk oyunu **Irgat**'tır. (bas. 1970). 1973'te Gazete Tiyatrosu'nu kurarak, bu toplulukla **Bu Kaçıncı Baskı, Düzenbaz, Bizim Mahalle, Şaşkın Politikacı, Karagöz ile Hacivat ve Arkadaşları** adlı oyunları yazdı. ★ TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü aldı. Tiyatro 72 dergisinde (Ocak-Mart 1972 sayıları) **Düğün ya da Davul** adlı oyunu yayınlandı. 1969 yılında Çorum'daki Alpagut Linyit İşletmesi'nde işçilerin başlattıkları bir işçi yönetimini konu edinen ***Alpagut Olayı**'nı kaleme aldı. (Dostlar Tiyatrosu, 1974). Diğer oyunları: **Toprak, Balta, Grev ya da Referandum, Köroğlu, Kimlik, Ayrangeven, Dadaloğlu**. 1992'de **Kafalar** adlı oyunu yayımlandı. 1994 yılında **Evrensel Pezevenk Para** adlı oyunu yazdı ve yönetti. Sinema ve televizyon için yazdığı senaryo ve diziler: **Aptal Kahraman, Şaşkın Ördek, Kızlar Sınıfı, Sevdalılar, Halkalı Köle, Birlik Gecesi, Çark, Kimlik, Gazeteci Kız, Bay Alkolü Takdimimdir, Aygır Fatma, Serçeler Göç Etmez, Hanımın Çiftliği, Duygu Çemberi, Köşeyi Dönenler. Kültür Üzerine** (1992)'de çeşitli dergilerde yayımladığı kuramsal yazılarını topladı.

ZİYA GÖKALP ★ XX. yy. fikir sanat adamı, 23 Mart 1876-25 Ekim 1924, doğ. Diyarbakır, ölm. İstanbul ★ Diyarbakır Askerî Rüştiyesi'ni bitirdikten sonra Mülkiye İdadisi'nde okudu, İstanbul'a geldi, öğrenimine Baytar Mektebi'nde devam ederken son sınıfta İstibdada karşı gizli bir derneğe girdiği için tutuklandı, 9 ay hapis yattı, sonra memleketine sürüldü (1900), Meşrutiyetin ilânında Diyarbakır'da İttihat ve Terakki Fırkası'nın bir şubesini açtı, 1910'da Selânik'teki partî genel kongresine Diyarbakır delegesi olarak gitti, genel merkez üyesi seçildi, bir yandan da **Genç Kalemler** dergisine yazılar yazıyordu (1911). Balkan Harbi'nde (1912) İstanbul'a geldi, Darülfünun'da sosyoloji okuttu (1915-1919), Türk Yurdu dergisinde yazdı. **Yeni Mecmua**'yı çıkarmaya başladı (sayı 1, 12 Temmuz 1917). Tanin gazetesinde siyasî yazıları çıkıyordu. İstanbul'un işgalinde İngilizler tarafından Malta'ya sürülenler arasında o da vardı (1919); dönüşünde (1921) Diyarbakır'da **Küçük Mecmua**'yı çıkardı (1922), 66. sayısında (26 Ekim 1918) kapanmış olan İstanbul'daki **Yeni Mecmua**, 1 Ocak 1923'te (sayı 67) tekrar çıkmaya başlayınca derginin ilk serisindeki sosyoloji yazılarına burada tekrar devam etti (→ sayı 84, 13 Eylül 1923). Ankara'da Telif ve Tercüme Encümeni Reisliği'ne tayin edilmişti (Nisan 1923), az sonra da Diyarbakır milletvekili oldu (1923), fakat çok geçmeden hastalandı, İstanbul'a geldi, teşhis ve tedavi edilemedi hastalığı. Mezarı Sultan Mahmut Türbesi'ndedir ★ Ziya Gökalp, Tanzimat'tan beri ferdî ve dağınık çabalarla

yatağını arayan Türkçülük akımını bir sisteme bağlayıp topluma mal eden bir fikir adamıdır. "Türk milletini yükseltmek" ilkesinde özetlediği Türkçülüğün dilde, güzel sanatlarda, ahlâkta, hukukta, dinde, ekonomide, siyaset ve felsefede gerçekleştirilme yollarını göstererek imparatorluğun çöküntü devirlerinde ülküsü ve inancıyla aktif ve kurtarıcı bir mürşit oldu, millî edebiyat akımının kuvvetlenmesi, halka ve millî kültür kaynaklarına gidilmesi yolunda genç sanat kuşaklarına önderlik etti. Bilgin ve önderliğin yanı sıra, fikirlerini sadeleştirerek, halka daha geniş ölçüde yayabilmek için, sanattan da faydalandı, inceleme, makale, didaktik şiir, manzum destan ve masal türlerinde eser verdi ★ **Kızıl Elma** (1915), **Yeni Hayat** (1918), **Altın Işık** (1923) adlarında üç şiir kitabı olan Ziya Gökalp'ın makale ve öteki türlerde eserleri şunlardır: **Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak** (1918), **Türkçülüğün Esasları** (1923), **Türk Medeniyet Tarihi** (1925), **Malta Mektupları** (1931), vb. ★ Türkçülüğün Esasları kitabının Prof. Mehmet Kaplan önsözüyle notlandırılmış, indeks eklenmiş, ilmî baskısı, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 1000 Temel Eser serisindedir (1970). Fevziye Addullah Tansel tarafından hazırlanıp Türk Tarih Kurumu'nca yayımlanmakta olan **Ziya Gökalp Külliyatı**'nın henüz iki cildi çıktı: 1) **Şiirler ve Halk Masalları** (1952), 2) **Limni ve Malta Mektupları** (1965) ★ Hayatı, M. Emin Erişirgil tarafından romanlaştırılmış (**Bir Fikir Adamının Romanı,** 1951) olan Gökalp üzerine kırka yakın kitap yazılmıştır. Damadı Ali Nüzhet Göksel'in hazırladığı küçük bir tanıtma kitabı, Varlık Yayınları'ndadır: **Ziya Gökalp** (1953). Cavit Orhan Tütengil de 1954'te bir **Ziya Gökalp Bibliyografyası** çıkarmıştı. **Doğumunun 95. Yıldönümü Münasebetiyle** yeni bir **Ziya Gökalp Bibliyografyası,** İsmet Binark ve Nejat Sefercioğlu tarafından yayımlandı (1971) ★ Değişik pek çok baskıları olan **bütün eserleri,** Kültür Bakanlığı Ziya Gökalp Yayınları'ndâ toplanmaktadır (1976). Gökalp'ın toplumsal ve siyasal düşünceleri üzerine Taha Parla'nın önemli bir incelemesi, Brill Yayınevi'nce Hollanda'da (Leiden) basıldı: **The Social and Political Thought of Ziya Gökalp, 1876-1924** (1985).

ZİYA PAŞA ★ Tanzimat devri şairlerinden, 1825-17 Mayıs 1880, doğ. İstanbul, ölm. Adana ★ Sadaret Kalemi'nde memurken Reşit Paşa'nın yardımıyla kâtip olarak saraya alındı (1855), fransızca öğrendi, Kıbrıs'a (1861), Amasya'ya (1863) mutasarrıf oldu; I. Meşrutiyetin kurulmasına çalışan Yeni Osmanlılar Cemiyeti üyesi olduğundan Namık Kemal'le Paris'e kaçtı (1867), Londra'da yine Namık Kemal'le Hürriyet gazetesini çıkardı (1868), Cenevre'ye gitti (1870), ertesi yıl İstanbul'a döndü, Abdülaziz'in tahttan indirilmesinden sonra Maarif Müsteşarı oldu (1876). Konya ve Adana'da (1878 →) valilik etti. Mezarı Adana'da ★ Ziya Paşa, divan edebiyatı sevgi ve alışkanlığını sürdürmekle beraber hak, adalet, ilerleme.. gibi siyasî ve sosyal düşünce ve kavramları savunan şiirleri (**Terkib-i bend**), halk dilinin yazı dili olmasını, halk şiirimizin değerlendirilmesini isteyen makalesi (**Şiir ve İnşa**) ile, Tanzimat ediplerinin ortak ideallerine katıldı; İstibdada karşı savaştı. Namık Kemal'e fikir ve ideal arkadaşı oldu ★ Eserleri: **Zafer-nâme** (nazım nesir karışık yergi, 1868?), **Harâbat** (Arap, Fars ve Türk şiiri antolojisi, üç cilt, 1874), **Eş'ar-ı Ziya** (şiirler, 1881; **Külliyat-ı Ziya Paşa** adı altında Süleyman Nazif tarafın-

dan 1925) ★ Hakkında bir tanıtma ve şiirlerinden seçmeler kitabını Şükrü Kurgan hazırlamıştı (1953 vd., Varlık Yayınları), iki akademik eseri Prof. Kaya Bilgegil çıkardı: **Ziya Paşa Üzerinde Bir Araştırma** (Erzurum, 1970), **Harâbat Karşısında Namık Kemal** (İstanbul, 1972) ★ **Zafer-nâme**'nin yeni basımı, Tercüman 1001 Temel Eser dizisindedir (1975). Hüseyin Kâzım Kadri'nin incelemesi **Ziya Gökalp'in Tenkidi** (1989) adını taşıyor.

ZİYALAN, Nihat ★ Günümüz şairlerinden, doğ. 1939 Adana ★ Lise onuncu sınıftan ayrıldı, tiyatrolarda, filmlerde aktörlük yaptı, Avustralya'ya göç etti ★ İkinci Yeni Şairlerinden. **Asık Yü lünün Biri** (1963) kitabından sonraki şiirleri çoğunlukla Dost, Papirüs, Soyut dergilerinde çıktı. Son şiir kitabı **Güvercin Uçuşu** (1980) adıyla yayınlandı.

ZORLUTUNA, Halide Nusret ★ Günümüz şairlerinden, 1901-10 Haziran 1984, doğ. ve ölm. İstanbul ★ Erenköy Kız Lisesi'ni bitirdi, Edebiyat Fakültesi'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı, 1924'te Edirne Kız Öğretmen Okulu'nda başladığı türkçe ve edebiyat öğretmenliğine çeşitli şehir ve okullarda devam etti. Ankara Kız Teknik Öğretmen Okulu edebiyat öğretmenliğinden emekliye ayrıldı (1957) ★ İlk şiirlerini Mütareke yıllarında yayımlayan, **Git Bahar** şiiri ile (1920) adını duyuran Halide Nusret, şiir, nesir ve hikâyelerini önce sürekli olarak Millî Mecmua'da bastırdı (1923-1928); şiirlerinde (Çınaraltı, Aydabir, Hisar vb. dergileri) değişik yaşamalar karşısında bir kadın ruhunun duyarlığını dile getirdi ★ Şiir kitapları: **Geceden Taşan Dertler** (1930), **Yayla Türküsü** (1943), **Yurdumun Dört Bucağı** (1950), **Ellerim Bomboş** (1967) ★ Romanları: **Küller** (1921), **Sisli Geceler** (1922), **Gülün Babası Kim** (1933), **Beyaz Selvi** (hikâye, 1945), **Büyükanne** (1971), **Aydınlık Kapı** (1974) ★ Öğretmenlik yılları anılarından oluşan **Benim Küçük Dostlarım** (1977)'dan sonra yine bir roman yayımladı: **Aşk ve Zafer** (1978) ★ Ümmül Muharrirat (yazarların annesi) ilân edilen Zorlutuna, 1983 yılında Kültür Bakanlığı Hizmet Beratı'nı almıştı.

EDEBİYAT ARMAĞAN VE ÖDÜLLERİ

(Burada yalnız sürekli olmuş armağanlar toplanmış; gazeteler veya çeşitli kişilerce bir ya da iki kereliğine verilmiş, değişik armağanlar listeye katılmayıp, ancak kitabın içinde ilgili maddelerde belirtilmiştir.)

ABDİ İPEKÇİ ÖDÜLLERİ:

Milliyet Sanat Dergisi'nin düzenlediği ödüller, 1980'den beri her yıl değişik sanat dallarında veriliyor. Sonuçlar Ocak ayında açıklanıyor.

Edebiyat dalında ödül kazanan sanatçılarımız:

1980 – Oyun dalında verilen ödülü Tuncer Cücenoğlu (**Çıkmaz Sokak**) ve Vûs'at O. Bener (**İpin Ucu**) paylaştılar.
1981 – Roman dalında verilen ödülü Hulki Aktunç (**Bir Çağ Yangını**) kazandı.
1982 – Öykü dalında verilen ödülü Muzaffer Abayhan (**Biz Birbirimize Benzeriz**) kazandı.
Şiir dalında verilen ödülü Ali Cengizkan (**Yunan Dosyası**) ve Yaşar Miraç (**Dilsiz Sevdalılar**) paylaştılar.
Röportaj dalında verilen ödülü Erhan Akyıldız (**Yunan'lı Askerin Türkiye'ye Dostluk Seferi**) kazandı.
1983 – Grafik dalında verildi.
1984 – Karikatür dalında verildi.
1985 – Röportaj dalında Celal Başlangıç (**Göçenler ve Göçerler**)
1986 – Şiir dalında Behçet Aysan kazandı.
1987 – Öykü veya roman eleştirisi dalında verilen ödülü Zehra İpşiroğlu aldı.
1988 – Cengiz Çiçek (**1987-1988 Yılında Siyasal İktidar - Türk Basını İlişkileri**)
1989 – (Haber Fotoğrafı) Hüseyin Tek (**İrticaa Selam'la**)
1990 – (Türk Basınında Tiraj ve Promosyon Sorunu) Hilmi Tutar
1991 – (Basında Bunalım) Güventür Görgülü
1992 – (Teknoloji ve İnsan Unsuru Gelişiminde Türk Basının Dünyadaki Yeri) A. Murat Vural.
1993 – Yapılmadı.
1994 – (Köşe Yazısı) Feridun Andaç (Işık Ol, Günüme Ağ)
1995 – (Söyleşi) Necati Sönmez (Alain Touraine ile söyleşi)

AKADEMİ KİTABEVİ EDEBİYAT ÖDÜLLERİ:

Genç yazarları özendirmek amacıyla 1979'da kurulan ödül, şiir, hikâye, roman, deneme-inceleme-eleştiri-gezi ve çocuk edebiyatı dallarında yayımlanmış ya da yayına hazırlanmış ilk yapıtlara veriliyor.

Ödülleri şimdiye kadar şu sanatçılarımız kazandılar:

Şiir dalında:

1980 – Birincilik Ödülü verilmedi. Başarı Ödülü'nü Murathan Mungan (**Osmanlıya Dair Hikâyat**), Turgay Fişekçi (**Yakınlık**) ve Ozan Telli (**Komüncüler**) adlı kitaplarıyla paylaştılar.
1981 - Birincilik Ödülü'nü Hüseyin Haydar (**Acı Türkücü**) adlı kitabıyla kazandı.

Başarı Ödülü'nü Ahmet Ada (**Gün Doğsun Gül Üstüne**), Ali Cengizkan (**Senlere**) ve Adnan Azar (**Unutmak Suları**) adlı kitaplarıyla paylaştılar.

1982 - Birincilik Ödülü verilmedi. Başarı Ödülü'nü Suat Vardal (**Biz Gene Yanyana**) adlı kitabıyla aldı.

1983 - Birincilik Ödülü verilmedi. Başarı Ödülü'nü Serhan Özdemir (**Hüzündür İlk Kelimesi**) adlı kitabıyla aldı.

1984 - Birincilik Ödülünü Nevzat Çelik (**Şafak Türküsü**), Başarı Ödülü'nü Salih Bolat (**Yaşanan**) adlı kitaplarıyla kazandılar.

1985 - Birincilik Ödülü'nü Mehmet Yaşın (**Sevgilim Ölü Asker**), Başarı Ödülü'nü Hüseyin Alemdar (**Toplanmış Sevgi Ölüleri**) ve İbrahim Karaca (**Ardından**) adlı kitaplarıyla aldılar.

1986 - Birincilik ve Başarı Ödülü verilmedi.

1987 - Birincilik Ödülü'nü Emirhan Oğuz (**Ateş Hırsızları Söylencesi**), Başarı Ödülü'nü Muammer Karadaş (**Aşkta Sakınmak Olmaz**) adlı kitaplarıyla aldılar.

1988 - Şiir Ödülüne değer yapıt bulunamadı. Mansiyonlar: Nuh Ömer Çetinay ve Nur Bulum.

1989 - Şiir Başarı Ödülü'nü Sabri Gürses aldı. Mansiyonlar: Altay Öktem ve Ali Mustafa'ya verildi.

1990 - Mansiyonlar Ünal Ersözlü, Namık Kuyumcu ve Önder Kızılkaya'ya verildi.

1991 - Ödül verilmedi.

H i k â y e dalında

1980 - Birincilik Ödülünü Nursel Duruel (**Geyikler, Annem ve Almanya**) adlı kitabıyla kazandı. Başarı Ödülü'nü Abdullah Nefes (**Sürgün**) ve İnci Aral (**Ağda Zamanı**) ile paylaştılar.

1981 - Birincilik Ödülü'nü Feyza Hepçilingirler (**Sabah Yolcuları**) ve Fazlı Yalçın (**Sevgi Yoksa**) adlı kitaplarıyla paylaştılar.

1982 - Birincilik Ödülü'nü Erendiz Atasü (**Kadınlar da Vardır**), Hüseyin Akyüz (**Beyaz Güvercin**) adlı kitaplarıyla paylaştılar. Başarı Ödülü'nü Ahmet Çakır (**Dostun Ölümü**) adlı kitabıyla kazandı.

1983 - Birincilik Ödülü verilmedi. Başarı Ödülü'nü Ülkü Ayvaz (**İşlerin Yolunda Gitmesine Engel Olan Kim**), Öykü Özendirme Ödülü'nü Özcan Karabulut (**Karşı Öyküler**) ve Engin Çetinbağ (**Kardelene Merhaba**) adlı kitaplarıyla paylaştılar.

1984 - Birincilik Ödülü'nü Şükran Fanmaz (**Çiçeklerle**), Başarı Ödülü'nü Muzaffer Abayhan (**Biz Birbirimize Benzeriz**) adlı kitaplarıyla kazandılar.

1985 - Birincilik Ödülü'nü Ahmet Yurdakul (**Telgrafın Telleri**) adlı kitabıyla kazandı.

1986 - Başarı Ödülü'nü Gülderen Bilgili (**Bir Gece Yolculuğu**) adlı yapıtıyla kazandı.

1987 - Birincilik Ödülü'nü Hakan Şenocak (**Karanfilsiz**) ve Ahmet Yıldız (**Ölüm Hoş Geldi**) adlı yapıtlarıyla paylaştılar. Başarı Ödülü'nü Sezer Ateş (**Bütün Oteller İstanbul Palas**) adlı kitabıyla aldı.

1988 - Başarı Ödülü'nü Berrin Kınımlıoğlu kazandı.

1989 - Mansiyon Behçet Çelik ve Birol Keskin'e verildi.

1990 – Başarı Ödülü'nü Eray Bulvar **Sevginin Zaferi** adlı yapıtıyla kazandı.
1991 – Başarı: Neşe Cehiz (**Evlilik Cüzdanlarını Buruşturan Öyküler**). Özendirme: Atilla Şenkon (**Hergün Perşembe Olsa**)

R o m a n dalında:

1980 ve 1981'de ödül verilmedi.
1982 – Ödül verilmedi.
1983 – Birincilik Ödülü'nü Ahmet Altan (**Dört Mevsim Sonbahar**) adlı kitabıyla kazandı.
1984 – Ödül verilmedi.
1986 – Başarı Ödülü: Öner Yağcı (**Kardelen**)
1987 – Ödül verilmedi.
1988 – Ödül verilmedi.
1989 – Ödül verilmedi. Mansiyonlar Nejat Elibal ile İlker Özünki'ye verildi.
1990 – Ödül verilmedi.
1991 – Ödül verilmedi.

Deneme-Eleştiri-İnceleme-Gezi dalında:

1980 – Birincilik Ödülü'nü Ayşegül Dora Güney (**İran'da Devrim**) adlı kitabı, Başarı Ödülü'nü Recep Selâhattin Doğan (**Alıp Veremediklerim**) adlı kitabı ile kazandı.
1981 – Birincilik Ödülü verilmedi. Başarı Ödülü'nü Mehmet Yaşar Bilen (**Yazdıkça**) adlı kitabı ile kazandı.
1982 ve 1983'de ödül verilmedi.
1984 – Birincilik Ödülü'nü A. Mümtaz İdil (**Roman ve Gerçekçilik**) adlı kitabıyla kazandı.
1985 – Ödül verilmedi.
1986 – Birincilik Ödülü verilmedi. Başarı Ödülü'nü Mehmet Altan aldı.
1987 – Birincilik Ödülü'nü Yaşar Seymen (**Hüznün Coşkusu Altındağ**) ve Feridun Andaç (**Gerçekçilik Yolunda**) adlı yapıtlarıyla paylaştılar.
1988 – Ödül verilmedi.
1989 – Başarı Ödülü H.Zafer Şahin'e verildi.
1990 – Ödül verilmedi.
1991 – Ödül verilmedi.

ORHON MURAT ARIBURNU ŞİİR ÖDÜLÜ:

1990 – Sunay Akın (**Makiler**)
1991 – Gültekin Emre (**Düş Kuyusu**)
1992 – Ali Asker Barut (**Rüzgârla Dolu**)
1993 – Engin Turgut (**Küs**)
1994 – Abdülkadir Budak (**İmzası Gül**)
1995 – Mustafa Irgat (**Ait'siz Kimlik Kitabı**)

AVNİ DİLLİGİL TİYATRO ÖDÜLÜ:

21 Mayıs 1971'de ölen tiyatro oyuncusu ve yönetmeni Avni Dilligil adına konulan en iyi tiyatro yazarı ödülü 1978'de ilk kez düzenlendi.
1978 – Bilgesu Erenus (**İkili Oyun**)

1979 - Oktay Arayıcı (**Bir Ölümün Toplumsal Anatomisi**)
1980 - Fakir Baykurt (**Tırpan**)
1981 - Sabahattin Kudret Aksal (**Kahvede Şenlik Var**)
1982 - Turan Oflazoğlu (**Kösem Sultan**)
1983 - Orhan Asena (**Ölümü Yaşamak**)
1984 - Tuncer Cücenoğlu (**Kadıncıklar**)
1985 - Müzeyyen Engin Erim (**Hulusi Bey'in Kızları**)
1986 - Tuncer Cücenoğlu (**Çıkmaz Sokak**)
1988 - S. Kudret Aksal (**Önemli Adam**)
1990 - Mehmet Baydur (**Yangın Yerinde Orkideler**)
1991 - Ödüle değer yapıt bulunamadı. Jüri Özendirme Ödülü: Kerem Kurdoğlu (**Faustofeles**)
1992 - Gülsen Siren (**Aile Şerefi**)
1993 - Yıldız Kenter-Müşfik Kenter (**Konken Partisi** - Olağanüstü Yorum Ödülü)
1994 - Melisa Gürpınar (**İstanbul'un Gözleri Mahmur**)

AZRA ERHAT ÇEVİRİ ÖDÜLÜ:

Yazko Çeviri Dergisi tarafından konulan ödül, her yıl yazarın ölüm yıldönümlerinde (6 Eylül) çeviri ürünü, çeviri üzerine araştırma ve Türk çeviri yazınına üstün katkıda bulunmuş kişiler olmak üzere üç dalda veriliyor.

1983 - Üstün Hizmet Ödülü: A. Kadir
Ürün Ödülü: Celâl Üster, George Thomson'dan yaptığı **Eski Yunan Üstüne İncelemeler: Tarih Öncesi Ege** adlı çeviri ile. Çeviri Üstüne İnceleme: Ödül verilmedi.
1984 - Üstün Hizmet Ödülü: Tahsin Yücel.
Ürün Ödülü: Ülker İnce, Lawrence Durell'den yaptığı **İskenderiye Dörtlüsü** ve Gül Işık İtalo Svevo'dan yaptığı **Zeno'nun Bilinci** adlı çeviri ile.
Çeviri Üstüne İnceleme: Ödül verilmedi.
1985 - Ödül verilmedi.

CEMAL SÜREYA ŞİİR ÖDÜLÜ:

1991 - Kitap: Metin Altıok (**Gerçeğin Öte Yakası**)
Dosya: Metin Göz (**Sim ve Delta**)
1992 - Adnan Özer (**Zaman Haritası**)
Süreyya Berfo (**Şiir Çalışmaları**)
1993 - Enis Batur (**Perişey**)
Sedat Şanver (**Haremdeki Kadınlar**)
1994 - Yıldırım Türker (**Cihangir Kedileri**)
Ali Asker Barut (**Üsküdar Şiirleri**)
1995 - Hulki Aktunç (**Istıraplar Ansiklopedisi**)
Hakan Savlı (**Unutulmuş Çocukluk Eskizleri**)

CEYHUN ATUF KANSU ŞİİR ÖDÜLÜ:

1987 - Şükrü Erbaş (**Yolculuk**)
1988 - Emirhan Oğuz (**Ateş Hırsızları Söylencesi**)

1989 - Müslim Çelik **Peryavşan)**
1990 - Salih Bolat (**Karşılaşma**)
1991 - Ahmet Ada (**Aşk Her Yerde**)
1992 - Hüseyin Yurttaş (**Kod Adı: Mansur**)
1993 - Hidayet Karakuş (**Sesini Bana Bırak**)
1994 - Abdülkadir Budak (**İmzası Gül**)
1995 - Ali Cengizkan (**Sürek Avında Dünya**)

DÜNDAR TAŞER ARMAĞANI:

Töre-Devlet Yayınevi'nin (Ankara) milliyetçi yazar Dündar Taşer (1925-1972) adına açtığı bir edebiyat yarışmasıydı, 1977'den sonra verilmedi.

1974 - İlk armağan tiyatro alanında konmuş, seçiciler kurulu, birinci ve ikinciliğe değer eser bulamayarak, üçüncülüğü **Alpaslan** adlı eseriyle Yaşar Sağlam'a vermişti (Töre dergisi, 37, Haziran 1974).
1976 - Yarışma roman türünde düzenlenmişti. Birinciliği Sevinç Çokum (**Zor**), ikinciliği Hasan Kayıban (**Uyanmak**), üçüncülüğü Alper Aksoy (**Kutlu Töre**) kazandılar. Yarışma üzerine geniş bilgi Töre dergisinin Ekim ve Aralık 1976, kazananlarla konuşmalar ise Ocak 1977 sayılarındadır.

ENKA SANAT ÖDÜLLERİ:

Enka Spor, Eğitim ve Sosyal Yardım Vakfı tarafından düzenlenen ödüller, 1986 yılına kadar her yıl değişik dallarda verildi.

1984 - Tiyatro dalında verildi.
Birincilik ödülü: Ülkü Ayvaz (**Yeniden Yaratma**)
İkincilik ödülü: Turgut Özakman (**Bir Şehnaz Oyun**)
Üçüncülük ödülü: Ülker Köksal (**Uzaklar**)
1985 - Öykü dalında verildi.
Birincilik ödülü: Sabahattin Kudret Aksal (**Vavlar**) adlı hikâyesi ile;
İkincilik ödülü: Nihal Çeliker (**Sanrı**) adlı hikâyesi ile;
Üçüncülük ödülü: Feyza Hepçilingirler (**Eski Bir Balerin**) adlı hikâyesi ile.
1986 - Şiir dalında düzenlenen ödül, ilk üç derecede verilmedi.

GÖSTERİ ÖDÜLLERİ:

Gösteri Dergisi'nin düzenlediği ödüller, her yıl değişik dallarda, daha önce yayımlanmamış yapıtlara veriliyor. (1985'ten sonra verilmedi.)

1981 - Şiir Dalı: Birincilik ödülünü Murathan Mungan (**Sahtiyan**), ikincilik ödülünü Haydar Ergülen (**Unutulmuş Bir Yaz İçin**), üçüncülük ödülünü Hamdi Topçu (**Acemi Yaz**) aldılar.
Öykü Dalı: Birincilik ödülünü Sevda Kaynar (**Ağrı**), ikincilik ödülünü Yasemin Okan (**Son Kez Acıyla**), üçüncülük ödülünü Cengiz Öndersever (**İkarus'un Kanatları**) aldılar.
1982 - Deneme Dalı'ndaki yarışmada birincilik ödülünü Mehmet Ergüven (**Mavisakal Haklı**), Sanat Röportajı Dalı'ndaki yarışmada birincilik ödülünü Reha Öz (**Ekip, Dikkat! Yapış! Hoop!..**) aldılar.
1983 - Şiir Dalı: Birincilik ödülünü Ozan Telli (**Şah Kulu**), ikincilik ödülünü

Turgay Kantürk (**Düş müydü**), üçüncülük ödülünü Orhan Alkaya (**Bilen Nedir**) aldılar.

1984 – Deneme Dalı'ndaki yarışma, lise-dengi okul ve üniversite-yüksekokul öğrencileri arasında düzenlendi.

HALDUN TANER ÖYKÜ ÖDÜLLERİ:

1987 – Tomris Uyar(**Son Sanrı**), Nedim Gürsel (**Saklambaç**)
Murathan Mungan (**Hedda Gabler Adlı Bir Kadın**)
(Tomris Uyar ödülü reddetti)
1988 – Nazlı Eray (**Karanfil Gece Kursu**)
1989 – Kürşat Başar (**Dışarda Kötülük Vardı**)
1990 – Mario Levi (**Bir Şehre Gidememek**)
1991 – Adnan Özyalçıner (**Cambazlar Savaşı Yitirdi**), Nurten Ay (**Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı**)
1992 – Didem Uslu (**Tutkulu Bir İstanbul Üçlemesi**), Yavuzer Çetinkaya (**Savaş ve Doğum**)
1993 – Erhan Bener (**Alabalık**)
1994 – Zeyyat Selimoğlu (**Derin Dondurucu İçin Öykü**)

HASAN ÂLİ EDİZ ÇEVİRİ ÖDÜLÜ:

Hasan Âli Ediz ailesinin girişimiyle Türkiye Yazarlar Sendikası'nca yürütülen ödül, her yıl 26 Kasım'da açıklanıyor.

1980 – A. Kadir
1981 – Mehmet Özgül

İSMET KÜNTAY TİYATRO ÖDÜLÜ:

Ölüm yıldönümlerinde (25 Temmuz), "yılın oyunları içinde Küntay'ın tiyatro anlayışına ve dünyaya bakışına en yakın" oyuna, yazarın eşi Nadide Küntay tarafından Ankara'da verilen bu ödülü şu yazarlarımız kazandılar:

1974 – Orhan Asena (**Şili'de Av**)
1975 – Ümit Denizar (**Ferhat ile Şirin**)
1976 – Ömer Polat (**Aladağlı Miho**)
1977 – Vasıf Öngören (**Zengin Mutfağı**)
1980 – Orhan Asena (**Ölü Kentin Nabzı**)
1981 – Mehmet Akan (**Hikâye-i Mahmud Bedreddin**)
1982 – Mehmet Akan (**Hikâye-i Mahmud Bedreddin**)
1983 – Turgut Özakman (**Resimli Osmanlı Tarihi**)
1984 – Tuncer Cücenoğlu (**Kadıncıklar**)
1985 – Cem Yalın (**Böylesi Bir Öykü**)
1986 – Ülker Köksal (**Uzaklar**)
1988 – Nezihe Araz (**Afife Jale**)
1990 – Güngör Dilmen (**Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını**)
1991 – Yılmaz Erdoğan, Muzaffer Abayhan (**Gereği Düşünüldü**)
1992 – Kerem Kurdoğlu (**Fayton Soruşturması**), Burak M. Uçar (**Umut Cinayeti**)

1993 – Yüksel Pazarkaya (**Ferhat'ın Yeni Acıları**)
1994 – Murathan Mungan (**Mezopotamya Üçlemesi**)

KARACAN ARMAĞANI:

Milliyet gazetesinin her sene bir başka konuda bu armağanı 1962'de başladı. Gazetenin kurucusu Ali Naci Karacan'ın ölüm (7 Temmuz 1955) yıldönümünde verilir. Şimdiye kadar edebiyat ve çevresi konularda şu yazarlarımız ödül aldılar:

1962 – Bir memleket gerçeği konulu röportaj yarışmasında (ilk yarışma) Dursun *Akçam birincilik, Kerim *Korcan ikincilik, Erol °Toy üçüncülük kazandı.
1967 – Günümüz diline, hayatına uygun Karagöz oyunları konulu yarışmada Aziz °Nesin birinci, Mehmet °Seyda ikinci oldular.
1968 – Konu eski eserlerin bugünkü dile çevrilmesi idi. Yarışmayı birer tarih kitabı sadeleştirmiş üç araştırıcı kazandı; bunlardan Gültekin Elibal'ın El-vâh-ı Nakşiye Kolleksiyonu sonradan kitap halinde basıldı (1970), öbür ikisi gazetede tefrika edildi.
1969 – Sekizinci Karacan Armağanı'na Millî Mücadele araştırmaları konu olmuştu, katılan eserlerden üç tanesine ödül verildi, özetler Milliyet'te yayımlandı.

KÜLTÜR BAKANLIĞI BÜYÜK ÖDÜLÜ:

1979 yılında kurulan bu ödül, her yıl çalışmaları ve eserleriyle sanat ve kültür yaşamımıza katkıda bulunan kişi veya kuruluşlara verilmektedir. Kazanan sanatçılar:

1979 – Yaşar Nabi Nayır
1980 – Necip Fazıl Kısakürek
1981 – Verilmedi.
1982 – Necati Cumalı

LİONS EDEBİYAT ÖDÜLÜ:

Her yıl bir başka edebiyat türüne verilecek bu ödül, bir yıl önce yayınlanmış kitaplara verilmektedir.

1978 – Şiir türünde eserlere verilen ödülü **Söz Gibi** (1977) ile Mehmed Kemal kazandı. Seçiciler kurulu Osman Serhat'ın **Gülgün ile Nergis** ve Seyyit Nezir'in **Israrla** kitaplarına özel ödül verdi.
1979 – Hikâye türünde eserlere verilen ödülü **Alandaki Delikanlı** (1978) ile Samim Kocagöz kazandı. Seçiciler kurulu Kemal Ateş'in **Çürük Kapı** kitabına özel ödül verdi.

MADARALI ROMAN ÖDÜLÜ:

Emekli öğretmen Fikret Madaralı ile eşinin kurdukları ödül, bir önceki yılda basılmış romanlardan birine verilir. Seçiciler kurulu, sonucu Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümlerinde (17 Nisan) açıklar.

Kazanan sanatçılarımız:

1974 – Yaşar Kemal (**Demirciler Çarşısı Cinayeti**)

1975 - Abbas Sayar (**Can Şenliği**)
1976 - Talip Apaydın (**Tütün Yorgunu**)
1977 - Ömer Polat (**Dilan**)
1978 - Aziz Nesin (**Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz**)
1979 - Aysel Özakın (**Alnında Mavi Kuşlar**)
1980 - Adalet Ağaoğlu (**Bir Düğün Gecesi**)
1981 - Oktay Rıfat (**Danaburnu**)
1982 - Rıfat Ilgaz (**Yıldız Karayel**)
1983 - Sulhi Dölek (**Kiracı**)
1984 - Orhan Pamuk (**Sessiz Ev**)
1985 - Mehmet Eroğlu (**Issızlığın Ortası**)
1986 - Ayla Kutlu (**Bir Göçmen Kuştu O**)
1988 - Öner Yağcı (**Turnalar**)
1989 - Şemsettin Ünlü (**Toprak Kurşun Geçirmez**)

MEHMET ALİ YALÇIN ROMAN ÖDÜLÜ:

May Yayınevi kurucusu gazeteci, yazar Mehmet Ali Yalçın adına kurulan ödül, daha önce yayımlanmamış yapıtlara veriliyor.

1981 - Burhan Günel (**Acının Askerleri**) ve Hidayet Karakuş (**Yağmurlar Nereye Yağar**)
1982 - Burhan Günel (**Kalanlar ve Gidenler**) ve Cüneyt Kelkitli (**Önce Pazartesi**)
1983 - Ödül verilmedi.

MİLLİYET YAYINLARI ROMAN YARIŞMASI:

Amatör ve profesyonel bütün Türk yazarlarının, daha önce basılmamış eserleriyle katılabilecekleri ve her yıl tekrarlanacak bu yarışmanın birincisine on bin, ikincisine altı bin, üçüncüsüne dört bin lira verilir.

1975 - Şubat'ında sonuçlanan ilk 1974 yarışmasında **Bir Gün Tek Başına** romanıyla Vedat °Türkali birincilik, **Pansiyon Huzur** romanıyla İrfan °Yalçın ikincilik ve **Korugan** romanıyla Sulhi °Dölek üçüncülük kazandılar.
1976 - Nisan'ında sonuçlanan 1975 yarışmasında ilk üç dereceye değer eser bulunamadı. Levent °Ağralı (**Göçük**) birinci mansiyonu, Mehmet Zeki °Niksarlı (**Türkoğlu Cıbır Salih ile Acemoğlu Gaffar**) ikinci mansiyonu, Güney Dal da (**Memeleri Büyüyen İşçi**) üçüncü mansiyonu kazandılar.
1977 - Mustafa °Yeşilova, **Kopo** romanıyla birincilik kazandı.
1979 - Nisan'ında sonuçlanan 1978 yarışmasında birincilik ödülünü **Issızlığın Ortası** romanı ile Mehmet °Eroğlu ve **Cevdet Bey ve Oğulları** (ödüle, **Karanlık ve Işık** adıyla katılmıştı) romanı ile Orhan °Pamuk birlikte kazandılar. Selçuk Baran'ın **Bozkır Çiçekleri** övgüye değer bulundu.
1990 - Birincilik ödülünü **Darbe** adlı romanı ile Bekir Yıldız ve **Hamriyanım** romanı ile Habib Bektaş birlikte kazandılar.

NECATİGİL ŞİİR ÖDÜLÜ:

Şair Behçet Necatigil'in adına ailesi tarafından kurulan ödül, 1980'den beri her yıl şairin ölüm yıldönümü olan 13 Aralık'ta açıklanıyor.

Kazanan şairler:

1980 - İlhan Berk (**İstanbul Kitabı**)
1981 - Ahmet Erhan (**Alacakaranlıktaki Ülke**)
1982 - Turgut Uyar (**Kayayı Delen İncir**)
1983 - Refik Durbaş (**Nereye Uçar Gökyüzü**)
1984 - Oktay Rıfat (**Dilsiz ve Çıplak**)
1985 - Tuğrul Tanyol (**Ağustos Dehlizleri**)
1986 - Cevat Çapan (**Dön Güvercin Dön**)
1987 - Ahmet Oktay (**Yol Üstündeki Semender**)
1988 - Cemal Süreya (**Güz Bitiği/Sıcak Nal**)
1989 - Ödül verilmedi.
1990 - Sefa Kaplan (**İnsan Bir Yalnızlıktır**)
1991 - Turgay Kantürk (**İlk Gibi Son**)
1992 - Vural Bahadır Bayrıl (**Melek Geçti**)
1993 - Salâh Birsel (**Varduman**)
1994 - Osman Hakan A. (**Gül Odası**)

NEVZAT ÜSTÜN ŞİİR VE HİKÂYE ÖDÜLLERİ:

Şair ve hikâyeci Nevzat Üstün adına kurulan ödüller, 1980'den bu yana şiir ve hikâye dallarında veriliyor. Her yıl 8 Kasım tarihinde açıklanan ödülün yönetmeliğinde değişiklik yapılarak 1982'den itibaren bir yıl şiir, bir yıl hikâye dalında verilmesi kararlaştırıldı.

Bu ödülleri aşağıdaki şair ve hikâyecilerimiz kazandılar:

Şiir dalında:

1980 - Ali Yüce (**Halk Çağı**)
1981 - Hasan Hüseyin (**Filizkıran Fırtınası**)
Ahmet Özer (**Ayrı Beraberlikler**)-Başarı Ödülü.
1982 - Şükran Kurdakul (**Bir Yürekten, Bir Yaşamdan**)
Hidayet Karakuş (**Hangi Leylasın Sen**)-Başarı Ödülü.

Hikâye dalında:

1980 - Osman Şahin (**Ağız İçinde Dil Gibi**)
1981 - Nadir Gezer (**Hanife Nineden Öyküler**)
Orhan Çubukçu (**Oyun Başlıyor**)-Başarı Ödülü.
1983 - İnci Aral (**Kıran Resimleri**)
Feryal Zeynep Bağcılar (**Yine Bir Gülnibal**)-Başarı Ödülü.
Celal Özcan (**Düğüncüler**)-Başarı Ödülü.

ORHAN KEMAL ROMAN ARMAĞANI:

Sonucu her yıl, yazarın ölüm yıldönümlerinde (2 Haziran) açıklanan armağan, bir önceki yılın yayınlanmış romanlarından birine verilir. Orhan Kemal'in ailesince kurulmuş bu armağanı şu romancılarımız kazandılar:

1972 - Yılmaz Güney (**Boynu Bükük Öldüler**)
1973 - Çetin Altan (**Büyük Gözaltı**)
1974 - Sevgi Soysal (**Yenişehirde Bir Öğle Vakti**)

1975 - Erdal Öz (**Yaralısın**)
1976 - Vedat Türkali (**Bir Gün Tek Başına**)
1977 - Hasan İzzettin Dinamo (**Kutsal Barış**)
1978 - Fakir Baykurt (**Kara Ahmet Destanı**)
1979 - Mehmet Başaran (**Mehmetçik Mehmet**)
1980 - Adalet Ağaoğlu (**Bir Düğün Gecesi**)
1981 - Verilmedi.
1982 - Rıfat Ilgaz (**Yıldız Karayel**)
1983 - Orhan Pamuk (**Cevdet Bey ve Oğulları**)
1984 - Tarık Dursun K. (**Kurşun Ata Ata Biter**)
1985 - Mehmet Eroğlu (**Issızlığın Ortasında** ve **Geç Kalmış Ölü**) adlı birbirini bütünleyen romanları ile.
1986 - Yaşar Kemal (**Kale Kapısı**)
1987 - Şemsettin Ünlü (**Yukarı Şehir**)
1988 - Ahmet Yurdakul (**Kahramanlar Ölmeli**)
1989 - Samim Kocagöz (**Eski Toprak**)
1990 - Demir Özlü (**Bir Yaz Mevsimi Romansı**)
1991 - Peride Celal (**Kurtlar**)
1992 - Talip Apaydın (**Köylüler**)
1993 - Tahsin Yücel (**Peygamberin Son Beş Günü**)
1994 - Faik Baysal (**Sarduvan**)
1995 - Necati Cumalı (**Viran Dağlar**)

PEYAMİ SAFA ROMAN YARIŞMASI:

Ötüken Yayınevi tarafından 1974'te kuruldu. Daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış romanlara verilen ödül sonuçları, Peyami Safa'nın ölüm günü olan 15 Haziran'da açıklanmaktaydı. Ödül 1978'den beri verilmiyor.

1975 - İlk ödülde birinciliği **Sokakta** romanıyla Bahaeddin °Özkişi, ikinciliği Hasan Kayıhan (**Yoklar**), üçüncülüğü Yılmaz Gürbüz (**Balkan Acısı**) kazandı.
1976 - Birincilik verilmedi, ikinciliği **Akdenizin İnsan Çiçekleri** romanıyla İbrahim Zeki °Burdurlu, üçüncülüğü **Yeğen** romanıyla Zeria Karadeniz kazandılar.
1977 - Birinciliği **Kamyon** romanı ile Tahir Kutsi Makal, ikinciliği **Bitmeyen Gece** romanı ile Ünal Ünver kazandı.

RIFAT ILGAZ-CİDE EDEBİYAT ÖDÜLÜ:

Cide Postası Gazetesi ve Çınar yayınlarının ortaklaşa oluşturduğu ödül, 30 yaşından küçük kişilerin daha önce yayımlanmamış, en az dört formalık bir kitap olabilecek eserlerine verilmektedir. Birincisi Ekim 1984'de şiir dalında verilmiştir.

1984 - Birincilik ödülü-Seval Esaslı (**Sekizinci Renk**)
İkincilik ödülü-Veysel Çolak (**Fotoğraf Arkalıkları**)
1986 - Muzaffer Abayhan (**Başkan'ın Demokrasisi**)

SABAHATTİN ALİ HİKÂYE YARIŞMASI:

Yeni Adımlar (bk. Metin °İlkin maddesi) dergisi'nce açılmıştı (1973). 1974'te birincilik ve ikincilik ödülü üçe bölündü: Kazanan üç hikâyeci Zehra

Tunç, Mehmet °Başaran ve Ahmet °Say oldu. 1975'de Duran Yılmaz birincilik, Celâl Özcan ikincilik kazandılar. Derginin kapanması (Şubat 1975) üzerine yarışma da sona erdi. 1980 yılında tekrar kurulan, bir kitap oluşturabilecek, yayımlanmamış en az üç hikâyeyle katılınan ödül sanatçının ölüm yıldönümü olan 2 Nisan'da verilir.

1981 – İzzet Yasar (**Dönüşü Olmayan Hikâyeler**)
1982 – Ödüle lâyık eser bulunamadı.
1983 – Sulhi Dölek (**Vidalar**)
1984 – Ahmet Önel (**Matinede Mükremin**)
1985 – Ödüle lâyık eser bulunamadı.

SAİT FAİK HİKÂYE ARMAĞANI:

Sait Faik Abasıyanık'ın ölümünden sonra annesi Makbule Abasıyanık, oğlunun kitaplarının gelirinden karşılanmak, Sait Faik'in ölüm yıldönümlerinde (11 Mayıs) bir önceki yılın en beğenilen hikâye kitabına verilmek üzere bir Sait Faik Armağanı kurdu (1955). Bu armağanı şimdiye kadar, gösterilen kitaplarıyla şu hikâyecilerimiz kazandılar:

1955 – Sabahattin Kudret Aksal (**Gazoz Ağacı**) ve Haldun Taner (**On İkiye Bir Var**)
1956 – Tahsin Yücel (**Haney Yaşamalı**)
1957 – Necati Cumalı (**Değişik Gözle**)
1958 – Orhan Kemal (**Kardeş Payı**)
1959 – Oktay Akbal (**Berber Aynası**)
(1960-1963 yıllarında Armağan verilmedi. 1964 Mart'ında Darüşşafaka Cemiyeti, Armağanı yeniden yürürlüğe geçirdi.)
1964 – Mehmet Seyda (**Başgöz Etme Zamanı**) ve Adnan Özyalçıner (**Sur**)
1965 – Kâmuran Şipal (**Elbiseciler Çarşısı**) ve Mahmut Özay (**Yorgo**)
1966 – Cengiz Yörük (**Çölde Bir Deve**)
1967 – Tarık Dursun K. (**Yabanın Adamları**)
1968 – Muzaffer Buyrukçu (**Kavga**)
1969 – Orhan Kemal (**Önce Ekmek**) ve Faik Baysal (**Sancı Meydanı**)
1970 – Zeyyat Selimoğlu (**Direğin Tepesinde Bir Adam**)
1971 – Bekir Yıldız (**Kaçakçı Şahan**) ve Bilge Karasu (**Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı**)
1972 – Füruzan (**Parasız Yatılı**)
1973 – Demirtaş Ceyhun (**Çamasan**)
1974 – Fakir Baykurt (**Can Parası**)
1975 – Adalet Ağaoğlu (**Yüksek Gerilim**)
1976 – Selim İleri (**Dostlukların Son Günü**)
1977 – Necati Cumalı (**Makedonya 1970**)
1978 – Adnan Özyalçıner (**Gözleri Bağlı Adam**) ve Selçuk Baran (**Anaların Hakkı**)
1979 – Ferit Edgü (**Bir Gemide**)
1980 – Tomris Uyar (**Yürekte Bukağı**)
1981 – Verilmedi.

1982 - Verilmedi.
1983 - Nursel Duruel (**Geyikler Annem ve Almanya**)
1984 - Pınar Kür (**Akışı Olmayan Sular**)
1985 - Tarık Dursun K. (**Ona Sevdiğimi Söyle**)
1986 - Feyza Hepçilingirler (**Eski Bir Balerin**)
1987 - Tomris Uyar (**Yaza Yolculuk**)
1988 - Mahir Öztaş (**Ay Gözetleme Komitesi**) ve Gülderen Bilgili (**Bir Gece Yolculuğu**)
1989 - Demir Özlü (**Stocholm Öyküleri**)
1990 - Nezihe Meriç **Bir Kara Derin Kuyu**)
1991 - Ayla Kutlu (**Sen de Gitme Triyandafillis**)
1992 - Oya Baydar (**Elveda Alyoşa**)
1993 - Ödüle değer yapıt bulunamadı.
1994 - Osman Şahin (**Selam Ateşleri**)
1995 - Mehmet Zaman Saçlıoğlu (**Yaz Evi**)

SANATSEVERLER DERNEĞİ ÖDÜLLERİ:

Bir tiyatro ödülüdür. Ankara Sanatseverler Derneği tarafından tiyatro mevsimleri sonunda ve sadece Ankara tiyatrolarında oynanan oyunlar çerçevesinde verilmek üzere, "en iyi rejisör ve oyuncu armağanı" olarak kurulmuştu (1964). Sonradan sahneye koyucu (rejisör) ve kadın, erkek en iyi birer oyuncu yanı sıra, oyun yazarlarıyla dekor sanatçılarına da verilmeye başlandı (1966). Bu armağanı kazanmış "en iyi oyun yazarı" şair ve yazarlarımızla, değerlendirilen oyunları şunlardır:

1965/1966 - Sabahattin Kudret Aksal (**Kahvede Şenlik Var**)
1966/1967 - Orhan Kemal (**72. Koğuş**)
1967/1968 - Turgut Özakman (**Sarıpınar 1914**)
1968/1969 - Başar Sabuncu (**Şerefiye**) ve Yaşar Kemal (**Teneke**)
1969/1970 - Oktay Rifat (**Yağmur Sıkıntısı**)
1970/1971 - Orhan Asena (**Atçalı Kel Mehmet**)
1971/1972 - Melih Cevdet Anday (**Mikadonun Çöpleri**) ve Oktay Arayıcı (**Seferi Ramazan Beyin Nafile Dünyası**)
1972/1973 - Vasıf Öngören (**Asiye Nasıl Kurtulur**)
1973/1974 - Aydın Arıt (**Uçamayan Kuşlar Tutulur**)
1974/1975 - Gerekli oy sağlanamadı, verilmedi.
1975/1976 - Kemal Bekir (**Düşüş**)
1976/1977 - Ödül verilmedi.
1977/1978 - Vasıf Öngören (**Zengin Mutfağı**)
1978/1979 - Ülker Köksal (**Besleme**)
1979/1980 - Ödül verilmedi.
1980/1981 - Turgut Özakman (**Fehim Paşa Konağı**), ayrıca Murathan Mungan (**Bir Garip Orhan Veli**) övgüye değer bulundu.
1981/1982 - Oktay Arayıcı (**Rumuz Goncagül**)
1982/1983 - En iyi yerli oyun yazarı ödülü verilmedi. Yeşim Müderrisoğlu ile Yıldırım Tüker (**Gölge Ustası**) övgüye değer bulundu.
1983/1984 - Murathan Mungan (**Taziye**) ve Mehmet Baydur (**Limon**)

1984/1985 - Tuncer Cücenoğlu (**Dosya**). Tiyatro Onur Ödülü Haldun Taner'e verildi.
1986/1987 - En iyi oyun yazarı ödülü verilmedi. Dinçer Sümer (**Maviydi Bisikletim**) övgüye değer bulundu.
1987/1988 - En iyi oyun yazarı ödülü verilmedi.

SEDAT SİMAVİ EDEBİYAT ÖDÜLLERİ:

Sedat °Simavi Vakfı'nca her yıl verilecek yüzbin liralık edebiyat ödülünü ilk kez **Horoz** isimli şiir kitabıyla Fazıl Hüsnü Dağlarca ve **Üç Yirmidört Saat** romanıyla Peride Celâl bölüştüler (Aralık 1977).

1978 - Melih Cevdet Anday (**Sözcükler**)
1979 - Adalet Ağaoğlu (**Bir Düğün Gecesi**)
1980 - Oktay Rifat (**Bir Cigara İçimi**)
1981 - Edip Cansever (**Yeniden**)
1982 - Ödüle değer eser bulunamadı.
1983 - Haldun Taner (**Yalıda Sabah**) ve Pertev Naili Boratav (**Folklor ve Edebiyat**)
1984 - Turgut Uyar (**Büyük Saat-Toplu Şiirleri**)
1985 - Yaşar Kemal (**İnce Memed 3**)
1986 - Salâh Birsel (**Yaşlılık Günlüğü**)
1987 - Hilmi Yavuz (**Zaman Şiirleri**)
1988 - İlhan Berk (**Güzel Irmak**) ve Ferit Edgü (**Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı**).
1989 - Vedat Günyol (**Gölgeden Işığa**)
1990 - Sabahattin Kudret Aksal (**Buluşma**)
1991 - Fethi Naci (**Bir Hikâyeci: Sait Faik - Bir Romancı: Yaşar Kemal**)
Cevdet Kudret (**Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman**)
1992 - Gülten Akın (**Seyran**), Memet Fuat (**Çağdaşımız Makyavel**)
1993 - Vüsat O. Bener (**Siyah-Beyaz**), Oktay Akbal (**Senin Adın Aşk**)
1994 - Bilge Karasu (**Ne Kitapsız, Ne Kedisiz**)

SUAT TAŞER OYUN ÖDÜLÜ:

17 Kasım 1982'de ölen Suat Taşer'in anısına her yıl oyun dalında verilen ödül 1984'den beri devam ediyor.

1984 - Birincilik ödülü: Baydu Oral (**Don Franco ile Donna Falanjista'nın İspanya'da Sevişmesi**)
İkincilik ödülü: Baydu Oral (**Ollantay**)
Üçüncülük ödülü: Baydu Oral (**Tiyatroda**)
1985 - Birincilik ödülü: Baydu Oral (**Yabancılar Köşesi Dükkân**)
İkincilik ödülü: Osman Coşkun Irmak (**Kuş**)
Üçüncülük ödülü: Meral Kumral (**Yarın Daha Güzel Olmalı**)
1986 - Birincilik ödülü verilmedi.
İkincilik ödülü: Sevda Yılmaz (**Oyun**)
Üçüncülük ödülü: Osman Coşkun Irmak (**Onu Bize Sor**)
1988 - Birincilik ödülü: Özen Rodop (**Sıcak Bir Kahve İçer misiniz?**)

İkincilik ödülü: Mahmut Topçu (**Cyrano da Bergerac Aramızda**)
Üçüncülük ödülü: Semih Çelenk (**Karakın Usta**)

TOPRAK ŞİİR ÖDÜLÜ:

Ömer Faruk Toprak'ın adına eşi tarafından kurulan ödül, 1980 yılından bu yana veriliyor. 1984'den itibaren iki yılda bir tekli yıllarda verileceği açıklandı.

Ödülü şimdiye kadar şu şairler kazandı:

1980 – Metin Altıok (**Kendinin Avcısı**) ve Ahmet Telli (**Hüznün İsyan Olur**)
1981 – Hasan Hüseyin (**Filizkıran Fırtınası**)
1982 – Kemal Özer (**Kimlikleriniz Lütfen**)
1983 – Ali Püsküllüoğlu (**Gül, Sevgili Yurdum**)
Hasan Hüseyin Jüri Özel Ödülü-Ali Cengizkan (**Çocuk Ömrümüz**)
1984 – Ödül verilmedi.
1985 – Ali Yüce (**Şiir Sıcağı**)
1987 – Rıfat Ilgaz (**Ocak Katırı Alagöz**)

TÜRK DİL KURUMU ÖDÜLLERİ:

Türk Dil Kurumu, her yıl 26 Eylül Dil Bayramı'nda verilmek üzere 3500'er liralık bir **Bilim Ödülü** ile bir **Sanat Ödülü** koymuştu. **Bilim Ödülü**'nü kazanan yazarlar ve eserleri:

1955 – Gündüz Akıncı (**Abdülhak Hâmit Tarhan**)
1957 – Cavit Orhan Tütengil (**Montesquieu'nun Siyasî ve İktisadî Fikirleri**)

Sanat Ödülü'nü kazananlar ve eserleri:

1955 – Cahit Külebi (**Yeşeren Otlar,** şiir kitabı)
1956 – Orhan Hançerlioğlu (**Ali,** roman)
1957 – Sabahattin Kudret Aksal (**Yaralı Hayvan,** hikâye kitabı). 1958 başında ödül yönetmeliği değiştirildi. Her birine 1500'er lira üzerinden bir Bilim Ödülü ile; şiir, roman, hikâye, oyun, çeviri ve deneme-eleştiri-gezi türlerinde olmak üzere altı dalda Edebiyat Ödülü verilmeye başlandı. Ödüller 1971'den başlayarak 5000 liraya çıkarıldı.

Bilim Ödülü'nü kazananlar ve eserleri:

1959 – Nermi Uygur (**Edmund Husserl'de Başkasının Ben'i Problemi**)
1960 – Hüseyin Batuhan (**Batıda Tolerans Fikrinin Gelişmesi**)
1963 – İlhan F. Akın (**Devlet Doktrinleri**)
1970 – Metin And (**Geleneksel Türk Tiyatrosu**)
1973 – Berna Moran (**Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**)
1974 – Cevdet Kudret (**Ortaoyunu**)
1976 – Özer Ozankaya (**Toplumbilime Giriş**)
1977 – Emre Kongar (**Türkiye'nin Toplumsal Yapısı**)

Edebiyat Ödülleri'ni kazananlar ve eserleri:

Şiir türünde:

1957 – Fazıl Hüsnü Dağlarca (**Delice Böcek**)
1964 – Behçet Necatigil (**Yaz Dönemi**)

1965 – Gülten Akın (**Sığda**)
1966 – Cemal Süreya (**Göçebe**)
1967 – Nahit Ulvi Akgün (**Evren Türküsü**)
1969 – Necati Cumalı (**Yağmurlu Deniz**)
1970 – Oktay Rifat (**Şiirler**)
1972 – Metin Eloğlu (**Dizin**)
1974 – Atillâ İlhan (**Tutuklunun Günlüğü**)
1976 – Kemal Özer (**Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya**)
1977 – Edip Cansever (**Ben Ruhi Bey Nasılım**)
1979 – İlhan Berk (**Kül**)
1980 – Yaşar Miraç (**Trabzonlu Delikanlı**)
1981 – Mehmet Taner (**Bir Denizin Çekildiği Bütün Kıyılar**)
1982 – Ali Yüce (**Halk Çağı**)
1994 – Ahmet Necdet (**Günyüzleri**)

R o m a n türünde:

1957 – Oktay Akbal (**Suçumuz İnsan Olmak**)
1962 – Nezihe Meriç (**Korsan Çıkmazı**)
1967 – Kemal Bilbaşar (**Cemo**)
1968 – Kemal Tahir (**Devlet Ana**)
1971 – Fakir Baykurt (**Tırpan**)
1973 – Abbas Sayar (**Çelo**)
1974 – Mehmet Seyda (**İçe Dönük ve Atak**)
1976 – Dursun Akçam (**Kanlıdere'nin Kurtları**)
1977 – Selim İleri (**Her Gece Bodrum**)
1978 – Necati Tosuner (**Sancı Sancı**)
1979 – Güven Turan (**Dalyan**)
1980 – Yalçın İrfan (**Ölümün Ağzı**)

H i k â y e türünde:

1958 – Tahsin Yücel (**Düşlerin Ölümü**)
1960 – Onat Kutlar (**İshak**)
1961 – Tarık Dursun K. (**Güzel Avrat Otu**)
1962 – Muzaffer Buyrukçu (**Bulanık Resimler**)
1963 – Feyyaz Kayacan (**Sığınak Hikâyeleri**)
1964 – Demir Özlü (**Soluma**)
1965 – Afet Muhteremoğlu (**Başörtülüler**)
1968 – Samim Kocagöz (**Yağmurdaki Kız**)
1969 – Orhan Kemal (**Önce Ekmek**)
1971 – Şahap Sıtkı (**Acı**)
1972 – Adnan Özyalçıner (**Yağma**)
1973 – Selçuk Baran (**Haziran**)
1974 – Zeyyat Selimoğlu (**Koca Denizde İki Nokta**)
1975 – Demirtaş Ceyhun (**Apartman**)
1976 – Nedim Gürsel (**Uzun Sürmüş Bir Yaz**)
1977 – Hulki Aktunç (**Gidenler Dönmeyenler**)

1978 – Muzaffer İzgü (**Donumdaki Para**)
1979 – Necati Güngör (**Sevgi Ekmektir**)
1980 – Muzaffer Hacıhasanoğlu (**Eller**)
1981 – Burhan Günel (**Başka Bir Yaz**)

O y u n türünde:

1960 – Orhan Asena (**Tanrılar ve İnsanlar**)
1963 – Vüs'at O. Bener (**Ihlamur Ağacı**)
1968 – Turan Oflazoğlu (**Deli İbrahim**)
1970 – Aziz Nesin (**Çiçu**)
1972 – Haldun Taner (**Sersem Kocanın Kurnaz Karısı**)
1974 – Adalet Ağaoğlu (**Üç Oyun**)
1976 – Güngör Dilmen (**Midas'ın Kördüğümü**)
1977 – Dinçer Sümer (**Eski Fotoğraflar**)
1979 – Oktay Arayıcı (**Bir Ölümün Toplumsal Anatomisi**)
1980 – Recep Bilginer (**Yunus Emre**)

Ç e v i r i türünde:

1959 – Sabahattin Eyuboğlu-M. Ali Cimcoz (Eflâtun'dan **Devlet** çevirisiyle)
1960 – Teoman Aktürel (Philippe Soupault'dan **Şarlo** çevirisiyle)
1961 – Azra Erhat ve A. Kadir (Homeros'tan **İlyada** çevirisiyle)
1962 – Adalet Cimcoz (Franz Kafka'dan **Milena'ya Mektuplar** çevirisiyle)
1963 – Bilge Karasu (D.H. Lawrence'den **Ölen Adam** çevirisiyle)
1964 – Tahsin Saraç (**Günümüz Fransız Şiiri** kitabıyla)
1965 – Ülkü Tamer (Edith Hamilton'dan **Mitologya** çevirisiyle)
1968 – Seha L. Meray (Hugo Grotius'tan **Savaş ve Barış Hukuku** çevirisiyle)
1969 – Can Alkor (Nietzsche'den **Ecce Homo** çevirisiyle)
1971 – Atillâ Tokatlı (Elsa Triolet'den **Beyaz At** romanı çevirisiyle)
1972 – Bertan Onaran (Simone de Beauvoire'dan **Konuk Kız** romanı çevirisiyle)
1973 – Melih Cevdet Anday (Tarjel Vesas'tan **Buz Sarayı** romanı çevirisiyle)
1974 – Hüseyin Demirhan (Eflâtun'dan **Devlet** çevirisiyle)
1975 – Tomris Uyar ve Turgut Uyar (Lucretius'tan **Evrenin Yapısı** çevirisiyle)
1976 – Said Maden (Louis Aragon'dan **Elsa'ya Şiirler** çevirisiyle)
1977 – Bedrettin Cömert (E.H. Gombrich'den **Sanatın Öyküsü** çevirisiyle)
1979 – Özdemir İnce (Yannis Ritsos'tan **Taşlar, Yinelemeler, Parmaklıklar** çevirisi ile)
1980 – İlhan Güngören (D.T. Suzuki'den **Zen Budizm** çevirisiyle)

Deneme-Eleştiri-Gezi türünde:

1961 – Memet Fuat (**Düşünceye Saygı**)
1962 – Fikret Otyam (**Gide Gide 3**)
1963 – Burhan Arpad (**Gezi Günlüğü**)
1964 – Necip Alsan (**Eflâtun**)
1965 – Ceyhun Atuf Kansu (**Köy Öğretmenine Mektuplar**)
1967 – Cemil Yener (**Fuzuli'nin Dünyası**)
1968 – Cengiz Bektaş (**Mimarlıkta Eleştiri**)

1974 - Mehmet Doğan (**Tekrarın Tekrarı**)
1976 - Salâh Birsel (**Şiir ve Cinayet**)

1976'ya kadar üç dala toplu verilen tek ödül, 1977'den başlanarak deneme, eleştiri ve gezi türlerine ayrı ayrı verilir oldu, yeni olarak da "masal ve çocuk yazını ödülü" kondu. Buna göre:

Deneme türünde:

1977 - Nusret Hızır (**Felsefe Yazıları**)
1978 - Çetin Altan (**Bir Yumak İnsan**)
1979 - Ferit Edgü (**Ders Notları**)
1980 - Enis Batur (**Şiir ve İdeoloji**)

Eleştiri türünde:

1979 - Afşar Timuçin (**Nazım Hikmet'in Şiiri**)

Gezi türünde:

1981 yılından itibaren, ayrı ayrı verilmekte olan oyun, deneme, eleştiri ve gezi ödülleri birleştirilerek deneme, anı, gezi, eleştiri, inceleme ve oyun dalında tek ödül verilmeye başlandı.

1981 - Aydın Köksal (**Dil ile Ekin**)
1982 - Ayşegül Yüksel (**Yapısalcılık ve Bir Uygulama**)

Çocuk yazını türünde:

1977 - Oğuz Tansel (**Allı ile Fırfırı**)
1978 - İsmail Uyaroğlu (**Çocuk ve Şiir**)
1979 - Işıl Özgentürk (**Hayat Okulu**)
1980 - Vedat Dalokay (**Kolo**)
1981 - Ali Püsküllüoğlu (**Nasrettin Hoca**)
1982 - Abdülkadir Budak (**Bir Gül Çocuk**)

1965 yılından beri süregelmiş Türk Dil Kurumu ödülleri aday yapıtların gerekli oy sayısını toplayamamış olmaları nedeniyle, bazı türlerde ve listede belirtilmemiş yıllarda verilemedi.

1983 yılında Türk Dil Kurumu'nun kapatılmasıyla birlikte ödüller de sona erdi.

TÜRKİYE İŞ BANKASI ÖDÜLLERİ:

Her yıl çeşitli sanat dallarında üç büyük ödül veriliyor. Edebiyat dalında ödülü kazanan sanatçılar:

1980 - (Roman) Verilmedi.
1981 - (Şiir) Melih Cevdet Anday (**Ölümsüzlük Ardında Gılgamış**)
1982 - (Eleştiri-Deneme) Salah Birsel (**Paf ve Puf**)
1983 - (Tiyatro) Orhan Asena (**Ölümü Yaşamak**)
1984 - (Öykü) Verilmedi.
1985 - Şükrü Elçin (**Halk Edebiyatına Giriş**)
1987 - (Öykü) Tarık Dursun K. (**Ömrüm, Ömrüm**)
1988 - (Tiyatro) Güngör Dilmen (**Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını**)
1989 - (Roman) Tarık Buğra (**Yağmur Beklerken**)

1990 - (Halk Edebiyatı İncelemesi) Prof. Dr. Saim Sakaoğlu (**Anadolu Türk Efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu**)
1991 - (Çocuk Edebiyatı) Hasan Latif Sarıyüce (**Anadolu Masalları**)
1992 - (Tiyatro) Adalet Ağaoğlu (**Çok Uzak - Fazla Yakın**)
1993 - (İnceleme) Rahia Tarım (**Mehmet Rauf'un Hayatı ve Hikâyeleri**)
1994 - (Hikâye) Fatma Gürel (**Bir Yaz Gecesi**)

TÜRKİYE MİLLÎ KÜLTÜR VAKFI KÜLTÜR ARMAĞANLARI:

1974 - İlk baskıları 1974'de yapılmış eserler için verilen bu armağanı **Bir Yeni Dünya Kurmuşum** şiir kitabıyla Mehmet Çınarlı, **Çandarlı Vezir Ailesi** isimli eseriyle tarih dalında Ord.Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı ve **Umrandan Uygarlığa** adlı kitabıyla fikir dalında Cemil Meriç kazandılar. Emine Işınsu'ya da **Sancı** romanı için, edebiyat dalında jüri özel armağanı verildi.
1975 - Kültür Armağanı'nı edebiyat dalında Mustafa Miyasoğlu **Kaybolmuş Günler** (roman, 1975) ve Bahaeddin Özkişi **Göç Zamanı** (hikâyeler, 1975) kazandılar (bk. Türk Edebiyatı dergisi, 45, temmuz 1977).
1976 - Kültür Armağanı'nı edebiyat dalında Tarık Buğra **Firavun İmanı** (roman 1976) ile, tarih dalında Faruk Sümer **Safavî Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü** eseri ile fikir dalında Ahmet Kabaklı **Bürokrasi ve Biz** eseri ile kazandılar. Sevinç Çokum'a **Makina** (hikâyeler, 1976) kitabı için edebiyat dalında jüri özel armağanı verildi.
1977 - Kültür Armağanı'nı edebiyat dalında Özdemir Nutku **Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri** eseri ile, tarih dalında Mustafa Kafalı **Altınordu Hanlığının Kuruluş ve Yükseliş Devirleri** kitabıyla ve Mertol Tulum **Dursun Bey Tarihi Ebü'l-Feth** kitabıyla birlikte kazandı. Yahya Akengin'e de **Çağ Sürgünü** (1977) şiir kitabı için jüri özel armağanı verildi.
1978 - Kültür Armağanını edebiyat dalında Önal Vasıf **Duvar,** Coşkun Ertepınar **Zaman Bahçesi,** Durali Yılmaz **Fetva Yokuşu** adlı eserler ile, tarih dalında Aydın Taneri **Osmanlı Devletinin Kuruluş Dönemi** adlı eseri ile fikir dalında Mehmet Turgut **Çıkış Yolu,** Samiha Ayverdi **Kölelikten Efendiliğe** adlı eserler ile kazandılar.
1979 - Kültür Armağanı'nı edebiyat dalında Tarık Buğra **Gençliğim Eyvah** ve Yavuz Bülent Bakiler **Üsküpten Kosovaya** adlı eserleri ile, tarih dalında Abdurrahman Küçük **Dönmeler ve Dönmelik Tarihi** adlı eseri ile fikir dalında Ayhan Songar **Sibernetik** adlı eseri ile aldılar.1980 - Kültür Armağanı'nı edebiyat dalında Mustafa Necati Sepetçioğlu **Gece Vaktinde Gün Dönümü** ve **Karanlıkta Mum Işığı** adlı eserleri ile, tarih dalında Prof.Dr. Erdoğan Merçil **Kırman Selçukları** adlı eseri ile, fikir dalında Cemil Meriç **Kırk Ambar** adlı eseri ile kazandılar. Prof.Dr. Süheyl Ünver'e de **Yahya Kemal'in Dünyası** adlı eseri için edebiyat dalında jüri özel armağanı verildi.
1981 - Kültür Armağanı'nı edebiyat dalında Prof.Dr. F. Kadri Timurtaş **Tarih** İçinde Türk Edebiyatı adlı eseri ve Tarık Buğra **Yalnızlar** adlı eseri ile,

Atatürk dalında Prof.Dr. Mehmet Kaplan, Doç.Dr. İnci Enginün, Doç.Dr. Birol Emil, Necat Birinci ve Abdullah Uçman birlikte hazırladıkları **Devrin Yazarlarının Kalemiyle Millî Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal** adlı eser ile, fikir dalında Necip Fazıl Kısakürek **İmân ve İslâm Atlası** ve Prof.Dr. Erol Güngör **İslâmın Bugünkü Meseleleri** adlı eserleri ile, tarih dalında Kemal Öke **II. Abdülhamit, Siyonistler ve Filistin Meselesi** adlı eseri ile kazandılar. Doç.Dr. Hüseyin Ayan'a **Cevri, Hayatı, Edebi-Kişiliği, Eserleri ve Divanın Tenkitli Metni** adlı eseri ve Dr. Neclâ Pekolcay'a **İslamî Türk Edebiyatı** adlı eseri için edebiyat dalında jüri özel armağanı verildi.

1982 - Kültür Armağanı'nı edebiyat dalında M. Necati Sepetçioğlu **Ebem Kuşağı,** Mehmet Niyazi **Ölüm Daha Sonra,** Sadık K. Tural **Zamanın Elinden Tutmak** adlı eserler ile tarih dalında Süleyman Uludağ **İbn-Haldun Mukaddime** adlı eseri ile fikir dalında Nihat Keklik **Felsefenin İlkeleri** adlı eseri ile kazandılar.

1983 - Kültür Armağanı'nı edebiyat dalında Tarık Buğra **Osmancık,** Meral Maruf **Hicret Günleri,** Fethi Gedikli-Yusuf Gedikli **Çağdaş Azeri Şiiri Antolojisi** adlı eserleri ile, tarih dalında Mübahat Kütükoğlu **Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri** adlı eseri ile, fikir dalında Mehmet Eröz **Millî Kültürümüz ve Meselelerimiz** adlı eseri ile kazandılar.

1987 - Prof. Dr. Emin Bilgiç **Milli Kültür Davamız adlı eseri ile, Rıfkı Melûl Meriç Muhtar Tevfikoğlu** adlı eseri ile kazandılar.

YAŞAR NABİ NAYIR EDEBİYAT ÖDÜLÜ:

1982 - Ödüle lâyık eser bulunamadı.
1983 - Roman dalında: ödüle lâyık eser bulunamadı. Çeviri dalında Yıldız Canpolat, Pio Barojo'dan **Bilgi Ağacı** adlı çevirisiyle.
1984 - Şiir dalında: Behçet Aysan (**Sesler ve Küller**), Hüseyin Ferhad (**Ve Yürüdük Gecenin Ateşleri İçinden**), Bedrettin Aykın (**Gecede Söylenen Türküler**)
1986 - Şiir dalında: Salih Bolat (**Bir Afişin Önünde**)
1987 - Öykü dalında: Cemil Kavukçu (**Patika**)
1988 - Çocuk edebiyatı dalında: Elvan Pektaş (**Guguklu Saat**)
1989 - Verilmedi.
1990 - Verilmedi.
1991 - Yaşar Nabi 1000. Sayı Gençlik Ödülleri şiir dalında: Altay Öktem, öykü dalında Sibel Türkmenoğlu.
1992 - Şiir dalında İdris Özyol, Öykü dalında Semra Topal.
1993 - Şiir dalında Mesut Adnan, Öykü dalında Ülkü Çadırcı.
1994 - Şiir dalında Tuna Kiremitçi, Öykü dalında Doğan Yarıcı.
1995 - Şiir dalında Özgür Özmen, Öykü dalında Nurdan Beşergil, Sema Kaygusuz.

YAZKO ÖDÜLLERİ:

Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim Kooperatifi YAZKO'nun sanat ve kültürümüze katkıda bulunmak, yazar, çevirmen ve araştırmacıları desteklemek

amacıyla kurduğu ödül, roman, hikâye, şiir, inceleme dallarında telif ve çeviri hiç yayımlanmamış yapıtlara veriliyor. Şimdiye kadar ödülleri kazanan sanatçılar:

Şiir dalında:

1981 – Büyük Ödül: İsmail Uyaroğlu (**Şiirler**)
1982 – Özendirme Ödülü: Ahmet Telli (**Saklı Kalan**)

Öykü dalında:

1981 – Verilmedi.
1982 – Özendirme Ödülü: Ülke Aren (**Hanya Konya**)

Roman dalında:

1981 – Özendirme Ödülü: Önay Sözer (**Öteki**) ve Seyit Alp (**Dino ile Ceren**) paylaştılar.
1982 – Verilmedi.

İnceleme dalında:

1981 – Büyük Ödül: Önay Sözer (**Anlayan Tarih**)
1982 – Özendirme Ödülü: Ayşegül Yüksel (**Yapısalcılık ve Bir Uygulama**) ve Kürşat Bumin (**Sivil Toplum ve Devlet**) paylaştılar.

YAZARLAR BİRLİĞİ ÖDÜLLERİ:

Yazarlar Birliği tarafından 1980 yılında kurulan ödül her yıl çeşitli dallarda verilmektedir.

1980-81 Hikâye dalında: Mustafa Kutlu (**Yoksulluk İçimizde**)
Roman dalında: Mustafa Miyasoğlu (**Dönemeç**)
Şiir dalında: M.Atilla Maraş (**Şehrâyin**)
İnceleme dalında: Sadık Albayrak
Tiyatro dalında: Tarık Buğra
1982-83 Hikâye dalında: Mustafa Kutlu (**Ya Tahammül Ya Sefer**)
Roman dalında: Hasan Kayıhan (**Gurbet Ölümleri**)
Şiir dalında: Mehmet Çınarlı (**Saman Perdesi**)
Fikir dalında: Hüsnü Aktaş
Araştırma dalında: Saadettin Elibol (**İnanç ve Kültür**)
Deneme-Tenkit dalında: Necmettin Turinay (**Geleneğin Dünyası-Yeniliğin Ufukları**)
Çocuk edebiyatı dalında: Mustafa Ruhi Şirin (**Masal Mektuplar**)
Tercüme dalında: Sevim Kantarcıoğlu (**Edebiyat Üzerine Düşünceler**–T.S. Eliot'tan)
Basın dalında: Ahmet Kabaklı
1983-84 Hikâye dalında: Rasim Özdenören (**Denize Açılan Kapı**)
Roman dalında: Sevinç Çokum (**Hilâl Görününce**)
Şiir dalında: Ebubekir Eroğlu (**Kayıpların Şarkısı**)
Fikir dalında: Şakir Kocabaş (**İfadelerin Gramatik Ayrımı**)
İnceleme dalında: Şerif Aktaş (**Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**)

Deneme-tenkit dalında: Berna Moran (**Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış**)
Tercüme dalında: Turgut Akman (**Katedralde Cinayet**-T.S. Eliot'tan)
Çocuk edebiyatı dalında: Cahit Zarifoğlu (**Yürek Dede ile Padişah**)

1987 – Hikâye dalında: Sadık Yalsızuçanlar
Şiir dalında: Bahattin Karakoç
Araştırma-İnceleme dalında: İsmail Kara
Deneme dalında: Rasim Özden Ören
Dil dalında: Doç. Dr. Tuncer Gülensoy
Çocuk Edebiyatı dalında: Hasan Demir
Çeviri dalında: Dr. Süreyya Sırma
Röportaj dalında: Ufuk Güldemir

YEDİTEPE ŞİİR ARMAĞANI:

Hüsamettin °Bozok, 1954'de dergisi ve yayınları adına, bir önceki yılın, seçiciler kurulunca en beğenilen şiir kitabına verilmek üzere, Yeditepe Şiir Armağanı kurdu. Yeditepe Armağanı 13 sene sürdü, sonra bırakıldı. Kazanan şairler ve eserleri şunlardır:

1955 – Oktay Rifat (**Karga ile Tilki**)
1956 – Fazıl Hüsnü Dağlarca (**Âsû**)
1957 – Behçet Necatigil (**Eski Toprak**)
1958 – Edip Cansever (**Yerçekimli Karanfil**)
1959 – Cemal Süreya (**Üvercinka**) ve Arif Damar (**İstanbul Bulutu**)
(1960 ve 1961'de verilmedi).
1962 – Ahmet Hamdi Tanpınar (**Şiirler**)
1963 – Turgut Uyar (**Tütünler Islak**)
1964 – Hasan Hüseyin (**Kavel**)
1965 – Ahmet Oktay (**Her Yüz Bir Öykü Yazar**)
1966 – Ceyhun Atuf Kansu (**Bağımsızlık Gülü**)
1967 – Ülkü Tamer (**İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür**)
(Armağan on yıllık bir aradan sonra yeniden verilmeye başlandı:)
1976 – Melih Cevdet (**Teknenin Ölümü**)
1977 – Gülten Akın (**Ağıtlar ve Türküler**)
1978 – Hilmi Yavuz (**Doğu Şiirleri**)
1979 – Refik Durbaş (**Çırak Aranıyor**)
1980 – Sabahattin Kudret Aksal (**Şiirler**)
1981 – Cahit Külebi (**Yangın**)
1982 – Ali Yüce (**Halk Çağı**)
1983 – İlhan Berk (**Deniz Eskisi**)
1984 – Necati Cumalı (**Bütün Şiirleri I** kitabında yer alan **Tufandan Önce** başlığı altındaki yeni şiirleriyle)

YUNUS NADİ ARMAĞANI YARIŞMASI:

Cumhuriyet gazetesinin kurucusu Yunus Nadi (ölm. 28 Haziran 1945) adına konmuş ve 1946'dan beri verilegelmekte olan bu armağanın konuları her yıl değ-

şir. Dil ve edebiyat konularında yapılmış olanlarla kazananları şunlardır:

1949/1950 – "Bir yurt yazısı" konulu yarışmayı **Rize'nin Köylerinden** başlıklı yazısıyla Zeyyat °Selimoğlu kazandı.

1957/1958 – Roman yarışmasında Fakit °Baykurt (**Yılanların Öcü**) birincilik, Yusuf °Atılgan (**Aylak Adam**) ikincilik, Mehmet °Seyda (**Ne Ekersen**) üçüncülük aldılar.

1965/1966 – "Türk Devrim tarihi ve devrimlerle ilgili olarak Türkiye'nin gelişmesi" konusunda, 1961-1965 yılları arasında yayımlanmış eserlere ayrılan armağanı **Anadolu İhtilâli** adlı kitabıyla Sabahattin Selek kazandı.

1966/1967 – Türk dil devrimi konulu yarışmayı **"Türk dilinin tarihî akışı içinde Atatürk ve Dil devrimi"** adlı eseriyle Prof. Zeynep Korkmaz kazandı.

1967/1968 – "Genellikle Türk devrimini, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı, bu savaşta geçmiş bir olayı ya da Türk toplumunun temel sorunlarını konu olarak almış" Roman yarışmasını **Yorgun Savaşçı** isimli eseriyle °Kemal Tahir kazandı.

1969/1970 – Kurtuluş Savaşı ve Devrimler konulu senaryo yarışması armağanını Güngör Dilmen **Anzavur** ve Oktay Arayıcı **İkinci Hedef** senaryoları ile bölüştüler.

1974/1975 – Roman türünde eserlere verilen armağanı **Sırtlan Payı** ile Attilâ İlhan kazandı.

1978/1979 – "En güzel çocuk romanı" yarışmasını **Bir Liranın İki Günü** romanıyla İsmail Uyaroğlu kazandı.

1980/1981 – "Köşe yazısı" dalındaki yarışmayı **Göksel Türk** kazandı.

1981/1982 – "Toplumbilim" dalındaki yarışmayı **Sami Güven** kazandı.

1986/1987 – "Röportaj" dalındaki yarışmayı **Oral Çalışlar** kazandı.

1988 – Verilmedi.

1989 – Kadın konulu öykü yarışmasını **Ayfer Tunç** kazandı.

1990 – Yayınlanmış Öykü dalındaki yarışmayı **Bir Yergöstericinin Hayatı** ile Hulki Aktunç kazandı

Yayınlanmamış Öykü dalındaki yarışmayı **Randevu** ile Yurdaer Erkoca kazandı.

Yayınlanmış Roman dalındaki yarışmayı Emel Ebcioğlu (**Kuzey Işıkları**) ile Yılmaz Karakoyunlu (**Salkım Hanımın Taneleri**) paylaştılar.

Cemal Süreya Jüli Özel Ödülü Hüseyim Alemdar'a verildi.

Yayınlanmış Röportaj dalındaki yarışmayı **Allah'ın Peşinde Koşanlar** ile Bekir Yıldız kazandı.

Yayınlanmamış Röportaj dalındaki yarışmayı Fehmi Saltık (**Trende**) ile Dinçer Sezgin (**Kan Mezarları**) paylaştılar.

1991 – Yayınlanmış Roman dalındaki yarışmayı **Ağaçlar Gibi Ayakta** ile Tarık Dursun K. kazandı.

Yayınlanmış Öykü dalındaki yarışmayı **Alleben Öyküleri** ile Ülkü Tamer kazandı.

Yayınlanmamış Öykü dalındaki yarışmayı **Gölge** ile Dost Körpe kazandı.

Yayınlanmış Şiir dalındaki yarışmayı **İnsan Yüzününün Tarihinden Bir Cümle** ile Kemal Özer kazandı.

Yayınlanmamış Şiir dalındaki yarışmayı **Bir Albümde Dört Mevsim** ile Güven Turan kazandı.

Röportaj dalındaki yarışmayı **Güneşi Vurdular** ile Zeynep Ankara kazandı.

1992 - Yayımlanmış Öykü Kitabı dalındaki yarışmayı **Aşk-ı Muhabbet Sevda** ile Erhan Bener kazandı.

Yayımlanmamış Öykü dalındaki yarışmayı **Yakutiler** ile Cihat Burak kazandı.

Yayımlanmamış Roman dalındaki yarışmayı Derviş Zaimağaoğlu kazandı.

Yayımlanmış Roman dalındaki yarışmayı **Ölü Erkek Kuşlar** ile İnci Aral kazandı.

Yayımlanmış Şiir kitabı **Deniz Unutma Adımı** ile Ahmet Erhan kazandı.

1993 - Yayımlanmamış Öykü Kitabı dalındaki yarışmayı Vüs'at O. Bener (**Siyah Beyaz**) ile Mehmet Zaman Saçlıoğlu (**Oteldeki Kapı**) paylaştılar.

Yayımlanmış Öykü Kitabı dalındaki yarışmayı **Hanene Ay Doğacak** ile Şebnem İşigüzel kazandı.

Yayımlanmamış Roman dalındaki yarışmayı **Korsanın Seyir Defteri** ile Ahmet Yurdakul kazandı.

Yayımlanmış Roman dalındaki yarışmayı Buket Uzuner (**Balık İzlerinin Sesi**) ile Oya Baydar (**Kedi Mektupları**) paylaştılar.

Yayımlanmış Şiir Kitabı dalındaki yarışmayı Nurullah Can (**Kadınlar Geceleri Severler Geceleri Güzel Bakarlar**) ile Ahmet Ada (**Vakit Yok Hüzünlenmeye**) paylaştılar.

Yayımlanmamış Şiir Kitabı dalındaki yarışmayı Ahmet Özer (**Aşklar Yedeğinde Ömrümüzün**) ile Hüseyin Yurttaş (**Kirli Tarih**) paylaştılar.

1994 - Öykü: Muzaffer Buyrukçu (**Yüzün Yarısı Gece**), Sulhi Dölek (**Aynalar**)

Roman: Hasan Ali Toptaş (**Gölgesizler**), Serdar Rıfat (**Parodi Yaşamlar**)

Şiir: Hüseyin Ferhad (**Söyle Gölgen de Gitsin**).

1995 - Öykü: Nevra Bucak (**Beyoğlu'nun Eski Ustaları**), Ayşe Kilimci (**Yeni Moda Aşklar Destanı**)

Roman: Necati Cumalı (**Viran Dağlar**)

Şiir: Kağan Kök (**Şiir Çelengi II**).

(1994-1995 yıllarında yayınlanmış kitap-dosya ayrımı yapılmadı.)

ÖLÜM-DOĞUM GÜNLERİ ÇİZELGESİ

O C A K

2 Abdülhak Hâmit Tarhan doğdu (1852). Mustafa Nihat Özön (1980), Eflâtun Cem Güney (1981) öldü.
3 Ali Şîr Nevaî (1501), Şeyh Galip öldü (1799).
4 Süleyman Nazif öldü (1927).
5 Arif Nihat Asya öldü (1975).
8 İlhan Tarus (1967) öldü.
9 Osman Cemal Kaygılı (1945), Halide Edip Adıvar öldü (1964), Cemal Süreya (1990) öldü.
10 Nev'îzade Atâyî (1635), Nurullah Berk (1982) öldü.
11 Onat Kutlar öldü (1995)
12 Abdülbaki Gölpınarlı doğdu (1900).
13 Sabahattin Eyuboğlu öldü (1973).
14 Mehmet Emin Yurdakul (1944) öldü.
17 İsmail Habib Sevük (1954) öldü.
18 Nahit Sırrı Örik öldü (1960).
21 Oktay Arayıcı (1985), Kemal Bilbaşar (1983) öldü.
24 Mehmet Kaplan (1986), Ahmet Hamdi Tanpınar öldü (1962).
27 Nef'î (1653), Ebüzziya Tevfik öldü (1913).
28 Neyzen Tevfik (1953), Özdemir Asaf (1981) öldü.
29 Ziya Osman Saba öldü (1957).
31 Recaizade Ekrem öldü (1914).

Ş U B A T

1 Muzaffer Buyrukçu doğdu (1930), Niyazi Akıncıoğlu öldü (1979).
5 Sümmani öldü (1915).
9 Ali Şîr Nevâî doğdu (1441).
13 Cenap Şahabettin öldü (1934).
17 Tahsin Yücel doğdu (1933).
18 Tezer Özlü öldü (1986).
23 Halit Fahri Ozansoy öldü (1971).
24 Ömer Bedrettin Uşaklı (1946), Cahit Öztelli öldü (1978).
26 Hasan Âli Yücel (1961), Hasan Hüseyin (1984), Akşit Göktürk (1988), Tarık Buğra (1994) öldü.
27 Şeyhülislâm Yahya (1644) öldü.
28 Ömer Seyfettin doğdu (1884).

M A R T

1 Recaizade Ekrem doğdu (1874), A. Kadir öldü (1985)
6 Ömer Seyfettin (1920), İbnürrefik Ahmet Nuri (1935), Kemalettin Kamu öldü (1948).

8 Hüseyin Rahmi Gürpınar (1944), Bekir Sıtkı Kunt (1959), Fikret Ürgüp (1977) öldü.
9 Vâlâ Nurettin Vâ-Nû öldü (1967).
11 Enis Behiç Koryürek doğdu (1892), Yusuf Ziya Ortaç öldü (1967).
14 Kınalızade Hasan Çelebi öldü (1604).
15 Cevdet Fehmi Başkut (1971), Yaşar Nabi Nayır (1981) öldü.
16 Feridun Bey (1538), Niyazi-i Mısrî (1694) öldü.
17 Necati (1509), Ceyhun Atuf Kansu öldü (1978).
18 Ruşen Eşref Ünaydın doğdu (1892).
20 Falih Rıfkı Atay (1971), Kerime Nadir (1984) öldü.
21 Hüseyin Suat Yalçın (1942), Âşık Veysel öldü (1973).
23 Ziya Gökalp doğdu (1876).
25 Evliya Çelebi doğdu (1611).
27 Yakup Kadri Karaosmanoğlu doğdu (1889), Halit Ziya Uşaklıgil öldü (1945).
29 Memduh Şevket Esendal doğdu (1883), İlhami Bekir (1984), 30 Azmizade Hâlet (1631), Mithat Cemal Kuntay öldü (1956).

NİSAN

1 Nigâr Hanım (1918), İsmail Hakkı Baltacıoğlu (1978), Mehmet Ali Yalçın öldü (1980).
2 Ahmet Vefik Paşa (1891), Sabahattin Ali (1948) öldü.
7 Baki öldü (1600).
8 Ragıp Paşa öldü (1763).
9 Şevket Rado öldü (1988).
11 Ümit Kaftancıoğlu öldü (1980).
12 Nabi (1712), Abdülhak Hamit Tarhan (1937), İsmail Hâmi Danişmend öldü (1967).
13 Muallim Naci öldü (1893), Orhan Veli Kanık doğdu (1914), Ataol Behramoğlu (1942) doğdu.
15 Pınar Kür doğdu (1945).
16 Behçet Necatigil doğdu (1916).
18 Suut Kemal Yetkin (1980), Oktay Rifat (1988) öldü.
19 Sabahattin Kudret Aksal (1993) öldü.
20 Oktay Akbal doğdu (1923).
21 Kemal Tahir öldü (1973).
25 Şevket Süreyya Aydemir (1976) öldü.
26 Sami Paşazade Sezai öldü (1936).
29 Sünbülzade Vehbi öldü (1908).

MAYIS

3 Abdülhak Şinasi Hisar öldü (1963).
5 Mahmut Yesari doğdu (1895), Orhan Burian öldü (1953).
7 Haldun Taner öldü (1986).
11 Hamâmîzade İhsan (1948), Sait Faik Abasıyanık öldü (1954).

16 Memduh Şevket Esendal (1952), Ercüment Behzat Lav (1984) öldü.
17 Ziya Paşa (1880), Nurullah Ataç (1957), Vasıf Öngören (1984) öldü.
18 Sermet Muhtar Alus öldü (1952).
19 Müftüoğlu Ahmet Hikmet öldü (1927).
20 Ali Suavi öldü (1878).
22 Şair Eşref öldü (1912).
23 Kenan Hulûsi Koray öldü (1943).
24 İbnülemin Mahmut Kemal (1957), Selâhattin Batu öldü (1973).
25 Osmanzade Taip (1742), Cevdet Paşa (1895), Necip Fazıl Kısakürek (1983) öldü.
26 Necip Fazıl Kısakürek doğdu (1905).
28 Edip Cansever (1986) öldü.

HAZİRAN

2 Orhan Kemal (1970), Ahmed Arif (1991) öldü.
3 Ahmet Hikmet Müftüoğlu doğdu (1870), Nâzım Hikmet (1963), F. Celâlettin öldü (1975).
4 Ahmet Haşim öldü (1933).
5 Ebubekir Hâzım Tepeyran (1947), Cahit Irgat öldü (1971).
8 Cahit Zarifoğlu öldü (1987).
10 Hamdullah Suphi Tanrıöver (1966), Halide Nusret Zorlutuna (1984), Necati Zekeriya (1988) öldü.
11 Selâhattin Enis öldü (1942).
13 Cemil Meriç öldü (1987).
15 Peyami Safa (1961), öldü.
19 Tahir Alangu öldü (1973).
21 Ahmet Muhip Dıranas öldü (1980).
23 Ahmet Hamdi Tanpınar doğdu (1901).
24 Nev'î öldü (1599).
26 Naci Girginsoy öldü (1982).
28 Prof. Fuad Köprülü öldü (1966).

TEMMUZ

1 Şemsettin Sami (1904), Dr. Adnan Adıvar öldü (1955).
2 Mehmet Behçet Yazar (1980), Asım Bezirci, Metin Altıok, Behçet Aysan öldü (1993).
3 Muzaffer Tayyip Uslu (1946), Hasan Âli Ediz öldü (1972)..
6 Fahir Onger öldü (1971).
7 Reşat Ekrem Koçu (1975), Rıfat Ilgaz öldü (1993).
8 Cengiz Tuncer (1981) öldü.
10 Cevdet Kudret öldü (1992).
11 Bedrettin Cömert (1978) öldü.
13 Ekrem Reşit Rey (1959), Mehmet Seyda (1986) öldü.
15 Esat Mahmut Karakurt öldü (1977).

17 Vasfi Mahir Kocatürk öldü (1961).
18 Refik Halit Karay öldü (1965).
20 Musahipzade Celâl öldü (1959).
23 Ahmet Kutsi Tecer (1967), Suat Derviş öldü (1972), Arif Damar doğdu (1925).
27 İbrahim Zeki Burdurlu öldü (1984).

AĞUSTOS

5 Sermet Çağan, (1970), Orhan Hançerlioğlu (1991) öldü.
6 Nabizade Nâzım (1893), Feridul Fazıl Tülbentçi (1982), Samet Ağaoğlu (1982) öldü.
8 Abdülkadir Bulut (1985) öldü.
14 Nihad Sami Banarlı öldü (1974).
16 Mahmut Yesari öldü (1945).
17 Hüseyin Rahmi Gürpınar doğdu (1864), Necmettin Halil Onan öldü (1968).
18 Tâcizade Cafer Çelebi öldü (1515).
19 Tevfik Fikret öldü (1915)
20 Ömer Faruk Toprak öldü (1979).
21 Orhan Seyfi Orhon öldü (1972).
22 Turgut Uyar öldü (1985).
23 Nurullah Ataç doğdu (1896).
25 Abdülbaki Gölpınarlı öldü (1982).
27 Ali Ekrem Bolayır öldü (1937).
31 Resmî Ahmet Efendi öldü (1873).

EYLÜL

2 Pertev Naili Boratav doğdu (1907)
4 Ali Mümtaz Arolat öldü (1967).
5 Sabit (1712), Samim Kocagöz öldü (1993).
6 Azra Erhat öldü (1982).
8 Celâl Sılay öldü (1974).
9 Feraizcizade Şakir (1911) öldü.
13 Şinasî öldü (1871).
15 Kemalettin Kamu doğdu (1901), Baki Süha Ediboğlu öldü (1972).
21 Ahmet Rasim (1932), Ruşen Eşref Ünaydın (1919), Bedri Rahmi Eyuboğlu öldü (1975).
28 Süleyman Nesip öldü (1917).
30 Mevlâna Celâleddin Rumî doğdu (1207), Ali Nihat Tarlan öldü (1978).

EKİM

1 Faik Âli Ozansoy öldü (1950).
4 Cahit Sıtkı Tarancı doğdu (1910).
6 Kâtip Çelebi (1957), Sabri Esat Siyavuşgil öldü (1968).
9 Yusuf Atılgan öldü (1989).
10 Aşık Ali İzzet öldü (1981).

11 Metin Eloğlu öldü (1985).
13 Cahit Sıtkı Tarancı (1956), Halikarnas Balıkçısı (1973) öldü.
14 Kâzım Nami Duru (1967), Mustafa Seyit Sutüven öldü (1969).
15 Asaf Halet Çelebi öldü (1958).
18 Enis Behiç Koryürek (1949), Hüseyin Cahit Yalçın (1957), Sabri Altınel (1985) öldü.
23 Lâtifî öldü (1582).
24 Behçet Kemal Çağlar öldü (1969).
25 Ziya Gökalp öldü (1924).
28 Agâh Sırrı Levend öldü (1978).
29 Muhayyelât yazarı Aziz Efendi (1789), İbrahim Alâettin Gövsa öldü (1949).
31 Berna Moran öldü (1931).

KASIM

1 Yahya Kemal Beyatlı öldü (1958).
4 Burhan Felek (1982), Doğan Avcıoğlu (1983) öldü.
7 Aka Gündüz (1958) öldü.
8 Faruk Nafiz Çamlıbel (1973), Nevzat Üstün öldü (1979).
9 Kerim Korcan öldü (1990).
11 Sultan Veled (1312), Fahri Erdinç (1986) öldü.
12 Sadri Ertem öldü (1943).
14 Orhan Veli Kanık (1950), Celâl Esat Arseven (1971) öldü.
15 Sedat Veyis Örnek öldü (1980).
16 Celâl Sahir Erozan (1935) öldü.
17 Suat Taşer öldü (1982).
19 Enver Gökçe öldü (1981).
22 Sevgi Soysal öldü (1976).
23 Sait Faik Abasıyanık doğdu (1906).
27 Mütercim Âsım (1819), öldü.
28 Abdullah Cevdet öldü (1932).
30 Günay Akarsu öldü (1982).

ARALIK

1 Namık Kemal (1888), Rüştü Onur öldü (1942), Yahya Kemal doğdu (1884).
4 Fazıl Ahmet Aykaç (1967) öldü.
5 Adnan Veli Kanık öldü (1972).
7 Hüseyin Cahit Yalçın doğdu (1874), Reşat Nuri Güntekin (1956), Cavit Orhan Tütengil öldü (1979)
11 Sedat Simavi (1953), Nihal Atsız öldü (1975).
12 Selim Nüzhet Gerçek öldü (1945). Cemil Meriç doğdu (1916).
13 Oğuz Atay (1977), Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1974), Behçet Necatigil öldü (1979).
16 Ercüment Ekrem Talu öldü (1956).
17 Mevlâna Celâleddin Rumî öldü (1956).

18 İsmail Hikmet Ertaylan öldü (1967).
21 Namık Kemal doğdu (1840).
22 Hikmet Dizdaroğlu öldü (1981).
23 Mehmet Rauf öldü (1931).
24 Tevfik Fikret doğdu (1867).
25 Yaşar Nabi Nayır (1908), Naim Tirali (1925) doğdu.
26 Babur Şah öldü (1530).
27 Mehmet Akif Ersoy öldü (1936).
28 Ahmet Mithat (1912).
31 Rıza Tevfik Bölükbaşı (1949), Sevim Burak (1983) öldü.

İÇİNDEKİLER

* A.Osman Hakan 9
* Abacı, Tahir 9
Abasıyanık, Sait Faik 9
* Abayhan, Muzaffer 10
Abdullah, Cevdet 10
Abdülhalim, Memduh 11
Acaroğlu, Türker 11
* Ada, Ahmet 12
Adıvar, Dr.Adnan 12
Adıvar, Halide Edip 12
Agâh Efendi 13
Ağaoğlu, Adalet 14
Ağaoğlu, Samet 14
Ağaoğlu, Tektaş 15
Ahmed Arif 15
Ahmed, Fakih 15
Ahmedî 16
Ahmed-i Dâî 16
Ahmed Haşim 17
Ahmet Mithat 17
Ahmet Naim 18
* Ahmet Necdet 18
Ahmed Paşa 18
Ahmet Rasim 19
Ahmet Refik 20
Ahmet Şuayip 20
Ahmet Vefik Paşa 20
Ahmet Yesevî 21
A.Kadir 21
Aka Gündüz 22
Akalın, L.Sami 22
* Akatlı, Füsun 23
Akarsu, Günay 23
*Akay, Oğuzhan 23
Akbal, Oktay 23
Akçam, Dursun 24
Akdağ, Tevfik 25
Akdora, İskender Fikret 25
Akengin, Can 25
Akengin, Yahya 26
Aker, Halûk 26
Akgün, Nahit Ulvi 26
Akı, Niyazi 26
Akın, Gülten 27
* Akın, Sunay 27
Akıncı, Gündüz 27
Akıncıoğlu, Niyazi 28
Akif Paşa 28
* Akova, Akgün 28
Aksal, Sabahattin Kudret 28
Aksan, Doğan 29
Aksel, Malik 29
Aksoy, Fahir 29
Aksoy, Ömer Asım 29
Aktan, Feriha 30
Aktay, Salih Zeki 30
Aktunç, Hulki 30
Akyol, Sina 31
Akyüz, Ali Kâmi 31
Akyüz, Kenan 31
Alangu, Tahir 31
* Alatlı, Alev 32
* Alemdar, Hüseyin 32
Âli 32
Âli Bey 33
Ali Emiri 33
Ali Ferruh 33
Ali Haydar 34
Ali Kemal 34
Ali Ruhî 34
Ali Suavi 34
Ali Şîr Nevaî 35
Alkan, Erdoğan 35
* Alkaya, Orhan 36
* Alova, Erdal 36
Alptekin, Mahmut 36
Alsan, Necip 36
* Altan, Ahmet 37
Altan, Çetin 37
Altınel, Sabri 37
Altıntaş, Günel 38
Altıok, Metin 38
Alus, Mermet Muhtar 38
And, Metin 38
Anday, Melih Cevdet 39
Andelib 40

* İşaretli isimler, sözlüğe Behçet Necatigil'in ölümünden sonra alındı.

Apak, Rıza 41
Apaydın, Talip 41
Arabul, Muzaffer 41
• Aral, İnci 42
• Arayıcı, Oktay 42
Araz, Nezihe 42
Ardağı, Adnan 43
Arıburnu, Orhon 43
Arık, Remzi Oğuz 43
Arısoy, Sunullah 44
Arıt, Fikret 44
Arıt, Aydın 44
Arolat, Ali Mümtaz 45
Arpad, Burhan 45
Arseven, Celâl Esat 45
Artam, Nurettin 46
• Aruoba, Oruç 46
Asena, Orhan 46
Asılyazıcı, Hayati 47
Asna, M.Alâeddin 47
Asral, Suat Salih 48
Asya, Arif Nihat 48
Aşçı, Abdullah 48
Âşık 48
Âşık Ali İzzet 49
Âşık Çelebi 49
Âşık İhsani 49
Âşık Ömer 49
Âşık Paşa 50
Âşıkpaşazade 50
Âşık Talibî Coşkun 50
Âşık Veysel 51
Aşkun, Vehbi Cem 51
• Atabaş, Hüseyin 51
• Atabek, Erdal 52
Ataç, Nurullah 52
• Atasü, Erendiz 53
Atay, Cahit 53
Atay, Falih Rıfkı 53
Atay, Oğuz 54
• Ateş, Kemal 54
Atılgan, Yusuf 54
Atsız, Hüseyin Nihal 55
Atilla, Osman 55
Avcıoğlu, Doğan 55
Ay, Behzat 56
Ay, Lütfi 56
• Ay, Taner 56
Ayaşlı, Münevver 56
Ayda, Adile 57
Aydemir, Şevket Süreyya 57
Aydın, Mehmet 57
Ayel, Edip 58
Aykaç, Fazıl Ahmet 58
• Aysan, Behçet 58
• Aytaç, Gürsel 59
Aytekin, Halil 59
• Ayvaz, Ülkü 59
Ayverdi, Sâmiha 60
Aziz Efendi 60
Babur Şah 60
Bahadınlı, Yusuf Ziya 61
Bahar, Halil İbrahim 61
Bahayi 61
Baki 62
Bakiler, Yavuz Bülent 62
Baksı, Fuat Edip 62
Balaban 63
Balel, Mustafa 63
Balı, Lamia 63
Baltacıoğlu, İ.Hakkı 63
Banarlı, Nihad Sami 64
Baran, Selçuk 64
Baranus, O.Numan 64
• Başar, Kürşat 65
Başaran, Mehmet 65
Başçıllar, Seyfettin 66
• Başgöz, İlhan 66
Başkut, Cevat Fehmi 66
Batu, Selâhattin 67
• Batur, Enis 67
Bayar, Zühtü 68
Bayazıt, Erdem 68
Baybars, Taner 68
Bayburtlu Zihni 68
Baydar, Mustafa 69
• Baydar, Oya 69
• Baydur, Mehmet 69
Baykurt, Fakir 70
• Bayrak, Mehmet 71
Bayrı, M.Halit 71
Bayrıl, Vural Bahadır 71
Baysal, Faik 72
Bedi Faik 72
Beğenç, Cahit 72
Behram, Nihat 72
Behramoğlu, Ataol 73
Bektaş, Cengiz 73
Belge, Murat 74
Belli, Şemsi 74
Benekay, Yahya 75
Bener, Vüs'at O. 75
Bener, Erhan 75
Benice, Ethem İzzet 76

Benk, Adnan ... 76
Berfe, Süreyya ... 76
Berk, İlhan ... 77
Berk, Nurullah ... 77
Berkand, M.Tahsin ... 77
Berköz, Egemen ... 78
Beşir Fuat ... 78
Beyatlı, Yahya Kemal ... 78
Bezirci, Asım ... 79
Bilbaşar, Kemal ... 80
• Bilen, Mehmet Yaşar ... 80
Bilginer, Recep ... 81
• Bilgili, Gülderen ... 81
Binyazar, Adnan ... 81
• Birkiye, Atilla ... 82
Birsel, Salâh ... 82
• Bolat, Salih ... 83
Bolayır, Ali Ekrem ... 83
Boratav, Pertev Naili ... 83
Bozdağ, İsmet ... 84
Bozfırat, Ayhan ... 84
Bozok, Hüsamettin ... 84
Böztepe, Halil Nihat ... 85
Bölükbaşı, Rıza Tevfik ... 85
• Budak, Abdülkadir ... 85
Buğra, Tarık ... 86
Bulut, Abdülkadir ... 86
Bulut, Şevket ... 86
Burak, Sevim ... 87
Burdurlu, İbrahim Zeki ... 87
Burian, Orhan ... 88
Burkay, Kemal ... 88
Bursalı Tahir Bey ... 88
Buyrukçu, Muzaffer ... 88
Büyükarkın, Bekir ... 89
Cafer Çelebi ... 89
• Can, Nurullah ... 89
Canberk, Eray ... 90
• Candan, Mazhar ... 90
Cansever, Edip ... 90
Cem Sultan ... 91
Cemal Süreya ... 91
Cemil Süleyman ... 92
• Cengiz, Metin ... 92
Cenap Şahabettin ... 92
• Cengizkan, Ali ... 93
Cevdet Paşa ... 93
Ceyhun, Demirtaş ... 94
Cılızoğlu, Tanju ... 95
Cimcoz, Adalet ... 95
Cömert, Bedrettin ... 95
Cöntürk, Hüseyin ... 95
Cumalı, Necati ... 96
Cunbur, Müjgân ... 97
• Cücenoğlu, Tuncer ... 97
Çağan, Sermet ... 98
• Çağlar, Behçet Kemal ... 98
Çağlıkasap, Mehmet ... 99
Çalapala, Rakım ... 99
Çalışlar, Aziz ... 99
Çamlıbel, Faruk Nafiz ... 99
Çankaya, Erol ... 100
Çapan, Ali ... 100
Çapan, Cevat ... 100
Çapanoğlu, M.Süleyman ... 101
• Çavuşoğlu, Mehmet ... 101
Çaylak Tevfik ... 101
Çelebi, Asaf Hâlet ... 102
Çelebioğlu, Nurten ... 102
• Çelik, Müslim ... 102
• Çelik, Nevzat ... 103
Çetin, Celâlettin ... 103
Çetiner, Yılmaz ... 103
Çıldırlı Âşık Şenlik ... 103
Çınarlı, Mehmet ... 104
• Çiçekoğlu, Feride ... 104
Çokum, Sevinç, ... 104
Çolak, Veysel ... 105
Çorbacıoğlu, F.Hayati ... 105
• Çotuksöken, Yusuf ... 105
Çubukçu, İ.Agâh ... 105
Çumralı, Celâl ... 106
Dadaloğlu ... 106
Dağcı, Cengiz ... 106
Dağlarca, Fazıl Hüsnü ... 107
• Dal, İ.Güney ... 108
Damar, Arif ... 109
Danışman, Zuhuri ... 109
Danişmend, İ.Hâmi ... 109
• Dara, Ramis ... 109
Darago, Reşat Nuri ... 110
Dayıoğlu, Gülten ... 110
Dede Korkut ... 110
Defne, Zeki Ömer ... 111
Dehhani ... 112
Delilbaşı, Ali Süha ... 112
Demirağ, Fikret ... 112
Demiraslan, İlhan ... 112
Demircioğlu, Y.Ziya ... 113
Demirel, Kemal ... 113
Demirseren, Bedîî ... 113
Demirtaş, Metin ... 113
Dertli ... 113
Derviş, Suat ... 114

Devrim, İzzet Melih 114
Dıranas, Ahmet Muhip 115
Dil, Şahinkaya 115
Dilmen, Güngör 116
Dinamo, H.İzzettin 116
Dizdaroğlu, Hikmet 117
Doğan, Maksut 117
Doğan, Mehmet H. 117
Doyran, Turhan 117
Dökmeci, Avni 118
Dölek, Sulhi 118
Durbaş, Refik 118
Duru, Kâzım Nami 119
Duru, Orhan Mehmet 119
• Duruel, Nursel 120
Duygulu, Behiç 120
Dürder, Baha 120
Ebülgazi Bahadır Han 120
Ebüzziya Tevfik 121
Ece Ayhan 121
Ecevit, Bülent 122
• Ecevit, Yıldız 122
Edgü, Ferit 122
Edib Ahmet 123
Ediboğlu, Baki Süha 123
Edirneli Nazmi 123
Ediz, Hasan Âli 124
Efe, Necdet Rüştü 124
Ege, İ.Cenap 124
Elçin, Şükrü 124
Eloğlu, Metin 125
Elöve, Ali Ulvi 125
Emek, Reşat Cemal 125
Emin Nihat 125
Emir, Sabahat 126
Emrah, Erzurumlu 126
Emrah, Ercişli 126
• Emre, Gültekin 127
Enderunlu Fazıl 127
Enderunlu Vâsıf 127
Engin, İlhan 128
Engin, Sabahattin 128
Enginün, İnci 128
Eray, Nazlı 129
Erbil, Leyla 129
• Ercan, Enver 129
Erdinç, Fahri 130
Erdoğan, Bekir Sıtkı 130
Erdost Muzaffer 130
Erduran, Refik 131
Erenus, Bilgesu 131
Erenus, Müştak 132
Ergun, S.Nüzhet 132
• Ergülen, Haydar 132
Ergün, Mehmet 132
Ergüven, A.Rıza 133
• Erhan, Ahmet 133
Erhat, Azra 133
Erişirgil, Emin 134
Erkekli, O.Serhat 134
Erman, Nüzhet 134
• Eroğlu, Ebubekir 135
• Eroğlu, Mehmet 135
Erol, Safiye 135
Erozan, Celâl Sahir 135
• Erözçelik, Seyhan 136
Ersoy, Mehmet Âkif 136
• Ersöz, Cezmi 136
Ertan, Ali Rıza 137
Ertaylan, İ.Hikmet 137
Ertem, Sadri 137
Ertepınar, Coşkun 138
Ertop, Konur 138
Eruz, Nahit 138
Es. Hikmet Feridun 138
Esendal, M.Şevket 139
Esrar Dede 139
Eşref 139
Eşrefoğlu Rumi 140
Evliya Çelebi 140
Eyuboğlu, Sabahattin 141
Eyuboğlu, B.Rahmi 141
Eyuboğlu, İsmet Zeki 142
Ezine, Celâlettin 143
F.Celâlettin 143
Faik Reşat 143
Fatma Aliye 143
Fazlî 144
Fehim 144
Felek, Burhan 144
Feraizcizâde Mehmet Şakir 144
Feridun Bey 145
Fethi Naci 145
Fındıkoğlu, Z.Fahri 146
Fıtnat Hanım 146
Figani 146
Fikret Adil 147
• Fişekçi Turgay 147
Florinalı Nazım 147
Fuzuli 147
Füruzan 148
Geçer, İlhan 149
Gerçek, Selim Nüzhet 149
Gevheri 149

Gezgin, Hakkı Süha 150
Giray, Fethi 150
Girginsoy, Naci 150
Givda, Avni 150
Gökçe, Enver 150
Gökşen, Enver Naci 151
Göktürk, Akşit 151
Gökyay, Orhan Şaik 151
Gölpınarlı, Abdülbaki 152
Gönenç, Turgay 152
Gör, Sıtkı Salih 153
Gövsa, İ. Alâeddin 153
Gruda, Yılmaz 153
• Güler, Mehmet 153
Gülşehri 154
Gülvahap, Âdil 154
• Gümüş, Semih 154
Günbaş, Ahmet 155
Güneî, Burhan 155
• Günersel, Tarık 155
Güney Eflâtun Cem 156
Güney, Yılmaz 156
Güngor, Necati 157
Güntekin, Reşat Nuri 157
Güntürkün, Nâzan 158
• Günvar, Ali 158
Günyol, Vedat 158
Gürcan, Nedret 159
• Güreli, Mehmet 159
Gürel, Ferzan 159
Gürpınar, H.Rahmi 159
• Gürpınar, Melisa 160
Gürsel, Nedim 161
Gürtunca, Faruk 161
Güvemli, Zahir 162
• Güven, Metin 162
• Güzelson, Halim Şefik 162
Güzide Sabri 162
Habora, Bülent 162
Hacı Bektaş Veli 163
Hacı Bayram Veli 163
Hacıhasanoğlu, Muzaffer 163
Hacıtahiroğlu, A.Ö. 164
Hakanî 164
Haksun, Necati 164
Hâleti 164
Halıcı, Feyzi 164
Halikarnas Balıkçısı 165
Halman, Talât Sait 165
Hamamizade İhsan 166
Hamdullah Hamdi 166
Hançerlioğlu, Orhan 166
Hasan Hüseyin 167
Haşmet 168
Hatayî 168
• Hâtemî, Hüsrev 168
Hatipoğlu, Aydın 168
Hayalî 169
• Haydar, Hüseyin 169
• Hepçilingirler, Feyza 169
Hersekli Arif Hikmet 170
Hınçer, İhsan 170
Hızlan, Doğan 170
Hilav, Selâhattin 170
Hisar, Abdülhak Şinasi 170
Hüdayi 171
Hünalp, Ayhan 171
• Hüseyin Ferhad 171
Ilgaz, Afet 172
Ilgaz, Rıfat 172
Irgat, Cahit 173
• Irgat, Mustafa 174
Işınsu, Emine 174
İbnülemin M.Kemal 174
İbnürrefik Ahmet Nuri 174
• İdil, Mümtaz 175
İhsan Raif 175
İhtifalci Ziya Bey 175
• İlaydın, Hikmet 175
İldeniz, Türkân 176
İleri, Selim 176
İlhami Bekir 176
İlhan Attilâ 176
İlkin, Metin 177
• İnal, Günseli 178
İnam, Ahmet 178
İnan, M.Akif 178
İnanç, Remzi 178
İnce, Özdemir 178
İncesu, Yıldız 179
İsmail Safa 179
İsmetî 180
İz, Fahir 180
İzgü, Muzaffer 180
İzmirli, Mübeccel 181
İzzet Molla 181
K.Tarık Dursun 181
Kabacalı, Alpay 182
Kabaklı, Ahmet 183
Kadı Burhaneddin 183
Kaftancıoğlu, Ümit 184
Kağızmanlı Hıfzı 184
• Kahraman, Hasan Bülent 184
Kaleli, Lütfi 185

Kamu, Kemalettin ... 185
Kanık, Orhan Veli ... 185
Kâni ... 186
Kansu, Ceyhun Atuf ... 186
Kaplan, Mehmet ... 187
• Kaplan, Sefa ... 188
Karaalioğlu, S.Kemal ... 188
Karabulut, Mehmet ... 188
Karacaoğlan ... 188
Karadayı, İ.Kemal ... 189
Karaer, M.Necati ... 189
Karahan, Abdülkadir ... 190
Karahasanoğlu, S. ... 190
Karakoç, Abdurrahim ... 190
Karakoç, Bahattin ... 190
Karakoç, Sezai ... 191
Karakurt, E.Mahmut ... 191
• Karakuş, Hidayet ... 192
Karaosmanoğlu, Yakup Kadri ... 192
Karas, Nursen ... 193
Karasu, Bilge ... 193
Karay, Refik Halit ... 193
Kasap, Teodor ... 194
Kaşgarlı Mahmut ... 194
Kâtibî ... 195
Kâtip Çelebi ... 195
Kayacan, Feyyaz ... 196
Kaygılı, O.Cemal ... 196
Kaygusuz Abdal ... 197
Kayıkçı Kul Mustafa ... 197
Kaynardağ, Arslan ... 197
Kemal Ahmet ... 198
Kemal Bekir ... 198
Kemal Tahir ... 198
Kenan Hulûsi ... 199
Kerime Nadir ... 199
Keskin, Yıldırım ... 200
Kestel, Serhat ... 200
Kestelli, Raif Necdet ... 200
Kınalızade H.Çelebi ... 201
Kırdar, Ayhan ... 201
Kısakürek, Necip Fazıl ... 201
• Kıvanç, Ümit ... 202
• Kıyafet, Hasan ... 202
Kıyat, Mehmet ... 202
Kilimci, Ayşe ... 202
Kocagöz, Samim ... 203
Kocagöz, Halil ... 203
Kocatürk, Vasfi Mahir ... 203
Koçer, Suavi ... 204
Koçi Bey ... 204
Koçu, Reşat Ekrem ... 204
• Konduk, Kandemir ... 205
• Kongar, Emre ... 205
Koray, Yaman ... 205
Korcan, Kerim ... 206
Koryürek, Enis Behiç ... 206
• Koz, Sabri ... 206
Kozanoğlu, A.Ziya ... 207
• Kökden, Uğur ... 207
Köklügiller, Ahmet ... 207
Köksal, Ahmet ... 208
Köksal, Ülker ... 208
Köprülü, Fuad ... 208
Köroğlu ... 209
Körükçü, Muhtar ... 209
Kudret, Cevdet ... 210
Kuloğlu ... 211
Kunt, Bekir Sıtkı ... 211
Kuntay, M.Cemal ... 211
Kurdakul, Şükran ... 212
Kurşunlu, Nâzım ... 212
Kutlar, Onat ... 212
• Kutlu, Ayla ... 213
Kutlu, Mustafa ... 213
Kutlu, Şemsettin ... 214
• Küçük İskender ... 214
Külebi, Cahit ... 214
Küntay, İsmet ... 215
Kür, Pınar ... 215
Lâmii ... 215
Latifi ... 216
Lav, Ercüment Behzat ... 216
Leskofçalı Galib ... 216
Levend, Agâh Sırrı ... 216
• Levi, Mario ... 217
Leylâ Hanım ... 217
Macit Cevat ... 217
Maden, Sait ... 218
Mahmud Sadık ... 218
Makal, Mahmut ... 218
Makal, Tahir Kutsi ... 219
Manastırlı Rıfat ... 219
Mardin, Yusuf ... 219
Mehmet Celâl ... 220
Mehmed Kemal ... 220
Mehmet Murat ... 220
Mehmet Rauf ... 221
Mehmet Selâhattin ... 221
• Mehmet Semih ... 221
Memet Fuat ... 222
Menemencioğlu, Nermin ... 223
Menemencioğlu, Muazzez ... 223
Menemenlizade Tahir ... 223

Meram, Ali Kemal 223
Mercimek Ahmet 223
Meriç, Cemil 224
Meriç, Nezihe 224
* Mert, Özkan 225
* Metin Celal 225
Mesihî 225
Mevlâna Celâleddin Rumî 226
Mihri Hatun 226
Minnetoğlu, İbrahim 227
* Miraç Yaşar 227
Miyasoğlu, Mustafa 227
* Moran, Berna 228
Morkaya, B. Cahit 228
Muallim Naci 228
Muammer Lütfi 229
Mumcu, Uğur 229
* Mungan, Murathan 230
Musahipzade Celal 230
Mustafa Niyazi 231
Mutluay, Rauf 231
Müfit Ratip 231
Müftüoğlu, A.Hikmet 231
Mükerrem Kamil 232
* Müldür, Lale 232
Mütercim Âsım 232
Nabi 233
Nabizade Nâzım 233
Naci Çelik 234
Naci Sadullah 234
Nadi, Nadir 234
Nahifi 234
Naili 235
Naimâ 235
Namık Kemal 236
* Nar, Turgay 237
Nasrettin Hoca 237
Nayır, Yaşar Nabi 237
Nâzım Hikmet 238
Necati 239
Necatigil, Behçet 240
Nedim 240
Nedim-i Kadim 241
Nef'î 241
Nergisi 242
Nesimî 242
Nesin, Aziz 243
Neşatî 244
Nev'i 244
Nev'izade Atâyi 245
Neyzen Tevfik 245
Nigâr Hanım 245
Niyazi-i Mısrî 246
Nutku, Özdemir 246
Obruk, Cahit 247
* Odabaşı, Yılmaz 247
Oflazoğlu, A.Turan 248
Oğuz, M.Fahri 248
Oğuzbaş, Turhan 248
Oğuzcan, Ümit Yaşar 248
Okay, Haşim Nezihi 249
Oktay, Ahmet 249
Olgun, Tahir 250
Onan, N.Halil 250
Onaran, M.Şerif 250
Onat, M.Sami 251
Onger, Fahir 251
Ongun, Cemil Sena 251
Onur, Necmi 251
Onur, Rüştü 252
* Oral, Zeynep 252
Orhan Kemal 252
Orhon, Orhan Seyfi 254
Ortaç, Yusuf Ziya 254
Osmanzade Tâib 255
Otyam, Fikret 255
Otyam, Nusret K. 256
Oy, Aydın 256
Ozansoy, Faik Âli 256
Ozansoy, Halit Fahri 257
Ozansoy, Gavsi 258
Ozansoy, Munis Faik 258
Öksüz Dede 258
* Öktem, Altay 258
Ömer Seyfettin 259
Önder, Mehmet 260
Öneş, Mustafa 260
Öngay, M.Necati 260
Öngören, Ferit 260
Öngören, Vasıf 261
Ören, Aras 261
Örik, Nahit Sırrı 261
Örnek, Sedat Veyis 262
Öz, Erdal 262
Özakın, Aysel 263
Özakman, Turgut 263
* Özarıkça Barlas 264
Özay, Mahmut 264
Özbilen, Atıf 264
* Özcan, Celâl 265
Özdemir Asaf 265
Özdemir, Emin 265
* Özdemir, Muzaffer 266
Özdenoğlu, Şinasi 266

Özdenören, Alâeddin ... 266
Özdenören, Rasim ... 267
Özdeş, Oğuz ... 267
Özel, İsmet ... 267
Özel, Siyami ... 268
* Özer, Adnan ... 268
* Özer, Ahmet ... 268
Özer, Kemal ... 269
Özerdim, Sami ... 269
* Özgentürk, Işıl ... 270
Özgü, Halis ... 270
Özgü, Melâhat ... 270
Özkan, Hakkı ... 271
Özkırımlı, Atilla ... 271
Özkök, Lütfü ... 272
Özlü, Demir ... 272
* Özlü, Tezer ... 272
Özön, M.Nihat ... 272
Özön, Nijat ... 273
Özsever, Hüseyin Siret ... 273
Özsezgin, Kaya ... 274
* Öztaş, Mahir ... 274
Öztelli, Cahit ... 274
Özturanlı, O.Zeki ... 274
Özyalçıner, Adnan ... 275
Pakdil, Nuri ... 275
* Pamuk, Orhan ... 276
Par, Arif Hikmet ... 276
* Parla, Jale ... 276
Pazarkaya, Yüksel ... 277
Peçevî ... 277
Pepeyi, Halûk Nihat ... 278
Peride Celâl ... 278
Pîr Sultan Abdal ... 278
Polat, Ömer ... 279
Püsküllüoğlu, Ali ... 279
Râbia Hâtun ... 280
Rado, Şevket ... 280
Ragıp Paşa ... 280
Recaizade M.Ekrem ... 280
Regü, Şükrü Enis ... 281
Resmî Ahmed ... 281
Reşat Enis ... 281
Rey, Ahmet Reşit ... 282
Rey, Ekrem Reşit ... 282
Rıza Nur ... 283
Rifat, Oktay ... 283
Ruhî ... 284
Ruhsatî ... 284
Ruşen Hakkı ... 285
Saba, Ziya Osman ... 285
Sabahattin Ali ... 285
Sabit ... 286
Sabuncu, Başar ... 286
Sadullah Paşa ... 287
Safa, Peyami ... 287
Safvet Nezihî ... 288
Safvetî Ziya ... 288
Salihoğlu, Mehmet ... 289
Samanoğlu, Gültekin ... 289
Samipaşazade Sezai ... 289
Saraç, Tahsin ... 290
Sarar, İsmail Âli ... 290
Sarıismailoğlu, Ayhan ... 290
Savaşçı, Fethi ... 291
Say, Ahmet ... 291
Sayar, Abbas ... 291
Sayılgan, Aclan ... 292
Sayın, Hidayet ... 292
Sedes, Selâmi İzzet ... 292
Sehî Bey ... 292
Selâhattin Enis ... 293
Selçuk, İlhan ... 293
Selekler, Hâmit Macit ... 293
Selimoğlu, Zeyyat ... 293
Sepetçioğlu, M.Necati ... 294
Serdaroğlu, E.Bülent ... 294
Sevengil, R.Ahmet ... 295
Sevin, Nureddin ... 295
Sevük, İsmail Habib ... 295
Seyda, Mehmet ... 296
Seydi Ali Reis ... 297
Seyrani ... 297
Seyyid Vehbi ... 297
* Seyyit Nezir ... 298
Sezer, Sennur ... 298
Sılay, Celâl ... 299
Silâhdar M.Ağa ... 299
Simavi, Sedat ... 299
Sinan Paşa ... 300
Sinan-ı Ümmî ... 300
Siyavuşgil, Sabri Esat ... 300
Solak, Mehmet Âdem ... 301
Soran, Sabri ... 301
Soysal, İlhami ... 301
Soysal, Sevgi ... 301
Soyuer, Halil ... 302
Sönmez, Tekin ... 302
* Sözer, Onay ... 302
Sultan Veled ... 303
Sutüven, M.Seyit ... 303
Süleyman Çelebi ... 304
Süleyman Nazif ... 304
Süleyman Nesip ... 305

Süleyman Paşa 305
Sümer, Dinçer 306
Sümer, Güner 306
Sümmanî 306
Sünbülzade Vehbi 306
* Sünter, Muhteşem 307
Sürurî 307
Şahabettin Süleyman 307
Şahap Sıtkı 308
Şahin Osman 308
Şardağ, Rüştü 308
Şehbenderzade, A.H. 309
Şemsettin Sami 309
Şendil, Sabih 310
* Şener, Sevda 310
Şengil, Salim 310
Şeyh Galib 310
Şeyhi 311
Şeyhülislâm Yahya 312
Şeyyad Hamza 312
Şimşek, Hasan 312
Şimşek, Selâhattin 313
Şinasi 313
Şipal, Kâmuran 313
Şirin, Mustafa Ruhî 314
Şükûfe Nihal 314
Tahsin Nahit 315
Talû, E.Ekrem 315
Taluy, Nihal Yalaza 315
Tamer, Rauf 315
Tamer, Ülkü 316
Taner, Haldun 316
Taner, Mehmet 317
Tanilli, Server 317
Tanpınar, A.Hamdi 318
Tanrıöver, H.Suphi 318
Tansel, Fevzi Abdullah 318
Tansel, Oğuz 319
Tansuğ, Sezer 319
Tanyol, Cahit 319
* Tanyol, Tuğrul 320
Tarancı, Cahit Sıtkı 320
Tarhan, A.Hâmit 321
Tarlan, Ali Nihad 321
Tarus, İlhan 322
Taşan, Berin 323
Taşer, Suat 323
Taşkın, Mümtaz Zeki 323
Taşlıcalı Yahya Bey 324
Tecer, Ahmet Kutsi 324
Tek, Müfide Ferit 324
* Tekin, Latife 325
* Telli, Ahmet 325
* Telli, Ozan 325
Teoman, Sabahattin 326
Tepedelenlioğlu, N.Nazif 326
Tepeyran, E.Hâzım 326
Teyetoğlu, Fethi 326
Tevfik Fikret 327
Tezel, Naki 327
Tığlı, Erhan 328
Timuçin, Afşar 328
Timuroğlu, Vecihi 328
Tirali, Naim 329
Tokadîzade Şekip 329
Tokgöz, Ahmet İhsan 329
Tokmakçıoğlu, Erdoğan 330
Topçu, Nurettin 330
Toprak, Ömer Faruk 330
Tosuner, Necati 331
Toy, Erol 331
Tör, Vedat Nedim 331
Tuğcu, Kemalettin 332
Tuncel, Bedrettin 332
Tuncer, Cengiz 332
Tuncer, Oktay 332
Tunç, Mustafa Şekip 332
Turan, Güven 333
Turanlıoğlu, Uluğ 333
Turhan Tan 333
Tülbentçi, F.Fazıl 334
Tümerkan, Cavidan 334
Türkali, Vedat 334
Türkay, Osman 335
Tütengil, Cavit Orhan 335
Uçarı, Ercüment 335
Uçkan, H.Vasfi 335
Uçuk, Cahit 336
Uğurlu, Halim 336
Uğurlu, Nurer 336
Ulçugür, Saadet 337
Uluçay, Çağatay 337
Ulunay, Refi Cevad 337
Umran, Sedat 337
* Ural, Yalvaç 338
Uraz, Murat 338
Uslu, Muzaffer Tayyip 338
Usûlî 339
Uşaklı, Ö.Bedrettin 339
Uşaklıgil, Halit Ziya 339
Uyar, Tomris 340
Uyar, Turgut 340
Uyaroğlu, İsmail 341
Uyguner, Muzaffer 341

Uygur, Nermi 342
Uysal, Ahmet 343
Uysal, Halil 343
Uysal, Hayrettin 343
• Uzuner, Buket 343
Ülgener, Emin 344
Ülken, Hilmi Ziya 344
Ünaydın, Ruşen Eşref 344
Ünlü, Şemsettin 344
Ürgüp, Fikret 345
Üstün, Nevzat 345
Vakar, Muharrem 345
Vânû, Vâlâ Nurettin 345
• Vardal, Suat 346
Vassaf, Melih 346
Vecihî 346
Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet 346
Verel, Oktay 346
Veysî 347
• Yağcı, Öner 347
Yağcıoğlu, Halim 347
• Yalçın, Fazlı 348
Yalçın, Hüseyin Cahit 348
Yalçın, Hüseyin Suat 348
Yalçın, İrfan 349
Yalçın, Mehmet Ali 349
Yalçın, Nevzat 349
Yalman, Ahmet Emin 349
Yalnız, Ebed Mahir 350
• Yasar, İzzet 350
Yaşar Kemal 350
•Yaşın, Mehmet 351
Yaşın, Özker 352
Yavuz, Hilmi 352
Yazar, M.Behçet 352
Yazıcıoğlu, Mehmed 353
Yazıcıoğlu, A.Bican 353
Yener, Cemil 354
Yenişehirli Avni 354
Yesari, Afif 354
Yesari, Mahmut 355
Yeşil, Cemal 355
• Yeşilova, Mustafa 355
Yeşim, Ragıp Şevki 355
Yetkin, Suut Kemal 356
Yıldırım, Necati 356
Yıldız, Bekir 356
Yılmaz, Durali 357
Yırcalı, Sıtkı 357
Yiğiter, Umran Nazif 358
Yirmisekiz M.Çelebi 358
Yöntem, Ali Canip 358
Yörük, Cengiz 359
Yund, Kerim 359
Yunus Emre 359
• Yurdakul, Ahmet 360
Yurdakul, M.Emin 360
Yurttaş, Hüseyin 361
Yusuf Has Hâcib 361
Yusuf Kâmil Paşa 361
Yüce, Ali 362
Yüce, Kâmran 362
Yücebaş, Hilmi 362
Yücel, Can 362
Yücel, Hasan-Âli 363
Yücel, Şevket 363
Yücel, Tahsin 363
• Yüksel, Ayşegül 364
Yürük, Ali 364
Zarifoğlu, Cahit 365
Zati 365
Zekeriya, Necati 365
Zeybek, Haşmet 366
Ziya Gökalp 366
Ziya Paşa 367
Ziyalan, Nihat 368
Zorlutuna, H.Nusret 368

varlık / bilgi dizisi

Başlangıcından bugüne
edebiyat tarihimizde ünlü kişilerin
ve henüz edebiyat tarihine geçmemiş, belli başlı
günümüz şair ve yazarlarının
hayat ve eserleri üzerine faydalı bilgileri
alfabetik sırayla veren bu eser
edebiyatımızda önemli bir boşluğu doldurmaktadır.
Türk edebiyatçılarını; özellikleri ve başlıca eserleri,
en doğru doğum ve ölüm tarihleriyle bir arada sunan
bu kitap, **Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü** ile birlikte,
yalnız lise edebiyat derslerine
yardımcı kitap olmakla kalmıyor,
edebiyatla uğraşan herkesin, her zaman
başvurma gereğini duyacağı
bir el kitabı niteliği taşıyor.
Hazırlayıcısının bilinen titizliği
eser hakkında ayrı bir güven kaynağıdır.
Bu kez kitabın yeniden genişletilmiş
bir baskısını sunuyoruz size.

ISBN 975-434-014-5

